SISÄLLYSLUETTELO

Tekninen lautakunta pöytäkirja 23.08.2016

Pöytäkirjan kansilehti ... 1

1 § Kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus ... 3

2 § Työjärjestyksen hyväksyminen ... 4

3 § Pöytäkirjan tarkastajien valinta ... 5

4 § Asiantuntijoiden selvitykset ja ajankohtaiset asiat ... 6

5 § Tiedoksi merkittävät asiat ... 7

- : Markkinaoiekuden päätös Mijorak Oy:n valitukseen/ Puitejärjestely kunnossapidon rakennustyöt 2015-2017 ... 8

6 § Kuntalain 51 §:n ottomenettelyä varten saapuneet päätökset ... 19

7 § Maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimialan lautakuntien selvitys arviointikertomuksesta vuodelta 2015, tekninen lautakunta / HP ... 26

- : Vantaan kaupunki arviointikertomus 2015 ... 27

- Maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimialan lautakuntien selvitys arviointikertomuksesta vuodelta 2015 ... 127

8 § Lausunto Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle Vt 3 Helsinki – Hämeenlinna ja mt 132 parantaminen Luhtaanmäen eritasoliittymässä, tiesuunnitelma, Vantaa / HP ... 133

9 § Lausunto Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymän (HSY) alustavasta toiminta- ja taloussuunnitelmasta vuosille 2017 - 2019 / HP ... 135

- : Lausuntopyyntö HSY:n alustavasta toiminta- ja taloussuunnitelmaehdotuksesta vuosille 2017 - 2019 ... 140

- : Liite 1: Ote HSY:n hallituksen pöytäkirjasta 17.6.2016/Lausuntopyyntö HSY:n alustavasta toiminta- ja taloussuunnitelmaehdotuksesta vuosille 2017 - 2019 ... 141

- : Liite: 2: Alustava toiminta ja taloussunnitelma 2017-2019/Lausuntopyyntö HSY:n alustavasta toiminta- ja taloussuunnitelmaehdotuksesta vuosille 2017 - 2019 ... 147

- : Liite 3: Vesihuollon investointiohjelma 2017-2026/Lausuntopyyntö HSY:n alustavasta toiminta- ja taloussuunnitelmaehdotuksesta vuosille 2017 - 2019 ... 203

- : Liite 4: Vesihuollon talousmalli 2017-2036/Lausuntopyyntö HSY:n alustavasta toiminta- ja taloussuunnitelmaehdotuksesta vuosille 2017 - 2019 ... 236

- : Liite 5: Jätehuollon investointiohjelma 2017-2026/Lausuntopyyntö HSY:n alustavasta toiminta- ja taloussuunnitelmaehdotuksesta vuosille 2017 - 2019 ... 245

- : Liite 6: Jätehuollon talousmalli 2017-2026/Lausuntopyyntö HSY:n alustavasta toiminta- ja taloussuunnitelmaehdotuksesta vuosille 2017 - 2019 ... 268

10 § Lausunto Helsingin seudun liikennekuntayhtymän alustavasta taloussuunnitelmasta 2017 -2019 / HP ... 277

- : Lausuntopyyntö jäsenkunnille Helsingin seudun liikenne- kuntayhtymän (HSL) alustavasta toiminta- ja taloussuunnitelmasta vuosille 2016 - 2018 ... 282

- : Liite: HSL ote 14.6.2016 pöytäkirjasta/Lausuntopyyntö jäsenkunnille Helsingin seudun liikenne-kuntayhtymän (HSL) alustavasta toiminta- ja taloussuunnitelmasta vuosille 2016 - 2018 ... 284

- : Liite: Helsingin seudun liikenne- kuntayhtymän alustava toiminta- ja taloussuunitelma 2017-2019/Lausuntopyyntö jäsenkunnille Helsingin seudun liikenne- kuntayhtymän (HSL) alustavasta toiminta- ja taloussuunnitelmasta vuosille 2016 - 2018 ... 300

11 § HSL:n joukkoliikenteen asiakastyytyväisyystutkimukset, kevät ja syksy 2015 ... 388

- : HSL:n joukkoliikenteen asiakastyytyväisyystutkimus kevät 2015 ... 391

SISÄLLYSLUETTELO

Tekninen lautakunta pöytäkirja 23.08.2016

- : HSL:n joukkoliikenteen asiakastyytyväisyystutkimus syksy 2015 457

12 § Selvitys kantelusta koskien sadevesien ohjautumista tontille 86-135-12 ja Vantaan kaupungin toimintaa asiassa 525

- : Kartta Lukkitie 11 b 527

13 § Katrinebergin kartanopuiston suunnittelu - yleissuunnitelman hyväksyminen 528

- : Katrinebergin kartanopuisto - yleissuunnitelma 530

- : Katrinebergin kartanopuisto - yleissuunnitelma - kustannusennusteet 531

14 § Länsimäen tilapäisen päiväkodin (Kuntopuiston päiväkodin korvaavat tilat) tarveselvitys-hankesuunnitelman hyväksyminen ja tilojen vuokraaminen määräajaksi 532

- : Länsimäen tilapäinen päiväkoti tarveselvitys ja hankesuunnitelma 534

- : Asemapiirustus Länsimäen tilapäinen päiväkoti 546

15 § Kiinteistöjen ja osakkeiden vapauttaminen myyntiin / Myyntilista 7 / HP 547

- Luettelo toimialoilta vapautuneista myytävistä kohteista / Myyntilista 7 548

Muutoksenhakuohje 1. Oikaisuvaatimus Tekniselle lautakunnalle 558

Muutoksenhakuohje 2. Kunnallisvalitus oikaisuvaatimuksesta annettuun päätökseen 560

Muutoksenhakuohje 3. Valitus katu-, puisto- tai muun yleisen alueen suunnitelmaa koskevassa asiassa 562

Muutoksenhakuohje 4. Hankintaoikaisu ja oikaisuvaatimus hankinta-asiassa 564

Muutoksenhakuohje 5. Hankintaoikaisu ja markkinaoikeusvalitus hankinta-asiassa 565

Muutoksenhakuohje 6. Oikaisuvaatimus- ja valituskielto 568

Muutoksenhakuohje 7 Hallintovalitus hallinto-oikeudelle 569

Teknisen lautakunnan kokous

Aika 23.8.2016 klo 17.00 – 18.30
Paikka Kielotie 28, kokoushuone 447, Tikkurila

Osallistujat

Jäsenet	Läsnä	**Varajäsenet**	Läsnä
Porthén Jari, puheenjohtaja	**17.00 – 18.25**	Linnankoski Risto	
Päivinen Tapio, varapuheenjohtaja pj. 18.25 – 18.30	**x**	Lopperi Kari	
Eskelinen Ritva		Pesonen Eva	
Hirvonen Juha	**x**	Kekkonen Ilmari	
Kaasalainen Silvo	**x**	Kuusela Minna	
Jormola Jukka		Rannisto Jukka-Pekka	
Kaukola Ulla	**x**	Snygg Sari	
Lehtonen Olavi	**x**	Riikonen Jyrki	
Mäkinen Virpi	**x**	Nurmi - Kokko Tiina	
Orlando Carita	**x**	Merjola - Repo Nina	
Saastamoinen Tuula	**x**	Mielonen Mikko	
Salminvuo Mia		Hakulinen Teija	
Simonen Juha	**x**	Suoverinaho Jussi	
Karen Timo	**x**	Fahlström Kenny	
Kaupunginhallituksen edustaja		**Kaupunginhallituksen varaedustaja**	
Mäntynen Taisto	**x**	Kakko Teijo	
Nuorisovaltuuston edustaja		**Nuorisovaltuuston varaedustaja**	
Chakir Aimen		Kivi Antti	

Muut osallistujat		Läsnä
Penttilä Hannu, apulaiskaupunginjohtaja		**x**
Westlin Henry, kaupungininsinööri		**x**
Wallenius Pekka, tilakeskusjohtaja		**x**
Hohti Jonna, talous- ja hallintojohtaja		**x**
Hamari Milla, viestintäpäällikkö		**x**
Salomaa Helena, sihteeri pöytäkirjanpitäjä		**x**
Jari Jokela, Vihersuunnittelu Jokela Oy	§ 13	**17.00 – 17.10**

Kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus

Todettiin

Allekirjoitukset

Puheenjohtaja Jari Porthén

Pöytäkirjanpitäjä Helena Salomaa

Pöytäkirjan tarkastus

Aika ja paikka 25.8.2016, Kielotie 13, 01300 Vantaa

Lehtonen Olavi

Mäkinen Virpi

Pykälä 14, tarkastettiin ja hyväksyttiin kokouksessa.

Pöytäkirja on yleisesti nähtävänä

Aika ja paikka 26.8.2016 virka-aikana, Kirjaamo, Asematie 7, 01300 Vantaa (Tikkurila)

1 § **Kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus**

Tekninen lautakunta 23.8.2016 § 1

Apulaiskaupunginjohtajan esitys:
Päätetään todeta kokous lailliseksi ja päätösvaltaiseksi.
Päätös:
Todettiin kokous lailliseksi ja päätösvaltaiseksi.

2 § **Työjärjestyksen hyväksyminen**

Tekninen lautakunta 23.8.2016 § 2

Apulaiskaupunginjohtajan esitys:
Päätetään hyväksyä kokouksen esityslista kokouksen työjärjestykseksi.
Päätös:
Hyväksyttiin esityslista kokouksen työjärjestykseksi siten muutettuna että asia 8 Kiinteistöjen ja osakkeiden vapauttaminen myyntiin/myyntilista 7 käsitellään viimeisenä.

3 § **Pöytäkirjan tarkastajien valinta**

Tekninen lautakunta 23.8.2016 § 3

Apulaiskaupunginjohtajan esitys:
Päätetään
a) valita pöytäkirjan tarkastajiksi Jormola Jukka ja Lehtonen Olavi (varalla Mäkinen Virpi ja Orlando Carita)
b) tarkastaa pöytäkirja viimeistään torstaihin 25.8.2016 klo 14.00 mennessä.

Päätös:
Päätettiin
a) valita pöytäkirjan tarkastajiksi Lehtonen Olavi ja Mäkinen Virpi
b) tarkastaa pöytäkirja viimeistään torstaihin 25.8.2016 klo 14.00 mennessä.

4 § **Asiantuntijoiden selvitykset ja ajankohtaiset asiat**

Tekninen lautakunta 23.8.2016 § 4

Apulaiskaupunginjohtajan esitys:
Merkitään seuraavat asiantuntijoiden esittelyt ja kokouksessa ajankohtaisista asioista saatavat selvitykset tiedoksi:

Kokouksessa selostettiin seuraavia asioita:
14 Katrinebergin kartanopuiston yleissuunnitelma, Jari Jokela Vihersuunnittelu Jokela Oy
11 Lausunto Helsingin seudun liikennekuntayhtymän alustavasta taloussuunnitelmasta 2017 -2019, Henry Westlin

Päätös:
Merkittiin selostukset tiedoksi.

5 § **Tiedoksi merkittävät asiat**

Tekninen lautakunta 23.8.2016 § 5

Apulaiskaupunginjohtajan esitys:
Päätetään merkitä seuraavat asiat tiedoksi:

1. Lautakunnan kesätauon aikana tehdyt päätökset
Tekninen lautakunta 14.6.2016 § 14 on hyväksynyt lautakunnalle kuluvan päätösvallan delegoinnin siten, että
se oikeuttaa maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimialan apulaiskaupunginjohtaja ratkaisemaan kaikki kiireelliset vuokraukset niiltä osin mitkä kuuluvat lautakunnan ratkaisuvaltaan ajalla 15.6. – 12.8.2016.

Apulaiskaupunginjohtajan päätös 11.7.2016 § 41
VTK Kiinteistöt Oy:n omistaman pysäköintilaitoksen vuokrauksen aiesopimuksen hyväksyminen

2. Markkinaoikeuden päätös 1.7.2016 Vantaan teknisen lautakunnan hankintapäätökseen 13.10.2015 § 34
Puitejärjestely kunnossapidon rakennustyöt 1.1.2015 – 30.11.2017. Markkinaoikeus hylkäsi Mijorak Oy:n valituksen.

Liite
Markkinaoikeuden päätös 1.7.2016 Nro 402/16.

Päätös:
Merkittiin tiedoksi.

MARKKINAOIKEUS **PÄÄTÖS** Nro 402/16

1.7.2016 Dnro 2015/686

VANTAAN KAUPUNKI
Kirjaamo
SAAPUNUT 07. 07. 2016
Dnro VD/2345/02.08.00.00/2015

VALITTAJA Mijorak Oy

VASTAPUOLI Vantaan kaupunki

KUULTAVAT Es-Urakointi Oy
Rakennusvekara Oy

ASIA Julkista hankintaa koskeva valitus

MUUTOKSENHAUN KOHDE

Vantaan kaupungin teknisen lautakunnan hankintapäätös 13.10.2015 § 34

ASIAN TAUSTA

Vantaan kaupunki (jäljempänä myös hankintayksikkö) on ilmoittanut 10.9.2015 julkaistulla ja 23.9.2015 korjatulla kansallisella hankintailmoituksella avoimella menettelyllä toteutettavasta kunnossapidon rakennustöiden puitejärjestelystä ajalle 1.12.2015–30.11.2017.

Vantaan kaupungin tekninen lautakunta on 13.10.2015 tekemällään hankintapäätöksellä § 34 valinnut puitejärjestelyyn Rakennus-Ferdi Oy:n, City-Air Oy:n, Suomen Rakennuslogistiikka Oy:n, Parmatic Oy:n, Es-Urakointi Oy:n ja Rakennusvekara Oy:n.

Hankinnan ennakoitu arvonlisäveroton kokonaisarvo on hankintayksikön ilmoituksen mukaan ollut noin 5.000.000 euroa.

Hankintasopimusta ei hankintayksikön ilmoituksen mukaan ole allekirjoitettu.

ASIAN KÄSITTELY MARKKINAOIKEUDESSA

Valitus

Vaatimukset

Mijorak Oy on vaatinut, että markkinaoikeus kumoaa muutoksenhaun kohteena olevan hankintapäätöksen, kieltää hankintayksikköä jatkamasta virheellistä hankintamenettelyä ja velvoittaa hankintayksikön korjaamaan virheellisen menettelynsä. Lisäksi valittaja on vaatinut, että markkinaoikeus velvoittaa hankintayksikön korvaamaan sen arvonlisäverottomat oikeudenkäyntikulut 400 eurolla viivästyskorkoineen.

Perusteet

Hankintayksikkö on virheellisesti vähentänyt Mijorak Oy:n ilmoittamalta toiselta työnjohtajalta yhden pisteen sillä perusteella, että hän ei olisi toiminut vastaavana mestarina kolmen edellisen vuoden aikana vähintään kolmessa kohteessa.

Valittajan ilmoittama toinen työnjohtaja on täyttänyt tarjouspyynnössä esitetyt vaatimukset. Tarjouspyynnössä ei ole vaadittu, että vastaavaksi työnjohtajaksi ilmoitetun henkilön olisi tullut toimia viranomaisen hyväksymänä vastaavana työnjohtajana kolmessa kohteessa kolmen vuoden aikana. Valittajan esittämä henkilö on toiminut vastaavana työnjohtajana, mutta ei viranomaisen hyväksymänä vastaavana työnjohtajana.

Vastine

Vaatimukset

Vantaan kaupunki on vaatinut, että markkinaoikeus hylkää valituksen ja velvoittaa valittajan korvaamaan sen arvonlisäverottomat oikeudenkäyntikulut 1.900 eurolla viivästyskorkoineen.

Perusteet

Tarjouspyynnössä on pyydetty antamaan tiedot kahdesta työnjohtajasta, jotka ovat saaneet pisteitä, mikäli työnjohtaja täyttää Suomen rakentamismääräyskokoelman (RakMK) osan A1 kohdassa 4.1 määritellyt rakennustöistä vastaavan työnjohtajan pätevyysvaatimukset ja mikäli työnjohtaja on toiminut vastaavana mestarina kolmen edellisen vuoden aikana vähintään kolmessa kohteessa. Pisteitä kyseisestä kohdasta on ollut mahdollista saada vain, mikäli ilmoitettu työnjohtaja on toiminut viranomaisen hyväksymänä vastaavana työnjohtajana.

Valittajan tarjouksen liitteessä ei ole kerrottu kolmea kohdetta, joissa valittajan ilmoittama toinen työnjohtaja olisi toiminut viranomaisen hyväksymänä vastaavana mestarina.

Tarjouspyynnössä viitatussa RakMK A1, kohdassa 4.1, viitataan rakennus- ja maankäyttölain 122 §:ään, jonka 2 momentin mukaan vastaavan työnjohtajan ja erityisalan työnjohtajan hyväksyy kunnan rakennusvalvontaviranomainen. Näin ollen on selvää, että vastaavan työnjohtajan on tullut olla viranomaisen hyväksymä vastaava työnjohtaja.

Kuultavien lausunnot

Es-Urakointi Oy ja *Rakennusvekara Oy* eivät ole niille varatusta tilaisuudesta huolimatta antaneet lausuntoa.

Vastaselitys

Valittajan mukaan tarjouspyynnössä ei ole edellytetty, että vastaavan työnjohtajan olisi tullut olla viranomaisen hyväksymä. Tarjouspyynnön mukaan vastaavalta työnjohtajalta on edellytetty riittävä koulutus ja lisäksi työnjohtajalla on tullut olla työkokemusta vastaavan työnjohtajan vaatimustason täyttävistä kohteista. Valittajan esittämällä toisella vastaavalla työnjohtajalla on ollut tämä kokemus, vaikka hän ei olekaan toiminut vastaavana työnjohtajana kolmella työmaalla, johon olisi haettu rakennuslupa ja jotka olisivat sen vuoksi vaatineet hyväksyttyä vastaavaa työnjohtajaa.

Muut kirjelmät

Hankintayksikkö on esittänyt lisäkirjelmissään, että maankäyttö- ja rakennuslain nyt voimassa olevan 122 e §:n mukaan "Rakennusvalvontaviranomainen hyväksyy vastaavan työnjohtajan tai erityisalan työnjohtajan, jos tämä täyttää 122 c §:ssä säädetyt kelpoisuusvaatimukset". Kyseisistä lainkohdista ilmenee, että vastaavan työnjohtajan on oltava rakennusvalvontaviranomaisen hyväksymä.

Valittaja on lisälausumassaan esittänyt, että kaikkiin rakennuskohteisiin ei haeta rakennuslupaa niiden luonteen vuoksi tai muusta syystä, jolloin niissä ei voi olla rakennusvalvontaviranomaisen hyväksymää vastaavaa työnjohtajaa.

MARKKINAOIKEUDEN RATKAISU

Perustelut

Oikeusohjeet

Julkisista hankinnoista annetun lain (hankintalaki) 2 §:n 1 momentin mukaan hankintayksikön on käytettävä hyväksi olemassa olevat kilpailuolosuhteet, kohdeltava hankintamenettelyn osallistujia tasapuolisesti ja syrjimättä sekä toimittava avoimesti ja suhteellisuuden vaatimukset huomioon ottaen.

Hankintalain 69 §:n 1 momentin mukaan tarjouspyyntö on laadittava niin selväksi, että sen perusteella voidaan antaa yhteismitallisia ja keskenään vertailukelpoisia tarjouksia. Pykälän 2 momentin 3 kohdan mukaan tarjouspyynnössä tai soveltuvin osin hankintailmoituksessa on oltava tarjouksen valintaperuste sekä käytettäessä valintaperusteena kokonaistaloudellista edullisuutta vertailuperusteet ja niiden tärkeysjärjestys. Sanotun pykälän 3 momentin mukaan tarjouspyynnössä on ilmoitettava myös muut kuin 2 momentissa erikseen mainitut tiedot, joilla on olennaista merkitystä hankintamenettelyssä ja tarjouksen tekemisessä.

Hankintalain 72 §:n 1 momentin mukaan tarjouksista on hyväksyttävä se, joka on hankintayksikön kannalta kokonaistaloudellisesti edullisin tai hinnaltaan halvin. Kokonaistaloudellisesti edullisimman tarjouksen arvioinnissa käytettävien vertailuperusteiden tulee liittyä hankinnan kohteeseen ja mahdollistaa tarjousten puolueeton arviointi. Palveluhankinnoissa tai rakennusurakoissa, joissa palvelun tarjoamisesta tai rakennustyöstä vastaavien henkilöiden asiantuntemuksella, ammattitaidolla tai pätevyydellä on erityinen merkitys, vertailuperusteina voidaan käyttää myös hankinnan toteuttamisessa tarvittavaa tarjoajien soveltuvuuden vähimmäisvaatimukset ylittävää laadunhallintaa, pätevyyttä, kokemusta ja ammattitaitoa.

Pykälän 2 momentin mukaan käytettäessä valintaperusteena kokonaistaloudellista edullisuutta myös arvioinnissa käytettävät vertailuperusteet on ilmoitettava tärkeysjärjestyksessä hankinta-ilmoituksessa tai tarjouspyynnössä. Vertailuperusteiden asettamisessa voidaan noudattaa soveltuvin osin myös, mitä 62 §:ssä säädetään.

Hankintayksiköllä on harkintavaltaa määritellä kokonaistaloudellisen edullisuuden vertailuperusteet ja niiden mahdollinen painotus. Tarjouskilpailuun osallistuvien tarjoajien tasapuolisen ja syrjimättömän kohtelun turvaamiseksi tarjouksen valintaan liittyvät seikat on kuitenkin kuvattava tarjouspyynnössä sellaisella tarkkuudella, että tarjouspyyntö on omiaan tuottamaan yhteismitallisia ja vertailukelpoisia tarjouksia. Hankintayksiköllä on harkintavaltaa myös kokonaistaloudellisen edullisuuden vertailuperusteiden soveltamisessa. Tarjouskilpailuun

osallistuvien tarjoajien tasapuolisen ja syrjimättömän kohtelun turvaamiseksi tarjousten vertailu tulee kuitenkin suorittaa etukäteen ilmoitettujen seikkojen perusteella.

Tarjouspyyntö ja hankintapäätös

Hankinnan kohteena on ollut kunnossapidon rakennustöiden puitejärjestely. Tarjouksen valintaperusteena on ollut kokonaistaloudellinen edullisuus ottaen huomioon tarjouspyyntöasiakirjoissa esitetyt vertailuperusteet. Hinnasta on voinut saada enintään 60 pistettä ja laadusta 40 pistettä.

Tarjouspyynnön kohdan 4 "Hankinnan kohteen kriteerit" kohdassa "Tarjoajan työmaavastuuhenkilöt" on ilmoitettu muun ohella seuraavaa:

> "Työnjohdon soveltuvuutta arvioidaan pisteyttämällä tehtävään nimettyjen työnjohtajien koulutusta, työkokemusta ja kunnossapitotyön suorittami[se]ssa hyödyksi katsottavia lisäkoulutuksia ja pätevyyksiä. Kahden työnjohtohenkilön pätevyys arvioidaan. Näiden henkilöiden tulee osallistua palvelun tuottamiseen."

Kohtaan on tullut syöttää kahden tarjotun henkilön nimi. Näiden kummankin osalta on tullut ladata "tarjotun henkilön CV tai muu selvitys, josta voidaan tarkistaa pisteytykseen vaikuttavat asiat".

Työnjohtajien osalta on ilmoitettu muun ohella seuraava pisteytettävä kohta:

> "Työnjohtaja täyttää RakMK 1, kohdassa 4.1 määritellyt rakennustöistä vastaavan työnjohtajan pätevyysvaatimukset ja on toiminut vastaavana mestarina kolmen viime vuoden aikana vähintään kolmessa (3) kohteessa."

Kyseisessä kohdassa on tullut valita "kyllä" tai "ei". Ensimmäisestä on saanut yhden pisteen ja jälkimmäiset nolla pistettä.

Tarjouspyynnön kohdassa 8 "Päätöksenteon perusteet" on tarjoajan työmaavastuuhenkilöiden osalta ilmoitettu, että yksi työnjohtaja voi saada enintään 8 laatupistettä ja että työnjohdon kokonaispisteet ovat kahden työnjohtajan pisteiden yhteenlaskettu arvo, eli enintään 16 pistettä. Työnjohtajana toimimisesta kolmen vuoden aikana on voinut saada kummankin työnjohtajan osalta 1 pisteen, eli yhteensä 2 pistettä. Kohdassa on toistettu edellä esitetty toimiminen vastaavana mestarina vähintään kolmessa kohteessa kolmen edellisen vuoden aikana.

Valittaja on tarjouksessaan ilmoittanut kummankin työnjohtajansa osalta "kyllä". Hankintayksikkö on hankintapäätöksessään vähentänyt valittajalta yhden pisteen kyseisestä kohdasta sekä lisäksi toisen pisteen kokemuksen osalta perustellen vähentämistä seuraavasti:

"Toisen työnjohtajan kokemus työnjohtotehtävistä sekä toiminta vastaavana mestarina 3 viime vuoden aikana vaadituissa kolmessa kohteessa ei täyty, vähennys 2 x -1 p = -2 pistettä".

Asian arviointi

Asiassa on valituksen perusteella kysymys siitä, onko hankintayksikkö voinut vähentää valittajalta yhden pisteen sillä perusteella, että tämän ilmoittama toinen työnjohtaja ei ole toiminut vastaavana mestarina vähintään kolmessa kohteessa edellisen kolmen vuoden aikana.

Hankintayksikkö on markkinaoikeudessa esittänyt, että kohdasta on ollut mahdollista saada pisteitä vain, jos ilmoitettu työnjohtaja on toiminut rakennusvalvontaviranomaisen hyväksymänä vastaavana työnjohtajana. Valittajan mukaan tarjouspyynnössä ei ole vaadittu viranomaisen hyväksyntää vastaavana työnjohtajana toimimiseen.

Asiassa ei ole riitaa siitä, etteivätkö tarjouspyynnössä mainitut vastaava työnjohtaja ja vastaava mestari olisi alalla ammattimaisesti toimivalle yritykselle toisiaan vastaavia termejä.

Tarjouspyynnön kyseessä olevassa kohdassa on ollut viittaus "RakMK 1, kohdassa 4.1 määritellyt rakennustöistä vastaavan työnjohtajan pätevyysvaatimukset". Alalla ammattimaisesti toimivan tarjoajan on tullut ymmärtää, että viittaus on tarkoittanut Suomen rakentamismääräyskokoelman osaa A1. Kohta 4.1 "Työnjohtajan tarve, kelpoisuus ja hyväksyminen" on ollut luvun 4 "Vastaava työnjohtaja ja erityisalan työnjohtajat" alla. Kohdassa on viitattu muun ohella maankäyttö- ja rakennuslain 122 §:n 1 momenttiin, jonka mukaan lupaa tai muuta viranomaishyväksyntää edellyttävässä rakennustyössä tulee olla työn suorituksesta ja sen laadusta vastaava, joka johtaa rakennustyötä sekä huolehtii rakentamista koskevien säännösten ja määräysten sekä myönnetyn luvan ja hyvän rakennustavan mukaisesta työn suorittamisesta (vastaava työnjohtaja).

Kohdassa on viitattu myös maankäyttö- ja rakennuslain 123 §:ään sekä maankäyttö- ja rakennusasetuksen 70 §:ään. Jälkimmäisen pykälän 3 momentin mukaan rakennustyön vastaavan työnjohtajan on hyväksyntää koskevassa hakemuksessa osoitettava kelpoisuutensa vastaavana työnjohtajana toimimiseen. Kohdan 4.1 alakohdassa 4.1.5 "Määräys" on muun ohella todettu, että kun henkilö hakee kunnassa ensimmäistä kertaa hyväksyntää vastaavaksi työnjohtajaksi, hänen on esitettävä koulutusta ja työkokemusta koskevilla todistuksilla tai muulla luotettavalla tavalla selvitys kelpoisuudestaan tähän tehtävään.

Markkinaoikeus toteaa, että edellä mainitussa Suomen rakentamismääräyskokoelman kohdassa on ollut kysymys nimenomaan lupaa edellyttävässä rakennustyössä toimivasta vastaavasta työnjohtajasta eikä missä tahansa rakennustyössä toimivasta

työnjohtajasta. Vaikka kohdassa ei ole viitattu maankäyttö- ja rakennuslain 122 §:n 2 momenttiin, alalla ammattimaisesti toimivan tarjoajan on tullut tuntea myös kyseisen säännöksen sisältö. Säännöksen mukaan vastaavan työnjohtajan hyväksyy kunnan rakennusvalvontaviranomainen. Joka tapauksessa kohdassa 4.1 on edellä todetusti puhuttu myös hyväksynnästä vastaavaksi työnjohtajaksi.

Markkinaoikeus toteaa myös, että edellä mainitut maankäyttö- ja rakennuslain sekä maankäyttö- ja rakennusasetuksen säännökset eivät ole enää voimassa olevaa lainsäädäntöä.

Lailla 17.1.2014/41, joka on tullut voimaan 1.9.2014, maankäyttö- ja rakennuslain 122 §, jonka otsikoksi on tullut "Vastaava työnjohtaja" on muutettu kuulumaan seuraavasti:

> Rakennuslupaa edellyttävässä rakennustyössä on oltava rakennustyötä johtava vastaava työnjohtaja. Toimenpidelupaa edellyttävässä työssä on oltava vastaava työnjohtaja vain silloin, kun se on kohteen käytön aikaiseen turvallisuuteen tai terveellisyyteen liittyvien syiden taikka maiseman ja ympäristönäkökohtien vuoksi välttämätöntä.
>
> Vastaavan työnjohtajan on vastattava rakennustyön kokonaisuudesta ja laadusta sekä huolehdittava, että rakennustyö tehdään myönnetyn luvan, rakentamista koskevien säännösten ja määräysten sekä hyvän rakennustavan mukaisesti.
>
> Vastaavan työnjohtajan on huolehdittava, että rakennustyön aloittamisesta ilmoitetaan rakennusvalvontaviranomaiselle ja että rakennustyön tarkastusasiakirja pidetään rakennustyömaalla ajan tasalla.
>
> Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä vastaavan työnjohtajan työnjohtotehtävistä ja ilmoitusvelvollisuuden sisällöstä.

Mainitulla lailla maankäyttö- ja rakennuslakiin on lisätty muun ohella uusi 122 d § "Työnjohtajan hyväksymistä koskeva hakemus" sekä 122 e § " Työnjohtajan ja erityisalan työnjohtajan hyväksyminen". Ensin mainitun pykälän 1 momentin mukaan rakennushankkeeseen ryhtyvän on haettava rakennusvalvontaviranomaiselta vastaavan työnjohtajan hyväksymistä ennen rakennustyön aloittamista. Sanotun pykälän 2 momentin mukaan hakemuksessa on selvitettävä työnjohtajan kelpoisuus kyseiseen työnjohtotehtävään. Vastaavaa työnjohtajaa koskevaan hakemukseen on liitettävä kirjallinen ilmoitus, jossa työnjohtaja sitoutuu vastuuvelvollisena johtamaan rakennustyötä. Jälkimmäisen pykälän 1 momentin mukaan rakennusvalvonta-viranomainen hyväksyy vastaavan työnjohtajan, jos tämä täyttää lain 122 c §:ssä säädetyt kelpoisuusvaatimukset. Maankäyttö- ja rakennuslain 122 e §:n 3 momentin mukaan, jos rakennusvalvontaviranomainen on

hyväksynyt henkilön enintään viittä vuotta aikaisemmin vastaavaksi työnjohtajaksi vastaavanlaiseen rakentamishankkeeseen kunnassa, uutta hyväksyntää ei tarvitse hakea. Tällöin riittää, että rakennusvalvontaviranomaiselle ilmoitetaan vastaavana työnjohtajana toimimisesta sekä toimitetaan 122 d §:n 2 momentissa tarkoitettu ilmoitus.

Markkinaoikeus toteaa, ettei lainsäädännössä ole siten tapahtunut muutoksia sen suhteen, että rakennuslupaa edellyttävässä kohteessa on edelleen oltava rakennustyötä johtava vastaava työnjohtaja, joka on viranomaisen hyväksymä. Ympäristöministeriön ohjeessa rakennustyön suorituksesta ja valvonnasta (YM5/601/2015, 12.3.2015) on todettu, että rakennustyön suoritusta ja valvontaa, rakennushankkeeseen ryhtyvän huolehtimisvelvollisuutta, rakennuksen suunnittelijoita sekä rakennustyönjohtoa koskevaa sääntelyä on uudistettu maankäyttö- ja rakennuslain 1.9.2014 voimaan tulleella muutoksella. Muutoksessa suurin osa muun ohella Suomen rakentamismääräyskokoelman osaan A1 sisältyneistä säännöksistä on siirretty maankäyttö- ja rakennuslain 17 ja 20 lukuun. Mainitun ohjeen mukaan sisällöllisesti sääntely on pääosin säilynyt ennallaan. Ohjeessa on myös todettu, että siirtymäkauden aikana Suomen rakentamismääräyskokoelmassa julkaistuja, 1.1.2013 voimassa olleita määräyksiä sovelletaan kunnes uudet säännökset on annettu, enintään kuitenkin vuoden 2017 loppuun saakka. Mainitun ohjeen kohdassa 3.3.3 "Työnjohtajien hyväksyminen ja hyväksymisen peruutus" on todettu, että uuden lainsäädännön nojalla työnjohtajan hyväksymistä hakee nimenomaan rakennushankkeeseen ryhtyvä, kun ennen lainmuutosta työnjohtajan muutosta haki työnjohtaja itse.

Markkinaoikeus toteaa, että vaikka tarjouspyynnössä on viitattu vastaavan työnjohtajan osalta Suomen rakentamismääräyskokoelmaan, joka ei ole enää ollut viittausajankohtana voimassa, alalla ammattimaisesti toimivan tarjoajan on tullut ymmärtää, että kyseisessä kohdassa on tarkoitettu nimenomaan toimimista vastaavana työnjohtajana rakennuslupaa vaativassa kohteessa eikä missä tahansa kohteessa. Alalla ammattimaisesti toimivan tarjoajan on myös tullut ymmärtää, että sekä aiemman että nykyisin voimassa olevan lainsäädännön perusteella vastaavalla työnjohtajalla tulee olla rakennusvalvontaviranomaisen hyväksyntä.

Valittajan ilmoittaman toisen työnjohtajan ansioluettelossa on ilmoitettu, että hän on toiminut valittajan palveluksessa 2.5.2013 alkaen sekä työnjohtajana että vastaavana työnjohtajana. Rakennusalalla työskentelyä koskevassa kuvauksessa on ilmoitettu muun ohella seuraavaa:

> "Olen ollut Mijorak Oy:llä työnjohtotehtävissä vuodesta 2013 asti vakituisessa työsuhteessa, tämän aikana olen johtanut pieniä korjausrakentamis- ja saneerausprojekteja. Isompiin kohteisiin lukeutuivat mm. Invalidisäätiö Ortonin sairaalan n. 300 m^2 kattava toimitila ja vastaanottotilojen muutostyö vuonna 2013,

Leppävaarassa sijaitsevan Arla-instituution Suurtalouskeittiön n. 160 m^2 saneeraus vuonna 2013, Suomen Kansallismuseon 3 krs ja ullakkotilojen muutos toimistotiloiksi n. 400 m^2 vuonna 2014, jossa toimin vastaavana mestarina, sekä Kivenlahdessa tällä hetkellä käynnissä oleva linjasaneerausprojekti joka kattaa 51 asuntoa + yleiset tilat viisiportaisessa kerrostalossa. Lisäksi olen toiminut Invaliidisäätiö Orton:n, Keskuspuiston Ammattiopiston, VTT:n ja Senaatin kohteissa työnjohtajana saneeraus- ja muutostöissä."

Ansioluettelon kuvauksen perusteella kyseinen henkilö näyttäisi toimineen vastaavana mestarina vain Suomen Kansallismuseota koskeneessa projektissa. Vaikka valittaja on ilmoittanut kyseisen henkilön osalta "kyllä" nyt kyseessä olevassa kohdassa, hankintayksikkö ei ole menetellyt virheellisesti, kun se on vähentänyt valittajan tarjoukselta yhden pisteen tarjouksen liitteestä ilmenevien tietojen perusteella.

Markkinaoikeus toteaa vielä, että valittaja on markkinaoikeudessa ilmoittanut, että kyseessä oleva henkilö on toiminut vastaavana työnjohtajana kuudessa kohteessa, mutta vain kahdessa näistä viranomaisen hyväksymänä vastaavana työnjohtajana. Viimeksi mainituiksi on ilmoitettu Suomen Kansallismuseon toimistotilojen rakentaminen vuodelta 2014 sekä Espoon Melstenintien peruskorjaus vuodelta 2015. Koska muihin kohteisiin ei ole haettu rakennuslupaa, ei henkilö ole valittajan mukaan voinut myöskään hakea viranomaisen hyväksymäksi vastaavaksi työnjohtajaksi.

Valittaja on siten itse myöntänyt, ettei valittajan ilmoittama toinen henkilö ole toiminut vastaavana työnjohtajana kolmessa rakennuslupaa edellyttävässä kohteessa. Näin ollen kyseinen henkilö ei ole toiminut tarjouspyynnössä tarkoitetulla tavalla vastaavana työnjohtajana tai mestarina kolmessa kohteessa kolmen edellisen vuoden aikana.

Johtopäätös

Edellä mainituilla perusteilla hankintayksikkö ei ole menetellyt hankinnassaan valittajan esittämin tavoin julkisia hankintoja koskevien oikeusohjeiden vastaisesti. Valitus on näin ollen hylättävä.

Oikeudenkäyntikulujen korvaaminen

Hankintalain 89 §:n 2 momentin mukaan hankinta-asiassa oikeudenkäyntikulujen korvaamiseen sovelletaan muun ohella, mitä hallintolainkäyttölain 74 §:n 1 momentissa säädetään.

Hallintolainkäyttölain 74 §:n 1 momentin mukaan asianosainen on velvollinen korvaamaan toisen asianosaisen oikeudenkäyntikulut kokonaan tai osaksi, jos erityisesti asiassa annettu ratkaisu huomioon

ottaen on kohtuutonta, että tämä joutuu pitämään oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan.

Asiassa annettu ratkaisu huomioon ottaen valittaja saa pitää oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan. Sen sijaan olisi kohtuutonta, jos hankintayksikkö joutuisi pitämään oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan. Valittaja on näin ollen velvoitettava korvaamaan hankintayksikön määrältään kohtuulliset oikeudenkäyntikulut.

Lopputulos

Markkinaoikeus hylkää valituksen.

Markkinaoikeus velvoittaa Mijorak Oy:n korvaamaan Vantaan kaupungin oikeudenkäyntikulut 1.900 eurolla viivästyskorkoineen. Viivästyskorkoa on maksettava korkolain 4 §:n 1 momentissa tarkoitetun korkokannan mukaisesti siitä lukien, kun kuukausi on kulunut tämän päätöksen antamisesta.

MUUTOKSENHAKU

Julkisista hankinnoista annetun lain 106 §:n 1 momentin nojalla markkinaoikeuden päätöstä on valituksesta huolimatta noudatettava, jollei korkein hallinto-oikeus toisin määrää.

Valitusosoitus on liitteenä.

Puheenjohtaja Nina Korjus

Asian ovat yksimielisesti ratkaisseet markkinaoikeustuomarit Nina Korjus, Petri Rinkinen ja Olli Wikberg.

JAKELU

Mijorak Oy; oikeudenkäyntimaksu 244 euroa
Vantaan kaupunki; maksutta
Es-Urakointi Oy; maksutta
Rakennusvekara Oy; maksutta

Jaana Mäkinen
Notaari

MARKKINAOIKEUS
MARKNADSDOMSTOLEN

VALITUSOSOITUS (hankinta-asiat)

Markkinaoikeuden päätökseen saa hakea muutosta **korkeimmalta hallinto-oikeudelta** kirjallisella valituksella.

Valitusaika

Korkeimmalle hallinto-oikeudelle osoitettu valituskirjelmä on toimitettava korkeimpaan hallinto-oikeuteen **30 päivän** kuluessa päätöksen tiedoksisaantipäivästä, sitä päivää lukuunottamatta.

Tiedoksisaantipäivän osoittaa tiedoksianto- tai saantitodistus. Milloin kysymyksessä on sijaistiedoksianto, tiedoksisaannin katsotaan tapahtuneen kolmantena päivänä sijaistiedoksiantotodistuksen osoittamasta päivästä. Milloin kysymyksessä on asianosaisen suostumuksen perusteella tapahtuva sähköinen tiedoksianto, tiedoksiannon katsotaan tapahtuneen sinä päivänä, jolloin asiaa koskeva viesti on viestin vastaanottajan vastaanottolaitteessa siten, että viestiä voidaan käsitellä.

Valituskirjelmän toimittaminen

Valituskirjelmä voidaan toimittaa korkeimman hallinto-oikeuden kirjaamoon henkilökohtaisesti, asiamiestä käyttäen, lähetin välityksellä, postitse, faksilla tai sähköpostilla. Valituskirjelmän on oltava perillä määräajan viimeisenä päivänä ennen tuomioistuimen aukioloajan päättymistä. Aukiolo päättyy kello 16.15.

Korkeimman hallinto-oikeuden osoite:

Postiosoite:		Käyntiosoite:
PL 180		Fabianinkatu 15
00131 Helsinki		Helsinki
Faksi	029 564 0382	
Sähköposti	korkein.hallinto-oikeus@oikeus.fi	

Valituskirjelmän sisältö ja allekirjoittaminen

Valituskirjelmässä on ilmoitettava
- valittajan nimi ja kotikunta
- valittajan yhteystiedot, joihin asian käsittelyä koskevat ilmoitukset valittajalle voidaan toimittaa
- päätös, johon haetaan muutosta ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi
- perusteet, joilla muutosta vaaditaan.

Valituskirjelmä on valittajan, tämän laillisen edustajan tai asiamiehen allekirjoitettava. Jos valittajan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä taikka jos valituksen on laatinut joku muu henkilö, on valituskirjelmässä mainittava myös tämän nimi ja kotikunta.

Valituskirjelmän liitteet

Valituskirjelmään on liitettävä
- markkinaoikeuden päätös alkuperäisenä tai jäljennöksenä
- tiedoksisaantitodistus
- asiakirjat, joihin valittaja vetoaa valituksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu markkinaoikeudelle
- asiamiehen valtakirja, jollei asiamies ole asianajaja tai julkinen oikeusavustaja.

Maksut

Muutoksenhakuasian käsittelystä korkeimmassa hallinto-oikeudessa peritään oikeudenkäyntimaksu sen mukaan kuin laissa tarkemmin säädetään.

6 § Kuntalain 51 §:n ottomenettelyä varten saapuneet päätökset

Tekniselle lautakunnalle on kuntalain 51 §:n mukaista ottomenettelyä varten saapuneet päätökset.

Apulaiskaupunginjohtaja Hannu Penttilä
§ 39 Kirjastonpuiston rakentaminen / urakkatarjouksen hyväksyminen
§ 41 VTK Kiinteistöt Oy:n omistaman pysäköintilaitoksen vuokrauksen aiesopimuksen hyväksyminen

Talous- ja hallintojohtaja Jonna Hohti
§ 15 Vapautus vuokranmaksusta / Myyrmäen urheilutalon kahvio
§ 16 Hyvitys vuokranmaksuun / As Oy Sepänpuiston parvekeremontti
§ 17 Vapautus vuokranmaksusta / Tikkurilan uimahallin kahvio
§ 18 Vuokran hyvittäminen osoitteessa Kolohongankuja 3 as 14, 01260 Vantaa

Tilakeskusjohtaja Pekka Wallenius
§ 28 Martinlaakson päiväkoti, pää- ja arkkitehtisuunnittelijan valinta
§ 29 Länsimäen kirjasto, nuorisotila, avoin päiväkoti ja asukastilat, korjaus- ja muutostyöt, tarveselvitys - hankesuunnitelman hyväksyminen
§ 30 Uomarinteen koulun laajennus, pää- ja arkkitehtisuunnittelun hankinta
§ 31 Havukosken koulun sisäpuoliset korjaukset; hankehinnan hyväksyminen sekä projektinjohtourakoitsijan valinta
§ 32 Uomarinteen koulun laajennus, tietomallikoordinaattorin hankinta
§ 33 Tikkurilan uimahallin LVIA-kuntotutkimuksen ja sähkökuntoarvion tilaaminen
§ 34 Voimalantien tukikohdan tarveselvityksen hyväksyminen
§ 35 Martinlaakson päiväkoti, uudisrakennus, rakennesuunnittelun hankinta
§ 36 Uomarinteen koulun laajennus, rakennesuunnittelun hankinta
§ 37 Päiväkummun koulun pihan perusparannus 2016, urakoitsijan valinta

Kaupungininsinööri Henry Westlin
§ 47 Kolmilankaverkkoaitojen vuosisopimusrakentaminen 2016 - 2018 (1 vuosi ja 1 + 1 vuoden optiot)
§ 48 Hankinta/ Konsulttituki kuntatekniikan keskuksen tulevaisuuden ”ison kuvan” viimeistelyyn ja toimintamallin määritykseen 20.6. - 31.12.2016
§ 49 Osallistuminen materiaali- ja elinkaarikatselmukseen Aviapolis-alueen kehityksessä / palvelun hankinta
§ 50 Korjausvelan laskentapalvelu /palvelun hankinta
§ 51 Kaavatalouskehityksen pilottilaskennat / palvelun hankinta
§ 52 Osallistuminen kaavatalouslaskentatyökalun kehittämiseen / palvelun hankinta
§ 53 Tilausoikeuksien myöntäminen kuntatekniikan yhteiset -kustannuspaikalle 145011000
§ 55 Kaivoksela 3B-alueen puistojen rakentaminen
§ 56 Tikkurilan keskustan Kirjastopuiston toteutussuunnitteluun liittyvä työmaapalvelu
§ 57 Monikamerailmakuvauksen hankinta
§ 58 Pääkaupunkiseudun ulkoilu- ja pyöräilykarttojen yhteishankinta, Vantaan pyöräilykarttojen lisätilaus
§ 59 Valurautakansistojen hankinta 2016 – 2017

Toimitilapäällikkö Pasi Salo
§ 304 Urakoitsijan valinta/ Itä-Hakkilan koulun sisäilmastotekniset korjaukset
§ 305 Urakoitsijan valinta/ Lehtikuusen koulun sisäilmastotekniset korjaukset
§ 312 Oikeutettuja kiinteistöjä 92-17-567-6 sekä 92-17-567-9, 92-17-567-10, 92-17-567-11 ja 92-17-567-12 koskevan rasitesopimuksen hyväksyminen
§ 315 Lupa käyttää Vantaan kaupungin omistaman kiinteistön aluetta 13.8.2016 Vantaan Kuusijärvellä
§ 336 Rajatorpan koulun väistötilojen vuokraaminen
§ 337 Kuusijärvi alueen vuokraus pomppulinnalle / Timo I. Korhonen
§ 338 Kehäradan Kivistön aseman laiturialueen runkoputken korjaustöiden urakkasopimuksen hyväksyminen
§ 339 Asunnon vuokraus / Esikkotie 5 A 3
§ 340 Asunnon vuokraus / Knaapinkuja 5 B 12

§ 352 Lupa Vantaan Energia Sähköverkot Oy:n sähkönjakeluverkon laitteiden sijoittamisesta Kuusijärvelle, sijoitussopimus nro 5375
§ 353 Kuusijärvi tilan vuokraus hierontapalvelulle
§ 354 Lupa Soneran teleyhteyksien asentamiseksi Kaunialan sairaala Oy:n kiinteistöön
§ 362 Tilojen vuokraaminen sosiaali- ja terveyspalveluille / Vernissakatu 8, 1 ja 2 krs
§ 363 Tilojen vuokraaminen sosiaali- ja terveyspalveluille / Vernissakatu 8, 1 krs 200m2
§ 364 Toimitilan vuokraaminen työllisyyspalveluiden yritysohjaamon käyttöön/ Elannontie 3 VTK Kiinteistöt Oy
§ 394 Option käyttöönotto palveluhankinnassa Kattolumityöt 2013-2016
§ 397 Konsulttitoimeksianto Rekolan koulun sisäilmaongelmien korjaussuunnittelu
§ 398 Konsulttitoimeksianto, Viertolan koulun sisäilmaongelmien korjaussuunnittelu
§ 399 Tilakeskuksen lupa Vantaan Energia Sähköverkot Oy:n jakeluverkon laitteiden sijoittamiseen kiinteistöön 17-567-4 osoitteessa Martinlaaksonpolku 4-9, Martinlaakson koulu
§ 403 Tilojen vuokraaminen sosiaali- ja terveyspalveluille / Vernissakatu 8, 3 krs 626m2
§ 406 Tilapäinen maankäyttölupa Koisotie 4:n pihamaalle (Koisorock 2016)
§ 407 Tilojen vuokraaminen sosiaali- ja terveyspalveluille os. Vernissakatu 8
§ 408 Nissaksen päiväkodin pihan perusparannus 2016
§ 411 Purku-urakoitsijoiden valinta vuoden 2016 purkukohteisiin (9 kpl)
§ 412 Kansainvälisen koulun Point sisäilmakorjaukset 2016 urakoitsijan valinta

Kaupunginarkkitehti va. Jukka Hagelberg
§ 28 Martinlaakson päiväkodin LVIA-suunnittelun hankinta
§ 29 Uomarinteen koulun laajennus, sähkösuunnittelun hankinta
§ 30 Uomarinteen koulun laajennuksen LVIA-suunnittelun hankinta
§ 31 Valmistus- ja palvelukeittiöiden keittiölaiteluettelointi, lisätilaus
§ 32 Aurinkokiven koulu 2. vaihe, laajennus. LVIA-suunnittelun valinta
§ 33 Kartanonkosken urheilupuiston huoltorakennuksen arkkitehti- ja pääsuunnittelun hankinta
§ 34 Katriinan sairaalan B-osan perusparannus - suunnittelun lisätyötarjous nro 5 palokatkosuunnittelu
§ 35 Aurinkokiven koulu 2.vaihe, laajennus, sähkösuunnittelun hankinta

Rakennuttajapäällikkö Juha Vuorenmaa
§ 33 Kivistön tilapäisen päiväkodin maanrakennus- ja perustöiden lisä- ja muutostöiden sekä taloudellisen loppuselvityksen hyväksyminen
§ 34 Havukosken koulun sisäpuoliset korjaukset; sisäilmaselvitys
§ 35 Rajatorpan koulun korjaustyöt kesällä 2016 suunnitelmien ja hankehinnan hyväksyminen sekä projektinjohtourakoitsijan valinta
§ 36 Rajatorpan koulun vanhan paviljongin purku-urakoitsijan valinta ja sopimusasiakirjojen hyväksyminen
§ 37 Tikkurilan uimahallin rakennetekninen kuntotutkimus
§ 38 Tilapäisten päiväkotien (Illenpiha, Peltola, Rajakylä) rikosilmoitus ja videovalvontalaitteiden toimittajan valinta

Katupäällikkö Janne Juntunen
§ 279 Kallioimarteentie 13; yhdyskuntateknisten johtojen ja laitteiden sijoitusluvan myöntäminen
§ 280 Korson Torni: LP-tontin ja katualueen työt, urakkatarjouksen hyväksyminen
§ 281 Herttuantie 6; yhdyskuntateknisten johtojen ja laitteiden sijoitusluvan myöntäminen
§ 282 Ullantie - Raijankuja; yhdyskuntateknisten johtojen ja laitteiden sijoitusluvan myöntäminen
§ 283 Elisa Oyj:n kaapeliverkon siirtäminen kaavamuutosalueella Myyrmäessä: Raappa-vuorentie 3/ urakkatarjouksen hyväksyminen
§ 284 Neilikkatie 29; yhdyskuntateknisten johtojen ja laitteiden sijoitusluvan myöntäminen
§ 285 Lammaslammentie 17 – Lammaspuisto - Lammastie; yhdyskuntateknisten johtojen ja laitteiden sijoitusluvan myöntäminen
§ 286 Karhumäenportti - Karhumäentie; yhdyskuntateknisten johtojen ja laitteiden sijoitusluvan myöntäminen
§ 287 Tikkurilantie - Turbiinitie; yhdyskuntateknisten johtojen ja laitteiden sijoitusluvan myöntäminen
§ 287 Kaakkoisväylä – Ullantie - Pirjonpolku; yhdyskuntateknisten johtojen ja laitteiden sijoitusluvan myöntäminen
§ 289 Karhumäenportti - Aviakuja; yhdyskuntateknisten johtojen ja laitteiden sijoitusluvan myöntäminen

§ 290 Karhumäenportti - Aviakuja; yhdyskuntateknisten johtojen ja laitteiden sijoitusluvan myöntäminen
§ 291 Kyytitie – Markkulantie 24; yhdyskuntateknisten johtojen ja laitteiden sijoitusluvan myöntäminen
§ 292 Lupa rakenteiden sijoittamiseksi katualueelle: Sato - Asunnot Oy (Uomarinne 5) poistumis-tieportaan perustusrakenteiden osittainen sijoittaminen Uomarinne 5 katualueelle
§ 293 Kehävuorenkuja 2 – Sienestäjänpolku 3; yhdyskuntateknisten johtojen ja laitteiden sijoitusluvan myöntäminen
§ 294 Vanha Porvoontie 256; yhdyskuntateknisten johtojen ja laitteiden sijoitusluvan myöntäminen
§ 295 Pitkäsiima - Siikatie; yhdyskuntateknisten johtojen ja laitteiden sijoitusluvan myöntäminen
§ 297 Kaskelantien stabilointi plv 170-240, urakkatarjouksen hyväksyminen
§ 298 Lupa rakenteiden sijoittamiseksi katualueelle: Asunto Oy Vantaan Keimolankurvi (Keimolankaarre 8), pelastusauton nostopaikkojen sekä anturoiden osittainen sijoittaminen
§ 299 Lupa rakenteiden sijoittamiseksi katualueelle: Finavia Oyj, mittapadon sijoittaminen Tikkurilantie 141 sekä Pakkalan Huoltotie 2
§ 300 Laurintie 148; yhdyskuntateknisten johtojen ja laitteiden sijoitusluvan myöntäminen
§ 301 Sinirikonkuja tilat 421-12-410 ja 421-12-989; haltuunotetulla katualueella olevan omaisuuden korvaaminen
§ 302 Ullantie tila 415-1-457; haltuunotetulla katualueella olevan omaisuuden korvaaminen
§ 303 Pistiäisentie 4; yhdyskuntateknisten johtojen ja laitteiden sijoitusluvan myöntäminen
§ 304 Ylästöntie 74 - Peltovuorentie 65; yhdyskuntateknisten johtojen ja laitteiden sijoitusluvan myöntäminen
§ 305 Lautamiehenpolku; yhdyskuntateknisten johtojen ja laitteiden sijoitusluvan myöntäminen
§ 306 Maanomistajan lupa pääsytien rakentamista varten Hiekkaharjussa tontille 92-60-3-16 (Metsätähdenkuja 5)
§ 307 Kyytitie – Heidehofintie - Kuninkaalantie; yhdyskuntateknisten johtojen ja laitteiden sijoitusluvan myöntäminen
§ 308 Rautkallionrinne 4; yhdyskuntateknisten johtojen ja laitteiden sijoitusluvan myöntäminen
§ 314 Maisemamäki – Viertotie 8; yhdyskuntateknisten johtojen ja laitteiden sijoitusluvan myöntäminen
§ 315 Ojahaanpolku 7; yhdyskuntateknisten johtojen ja laitteiden sijoitusluvan myöntäminen
§ 316 Rajatorpantie 17b - Raappavuorentie; yhdyskuntateknisten johtojen ja laitteiden sijoitusluvan myöntäminen
§ 317 Lupa rakenteiden sijoittamiseksi katualueelle: VAV Asunnot Oy (Jaspiskuja 7 a) vesijohdon osittainen sijoittaminen Ruusukvartsinkatu 4 – Ruusukvartsinkuja 2
§ 318 Kadunpitopäätös / maantien muuttaminen kaduksi: Ylästöntie (mt 11453), väli Vantaanlaaksontie¬–Lentoasemantie (paaluvälit 0–868, 1320–3050, 3295–3605 ja 4730–5153)
§ 320 Aviabulevardi välillä Aviakuja - Karhumäenportti, linja-autojen pysäköinti; 52 Veromies, katusuunnitelmaehdotuksen asettaminen julkisesti nähtäville
§ 324 Metsätähdenkuja tila 421-16-36; haltuunotetulla katualueella olevan omaisuuden korvaaminen
§ 325 Ullantie tila 415-1-308; haltuunotetulla katualueella olevan omaisuuden korvaaminen
§ 327 Rajakyläntie 2; yhdyskuntateknisten johtojen ja laitteiden sijoitusluvan myöntäminen
§ 328 Kimalaisenranta 4; yhdyskuntateknisten johtojen ja laitteiden sijoitusluvan myöntäminen
§ 329 Tikkurilantie – Puutarhatie 9; yhdyskuntateknisten johtojen ja laitteiden sijoitusluvan myöntäminen
§ 330 Härkähaantie 12 - Kinkerikuja; yhdyskuntateknisten johtojen ja laitteiden sijoitusluvan myöntäminen
§ 331 Kehävuorenrinne - Kehävuorenkuja; yhdyskuntateknisten johtojen ja laitteiden sijoitusluvan myöntäminen
§ 332 Kuriiritie - Jäkkitie - Lustetie - Lustekuja - Uusitie - Päivänkakkarantie - Puutarhatie - Keiholehdentie; yhdyskuntateknisten johtojen ja laitteiden sijoitusluvan myöntäminen
§ 333 Näsiätie - Liljatie; yhdyskuntateknisten johtojen ja laitteiden sijoitusluvan myöntäminen
§ 334 Laurintie 6; yhdyskuntateknisten johtojen ja laitteiden sijoitusluvan myöntäminen
§ 335 Karhunkierros 3; yhdyskuntateknisten johtojen ja laitteiden sijoitusluvan myöntäminen
§ 336 Kaskelanrinne - Raivaajanpuisto; yhdyskuntateknisten johtojen ja laitteiden sijoitusluvan myöntäminen
§ 337 Ilolantie – Pälvitie - Ilolanrinne; yhdyskuntateknisten johtojen ja laitteiden sijoitusluvan myöntäminen
§ 338 Kustaantie – Veeranpolku - Helenankuja; yhdyskuntateknisten johtojen ja laitteiden sijoitusluvan myöntäminen

§ 339 Kuukusentie - Peltovuorentie; yhdyskuntateknisten johtojen ja laitteiden sijoitusluvan myöntäminen
§ 340 Talkootie - Valkovuokontie - Metsätähdentie - Tähtimöntie - Kullerontie; yhdyskuntateknisten johtojen ja laitteiden sijoitusluvan myöntäminen
§ 341 Laaksotie 4; yhdyskuntateknisten johtojen ja laitteiden sijoitusluvan myöntäminen
§ 342 Kaskelanrinne 1; yhdyskuntateknisten johtojen ja laitteiden sijoitusluvan myöntäminen
§ 343 Johdinkuja - Johdintie; yhdyskuntateknisten johtojen ja laitteiden sijoitusluvan myöntäminen
§ 344 Tikkurilantie - Katriinantie; yhdyskuntateknisten johtojen ja laitteiden sijoitusluvan myöntäminen
§ 345 Tikkurilantie – Köyhämäentie 15; yhdyskuntateknisten johtojen ja laitteiden sijoitusluvan myöntäminen
§ 346 Angervotie; yhdyskuntateknisten johtojen ja laitteiden sijoitusluvan myöntäminen
§ 347 Tukkukaupankujan tunkkaus 2016, urakkatarjouksen hyväksyminen
§ 348 Katajatie - Kuusitie; yhdyskuntateknisten johtojen ja laitteiden sijoitusluvan myöntäminen
§ 349 Kyytitie - Markkulantie; yhdyskuntateknisten johtojen ja laitteiden sijoitusluvan myöntäminen
§ 350 Hakunilanraitti 3; yhdyskuntateknisten johtojen ja laitteiden sijoitusluvan myöntäminen
§ 351 Kissankäpäläntie 1 - 10; yhdyskuntateknisten johtojen ja laitteiden sijoitusluvan myöntäminen
§ 352 Petrinkuja 5; yhdyskuntateknisten johtojen ja laitteiden sijoitusluvan myöntäminen

Kunnossapitopäällikkö Jyrki Vättö
§ 44 Ulkomyyntipaikan vuokraus 2016 / Tmi Taija Pulkkila / Metsolantori / Korso
§ 45 Ulkomyyntipaikan vuokraus 2016 / Kinglehti Oy / Kukinpolku / Martinlaakso
§ 46 Torimyyntialueen laajennusosa, Paalutori - 2016, aikavälille 15.7.2016-15.9.2016
§ 48 Päällystysavustuksen myöntäminen Bisajärventien tiekunnalle
§ 49 Perusparannusavustuksen myöntäminen Ruhantien tiekunnalle
§ 50 Ulkomyyntipaikan vuokraus 2016 / MS Destiny avoin yhtiö / Liesikujan aukio / Myyrmäki
§ 51 Katualueen vuokraus 2016 / Itähelsingin Ravintolat Oy / Ravintola Red Onion / Paalutori / Myyrmäki
§ 52 Perusparannusavustuksen myöntäminen Mäntykorvenkujan tiekunnalle
§ 53 Korson maalaismarkkinat syksy 2016 / TMK Tori- ja markkinakaupan palvelukeskus Oy / Markkinaperinteen tuki ry
§ 55 Myyrmäen elomarkkinat 2016 / Vantaan Torikauppiasyhdistys ry

Varikon päällikkö Kaj Weckström
§ 6 Avoharjan hankinta Varikolle

Liikennesuunnittelupäällikkö Leena Viilo
§ 4 Osallistuminen Pääkaupunkiseudun pyöräliikenteen viitoituksen yleissuunnitelma – konsulttityöhön
§ 6 Osallistuminen Sähköpyöräilyn aktivointi työmatkaliikkumisessa, kokeiluvaihe -konsulttityöhön

Liikenteen alueinsinööri Susanna Koponen
§ 294 Vantaankoskentie Kuninkaantien kohdalla / 18 Vantaanlaakso, liikennemerkki- ja ajoratamaalaussuunnitelma LOS 54045
§ 295 Vapaalanpolku väl. Ilpolankuja - Rajatorpantie / 13 Vapaala, liikennemerkki- ja ajoratamaalaussuunnitelma LOS 31078 muutos E
§ 296 Voimalantie plv 0 - 410 / 17 Martinlaakso, liikennemerkki- ja ajoratamaalaussuunnitelma LOS 57182-1
§ 297 Voimalantie, Monsaksenkuja / 17 Martinlaakso, liikennemerkki- ja ajoratamaalaussuunnitelma LOS 57182-2
§ 298 Vaskivuorentie / 16 Kaivoksela, liikennemerkki- ja ajoratamaalaussuunnitelma LOS 52904
§ 299 Rajatorpantie välillä Vapaalantie - Nuijapolku plv 0-200 / 13 Vapaala, liikennemerkki- ja ajoratamaalaussuunnitelma LOS 42148 muutos F
§ 300 Meiramitie plv 820-1206 kaupunginpuutarha / 68 Koivuhaka, liikennemerkki- ja ajoratamaalaussuunnitelma LOS 25142 muutos F
§ 301 Talvikkitie välillä Uusiniityntie - Raitatie plv 1690-2130 / 60 Hiekkaharju, Malmimäki 1, liikennemerkki- ja ajoratamaalaussuunnitelma LOS 25089 muutos H
§ 303 Talvikkitie väl. Poppelitie - Koivukyläntie / 70 Koivukylä, liikennemerkki- ja ajoratamaalaussuunnitelma LOS 45638 muutos B
§ 304 Lummepolku / 63 Viertola, liikennemerkki- ja ajoratamaalaussuunnitelma LOS 19000 muutos I

§ 305 Kaavintie plv 0-350/13 Vapaala, liikennemerkki- ja ajoratamaalaussuunnitelma LOS 27317 muutos C
§ 306 Siilireitti / 83 Metsola, liikennemerkki- ja ajoratamaalaussuunnitelma LOS 21267 muutos L
§ 307 Siilireitti välillä Kauriinrinne - Siilirinne / 83 Metsola, liikennemerkki- ja ajoratamaalaussuunnitelma LOS 44923 muutokset E ja F
§ 308 Naalitaival, Naalipuistontie / 83 Metsola, liikennemerkki- ja ajoratamaalaussuunnitelma LOS 31519 muutos F
§ 309 Pirjontie / 80 Matari, liikennemerkki- ja ajoratamaalaussuunnitelma LOS 44069 muutos E
§ 310 Keskuspuisto / 81 Korso, liikennemerkki- ja ajoratamaalaussuunnitelma LOS 57157-1
§ 311 Kauriinrinne / 83 Metsola, liikennemerkki- ja ajoratamaalaussuunnitelma LOS 27424 muutos H
§ 314 Venuksentie plv 20-39, Lyyranpolku / 82 Mikkola, liikennemerkki- ja ajoratamaalaussuunnitelma LOS 45838 muutos F
§ 315 Louhelantie väl. Patotie - Vihertie / 15 Myyrmäki, 17 Martinlaakso, liikennemerkki- ja ajoratamaalaussuunnitelma LOS 30654 muutos G
§ 316 Vanha Kaarelantie väl. Ukonkivenpolku Yhtiönkuja / 16 Kaivoksela, liikennemerkki- ja ajoratamaalaussuunnitelma LOS 43490 muutos I
§ 318 Vaskivuorentie ja Ojahaantie, liittymä / 15 Myyrmäki, liikennemerkki- ja ajoratamaalaussuunnitelma LOS 40231 muutokset K ja L
§ 319 Laajaniitynkuja, Laajaniitynpolku / 17 Martinlaakso, liikennemerkki- ja ajoratamaalaussuunnitelma LOS 31245 muutos G
§ 320 Potinkuja / 18 Vantaanlaakso, liikennemerkki- ja ajoratamaalaussuunnitelma LOS 55678
§ 321 Raappavuorentie väl. Raappavuorenreuna - Laajakorvenmäki / 17 Martinlaakso, liikennemerkki- ja ajoratamaalaussuunnitelma LOS 38563 muutos C
§ 322 Ojahaantie ja Ojahaanrinne / 15 Myyrmäki, liikennemerkki- ja ajoratamaalaussuunnitelma LOS 29277 muutokset O ja P
§ 323 Keimolantie välillä Tikurilantie - Sarvivälkkeentie / 23 Kivistö, liikennemerkki- ja ajoratamaalaussuunnitelma LOS 53489 muutos B
§ 324 Korppitie välillä Korsontie - Haapanatie / 87 Vierumäki, liikennemerkki- ja ajoratamaalaussuunnitelma LOS 25257 muutos G
§ 325 Vierumäentie välillä Allitie - Korsontie / 87 Vierumäki, liikennemerkki- ja ajoratamaalaussuunnitelma LOS 56459 muutokset A ja B
§ 326 Vierumäentie välillä Ruokkitie - Repolantie / 87 Vierumäki, liikennemerkki- ja ajoratamaalaussuunnitelma LOS 56688 muutos A
§ 327 Vierumäentie välillä Repolantie - Allitie / 87 Vierumäki, liikennemerkki- ja ajoratamaalaussuunnitelma LOS 56689 muutokset A ja B
§ 328 Korsontie välillä Telkkätie - Kotkalantie / 87 Vierumäki, liikennemerkki- ja ajoratamaalaussuunnitelma LOS 50312 muutos A
§ 329 Unikkotie väl. Kielotie - Ratatie / 61 Tikkurila, liikennemerkki- ja ajoratamaalaussuunnitelma LOS 33999 muutos B
§ 330 Tukkukaupankuja ja LP-alue / 66 Hakkila, liikennemerkki- ja ajoratamaalaussuunnitelma LOS 57043-6
§ 331 Kuussillantie - Fazerintie väl. Kuussillankuja - Fazer / 93 Vaarala, liikennemerkki- ja ajoratamaalaussuunnitelma LOS 16328 muutos M
§ 332 Itäinen Valkoisenlähteentie välillä Kivipyykintie - Merkkipuuntie / 97 Kuninkaanmäki, liikennemerkki- ja ajoratamaalaussuunnitelma LOS 40019 muutos C
§ 333 Koulutie väl. Palttinatie - Hakunilantie / 96 Itä-Hakkila, liikennemerkki- ja ajoratamaalaussuunnitelma LOS 44094 muutos E
§ 334 Mittatie, LP-alue / 97 Kuninkaanmäki, liikennemerkki- ja ajoratamaalaussuunnitelma LOS 38463 muutos H
§ 335 Sorvatie välillä Onkikuja - Kulomäentie plv. 300-559.45 / 85 Jokivarsi, liikennemerkki- ja ajoratamaalaussuunnitelma LOS 34930 muutokset C ja D
§ 336 Sorvatie välillä Onkikuja - Kulomäentie plv. 0-300 / 85 Jokivarsi, liikennemerkki- ja ajoratamaalaussuunnitelma LOS 34929 muutokset E ja F
§ 337 Kaakkoisväylä, Venuksentie PL 39-47.5, Saturnuksenpolku, Saturnuksenrinne, Saturnuksenkuja /82 Mikkola, liikennemerkki- ja ajoratamaalaussuunnitelma LOS 16708 muutokset L ja M
§ 338 Koivukylänväylä, Talvikkitie, Asolanväylä, kiertoliittymä / 70 Koivukylä, liikennemerkki- ja ajoratamaalaussuunnitelma LOS 49832 muutokset A ja B
§ 339 Koivukylänväylä väl. Malmimäentie - Kytötie plv. 3550 - 4100 / 70 Koivukylä, 74 Havukoski, liikennemerkki- ja ajoratamaalaussuunnitelma LOS 29031 muutos L

§ 340 Koivukylänväylä välillä Talvikkitie - Kytötie / 70 Koivukylä, liikennemerkki- ja ajoratamaalaussuunnitelma LOS 42252 muutos D
§ 341 Haavikkotie väl. Poppelitie - Jalavatie / 70 Koivukylä, liikennemerkki- ja ajoratamaalaussuunnitelma LOS 45639 muutos A
§ 342 Asolanväylä välillä Sairaalakatu - Laurintie / 72 Asola, liikennemerkki- ja ajoratamaalaussuunnitelma LOS 40458 muutos B
§ 343 Asolanväylä välillä Laurintie - Valtimotie / 72 Asola, liikennemerkki- ja ajoratamaalaussuunnitelma LOS 50207muutokset A ja B
§ 344 Hosantie / 74 Havukoski, liikennemerkki- ja ajoratamaalaussuunnitelma LOS 50005 muutokset D, E ja F
§ 345 Poppelitie, itäosa/ 70 Koivukylä, liikennemerkki- ja ajoratamaalaussuunnitelma LOS 38719 muutos C
§ 346 Asolanväylä välillä Peijaksentie - Sairaalakatu / 72 Asola, liikennemerkki- ja ajoratamaalaussuunnitelma LOS 40406 muutos D
§ 347 Asolanväylä väl. Koivukylänväylä - Koivukylän puistotie, Norkkokuja, Paatsamakuja, Piilipuunpolku / 70 Koivukylä, liikennemerkki- ja ajoratamaalaussuunnitelma LOS 43456 muutos G
§ 348 Vierumäentie välillä Repolantie - Allitie / 87 Vierumäki, liikennemerkki- ja ajoratamaalaussuunnitelma LOS 56689 muutos C
§ 349 Aurinkokivenkuja ja Aurinkokivenpiha / 23 Kivistö, liikennemerkki- ja ajoratamaalaussuunnitelma LOS 52825 muutos A

Puuttuvat pykälät ovat päätöksiä, joita ei tarvitse ilmoittaa ottomenettelyyn.

Tekninen lautakunta 23.8.2016 § 6

Apulaiskaupunginjohtajan esitys:
Päätetään olla ottamatta teknisen lautakunnan käsiteltäväksi esittelyosassa mainittuja ottamiskelpoisia päätöksiä.
Käsittely: Apulaiskaupunginjohtaja täydensi esitystä seuraavilla viranhaltijapäätöksillä

Tilakeskusjohtaja Pekka Wallenius
§ 39 Maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimialan johtosäännön § 18 tulosaluejohtajan ratkaisuvallan delegointi tilakeskus tulosalueella

Toimitilapäällikkö Pasi Salo
§ 418 Tilojen osoittaminen sosiaali- ja terveyspalveluille Pandemia sänkyjen varastotilaksi / Knaapinkuja 3

Rakennuttajapäällikkö Juha Vuorenmaa
§ 39 Simonkodin vanhustenkeskuksen saunatilojen rakennusurakan muutostöiden ja taloudellisen loppuselvityksen hyväksyminen

Katupäällikkö Janne Juntunen
§ 353 Simonportti – Sinilatvantie - Kissankäpäläntie; yhdyskuntateknisten johtojen ja laitteiden sijoitusluvan myöntäminen
§ 354 Lupa rakenteiden sijoittamiseksi katualueelle: Kiinteistö Oy Vantaan Väritehtaankatu 8, § 355 Ratatie 7; yhdyskuntateknisten johtojen ja laitteiden sijoitusluvan myöntäminen
§ 356 Hanskalliontie 10; yhdyskuntateknisten johtojen ja laitteiden sijoitusluvan myöntäminen
§ 357 Koivutie; yhdyskuntateknisten johtojen ja laitteiden sijoitusluvan myöntäminen
§ 358 Koivutie; yhdyskuntateknisten johtojen ja laitteiden sijoitusluvan myöntäminen

Kunnossapitopäällikkö Jyrki Vättö
§ 56 Tikkurilan maalaismarkkinat 2016
§ 57 Konttipiste ja katutaideseinä Paalutori / Myyrmäki
§ 58 Myyrmäen maalaismarkkinat syksy 2016 / TMK Tori- ja markkinakaupan palvelukeskus Oy / Markkinaperinteen tuki ry

Liikennesuunnittelupäällikkö Leena Viilo
§ 7 Liikennebarometrin 2016 hankinta

Liikenteen alueinsinööri Susanna Koponen
§ 350 Uudentuvantie, Kynnyskuja / 20 Askisto, liikennemerkki- ja ajoratamaalaussuunnitelma LOS 26797 muutos K

Päätös:
Hyväksyttiin täydennetty esitys.

7 § **Maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimialan lautakuntien selvitys arviointikertomuksesta vuodelta 2015, tekninen lautakunta / HP**

VD/7211/00.01.02.01/2016
HP/JH

Tarkastuslautakunta laatii vuosittain kaupunginvaltuustolle tilinpäätöksen käsittelyn yhteydessä luovutettavan arviointikertomuksen, jossa arvioidaan ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet toteutuneet.

Tarkastuslautakunnan laatima Vantaan kaupungin arviointikertomus vuodelta 2015 merkittiin tiedoksi kaupunginvaltuuston kokouksessa 23.5.2016 ja lähetettiin kaupunginhallitukselle toimenpiteitä varten. Kaupunginhallitus päätti 6.6.2016 lähettää valtuuston päätöksen toimialoille toimenpiteitä varten.

Toimialoja ja eräitä tulosalueita on pyydetty antamaan selvityksensä arviointikertomuksen tiivistelmäkohtiin 30.9.2016 mennessä seuraavasti: Maankäytön rakentamisen ja ympäristön toimiala kohdat 1, 3, 9, 10, 11, 12.

Lisäksi toimialoja ja eräitä tulosalueita pyydetään antamaan selvityksensä niitä koskevista arviointikertomuksen sisältökohdista. Maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimialaa koskevat seuraavat arviointikertomuksen kohdat 6.2 Kehärata, 6.3 Rakennusvalvonta ja 6.4 Varikko.

Maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimiala on valmistellut kokonaislausunnon kaupunkitasoisessa arviointikertomuksessa toimialaa koskevista kohdista. Toimialan lautakunnat antavat osaltaan selvityksensä toimialan kokonaislausunnon pohjalta.

Tekninen lautakunta 23.8.2016 § 7

Apulaiskaupunginjohtajan esitys:
Päätetään teknisen lautakunnan osalta antaa kaupunginhallitukselle liitteen 2. mukaisen selvityksen arviointikertomuksesta 2015.
Päätös:
Hyväksyttiin esitys.

Liitteet:
- Vantaan kaupunki arviointikertomus 2015
- Maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimialan selvitys tarkastuslautakunnan arviointikertomukseen vuodelta 2015

Täytäntöönpano: taloussuunnittelu / Kirsi Vaten

Muutoksenhakuohje: 6.2 Oikaisuvaatimus- valituskielto

Lisätiedot:
Talous- ja hallintojohtaja, Jonna Hohti 09 839 22466 etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi

VANTAAN KAUPUNKI ARVIOINTIKERTOMUS 2015

WWW.VANTAA.FI/ARVIOINTIKERTOMUS
TARKASTUSLAUTAKUNTA 28.4.2016

LIITE: Tekninen lautakunta 23.08.2016 / 7 §

Sisällysluettelo

TIIVISTELMÄ ... 3
SAMMANDRAG ... 6
1 TOIMINNAN JA TALOUDEN TAVOITTEIDEN ARVIOINTI ... 10
1.1 Tavoitteiden toteutuminen strategisten päämäärien mukaan ... 10
1.2 Vuoden 2015 sitovien tavoitteiden toteutuminen ... 12
1.3 Tarkastuslautakunnan arvioita tavoitteiden toteutumisesta ... 16
1.4 Määrärahoja koskevien sitovien talouden tavoitteiden toteutuminen ... 17
1.5 Kaupunginvaltuuston merkittävimmille konserniyhteisöille asettamien sitovien tavoitteiden toteutuminen ... 18
2 EMOKAUPUNGIN JA KOKO KONSERNIN TALOUS ... 24
2.1 Emokaupungin talous ... 24
2.2 Koko kaupunkikonsernin talous ... 29
2.3 Suurten kaupunkien vertailua ... 31
2.4 Investointien kehitys ... 31
3 NUORISOTAKUUN TOTEUTUMINEN PKS-KAUPUNGEISSA ESPOO, HELSINKI, VANTAA JA KAUNIAINEN ... 33
4 KAUPUNGINJOHTAJAN TOIMIALA ... 40
4.1 Toimiala ... 40
4.2 Henkilöstöhallinto ... 40
4.3 Elinkeinotoimi ... 41
5 KONSERNI- JA ASUKASPALVELUJEN TOIMIALA ... 45
5.1 Omistajaohjaus ja konsernistrategia ... 45
5.2 Tietohallinto ... 46
6 MAANKÄYTÖN, RAKENTAMISEN JA YMPÄRISTÖN TOIMIALA ... 49
6.1 Asuntomessut ... 49
6.2 Kehärata ... 52
6.3 Rakennusvalvonta ... 54
6.4 Varikko ... 57
7 SIVISTYSTOIMI ... 60
7.1 Ammattiopisto Varia ... 60
7.2 Kauppiaitten Kauppaoppilaitos Oy ... 64
7.3 Aikuisopisto ... 67
7.4 Varhaiskasvatus ... 70
8 SOSIAALI- JA TERVEYDENHUOLLON TOIMIALA ... 77
8.1 Toimialan tavoitteet ja toiminta ... 77
8.2 Erikoissairaanhoito ... 79
8.3 Suun terveydenhuollon liikelaitos ... 83
9 TUTKIMUS TARKASTUSLAUTAKUNNAN ASEMASTA KUNTAYHTIÖIDEN ARVIOINNISSA UUDEN KUNTALAIN MYÖTÄ - VANTAA, TAMPERE, TURKU JA OULU ... 87
10 TARKASTUSLAUTAKUNNAN TEHTÄVÄ, KOKOONPANO JA TOIMINTA ... 90
11 ARVIOINTIKERTOMUSHAVAINTOJEN SEURANTA ... 94
12 TARKASTUSLAUTAKUNNAN KANNANOTTO TILINTARKASTAJAN HAVAINTOIHIN ... 97
13 TARKASTUSLAUTAKUNNAN ESITYS KAUPUNGINVALTUUSTOLLE ... 97
14 ALLEKIRJOITUKSET ... 98
LYHENTEET ... 99

LIITE: Tekninen lautakunta 23.08.2016 / 7 §

TIIVISTELMÄ

1. Valtuuston asettamat strategiset päämäärät ja niitä toteuttavat sitovat tavoitteet toteutuivat täysin 13 tavoitteen osalta, melko hyvin toteutuneeksi todettiin seitsemän tavoitetta ja jossain määrin toteutuneeksi neljä tavoitetta. Toteutumatta jäi neljä tavoitetta. Tarkastuslautakunnalla oli huomautettavaa tai kommentoitavaa vain 14 prosentin osalta tavoitteista (edellisenä vuonna vastaavasti 36 prosentin osalta). Annetut kommentit liittyvät pääosin tavoitteiden arvioitavuuteen. Kokonaisuutena sitovien tavoitteiden mittarointi on parantunut viime vuosina.

2. Kaupunginvaltuusto asetti myös merkittäville konserniyhteisöille tavoitteet vuodelle 2015. Nämä tavoitteet toteutuivat 68 prosenttisesti ja toteutumatta jäi 32 prosenttia. Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota siihen, että yhtiöjärjestyksestä tulee käydä ilmi yhtiöiden toiminnan tarkoitus. Tavoitteen tulee toteuttaa yhtiön tarkoitusta. Tarkoitus puolestaan toteuttaa koko kaupungin strategiaa konsernistrategian mukaisesti.

3. Vantaan käyttötalouden kehitys oli vuonna 2015 selvästi ennakoitua parempi ja tulos positiivinen. Kaikki toimialat alittivat talousarviossa arvioidut menot ja tulot ylittyivät. Investointimenot alittuivat selvästi ja vaikka kaupungin lainamäärä kasvoi, niin nettolainanotto oli 22,1 miljoonaa euroa, kun ennuste oli 89 miljoonaa euroa. Iso velkamäärä (5 312 euroa/asukas) on edelleen suuri taloudellinen riski ja haasteena on myös kunnallisveron heikko kehitys. Vantaan toteuttamat laajat liikenne- ja asuinalueinvestoinnit (Kehärata, Kehä III ja Kivistö) tuonevat kaupunkiin kuitenkin runsaasti uusia veronmaksajia, jolloin verotulot kasvavat ja uusiin palvelutarpeisiin pystytään vastaamaan.

   Suurten kaupunkien talouden tunnusluvut pysyivät kokonaisuutena tarkastellen melko samalla tasolla vuodesta 2014. Myöskään kaupunkitasolla ei ollut isoja muutoksia. Vantaalla yksi tunnusluku parani ja Vantaan tunnusluvuista neljä on heikolla tasolla.

4. Pääkaupunkiseudun tarkastuslautakunnat suorittivat yhteisen arvioinnin, jonka aiheena oli nuorisotakuun toteutuminen ja vaikuttavuus Helsingissä, Espoossa, Vantaalla ja Kauniaisissa. Nuorisotakuun yhteiskuntatakuu ei täysin toteudu missään kaupungeista. Pääkaupunkiseudun suurista kaupungeista se on toteutunut parhaiten Vantaalla. Koulutustakuu toteutuu hyvin kaikissa kaupungeissa ja sen onnistumisen eteen on Vantaallakin tehty töitä jo vuosia. Nuorten aikuisten osaamisohjelmaa on toteutettu suunnitellusti. Vaikuttavuuden mittaamisessa on vielä kehitettävää.

5. Kaupungin henkilöstöpolitiikassa painotetaan arvojen ja asenteiden sekä strategisen johtamisen tärkeyttä. Vuonna 2015 on oppimisen ja osaamisen kehittämiseen valittu Metropolia ammattikorkeakoulu kaupungin ammatillisen lisä- ja täydennyskoulutuksen tuottajaksi. Henkilöstöhallinnolle asetetut tavoitteet eivät kuitenkaan toteudu odotetulla tavalla. Erityisesti sairauspoissaoloja koskeva tavoite jäi tavoitetasostaan. Siksi vuoden 2015 aikana on kehitetty niin sanottu tuunatun työn toimintamalli, jolla pyritään luomaan työntekijöille mahdollisuus osallistua työn tekoon, vaikka sataprosenttinen oman työn tekeminen ei olisikaan mahdollista.

   Tarkastuslautakunta suositteli vuoden 2014 arviointikertomuksessaan tasa-arvolain mukaisesti selvittämään palkkakartoituksen avulla, ettei saman työnantajan palveluksessa olevien samaa tai samanarvoista työtä tekevien naisten ja miesten välillä ole perusteetonta palkkaeroa. Lautakunta suositteli, että kartoituksen tuloksia tuodaan esiin tulevissa henkilöstökertomuksissa. Vantaa on selvittänyt tutkimuksen tuloksia vuoden 2015 henkilöstökertomuksessa. Palkkapolitiikasta on tehty tutkimus, jonka mukaan Vantaalla ei ole havaittavissa, että ”naisen euro olisi pienempi kuin miehen euro”. Tutkimuksesta ilmenee, että palkkaukseen vaikuttavat erilaiset alavalinnat jo opiskeluvaiheessa. Myös eri ammattiryhmillä olevat omat virka- ja työehtosopimukset ja työmäärä vaikeuttavat vertailua. Naisten ja miesten palkkaero pienenee, kun ansiotasoa verrataan samaa työtä tekevien kesken. Samasta tehtävästä maksetaan tutkimuksen mukaan samaa tehtäväkohtaista palkkaa.

6. Vantaan elinkeinopolitiikan tavoitteet liittyvät kaupungin strategisena päämääränä olevaan elinvoiman vahvistamiseen. Vuonna 2015 kyseistä päämäärää edistettiin elinvoimaohjelmaa toteuttamalla. Ohjelman keskeisiä toimenpiteitä olivat kaupungin näkyvyyden vahvistaminen, uudentyyppisen yrityspalvelun, yrityskiihdyttämö Turbiinin, käynnistäminen ja matkailutuotteiden profilointi. Kehäradan yhdistämien asuin- ja työpaikka-alueiden kehittäminen, profilointi ja markkinointi ovat sekä Vantaan elinkeinopolitiikan että elinvoimaohjelman keskeisiä tavoitteita. Elinvoimaohjelman 45 tavoitteesta 15 tavoitteen toteuttaminen jat-

kuu vuonna 2016. Kaikki tavoitteet ovat toteutumassa.

7. Yleisjaosto on seurannut ja ohjeistanut tytäryhtiöiden toimintaa konsernistrategian mukaisesti. Uudessa kuntalaissa korostetaan entistä kuntalakia enemmän kuntakonsernien nopeaa reagointi- ja uusiutumiskykyä sekä onnistunutta johtamista. Konsernijohtaminen jäntevöityy uuden kuntalain myötä ja johtamisen merkitys kasvaa kuntien yhä monipuolisemmassa toiminnassa. Kunnan poliittisessa johtamisessa korostuu strateginen johtaminen ja myös kunnan tytäryhtiöt tulee velvoittaa omistajaohjauksen avulla huomioimaan kuntakonsernin kokonaisetu (KuntaL 410/2015 § 47). Kaupungin tulee määritellä selkeä konsernistrategia ja omistajaohjauksen periaatteet sekä tarkastuslautakunnan rooli, jotta tarkastuslautakunta voisi toteuttaa lakisääteistä tehtäväänsä.

8. Tietotekniikan avulla on tavoitteena parantaa tuottavuutta. Sähköisten palvelujen lisääminen, sähköisten oppimisympäristöjen kehittäminen ja työnteon paikasta riippumattomien pilvipalvelujen käyttöönotto ovat viime aikoina toteutettuja toimenpiteitä. Sähköisten palveluiden arkkitehtuuri on saatu määriteltyä ja jatkossa hankinnat voidaan tehdä siten, ettei päällekkäisyyksiä tule. Kaupungin täytyy turvata riittävät resurssit, jotta sähköisten palveluiden kehittämisessä edetään nopeammin.

9. Asuntomessut Vantaan Kivistössä onnistuivat kaupungin näkökulmasta hyvin ja niihin liittyvät tavoitteet saavutettiin. Erityisesti näkyvyys mediassa oli hyvä, mediaosumia oli 648 ja messuilla vieraili 826 median edustajaa. Kaupungilta oli oikea päätös pitää kiinni siitä, että Kehärata saatiin käyttöön ennen messujen alkua. Messuilla vieraili 138 756 kävijää joista 30 prosenttia tuli junalla ja 62 prosenttia omalla autolla.

10. Kehäradan käyttöönoton myötä radanseudun houkuttelevuus tulevaisuuden rakennus- ja asuinalueena on kasvanut. Erityisesti tämä nousi esiin asuntomessututkimuksen palautteessa. Kehärata on merkittävä parannus pääkaupunkiseudun ja erityisesti Vantaan liikenneyhteyksiin. Linjauudistuksen jälkeen esiin nousseita katvealueiden ongelmia tulee seurata. Kehäradan rakentaminen on ollut suuri ja kallis investointi, mutta se on nähtävä maankäytön tehostamisen mahdollistajana ja sijoituksena tulevaisuuteen.

11. Myönnettyjen rakennuslupien määrä kasvoi rakennusvalvonnan tulosalueella merkittävästi Vantaalla erittäin kiivaana jatkuneen rakentamisen johdosta. Tämä vaikutti myös tulosalueen talouteen ja toimintakate toteutui selvästi arvioitua parempana. Tärkeänä asiakaspalvelun joustavuuden ja tuottavuuden kohottamiseen tähtäävänä toimenpiteenä rakennusvalvonnassa on ollut siirtyminen sähköiseen lupamenettelyyn ja yhden luukun periaatteeseen. Sähköinen asiakaspalvelu ja yhden luukun periaate on ollut käytössä pientalorakentamisen osalta jo marraskuusta 2014 ja vuoden 2015 marraskuussa käytäntö laajeni kaikkea rakentamista koskevaan lupamenettelyyn. Asiakas saa lupapiste.fi nettiosoitteessa kaiken rakennuslupaan liittyvän palvelun. Tämä tehostaa lausuntomenettelyjä ja vähentää varsinaisia asiakaskäyntejä. Palvelua kehitetään edelleen entistä monipuolisemmaksi. Vantaan asuntomessualueesta tehdyn digitaalisen 5D-mallinnoksen kehittäminen tarjoaa tulevaisuudessa uusia mahdollisuuksia rakennetun ympäristön tarkasteluun, suunnitteluun ja rakentamisen vaikutusten ennakointiin.

12. Vantaan kaupungin varikolle on keskitetty kaupungin ajoneuvo-, kone- ja lisälaitekaluston hankinta, hallinnointi sekä tähän liittyvä huolto- ja korjaamotoiminta. Näin on saatu yhtenäiset käytännöt ajoneuvokalustoon liittyvissä asioissa. Samalla on muodostunut kokonaiskuva kaluston määrästä ja kustannuksista. Tällä tiedolla voidaan tehostaa kaluston yhteiskäyttöä ja ajoneuvojen käytön sekä siihen liittyvien kustannusten valvontaa. Merkittävä ajoneuvojen käyttöä tehostava toimi on ollut paikkatietojärjestelmän asentaminen 240 kaupungin ajoneuvoon. Järjestelmän avulla saadaan tarkat tiedot ajoneuvon liikkeistä ja työtiedoista. Näin voidaan valita tehtävään aina lähin ajoneuvo ja lyhentää ajoreittejä. Myös ajoneuvojen käytön raportointi monipuolistuu ja tehostuu järjestelmän avulla. Järjestelmän tuottaman tiedon avaamista kuntalaisten käyttöön testattiin 2016 avaamalla palvelu, jossa kuntalaiset pystyivät seuraamaan lumiaurojen kulkua. Palvelusta on jatkossa tarkoitus tehdä pysyvä.

13. Vantaan ammattiopisto Varia on saanut vuosittain lisää opetus- ja kulttuuriministeriön järjestämisluvan mukaisia koulutuspaikkoja. Oppilasmäärä onkin koko ajan kasvanut, vaikka kaikkia järjestämisluvan mukaisia paikkoja ei ole saatu täytettyä. Sekä Varian omassa strategiassa että Vantaan vuoden 2015 kaupunkistrategiassa on yhdeksi tavoitteeksi asetettu ammatillisen koulutuksen keskeytysten vähentäminen. Varia on toteuttanut keskeyttämisten vähentämiseksi useita toimenpiteitä. Mitään kunnon lääkettä ei ole kuitenkaan löydetty ja keskeyttämiset lisääntyivät hieman vuonna 2015.

    Varian taloustilanne on huolestuttava. Ammatillisen koulutuksen valtionosuuksia aiotaan leikata jopa 15 prosenttia. Varia on jo aloittanut säästö- ja tehostamistoimenpiteet. Yksi keino kompensoida leikkauksia on

kasvattaa oppilasmääriä niin, että kaikki koulutuspaikat saadaan täytettyä.

14. Kauppiaitten Kauppaoppilaitos MERCURIA menestyy. Nuorisokoulutuksen linjat ovat vetäneet opiskelijoita useana vuonna yli opiskelijakiintiön. Oppilaitos on myös useana vuonna peräkkäin saanut parhaat tuloksellisuuspisteet pääkaupunkiseudun kaupallisista oppilaitoksista. Toiminnassaan oppilaitos pyrkii koko ajan kehittymään ja saamaan työelämän vaatimukset mahdollisimman hyvin huomioonotetuksi opetuksessa. Työelämän kanssa tehtävän koulutus- ja harjoitteluyhteistyön vahvistamiseksi Kauppiaitten Kauppaoppilaitos, Vantaan kaupunki, kauppakeskus Jumbo ja viihdekeskus Flamingo muodostivat vuonna 2015 Kauppakeskusakatemiaksi kutsutun toimintamallin. Sillä toteutetaan Vantaan elinvoimaohjelmaa. Haastetta taloudelle ovat aiheuttaneet valtionosuuteen jo tehdyt leikkaukset ja tulevaisuudessa odotettavissa olevat lisäleikkaukset. Talous on kuitenkin vakaalla pohjalla ja uusien koulutustuotteiden kehitystyö asiakaspinnan laajentamiseksi on aloitettu.

15. Vantaan aikuisopisto katsoo kriittisiksi kehittämiskohteikseen erityisesti toiminnan tehostamisen ja opistoa koskevan taloustiedon parantamisen, ajantasaistamisen ja tämän tiedon raportoinnin kehittämisen sähköisten työkalujen avulla. Uusi kurssihallintojärjestelmä on jo tehostanut eri hallintorutiineja ja asiakasviestintää. Jatkossa järjestelmällä saadaan parannettua myös talousseurantaa sekä raportointia. Aikuisopiston tulopohja heikkeni, kun opistoa ei enää valittu maahanmuuttajille suunnatun työvoimapoliittisen suomen kielen koulutuksen järjestäjäksi. Aikuisopisto on aloittanut säästötoimenpiteet ja pysyi vuonna 2015 muutetun talousarvion toimintakatetavoitteessa. Nopeasti kasvaneiden turvapaikanhakijamäärien johdosta kotoutumiskoulutuksen tarve tulee jatkossa kasvamaan. Vielä ei tiedetä lisääkö kotoutumiskoulutuksen kasvava tarve myös aikuisopiston kaltaisten oppilaitosten mahdollisuuksia järjestää kotoutumiskoulutusta. Aikuisopistolla on kuitenkin runsaasti kokemusta maahanmuuttajien koulutuksesta ja näin hyvät valmiudet kotoutumiskoulutusten järjestämiseen.

16. Varhaiskasvatuksen tulosalueella jatkettiin jo vuonna 2014 aloitettua palvelumuotoilua, jonka pyrkimyksenä on vakiinnuttaa palvelujen yhteissuunnittelu palvelujen käyttäjien kanssa. Yksityisessä varhaiskasvatuksessa olevien lasten määrä kasvoi suunnitellusti vuonna 2015 ja näiden palvelujen osuutta kasvatetaan lisäämällä palvelusetelipäivähoidon osuutta. Palvelusetelipäivähoidon lisäämisellä saadaan monipuolistettua palvelutarjontaa ja samalla pienennettyä kaupungin investointitarpeita. Uudenlaisia menetelmiä lasten kasvun ja kehityksen tukemiseksi on haettu palkkaamalla päiväkoteihin taidepedagogeja. Tästä kokeilusta on saatu hyviä kokemuksia. Varhaiskasvatuslain muutoksen myötä Vantaa rajaa subjektiivista päivähoitooikeutta 2016. Varhaiskasvatuksen tulosalue tulee tekemään hyvissä ajoin yhteistyötä niiden perheiden kanssa, joita päivähoidon rajaukset koskevat. Näin pyritään löytämään perheitä ja lapsia parhaiten palveleva tapa järjestää päivähoito 20 viikkotunnin laajuisena. Sinirikon päiväkodin investointihankkeella vastattiin ympärivuorokautisen päivähoidon kasvavaan palvelutarpeeseen. Uudet tilat ovat osoittautuneet hyvin toimiviksi.

17. Sosiaali- ja terveydenhuollon oman toiminnan menot alittivat talousarvion 7,5 miljoonalla eurolla, joista toimeentulotukimenojen alitus oli 4 miljoonaa euroa. Erikoissairaanhoidon menot sen sijaan ylittivät alkuperäisen talousarvion lähes 19 miljoonalla eurolla. Jatkossa on erittäin tärkeää, että erikoissairaanhoidossa tuottajan (HUS) ja järjestäjän (Vantaa) talousarviot ja tulostavoitteet sovitetaan yhteisesti.

    Sosiaali- ja terveydenhuollossa tulee kiinnittää erityistä huomiota palvelujen laadun ja resurssien turvaamiseen kaikilla toimintasektoreilla. Pätevien työntekijöiden saamiseksi on tehtävä edelleen uusia avauksia. Johtaminen, työolosuhteet ja niiden joustot ja palkkaus ovat avainasemassa, jotta työntekijöiden vaihtuvuus saadaan hallintaan.

18. Suun terveydenhuollon liikelaitos on onnistunut parantamaan tuottavuuttaan. Mittarina on käytetty tuotettujen suoritteiden määrää henkilötyövuotta kohden. Tuottavuus on kasvanut kymmenen prosenttia liikelaitoksen toiminnan (2010–2015) aikana. Alijäämän kattaminen edellyttää toiminnan tehostamista edelleen. Asiakasmäärän kasvu on aiheuttanut painetta pysyä hoitotakuun edellyttämissä aikarajoissa kiireettömässä hammashoidossa.

SAMMANDRAG

1. De strategiska mål som stadsfullmäktige ställt upp samt de därmed sammanhängande bindande målen utföll helt för 13 måls del, medan sju mål konstaterades utfallit rätt väl och fyra mål i viss mån. Fyra mål uppnåddes inte. Revisionsnämnden gjorde anmärkningar eller kommentarer endast när det gällde 14 procent av målen (året innan kommenterades 36 procent av målen). Kommentarerna gäller huvudsakligen målens utvärderbarhet. Under de senaste åren har de bindande målens mätbarhet förbättrats totalt sett.

2. Stadsfullmäktige ställde också upp mål för de betydande koncernsamfunden för år 2015. Dessa mål utföll till 68 procent medan 32 procent inte uppnåddes. Revisionsnämnden fäster vikt vid att bolagens verksamhetssyfte framgår ur bolagsordningen. Målet ska förverkliga bolagets syfte. Syftet förverkligar å sin sida hela stadens strategi i enlighet med koncernstrategin.

3. Vandas driftsekonomi utvecklades år 2015 i en betydligt mer positiv riktning än vad som prognostiserats och resultatet låg på plus. Samtliga verksamhetsområden underskred de budgeterade utgifterna medan inkomsterna överskreds. Investeringsutgifterna underskreds klart och även om stadens lånestock ökade uppgick nettobelåningen till 22,1 miljoner euro då prognosen låg på 89 miljoner euro. Den stora skulden (5 312 euro/invånare) utgör fortsättningsvis en stor ekonomisk risk och även kommunalskattens svaga utveckling är en utmaning. De omfattande investeringarna som i Vanda gjorts i trafikobjekt och bostadsområden (Ringbanan, Ring III och Kivistö) torde dock föra gott om nya skattebetalare till staden varvid skatteinkomsterna ökar och staden klarar av att svara på de nya servicebehoven.

   De stora städernas ekonomiska nyckeltal låg totalt sett fortfarande på ungefär samma nivå som år 2014. Inte heller på stadsnivå kunde man se några stora förändringar. I Vanda förbättrades ett nyckeltal medan fyra av Vandas nyckeltal ligger på svag nivå.

4. Revisionsnämnderna i huvudstadsregionen utförde en gemensam revision med avseende på ungdomsgarantins förverkligande och effekt i Helsingfors, Esbo, Vanda och Grankulla. Ungdomsgarantins samhällsgaranti förverkligas inte fullt ut i någon av städerna. Av huvudstadsregionens stora städer har Vanda klarat sig bäst i att förverkliga ungdomsgarantin. Utbildningsgarantin utfaller väl i alla städerna och även i Vanda har man redan under flera års tid arbetat målmedvetet för att lyckas. Kompetensprogrammet för unga vuxna har genomförts enligt planerna. Däremot bör ännu effekternas mätbarhet utvecklas.

5. I stadens personalpolitik betonas vikten av värderingar och attityder samt strategiskt ledarskap. När det gäller inlärnings- och kompetensutveckling valdes yrkeshögskolan Metropolia till producent av stadens yrkesinriktade tilläggs- och påbyggnadsutbildning år 2015. De mål som uppställts för personalförvaltningen förverkligas dock inte som förväntat. I synnerhet nådde inte målet om sjukfrånvaro upp till sin målnivå. Därför har man under loppet av år 2015 utvecklat en s.k. "arbete efter förmåga"-modell, med vilken man strävar efter att skapa möjligheter för anställda att delta i arbetet, även om det inte skulle vara möjligt att prestera till hundra procent i det egna arbetet.

   Revisionsnämnden rekommenderade i sin utvärderingsberättelse för år 2014 att man i enlighet med jämställdhetslagen via en kartläggning av lönerna utreder att det inte förekommer omotiverade löneskillnader mellan kvinnor och män som utför samma slags eller likvärdigt arbete åt en och samma arbetsgivare. Nämnden rekommenderade att resultaten av kartläggningen lyfts fram i kommande personalberättelser. Vanda har redogjort för utredningens resultat i personalberättelsen för år 2015. Det har gjorts en undersökning av lönepolitiken enligt vilken det i Vanda inte skönjs tecken på att "kvinnans euro skulle vara mindre än mannens euro". Av undersökningen framgår att olika yrkesval redan under studietiden inverkar på lönesättningen. Också tjänste- och arbetskollektivavtalen för olika yrkesgrupper och arbetsmängderna gör det svårt att göra jämförelser. Skillnaderna i lön mellan kvinnor och män blir mindre om man gör en jämförelse av inkomstnivån mellan personer som utför samma arbete. För samma uppgift betalas enligt undersökningen samma uppgiftsrelaterade lön.

6. Målen för Vandas näringspolitik anknyter till en stärkt livskraft som utgör stadens strategiska mål. År 2015 främjades målet genom fullföljande av livskraftsprogrammet. I programmets centrala åtgärder ingick att stärka stadens synlighet, starta ett nytt slag av företagsservice, företagsacceleratorn Turbiini, samt att profilera turismprodukterna. Utvecklingen, profileringen och marknadsföringen av de bostads- och arbetsplatsområden som Ringbanan binder samman ingår som centrala mål i både Vandas näringspolitik och stadens livskraftsprogram. Av de 45 målen i livskraftsprogrammet fortgår förverkligandet av 15 mål under år

2016. Samtliga mål håller på att förverkligas.

7. Allmänna sektionen har följt upp och gett anvisningar för dotterbolagens verksamhet i enlighet med koncernstrategin.
I den nya kommunallagen betonas en snabb reaktions- och förnyelseförmåga hos kommunkoncernerna och ett lyckat ledarskap mer än i den tidigare kommunallagen. I och med den nya kommunallagen blir koncernledarskapet smidigare och ledarskapets betydelse ökar i kommunernas allt mer mångsidiga verksamhet. I kommunens politiska ledarskap framhålls det strategiska ledarskapet och även kommunens dotterbolag måste genom ägarstyrningen åläggas att beakta kommunkoncernens fördel i sin helhet (KommL 410/2015 § 47). Staden bör fastställa en klar koncernstrategi och principerna för ägarstyrningen samt definiera revisionsnämndens roll så att revisionsnämnden kan utföra sitt lagstadgade uppdrag.

8. Målet är att med informationsteknologins hjälp öka produktiviteten. Utökade elektroniska tjänster, utveckling av elektroniska lärmiljöer och ibruktagningen av molntjänster som möjliggör arbete oberoende av plats är åtgärder som förverkligats under den senaste tiden. En arkitektur för de elektroniska tjänsterna har definierats och i fortsättningen kan upphandlingar skötas utan risk för överlappningar. Staden måste trygga tillräckliga resurser för att man snabbare ska kunna framskrida i processen med att utveckla de elektroniska tjänsterna.

9. Bostadsmässan i Kivistö i Vanda lyckades ur stadens synvinkel utmärkt väl och målen i samband med bostadsmässan uppnåddes. Framförallt synligheten i media var god, antalet medieträffar uppgick till 648 medan antalet representanter för olika medier som besökte mässan uppgick till 826 stycken. Det var rätt beslut från stadens sida att hålla fast vid att Ringbanan skulle fås i gång före mässans invigning. Antalet mässbesökare var 138 756 stycken varav 30 procent kom med tåg och 62 procent med egen bil.

10. I och med att Ringbanan tagits i bruk har området längs banan blivit attraktivare som framtida bygg- och bostadsområde. Detta lyftes fram särskilt i den respons som gavs i samband med den undersökning som gjordes om bostadsmässan. Ringbanan medförde en påtaglig förbättring av trafikförbindelserna i huvudstadsregionen och särskilt i Vanda. Efter linjereformen bör problem som uppkommer i områden som hamnat i periferin följas upp. Byggandet av Ringbanan har varit en stor och dyr investering, men det ska ses som en möjlighet till att effektivera markanvändningen och som en investering inför framtiden.

11. Antalet beviljade bygglov ökade i betydande mån inom byggnadstillsynens resultatområde tack vare att byggandet i Vanda fortsatte verkligt intensivt. Detta inverkade även på resultatområdets ekonomi och verksamhetsbidraget utföll helt klart bättre än prognostiserat. En viktig åtgärd inom byggnadstillsynen i syfte att förbättra kundservicens smidighet och höja produktiviteten har varit övergången till elektroniskt tillståndsförfarande och principen om att alla tjänster ska gå att få över en och samma disk. Elektronisk kundservice och principen om att få alla tjänster över en disk har varit i användning redan från november 2014 i fråga om småhusbyggandet och från och med november 2015 utvidgades denna praxis till allt tillståndsförfarande som rör byggande. Kunden får all service som rör byggnadstillstånd via webbadressen lupapiste.fi. Det här är ägnat att effektivera utlåtandeförfarandet och minskar på antalet ordinarie kundbesök. Servicen utvecklas vidare i en alltmer mångsidig omfattning. En vidareutveckling av den digitala 5D-modelleringen som utfördes över Vandas bostadsmässområde erbjuder i framtiden nya möjligheter att granska den byggda miljön, samt planera och förutse verkningarna av byggande.

12. Till Vanda stads depå har man koncentrerat anskaffning, förvaltning samt tillhörande underhålls- och reparationsverksamhet i fråga om stadens fordons- och maskinpark och tilläggsmateriel. På detta sätt har man åstadkommit gemensam praxis i frågor som gäller fordonsparken. Samtidigt har man skaffat sig en helhetsbild av fordonsparkens storlek och kostnader. Med hjälp av dessa uppgifter kan den gemensamma användningen av materielen göras effektivare och fordonsanvändningen och dess kostnader hållas under kontroll. Installationen av ett geografiskt informationssystem i 240 av stadens fordon var en viktig åtgärd för att effektivera fordonsanvändningen. Med hjälp av systemet får man in exakt information om var fordonet färdats och arbetsuppgifterna. På detta sätt kan man alltid välja det närmaste fordonet för en uppgift och förkorta transportsträckorna. Rapporteringen om fordonsanvändningen blir också mångsidigare och effektivare tack vare systemet. År 2016 testade man systemet bland kommuninvånare genom att öppna en tjänst där kommuninvånare kunde följa var snöplogarna rörde sig. Avsikten är att tjänsten i fortsättningen blir permanent.

13. Vanda yrkesinstitut Varia har årligen fått utökat antal utbildningsplatser i enlighet med undervisnings- och kulturministeriets anordningstillstånd. Elevantalet har faktiskt ökat hela tiden även om man inte lyckats

fylla alla platserna enligt anordningstillståndet. Både i Varias egen strategi och i stadsstrategin 2015 för Vanda stad har som ett av målen uppställts att antalet som avbryter sin yrkesinriktade utbildning ska minska. Varia har genomfört flera åtgärder för att minska antalet som avbryter sina studier. Någon universalmedicin har man dock inte lyckats få fram och avbrotten i studierna ökade något under 2015.

Varias ekonomiska ställning föranleder oro. Avsikten är att statsandelarna för yrkesinriktad utbildning ska skäras ner med upp till 15 procent. Varia har redan påbörjat olika spar- och effektiveringsåtgärder. En metod för att kompensera för nedskärningarna är att öka elevantalet så att alla studieplatser fylls.

14. Kauppiaitten Kauppaoppilaitos MERCURIA har god framgång. Linjerna för ungdomsutbildning har attraherat studerande utöver studerandekvoterna i flera års tid. Läroanstalten har också flera år i rad fått de bästa resultatpoängen av alla handelsläroanstalter i huvudstadsregionen. I sin verksamhet strävar läroanstalten hela tiden efter att utvecklas och så väl som möjligt beakta arbetslivets krav i undervisningen. För att stärka det samarbete inom utbildning och praktik som utförs tillsammans med arbetslivet ingick Kauppiaitten Kauppaoppilaitos, Vanda stad, köpcentret Jumbo och nöjescentret Flamingo avtal om en operativ modell 2015 med namnet Köpcenterakademin. Därigenom verkställs Vandas livskraftsprogram. En utmaning för ekonomin har utgjorts av de nedskärningar som redan företagits i statsandelen och de tilläggsnedskärningar som kan väntas framöver. Ekonomin vilar dock på en stabil grund och arbetet på att utveckla nya utbildningsprodukter för att utvidga kundgruppen har inletts.

15. Vanda vuxenutbildningsinstitut upplever som sina kritiska utvecklingsobjekt framförallt effektiveringen av verksamheten och processen för att förbättra vuxenutbildningsinstitutets ekonomiska uppgifter, liksom uppdateringen och rapporteringen av dessa fakta med hjälp av elektroniska redskap. Det nya kursadministrationssystemet har redan effektiverat olika förvaltningsrutiner, liksom kundinformationen. I fortsättningen lyckas man via systemet också förbättra den ekonomiska uppföljningen och rapporteringen. Vuxenutbildningsinstitutets inkomstbas försvagades när institutet inte längre valdes till arrangör av den arbetskraftspolitiska utbildningen i finska språket riktad till invandrare. Vuxenutbildningsinstitutet har inlett inbesparingsåtgärder och lyckades hålla det mål för verksamhetsbidraget som var uppställt i den ändrade budgeten för år 2015. I och med det snabbt ökade antalet asylsökande kommer behovet av integrationsutbildning att öka fortsättningsvis. Ännu är det oklart om det ökande behovet av integrationsutbildning också kommer att öka möjligheterna för läroanstalter i stil med vuxenutbildningsinstitutet att arrangera integrationsutbildningar. Vuxenutbildningsinstitutet har dock rikligt med erfarenhet av att utbilda invandrare och därmed god beredskap att ordna integrationsutbildning.

16. Inom resultatområdet för småbarnsfostran fortsattes den redan 2014 inledda servicedesignen med syftet att etablera samplaneringen av servicen tillsammans med dem som använder sig av servicen. Antalet barn som omfattas av privat småbarnsfostran ökade som planerat under 2015 och andelen tjänster av detta slag fås att växa genom att andelen dagvård via servicesedel utökas. Genom att öka servicesedeldagvården lyckas man diversifiera serviceutbudet och samtidigt minska på stadens investeringsbehov. Metoder av nytt slag för att stödja barnens uppväxt och utveckling har man arbetat för genom att konstpedagoger anställts vid daghemmen. Detta experiment har medfört goda erfarenheter. I och med ändringen av lagen om småbarnspedagogik begränsar Vanda stad den subjektiva dagvårdsrätten 2016. Resultatområdet för småbarnspedagogik ska i god tid samarbeta med de familjer som begränsningarna i dagvårdsrätten berör. Därigenom syftar man till att hitta det sätt som bäst betjänar familjerna och barnen när det gäller att ordna dagvården i en omfattning på 20 veckotimmar. Genom investeringsprojektet i daghemmet Sinirikon päiväkoti svarade man på det ökande behovet av dagvårdsservice dygnet runt. De nya lokalerna har visat sig fungera väl.

17. Utgifterna för social- och hälsovårdens egen verksamhet underskred budgeten med 7,5 miljoner euro, varav underskridningen av utgifterna för utkomststöd utgjorde 4 miljoner euro. Utgifterna för den specialiserade sjukvården överskred däremot den ursprungliga budgeten med närmare 19 miljoner euro. I fortsättningen är det ytterst viktigt att man gemensamt sammanjämkar budgetarna och resultatmålen för den specialiserade sjukvårdens producent (HNS) och anordnare (Vanda).

    Inom social- och hälsovården ska särskild uppmärksamhet fästas vid tryggandet av servicens kvalitet och resurser inom samtliga verksamhetssektorer. Man ska fortsätta ta fram nya åtgärder för att få tillgång till kompetenta arbetstagare. Ledarskapet, arbetsförhållandena och arbetets flexibilitet och lönesättningen spelar en avgörande roll då det gäller att få kontroll över personalomsättningen.

18. Affärsverket för mun- och tandhälsa har lyckats förbättra sin produktivitet. Som mätare har använts de producerade prestationerna per årsverke. Produktiviteten har ökat med tio procent under den tid affärsverket har fungerat (2010–2015). Täckandet av underskottet förutsätter att verksamheten fortsättningsvis effektiveras. Det ökade antalet klienter har orsakat ett tryck när det gäller att hålla de tidsgränser som vårdgarantin förutsätter inom den icke-brådskande tandvården.

1 TOIMINNAN JA TALOUDEN TAVOITTEIDEN ARVIOINTI

Kaupungin valtuusto hyväksyi 17.6.2013 valtuustokauden 2013–2016 strategian. 1.5.2015 voimaan tulleen uuden kuntalain mukaisesti seuraavat kuntavaalit pidetään keväällä 2017 ja uusi valtuusto aloittaa työnsä 1.6.2017. Tästä syystä valtuusto on 15.6.2015 jatkanut strategian voimassaoloa vuoden 2017 loppuun saakka.

Strategian sisällön muodostavat painopistealueittain luokitellut strategiset päämäärät niille asetettuine mittareineen. Strategiaa toteutetaan vuosittain laadittavilla tuloskorteilla, jotka ovat osa kaupungin johtamisjärjestelmää.

Vantaan strategiamallissa korostuvat pidemmän aikavälin tavoitteet ja samalla vuotuista suunnitteluprosessia on kehitetty siten, että sen avulla edetään kohti strategisten päämäärien toteutumista. Johtamisessa strategia on tärkein työväline organisaation kaikilla tasoilla.

Kaupungin talouden tasapainoon saattaminen on nähty valtuustokauden strategian keskeisenä lähtökohtana. Strategian viisi painopistealuetta ovat:

1. kaupungin talous tasapainossa
2. kaupunkirakenne eheytyy
3. kaupungin elinvoima vahvistuu
4. palvelut uudistuvat
5. muutosta toteutetaan johtamisen kautta.

Tilinpäätöksen yhteydessä seurataan vuosittain strategian toteutumista. Valtuustokauden strategia sisällytetään vuosittain talousarviokirjaan.

Vantaalainen strategiatyön mallin perusta on arvot ja visio. Valtuustokauden mittaisen strategian osana määritellään strategiset painopistealueet ja strategiset päämäärät. Strategisille päämäärille määritellään mittarit. Kohdassa 1.1 tarkastellaan kohdassa 1.2 mainittujen sitovien tavoitteiden toteutumista strategisten päämäärien mukaan. Kaikille strategian päämäärille ei ole asetettu tavoitetta vuodelle 2015.

1.1 Tavoitteiden toteutuminen strategisten päämäärien mukaan

	Tilinpäätös 2015				Tarkastuslautakunnan näkemys				
	Kaupunginhallituksen raportointi				Toteutumisesta eri mieltä tai muu huomautus	Syy			
	Täysin	Melko hyvin	Jossain määrin	Ei lainkaan		Raportointi	Mittarointi	Ei voida arvioida	Muu syy
1. Talouden tasapainottamis- ja velkaohjelma toteutetaan.	3	1							
2. Velkaantumiskehitys saadaan hallintaan.	1								
3. Kaupungin tulopohjaa vahvistetaan.	1								

	Tilinpäätös 2015				Tarkastuslautakunnan näkemys				
	Kaupunginhallituksen raportointi				Toteutumisesta eri mieltä tai muu huomautus	Syy			
	Täysin	Melko hyvin	Jossain määrin	Ei lain-kaan		Raportoin-ti	Mitta-rointi	Ei voida arvioi-da	Muu syy
4. Kumppanuuksien hyödyntäminen	1								
5. Kaupunkirakenne ja palvelurakenne tukeutuvat raideliikenteeseen ja joukkoliikenteen laatukäytäviin.	2		1						
6. Keskustat ovat eläviä, uudistuvia ja turvallisia (ei tavoitetta 2015).									
7. Investointiohjelma vahvistaa yhdyskuntarakenteen eheytymistä (ei tavoitetta 2015).									
8. Asuntorakentaminen on laadukasta ja kohtuuhintaista.	1			1					
9. Uudistuva elinkeino- ja työllisyyspolitiikka laskee työttömyyttä ja lisää työpaikkojen määrää Vantaalla.	2			1					
10. Kaupungin vetovoimaisuus asuinpaikkana paranee ja asukkaat tuntevat oman kylänsä ja sitä kautta Vantaan kotikaupungikseen.		3			x			x	
11. Asukkaiden turvallisuus vahvistuu (ei tavoitetta 2015).									
12. Vantaan tulevaisuutta rakennetaan yhdessä asukkaiden, yhteisöjen ja yritysten kanssa (ei tavoitetta 2015).									
13. Vantaalaisten koulutustaso ja osaaminen vahvistuvat.		1		1	x		x		x

	Tilinpäätös 2015				Tarkastuslautakunnan näkemys				
	Kaupunginhallituksen raportointi				Toteutumisesta eri mieltä tai muu huomautus	Syy			
	Täysin	Melko hyvin	Jossain määrin	Ei lain-kaan		Raportoin-ti	Mitta-rointi	Ei voida arvioi-da	Muu syy
14. Vantaan kilpailuky-ky vahvistuu osana metropolialuetta (ei tavoitetta 2015).									
15.Uudistuvat palvelut vahvistavat asukkaiden hyvinvointia.		1	1		x		x	x	
16. Kuntalaisten osalli-suus ja yhteissuunnitte-lu palvelujen kehittämi-sessä lisääntyy.	1								
17. Vaikuttavat ja kus-tannustehokkaat palve-lut.	1								
18. Vaihtoehtoiset pal-velujen tuottamistavat lisäävät asiakkaan va-linnanvapautta (ei ta-voitetta 2015).									
19. Lisätään sähköistä asiointia ja itsepalvelu-ja.				1					
20. Hyvällä strategisella johtamisella ja esimies-työllä toteutetaan muutosta (ei tavoitetta 2015).									
21. Henkilöstön sitou-tumisen ja osaavan työ-voiman varmistaminen.		1	2		x				x

1.2 Vuoden 2015 sitovien tavoitteiden toteutuminen

Strategiatyön mallin mukaisesti strategisille päämäärille laaditaan talousarviotavoitteet eli vuosittaiset sitovat tavoitteet kaupunkitasoisesti. Toimiala- ja tulosaluetasoisesti laaditaan tulostavoitteet. Seuraavassa taulukossa tarkastellaan sitovien tavoitteiden toteutumista vuonna 2015.

	Tilinpäätös 2015				Tarkastuslautakunnan näkemys				
	Kaupunginhallituksen raportointi				Toteutumisesta eri mieltä tai muu huomautus	Syy			
	Täysin	Melko hyvin	Jossain määrin	Ei lain-kaan		Raportoin-ti	Mitta-rointi	Ei voida arvioi-da	Muu syy
1.1 Toimintakatteen kasvuprosentin maksimi.	x								
1.2 Investointikatto vuodelle 2015.		x							
1.3 Joukkoliikenteen kuntaosuus on n. 50 % (tulot/menot) ilman joukkoliikenteen infrakorvauksia. Infrakorvaukset (menot/tulot) tarkentuvat HSL:n talousarvioesityksen yhteydessä.	x								
1.4 Talouden tasapainottamis- ja kehittämistoimenpiteet päivitetään ja ne käsitellään kevään 2015 valtuustoseminaarissa.	x								
2.1 Onnistunut varainhankinta ja hallittu korkoriski.	x								
3.1 Kaupunki saa maanmyyntivoittoja vähintään 32 milj. euroa vuoden 2015 aikana.	x								
4.1 Kivistön kumppanuushankkeiden ja asuntomessujen onnistuminen.	x								
5.1 Priorisoidaan keskustojen ja joukkoliikenne-vyöhykkeiden kaavoittamista ja toteuttamista sekä vihervyöhykkeiden säilyttämistä.	x								
5.2 Kehäradan liikennöinti käynnistyy viimeistään 1.7.2015.	x								

	Tilinpäätös 2015				Tarkastuslautakunnan näkemys				
	Kaupunginhallituksen raportointi				Toteutumisesta eri mieltä tai muu huomautus	Syy			
	Täysin	Melko hyvin	Jossain määrin	Ei lainkaan		Raportointi	Mittarointi	Ei voida arvioida	Muu syy
5.3 Kaupunki teettää yhdessä Vantaan Energia Oy:n kanssa selvityksen kasvihuonekaasupäästöjen vähentämisestä 30 prosentilla vuoteen 2020 mennessä ja 40 prosentin vähentämisestä vuoteen 2030 mennessä verrattuna vuoteen 1990.			x						
8.1 Kaupunki luo edellytykset 2 000 asunnon laadukkaalle ja monipuoliselle asuntotuotannolle.	x								
8.2 Kaupunki luovuttaa 80 omakotitalotonttia.				x					
9.1 Kaupungin työllisyystilanne kehittyy suhteellisesti parhaiten pääkaupunkiseudulla.				x					
9.2 Elinvoimaohjelmaa toteutetaan kaupungin työllisyystilanteen ja elinvoiman nostamiseksi.	x								
9.3 Joustavilla päivähoitopalveluilla tuetaan työllistymistä.	x								
10.1 Markkinoidaan Vantaata asuinpaikkana Vantaalla työskenteleville ulkopaikkakuntalaisille.		x			x			x	
10.2 Nostetaan kaupunginosia esille kaupungin omissa kanavissa monipuolisesti ja kuntalaisia osallistaen.		x							
10.3 Toteutetaan teemavuosi, jolla kiinnitetään huomiota kaupungin puroluontoon.		x							

	Tilinpäätös 2015				Tarkastuslautakunnan näkemys				
	Kaupunginhallituksen raportointi				Toteutumisesta eri mieltä tai muu huomautus	Syy			
	Täysin	Melko hyvin	Jossain määrin	Ei lainkaan		Raportointi	Mittarointi	Ei voida arvioida	Muu syy
13.1 Toteutetaan koulutus- ja nuorisotakuuta.		x			x		x		x
13.2 Ammatillisen koulutuksen opintojen keskeyttämiset vähenevät.				x					
15.1 Asukkaiden terveyttä ja hyvinvointia edistävien ohjelmien toimenpiteitä toteutetaan toimialoilla.		x			x		x	x	
15.2 Kaupungin ennaltaehkäisevin toimenpitein vähennetään lastensuojelun tarvetta.			x						
16.1 Palvelujen suunnittelu ja tekeminen vuorovaikutteisesti asiakkaan kanssa vakiintuu toimintatapana. Vuorovaikutusta kehitetään järjestelmällisesti palvelumuotoiluprosessissa.	x								
17.1 Palvelurakenteita ja kustannustehokkuutta kehitetään siten, että keskeisten palvelujen kustannustehokkuus on kilpailukykyinen.	x								
19.1 Luodaan sähköisen asioinnin alusta ja mobiiliVantaa -konsepti, jonka varaan sähköiset palvelut rakennetaan.				x					
21.1 Sairauspoissaolojen määrä vähenee.			x		x				x
21.2 Osaamisen kehittämisen toimintamalli vakiintuu kaikilla tulosalueilla.		x							

	Tilinpäätös 2015				Tarkastuslautakunnan näkemys				
	Kaupunginhallituksen raportointi				Toteutumisesta eri mieltä tai muu huomautus	Syy			
	Täysin	Melko hyvin	Jossain määrin	Ei lain-kaan		Raportoin-ti	Mitta-rointi	Ei voida arvioi-da	Muu syy
21.3 Osana systemaattista oppilaitosyhteistyötä on käytössä kiinteä harjoitteluyhteistyö vähintään 5 ammattialalla.			x						

1.3 Tarkastuslautakunnan arvioita tavoitteiden toteutumisesta

Kaupunginvaltuusto asetti vuodelle 2015 yhteensä 28 sitovaa tavoitetta. Kaupunginhallitus raportoi täysin toteutuneeksi 13 tavoitetta, melko hyvin toteutuneeksi seitsemän tavoitetta, jossain määrin toteutuneeksi neljä tavoitetta ja ei lainkaan toteutuneeksi neljä tavoitetta.

Tarkastuslautakunta oli eri mieltä tavoitteen toteutumisesta neljässä tapauksessa. Syyt vaihtelivat mittaroinnin, muun syyn ja tavoitteen arvioitavuuden välillä. Tarkastuslautakunnan eri näkemykset ilmenevät sitovien tavoitteiden kohdalla

Sitova tavoite 10.1: Markkinoidaan Vantaata asuinpaikkana Vantaalla työskenteleville ulkopaikkakuntalaisille

Arviointikriteeri	Tilinpäätöksen raportointi	Tarkastuslautakunnan arvio
Muuttohalukkuustutkimus, tulos on parantunut.	Tavoite toteutui melko hyvin.	Muuttohalukkuustutkimuksen tulosta ei ollut käytettävissä eikä sen toteutumista tästä syystä voi arvioida.

Tavoitteen 10.1 mittarin lähtötasoksi oli asetettu vuoden 2013 kysely (ilmeisesti kyselyllä tarkoitettiin muuttohalukkuustutkimusta). Kuitenkin muuttohalukkuustutkimus tehdään kahden vuoden välein ja vuonna 2013 ei kyseistä tutkimusta tehty (tutkimus tehtiin 2012, 2014 ja seuraava 2016). Näin on epäselvää, mikä kysely piti olla mittarin lähtötasona. Mittarin tavoitetasona oli, että vuoden 2014 kyselyssä tulos on parantunut. Raportoinnissa todetaan, että muuttohalukkuustutkimuksen tulosta ei ollut käytettävissä, mutta ainakin vuoden 2014 muuttohalukkuustutkimuksen tuloksista kerrottiin lehdistössä jo huhtikuussa 2014. Tavoite olisi kaivannut mittarien osalta selkeää tietoa siitä, mitä tutkimustuloksia haluttiin verrattavan. Lisäksi raportoinnissa todetaan, että tutkimuksen tulosta ei ollut käytössä, joten koska mitään tietoa asetetun mittarin toteutumisesta ei esitetä, ei tavoite ole arvioitavissa.

Sitova tavoite 13.1: Toteutetaan koulutus- ja nuorisotakuuta

Arviointikriteeri	Tilinpäätöksen raportointi	Tarkastuslautakunnan arvio
Perusopetuksen jälkeiseen jatkokoulutukseen päässeiden %-osuus 99 %.	Tavoite toteutui melko hyvin.	Tavoite toteutui melko hyvin, mutta tavoite ei yksin toteuta strategista päämäärää. Strategian toteutumista tulisi mitata myös koulutustasolla.

Tavoite ”toteutetaan koulutus- ja nuorisotakuuta”, mittarina perusopetuksen jälkeiseen jatkokoulutukseen päässeiden prosenttiosuus, kuvaa sinänsä hyvin koulutustakuun toteutumista. Tavoite liittyy strategiseen päämäärään 13, jossa tavoitteena on vantaalaisten koulutustason ja osaamisen vahvistuminen. Tarkastuslautakunta katsoo, että strategista päämäärää edistääkseen tavoitteissa tulisi tarkastella myös jatkokouluttautumista. Strategisen päämäärän mittareiksi on valittu korkeakoulututkinnon suorittaneiden prosenttiosuus, perusopetuksen jälkeiseen jatkokoulutukseen päässeiden prosenttiosuus ja perusopetuksen jälkeisen tutkinnon suorittaneiden prosenttiosuus 20–29-vuotiaista. Vuosittain sitovaksi tavoitteeksi on strategiakaudella kuitenkin valikoitunut vain koulutustakuun toteuttaminen ja tutkintojen keskeyttämisen vähentäminen. Sinänsä koulutustason nousun tarkastelua olisi ehkä mielekästä tehdä pidemmällä tarkastelujaksolla, koska tästä aiheesta tilastotiedot yleensä saadaan parin vuoden viiveellä. Jollain tavalla se olisi kuitenkin syytä taivuttaa myös sitovaksi tavoitteeksi.

Sitova tavoite 15.1: Asukkaiden terveyttä ja hyvinvointia edistävien ohjelmien toimenpiteitä toteutetaan toimialoilla

Arviointikriteeri	Tilinpäätöksen raportointi	Tarkastuslautakunnan arvio
Väestön terveys paranee Kelan sairastavuusindeksillä mitattuna. Työkyvyttömyyseläkettä saavien osuus 25–64 -vuotiaista laskee. Ammatillisten oppilaitosten opiskelijoiden tupakointi vähenee.	Tavoite toteutui melko hyvin.	Tavoitetta ei voida arvioida, koska mittareista kolmen osalta vuoden 2015 tietoja ei ole vielä saatu.

Tavoitteelle 15.1 oli asetettu neljä mittaria. Kelan sairastavuusindeksi ja työttömyyseläkettä saavien osuus 25-64 vuotiaista eivät ole vielä saatavilla vuoden 2015 osalta, joten tavoitteen toteutumista on vaikea arvioida. Lisäksi ammatillisten oppilaitosten opiskelijoiden tupakoinnin vähentämisestä pystyttiin vain raportoimaan sinänsä hyvistä toimenpiteistä, mutta tilanteen kehitystä kuvaavan THL:n kouluterveyskyselyn kuntakohtaisia tuloksia ei teknisistä ongelmista johtuen saada. Sairastavuusindeksi on hyvä koko väestön hyvinvoinnin kuvaaja ja indikaattori on kehittynyt vuoden 2012 jälkeen myönteisesti Vantaan kannalta. Samoin voidaan todeta työkyvyttömyyseläkettä saavien määrästä: heidän osuutensa näyttää laskeneen vuosina 2013 ja 2014. Valtuustokauden strategian tarkastelun osalta mittarit ovatkin varsin kuvaavia, mutta tarkastuslautakunnan tehtävän kannalta kuluneen vuoden arviointia niiden perusteella ei voida suorittaa.

Sitova tavoite 21.1: Sairauspoissaolojen määrä vähenee

Arviointikriteeri	Tilinpäätöksen raportointi	Tarkastuslautakunnan arvio
Sairauspoissaolojen prosentti, tavoitetaso 4,0 %.	Tavoite toteutui jossain määrin.	Tavoite ei toteutunut. Sairauspoissaolojen määrä oli 4,52 %.

Sairauspoissaoloissa ei päästy tavoitteeseen. Edelliseen vuoteen verrattuna sairauspoissaolot vähenivät hieman (4,58 vuonna 2014).

1.4 Määrärahoja koskevien sitovien talouden tavoitteiden toteutuminen

Erikoissairaanhoidon sitova määrärahatavoite ylitettiin 5,962 miljoonalla eurolla (3 %). Sitova tavoite ei tältä osin toteutunut.

Verotulot alittuivat talousarvioon nähden 13,973 miljoonaa euroa (1 %).

Tarkastuslautakunnan arvioita tavoitteiden toteutumisesta

Johtopäätökset:

Tavoitteen 10.1 mittariksi asetettua tutkimustulosta ei ole saatavilla. Tavoitteella 15.1 on useita mittareita, joista saatavilla oleva tieto on edelliseltä vuodelta. Mittarien kehityksen perusteella näyttää siltä, että edetään strategisen päämäärän suuntaan, mutta etenemistä vuoden 2015 osalta ei pysty vielä arvioimaan. Yhden tavoitteen toteutumisesta tarkastuslautakunta on samaa mieltä, mutta katsoo, että tavoite ei yksin riitä toteuttamaan strategista päämäärää, johon se liittyy, vaan koulutusasteen nostaminen olisi syytä saada myös sitovaksi tavoitteeksi. Yhden tavoitteen mittarille on annettu tavoitetaso, jota ei saavutettu ja mittarin arvo parani vain vähän, joten lautakunta katsoo, ettei tavoite toteutunut. Osa tavoitteista ja mittareista, jotka hyvinkin kuvaavat etenemistä kohti strategista päämäärää, ei kovin hyvin taivu vuosittaiseen tarkasteluun. Kokonaisuutena sitovien tavoitteiden mittarointi on parantunut viime vuosina.

Suositukset:

Sitovien tavoitteiden mittaroinnissa tapahtuneesta hyvästä kehityksestä huolimatta mittareihin tulee edelleen kiinnittää huomiota. Tavoitteet ovat osa toimintakertomusta, mikä puolestaan on osa tilinpäätöstä vuodelta 2015, joten tavoitteiden toteutuminen on pystyttävä raportoimaan.

Sitovien määrärahatavoitteiden toteutumiseen tulee kiinnittää huomiota.

1.5 Kaupunginvaltuuston merkittävimmille konserniyhteisöille asettamien sitovien tavoitteiden toteutuminen

Tässä luvussa esitetään konserniyhteisöt, joille kaupunginvaltuusto on asettanut tavoitteita vuodelle 2015. Kaupunginvaltuusto on hyväksynyt tytäryhtiöille 25 sitovaa tavoitetta talousarviovuodelle 2015. Yhtiön nimen alle on kirjoitettu yhtiön toimialaa koskeva merkintä tilinpäätösajankohtana vuonna 2016 voimassa olevasta yhtiöjärjestyksestä.

Kuntalain 47 §:n, 60 §:n ja 110 §:n mukaan valtuusto päättää kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden keskeisistä tavoitteista sekä konserniohjauksen periaatteista. Valtuusto voi ohjata asettamillaan tavoitteilla tytäryhteisöjä niiden omassa tavoitteenasettelussa. Valtuuston ohjaus ei kuitenkaan sido oikeudellisesti tytäryhteisöjä. Valtuuston tavoiteasettelu voi koskea tytäryhteisön asemaa, toiminnan laajuutta, toimintaedellytyksiä (muun muassa investoinnit), palvelujen laatua, hinnoitteluperiaatteita tai pääoman tuottovaatimuksia. Tavoiteasettelu tässä tarkoituksessa on luonteeltaan välillistä, pääomistajan tahdon esiintuomista.

Vantaan Energia -konserni

Yhtiön toimialana on sähkö-, lämpö- ja maakaasuliiketoiminta sekä muu energiahuolto ja niihin liittyvä tuotteiden valmistus ja kauppa, energiapalvelut sekä alan muu liiketoiminta. Yhtiö voi omistaa ja hallita kiinteistöjä sekä osakkeita, osuuksia ja muita arvopapereita.

Taloudelliset tavoitteet	Tavoite 2015	Tavoite 2016	Tavoite 2017	Tavoite 2018
Liikevoitto	34 M€	34 M€	34 M€	37 M€
Sijoitetun pääoman tuottoprosentti	7 %	7 %	6 %	7 %
Uudet investoinnit	42 M€	58 M€	35 M€	37 M€

Toteutuma 2015: Kaupunginvaltuuston asettama liikevoittoa koskeva tavoite ei toteutunut.
Liikevoittoa koskeva yhtiön hallituksen asettama tavoite toteutui, liikevoitto 29 miljoonaa euroa. Yhtiön hallitus on syksyllä 2014 asettanut tavoitetasoksi 24,9 miljoonaa euroa.
Sijoitetun pääoman tuottoprosentti: Kaupunginvaltuuston asettama tavoite ei toteutunut.

Yhtiön hallituksen asettama tavoite toteutui, sijoitetun pääoman tuottoprosentti oli 5,7 prosenttia. Yhtiön hallitus on syksyllä 2014 asettanut tavoitteeksi 4 prosenttia.
Uudet investoinnit: Kaupunginvaltuuston asettama tavoite ei toteutunut.
Yhtiön hallituksen asettama tavoite ei toteutunut, investoinnit olivat 38,7 miljoonaa euroa. Yhtiön hallitus oli syksyllä 2014 asettanut uuden tavoitetason 43 miljoonaa euroa.

Muut kuin taloudelliset tavoitteet	Tavoite 2015	Tavoite 2016	Tavoite 2017	Tavoite 2018
Yhtiön hallitus päättää				

Perustelut talousarviossa: Tavoitteet ovat ohjeellisia. Sitovia tavoitteita ei voi esittää vain yhden omistajan taholta. Tavoitteista päättää yhtiön hallitus.

VAV Asunnot Oy -konserni

Yhtiön toimialana on asuntotarpeen tyydyttämiseksi Vantaalla omistaa, hallita ja ylläpitää kiinteistöjä ja rakennuksia sekä hankkia ja omistaa kiinteistöjen ja huoneistojen hallintaan oikeuttavia osakkeita sekä vuokrata asuntoja asunnontarvitsijoille. Tarkoitusperiensä toteuttamiseksi yhtiö toimii rakennuttajana ja tekee rakennuttamissopimuksia Vantaan kaupungin ja muiden rakennuttamista harjoittavien yhteisöjen kanssa. Yhtiö voi huolehtia asukkaiden yhteistoimintaedellytysten ja asumispalvelujen järjestämisestä ja kehittämisestä sekä tarjota kiinteistöjen isännöinti-, hoito- ja huoltopalveluja.

Taloudelliset tavoitteet	Tavoite 2015	Tavoite 2016	Tavoite 2017	Tavoite 2018
Konsernin tulostavoite	0	0	0	0

Toteuma 2015: VAV Asunnot Oy:n emoyhtiön tulos on omakustannusperiaatteen mukaisesti nolla asuintalovarauksen jälkeen. Konsernitilinpäätöksessä asuintalovarausta ei oteta huomioon. Konsernin tulos oli 22,9 miljoonaa euroa. Tavoite emoyhtiössä toteutui.

Muut kuin taloudelliset tavoitteet	Tavoite 2015	Tavoite 2016	Tavoite 2017	Tavoite 2018
Uusien vuokra-asuntojen tuotanto Vantaan kaupungin asunto-ohjelman ja valtion kanssa solmitun aiesopimuksen mukaisesti	150–200 asuntoa/ vuosi	150–200 asuntoa/ vuosi	150–200 asuntoa/ vuosi	150–200 asuntoa/ vuosi

Toteuma 2015: Tavoite toteutui, toteutuma oli 273 asuntoa vuonna 2015.

VTK Kiinteistöt Oy -konserni

Yhtiön toimialana on harjoittaa teollisuus-, logistiikkaliike-, toimisto- ja julkisten tilojen käyttöön soveltuvien kiinteistöjen ja huoneistojen sekä urheilu- ja liikuntakasvatustoimintaa varten rakennettujen urheilutilojen vuokrausta ja tässä tarkoituksessa omistaa ja hallita kiinteistöjä ja rakennuksia sekä huoneistojen hallintaan oikeuttavia osakkeita ja arvopapereita, toimia rakennuttajana ja kiinteistökehittäjänä sekä harjoittaa arvopaperikauppaa, majoitus-, tapahtuma- ja ravintolatoimintaa. Yhtiö toimii emoyhtiönä konsernissa, jonka tytäryhtiöiden toiminta voi käsittää myös päätoimialasta poikkeavia toimialoja.

Yhtiö raportoi kaupunginvaltuuston asettamista tavoitteista

Taloudelliset tavoitteet	Tavoite 2015	Tavoite 2016	Tavoite 2017	Tavoite 2018
Toiminta voitollista	positiivinen tulos	positiivinen tulos	positiivinen tulos	positiivinen tulos

Toteuma 2015: Tavoite toteutui, tulos +96 000 euroa.

Muut kuin taloudelliset tavoitteet	Tavoite 2015	Tavoite 2016	Tavoite 2017	Tavoite 2018
Yhtiö laatii uuden strategian vuoden 2015 aikana vastaamaan yhtiön uutta rakennetta ja toimintaa	valmis viimeistään 31.12.15	-	-	-
Yhtiön kiinteistökanta pysyy hyvässä kunnossa ja vuokrausaste korkeana	vuokrausaste 98 %	vuokrausaste 98 %	vuokrausaste 98 %	vuokrausaste 98 %
Kaupungilta perittävien pääomavuokrien taso	pysyy 2013 tasolla	pysyy 2013 tasolla	pysyy 2013 tasolla	pysyy 2013 tasolla

Toteuma 2015:

- yhtiö laatii uuden strategian 2015: Tavoite ei toteutunut määräpäivään mennessä.
- yhtiön kiinteistökanta pysyy hyvässä kunnossa ja vuokrausaste korkeana 2015: Tavoite toteutui, vuokrausaste oli 98 prosenttia.
- kaupungilta perittävien pääomavastikkeiden taso 2015: Tavoite toteutui, sillä vuokrien taso on pysynyt 2013 tasolla.

Vantaan Tilapalvelut Vantti Oy

Yhtiön toimialana on kiinteistön- ja maisemanhoito, rakennus- ja korjauspalvelut, siivouspalvelut sekä ateriapalvelut ja muut ravitsemispalvelut sekä aula-, turvallisuus- ja vartiointipalvelut.

Yhtiö raportoi kaupunginvaltuuston asettamista tavoitteista

Taloudelliset tavoitteet	Tavoite 2015	Tavoite 2016	Tavoite 2017	Tavoite 2018
Yhtiön toiminnan tehostuminen edelliseen vuoteen verrattuna	vähintään 3 %	vähintään 3 %	vähintään 3 %	vähintään 1 %

Toteuma 2015: Tavoite toteutui, tulos 4,5 prosenttia.
Hinnan alennukset 4,50 prosenttia, kustannustason muutos -0,03 prosenttia, tuloksen muutos, prosenttia liikevaihdosta -0,021 prosenttia, tehostamisprosentti on 4,5 prosenttia.

Muut kuin taloudelliset tavoitteet	Tavoite 2015	Tavoite 2016	Tavoite 2017	Tavoite 2018
asiakastyytyväisyys (1-5)	3,55	3,55	3,55	3,55
henkilöstötyytyväisyys (1-5)	3,55	3,55	3,55	3,55
toiminnan laatu (1-5)	3,55	3,55	3,55	3,55

Toteuma 2015:

- asiakastyytyväisyys: Tavoite ei toteutunut, sillä toteutuma oli 3,55 asemasta 2,83
- henkilöstötyytyväisyys: Tavoite ei toteutunut, sillä tavoitteeksi asetetun 3,55 asemasta toteutuma oli 3,33
- toiminnan laatu: Tavoite toteutui, sillä 3,55 asemasta toteuma oli 4,71.

Myyrmäen Urheilupuisto Oy

Kiinteistöjen osalta liitetty VTK Kiinteistöt Oy:n konsernin tytäryhtiöksi ja toiminnan osalta siirretty kaupungin omaksi toiminnaksi.

Talousarviossa: Yhtiön toimialana on henkilöstövuokraus liikunta- ja urheilulaitosten ylläpitoon ja käyttöön, myynti- ja markkinointitehtäviin sekä hotelli- ja ravintolatoimintaan.

Yhtiö raportoi kaupunginvaltuuston asettamien tavoitteiden toteutumisesta

Taloudelliset tavoitteet	Tavoite 2015	Tavoite 2016	Tavoite 2017	Tavoite 2018
Toiminnan tehostaminen	vähintään 2 %	vähintään 2 %	vähintään 2 %	vähintään 2 %

Toteutuma 2015: Vuoden 2015 talousarviossa tavoiteltiin vähintään 2 prosenttia toiminnan tehostumista. Tehostuminen raportoitiin 2 prosentiksi, joten tavoite toteutui, eli ”tehostamisprosentti” saavutettiin. Mittarin lähtötaso oli 1,74 miljoonaa euroa. Mittari osoitti 1,43 miljoonaa euroa 31.12.2015. Toiminnan tehostumista on mitattu palkkakustannuksilla ja tulos saavutettu henkilöstötoimenpiteillä.

Kauppiaitten Kauppaoppilaitos Oy

Yhtiön toimialana on ylläpitää Kauppiaitten Kauppaoppilaitos -nimistä oppilaitosta, omistaa tai hallita toimintaa palvelevia kiinteistöjä sekä omistaa kiinteistöillä sijaitsevia rakennuksia. Yhtiön toiminnan tavoitteena ei ole tavoitella voittoa eikä se jaa omistajilleen osinkoa. Mahdollinen voitto on siirrettävä voitto/tappiotilille ja käytettävä yhtiön oman toiminnan tukemiseen ja kehittämiseen. Koska yhtiön tarkoitus ei ole voiton tuottaminen osakkeenomistajille, yhtiö ei jaa osinkoa. Varoja vapaan oman pääoman rahastosta jaettaessa, osakepääomaa alennettaessa, omia osakkeita hankittaessa ja lunastettaessa sekä yhtiötä purettaessa ja rekisteristä poistettaessa varat käytetään yhtiön toimialan mukaiseen yleishyödylliseen käyttöön, lakisääteisen kaupan ja hallinnon alan koulutuksen toteuttamiseen ja kehittämiseen, osakeyhtiölain mukaisesti.

- ei voittoa, ei osinkoa

Yhtiö raportoi kaupunginvaltuuston asettamien tavoitteiden toteutumisesta

Taloudelliset tavoitteet	Tavoite 2015	Tavoite 2016	Tavoite 2017	Tavoite 2018
nettotulos 1 000 euroa	100	100	130	160

Toteutuma 2015: Tavoite toteutui (hallitut säästöt ja täyttöaste 100 prosenttia), nettotulos +405 217 euroa.

Muut kuin taloudelliset tavoitteet	Tavoite 2015	Tavoite 2016	Tavoite 2017	Tavoite 2018
täyttöaste	100 %	100 %	100 %	100 %
opiskelijoiden työllistyminen, jatko-opinnot	82 %	82 %	83 %	83 %
opintojen keskeyttäminen	< 20 opiskelijaa	< 20 opiskelijaa	< 20 opiskelijaa	< 20 opiskelijaa
ylläpitäjän antama arvosana toiminnasta asteikolla 1-5	>4,3	>4,3	>4,4	> 4,5

Perustelut talousarviossa: Ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmä muuttuu radikaalisti. Rahoituksen tasoa ja rahoituksen painotuksia ei ole vielä vahvistettu eikä myöskään uuden lain voimaantuloa. Alustavissa koelaskelmissa Kauppiaitten Kauppaoppilaitos Oy näyttäisi menettävän valtionosuustuloja. Ammatillisen kou-

lutuksen rahoitukseen odotetaan muitakin säästöjä. Myös tutkintorakenne uudistetaan, mikä vaikuttaa tuloksellisuusmittariston painotuksiin ja mittareihin. Tutkintojen sijasta palkitaan myös osatutkinnoista.

Toteutuma 2015: Muut kuin taloudelliset tavoitteet toteutuivat yhtä lukuun ottamatta

- täyttöaste: tavoiteltiin 1,0 täyttöastetta, saavutettiin 1,06 täyttöaste, tavoite toteutui
- opiskelijoiden työllistyminen, jatko-opinnot: OKM:n tulosindeksi tavoitetaso 82 prosenttia, joka myös saavutettiin, tavoite toteutui
- opintojen keskeyttäminen: mittarin tavoitetaso <20 opiskelijaa, tavoite ei toteutunut, sillä keskeyttäneitä oli 29 opiskelijaa
- ylläpitäjän antama arvosana toiminnasta: tavoitetaso asteikolla 1–5 >4,3, tavoite toteutui, sillä toteuma oli 4,7.

Kiinteistö Oy (Itäkehä ja) Kehäsuora (fuusioitu keskenään)

Yhtiön toimialana on omistaa ja hallita Vantaan kaupungissa sijaitsevaa tonttia 92-41-106-10 ja sillä olevia korjaamo-, varasto- ja myymäläkäyttöön tarkoitettuja rakennuksia sekä hallita Vantaan kaupungin Sotungin kyläs-sä tiloja Savela 92-420-10-55, Palvovo 92-420-10-58, K 4 T 6 92-420-10-37 ja Liikenne 92-420-22-0 sekä omistaa ja hallita niillä olevia rakennuksia.

Yhtiö raportoi kaupunginvaltuuston asettamien tavoitteiden toteutumisesta

Muut kuin taloudelliset tavoitteet	Tavoite 2015	Tavoite 2016	Tavoite 2017	Tavoite 2018
Toiminnan jatkaminen kannattavana	tulos positiivinen	tulos positiivinen	tulos positiivinen	tulos positiivinen

Toteuma 2015: Tavoite on toteutunut. Tavoiteltiin positiivista tulosta ja toteutuma oli +326 684 euroa.

Kiinteistö Oy Kehäportti

Yhtiön toimialana on omistaa tai vuokran nojalla hallita kiinteistöjä Vantaan kaupungissa sekä omistaa kiinteistölle rakennetut rakennukset.

Yhtiö raportoi kaupunginvaltuuston asettamien tavoitteiden toteutumisesta

Taloudelliset tavoitteet	Tavoite 2015	Tavoite 2016	Tavoite 2017	Tavoite 2018
Tulostason säilyttäminen	tulos positiivinen	tulos positiivinen	tulos positiivinen	tulos positiivinen

Toteuma 2015: Tavoitteen toteutuminen on rajalla, sillä tuloksen tulisi olla positiivinen ja se on nollatulos. Tarkasti ottaen tavoitetta ei saavutettu. Tuloksen suuruutta ei mainita.

Muut kuin taloudelliset tavoitteet	Tavoite 2015	Tavoite 2016	Tavoite 2017	Tavoite 2018
Vuokraustaso säilyy korkeana	100 %	100 %	100 %	100 %

Toteuma 2015: Raportoidaan toteutuneeksi eli kaupungin käytössä on 100 prosenttia. Tavoite toteutui.

Vantaan Moottorirata Oy

Yhtiön toimialana on moottoriurheilun edistäminen, maa-alueiden omistus tai hallinta moottoriurheiluun liittyvää toimintaa varten sekä rakennusten ja rakennelmien rakentaminen, rakennuttaminen, omistus ja vuokra-

us moottoriurheilun harrastus- ja kilpailutoimintaa tai näihin läheisesti liittyvää muuta toimintaa varten. Edelleen toimialana on alan kilpailujen, kurssien, virkistys- ja harrastustapahtumien järjestäminen ja muu siihen liittyvä toiminta.

Taloudelliset tavoitteet	Tavoite 2015	Tavoite 2016	Tavoite 2017	Tavoite 2018
Tulos	Vähintään nolla	Vähintään nolla	Vähintään nolla	Vähintään nolla

Toteuma 2015: Kaupunginvaltuuston asettama tavoite toteutui, tulos on +240 110 euroa.

Muut kuin taloudelliset tavoitteet	Tavoite 2015	Tavoite 2016	Tavoite 2017	Tavoite 2018
tapahtumien määrän lisäys per laji (kilpailu- ja leiritapahtumat)	20 %			

Toteuma 2015: Yhtiön hallituksen asettama tavoite toteutui, sillä tapahtumia oli 160 (tavoitetaso oli 144 kpl)

Vantaan Markkinointi Oy

Yhtiön toimialana on kaupunkimarkkinointi sekä Vantaan eri aluekokonaisuuksien maankäytöllinen ja toiminnallinen kehittäminen sekä eri aluekokonaisuuksilla sijaitsevien kiinteistöjen, rakennusten ja palveluiden ja toimintojen markkinointi. Yhtiö voi omistaa tai vuokran nojalla hallita kiinteistöjä ja omistaa arvopapereita.

Yhtiö raportoi kaupunginvaltuuston asettamien tavoitteiden toteutumisesta

Taloudelliset tavoitteet	Tavoite 2015	Tavoite 2016	Tavoite 2017	Tavoite 2018
Tulos	vähintään nolla	vähintään nolla	vähintään nolla	vähintään nolla

Toteuma 2015: Tavoite toteutui, koska tulos on +14 326 euroa.

Muut kuin taloudelliset tavoitteet				
Kaupunginvaltuusto ei asettanut				

Perustelut talousarviossa: Valtuuston hyväksymän elinvoimaohjelman mukaan Vantaan Markkinointi Oy on elinkeinopalveluiden ohella toteuttamassa kaupungin markkinoinnin uudistamista palvelemaan kaupungin yhteistä mainetyötä.

Tarkastuslautakunnan arvioita tavoitteista

Kaupunginvaltuusto asetti talousarviossa tavoitteita kymmenelle tytäryhtiölle. Kaikkiaan tavoitteita oli 25 kappaletta ja niistä toteutui 17 (68 prosenttia) ja toteutumatta jäi 8 (32 prosenttia).[1]

[1] Sisältää Vantaan Energia -konsernille asetetut tavoitteet. Vantaan Energian hallitus asetti yhtiölleen omat tavoitteet, joista toteutui kaksi ja kaksi jäi toteutumatta.

Suositukset:

Yhtiöjärjestyksiin tulisi täsmentää yhtiön tarkoitus erityisesti siksi, että kunnan tytäryhteisöjen tehtävä on toinen kuin osakeyhtiöillä yleensä. Jos tarkoitusta ei ole mainittu, osakeyhtiölain mukaan yhtiön tarkoitus on voiton tavoittelu. Täsmennyksiin on syytä myös siksi, että yhtiön toimialoihin saattaa syntyä muutoksia esimerkiksi fuusioiden jälkeen.

Tavoitteiden toteutumista koskeva merkintä tulisi lisätä raportteihin. Esimerkiksi kyselyissä ei voida kyselyä näkemättä tietää, minkä suuntainen asteikko kertoo mitäkin tulosta.

Lisäksi Vantaan Tilapalvelut Oy:n raportointi toiminnan laadun selvästä paranemisesta on ristiriidassa asiakastyytyväisyyttä ja henkilöstötyytyväisyyttä koskevien tavoitteiden toteutumisen kanssa. Selvennös tavoitteen toteutumisesta tulisi ilmetä raportista.

2 EMOKAUPUNGIN JA KOKO KONSERNIN TALOUS

2.1 Emokaupungin talous

Talousarvion toteutuminen

Vantaan tilikauden tulos oli vuonna 2015 noin 1,4 miljoonaa euroa. Tulos on noin 38 miljoonaa euroa alkuperäistä talousarviota parempi ja noin 57 miljoonaa euroa muutettua talousarviota parempi. Tilikauden ylijäämä tilinpäätössiirtojen jälkeen oli 0,7 miljoonaa euroa.

Toimintatuotot ylittyivät noin 39,4 miljoonalla eurolla ja toimintakulut (ilman valmistusta omaan käyttöön) alittuivat noin 16,6 miljoonaa euroa muutettuun talousarvioon nähden. Toimintatuottoja kasvattivat muun muassa ennakoitua suurempina toteutuneet maanmyyntivoitot, maankäyttö- ja kehittämiskorvaukset ja rakennusvalvontamaksut. Toimintakulujen alituksiin vaikuttivat muun muassa toimeentulotarpeen ennakoitua pienempi kasvu, varhaiskasvatuksen säästöt henkilöstömenoissa sekä kaupungin kiinteistö- ja ruokahuoltoa hoitavan Vantin hinnanalennukset. Kaikki toimialat alittivat talousarviossa arvioidut menot. Kaupungin koko verorahoitus (verotulot ja valtionosuudet) kasvoi noin kaksi prosenttia verrattuna vuoteen 2014. Pelkkiä verotuloja kertyi 1,1 prosenttia enemmän kuin vuonna 2014. Vuoden 2015 talousarvioon verrattuna verotuloja kertyi noin 14 miljoonaa euroa ennakoitua vähemmän. Valtionosuuksia taas kertyi noin 4,5 miljoonaa ennakoitua enemmän, ja verorahoitus kokonaisuudessaan toteutui 99-prosenttisesti. Verotulolajeista kunnan tuloveroa kertyi noin 15,8 miljoonaa ennakoitua vähemmän ja kiinteistöveroa 2,8 miljoonaa ennakoitua vähemmän, sen sijaan osuus yhteisöveron tuotosta oli noin 4,7 miljoonaa ennakoitua suurempi. Edelleen alhaisena pysyneestä korkotasosta johtuen Vantaan ennakoidut korkokulut alittuivat noin 12 miljoonalla sekä korko- ja rahoitustuottoja kertyi noin 6,8 miljoonaa arvioitua enemmän.

Määrärahatavoitteiden toteutumisesta ja lainakannasta vuonna 2015:

- Toimintatuottojen toteumaprosentti muutettuun talousarvioon nähden oli noin 110 prosenttia.
- Toimintakulujen toteumaprosentti muutettuun talousarvioon nähden oli noin 99 prosenttia.
- Verotulojen toteumaprosentti oli 99 prosenttia.
- Valtionosuuksien toteumaprosentti 103 prosenttia.
- Yhteenlasketut rahoitustuotot ja -kulut olivat yli 29 miljoonaa euroa, mikä oli noin 19,0 miljoonaa euroa talousarviossa ennakoitua enemmän.
- Poistot toteutuivat noin 9,4 miljoonaa euroa arvioitua suurempina.
- Kaupunginvaltuuston muutokset vuoden 2015 talousarvioon: käyttötulojen vähennykset yhteensä 4,2 miljoonaa euroa, käyttömenojen lisäykset yhteensä noin 15,1 miljoonaa euroa ja investointien lisäykset (brutto) noin 22 miljoonaa euroa.
- Kaupungin pitkäaikaisten lainojen nettolisäys oli 15,1 miljoonaa euroa ja lyhytaikaisten lainojen nettolisäys 7,0 miljoonaa euroa.

- Investointimenot (brutto) toteutuivat noin 2,7 miljoonaa euroa pienempinä muutettuun talousarvioon nähden ja nettoinvestoinnit toteutuivat noin 13 miljoonaa euroa pienempinä muutettuun talousarvioon nähden.

Kaupungin taloudellisen tilanteen kehittyminen

Ohessa on tarkasteltu kaupungin taloudellista tilannetta, kumulatiivisen yli-/alijäämän muodostumista sekä varsinaisen toiminnan ja investointien nettokassavirtaa vuosina 2009–2015. Tarkastelu perustuu kyseisten vuosien tilinpäätöksistä koottuihin laskelmiin. Erityisenä tarkastelukohteena on tulorahoituksen riittävyys.

Kumulatiivisen ylijäämän muodostuminen, luvut miljoonaa euroa

Vantaa, M€	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Toimintakate	-820,8	-874,7	-910,9	-958,1	-976,6	-1 006,4	-1 015,6
Vuosikate	57,1	77,5	79,0	64,7	108,4	79,9	98,4
Poistot	-71,5	-62,2	-65,8	-68,4	-72,9	-77,8	98,1
Tuloslaskelman tulos + satunnaiset tulot	-14,4	216,8	13,3	-3,7	35,6	2,1	1,4
Varausten muutos - Rahastot	0,0	-7,7	-0,1	0,5	-0,4	-1,0	-0,7
Ali-/ylijäämä	-14,4	209,2	13,2	-3,2	35,2	1,1	0,7
Kumulat.edell.tilik. ja kuluvan tilikauden yli/ali jäämät[2]	131,0	340,0 (318,4)	331,6 (339,7)	336,5 (341,6)	376,8 (353,1)	354,2 (362,2)	362,9

Toiminnan ja investointien kassavirta

Vantaa, M€	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Vuosikate	57,1	77,5	79,0	64,7	108,4	79,9	98,4
Satunnaiset tulot	0,0	201,7	0,0	0,0	0,0	0,0	1,0
Satunnaiset kulut	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Tulorahoituksen korjauserät	-18,1	-22,9	-30,8	-31,9	-37,9	-36,1	-37,3
Investoinnit							
Käyttöomaisuusinvestoinnit	-125,8	-209,3	-175,6	-166,7	-172,8	-159,0	-152,8
Rahoitusosuudet investointeihin	3,6	6,7	3,7	6,9	9,3	5,7	5,8
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	21,7	191,5	45,9	40,2	47,3	41,3	48,4
Nettoinvestoinnit	-100,5	-11,1	-126,0	-119,6	-116,2	-112,0	-98,6
Varsinaisen toiminnan ja investointien kassavirta, netto	-61,5	245,2[3] (-10,9)	-77,8	-86,7	-45,7	-68,1	-36,6

[2] Suluissa kumulatiivinen edellisen tilikauden ja ylijäämä, kun tilinpäätöksen jälkeen ylijäämään tehdyt oikaisut on otettu huomioon.

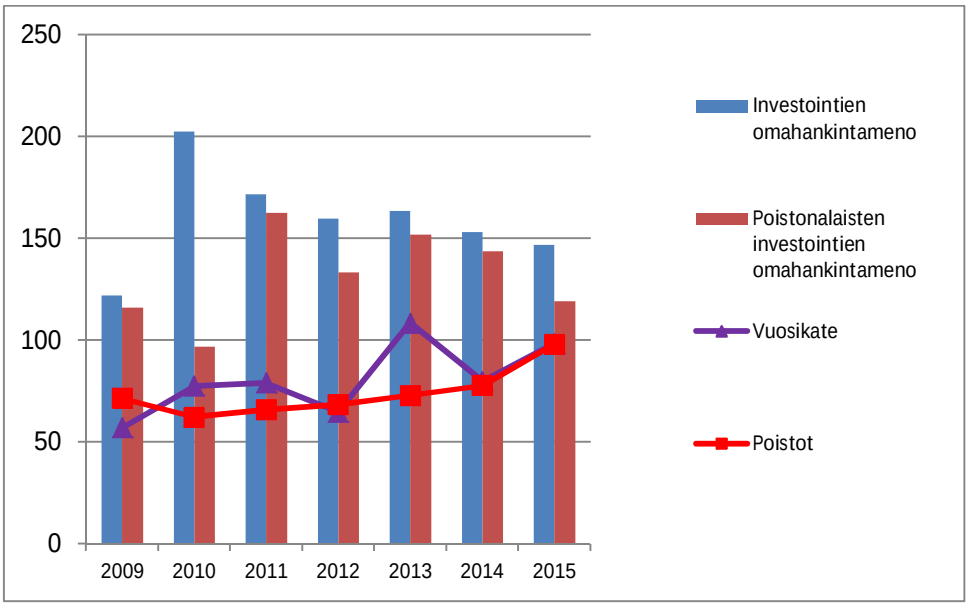
[3] Varsinaisen toiminnan ja investointien kassavirta, netto, olisi -10,9 miljoonaa euroa vuonna 2010, mikäli Vantaan Veden myynnin ja HSY–kuntayhtymän perustamisen osuus ja vaikutus olisi poistettu luvusta.

Kumulatiivista ylijäämää oli noin 362,9 miljoonaa euroa vuoden 2015 lopussa. Toimintakate (toimintatuottojen ja toimintakulujen erotus) heikkeni hieman (0,9 prosenttia) vuodesta 2014. Jos verrataan toimintakatteen muutoksia vuosina 2009–2015, niin nähdään, että toimintakatteen heikennys oli vuonna 2015 selvästi pienempi kuin aikaisempina vuosina. Toiminnan ja investointien kassavirta on tarkasteluvuosina ollut negatiivinen vuotta 2010 lukuun ottamatta, jolloin nettokassavirran nosti positiiviseksi Vantaan Veden kauppa ja HSY:n perustaminen. Vuonna 2015 vuosikate parani edellisvuodesta. Velkamäärä lisääntyi, mutta velan kasvu oli selvästi aiempia vuosia pienempi. Investoinneista vielä yli 30 miljoonaa liittyi vuonna 2015 yhdessä valtion kanssa toteutettaviin investointihankkeisiin (Kehärata ja Kehä III toinen vaihe). Kehärata on nyt valmis ja myös Kehä III toinen vaihe valmistuu kesällä 2016, joten investointitaso laskee jatkossa.

Johtopäätökset:

Kirjanpidollinen talouden tasapaino ei osoita rahoituksellista tasapainoa. Kuntalaki edellyttää vain kirjanpidollisen tasapainon säilyttämistä.

Seuraavassa kaupungin talous tarkasteltuna vuosina 2009–2015 investointien, vuosikatteen ja poistojen avulla. Investoinnit on esitetty omahankintamenona.

Vuosikate on ollut poistojen suuruinen 2010, 2011, 2013, 2014 ja vuonna 2015. Tulorahoitus ei kuitenkaan ole riittänyt kaikkien investointien kattamiseen.

Johtopäätökset:

Vantaan käyttötalous toteutui vuonna 2015 talousarviossa arvioitua selvästi paremmin. Käyttötulot ylittyivät arvioidusta ja samalla käyttömenot alittuivat. Kaikki toimialat alittivat talousarviossa arvioidut menot. Korkokulut olivat edelleen huomattavasti ennakoitua alhaisemmat. Verorahoitus (verot ja valtionosuudet) toteutui kokonaisuudessaan hieman arvioitua pienempänä ja verotulot jäivät hieman arvioidusta, mutta valtionapuja saatiin taas hieman arvioitua enemmän. Vuosikate parani edellisvuodesta. Investoinnit toteutuivat myös arvioitua pienempinä. Lainamäärä lisääntyi, mutta lainaa otettiin kuitenkin huomattavasti talousarviossa varattua vähemmän.

Liikelaitokset[4]

Keski-Uudenmaan pelastuslaitos

Talouden toteuma 2015 (luvut 1 000 €)

Keski-Uudenmaan pelastuslaitos	Talousarvio 2015	Tilinpäätös 2015
Liikevaihto ja liiketoiminnan muut tuotot	36 521	36 829
Liiketoiminnan kulut	-34 886	-33 907
Poistot ja arvonalenemiset	-1 635	-1 748
Liikeylijäämä (-alijäämä)	0	1 174
Rahoitustuotot ja kulut	0	0
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia	0	1 174
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	-459	-884
Vapaaehtoisten varausten lisäys (-) tai vähennys (+)	753	-124
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	294	166

Investoinnit (brutto)

Talousarvio 2015	Tilinpäätös 2015
2 356	2 325

Keski-Uudenmaan pelastuslaitoksen talousarvion sitovat määrärahaerät ovat liikeylijäämä ja bruttoinvestoinnit. Vuodelle 2015 pelastuslaitoksen johtokunnan hyväksymässä talousarviossa sitovina määrärahoina olivat liikeylijäämä 0 euroa ja 2 356 000 euron investoinnit. Tilinpäätöksessä pelastuslaitoksen liikeylijäämä oli noin 1,2 miljoonaa euroa eli toteuma selvästi ennakoitua parempi. Bruttoinvestointimenot toteutuivat noin 30 000 euroa talousarviotasoa pienempinä.

Liikeylijäämän selvästi parempi toteuma johtui suureksi osaksi henkilöstökulujen säästöistä (noin 477 000 euron säästö). Suurimmat syyt henkilöstökulujen säästöihin olivat virkojen täyttämättä jättäminen hallinnon, päällystön ja tukipalveluiden osalta sekä ensihoidon ja pelastuksen synergiaedut henkilöstöresurssien joustavassa käytössä.

[4] Liikelaitosten talouden vertailutaulukot on tiivistetty lyhyeen muotoon yhdistelemällä tuloslaskelman varsinaisen toiminnan tuotto- ja kuluerät yhdeksi eräksi.

Vantaan Työterveys liikelaitos

Talouden toteuma 2015 (luvut 1 000 €)

Vantaan Työterveys liikelaitos	Talousarvio 2015	Tilinpäätös 2015
Liikevaihto ja liiketoiminnan muut tuotot	6 233	7 182
Liiketoiminnan kulut	-6 221	-6 596
Poistot ja arvonalenemiset	-34	-34
Liikeylijäämä (-alijäämä)	-22	552
Rahoitustuotot ja kulut	-12	-11
Poistoeron ja vapaaehtoisten varausten muutos lisäys (-) tai vähennys (+)	34	34
Tuloverot	-0	-14
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	0	561

Vantaan Työterveys liikelaitoksen sitova määräraha on vuosittain Vantaan kaupungille maksettava 7 prosentin korko kaupungin antamasta lainasta ja 7 prosentin korko peruspääomasta. Maksettavien korkojen euromäärä yhteensä vuonna 2015 oli 13 322 euroa. Työterveysliikelaitos maksoi kyseisen koron lainasta ja peruspääomasta vuonna 2015. Työterveyspalvelujen myynti ylittyi noin 15 prosenttia arvioidusta ja liikelaitoksen ylijäämä oli yli 500 000 euroa arvioitua parempi.

Suun terveydenhuollon liikelaitos

Talouden toteuma 2015 (luvut 1 000 €)

Suun terveydenhuollon liikelaitos	Talousarvio 2015	Tilinpäätös 2015
Liikevaihto ja liiketoiminnan muut tuotot	22 648	22 595
Liiketoiminnan kulut	-22 332	-22 270
Poistot ja arvonalenemiset	-61	-69
Liikeylijäämä (-alijäämä)	254	255
Rahoitustuotot ja kulut	-227	-214
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia	27	41
Vapaaehtoisten varausten lisäys (-) tai vähennys (+)	0	0
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	27	41

Investoinnit 2015 (brutto)

Talousarvio 2015	Tilinpäätös 2015
75	66

Vantaan suun terveydenhuollon liikelaitokselle oli talousarvion sitovina erinä vuosittain Vantaan kaupungille maksettava seitsemän prosentin korko kaupungin antamasta lainasta ja seitsemän prosentin korko peruspääomasta sekä liikeylijäämä ja bruttoinvestoinnit. Kaupungille maksettavien korkojen euromäärä oli vuonna 2015 yhteensä noin 227 000 euroa. Suun terveydenhuollon liikelaitos maksoi tavoitteen mukaisen koron kaupungille vuonna 2015. Myös sitovana eränä olleet bruttoinvestoinnit ja liikeylijäämä toteutuivat talousarvion mukaisesti.

Vuoden 2014 tilinpäätöksessä liikelaitokselle kertyi niin paljon alijäämää, että sitä ei pystytty täysin kattamaan aikaisempien vuosien ylijäämällä, joten alijäämä siirtyi omaa pääomaa alentavaksi. Vuoden 2014 alijäämä oli noin 265 000 euroa ja edellisten kausien ylijäämää oli tuolloin taseessa noin 7 000 euroa (oman pääoman alennus noin 258 000). Suun terveydenhuollon liikelaitos laati johtokunnan toimeksiannosta alkuvuodesta 2015 suunnitelman toiminnan kehittämiseksi ja tehostamiseksi, jolla alijäämä tullaan kattamaan seuraavien vuosien kuluessa.

Vaikutus kaupungin talouteen

Liikelaitosten taloudellinen vaikutus koko Vantaan talouteen oli vuonna 2015 positiivinen, noin 768 000 euroa.

Johtopäätökset:

Liikelaitoksista Keski-Uudenmaan pelastuslaitoksen ja Vantaan Työterveys liikelaitoksen talous toteutui selvästi ennakoitua paremmin ja liikelaitosten sitovat erät ja taloudelliset tavoitteet toteutuivat. Suun terveydenhuollon liikelaitos maksoi tavoitteen mukaiset korot kaupungille ja myös suun terveydenhuollon liikelaitoksen sitovana eränä ollut liikeylijäämä toteutui arvioidusti.

2.2 Koko kaupunkikonsernin talous

Seuraavissa taulukoissa verrataan emokaupungin ja koko konsernin vuoden 2015 tilinpäätöstietoja ja keskeisiä tilinpäätöksen tunnuslukuja toisiinsa.

Kaupungin ja koko konsernin tuloksen muodostuminen

M€	*Kaupunki*	*Konserni*
Toimintatuotot Valmistus omaan käyttöön Toimintakulut Osuus osakkuusyhtiöiden voitosta ja tappioista	274.4 109,8 -1 399,8 -	1 020,5 - -1 862,3 4,3
Toimintakate	-1 015,6	-837,5
Verorahoitus (sisältää valtionosuudet)	1 084,5	1 090,5
Rahoitustuotot ja -kulut	29,4	-18,7
Vuosikate	98,4	234,2

M€	*Kaupunki*	*Konserni*
Poistot ja arvonalentumiset (sisältää suunnitelman mukaiset poistot, omistuksen eliminointierot ja arvonalentumiset)	-98,1	-181,8
Satunnaiset tulot	1,0	1,2
Varausten lisäys	-	-
Rahastojen lisäys	-	-
Tilinpäätössiirrot	-0,7	0,2
Tilikauden verot	-	-6,9
Laskennalliset verot	-	-3,8
Vähemmistöosuudet	-	-8,6
Tilikauden ylijäämä	0,7	34,6

Kaupungin ja koko konsernin keskeisten tunnuslukujen vertailu[5]

	Kaupunki	Konserni
Vuosikate, % poistoista	100,4	129,1
Investointien tulorahoitus, %	66,9	74,9
Kertynyt ylijäämä, euroa per asukas	1 691	2 102
Lainakanta, euroa per asukas	5 312	9 738
Lainanhoitokate	0,7	1,0
Suhteellinen velkaantuneisuus %	94,9	121

Tulorahoitus vuosikatteella mitaten parani sekä kaupungilla että konsernilla ja poistot pystyttiin molemmissa jälleen kattamaan tulorahoituksella. Koko konsernin ylijäämä oli noin 34 miljoonaa euroa suurempi kuin emokaupungin ylijäämä. Investointien tulorahoitusprosentti parani molemmissa. Velkamäärä kasvoi sekä kaupungissa että koko konsernissa.

Kaupungin lainanhoitokatteen tunnusluku on 0,7 ja se heikkeni 0,1 prosenttia vuodesta 2014. Tunnusluvun arvo on huono ja osoittaa, että tulorahoitus ei kaupungilla kokonaan riittänyt vieraan pääoman korkojen ja lyhennysten maksuun vuonna 2015. Konsernin lainanhoitokate parani edellisvuodesta ja on nyt tasan yksi. Suhteellinen velkaantuneisuus osoittaa koko velkataakan suuruuden ja tämä tunnusluku parani sekä emokaupungissa että konsernissa hieman vuodesta 2014, mutta on edelleen heikolla tasolla. Velan takaisinmaksuun tarvittaisiin konsernissa selvästi yli vuoden tulorahoitus ja emokaupungin koko velan takaisinmaksuun kuluisi 95 prosenttia vuoden tulorahoituksesta.

Johtopäätökset:

Kaupungin ja konsernin tunnusluvuista osa hieman parani vuodesta 2015. Velkataakka sekä emokaupungilla että konsernilla kasvoi edelleen, mutta nyt velan kasvu hidastui.

[5] Asukaskohtaiset luvut on laskettu käyttäen tilastokeskuksen antamaa Vantaan asukaslukua 31.12.2015 tilanteessa (214 605).

2.3 Suurten kaupunkien vertailua

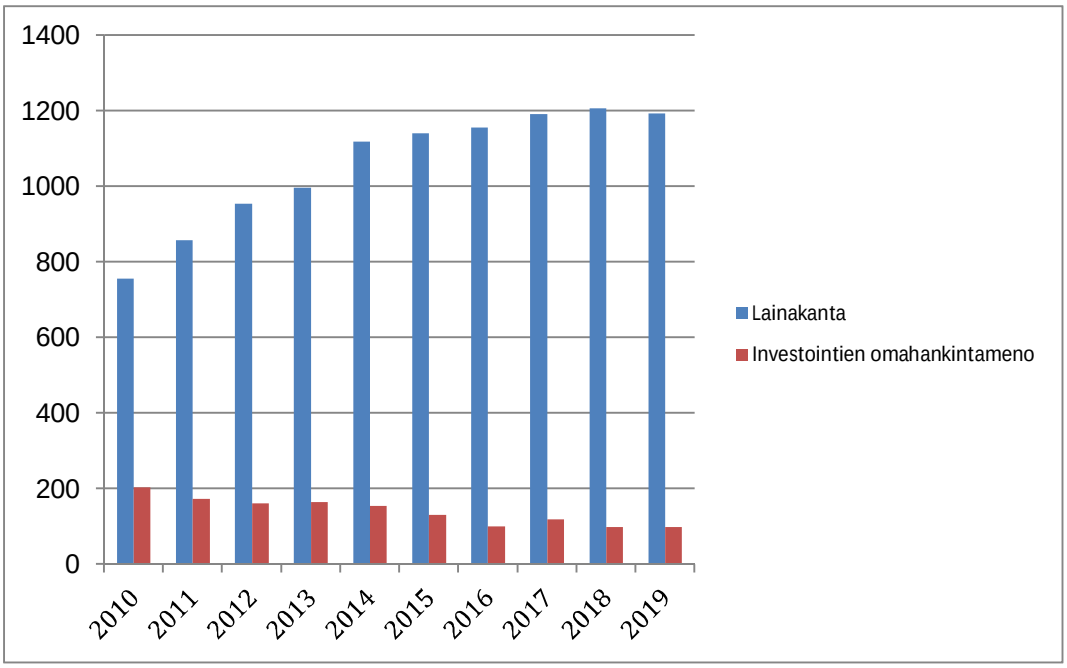
Oheisissa taulukoissa on vertailtu suurten kaupunkien talouden tunnuslukuja ja tunnusluvuissa tapahtuneita muutoksia vuosilta 2014–2015. Luvut on koottu kaupunkien vuoden 2015 tilinpäätöksistä. Tunnuslukuja on seitsemän jokaisella kaupungilla eli yhteensä 42. Nyt on toista kertaa vertailussa mukana konsernin lainakanta/asukas tunnusluku. Tunnusluvuissa kokonaisuutena tapahtui vain pieniä muutoksia sillä vuonna 2015 oli yksi tunnusluku enemmän heikolla tasolla ja yksi tunnusluku enemmän hyvällä tasolla ja kaksi tunnuslukua vähemmän tyydyttävällä tasolla kuin vuonna 2014. Kaupunkikohtaiset vaihtelut olivat myös melko pieniä. Tunnusluvuista parannusta tuli investointien tulorahoitusprosenttiin Oululla, Vantaalla ja Turulla, ja lainahoitokatteen tunnusluku parani Helsingillä. Vuosikateprosentti poistoista tunnusluku taas heikkeni Helsingillä ja Tampereella, ja asukaskohtaisen lainakannan tunnusluku taas heikkeni Espoolla ja Turulla.

Suurten kaupunkien tunnusluvut 2015 ja 2014 (2014 tunnusluku alla suluissa)

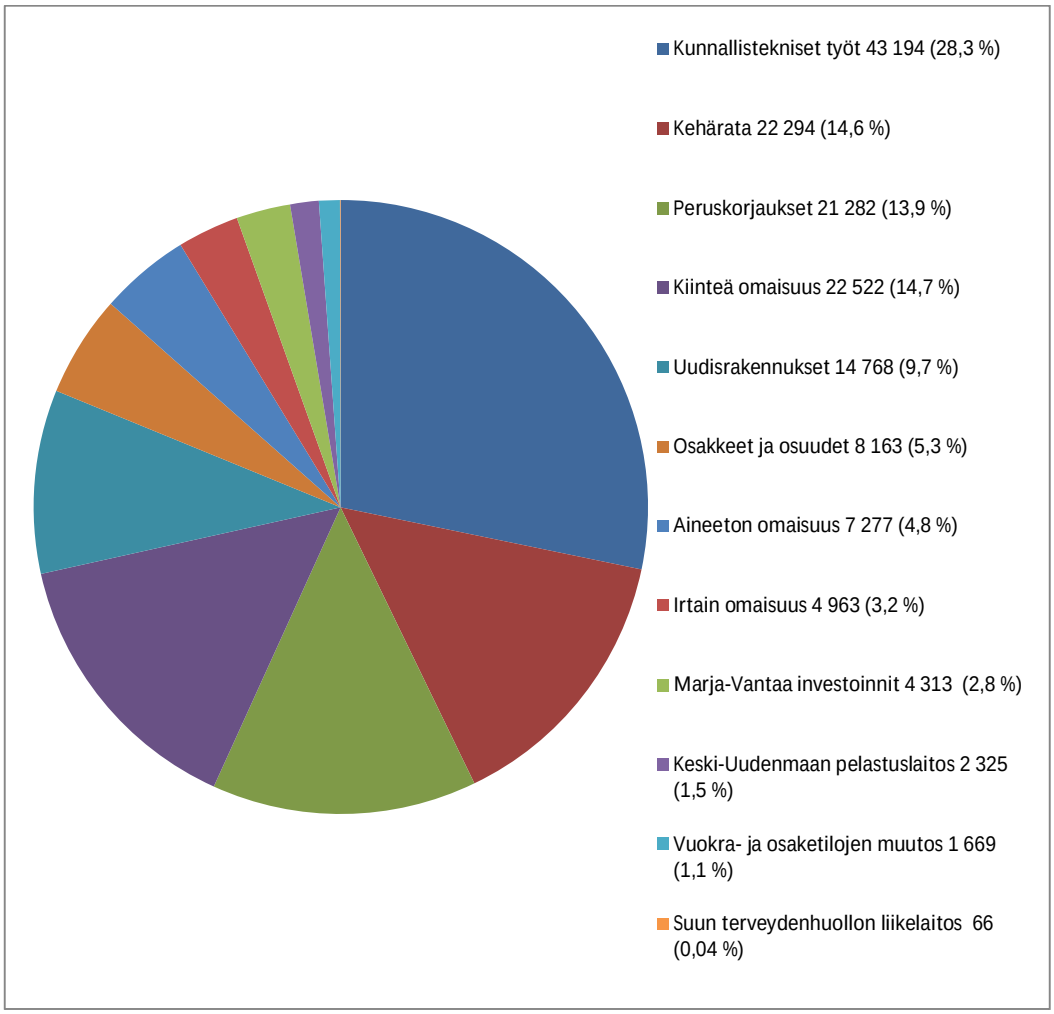
	Espoo	Helsinki	Oulu	Tampere	Turku	Vantaa
Vuosikate % poistoista	122 (100)	69 (118)	107 (75)	61 (94)	96 (82)	100 (103)
Investointien tulorahoitus %	49 (45)	47 (18)	74 (11)	30 (39)	93 (68)	67 (52)
Kertynyt ylijäämä, euroa per asukas	1 475 (1 397)	7 130 (7 239)	4 181 (4 207)	2 404 (2 593)	1 133 (661)	1 691 (1 680)
Lainakanta, euroa per asukas	2 330 (1 339)	2 518 (2 540)	3 300 (3 266)	1 771 (1 680)	3 218 (2 947)	5 312 (5 303)
Lainanhoitokate	2,8 (2,6)	2,1 (1,7)	1,0 (1,0)	3 (4)	0,8 (0,8)	0,7 (0,8)
Suhteellinen velkaantuneisuus %	49 (35)	53 (46)	69 (62)	40 (38)	59 (57)	95 (97)
Konsernin (sisältää kaupungin) lainakanta, euroa per asukas	10 011 (8 255)	7 977 (7 949)	4 629 (4 445)	5 371 (5 628)	6 827 (6 761)	9 738 (9 457)

2.4 Investointien kehitys

Seuraavassa kuvataan lainamäärän ja investointien kehitystä vuodesta 2010. Vuodesta 2016 eteenpäin luvut ovat taloussuunnitelmassa 2016–2019 esitettyjä ennusteita.

Ohessa kuvattuna kaupungin investointien (brutto) toteumarakenne vuodelta 2015, luvut ovat tuhatta euroa. Kunnallistekniset työt olivat suurin investointien osa-alue ja Kehärata suurin yksittäinen investointikohde.

Johtopäätökset:

2015 kaupungin investoinnit ilman Kehärataa ja Kehä III parannushanketta olivat 120,1 miljoonaa euroa, josta liikelaitosten ja rahastojen investointien osuus oli 6,7 miljoonaa euroa. Yhteensä investoinnit olivat 152,8 miljoonaa euroa, josta Kehäradan ja Kehä III:n parannushankkeen investoinnit olivat yhteensä 32,7 miljoonaa euroa. Valtion kanssa yhdessä toteutettavista joukkoliikenneinvestoinneista Kehärata valmistui vuonna 2015 ja Kehä III parannushanke valmistuu vuonna 2016 (vuoden 2016 talousarviossa on varattu hankkeelle vielä noin kaksi miljoonaa euroa). Investointitason arvioidaan jatkossa pysyvän noin 100 miljoonan euron tasossa. Lainakannan kasvu on alkanut hidastua ja suunnitelman mukaan vuonna 2019 on tilanne, jolloin lainakannan kasvu taittuu.

3 NUORISOTAKUUN TOTEUTUMINEN PKS-KAUPUNGEISSA ESPOO, HELSINKI, VANTAA JA KAUNIAINEN

Pääkaupunkiseudun kaupunkien ulkoisten tarkastustoimien yhteistyössä suorittaman seitsemännen yhteisarvioinnin aiheena vuonna 2015 oli nuorisotakuun toteutuminen ja vaikuttavuus Helsingissä, Espoossa, Vantaalla ja Kauniaisissa. Arviointimuistio on kokonaisuudessaan luettavissa osoitteessa http://www.vantaa.fi/hallinto_ja_talous/hallinto/ulkoinen_tarkastus/arviointikertomukset_ja_henkilosto

Nuorisotakuun käsite ja sisältö

Tässä arvioinnissa nuorisotakuun toteuttamista tarkastellaan hallituskaudella 2011–2015 kehitetyn nuorisotakuun mukaisesti. Nuorisotakuu koostuu kolmesta osasta:[6]

1. Nuorten yhteiskuntatakuun mukaan jokaiselle alle 25-vuotiaalle nuorelle ja alle 30-vuotiaalle vastavalmistuneelle tarjotaan työ-, harjoittelu-, opiskelu-, työpaja- tai kuntoutuspaikka viimeistään kolmen kuukauden kuluessa työttömäksi joutumisesta.

2. Koulutustakuun mukaan jokaiselle peruskoulun päättäneelle taataan koulutuspaikka lukioissa, ammatillisissa oppilaitoksissa, oppisopimuksessa, työpajassa, kuntoutuksessa tai muulla tavoin.

3. Nuorten aikuisten osaamisohjelman (NAO) tavoitteena on saada vailla toisen asteen tutkintoa olevia 20–29-vuotiaita suorittamaan tutkinto tai tutkinnon osia vuosina 2013–2016.

Nuorisotakuu tuli voimaan vuoden 2013 alussa. Nuorten aikuisten osaamisohjelma puolestaan käynnistyi alkusyksystä 2013 ja täydellä rahoituksella vuoden 2014 alusta.[7] Nuorisotakuu koskee kaikkia alle 25-vuotiaita sekä 25–29-vuotiaita vastavalmistuneita (eli sellaista, jonka valmistumisesta on alle 12 kuukautta).[8] Nuorisotakuusta ei ole säädetty erillistä lakia.

Arvioinnin tavoite, arviointikysymykset ja -aineisto

Tavoitteena on ollut arvioida nuorisotakuun toteutumista ja vaikuttavuutta Helsingin, Espoon, Vantaan ja Kauniaisten kaupungeissa. Arviointityössä selvitetään kaupunkien nuorisotakuun toimintamallit ja ne konkreettiset toimenpiteet, joita kaupungit ovat tehneet nuorisotakuun tavoitteiden toteuttamiseksi. Valtakunnallisesti nuorisotakuun tavoitteena on ollut edistää nuoren koulutukseen ja työmarkkinoille sijoittumista, ehkäistä nuorten työttömyyden pitkittymistä, tunnistaa nuorten syrjäytymisvaaraan liittyvät tekijät sekä tarjota nuorille tukea jo

[6] Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelma 22.6.2011 ja TEM Muistio 12.3.2013. Muistio oli nuorisotakuun alueellisille ja paikallisille toimijoille suunnatun kirjeen liite. Kirjeen allekirjoittajina olivat työministeri, opetusministeri, kulttuuri- ja urheiluministeri, sosiaali- ja terveysministeri, peruspalveluministeri sekä hallinto- ja kuntaministeri.

[7] Nuorisotakuu -työryhmän loppuraportti ja suositukset jatkotoimiksi. TEM 19/2015.

[8] TEM Muistio 12.3.2013.

varhaisvaiheessa estämään nuorten syrjäytymiskehitystä ja ulkopuolisuutta. Tässä arvioinnissa keskityttiin kahteen ensiksi mainittuun tavoitteeseen eli koulutuksen ja työmarkkinoiden näkökulmiin.

Arvioinnin pääkysymys on: Onko nuorisotakuun toteuttaminen ollut vaikuttavaa pääkaupunkiseudun kaupungeissa? Kysymykseen vastataan selvittämällä aluksi, miten nuorisotakuuta on toteutettu eri kaupungeissa ja arvioimalla nuorisotakuun toteutumista seuraavien osakysymysten mukaisesti. Arvioinnin osakysymykset ovat: 1. Missä määrin nuorisotakuu toteutuu työllistymisen näkökulmasta? 2. Ovatko kaupungit onnistuneet parantamaan nuorten pääsyä koulutukseen koulutustakuun mukaisesti? 3. Onko kaupunkien valitsemilla nuorisotakuuta toteuttavilla toimintamalleilla saavutettu niille asetetut tavoitteet? 4. Ovatko kaupunkien toimenpiteet tai hankkeet nuorisotakuun toteuttamiseksi olleet vaikuttavia?

Osakysymyksen 1. indikaattorina ovat työttömyystilastot, erityisesti nuorisotakuun seurannassa käytettävä virta yli kolmen kuukauden työttömyyteen. Osakysymyksen 2. mittarina on se, onko toiselle asteelle peruskoulusta siirtyneiden osuus kasvanut ja se, onko koulutuksen ja työelämän ulkopuolisten osuus 16–29-vuotiaista pienentynyt. Kolmanteen kysymykseen voidaan vastata vain niiden toimenpiteiden tai hankkeiden osalta, joille kaupunki on asettanut nuorisotakuuseen liittyviä tavoitteita. Neljänteen kysymykseen vastaaminen edellyttää sitä, että kaupunki on seurannut toimenpiteeseen tai hankkeeseen osallistuneiden nuorten työllistymistä, koulutukseen siirtymistä tai muuta hankkeen tavoitteen mukaista muutosta nuoren tilanteeseen. Vaikuttavuuden kriteerinä on siis se, että nuori on esimerkiksi puolen vuoden seurantajakson jälkeen työelämässä tai koulutuksessa, toimenpiteestä ja sen kohderyhmästä riippuen.

Kuntien rooli työllisyydenhoidossa

Valtiolla on ensisijainen vastuu työllisyyspolitiikasta ja julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta sekä niiden rahoittamisesta. Kunnat vastaavat sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisestä sekä erikseen sovittavalla tavalla työllistymistä edistävistä palveluista. Kuntien vastuulla työllisyyden edistämisessä ovat käytännössä yhä enemmän henkilöt, joiden työllistyminen on kaikkein haasteellisinta.

Kunnat toimivat lisäksi laajemmin kuin laki edellyttää. Elinkeinopoliittisten toimien lisäksi kunnat työllistävät työttömiä palkkatuettuun työhön ja avustavat järjestöjä työllistämisessä. Nuorten työllistymistä edistetään muun muassa työpajatoiminnalla ja oppisopimuskoulutuksella. Kunnissa on myös työllistämiseen liittyviä hankkeita sekä koulutusta ja valmennusta.

Kunnat toimivat aktiivisesti niin sanotuilla ”välityömarkkinoilla”, joilla tarkoitetaan työmarkkinoiden ja työttömyyden välimaastoon sijoittuvia työmarkkinatoimenpiteitä kuten työkokeilu ja palkkatukityö.

Kuntien järjestämän kuntouttavan työtoiminnan tarkoitus on lain mukaan parantaa ”pitkään jatkuneen työttömyyden perusteella työmarkkinatukea tai toimeentulotukea saavan henkilön edellytyksiä työllistyä avoimilla työmarkkinoilla” sekä edistää ”hänen mahdollisuuksiaan osallistua koulutukseen ja työ- ja elinkeinoviranomaisen tarjoamaan julkiseen työvoimapalveluun”.

Kuntien rooli koulutustakuun toteuttamisessa

Kunnat eivät ole ainoita toimijoita koulutustakuun toteuttamisessa, sillä koulutuksen järjestäjiä voivat olla kuntien lisäksi kuntayhtymät sekä rekisteröidyt yhteisöt ja säätiöt. Ammatillisen koulutuksen puolella järjestämislupa voidaan antaa myös valtion liikelaitokselle.

Lukiokoulutuksen järjestämisessä kunnilla on keskeinen rooli, sillä valtakunnallisesti lukiokoulutuksen järjestäjiä on 278, joista 225 on kuntia, 36 yksityisiä, kuusi kuntayhtymää, kolme valtion oppilaitoksia ja kahdeksan yliopistojen ylläpitämiä lukioita. Ammatillisen koulutuksen puolella yksityiset koulutuksen järjestäjät ovat kuntia merkittävämpiä toimijoita. Vuoden 2014 lopussa oli yhteensä 131 ammatillisen koulutuksen järjestäjää, joista 84 oli yksityisiä, kuntayhtymiä 35, kuntia 11 ja valtion ylläpitämä Saamelaisalueen koulutuskeskus.

Opetus- ja kulttuuriministeriö säätelee ammatillisen koulutuksen aloituspaikkojen määrää. Koulutustakuun myötä ammatillisen koulutuksen aloituspaikkoja on valtakunnallisesti lisätty. Lisäksi on toteutettu asetuksen muutos, jonka myötä yhteishaun kautta koulutukseen hakeutuvat pääsääntöisesti juuri perusopetuksensa päättäneet sekä vailla perusasteen jälkeistä tutkintoa ja koulutuspaikkaa olevat. Asetuksen myötä lähes 99 prosenttia perusopetuksen päättäneistä nuorista on saanut opiskelupaikan ammatillisen ja lukiokoulutuksen yhteishaussa tai valmistavien koulutusten haussa.

Nuorten aikuisten osaamisohjelma NAO

Yhteiskuntatakuun ja koulutustakuun lisäksi nuorisotakuuseen kuuluu Nuorten aikuisten osaamisohjelma, jota on tässä tekstissä käsitelty koulutustakuun yhteydessä. Nuorten aikuisten osaamisohjelman tavoite on tarjota vailla toisen asteen tutkintoa oleville 20–29 -vuotiaille nuorille mahdollisuus suorittaa tutkinto tai tutkinnon osia.[9] Ohjelmassa voi suorittaa ammatti- tai erikoisammattitutkinnon tai ammatillisen perustutkinnon. Koulutuksen voi suorittaa oppilaitoksissa tai sen voi tehdä oppisopimuksena. Nuorten aikuisten osaamisohjelmaan kuuluvia koulutuksia järjestetään vuosien 2013–2016 aikana,[10] jolloin ohjelmalla tavoitellaan yhteensä 36 000 aloittajaa.[11]

Strateginen ohjaus ja koordinointi

Nuorisotakuu näkyy kaupunkien strategioissa eri tavoin. Vantaalla on ollut vuosittain nuorisotakuuseen liittyviä sitovia tavoitteita. Helsingissä nuorten yhteiskuntatakuun toteuttaminen on strategiaohjelmassa asetettu tavoitteeksi ja sitä toteuttavat toimet yksilöity. Sitovia tavoitteita ei ole asetettu. Espoon strategiassa nuorisotakuu ei ole yhtä vahvasti läsnä, mutta Espoossakin on ollut tavoitteena nuorison työllisyyden parantaminen. Nuorisotakuun toteuttamista koordinoiva ohjausryhmä aloitti Vantaalla vuoden 2013 alussa, Helsingissä vuoden 2014 alussa ja Espoossa vuoden 2014 lopulla. Helsingin ryhmä on koostunut vain kaupungin omista edustajista, muissa kaupungeissa mukana on ollut myös yhteistyökumppaneita esimerkiksi ELY-keskuksesta, TE-toimistosta, oppilaitoksista ja yrittäjäjärjestöistä.

Toimet yhteiskuntatakuun toteuttamiseksi

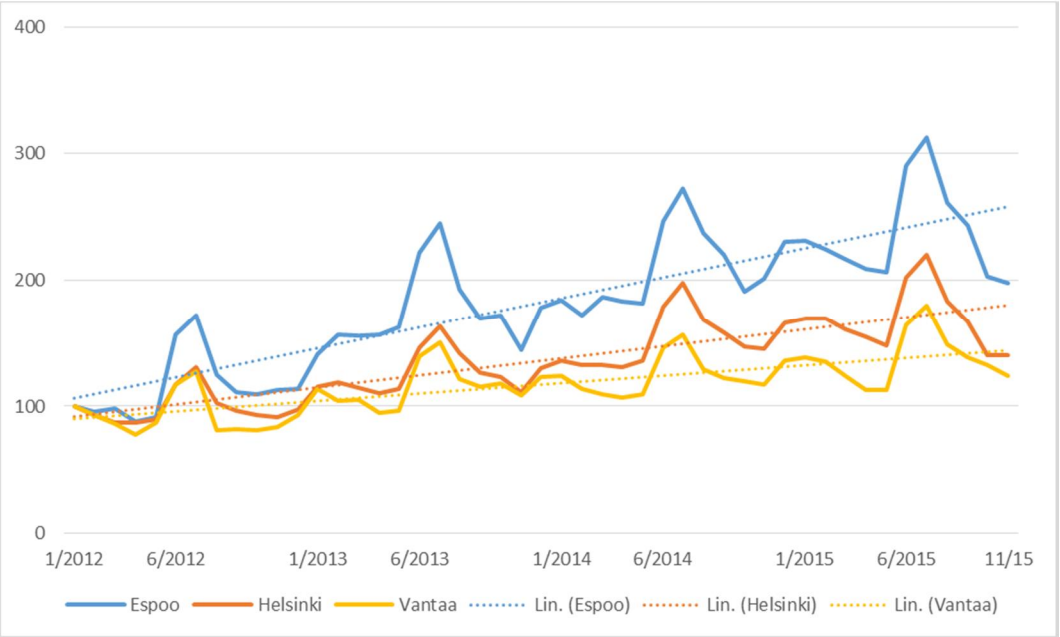
Organisaatiorakenteista johtuen kaupunkien välillä on eroja työllisyyspalveluiden organisoinnissa ja vastuutuksissa. Kaikissa suurissa kaupungeissa on käytössä suunnilleen toisiinsa verrattavia hankkeita, toimenpiteitä ja palveluita. Varsinaisista toimenpiteistä Vantaan Petra-hanke lähti liikkeelle jo vuonna 2010 ja on ollut jonkinlainen työllisyystakuun toteuttamisen esikuva monissa kunnissa. Helsingin Respa-hanke alkoi toukokuussa 2013 ja Espoossa Vamos-Espoo –malli luotiin yhdessä Diakonissalaitoksen kanssa siten, että hankkeen toiminta alkoi keväällä 2013 ja toimintakeskus avattiin syksyllä 2013. Näille hankkeille on yhteistä se, että niissä nuoria työttömiä ohjataan intensiivisesti työhön, työharjoitteluun, koulutukseen tai muihin palveluihin nopeasti ennen kuin työttömyys ehtii pitkittyä. Vuoden 2015 aikana kaupungeissa aloittaneet Ohjaamot ovat osa valtakunnallista työ- ja elinkeinoministeriön, opetus- ja kulttuuriministeriön sekä sosiaali- ja terveysministeriön yhteishanketta. Toimintamallin ydin on toimia matalalla kynnyksellä, tarjota nuorille henkilökohtaista ohjausta ja monialaisen yhteistyöverkoston tuki. Kaupungeissa on ollut pitkään käytössä muitakin toimenpiteitä, joiden voidaan osaltaan katsoa toteuttavan nuorisotakuuta.

[9] Nuorisotakuu -työryhmän loppuraportti ja suositukset jatkotoimiksi, TEM 19/2015.

[10] http://www.nuorisotakuu.fi/nuorisotakuu/tietoa_takuusta.

[11] http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/koulutuspolitiikka/Hankkeet/osaamisohjelma/index.html.

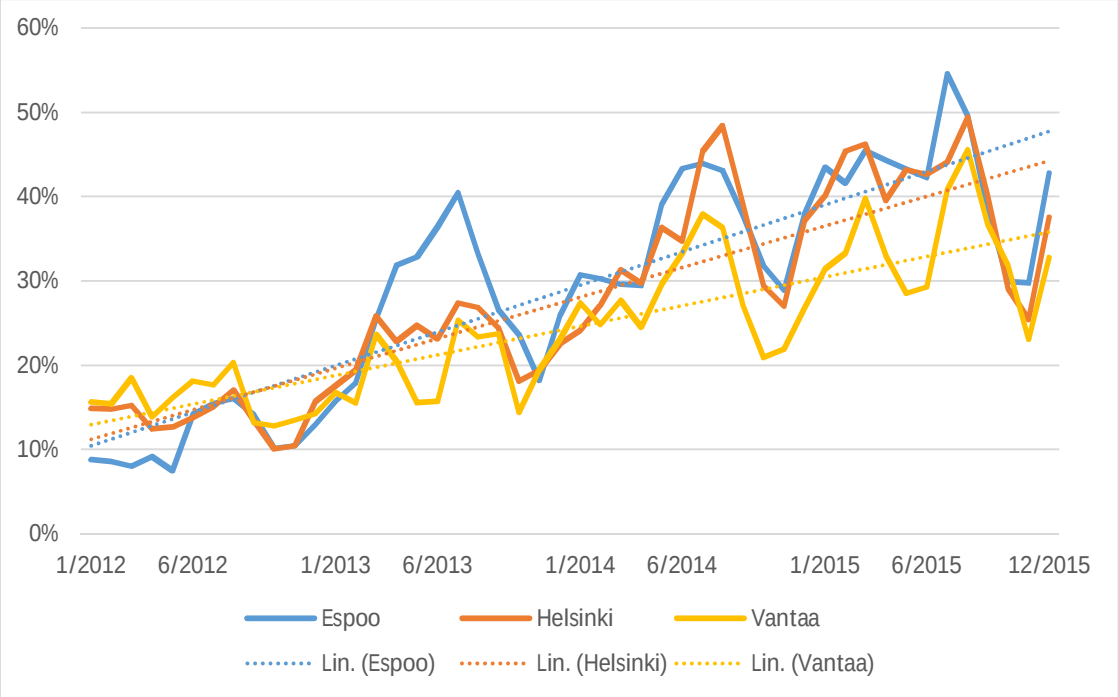
Yhteiskuntatakuun (työllisyystakuun) toteutuminen tilastojen valossa

Yllä olevassa kuviossa on 15–24 -vuotiaiden työttömien työnhakijoiden määrä 1/2012–11/2015 indeksoituna siten, että tammikuun 2012 määrä on 100.[12]

Vantaalla nuorten työttömyyden kasvu on tarkasteltavalla jaksolla ollut pienempää kuin Helsingissä ja Espoossa. Nuorten työttömien määrän kehitys vuoden 2015 viimeisinä kuukausina oli kuitenkin Vantaalla huonompi kuin Helsingissä ja Espoossa. Helsingissä nuorten työttömien määrä laski loka-joulukuussa verrattuna vuoden takaiseen tilanteeseen ja oli edelleen edellisvuotta alempana tammi-helmikuussa 2016. Espoossakin työttömiä nuoria oli marraskuussa vähemmän kuin vuotta aiemmin. Vantaalla nuorten työttömien määrä oli suurempi kuin vuotta aiemmin, mutta kasvulukemat pysyivät kuitenkin pieninä. Määrän kehityksestä ei voida päätellä sitä, kuinka paha työttömyystilanne kaupungissa sinänsä on, vaan työttömien määrä on suhteutettava vastaavanikäiseen työvoimaan.
Kun tarkastellaan alle 25-vuotiaiden työttömien työnhakijoiden osuutta vastaavanikäisestä työvoimasta, havaitaan, että Kauniaisten tilanne on selvästi suurempia naapurikuntiaan parempi, mutta kesällä 2015 nuorten työttömyysaste nousi Kauniaisissakin. Vantaalla nuorten työttömyysaste oli vuonna 2013 ja vielä vuoden 2014 alussa selvästi korkeampi kuin Espoossa ja Helsingissä, mutta sen jälkeen erot näiden kolmen suuren kaupungin välillä eivät ole enää olleet yhtä suuret.
Nuorisotakuun keskeisenä indikaattorina käytetään virtaa yli kolmen kuukauden työttömyyteen. Tämä virta kuvaa sitä, kuinka monta prosenttia kolme kuukautta aiemmin alkaneista työttömyysjaksoista on sellaisia, että kolme kuukautta ylittyy.

[12] Lähde: TEM työnvälitystilasto 1207, josta indeksointi tehty.

Yllä olevassa kuviossa on virta yli kolmen kuukauden työttömyyden (prosenttia työttömyysjaksoista) 15–24 -vuotiaat Vantaalla, Espoossa ja Helsingissä.

Kuviosta nähdään, että Vantaan tilanne on vuodesta 2013 lähtien pysynyt pääosin parempana kuin Espoossa ja Helsingissä, kunnes loppuvuodesta 2015 tilanne kaupungeissa on ollut hyvin samoissa lukemissa. Jos tarkastellaan erikseen 15–19 -vuotiaiden ja 20–24 -vuotiaiden ikäryhmiä (ei kuviota), eroa syntyy toisaalta siinä, että nuoremmassa ikäryhmässä virta yli kolmen kuukauden työttömyyteen on pienempi ja toisaalta siinä, että vanhemman ikäryhmän kohdalla Vantaa on onnistunut suuria naapurikaupunkeja paremmin nuorisotyöttömyyden hoidossa. Vastavalmistuneiden 25–29 -vuotiaiden (ei kuviota) osalta kuukausittainen vaihtelu on suurta. Esimerkiksi Vantaan osalta oli vuoden 2015 aikana kuukausi, jolloin kaikilla kolme kuukautta aiemmin työttömiksi ilmoittautuneilla vastavalmistuneilla työttömyys ylitti kolme kuukautta. Toisaalta oli useita kuukausia, jolloin työttömyysjakso ylitti kolme kuukautta vain 1–4 vastavalmistuneella. Yhteiskuntatakuun määritelmän mukaisesti nuorten työttömyyden ei tulisi pitkittyä yli kolmen kuukauden. Työllisyystakuu ei siis toteudu missään pääkaupunkiseudun suurista kaupungeista. Tilastojen valossa voidaan todeta, että tarkasteltavalla ajanjaksolla se on toteutunut parhaiten Vantaalla. Sekä Helsingissä, Espoossa että Vantaalla yhä useamman nuoren työttömyys pitkittyy yli kolmen kuukauden, kuten kuvion nousevasta trendistä voidaan päätellä. Kauniaisissa tilanne vaihtelee kuukausittain, mutta havaittavissa on samanlainen kehitys.

Kaupungeissa kerätään eri ohjauspalveluissa hyvin tietoa siitä, mihin nuoret sijoittuvat toimenpiteen tai ohjauksen päättyessä. Nämä niin sanotut välittömät tulokset ovat myös olleet hyviä, esimerkiksi vuonna 2015 Petran asiakkuuksista 67,6 prosenttia päättyi töihin, työkokeiluun, palkkatuelle, oppisopimuskoulutukseen tai tutkintoon johtavaan koulutukseen. Avoimille työmarkkinoille työhön tai tutkintoon johtavaan koulutukseen päätyneiden osuus oli 52 prosenttia. Petran ensimmäiselle hankekaudelle asetetut tavoitteet täyttyivät yhtä lukuun ottamatta. Helsinki kerää niin sanottujen välittömien tulosten lisäksi vaikuttavuustietoa seurantatutkimuksella. Palveluissa olleisiin otetaan yhteyttä kuuden kuukauden kuluttua asiakkuuden päätyttyä ja selvitetään mikä on nuoren tilanne tuolloin. Seurantatiedon hankkimisessa Espoolla ja Vantaalla olisi parannettavaa, joskin on selvää, että mainittu tiedon keräystapa on varsin työläs ja tulee kalliiksi.

Koulutustakuu ja nuorten aikuisten osaamisohjelma

Koulutustakuuta toteutetaan Vantaan sivistystoimessa nuoriso- ja aikuiskoulutuksen ja nuorisopalveluiden yhteistyönä. Vantaa on sitoutunut toteuttamaan koulutustakuuta vuodesta 2006 ja nivelvaiheen kehittämistä on

tehty siitä lähtien. Koulutustakuuseen on vuosien aikana kehitetty pysyvä toimintamalli, jolla on saatu hyviä tuloksia. Myös mallin ylläpitäminen vaatii jatkuvaa työtä. Nyt haasteena on etenkin ammatillisessa koulutuksessa opintojen keskeyttämisen vähentäminen ja läpäisyn parantaminen. Helsingissä, Espoossa ja Vantaalla ei ole suuria eroja toimenpiteissä, joilla koulutustakuuta toteutetaan. Vantaalla oli kevään 2015 yhteishaussa ammatilliseen tutkintotavoitteiseen koulutukseen ja lukiokoulutukseen varattu yhteensä 2090 peruskoulupohjaista aloituspaikkaa. Laskennallisesti aloituspaikkoja oli 97,2 prosentille peruskoulun päättäneistä. Nuorisotakuuseen kuuluu yhteiskunta- ja koulutustakuun lisäksi nuorten aikuisten osaamisohjelma, jota on toteutettu kaikissa kaupungeissa. Vantaalla ohjelmaan osallistui 76 opiskelijaa vuonna 2015. Helsinki raportoi, että vuoden 2014 aikana aloittaneita opiskelijoita oli noin 240 ja Espoossa opintoja suoritti 483 opiskelijaa vuonna 2014.

Koulutustakuun toteutuminen

Ammatillisen koulutuksen koulutuspaikkojen lisääminen on edesauttanut koulutustakuun toteuttamista pääkaupunkiseudulla. Peruskoulun päättäneet sijoittuvat jatkokoulutukseen ja nivelvaiheen opintoihin hyvin. Pienellä osalla on muu kiinnekohta, kuten työ. Täysin ilman koulutuspaikkaa tai muuta kiinnekohtaa on pieni joukko nuoria, Vantaalla vuosittain noin 0,5–1 prosenttia peruskoulun päättäneistä (10–20 henkilöä). Koulutustakuu toteutuu täysin tai lähes täysin pääkaupunkiseudun neljässä kaupungissa.
Yhteishaun muutos paransi peruskoulun päättävien asemaa yhteisvalinnassa, mutta peruskoulun jo aiemmin päättäneiden, ilman jatkokoulutuspaikkaa olevien asema heikentyi. Heille tulee löytää muita koulutusväyliä ja siihen tarvitaan konkreettisia toimenpiteitä (rahoitusta, projekteja, tukea) kansallisella tasolla. Useaan kertaan koulutukseen hakeneiden ja keskeyttäneiden motivoiminen on myös ratkaistava. Ilman peruskoulun jälkeistä koulutusta olevista nuorista Vantaalla noin 85 prosenttia oli joko työllisiä, opiskelijoita, eläkkeellä, perhevapailla tai armeijassa (vuoden 2013 tilanne).

Yhteistyö työvoimahallinnon kanssa

Helsingin, Espoon ja Vantaan haastatteluissa toistui näkemys siitä, että työvoimahallinnon organisaatiouudistus ja henkilöstön vähentäminen ovat heijastuneet TE-toimiston kykyyn palvella asiakkaita. TE-toimistot ovat siirtyneet pääosin sähköisiin palveluihin, jolloin henkilökohtaisessa tapaamisessa aiemmin tehty tilannearvio nuoren tilanteesta jää tekemättä. Tämä johtaa helposti siihen, että nuoren työttömyys pitkittyy yli kolmeen kuukauteen eli nuorisotakuu ei toteudu. Nykyisin yhä suureneva joukko on sähköisten palveluiden varassa. Työvoimahallinnossa nuori voi ”unohtua” sähköisiin palveluihin eli TE-toimisto ei ota nuoreen yhteyttä. Sähköiset palvelut eivät välttämättä myöskään palvele erityisen hyvin varsinkaan heikommassa asemassa olevia asiakkaita kuten esimerkiksi maahanmuuttajat, osatyökykyiset ja pitkäaikaistyöttömät.

Nuorisotakuun kuntakokeiluhankkeessa Helsinki tavoitteli yhteistyön kehittämistä. Kaupungin toiveena oli esimerkiksi se, että kaupunki voisi yksin vastata nuorten aktivointisuunnitelmien tekemisestä siten, että asiakkaalla olisi jatkossa vain yksi suunnitelma. Käytännössä tämä osoittautui mahdottomaksi, koska työllistymissuunnitelma ja aktivointisuunnitelma ovat lakisääteisiä. Lisäksi on erilaisia kuntoutus- ja hoitosuunnitelmia. Suunnitelmia ei voida vähentää yhdistämällä, vaan Helsingin toive suunnitelmien yhdistämisestä olisi vain tuottanut yhden uuden suunnitelman.[13]

Vantaalla nuorisotakuun kuntakokeilussa kehittämisen kohteena oli eräiden kaupungin työntekijöiden käyttö- ja tietojensaantioikeus asiakasrekistereihin. Tämä ei kuitenkaan onnistunut. Sähköisten asiakasjärjestelmien yhtenäistäminen eri viranomaisten välillä on hankalaa erinäisistä rekisteri- ja tietosuojasäädöksistä johtuen.

[13] Haastattelu kaupunginkansliassa 9.10.2015 ja sähköpostitse saatu tarkennus 7.1.2016.

Työvoimapalvelujen vastuunjako

Valtiolla on ensisijainen vastuu työllisyyspolitiikasta ja julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta sekä niiden rahoittamisesta. Kunnilla on kuitenkin merkittävä rooli etenkin vaikeasti työllistyvien osalta. Kaupungeissa katsotaankin, että nykyinen kahden toimijan malli ei ole tarkoituksenmukainen eikä toimiva. Kunnille tulisi myös osoittaa pysyviä resursseja ja työvälineitä esimerkiksi nuorisotakuun toteuttamiseen, jos kuntien roolia työllisyydenhoitajana halutaan lisätä. Nykyisellään TE-toimiston hallinnassa on sekä asiakastietojärjestelmä että työllistymistä parhaiten edistävät toimenpiteet.

Työttömyysturvalain muutos vuoden 2015 alusta lukien[14] kasvatti kuntien vastuuta pitkäaikaistyöttömyyden hoidossa. Muutos on johtanut kuntien työmarkkinakustannusten merkittävään nousuun. Nuorisotakuun toteuttamisen näkökulmasta näyttää ongelmalliselta, että valtio kannustaa sanktiomaksuilla kuntia panostamaan pitkäaikaistyöttömien työllistämiseen välityömarkkinoille. Nuoret eivät useinkaan ole pitkäaikaistyöttömiä, jolloin työvoimapoliittisten toimenpiteiden kohdistaminen nuoriin ei ole kunnalle lyhyellä tähtäimellä kannattavaa. Pidemmällä tähtäimellä nuoriin panostaminen olisi kuitenkin todennäköisesti hyvä sijoitus, kun ajatellaan nuoren koko työuralla kertyviä verotuloja tai kouluttautumisen ja työllistymisen epäonnistuessa syntyviä toimeentulotuki- ja muita sosiaaliturvamenoja.

Johtopäätökset:

Koulutustakuun toteuttaminen on pääkaupunkiseudulla ollut vaikuttavaa, mutta nuorisotakuun työllisyyttä koskevan tavoitteen osalta kaupungin toimenpiteiden vaikutuksia on vaikea osoittaa. Kaupungit ovat omilla nuorisotakuuhankkeillaan luoneet edellytyksiä vaikuttavuudelle, mutta työllisyystilanne on ollut haastava. Hankkeiden vaikuttavuuden seuranta on pääosin kohdistunut hankkeiden välittömiin tuloksiin ja vain Helsinki on seurannut nuorten tilannetta hankkeiden päättymisen jälkeen.

Työttömyystilastojen perusteella nuorisotakuu ei toteudu

Yhä useamman nuoren työttömyysjakso ylittää nuorisotakuun lupauksen. Työttömyystilastot kuitenkin kuvastavat suhdannetilannetta, minkä vuoksi nuorisotakuun merkitystä on vaikea arvioida, koska ei tiedetä, olisiko nuorten työttömyystilanne pahempi ilman nuorisotakuuta. Pääkaupunkiseudun suurten kaupunkien välisiä eroja vertailemalla voidaan tehdä se johtopäätös, että Vantaalla nuorisotakuu toteutuu parhaiten, Espoossa heikoiten. Nuorten kannalta huolestuttavaa on se, että työttömyys on kaikissa kaupungeissa pitkittynyt.

Espoossa ja Kauniaisissa työttömyysaste on koko väestöllä selvästi alhaisempi kuin Vantaalla ja Helsingissä, mutta nuorten työttömyysasteessa Espoo on ollut Helsingin tasolla ja ylikin. Kauniaisissa puolestaan nuorten työttömyysaste kävi suurten kaupunkien tasolla kesällä 2015 ja on senkin jälkeen pysytellyt aiempaa korkeammalla tasolla. Nuorten työttömyys onkin suhteellisesti kasvanut eniten Espoossa ja Kauniaisissa. Vantaalla nuorisotyöttömyyden kasvu on ollut nuorisotakuun aikana kaikkein maltillisinta. Loppuvuoden 2015 työttömyysluvut kuitenkin osoittavat, että Helsingissä nuorisotyöttömyys on kääntynyt laskuun ja Espoossakin osittain. Vantaalla sen sijaan nuorisotyöttömyys on loppuvuonna kasvanut enemmän kuin suurissa naapurikaupungeissa. Kauniaisissa puolestaan nuorisotyöttömyyden kasvu oli loppuvuonna 2015 erityisen suurta.

Peruskoulun päättävillä koulutustakuu toteutuu hyvin

Koulutustakuun osalta kaikki kaupungit ovat parantaneet nuorten pääsyä koulutukseen koulutustakuun mukaisesti. Tavoitteen toteutumista on osaltaan auttanut se, että kaupungit ovat hakeneet ja saaneet ammatillisen koulutuksen lisäpaikkoja. Aloituspaikkojen määrä on lisääntynyt useana vuonna ja se on merkittävin koulutustakuun tuoma hyöty koulutukseen hakeutuville nuorille. Opintojen keskeyttämistä on pyritty vähentämään toteuttamalla erilaisia koulutuksen läpäisyn tehostamishankkeita. Helsingissä opintojen keskeyttäminen on vähentynyt. Espoossa on myös läpäisyn osalta saatu hyviä tuloksia. Vantaalla tavoite keskeyttäneiden osuuden laskusta ei ole toteutunut. Kauniaisissa opintojen keskeyttämisprosentti on ollut alhainen. Nuorten koulutuksen haasteena ovat alle 30-vuotiaat nuoret, joilla ei ole toisen asteen tutkintoa. Heidän joukossaan on paljon maahanmuuttajia.

[14] Työttömyysturvalaki (1290/2002, muutos 30.12.2014/1370).

Kaupunkien omat tavoitteet toteutuneet vaihtelevasti

Kaikki kaupungit eivät ole asettaneet nuorisotakuuseen liittyviä selkeitä ja mitattavia tavoitteita, minkä vuoksi on haasteellista arvioida, onko kaupunkien valitsemilla nuorisotakuuta toteuttavilla toimintamalleilla saavutettu niille asetetut tavoitteet. Osalla kaupungeista tavoitteet ovat sanallisia. Vantaalla kaupunginvaltuuston vuosille 2013–2015 asettamat nuorisotakuuta koskevat tavoitteet ovat olleet mitattavia ja osin samoja kuin nuorisotakuun yleiset mittarit. Työttömyyden kehitystä mittaavat tavoitteet ovat huonossa työllisyystilanteessa vaikeita toteuttaa.

Vaikuttavuuden mittaamisessa kehitettävää

Vaikuttavuuden mittaamista on kaupungeissa toteutettu toistaiseksi varsin vähän. Nuorisotakuuhankkeille on asetettu mitattavia tavoitteita Vantaalla, jossa seurattiin Petra-hankkeen ensimmäisen hankekauden tavoitteiden toteutumista. Viidestä tavoitteesta neljä toteutui. Espoolla on ollut käytettävissään tiedot nuorten sijoittumisesta Vamos -asiakkuuden päättyessä. Vastaavasti Vantaalla on seurattu nuorten sijoittumista ohjauspalveluista työhön, koulutukseen tai muihin palveluihin. Helsingissä vaikuttavuuden seuranta on kehittyneintä, koska työllisyydenhoidon toimenpiteiden vaikuttavuutta seurataan välittömien tulosten lisäksi yleensä puoli vuotta hankkeen päättymisen jälkeen.

Suositukset:

Vantaalla on luotu toimivat käytännöt nuorisotakuun toteuttamiseksi ja käytäntöjä tulee jatkaa. Nuorten aikuisten koulutuspolkujen rakentamista tulee edelleen kehittää.

4 KAUPUNGINJOHTAJAN TOIMIALA

4.1 Toimiala

Kaupunginjohtajan toimialalle keskittyvät koko kaupungin tehtävien toteutuksen kannalta merkittävimmät johtamisen osa-alueet, strateginen johtaminen ja talous. Taloussuunnittelun avustuksella valmistellaan ja seurataan valtuuston päättämien valtuustokauden strategian, sen päämäärien ja vuosittaisten sitovien tavoitteiden toteutumista. Toimialalle kuuluu myös henkilöstöhallinto ja elinkeinotoimi sekä viestintä ja sisäinen tarkastus. Arviointikertomuksessa käsitellään tämän kohdan 4 lisäksi toimialan tehtäviä erityisesti kertomuksen kohdassa 1 Toiminnan ja talouden tavoitteiden arviointi ja kohdassa 2 Emokaupungin ja koko konsernin talous.

4.2 Henkilöstöhallinto

Henkilöstöhallinto laatii erillisen henkilöstökertomuksen, joka on annettu tiedoksi kaupunginvaltuustolle 18.4.2016. Henkilöstöhallinto lähtee arvojen ja asenteiden sekä strategian tärkeydestä. Vuonna 2015 on oppimisen ja osaamisen kehittämiseen valittu Metropolia ammattikorkeakoulu kaupungin ammatillisen lisä- ja täydennyskoulutuksen tuottajaksi.

Henkilöstöhallinnolle asetetut tavoitteet eivät toteudu odotetulla tavalla. Erityisesti sairauspoissaoloja koskeva tavoite jää jatkuvasti tavoitetasostaan. Useana vuonna tavoitetaso on asetettu niin tiukaksi, ettei sitä ole saavutettu. Vuoden 2015 aikana on kehitetty niin sanottu tuunatun työn toimintamalli, jolla pyritään työntekijöille luomaan mahdollisuus osallistua työn tekoon, vaikka sata prosenttinen oman työn tekeminen ei olisikaan mahdollista.

Tarkastuslautakunta suositteli vuoden 2014 arviointikertomuksessaan seuraavaa: Tasa-arvolakiin tuli muutoksia vuoden 2015 alusta. Yksi niistä edellyttää selvittämään palkkakartoituksen avulla, ettei saman työnantajan

palveluksessa olevien samaa tai samanarvoista työtä tekevien naisten ja miesten välillä ole perusteetonta palkkaeroa. Lautakunta suosittelee, että kartoituksen tuloksia tuodaan esiin tulevissa henkilöstökertomuksissa.

Vuoden 2015 henkilöstökertomuksesta ilmenee, että tasa-arvoisesta palkkapolitiikasta on tehty tutkimus, jonka mukaan Vantaalla ei ole havaittavissa, että ”naisen euro olisi pienempi kuin miehen euro”. Tutkimuksen mukaan palkkatasoero johtuu seuraavista seikoista:

- Naisten ja miesten erilaiset alavalinnat jo opiskeluvaiheessa
- Eri ammattiryhmillä omat virka- ja työehtosopimukset
- Tehdyn työajan määrä (esimerkiksi vuoden aikana pidetyt erilaiset palkattomat vapaat vuonna 2015 naisilla 11 prosenttia ja miehillä viisi prosenttia)
- Koska samasta tehtävästä maksetaan samaa tehtäväkohtaista palkkaa, johtuvat ansiotasoerot pääosin yllämainituista seikoista
- Suurin palkkaeroja selittävä tekijä on virka- ja työehtosopimukset
- Naisen euro miehen eurosta oli 0,85 euroa vuonna 2015, mutta naisten ja miesten palkkaero pienenee, kun ansiotasoa verrataan samaa työtä tekevien kesken.

Sopimusaloittain ero palkkauksessa ja miesten ja naisten lukumäärässä on seuraava:

KVTES:0,83€	OVTES:0,93€	LS:0,95€	TS:0,97€	TTES:0,85€
M 611	M 664	M 65	M 618	M 149
N 6 038	N 1 987	N 244	N 227	N 22

Toteutunut palkkaero näkyy henkilökohtaisten lisien jakaumassa sopimusaloittain. Suurin ero euroina olevissa keskiarvoissa oli tuntipalkkaisten sopimuksen piirissä olevilla, seuraavina ovat yleisen ja lääkärisopimuksen sekä opettajien virkaehtosopimuksen piirissä olevat. Sen sijaan teknisten sopimusalalla ero oli toisin päin.

Johtopäätökset:

Kaupungin henkilöstöpolitiikassa painotetaan arvojen ja asenteiden sekä strategisen johtamisen tärkeyttä. Vuonna 2015 on oppimisen ja osaamisen kehittämiseen valittu Metropolia ammattikorkeakoulu kaupungin ammatillisen lisä- ja täydennyskoulutuksen tuottajaksi. Henkilöstöhallinnolle asetetut tavoitteet eivät kuitenkaan toteudu odotetulla tavalla. Erityisesti sairauspoissaoloja koskeva tavoite jäi tavoitetasostaan. Siksi vuoden 2015 aikana on kehitetty niin sanottu tuunatun työn toimintamalli, jolla pyritään luomaan työntekijöille mahdollisuus osallistua työn tekoon, vaikka sataprosenttinen oman työn tekeminen ei olisikaan mahdollista.

Tarkastuslautakunta suositteli vuoden 2014 arviointikertomuksessaan tasa-arvolain mukaisesti selvittämään palkkakartoituksen avulla, ettei saman työnantajan palveluksessa olevien samaa tai samanarvoista työtä tekevien naisten ja miesten välillä ole perusteetonta palkkaeroa. Lautakunta suositteli, että kartoituksen tuloksia tuodaan esiin tulevissa henkilöstökertomuksissa.

Vantaa on selvittänyt tutkimuksen tuloksia vuoden 2015 henkilöstökertomuksessa. Palkkapolitiikasta on tehty tutkimus, jonka mukaan Vantaalla ei ole havaittavissa, että ”naisen euro olisi pienempi kuin miehen euro”. Tutkimuksesta ilmenee, että palkkaukseen vaikuttavat erilaiset alavalinnat jo opiskeluvaiheessa. Myös eri ammattiryhmillä olevat omat virka- ja työehtosopimukset ja työmäärä vaikeuttavat vertailua. Naisten ja miesten palkkaero pienenee, kun ansiotasoa verrataan samaa työtä tekevien kesken. Samasta tehtävästä maksetaan tutkimuksen mukaan samaa tehtäväkohtaista palkkaa.

4.3 Elinkeinotoimi

Arvioitavana oli Vantaan elinkeinotoimi. Arvioinnissa kiinnitettiin huomiota elinkeinopolitiikan kokonaisuuteen sekä elinkeinopalveluiden tulosalueen toimintaan elinkeinopolitiikan toteuttajana. Kirjallisena arviointiaineistona käytettiin vuoden 2015 talousarviota ja elinkeinopalvelujen käyttösuunnitelmaa, kaupungin hallussa olevaa muuta kirjallista ja sähköistä materiaalia sekä arviointikysymyksiin saatuja kirjallisia vastauksia.

Arviointiin kuului myös arviointikokous, jossa elinkeinojohtaja esitteli elinkeinotoimea kokonaisuutena ja siihen liittyen elinkeinopalvelujen toimintaa ja samalla saatiin täydentävää tietoa arviointikysymyksiin.

Kaupunginhallituksen asettama kaupungin päätöksenteko- ja johtamisjärjestelmää tarkastellut toimikunta linjasi yhdeksi keskeiseksi Vantaan kaupungin kehittämistarpeeksi kaupungin elinkeinopolitiikan vahvistamisen vuonna 2012, ja vuoden 2013 alusta perustettiin elinkeinojohtajan virka ja tehtiin elinkeinopalveluista oma tulosalue. Tulosalue vastaa muun muassa elinkeinopolitiikan, viestinnän ja markkinoinnin suunnittelusta ja toteutuksesta sekä elinkeinopoliittisen seutuyhteistyön kehittämisestä. Vuoden 2016 alusta voimaantulleiden kaupunginjohtajan toimialaa koskevien johtosääntömuutosten jälkeen kaupungin keskitetystä viestinnästä ja markkinointitehtävistä vastaa viestinnän tulosalue.

Toiminnan tavoitteista

Elinkeinopalveluiden tulosalueelle oli vastuutettu kaksi kaupungin vuoden 2015 sitovista tavoitteista (9.2 ja 10.1), lisäksi yhden tavoitteen (tavoite 10.2) osalta elinkeinojohtajalla oli raportointivastuu ja yhden tavoitteen (tavoite 9.1) yhden mittarin osalta elinkeinojohtaja oli toisena vastuuhenkilönä. Ohessa on elinkeinopalvelujen toimenpiteitä tavoitteiden toteuttamiseksi.

Tavoite 9.1 Kaupungin työllisyystilanne kehittyy suhteellisesti parhaiten pääkaupunkiseudulla. Elinkeinojohtaja oli toisena vastuuhenkilönä mittarissa: ”Työttömyysaste alenee tai ei kasva suhteellisesti Helsinkiin tai Espooseen verrattuna (tilanne 31.12.).”

Elinkeinopalveluiden rooli tavoitteen tämän mittarin toteutuksessa eli kaupungin työllisyyden kehityksessä on välillinen ja pitkän aikavälin toimenpiteisiin keskittyvä. Työllisyyttä on elinkeinopalvelujen osalta edistetty erilaisilla yrityksille suunnatuilla palveluilla sekä toimimalla aktiivisesti uusien yritysten sijoittumiseksi alueella. Elinkeinopalvelut on myös osallistunut yhdessä työllisyyspalvelujen kanssa joihinkin yhteisiin työllisyyden edistämiseksi järjestettyihin tapahtumiin, esimerkiksi työnhakijoille ja yrityksille järjestetty Mega-Rekry tapahtumaan.

Tavoite 9.2 Elinvoimaohjelmaa toteutetaan kaupungin työllisyystilanteen ja elinvoiman nostamiseksi (kolme elinvoimaohjelmaan liittyvää mittaria: yrityskiihdyttämö, kauppakeskusakatemia ja matkailukärkien tuotteistaminen).

Yrityskiihdyttämö

Vuonna 2014 aloitti Vantaan Technopoliksessa toimintansa yrityskiihdyttämö Turbiini. Turbiini on osa ”Polku - liikeideasta kasvuyritykseksi” -Euroopan aluekehitysrahaston yhteishanketta, jonka yhteistyökumppaneita ovat pääkaupunkiseudulla toimivat yrityshautomot/kiihdyttämöt: Aalto Start-Up Center, Helsinki NewCo ja Spinno (Espoo). Turbiini tarjoaa varhaisen vaiheen start-up yrityksille ilmaisia tiloja, tukea ja sparrausta sekä innovaatiopalveluita alueen PK-yrityksille ja toimijoille. Turbiini toimii yhteistyössä Metropolia ammattikorkeakoulun kanssa. Metropolia tukee toimintaa tarjoamalla tilat, henkilöresursseja, laitteita, ohjelmistoja sekä tietoliikenneyhteydet. Merkittävänä osana toimintaa on laaja yhteistyö Metropolian, Laurean ja Haaga-Helian ammattikorkeakoulujen kanssa monialaisten harjoittelijoiden, start-up aihioiden tunnistamisen, kehittämisen sekä palvelumuotoiluprojektien muodossa. Turbiiniin liittyvä ammattikorkeakoulujen yhteistyösopimus julkistettiin lokakuussa 2015. Turbiinin tiloissa toimii tällä hetkellä kahdeksan start-up tiimiä, joissa työskentelee noin 35 henkilöä. Vantaan kaupungin roolin määrittely yrityskiihdyttämössä ja sen mahdollisessa rahoittamisessa jatkossa on meneillään ja selvinnee kevään 2016 aikana.

Kauppakeskusakatemia

Kauppakeskusakatemia on Vantaan kaupungin (elinkeinopalvelut), MERCURIA Kauppiaitten Kauppaoppilaitoksen sekä Jumbon ja Flamingon yhdessä muodostama toimintamalli. Jumbon ja Flamingon kauppakeskuksissa

käynnistyy koulutus- ja harjoittelijayhteistyö, jossa entistä suurempi osa liike-talouden taidoista opitaan aidossa kauppakeskusympäristössä. Sopimus osapuolten kesken on kirjoitettu ja Kauppakeskusakatemia käynnistyi virallisesti 27.3.2015

Matkailukärkien tuotteistaminen

Vantaan matkailun kärjet on kartoitettu ja matkailubrändiä hiottu erillisenä kehitystyönä konsultin avustuksella syksyllä 2015. Työn tuloksena Vantaan matkailun kärjiksi on määritelty teemoja kuten Tiede, Teknologia, Taide ja kulttuuri sekä Elämykset. Työ matkailukärkien jalkauttamiseksi jatkuu vuonna 2016. Matkailukärkiä markkinoidaan Vantaan uuden brändin mukaisesti. Matkailumateriaaleja on uudistettu vuonna 2015. Esimerkiksi Vantaan kaupungin uudet verkkosivut, matkailuesite sekä erityinen Kuusijärvi-esite ovat valmistuneet kesällä 2015. Kieliversioita lisätään vuonna 2016.

Tavoite 10.1 Markkinoidaan Vantaata asuinpaikkana Vantaalla työskenteleville ulkopaikkakuntalaisille (mittarina muuttohalukkuustutkimus).

Muuttohalukkuustutkimus 2014 (Taloustutkimus Oy:n tekemä) -tutkimuksen keskeisinä tuloksina havaittiin seuraavaa:
”Vantaalle voisi ajatella muuttavansa 16 prosenttia suomalaisista. Vantaan saamien yleisarvosanojen keskiarvoksi muodostuu 6,66, mikä on hieman kaikkien kaupunkien keskiarvoa korkeampi (sij. 12./37)). Nykyisiltä ja entisiltä asukkailtaan se saa keskiarvon 7,38 (sijoitus tutkittujen kaupunkien joukossa 31./37). Mielikuvatekijöittäin tarkasteltuna Vantaan imago asuinpaikkana on edelleen vahva. Mielikuvatekijöiden yhteisvaikutuksella mitattuna Vantaa sijoittuu keskiarvon yläpuolelle sijalle yhdeksän. Se sijoittuu tutkituissa mielikuvatekijöissä 11 parhaan kaupungin joukkoon kahta suhteellista heikkoutta lukuun ottamatta: viihtyisä asuinympäristö (sij. 34./37) ja hyvä kasvuympäristö lapsille (sij. 35./37).

Vantaan suhteellisia vahvuuksia ovat kehittyvä talousalue (sij. 4./37), työpaikkojen tarjonta (sij. 4./37) ja sijainti (sij. 4./37). Absoluuttisesti eli itseensä verrattuna Vantaan vahvuuksia ovat työpaikkojen tarjonta, hyvät harrastusmahdollisuudet ja sijainti. Kaupungin heikkouksia ovat asuinympäristön viihtyisyys sekä kasvuympäristön hyvyys lasten kannalta. Jälkimmäisessä on kuitenkin tapahtunut positiivista kehitystä edelliseen tutkimukseen verrattuna. Eniten heikennystä edellisvuoteen verrattuna on tapahtunut kunnallisissa palveluissa, kuten kaikissa tutkituissa kaupungeissa.” (Muuttohalukkuustutkimus, 8.4.2014.)

Tavoitteeseen liittyvinä toimenpiteinä toteutettiin asuinaluemarkkinointia siihen liittyvillä julkaisuilla. Vantaan markkinoinnin liite julkaistiin 15.3.2015 Helsingin Sanomien välissä. Vantaan Sanomien kanssa julkaistiin asumisen ja tapahtumien erikoisliite 3.6.2015, jota jaettiin myös asuntomessuilla. Vuoden 2015 Vantaalla pidettyjä asuntomessuja ja liikennöinnin aloittanutta Kehärataa hyödynnettiin yritys- ja asukasmarkkinoinnissa. VR:n lähiliikenteen junissa toteutettiin Vantaata asuinpaikkakuntana ja samalla uutta brändi-ilmettä toteuttanut kampanja.

Tavoite 10.2 Nostetaan kaupunginosia esille kaupungin omissa kanavissa monipuolisesti ja kuntalaisia osallistaen.
Vantaan kaupungin Asukaslehdessä julkaistiin suuralue-esittelyjen sarjaa. Vuonna 2015 nostettiin esille Aviapolis, Kivistö, Hakunila ja Koivukylä. Vantaa-kanavalle tuotettiin monipuolista videomateriaalia kaupunginosien tapahtumista ja julkaistiin myös kuntalaisten kuvaamia videoita Vantaalta.

Toiminnasta yleisesti

Laatu ja vaikuttavuus

Tulosalueen toiminnan laatua ja toiminnan vaikuttavuutta on mitattu keskeisimmin muuttohalukkuustutkimuksen, mediaseurannan (myönteiset tai neutraalit maininnat ja niiden määrä), yritysmyönteisyysarvioissa

(Suomen yrittäjät ja Kauppakamari), perustettujen ja lakkautettujen yritysten määrässä, muuttoliikkeen nettomuutoksessa ja matkailuöiden kehityksessä.

Muuttohalukkuustutkimuksessa arvioitiin eri kaupunkien kiinnostavuutta tai mielikuvaa niistä muuttamisen kohteina. Tämän tutkimuksen lähtöarviot vuonna 2014 eivät olleet Vantaan osalta kovinkaan suosiollisia. Vuoden 2016 tutkimuksessa tullaan näkemään vaikuttavatko asuntomessujen, asuinalueprofilointien sekä ulkoisen markkinoinnin hyödyt Vantaan osalta myönteisesti. Kotimaasta saatu muuttovoitto on Vantaalla joka tapauksessa kääntynyt kuuden selkeästi tappiollisen vuoden jälkeen ensin pienelle plussalle vuonna 2014 ja selkeälle nettomuuttovoitolle 2015.

Yritysmyönteisyysarvioissa Vantaa arvioitiin maamme kymmenestä isoimmasta kaupungista yritysmyönteisimmäksi vuonna 2014[15], vuodelta 2015 arviota ei ole vielä tehty. Vuonna 2015 Vantaalla aloitti 1 083 uutta yritystä, joista reilut 400 uusyrityskeskus YritysVantaan tuella. Uusia yrityksiä syntyi hieman vähemmän kuin vuonna 2014, mutta Vantaan tulos on silti koko maan tasoon verrattuna hyvä. Lopettaneita yrityksiä puolestaan oli noin neljä prosenttia vähemmän kuin edellisvuonna; nyt 500. Nykyisessä taloustilanteessa tulokset ovat melko myönteisiä.

Elinvoimaohjelma

Keskeisesti elinkeinopolitiikan vahvistamiseen liittyy Vantaan kaupunginvaltuuston 3.3.2014 hyväksymä elinvoimaohjelma. Ohjelman toteuttaminen on ohjannut keskeisesti myös elinkeinopalvelujen tulosalueen toimintaa. Tulosalue oli keskeisessä roolissa ohjelman valmistelussa.

Ohjelma on hyvin konkreettinen, monelle toimijalle vastuutettu ja sisältää selkeät tavoitteet ja toimenpiteet tavoitteiden toteuttamiseksi. Elinvoimaohjelmassa on asetettu yhteensä 45 tavoitetta, jotka on aikataulutettu vuosille 2014–2016. Tavoitteiden toteutumiselle on määritelty vastuutahot ja mittarit ohjelmassa ja niiden toteutumista on seurattu säännöllisesti elinvoimaohjelman valmistelu- ja ohjausryhmässä. Elinvoimaohjelman tavoitteista valtaosa saavutettiin vuoden 2015 loppuun mennessä ja 15 tavoitteen toteutus jatkuu vuonna 2016. Vuoden 2015 keskeisiä toimenpiteitä olivat muun muassa kaupunkibrändin uusiminen ja kaupungin näkyvyyden vahvistaminen, yrityskiihdyttämön toteutus, Aviapolis City- ja 6Aika-hankekokonaisuuksien käynnistäminen, matkailutuotteiden profilointi ja tavoite outlet-kylän perustamisesta Vantaalle. Tavoitteet toteutuivat suunnitellusti. Vuoden 2016 aikana keskitytään kaupungin markkinoinnin kokoamiseen, työllistämistoimenpiteisiin, työpaikka-alueiden profiloinnin vahvistamiseen ja lentoasema-alueen vahvaan kehittämiseen. Erityisesti vuonna 2015 liikennöinnin aloittanut Kehärata on merkittävä kilpailuvaltti joka tarjoaa erinomaiset logistiset edellytykset uusien yritysten ja asukkaiden sijoittumiselle Vehkalan, Vantaankosken ja Aviapoliksen alueille. Alueiden kehittämisessä tehdään yhteistyötä muun muassa yritysten kanssa ja Vantaankosken yritysalueella järjestetään avoin ideakilpailu tulevaisuuden yrityskampuksesta.

Elinvoimaohjelman toteutumista ja toimenpiteiden vaikuttavuuden indikaattoreita on koko ohjelmakauden ajan seurattu elinvoimaohjelman ohjausryhmässä. Elinvoimaohjelmaa 2014–2016 toteutetaan nykyisen valtuustokauden loppuun saakka kunnes uusi valtuusto aloittaa kautensa kesällä 2017. Ohjelman toimenpiteiden vaikuttavuutta arvioidaan jo ennen ohjelmakauden päättymistä kaupungin johtoryhmässä, kaupunginhallituksessa ja kaupunginvaltuustossa keväällä 2016. Samalla suhteutetaan elinvoimaohjelman tavoitteita ja niiden vaikuttavuutta kaupungin strategiaan ja mietitään, missä muodossa elinvoimaohjelman tavoitteita jatkossa toteutetaan. Tarkoituksen on kytkeä tavoitteet entistä tiiviimmin kaupungin strategiaan.

Yhteistyö kaupungissa, pääkaupunkiseudulla

Elinkeinopalveluiden tulosalue tekee tiivistä yhteistyötä yrityspalveluiden tulosalueen kanssa erityisesti yritysten sijoittumispäätöksiin sekä maankäyttöön liittyvissä kysymyksissä. Lisäksi yrityspalvelut ja elinkeinopalvelut

[15] Suomen Yrittäjät: Elinkeinopoliittinen mittaristo 2014.

tekevät tiivistä yhteistyötä yhteisten elinvoimaohjelman toimenpiteiden toteuttamisessa, esimerkiksi Aviapoliksen alueen ja asemanseutujen kehittämisessä.

Elinkeinopalvelut on Vantaan osalta vastuussa muun muassa Suomen suurimpien kaupunkien yhteisen EU-hankkeen, 6Aika-ohjelman, ohjauksesta. Hanketasolla merkittävää PKS-yhteistyötä tehdään myös muun muassa Polku ja Smart&Clean hankkeiden kautta. Pääkaupunkiseudun kansainvälistä markkinointia toteutetaan yhdessä muiden PKS-kuntien kanssa Helsinki Business Hubin kautta. PKS-yhteistyötä ja verkostokumppanuuksia hyödynnetään osana elinvoimaohjelman toteuttamista. Myös PKS-elinkeinojohtajat kokoontuvat säännöllisiin palavereihinsa valmistelemaan koko pääkaupunkia kattavia yhteistyökokonaisuuksia ja lisäksi Uudenmaan liiton tasolla on jonkin verran teemallista yhteistyötä.

Johtopäätökset:

Elinkeinopolitiikan tavoitteet kokonaisuudessaan liittyvät erityisesti kaupungin strategisena päämääränä olevan elinvoiman vahvistamisen tavoitekenttään. Elinkeinopolitiikkaa käytännössä toteuttaa pitkälti elinkeinopalveluiden tulosalue. Tulosalue profiloi ja markkinoi Vantaan työpaikka-alueita, kehittää matkailua, sekä kehittää elinkeinopoliittista seutuyhteistyötä ja kansainvälistä yhteistyötä.

Vuonna 2015 elinkeinopalveluiden toiminta keskittyi kaupunginvaltuuston hyväksymän elinvoimaohjelman toimenpiteiden toteuttamiseen. Vuoden 2015 ohjelman keskeiset toimenpiteet liittyvät muun muassa kaupungin näkyvyyden vahvistamiseen (kaupunkibrändin uusiminen, matkailumarkkinoinnin lisääminen), uudentyyppisen yrityspalvelun käynnistäminen (yrityskiihdyttämö) ja matkailutuotteiden profilointiin (matkailukärkien selkeyttäminen ja matkailumateriaalien uusiminen). Jatkossa ohjelman tavoitteet liittyvät keskeisesti Kehäradan yhdistämien isojen asuin- ja työpaikka-alueiden kehittämiseen, profilointiin ja markkinointiin. Alueita kehitetään yhteistyössä yritysten ja muiden toimijoiden välisellä yhteistyöllä ja pyritään luomaan kokonaisuus, jossa alueiden rakenne ja palvelut tukevat ja täydentävät toisiaan.

Suositukset:

Kehäradan ansiosta on Vantaalle syntynyt uusia asuin- ja työpaikka-alueita, joiden kehittäminen eri yhteistyökumppaneiden kanssa on käynnissä. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että huolehditaan siitä, että myös alueen asukkaat saavat ajantasaista tietoa alueiden kehittämisratkaisuista. Lisäksi suositellaan harkittavaksi mahdollisuuksien mukaan osallistaa alueiden asukkaita myös itse kehittämistyöhön, jolloin asukasnäkökulma tulisi mukaan kehittämiseen.

5 KONSERNI- JA ASUKASPALVELUJEN TOIMIALA

5.1 Omistajaohjaus ja konsernistrategia

Kaupunginhallituksen yleisjaosto on seurannut tytäryhteisöjen toimintaa ja taloutta sekä tavoitteiden toteutumista. Keskeisten ja taloudellisesti merkittävien tytäryhteisöjen osalta raportoidaan myös osavuosikatsauksessa. Keskeisille tytäryhtiöille on tehty kysely riskienhallinnasta ja sisäisestä valvonnasta. Kyselyn tuloksista on raportoitu yleisjaostolle.

Konsernistrategiassa edellytettyjä kaupungin ja tytäryhteisöjen välisiä navigointitilaisuuksia on pidetty vuonna 2015. Yleisjaostossa on käsitelty myös muun muassa ennakkosuostumusten antamista konserniyhtiöille päätöksentekoa varten. Lisäksi yleisjaosto on antanut menettelyohjeita yhtiökokousedustajille.

Keskeinen konsernivalvonnan toteuttamiskeino on niin sanotut yhtiöiden navigoinnit, joiden avulla konsernijohto seuraa esimerkiksi yhtiöiden talouden tilaa, päätöksentekoa ja riskienhallintaa. Yleisjaosto päättää mille yhtiöille pidetään navigointitilaisuudet. Kaikilta yhtiöiltä pyydetään kirjalliset navigoinnit eli vuosikoosteet ja

riskienhallinnan raportoinnit. Yleisjaosto on seurannut ja ohjeistanut tytäryhtiöiden toimintaa konsernistrategian mukaisesti.[16]

Vantaan omistajaohjaus ja konsernistrategia tullaan päivittämään ja kirjoittamaan uudelleen. Työ aloitettiin vuoden 2015 puolella, mutta jätettiin odottamaan kaupunginhallituksen 8.2.2016 asettaman luottamushenkilötoimikunnan työn tuloksia. Kuntastrategian laatiminen ei ole luottamushenkilötoimikunnan tehtävä, mutta päätöksenteko- ja johtamisrakenteita uudistettaessa on arvioitava, mikä vaihtoehto parhaiten tukee strategiassa asetettujen tavoitteiden mukaista johtamista. Kuntastrategian merkitys johtamisen välineenä korostuu koko toiminnan ohjauksessa. Kuntalain 37 §:n mukaan kunnassa on oltava kuntastrategia, jossa valtuusto päättää kunnan toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteista. Kunnan toiminta käsittää kunnan ja kuntakonsernin toiminnan lisäksi osallistumisen kuntien yhteistoimintaan sekä muun omistukseen, sopimukseen ja rahoittamiseen perustuvan toiminnan.

Tarkastuslautakunta suoritti erikoissairaanhoitoa koskevasta kohdasta 8.2 Erikoissairaanhoito ilmenevän kyselyn. Kuntayhtymän luottamuselimissä toimivat jäsenet ovat kuntayhtymän omistajaohjauksen toteuttamiseen pääosin tyytyväisiä. Lisäksi Vantaan omistajaohjauksen ja konsernistrategian toteuttamista kuvataan tämän arviointikertomuksen kohdassa 9 olevassa tutkimuksessa.

Suurena muutoksena omistajaohjauksessa vuonna 2015 oli, että merkittävimmille konserniyhtiöille asetettiin emokaupungin toimesta tavoitteet. Tavoitteiden toteutuminen suosituksineen ilmenee kohdasta 1.5. Aiemmin tavoitteita on asetettu hyvin vähän tai tavoitteet ovat olleet välillisiä.

Uudessa kuntalaissa korostetaan entistä kuntalakia enemmän kuntakonsernien nopeaa reagointi- ja uusiutumiskykyä sekä onnistunutta johtamista. Konsernijohtaminen jäntevöityy uuden kuntalain myötä sekä sen merkitys kasvaa kuntien yhä monipuolisemmassa toiminnassa. Kuntalaki on jäntevöittänyt erityisesti omistajapolitiikan ja konsernijohtamisen säännöksiä. Kunnan toiminnan poliittisessa johtamisessa korostuu strateginen johtaminen ja myös kunnan tytäryhtiöt tulee velvoittaa omistajaohjauksen avulla huomioimaan kuntakonsernin kokonaisetu tyttären toiminnassa (KuntaL 410/2015 § 47).

Johtopäätökset:

Yleisjaosto on seurannut ja ohjeistanut tytäryhtiöiden toimintaa konsernistrategian mukaisesti.

Suositukset:

Kunnan taloudessa ja toiminnassa korostuu uudessa kuntalaissa konserninäkökulma. Uudistaessaan konserniohjeistusta kaupungin tulisi selkeästi määritellä tarkastuslautakunnan rooli, jotta tarkastuslautakunta voisi toteuttaa lakisääteistä tehtäväänsä kaupunginvaltuuston asettamien toiminnan ja talouden tavoitteiden arvioijana koko konsernissa.

5.2 Tietohallinto

Arvioinnin tavoitteena oli selvittää tietohallinnon mahdollisuuksia tuottavuuden parantajana ja strategiasta johdettujen tavoitteiden toteuttajana. Arviointi suoritettiin kaupungin strategiasta johdettujen tavoitteiden, talousarvion, tietohallinto-ohjelman 2014–2017, työryhmäkäynnillä kysymyksiin saatujen vastausten ja esityksen materiaalin sekä muun kohdekohtaisen materiaalin perusteella.

[16] Tilintarkastajan raportointi 19.4.2016.

Tietohallinnon tulosalueen toiminta ja tavoitteiden toteutuminen

Vantaalla tietohallinto on keskitetty ja kaupungin omaa ICT-henkilöstöä on noin 40. Vuosille 2014–2017 on laadittu tietohallinto-ohjelma, jonka mukaan tietohallinnon keskeisenä tehtävänä ohjelmakauden aikana on kehittää olemassa olevia rakenteita ja ohjaus- ja toimintamalleja ja rakentaa puuttuvat rakenteet sekä ohjaus- ja toimintamallit, tiivistää ja laajentaa asiakasyhteistyötä nykyisestä kattamaan myös strategisen tason yhteistyö, siirtyä kohti palveluhankintapohjaista kokonaisuutta ja palveluiden järjestämistä sekä järjestää tarvittavat ICT-palvelut kilpailuttamalla niitä aktiivisesti.

Tietohallinnon palvelukeskuksen rooli muuttuu tietohallinto-ohjelman kauden aikana perustietotekniikkapalveluiden tuottajasta sähköisten palveluiden kehittäjäksi ja mahdollistajaksi. Perustietotekniikka (tietotekniikan tuki-, kehitys- ja ylläpitopalvelut sekä loppukäyttäjien tuki) on ulkoistettu. Palvelutuottajan vaihtuminen aiheutti vuonna 2015 kangertelua tukipalveluissa, mutta palveluntarjoajan itse keräämä asiakastyytyväisyys oli hyvällä tasolla. Lisäksi ostetaan konsultointipalveluita. Konsulttien käyttäminen on välttämätöntä täsmäosaamisen hankkimiseen. Kaupunki ei pysty kilpailemaan palkoissa eikä saa rekrytoida.

Tulosalueen toimintakuluihin oli käyttösuunnitelmassa varattu 23,3 miljoonaa euroa vuonna 2015. Tietohallinnon investointien (aineeton omaisuus) määräraha vuodelle 2015 oli 8,5 miljoonaa euroa sisältäen Apotti-hankkeen 1,5 miljoonan euron rahoituksen. Investointeja toteutettiin 6,6 miljoonalla eurolla ja lisäksi Apotti-hankkeen toteuma oli 617 000 euroa.

Sitovana tavoitteena sähköisten palvelujen kehittäminen

Kaupungin strategiassa on yhtenä strategisena päämääränä lisätä sähköistä asiointia ja itsepalveluja. Tietohallintoon liittyvänä vuoden 2015 sitovana tavoitteena oli luoda sähköisen asioinnin alusta ja mobiili-Vantaa-konsepti, jonka varaan sähköiset palvelut rakennetaan. Tavoitteen mittarina oli sähköisen asiointialustan varassa toimivien palveluiden määrä. Mittarin lähtötaso vuoden 2013 lopussa oli nolla ja tavoitetaso 2015 kaksi. Tavoite ei toteutunut. Vuoden 2016 ensimmäisellä neljänneksellä pitäisi toteutua viisi palvelua (digitaalinen talous- ja velkaneuvonta, salattu asiakasviestintä, digitaalinen neuvolapalvelu, asiakas- ja VRK-tiedot, etusivu ja asiointikansio).

Tietojärjestelmät investointina ja tuottavuuden parantajana

Sähköisten palveluiden kehittäminen on jatkuvaa. Onnistumisen varmistamiseksi pyritään siihen, että hankkeiden yhteydessä tarpeiden määrittelyt saadaan suoraan käyttäjiltä eikä välikäsien kautta. Myös tiedolla johtamista kehitetään. Tällä tarkoitetaan toisaalta tunnuslukujen antamista avoimesti käyttöön esimerkiksi kuntalaisille (verotulot, ilmanlaatu, melumittaukset), toisaalta ylimmälle johdolle ensimmäisessä vaiheessa erilaiset talousluvut ja henkilöstöluvut. Ennusteiden tekeminen on kehittämisessä mukana, datan pohjalta pitää pystyä tekemään ennusteita. Tällä hetkellä esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollon toimialalla joudutaan tekemään hyvin suuri työ taulukkolaskentaohjelmistoilla, jotta saadaan ennustettua miten asiat etenevät.

Avoimen tiedon jakaminen ja käyttäminen mahdollisuuksien mukaan on tärkeää. Tavoitteena on julkaista lähdekoodit, jotta kaikki muutkin saisivat hyödyntää niitä ja toivottavasti myös kaupunki saisi hyötyä muiden julkaisemista lähdekoodeista.

Toiminnan keihäänkärjet vuonna 2016 ovat taidot ja muutosherkkyys, kokeellinen toiminta ja tietojärjestelmien ketterä kehittäminen. Pilvipalvelut on otettu käyttöön koko kaupungin organisaatiossa, joskin käytön laajuus vaihtelee vielä. Yksi vuoden 2016 sitovista tavoitteista on, että uusien sähköisten työviestinnän välineiden käyttö vakiintuu kaikilla tulosalueilla. Henkilöstön kouluttaminen pilvipalveluihin ja muutosvalmiuden parantaminen on onnistumisen kannalta välttämätöntä.

Sopimusten hallinta ja järjestelmien määrä

Tietohallinto-ohjelman lähtötilannetta on kuvattu seuraavasti: ”Ohjelmakauden alussa voimassa olevia IT-sopimuksia on yhteensä 425 kappaletta. Merkittävimmät yli 100 000 euron vuosisopimukset ovat keskittyneet viidelletoista toimittajalle. Yli kahden miljoonan euron sopimuksia on viiden toimittajan kanssa, joiden kanssa on hallinnoitavana yhteensä noin 150 sopimusta.” Ohjelman mukaan toimittajaohjaukseen tulee kiinnittää huomiota ja erityisesti merkittävimpiä sopimuksia tulee hallinnoida nykyistä systemaattisemmin.

Käytössä olevien tietojärjestelmien määrä on noin 500. Kriittisiä järjestelmiä on yhdeksän kappaletta, näistä etenkin sosiaali- ja terveystoimen asiakas- ja potilastietojärjestelmiä. Kriittiset tietojärjestelmät ovat pitkään käytössä olleita ja niissä toimittaja pitää tiukasti kiinni rajapinnoista eikä avaa niitä. Niiden muutokset on hankittava alkuperäiseltä toimittajalta. Järjestelmien suuri määrä on varsin yleinen ongelma kuntasektorilla. Vantaalla tilanne on muodostunut pitkän ajanjakson kuluessa ja sen taustalla on puutteita asioiden suunnittelussa ja arkkitehtuurin puute. Toimittajat myyvät mielellään koko oman arkkitehtuurinsa sen sijaan, että kaupungilla olisi yksi arkkitehtuuri, johon ostetaan toimittajilta tarvittavat palvelut. Arkkitehtuurityötä on viime vuosina tehty ja sähköisten palveluiden hankkeeseen liittyen oma arkkitehtuuri on saatu rakennettua. Jatkossa kaikki siihen liittyvät hankinnat tehdään arkkitehtuurin mukaisesti eikä tilata asioita moneen kertaan.

Kaikkiaan erilaisten järjestelmien viidakkoa ja arkkitehtuuriin sopimattomuutta siivotaan pala palalta yksinkertaisemmaksi annettujen määrärahojen puitteissa. Kaupungin tietohallintoinvestointien osuus investoinneista oli 6,7 prosenttia vuonna 2015. Investointiohjelmasta vuosittain syntyvät uudet ylläpitokulut ovat 0,1 prosenttia kaupungin budjetista. Lisäksi aina on olemassa kokonaisuuksia, joissa on pakko hankkia kokonainen tietojärjestelmä (esimerkiksi SAP). Tehostamista kuitenkin tapahtuu. Maankäytön nykyiset sata tietojärjestelmää muodostavat jatkossa yhden kokonaisuuden, Sukaren. Kiinteistönhallinta tulee jatkossa olemaan yksi kokonaisuus. Talous- ja velkaneuvonnan digitalisoinnissa lähtökohtana on vastuuttaa asiakas tekemään itse asioita. Tämän ansiosta palveluita pystyy käyttämään entistä useampi asiakas.

Rahoitusmalli

Tietohallinto-ohjelmassa todetaan, että sen tueksi tulee arvioida kriittisesti nykyistä rahoitusmallia. Toimintaa kehittävien tietohallintohankkeiden rahoitus katetaan investointimäärärahojen avulla. Investoinnit asiakkaiden toimintaa tukeviin ja säästöjä luoviin tietojärjestelmiin synnyttävät lisäksi merkittäviä käyttötalousmenoja tietohallinnolle, koska ICT-käyttömenot on keskitetty pääosin tietohallintoon. Tyypillinen investoinnista syntyvä käyttötalousmeno on noin 15–20 prosenttia investoinnin kokonaisarvosta. Tilanteessa, jossa kaupungille on muodostunut paljon voimakkaita toimittajasidonnaisuuksia (vendor-lock-in tilanteita) ja rajapinnattomia tietojärjestelmiä, voi investoinnista syntyvä käyttötalousmeno olla huomattavasti edellä mainittua suurempikin.

Kaikissa tietohallinnon hankkeissa tehdään kustannus-hyötyanalyysi. Hankkeen on maksettava itsensä takaisin neljässä vuodessa, jotta siihen ryhdytään. Apotissa takaisinmaksuaika on valtuuston hyväksynnällä seitsemän vuotta. Ei riitä, että uskotaan siihen, että ICT-ratkaisuja tehostamalla ja parantamalla voidaan parantaa tuottavuutta huomattavasti, tarvitaan konkretiaa säästöistä ja tuottavuuden parantumisesta. Herää kysymys seurataanko missään vaiheessa onko tuottavuuden parantumista tapahtunut odotetusti ja pitääkö toimialojen osoittaa takaisinmaksun toteutumista. Kustannusten vyöryttäminen tai vastaava laskentamalli olisi sikäli tarpeellinen, että tällä hetkellä tietohallinnon käyttökustannukset nousevat uusien hankintojen myötä miljoona euroa vuodessa, mutta tietohallinnon budjetti ei nouse vastaavasti.

Muita havaintoja

Hankintalaki

Vuonna 2014 tietohallinnossa tehtiin noin 180 IT-hankintaa. Hankintalaki tuo toimintaan jäykkyyttä ja hitautta etenkin suurissa kaupungeissa. Joissakin suurissa hankinnoissa markkinaoikeuskäsittely vie helposti vuoden.

Hankintalainsäädännön myötä pienten yritysten käyttäminen on lähes mahdotonta, koska pelkästään kilpailutuksiin osallistuminen on niille liian työlästä. Nähtävissä on, että uusi hankintalainsäädäntö olisi tuomassa vielä lisää jäykkyyttä.

Apotti

Vantaan maksuosuus Apotista on tällä hetkellä noin 85 miljoonaa euroa (pois lukien HUS:n kautta maksettavat kerrannaisuudet). Apotti on kilpailutettu HUS-alueelle, joten se ei voi olla koko Suomen järjestelmä. KL-Kuntahankintojen kautta muiden HUS-alueen kuntien on mahdollista liittyä siihen. Tärkeintä ei ole se, että koko maassa on täsmälleen sama järjestelmä, vaan se, että järjestelmät keskustelevat keskenään ja tieto liikkuu. Apotti tulee ensimmäisenä käyttöön Vantaalla. Sosiaali- ja terveydenhuollon toimialan tietohallintokustannukset ovat nyt 3,2 miljoonaa euroa, mutta Apotin myötä kustannukset tulevat nousemaan yhdeksään miljoonaan euroon. Apotti on nähtävä välivaiheena ja se on lopulta vain tietovaranto. Tulevaisuudessa hyvinvointipalveluita pitäisi pystyä hoitamaan mahdollisimman paljon kotoa käsin.

Johtopäätökset:

On hyvää kehitystä, että palveluihin liittyviä arkkitehtuureita on saatu määriteltyä. Tämän ansiosta jatkossa pystytään paremmin tekemään viisaita hankintoja, suosimaan avoimia rajapintoja ja luomaan toimivia kokonaisuuksia oman arkkitehtuurin ehdoilla.

Kaikkiaan ollaan suurten muutosten edessä. Opetuspuolen tablettihankinnat ovat loikka uudenlaiseen opetusympäristöön ja tapaan oppia. Kaupungin siirtyminen pilvipalveluiden käyttöön on ajasta ja paikasta riippumaton mahdollisuus työasioiden hoitoon, joskin se edellyttää kouluttamista ja muutosvalmiutta, sekä oppimista pois vanhoista työskentelytavoista. Sähköisten palveluiden lisääminen ja parantaminen on kaupunkilaisille näkyvin osa kehitystä, jossa tavoitteena on tuoda mahdollisimman moni asia kotoa käsin hoidettavaksi. Tämä helpottaa varmasti niiden kaupunkilaisten elämää, joilla on edellytykset käyttää sähköisiä palveluita. Parhaassa tapauksessa henkilökohtaista palveluakin tarvitsevat asiakkaat hyötyvät muutoksesta, jos se vapauttaa työntekijöiden aikaa heidän palveluihinsa. Sähköisten palvelujen ei tule kuitenkaan kokonaan korvata henkilökohtaista palvelua.

Tuottavuuden parantamiseen tietohallinnon avulla uskotaan voimakkaasti. ICT-hankkeista on esitettävä takaisinmaksuaika, joka saa olla korkeintaan neljä vuotta, jotta hankkeeseen ryhdytään. Vaikka seuranta seurannan vuoksi ei ole tavoitteena, jonkinlainen jälkitarkastelu voisi olla tarpeen sen toteamiseksi, onko tavoiteltua tuottavuuden kasvua saavutettu.

Suositukset:

Olisi hyvä, että tietohallinnon kehittämishankkeissa tuottavuuden nousu osoitettaisiin myös jälkikäteen.

Mikäli halutaan edistää sähköisten palvelujen ja tiedolla johtamisen nopeaa kehitystä, tietohallinto tulisi resurssoida tätä silmällä pitäen.

6 MAANKÄYTÖN, RAKENTAMISEN JA YMPÄRISTÖN TOIMIALA

6.1 Asuntomessut

Tavoitteena oli arvioida Asuntomessuprojektin toteutumista ja onnistumista kaupungin näkökulmasta. Projektin edustajat esittelivät projektia ja vastasivat tarkastuslautakunnan esittämiin kysymyksiin lautakunnan kokouksessa. Kirjallisena aineistona olivat muun muassa kaupungin strategiasta johdetut tavoitteet, talousarvio, asuntomessujen loppuraportti ja kävijätutkimus (http://www.asuntomessut.fi/vantaa-2015/loppuraportti-ja-kavijatutkimus), asuntomessutoimikunnan pöytäkirjoja, asuntomessualueen tontinluovutusopas sekä kysymyksiin saadut vastaukset ja esitysmateriaalit.

Taustaa

Kaupunginhallitus teki 29.11.2010 päätöksen hakea vuoden 2015 asuntomessuja. Katsottiin, että ”asuntomessut olisi merkittävä sysäys koko Marja-Vantaan, mutta erityisesti sen Kivistön keskustan asuinalueen toteutukselle. Messut toisivat uutta ja myönteistä julkisuutta Marja-Vantaalle ja Kehäradalle sekä laajentaisivat tietoutta hankkeesta ja sen laajuudesta.” Osuuskunta Suomen Asuntomessut myönsi messut Vantaalle helmikuussa 2011. Samana vuonna liito-oravaselvityksessä havaittiin liito-oravien pesäpuita kaavaillulla messualueella jonka johdosta asemakaavaa muutettiin. Vuonna 2012 allekirjoitettiin puitesopimus, asemakaava hyväksyttiin ja tonttien esittely aloitettiin. Vuonna 2013 messualueen tonttien haku päättyi. Kerrostalo- ja pientalotonttien tontinvarauspäätökset tehtiin kaupunkisuunnittelulautakunnassa ja elokuussa alkoivat maanrakennustyöt: kadut, puistot, vesihuolto ja putkijätejärjestelmän runkolinja.

Rakennustyöt kerrostalotyömailla alkoivat maaliskuussa 2014 ja pientalotonteilla huhtikuun alussa. Ensimmäiset asukkaat muuttivat kerrostaloihin kesäkuussa 2015. Yhteensä 150 asunnossa asuttiin koko messujen ajan vaikka osa talojen asunnoista oli avoinna yleisölle. Kehäradan avajaisia vietettiin 1.7.2015 ja asuntomessujen avajaisia 10.7.2015. Messujen päättyessä 10.8.2015 messukävijöitä oli ollut yhteensä 138 756.

Toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet

Kaupunginvaltuuston asettama sitova tavoite oli Kivistön kumppanuushankkeiden ja asuntomessujen onnistuminen. Tavoitteen mittareina on kumppanuushankkeiden onnistuminen ja asuntomessujen näkyvyys. Molemmat tavoitteet toteutuivat.

Kumppanuushankkeita liittyy Asuntomessualuetta laajempaan kokonaisuuteen, merkittävimpänä Kivistön uusi kaupunkikeskus. Hankkeiden katsotaan onnistuneen. Ensimmäiset asuinkerrostalot valmistuivat uudessa keskustassa huhtikuussa 2015, kaupunkikeskuksen esisopimukset allekirjoitettiin 4.12.2015 ja asemakaava hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa 14.12.2015. Maanmyyntivoitot vuodesta 2012 syyskuuhun 2015 olivat 30,2 miljoonaa euroa. Vuonna 2015 Kivistön alueen maanmyyntivoitot olivat 6,7 miljoonaa euroa.

Medianäkyvyys valikoitui Asuntomessujen mittariksi, koska se on paremmin vaikutettavissa omin toimenpitein kuin messujen kävijämäärä. Mediaosumia oli 648 (vertailukohtana vuoden 2014 asuntomessut Jyväskylässä: 261) ja messuilla vieraili 826 median edustajaa (Jyväskylä 464). Mediaosumien määrä on messujen ajalta. Tämän lisäksi näkyvyyttä on seurattu ajalla 1.8.2014–31.8.2015, jolloin osumia oli 1 537 kappaletta. Noin 80 prosenttia asuntomessuja käsitelleestä uutisoinnista oli positiivista. Kehuja saivat erityisesti viime vuosista kasvanut kävijämäärä, asuntomessukohteet, messujen ajankohtaiset ja edelläkäyvät teemat, kuten energiatehokas rakentaminen, ekologisuus ja tiivis kaupunkirakentaminen. Kuskittomien bussien kokeileminen sai myös huomiota, samoin kehäradan seudun houkuttelevuus tulevaisuuden rakennusalueena.

Talous

Kaupungin saamat tulot itse messuista olivat 672 100 euroa, menot 3 388 000 euroa sisältäen messuihin liittyvät kunnallistekniikan ja liikenteen. Asuntomessualueen tonttimyynnistä pientalotonteista saatiin 3,1 miljoonaa euroa ja kerrostalotonteista 5,9 miljoonaa.

Toiminta

Kaupunki piti ehdottoman tärkeänä, että Kehärata on käytettävissä asuntomessujen aikana ja piti tästä aikataulutavoitteesta tiukasti kiinni. Kehärata avattiinkin lentoaseman juna-aseman pohjoista sisäänkäyntiä lukuun ottamatta liikenteelle 1.7.2015. Messuvieraista 30 prosenttia saapui Kehärataa pitkin. Koska tämä oli ennakoitavissa, messujen yleisöparkkipaikkojen määrä pystyttiin mitoittamaan oikein. Messuvieraat kuluttivat Vantaalla arvion mukaan 4,2 miljoonaa euroa, joka kävijämäärällä jakaen on noin 30 euroa/kävijä.

Yhteistyö eri tahojen kanssa sujui hyvin. Osuuskunta Suomen Asuntomessujen ja Vantaan välistä yhteistoimintasopimusta noudatettiin. Rakennuttajien ja messuorganisaation yhteistyö oli toimivaa. Rakennusvalvonta toimi hyvin ja rakennusluvat myönnettiin nopeasti.

Jätteiden putkikeräysjärjestelmä

Alueella on keskitetty jätteidenkeruujärjestelmä. Asuntomessujen tontinhakuohjeissa oli mainittu putkikeräysjärjestelmän arvioitu liityntähinta ja arvioitu vuosikustannus seuraavasti: ”Jätehuolto. Alueelle tulee keskitetty jätteidenkeruujärjestelmä, jonka liittymismaksuksi arvioidaan noin 4 000–4 500 euroa/tontti. Jätteidenkeruujärjestelmän vuosikustannuksen arvioidaan vastaavasti olevan noin 300–400 euroa/vuosi” (lähde Asuntomessualueen tontinluovutusopas). Osa asuntomessujen pienkiinteistöjen omistajista on riitauttanut putkikeräysjärjestelmään liittymistä edellyttävän kauppakirjan ehdon. *Asian käsittely on vielä kesken arviointikertomusta laadittaessa.*

Tilanne 9.12.2015 oli se, että asuntomessualueen 40 pienkiinteistöstä järjestelmään on liittynyt 17 kiinteistöä, 18 kiinteistöä on riitauttanut sopimuksen ja kolme kiinteistöä odottaa tilanteen kehittymistä. Kahden tyhjäksi jääneen tontin kauppakirjat allekirjoitetaan lähiaikoina ja ostajat maksavat putkijärjestelmän liittymismaksun tonttikaupan yhteydessä. Kaikki uuteen keskustaan rakennetut asuinkerrostalot (noin 65 000 k-m^2) sekä palvelukeskus Aurinkokivi ovat liittyneet putkijärjestelmään. Vuoden loppuun asti järjestelmään liittymättömillä on käytettävissään kaupungin kustantama jätteiden keräyspiste. HSY on tehnyt päätöksen, ettei tonteille voi tuoda jätteenkeräysastioita. Päätöksestä on valitettu hallinto-oikeuteen.

Haasteita

Henkilövaihdokset aiheuttavat nopeatempoisessa projektissa aina haasteita. Kaupungin projektipäällikkö vaihtui siinä vaiheessa, kun rakentajien valinta oli meneillään. Kaksi viimeistä myönnettyä rakennuslupaa annettiin helmi-maaliskuussa, mikä oli riski. Jos jokin kohde on messujen alkaessa edes vähän kesken, se saattaa helposti kääntää huomion ja julkisuuden epätoivottuun suuntaan. Riski ei toteutunut vaan talot valmistuivat juuri ja juuri ajoissa.

Yksi rakentamisaikaisista haasteista oli erittäin kompakti asemakaava. Rakennusaikaiseen varastointiin ei ollut liiemmälti tilaa ja kun asuntomessutonteilla rakennetaan samanaikaisesti, oli aikataulutettava tavaratoimitukset ynnä muu liikenne aika tarkkaan, jotta kulkureitit pysyivät käytettävissä. Toisaalta kompaktius oli suuri vahvuus asuntomessujen kävijöiden mielestä, kun kaikki varsinaiset kohteet olivat niin lähellä toisiaan.

Johtopäätökset:

Asuntomessut onnistuivat kaupungin näkökulmasta hyvin ja niihin liittyvät tavoitteet saavutettiin. Erityisesti näkyvyys mediassa oli hyvä ja mediaosumia oli 648 ja messuilla vieraili 826 median edustajaa. Kaupungilta oli oikea päätös pitää kiinni siitä, että Kehärata saadaan käyttöön ennen messujen alkua. Messuilla vieraili 138 756 kävijää, joista 30 prosenttia tuli junalla ja 62 prosenttia omalla autolla.

6.2 Kehärata

Leinelän asema. Kuvaaja Sakari Manninen.

Tavoitteena oli arvioida Kehäradan rakennusprojektin toteutumista ja onnistumista kaupungin näkökulmasta. Projektin edustajat esittelivät projektia ja vastasivat tarkastuslautakunnan esittämiin kysymyksiin lautakunnan kokouksessa. Kirjallisena aineistona olivat muun muassa kaupungin strategiasta johdetut tavoitteet, talousarvio, kysymyksiin saadut vastaukset ja esitysmateriaalit.

Taustaa

Kehäradasta tehtiin yleiskaavaehdotus jo vuonna 1968 ja vuonna 1983 Vantaan yleiskaavassa hyväksyttiin Kehäradan linjaus. Kehäradan (entinen Marja-rata) yleissuunnitelma valmistui joulukuussa 2003. Koko ratahankkeen kustannusarvio oli noin 300 miljoonaa euroa laskettuna vuonna 2003 käytössä olleilla rakennuskustannustiedoilla. Ratahallintokeskus hyväksyi päätöksellään 29.7.2005 Helsinki-Vantaan lentoaseman kautta kulkevan Kehäradan yleissuunnitelman siten, että vuonna 2003 valmistuneen yleissuunnitelman linjaukseen tehtiin pieni muutos.

Vantaan kaupunginvaltuusto hyväksyi 28.5.2007 § 17 Ratahallintokeskuksen kanssa solmittavan aiesopimuksen Kehäradan toteuttamisesta. Aiesopimus allekirjoitettiin 15.6.2007. Tässä sopimuksessa sovittiin Kehäradan toteutusperiaatteista ja kustannusjaosta. Aiesopimuksen pohjalta laadittiin toteuttamissopimus sen jälkeen, kun molemmat sopijapuolet olivat talousarviokäsittelyissään sitoutuneet Kehäradan toteuttamiseen ja rahoitukseen. Valtion talousarvion 2008 yleisperusteluissa todettiin, että Ratahallintokeskus jatkaa Kehäradan suunnittelua ja sen rakentaminen alkaa vuonna 2009. Kehäradan toteuttamista koskeva sopimus tehtiin vuonna 2009 ja louhintatyöt aloitettiin samana vuonna.

Varsinaisen rakennustyön virstanpylväitä olivat louhintaurakoiden, kiskotustöiden ja isojen asemaurakoiden valmistuminen. Liikenne Kehäradalla käynnistyi 1.7.2015. Lentoaseman juna-aseman eteläinen sisäänkäynti avattiin 10.7.2015 ja pohjoisen sisäänkäynnin hissit avattiin koekäyttöön 18.12.2015. Pohjoisen sisäänkäynnin liukuportaat otettiin käyttöön maaliskuussa 2016.

Toiminnalliset tavoitteet

Vantaan kaupunginvaltuuston asettama sitova tavoite oli, että Kehäradan liikennöinti käynnistyy viimeistään 1.7.2015. Tavoite toteutui.

Kaupungilla oli muitakin tavoitteita projektiin liittyen. Joitakin Kehäradan toiseen vaiheeseen kuuluneita töitä toteutettiin jo ensimmäisessä vaiheessa: Vehkalan asema kokonaisuudessaan ja Kivistön aseman toinen vaihe, aseman kattaminen ja kolmannen sisäänkäynnin toteuttaminen. Projektiin kuulumattomina toteutettiin Kivis-

tön aseman kannen jatkaminen Keimolantien itäpuolelle (Safiiriaukio) sekä Kvartsiraitin (kevyen liikenteen väylä radan vierellä Kivistön alueella) toteutus radan rakentamisen yhteydessä.

Kaikki ennakkoon määritellyt ja projektin aikana päätetyt tavoitteet saatiin toteutettua kohtuullisin kustannuksin muun projektin aikataulussa eivätkä ne vaikuttaneet Kehärataprojektin lopulliseen aikatauluun.

Talous

Koko projektin kokonaiskustannusennuste on 783,5 miljoonaa euroa (23.09.2015) ja ennuste Vantaan osuudesta 246,5 miljoonaa eroa. Lopullista kokonaiskustannusta ei ole vielä saatavilla, koska neuvottelut pääurakoitsijan kanssa viivästyskustannuksista ovat kesken.

Vantaan osuus vuonna 2015 oli 22,3 miljoonaa euroa (alkuperäinen budjetti 17,5 miljoonaa euroa). Muutetun talousarvion mukaiset investointimäärärahat ylittyivät 2,1 miljoonaa euroa. Ylitys johtuu sekä Kehäradan kustannuspaikalta Tikkurilan linja-autoterminaalin osakkeisiin siirretyn 6,8 miljoonan euron ja urakoiden viivästyksien (Lentoasema, aikasidonnaiset kustannukset) ja määrämuutoksien vuoksi. Tikkurilan linja-autoterminaalin osakkeiden kustannussiirtoa ei ollut huomioitu Kehäradan vuoden 2015 kustannusarviossa.

Toiminta

Kehärataprojektia johtaa rakennuttamissopimuksen mukaan Liikennevirasto, joka toimii projektissa valtion edustajana sekä valvoo projektin toteutumista, toimii rakennuttajana ja hankintojen tilaajana. Kaupunki toimii toisena tilaajana, maksaa osuuttaan vastaavat kustannukset ja vastaa muun muassa kaavoituksesta sekä asemakaavan mukaisten katualueiden haltuunotoista.

Projektin ohjauksesta on vastannut projektiryhmä, jossa on ollut kaupungin edustus. Projektin yhteistyöstä ja kustannusten toteutumisesta on vastannut ohjaus- ja seurantaryhmä, jossa on kaupungin edustajana ollut apulaiskaupunginjohtajan ja hankkeen kaupungin projektipäällikön ohella muita hankkeeseen liittyvien kaupungin vastuualojen edustajia.

Yhteistyö on sujunut hyvin ja kaikista asioista on pystytty sopimaan hyvässä yhteistyössä sekä projektin detaljiasioissa että laajemmissa periaatepäätöksissä. Asioiden sujumista auttoi Liikenneviraston myönteinen suhtautuminen kaupungin projektin aikana päättämiin töihin, joista osa kuului hankkeen toiseen vaiheeseen ja Safiirikannen toteutus Kivistössä projektin osana (ei sisältynyt projektiin). Kaupunki pystyi aikatauluttamaan ja yhteen sovittamaan asemien ympäristöjen katutyöt siten, että Kehärata saatiin avattua liikenteelle suunnitelmien mukaisesti 1.7.2015 ennen asuntomessujen alkamista.

Isossa projektissa, jossa on useita osapuolia ja monia urakoitsijoita, tulee tiedonkulkuun projektissa ja tiedottamiseen kiinnittää erityistä huomiota. Silti katkoksia tapahtuu. Tämän projektin osalta vakavimmassa tapauksessa kaupunki ei saanut ennakkoon tietoa eräästä urakkaan liittyneestä sopimuksesta.

Viivästykset projektin aikana ja urakan valmistumisajankohdan siirtyminen

Kehäradan tunneleita louhittaessa kesällä 2010 paljastui glykolin aiheuttamia laajoja mikrobikasvustoja. Maaperään valunut glykoli on peräisin lentokoneiden siipien jään estossa käytetystä propyleeniglykolista. Glykolin vuoksi lentokentän alle rakennettiin kehäradan rakennustöiden aikana runsaan kilometrin matkalle kaksikerroksinen suojarakenne, jonka väliin asennettiin betonia suojaava pinnoite. Tunneliin tuli myös näytteiden ottoa varten erityiset seurantapisteet.

Hankkeesta oli tehty EU-vaatimusten mukainen laaja riskikartoitus ja riskirekisteri. Kallioperään liittyneet ongelmat tulivat esiin työn edetessä – maaperätutkimuksia ei ole voitu tehdä niin tarkkaan, että kaikki riskit olisi

voitu kartoittaa etukäteen. Viivästymisen syinä voidaan pitää ennakoitua vaativampaa kalliorakennetta ja glykolin hajoamistuotetta. Vastaavaan glykoliongelmaan ei olla törmätty missään muualla.

Lentoaseman sisäänkäynnin valmistuminen myöhästyi. Lentoaseman asemaurakka oli jo alun perin aikataulutettu tiukaksi. Glykolin aiheuttamat viivästykset, kallioperän ruhjeet sekä lentokenttäalueen rajoitukset nostokaluston käytölle hidastivat terminaalin sisäänkäynnin töitä ja vaikuttivat osaltaan urakan viivästymiseen.

Kaupungin kannalta ehdottoman tärkeätä oli Kehäradan liikenteen aloittaminen ennen asuntomessujen alkamista 10.7.2015. Lentoaseman juna-aseman terminaalisäänkäynnin viivästyminen on ollut pienehkö haitta.

Linjastouudistus

Vantaan joukkoliikennelinjaston suuri uudistus otettiin käyttöön, kun Kehäradan liikennöinti alkoi. Joillakin linja-autoliikenteen piirissä olevilla alueilla uudistus johti yhteyksien heikentymiseen. Kaupunki osoitti HSL:lle miljoona euroa joukkoliikenteen kehittämiseen ja summa oli tarkoitus kohdentaa etenkin linja-autolinjastoon. Osa muutoksista toteutettiin syksyn 2015 aikana ja osa vuodenvaihteessa. Loput muutokset tulevat voimaan elokuussa 2016.

Johtopäätökset:

Kehäradan käyttöönoton myötä radanseudun houkuttelevuus tulevaisuuden rakennus- ja asuinalueena on kasvanut. Erityisesti tämä nousi esiin asuntomessututkimuksen palautteessa.

Kehärata on myös pääkaupunkiseudun ja erityisesti Vantaan merkittävä liikenneyhteyksien parannus.

Rakentaminen on ollut suuri ja kallis investointi, mutta se on nähtävä maankäytön tehostamisen mahdollistajana ja sijoituksena tulevaisuuteen.

Suositukset:

Linjauudistuksen jälkeen esiin nousseita katvealueiden ongelmia tulee seurata.

6.3 Rakennusvalvonta

Arvioitavana oli rakennusvalvonnan tulosalueen toiminta kokonaisuutena (toiminnan tavoitteet ja niiden toteutuminen, talous ja toiminnan eri osa-alueet). Kirjallisena arviointiaineistona käytettiin vuoden 2015 talousarvioita, toimialan käyttösuunnitelmaa ja muuta saatavilla olevaa kirjallista ja sähköistä aineistoa sekä arviointikysymyksiin saatuja kirjallisia vastauksia. Arviointiin kuului myös tulosalueelle tehty arviointikäynti, jonka yhteydessä rakennusvalvontajohtaja ja paikalla ollut muu henkilöstö esittelivät yksityiskohtaisesti tulosalueen toimintaa ja samalla saatiin täydentävää tietoa arviointikysymysten kirjallisiin vastauksiin.

Tulosalueen tavoitteet liittyivät vuonna 2015 erilaisiin rakentamiseen liittyvien hankkeiden edistämiseen ja tukemiseen sekä omien palvelujen sujuvoittamiseen. Isoja rakentamiseen liittyviä projekteja olivat Vantaalla vuonna 2015 muun muassa asuntomessut ja Kehäradan valmistuminen, joiden myötä rakentamisen volyymit kasvoivat Vantaalla. Rakennusvalvonnan tärkein yksittäinen toiminnan tehostamiseen ja asiakaspalvelun sujuvoittamiseen liittyvä tavoite oli muuttaa koko rakennuslupakäsittely sähköiseksi 2015 aikana ja lupakäsittelyn muuttaminen yhden luukun periaatteella toimivaksi.

Toiminnasta

Ohessa tilastoja valmistuneista rakennuksista ja myönnetyistä rakennusluvista Vantaalla vuosina 2011–2015.[17]

Valmistuneet asunnot ja muut rakennukset 2011–2015

	2011	2012	2013	2014	2015
Asuinrakennukset k-m^2	192 994	136 583	161 038	161 168	227 682
Muut rakennukset, k-m^2	141 967	153 448	94 267	114 800	149 106
Kaikki yhteensä, k-m^2	334 961	290 031	255 305	275 968	376 788
Valmistuneita asuntoja yhteensä, kappalemäärä	2 132	1 360	1 675	2 022*	2 689*

*Vuoden 2014 yhteensä lukuun sisältyy 119 ja vuoden 2015 yhteensä lukuun 60 palvelutaloissa olevaa asuntopaikkaa.

Myönnetyt rakennusluvat 2011–2015

	2011	2012	2013	2014	2015
Asuinrakennukset, k-m^2	158 121	167 418	213 260	248 636	217 155
Muut rakennukset, k-m^2	200 011	139 014	107 954	167 481	200 305
Kaikki rakennukset, k-m^2	358 132	306 432	321 214	416 117	417 460
Asuinrakennukset, lukumäärä	1 533	1 756	2 433	3 008	2 799

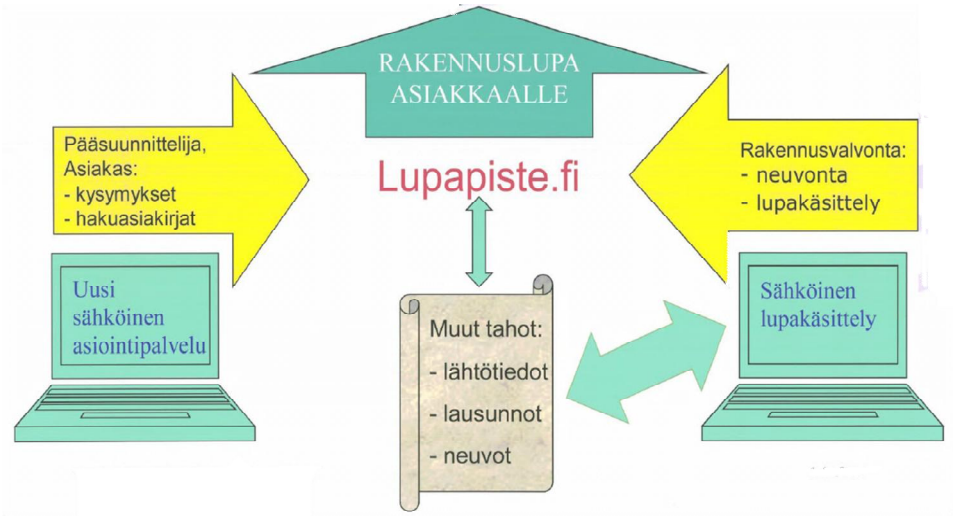
Rakentaminen jatkui Vantaalla kiivaana vuonna 2015. Valmistuneiden asuntojen ja myönnettyjen rakennuslupien pinta-alalla mitatut määrät kasvoivat jälleen edellisvuodesta. Asuntorakentaminen keskittyi Kehäradan varteen Tikkurilan, Kivistön ja Myyrmäen suuralueille, jonne rakennettiin yli 90 prosenttia vuoden 2015 valmistuneista asunnoista. Kova rakennusvauhti näkyi myös rakennusvalvonnan taloudessa, sillä isot lupahakemusmäärät kasvattivat myös tuloja ja tulosalueen toimintakate oli noin 1,4 miljoonaa euroa, joka ylitti talousarvion tavoitteen yli 1,2 miljoonalla eurolla.

Sähköinen lupakäsittely

Erityisesti tuottavuuden ja samalla asiakaspalvelun parantamiseen tähtäävä toimenpide oli rakennusvalvonnassa rakennuslupien sähköiseen lupakäsittelyyn ja yhden luukun periaatteeseen siirtyminen. Marraskuusta 2014 on pientaloluvat hoidettu sähköisesti ja 1.11.2015 alkaen koko lupakäsittely muuttui sähköiseksi.

17 Vantaan tilastokatsaus 2:2016.

Alla sähköinen toimintamalli kaaviona[18].

Toimintamallissa luvan hakija (tai edustaja, esimerkiksi pääsuunnittelija) saa rakennuslupaa varten tarvitsemansa palvelun (lähtötiedot, neuvonta ja lupa) yhdestä paikasta. Asiakasta ei ohjata luukulta toiselle vaan rakennusvalvonnan lupakäsittelijä ja lupasihteeri neuvovat asiakasta, keräävät tarvittavat lausunnot ja koordinoivat lupapäätöksen valmistelun. Lupapiste.fi palvelun kautta hoidetaan myös asiakkaan erilaiset kyselyt lupahakemukseen liittyen ja kaikki keskustelu dokumentoidaan. Asiakas saa halutessaan kysyä neuvoa myös muilta tahoilta.

Uudistuksen myötä varsinaiset asiakaskäynnit rakennusvalvonnassa ovat selvästi vähentyneet, myös lausuntomenettely on tehostunut kun asiakkaan ei itse tarvitse kerätä lausuntoja. Sähköistä asiointia kehitetään rakennusvalvonnassa edelleen ja esimerkiksi yhtenä kehittämiskohteena on älykäs asemapiirros-palvelu, jolloin asiakas/suunnittelija saisi suoraan ladattua asemapiirrokseen tarvittavat aineistot sähköisesti lupapiste.fi palvelussa.

Digitaalinen kaupunkimalli

Vantaan asuntomessuilla esiteltiin asuntomessualueesta tehty digitaalinen 5D-mallinnos. Mallissa yhdistettiin 3D laserkeilauksella tehtyyn maastomalliin mahdollisuus tarkastella asuntomessualuetta eri vuodenaikoina, eri ajankohtina sekä paikkatiedon avulla mallinnetut asuntomessualueen arkkitehtisuunnitelmat. Tällaista todellisiin suunnitelmakuviin perustuvaa alueellista sovellusta ei ole käytössä muualla Euroopassa. Mallissa on mahdollisuus tarkastella katuverkostoa, viheralueita ja rakennuksia oikeissa mittasuhteissa. Malliin on tarkoitus tulevaisuudessa liittää myös kaikki Vantaan uusien rakennusten arkkitehti-, rakenne- ja talotekniikan suunnitelmat. Näin mallilla nähdään myös miltä alue näyttää suunnitelmien toteutuessa. Mallinnosta voi hyödyntää tulevaisuudessa rakennusvalvonnassa kaupunkikuvallisessa tarkastelussa ja erilaisessa rakennetun ympäristön tiedonhallinnassa ja suunnittelussa. Malli on kehitetty avoimeksi, joten se on kaikkien kuntalaisten käytettävissä.

18 Vantaan rakennusvalvonta, powerpoint esitys HSY:n paikkatietoseminaari: Sähköisen asioinnin ja 5D-mallinnoksen kautta osaksi asiakkaiden prosesseja.

Yhteistyö pääkaupunkiseudulla

Pääkaupunkiseudun (Espoo, Helsinki, Kauniainen ja Vantaa) rakennusvalvonnat ovat tehneet jo pitkään säännöllistä yhteistyötä. Rakennusvalvontajohtajilla on tapaamisia vuosittain ja lisäksi rakennusvalvontojen eri asiantuntijaryhmät tapaavat toisiaan säännöllisesti. Yhteistyön tuloksena on koottu internet-sivulle *pksrava.fi* rakennusvalvontojen yhteisiksi käytännöiksi sopimia tulkintoja ja toimintatapoja. Lisäksi pääkaupunkiseudun rakennusvalvontataksat ovat hyvin lähellä toisiaan.

Johtopäätökset:

Rakennusvalvonnan tulosalueen työmäärää lisäsi huomattavasti erittäin kiivaana Vantaalla jatkunut rakentaminen. Kova rakennusvauhti heijastui positiivisesti myös rakennusvalvonnan tulosalueen talouteen sillä rakennusvalvonnan toimintakate oli yli 1,2 miljoonaa euroa arvioitua parempi.

Tärkeä asiakaspalvelun sujuvoittamiseen ja tuottavuuden kohottamiseen tähtäävä toimenpide rakennusvalvonnassa on ollut siirtyminen sähköiseen lupamenettelyyn ja yhden luukun periaatteeseen. Sähköinen asiakaspalvelu ja yhden luukun periaate on ollut käytössä pientalorakentamisen osalta jo marraskuusta 2014 ja vuoden 2015 marraskuussa käytäntö laajeni kaikkea rakentamista koskevaan lupamenettelyyn. Asiakas saa lupapiste.fi nettiosoitteessa kaiken rakennuslupaan liittyvän palvelun. Asiakas asioi vain rakennusvalvonnan lupaneuvonnan kanssa ja rakennusvalvonta hoitaa tarvittavien lausuntojen hankkimisen rakennuslupahakemukseen, joten asiakas saa tarvitsemansa palvelun yhden luukun kautta. Tämä tehostaa lausuntomenettelyjä ja vähentää varsinaisia asiakaskäyntejä. Palvelua kehitetään edelleen entistä monipuolisemmaksi.

Vantaan asuntomessualueesta tehty digitaalinen 5D-mallinnos ja sen edelleen kehittäminen ja mallinnoksen laajentaminen koko Vantaan aluetta koskevaksi on tuomassa jatkossa uudenlaisia mahdollisuuksia rakennetun ympäristön suunnitteluun ja rakentamisen vaikutusten ennakointiin. Mallin avulla on mahdollisuus tarkastella mallinnetun alueen rakennuksia, katuja ja viheralueita oikeissa mittasuhteissa. Malliin on tarkoitus tulevaisuudessa liittää uusien rakennusten ja rakennettavan ympäristön erilaiset suunnitelmat, jolloin voidaan hahmottaa miten alue muuttuu, kun uudet rakennukset sijoittuvat ympäristöön. Malli on kehitetty avoimeksi, joten se tarjoaa myös kansalaisille mahdollisuuden nähdä eri rakennushankkeiden vaikutuksia omaan ympäristöön.

Suositukset:

Rakennusvalvonnan tulee seurata palvelun toimimista voimakkaan kysynnän aikana sekä niissä tapauksissa, joissa asiakas joutuu käyttämään muuta kuin sähköistä asiakaspalvelua.

6.4 Varikko

Arvioinnissa käytiin läpi kaupungin varikon taloutta ja toimintaa kokonaisuutena, toiminnan keskeisiä tavoitteita sekä toiminnan haasteita nyt ja tulevaisuudessa. Kirjallisena arviointiaineistona käytettiin vuoden 2015 talousarviota, toimialan käyttösuunnitelmaa ja muuta saatavilla olevaa kirjallista ja sähköistä aineistoa sekä arviointikysymyksiin saatuja kirjallisia vastauksia. Arviointiin kuului myös varikolle tehty arviointikäynti, jonka yhteydessä varikon johtaja esitteli varikon tiloja ja yksityiskohtaisesti toiminnan eri osa-alueita. Vantaan kaupungin varikko vastaa keskitetysti kaupungin ajoneuvo-, kone- ja lisälaitekaluston hankinnasta ja hallinnoinnista sekä tähän kalustoon liittyvästä huolto- ja korjaamotoiminnasta. Varikko kuuluu maankäytön ja ympäristön toimialaan ja siellä kuntatekniikan keskuksen tulosalueeseen. Varikko on jakautunut kolmeen vastuualueeseen: tukipalvelut (hallinto, kalustohankinnat, vuokrasopimukset, ajoneuvojen paikanninjärjestelmän pääkäyttö), konekeskus (ajoneuvojen lisälaitteiden vuokraus ja hallinnointi sekä vahinkoasiat ja korjaamo (kaluston huolto- ja korjaus sekä varaosavarasto).

Varikon nykyisen toimintamallin muotoutuminen

Vuonna 2010 tehtiin selvitys mahdollisuuksista ulkoistaa varikon korjaamotoiminta. Selvityksessä todettiin, että kaupungilla pitää säilyttää oma pieni tilaajayksikkö ja muun muassa kiireellisiä korjaustöitä tekevä akuutti-

korjaamo. Kehittämistoimenpiteiksi esitettiin korjaamotilojen pienentämistä, korjaamotoiminnan kehittämistä ja ostopalvelujen lisäämistä sitä mukaa, kun omat resurssit pienenevät. Selvityksen perusteella varikon korjaamotiloja pienennettiin noin 35 prosentilla ja korjaamotilojen pinta-ala on nyt noin 1 890 m^2 (ennen noin 2 830 m^2). Vapautuviin tiloihin siirtyi nuorisopalveluiden auto- ja metallipaja. Samoin siirryttiin akuuttikorjaamomalliin ja vuosi 2012 oli ensimmäinen, jolloin akuuttikorjaamomalli toimi koko laajuudessaan. Akuuttikorjaamomalli tarkoittaa, että varikon korjaamo keskittyy pääasiassa raskaan kaluston akuuttikorjauksiin sekä lisälaitteiden ja sesonkikoneiden (hiekottimet, aurat, harjat ja ruohonleikkurit) kausihuoltoon. Euromääräisesti oman toiminnan osuus korjaamotoiminnasta on tällä hetkellä noin 60 prosenttia ja ostopalvelujen noin 40 prosenttia.

Vuonna 2012 selvitettiin mahdollisuuksia ulkoistaa varikko- sekä romuajoneuvotoiminnat. Selvityksen perusteella päätettiin varikon romuajoneuvotoiminta ulkoistaa (ulkoistus tapahtui 1.9.2014 alkaen) ja varsinaisten varikkotoimintojen osalta jatkaa nykyistä käytäntöä. Romuajoneuvotoiminta katsottiin sellaiseksi toiminnalliseksi kokonaisuudeksi, joka ei liittynyt varikon muuhun toimintaan. Romuajoneuvotoiminnan ulkoistuksella ei ollut merkittäviä taloudellisia vaikutuksia, mutta toiminnallisesti voidaan nyt entistä paremmin keskittyä jäljellä oleviin ydintoimintoihin.

Toiminnan volyymeja

Ajoneuvojen määrä 2015, 433 kpl.

Korjaamon työmääräimet 2013–2015 (kappalemäärät)

2013	2014	2015
2 445	2 298	2 378

Ajoneuvojen polttoaineen kulutus 2013–2015 (litroina)

2013	2014	2015
714 346	656 000	685 000

Tavoitteet

Varikon tavoitteena on huolehtia, että kaupungin yksiköillä on käytössään mahdollisimman hyvin käyttötarkoitukseen sopivaa kalustoa ja huolehtia, että kaluston hankinnoissa otetaan huomioon myös ympäristöystävällisyys. Lisäksi varikko pyrkii toiminnassaan löytämään keinoja ajoneuvojen käyttöasteen parantamiseen. Monen Vantaan kaupungin yksikön palvelutuotannon sujuvuudelle on tärkeää, että yksikön ajoneuvo-, kone- ja lisälaitekalusto on asianmukaista ja toimintakunnossa. Varikon ajoneuvokalustoon liittyvissä asioissa antamalla tuella on näin merkittävä vaikutus kaupungin palvelutuotannolle. Keskittämällä ajoneuvokalustoon liittyvät asiat varikolle on myös saatu yhdenmukaiset käytännöt ajoneuvoasioihin.

Kaluston hankinnat

Kalustoa hankitaan sekä investointi- että leasingrahoituksella.

Investointirahoituksella: raskaat kuorma-autot, työkoneet ja strateginen kalusto (valmiussuunnitelman vaatima kalusto) ja leasingrahoituksella: henkilöautot (huoltoleasing), pakettiautot (rahoitusleasing) ja kevyet kuorma-autot (rahoitusleasing).

Hankintaprosessista

Kaluston käyttäjien kanssa (toimialojen) käydään kalustopalaveri 1–4 kertaa vuodessa, jossa käydään läpi kalustotarpeet ja mahdolliset toimintaa koskevat muutokset. Hankintaprosessissa tehdään myös tiivistä yhteistyötä hankintakeskuksen kanssa. Yhteistyöllä varmistetaan, että saadaan hankittua mahdollisimman tarkoituksenmukainen kalusto ja että hankintaprosessissa on käytössä riittävä hankintaosaaminen.

Vähäpäästöisyystavoitteet ja kriteerit

Hankittavien ajoneuvojen vähäpäästöisyyteen on alettu kiinnittää entistä enemmän huomiota. Taustalla on EU-tasoisia, kansallisia ja kaupunkitasoisia säädöksiä ja tavoitteita. Euroopan parlamentin asetuksella (443/2009/EY) on annettu raja-arvo (95 grammaa/kilometri), johon uusien henkilöautojen hiilidioksidipäästöt pitää pudottaa vuoteen 2020. Suomessa on annettu laki ajoneuvojen energia- ja ympäristövaikutusten huomioimisesta julkisissa hankinnoissa (1509/2011). Laki velvoittaa julkisia hankintayksiköitä ottamaan huomioon esimerkiksi ajoneuvojen käytöstä aiheutuva energiankulutus, hiilidioksidipäästöt, typenoksidi-, hiilivety- ja hiukkaspäästöt. Laki ei kuitenkaan sisällä mitään yleisiä kriteereitä vähäpäästöisille ajoneuvoille. Myös pääkaupunkiseudun ilmastostrategiassa 2030 on yhtenä päästöjen vähentämiskeinona vähäpäästöisten ajoneuvojen käytön edistämien.

Vantaalla on hankittaville ajoneuvoille määritelty kaupunkitasoiset päästökriteerit. Päästörajoja ja päästövaatimuksia tarkistetaan ja tiukennetaan vuosittain niin, että hankittavien henkilöautojen hiilidioksidipäästöjen keskiarvojen osalta päästäisiin vuonna 2020 EU:n päästötavoitteeseen 95 grammaa/kilometri. Hankittavien pakettiautojen, kuorma-autojen ja työkoneiden on myös täytettävä viimeisimmät EU:n asettamat päästörajat. Päästörajojen saavuttamiseksi pyritään myös lisäämään hybridi- , kaasu- ja sähköajoneuvojen määrää kaupungin ajoneuvokannassa ja lisäämään sähköautojen latauspisteitä. Käyttöön otetulla ajoneuvojen paikkatietojärjestelmällä on myös ajoneuvojen käytön tehostumisen ja ajomatkojen ja ajoreittien optimoinnin kautta päästöjä vähentävä vaikutus.

Kaluston käyttöasteen ja toiminnan tuottavuuden lisääminen

Tuottavuuden lisäämiseksi on otettu käyttöön ajoneuvojen paikkatietojärjestelmä, joka on asennettu tällä hetkellä 240 kaupungin ajoneuvoon. Järjestelmän avulla saadaan tarkat tiedot ajoneuvon liikkeistä ja työtiedoista. Näin tehostetaan ajoneuvon käyttöä (voidaan esimerkiksi valita aina lähin mahdollinen sopiva ajoneuvo työtehtävään ja lyhentää ajoreittejä). Varikko toimii järjestelmän pääkäyttäjänä. Lisäksi ajoneuvojen käytön raportointi tehostuu. Paikannusjärjestelmän tuottaman tiedon avaamista kuntalaisille testattiin vuonna 2016. Vantaa avasi talvella 2016 katuverkoston talvihoidon auraustilannetta visualisoivan karttapalvelun. Palvelussa kaupunkilaiset pystyivät seuraamaan lumiaurojen kulkua karttapohjaisessa nettisovelluksessa. Tiedot päivittyivät palveluun noin tunnin viiveellä. Palvelusta on tarkoitus tehdä pysyvä. Varikko on tehostanut toimintaansa myös henkilöstöjärjestelyillä, sillä taloussihteerin eläköitymisen jälkeen ei palkattu uutta vaan työpanos korvattiin jakamalla työt muun henkilöstön kesken ja hyödyntämällä kuntatekniikan tulosalueen keskitettyjä sihteeripalveluja.

Valvonta ja riskien hallinta

Varikolla on yhtenäinen rekisteri kaupungin ajoneuvokalustosta. Kustannusten seuranta on yhtenäistä ja vahinkotapauksissa käsittely vakuutusyhtiön kanssa hoidetaan aina varikolta. Varikko on myös laatinut sekä ajoneuvojen käyttöohjeet että kaupunkitasoiset ohjeet ajoneuvojen vastuuhenkilöiden tehtävistä. Ajoneuvojen polttoaineentankkauksia ja keskikulutusta varikko seuraa polttoainetoimittajalta saatavista raporteista, samalla seurataan myös, että laskut sisältävät vain polttoaineostoja. Asennettujen paikannuslaitteiden avulla saadaan nyt tarkkoja raportteja ajoneuvojen ajoista ja niiden suorittamista työtehtävistä. Paikannusjärjestelmä auttaa myös kadonneen ajoneuvon löytämisessä.

Johtopäätökset:

Varikon nykyinen keskitetty oma pieni tilaajayksikkö ja yhtenäinen ajoneuvohallinta on hyvä säilyttää kaupungilla. Keskittämisen myötä kaupungilla on yhtenäiset käytännöt ajoneuvokalustoon liittyvissä asioissa. Samalla muodostuu kokonaiskuva kaluston määrästä ja kustannuksista, jolloin voidaan tehostaa kaluston yhteiskäyttöä ja ajoneuvojen käytön ja siihen liittyvien kustannusten seurantaa ja valvontaa.

Varikko tekee tiivistä yhteistyötä muiden toimialojen kanssa. Ajoneuvojen hankinnassa on yhä tärkeämmäksi nousseet ympäristökriteerit.

Ajoneuvojen paikkatietojärjestelmä tehostaa ajoneuvojen käyttöä. Järjestelmän tietoa on avattu myös kuntalaisten käyttöön katujen talvikunnossapidon seurantaan liittyen.

Suositukset:

Tarkastuslautakunta suosittelee jatkossakin hyödyntämään paikkatietojärjestelmän tietoja myös kuntalaisten informoinnissa.

7 SIVISTYSTOIMI

7.1 Ammattiopisto Varia

Arvioitavana oli Vantaan ammattiopisto Varian toiminta kokonaisuutena (toiminnan tavoitteet ja niiden toteutuminen, talous ja toiminnan eri osa-alueet). Kirjallisena arviointiaineistona käytettiin vuoden 2015 talousarviota ja toimialan käyttösuunnitelmaa, kaupungin hallussa olevaa muuta kirjallista ja sähköistä materiaalia sekä arviointikysymyksiin saatuja kirjallisia vastauksia. Arviointiin kuului myös ammattiopistolle tehty arviointikäynti, jonka yhteydessä tutustuttiin oppilaitoksen tiloihin ja Varian rehtori esitteli yksityiskohtaisesti toimintaa ja samalla saatiin täydentävää tietoa arviointikysymysten kirjallisiin vastauksiin.

Toimintastrategia ja tavoitteita

Ammattiopisto antaa järjestämisluvan mukaista nuorten ja aikuisten ammatillista perus-, lisä-, ja täydennyskoulutusta sekä perusopetuksen lisäopetusta. Varialla on oma 2012–2015 vuosille laadittu toimintastrategia. Toimintastrategiasta johdettu Varian vuoden 2015 tuloskortti sisältää sekä Vantaan kaupunkistrategiasta, sivistystoimen toimialan tuloskortista että Varian omasta strategiasta johdettuja tavoitteita.

Vantaan kaupungin vuoden 2015 strategisista tavoitteista kaksi liittyy keskeisesti Varian toimintaan ja Varian omassa tuloskortissa on niihin liittyvät tavoitteet:

Vantaan kaupunkistrategian tavoite 13.1: Toteutetaan koulutus- ja nuorisotakuuta.
Tavoitteen mittari ja tavoitetaso: Perusopetuksen jälkeiseen jatkokoulutukseen päässeiden prosenttiosuus 99 prosenttia.
Varian tuloskortti: Järjestämisluvan mukaiset koulutuspaikat täynnä (paikkoja 3 020 vuodelle 2015).

Vantaan kaupunkistrategian tavoite 13.2: Ammatillisen koulutuksen opintojen keskeyttämiset vähenevät.
Tavoitteen mittari ja tavoitetaso: Tutkintotavoitteisen koulutuksen ja valmistavien koulutusten keskeyttämisprosentti 10,0 prosenttia.
Varian tuloskortin tavoite: Ammatillisen koulutuksen opintojen keskeyttämiset vähenevät ja läpäisy paranee.

Näitä tavoitteita pyrittiin Variassa saavuttamaan useilla toimenpiteillä vuonna 2015. Koulutuspaikkojen täyttämiseksi lisättiin perusopetuksen lisäopetusryhmiä (kymppiluokkia) ja ammattistartteja. Ammattistartit muut-

tuivat 1.8.2015 alusta osaksi ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavaa VALMA-koulutusta[19]. Lisäksi Varia haki ja myös sai lisää järjestämisluvan mukaisia koulutuspaikkoja. Keskeyttämisen vähentämiseksi puolestaan järjestettiin hitaasti eteneville ja keskeyttämisvaarassa oleville opiskelijoille mahdollisuuksia tehdä puuttuvia opintoja säännöllisesti pidettävissä rästipajoissa tehostetun opetuksen ja ohjauksen turvin. Keskeyttämisvaarassa ja keskeyttämistä suunnitteleville opiskelijoille tarjottiin myös mahdollisuutta siirtyä väliaikaisesti ammattistarttiin (VALMA 1.8.2015 alkaen), työpajoille tai niin sanottuun varikkoryhmään, joissa pyritään saamaan elämänhallinta ynnä muut opiskelua häiritsevät asiat hallintaan ja suunnitellaan uudelleen opiskelua. Tavoitteena on, että näihin ryhmiin tulevat opiskelijat palaisivat opiskelemaan tutkintoon johtavaan koulutukseen. Keskeyttämisiä pyrittiin vähentämään myös lisäämällä opettajien osaamista toteuttaa opetus aiemmin monipuolisemmalla tavalla. Opiskelijoiden osallisuutta lisättiin järjestämällä erilaisia osallisuuteen ja hyvinvointiin liittyviä tapahtumia (hyvinvointiviikko, liikuntatapahtumat).

Tavoitteiden toteutuminen

Varian keskeytysprosentti suhteessa koko opiskelijamäärään oli 14,5 prosenttia vuonna 2015. Keskeyttämisprosentti kasvoi vuodesta 2014 (tuolloin 13 prosenttia). Toisessa tavoitteessa edettiin myönteisesti eli opiskelijamäärä kyllä kasvoi, mutta aivan kaikkia järjestämisluvan mukaisia koulutuspaikkoja ei saatu täytettyä.

Valtiontalouden säästöt

Taloutta on kiristänyt valtion opiskelijakohtaiseen yksikköhintaan vuonna 2015 tekemät 4,2 prosentin leikkaukset. Tätä tulonvähennystä on pyritty kompensoimaan muun muassa opiskelijamäärän lisäyksellä.

Valtiontalouden säästöt ja kaavaillut lakimuutokset tulevat toteutuessaan edelleen leikkaamaan ammatillisten oppilaitosten saamaa valtion avustusta. Jos säästöesitykset toteutuvat esitetyn kaltaisina Varia arvioi, että sen valtionosuus vähenee jatkossa noin 15 prosenttia. Varia pyrkii eri keinoilla kompensoimaan odotettavissa olevia tulonmenetyksiä. Varian opetus- ja kulttuuriministeriön järjestämisluvan mukaista opiskelijamäärää on nostettu vuosittain viime vuosina. Vuosilisäys järjestämisluvan mukaisiin opiskelijamääriin on ollut yli 100 opiskelijaa vuosina 2014–2016. Vaikka Varian oppilasmäärät ovat kyseisinä vuosina nousseet, niin kaikkia järjestämisluvan mukaisia koulutuspaikkoja ei ole saatu täytettyä. Varia on tehostanut markkinointia ja pyrkinyt näin lisäämään tunnettavuuttaan sekä tarjoamaan entistä joustavampia opiskelumahdollisuuksia saadakseen kaikki järjestämisluvan mukaiset opiskelupaikat täytetyksi ja tätä kautta lisää tuloja kompensoimaan leikkausten vaikutuksia. Säästötoimina on myös vähennetty tukipalveluista vuonna 2015 kuusi työnohjaajaa ja opetuksen ja ohjauksen resurssia jaetaan aiempaa tarkemmin tarveharkintaisesti. Tavoitteena on, että kaikki ryhmät olisivat täysiä ja tämän vuoksi on parannettu mahdollisuuksia aloittaa opinnot muulloinkin kuin syksyisin. Varia on vuodesta 2014 käyttänyt kahden sisäänoton mallia, jolloin syksyn lisäksi myös tammikuussa otetaan opiskelijaryhmiä. Lisäksi on kehitetty erityishakua, jonka kautta on mahdollisuus aloittaa opiskelu osaan tutkinnoista kesken lukukauden. Opiskelijamäärän lisäämisen yhteydessä on tehostettu myös tilojen käyttöä ja jatkuvasti yritetään kehittää uusia ja kustannustehokkaampia tapoja toteuttaa opetusta.

[19] Ammatilliseen peruskoulutukseen valmentava koulutus, johon yhdistettiin peruskoulutukseen ohjaava ja valmistava koulutus (ammattistartti), peruskoulutukseen valmentava ja kuntouttava opetus ja ohjaus (AKKU), maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistava koulutus (MAVA) sekä kotitalousopetus.

Toiminnasta yleisesti

Ohessa on koottuna Varian toiminnan volyymeja, laatua ja tuottavuutta kuvaavia tunnuslukuja.

Toiminnan volyymi	TP 2013	TP 2014	TP 2015
Opiskelijamäärä	2 725	2 746	2 850
Aloituspaikat yhteensä	1 202	1 344	1 583

Laatu ja vaikuttavuus	TP 2013	TP 2014	TP 2015
Keskeyttämisprosentti opiskelijamäärästä	12 %	13 %	14,5 %

Tuottavuus	TP 2013	TP 2014	TP 2015
Tutkinnon suorittaneet	709	653	779

Tuloksellisuusrahoitus

Varia on viime vuosina menestynyt hyvin ammatillisten oppilaitosten välisessä tulosindeksivertailussa ja saanut Opetushallituksen jakamaa tuloksellisuusrahaa (vuonna 2015 tätä rahoitusta saatiin noin miljoona euroa). Oppilaitoksia vertaillaan valtakunnallisella tuloksellisuusrahoitusmittaristolla, johon kootaan koulutuksen järjestäjiltä keskeisiä toiminnan vaikuttavuutta, tuottavuutta ja tehokkuutta kuvaavia tietoja. Tärkeimmät mittarit (painoarvo 90 prosenttia koko mittaristosta) kuvaavat opiskelijoiden sijoittumista valmistumisen tai opintojen keskeyttämisen jälkeen.

Ajankohtaista

Varian voimassa oleva strategiakausi päättyy vuoden 2015 lopussa. Varia laatii syksyn 2015 aikana uuden strategian niin, että se sovitetaan ajallisesti yhteen Vantaan kaupungin strategian kanssa. Tällöin kaupunkistrategiasta ja sen osana olevasta sivistystoimen strategiasta tulevista tavoitteista on helpompi rakentaa yhtenäinen toimintaa ohjaava kokonaisuus.

Elokuun alusta 2015 tuli voimaan ammatillista koulutusta koskevia lakimuutoksia. Uusien lakimuutosten myötä yhteisten tutkintojen osien sisältöjä opiskellaan aiempaa enemmän integroituna ammatillisiin sisältöihin. Jos opiskelijalla on aiemmin muualta hankittua osaamista, joka vastaa tutkinnon perusteita niin se tunnustetaan osaksi tutkintoa. Nyt pyritään myös käyttämään entistä monipuolisempia ja vaihtoehtoisia oppimistapoja ja oppimisympäristöjä, eli opiskelu ei ole aikaan eikä paikkaan sidottua.

Yhteistyö eri tahojen kanssa

Työelämäyhteistyö

Työelämäyhteistyön tärkeitä muotoja ovat alakohtaisten neuvottelukuntien (16 kappaletta) ja ammattiosaamisen näyttöjen toimielimen kautta tehtävä yhteistyö. Lisäksi työelämän kanssa on yhteisiä kehittämisprojekteja ja ennakointiin liittyvää yhteistyötä.

Alakohtaisissa neuvottelukunnissa on kyseisen alan työelämän edustajia ja lisäksi vähintään yksi Varian edustaja. Neuvottelukunnat toimivat yhteistyöeliminä työelämän suuntaan opetussuunnitelmien laadinnassa ja

suunnitelmia päivitettäessä sekä Varian toimintaa ja linjauksia suunniteltaessa. Lisäksi neuvottelukunta ottaa kantaa myös tutkintoihin liittyvien ammattiosaamisen näyttöjen järjestämiseen liittyviin asioihin.

Ammattiosaamisen näyttöjen toimielin hyväksyy Varian opetussuunnitelman osana olevat suunnitelmat ammattiosaamisen näyttöjen toteuttamisesta ja arvioinnista, valvoo näyttötoimintaa sekä päättää ammattiosaamisen näyttöjen arvioinnista. Toimielimessä on seitsemän eri alojen työelämän edustajaa ja Variasta opettajien ja opiskelijoiden edustaja. Vantaan opetuslautakunta nimeää jäsenet sekä alakohtaisiin neuvottelukuntiin että ammattiosaamisen näyttöjen toimielimeen.

Variassa on noin 20 kehittämishanketta, joissa useissa työelämä on mukana. Esimerkiksi työpaikalla tapahtuvaan oppimiseen ja siihen liittyvään ohjaukseen liittyvissä hankkeissa tehdään yhteistyötä työelämän kanssa. Lisäksi lyhyen tähtäimen koulutustarve-ennakoinnissa ja työvoimatarve-ennusteiden laatimisessa tehdään yhteistyötä työ- ja elinkeinoelämän kanssa.

Yhteistyö kaupungin muiden yksiköiden kanssa ja pääkaupunkiseudulla

Perusopetuksen kanssa Varia tekee yhteistyötä järjestämällä säännöllisiä tapaamisia muun muassa opinto-ohjaajille ja rehtoreille. Parina viime vuotena on annettu perusopetuksen oppilaille mahdollisuus päästä opiskelemaan yksi Varian ammatillinen kurssi. Perusopetuksen ja Varian opettajille on myös tarjottu tutustumismahdollisuus toistensa opetukseen. Varia järjestää säännöllisesti perusopetuksen oppilaille vierailumahdollisuuksia ja avoimet ovet -tilaisuuksia. Varialla ja Vantaan lukioilla on yhteinen valintaopas, yhteiset yhteishaun vanhempainillat ja yhteiseen hakuun liittyviä tiedotteita. Lisäksi Kauppaoppilaitos MERCURIAN kanssa tehdään yhteistyötä muun muassa kansainvälisyysasioissa. Varialla on yhteistyötä myös aikuisopiston ja nuorisopalvelujen kanssa. Aikuisopetuksen kanssa tehdään maahanmuuttajakoulutukseen liittyvää yhteistyötä. Nuorisopalvelujen kanssa pidetään säännöllisesti palavereja, joissa edustettuina ovat laaja-alaisesti nuorten kanssa työtä tekevät tahot.

Yhteistyötä pääkaupunkiseudun muiden koulutuksenjärjestäjien kanssa tehdään valtakunnallisten ja alueellisten yhteistyöfoorumien, yhteisten kehittämishankkeiden ja alakohtaisten yhteistyöryhmien kautta.

Oman toiminnan arviointi

Laissa ammatillisesta koulutuksesta § 24, todetaan, että ”Koulutuksen järjestäjän tulee arvioida antamaansa koulutusta sekä osallistua ulkopuoliseen toimintansa arviointiin”. Varia kerää toiminnastaan määrällistä ja laadullista tietoa, jota käytetään toiminnan parantamiseen. Varia osallistuu kaikkiin Opetushallituksen ja koulutuksen arviointikeskuksen (KARVI) järjestämiin valtakunnallisiin arviointeihin. Vuonna 2015 koulutuksen arviointikeskuksen arviointina suoritettiin ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen sekä kestävän kehityksen avaintaitojen arviointi. Näiden lisäksi toteutettiin kaikissa ammatillisissa oppilaitoksissa toimintajärjestelmän itsearviointi. Arvioinnissa toimintajärjestelmä oli jaettu 12 pääkohtaan, joista oli vielä erotettu useita pienempiä osa-alueita. Arvioinnissa oli käytössä kolmeportainen asteikko (1=puuttuva, 2=alkava, 3=kehittyvä). Vaihtelut Varian osalta olivat melko pieniä ja yhdeksässä pääkohdassa arvosana oli 3 ja kolmessa pääkohdassa 2. Arviointien pääkohtien sisällä oli hieman enemmän vaihtelua. Varia käyttää tuloksia toimintansa kehittämisessä. Opiskelijat on myös otettu mukaan toiminnan kehittämiseen ja arviointiin. Opiskelijoilta kysytään vuosittain opetuksen laatuun ja tehokkuuteen liittyviä asioita valtakunnallisesti käytössä olevalla verkkopohjaisella INKA-kyselyllä. Lisäksi Varia on tehnyt opiskelijoille erilaisia opetukseen ja koulupäivien sisältöön liittyviä kyselyjä.

Johtopäätökset:

Vantaan ammattiopisto Varian toiminnan tavoitteista keskeyttämisten vähentämiseen ja kaikkien koulutuspaikkojen täyttämiseen liittyvät tavoitteet kuuluvat tiiviisti Vantaan kaupungin sitoviin tavoitteisiin. Varia on kokeillut keskeyttämisten vähentämiseksi useita toimenpiteitä.

Varia on saanut vuosittain Opetushallituksen ammatillisille oppilaitoksille tuloksellisuusindeksivertailun perusteella jakamaa tuloksellisuusrahaa mittariston perusteella, jonka tärkeimmät mittarit kuvaavat opiskelijoiden sijoittumista valmistumisen tai opintojen keskeyttämisen jälkeen.

Valtion suunnittelemien ammatillisen koulutuksen leikkausten arvioidaan pudottavan jatkossa noin 15 prosentilla Varian valtionosuuksia. Varia on jo alkanut varautua valtionosuuksien leikkauksiin erilaisilla säästö- ja tehostamistoimenpiteillä.

Suositukset:

Tarkastuslautakunta näkee tärkeäksi edelleen jatkaa keskeyttämisten vähentämiseen ja talouden hallintaan tähtääviä toimenpiteitä.

7.2 Kauppiaitten Kauppaoppilaitos Oy

Arviointikohteena oli Kauppiaitten Kauppaoppilaitos osakeyhtiö ja yhtiön omistama kauppaoppilaitos. Arvioinnissa kiinnitettiin huomiota yhtiön tavoitteiden toteutumiseen ja oppilaitoksen toimintaan kokonaisuutena. Arviointiaineistona käytettiin yhtiöön ja oppilaitokseen liittyvää tilasto- ja asiakirja-aineistoa sekä arviointikysymyksiin saatuja kirjallisia vastauksia. Lisäksi tehtiin vierailukäynti oppilaitokseen, jonka yhteydessä tutustuttiin oppilaitoksen tiloihin ja saatiin toimintaan liittyvää tarkentavaa lisätietoa.

Kauppiaitten Kauppaoppilaitos osakeyhtiön osakkaita ovat Vantaan kaupunki (95,5 prosentin omistusosuus) ja Helsingin Kauppiaitten yhdistys ry (4,5 prosentin omistusosuus). Yhtiö omistaa MERCURIA Kauppiaitten Kauppaoppilaitoksen. Oppilaitos tarjoaa sekä nuorille että aikuisille mahdollisuuden suorittaa erilaisia kaupallisen alan perus- ja ammattitutkintoja.

Valtuuston asettamat tavoitteet

Vantaan kaupunginvaltuusto hyväksyi vuoden 2015 talousarvion yhteydessä kaupungin keskeisille ja taloudellisesti merkittäville yhtiöille sitovat tavoitteet taloussuunnitelmakaudelle 2015–2018. Ohessa on Kauppiaitten Kauppaoppilaitos Oy:lle asetetut tavoitteet ja niiden toteutuminen.

Taloustavoitteena oli nettotulos 100 000 euroa ja muina tavoitteina täyttöaste, opiskelijoiden työllistyminen ja jatko-opinnot, opintojen keskeyttäminen ja ylläpitäjän antama arvosana toiminnasta asteikolla 1–5.

Asetetut tavoitteet toteutuivat opintojen keskeyttämisiä lukuun ottamatta. Keskeyttämisten lisääntymiseen vaikutti ennakoitua suurempi opiskelijamäärä ja erityisesti aikuisopiskelijoiden keskeyttämisten lisääntyminen, mikä johtuu koko kaupan alan vaikeasta taloudellisesta tilanteesta. Tavoitteiden toteutuminen ilmenee kohdasta 1.5.

Talous

Kauppiaitten Kauppaoppilaitos Oy:n taloudelliset tulokset ovat viime vuosina olleet selvästi ylijäämäisiä ja yhtiön taloudellinen asema on vakaa. Oppilaitoksen vuosittainen liikevaihto on ollut vuosina 2012–2015 noin seitsemän miljoonaa euroa. Vuonna 2015 Kauppiaitten Kauppaoppilaitos Osakeyhtiön taseeseen on kertynyt aiempien tilikausien ylijäämää noin kymmenen miljoonaa euroa (lukuun laskettu mukaan 2015 kertynyt ylijäämä). Suurin tuloerä on vuosittain ollut koulutuspaikkakiintiön perusteella maksettava valtionosuus, josta on kertynyt vuosittain lähes 90 prosenttia koko tulorahoituksesta. Ammatillisen koulutuksen rahoitusta vuosille

2013 ja 2014 supistettiin valtion osalta, kun koulutuspaikkojen yksikköhintojen indeksikorotukset jäädytettiin ja lisäksi yksikköhintoihin tehtiin pieniä leikkauksia.

Ammatillisen koulutuksen rahoitusta uudistetaan edelleen jatkossa, mutta vielä ei ole tarkkaa tietoa miten uudistus tapahtuu. On todennäköistä, että ammatillisen koulutuksen valtiolta saama rahoitus tulee jatkossa edelleen vähenemään. Kauppiaitten Kauppaoppilaitos Oy pyrkii koko ajan tehostamaan toimintaansa ja varautuu valtionrahoituksessa odotettavissa oleviin muutoksiin. Oppilaitos kehittää muun muassa koko ajan uusia koulutustuotteita asiakaspinnan laajentamiseksi ja samalla on myös toteutettu hillittyjä kustannussäästöjä.

Toiminta laajemmasta näkökulmasta

Opiskelijamääriä[20]

	2013	2014	2015
Nuorisokoulutus			
kevät	533	555	638
syksy	562	606	636
Aikuiskoulutus			
kevät	200	141	166
syksy	162	183	164

Oppilaitoksen hakijamäärät ovat vuosittain olleet hyvällä tasolla ja oppilaitos on viime vuosina ottanut oppilaita yli sille myönnetyn opiskelijakiintiön.

Toiminnan kehittäminen

Ammatillisen koulutuksen tutkintojärjestelmä muuttui 1.8.2015 alkaen osaamisperusteiseksi ja vahvasti työelämäpainotteiseksi. Kauppiaitten Kauppaoppilaitos on kehittänyt opetustaan vastaamaan uuden tutkintojärjestelmän vaatimuksia. Opinnot voi suorittaa yksilöllisesti ja työvaltaisesti ilman yhteisiä lukujärjestyksiä. Samoin painotetaan osaamista, eli opiskelijan aiempi osaaminen huomioidaan hänen opinnoissaan.

Yhteistyötahoja

Kauppiaitten Kauppaoppilaitos tekee tiivistä yhteistyötä alueen muiden oppilaitosten kanssa. Vantaan oppilaitoksista samoissa tiloissa olevan Martinlaakson lukion ja ammattiopisto Varian kanssa tehdään yhteistyötä muun muassa kansainvälisyysasioissa. Martinlaakson lukion ja kauppaoppilaitoksen sijainti samoissa tiloissa antaa hyvät mahdollisuudet yhteensovittaa sekä kaupallisen perustutkinnon että ylioppilastutkinnon kursseja ja suorittaa molemmat tutkinnot. Lisäksi Helsingissä sijaitsevat Suomen liikemiesten kauppaoppilaitos, Helmi liiketalousopisto ja ravintolakoulu Perho ovat tärkeitä yhteistyökumppaneita. Yhteistyö käsittää muun muassa pedagogista kehittämistä, laatujärjestelmäarviointia, yhteisiä hankkeita ja kansainvälistä yhteistyötä opiskelija- ja opettajavaihdossa.

Oppilaitoksella on työssäoppimispaikkoja sadoissa vantaalaisissa yrityksissä. Myös työssäoppimispaikkojen henkilöstöä koulutetaan kysynnän mukaan lyhyt- ja pitkäkestoisessa koulutuksessa. Työssäoppimisjaksot ovat myös opettajille tärkeä kytkös työelämään, sillä toimiessaan oppilaiden työelämäjaksojen valvojina opettajat pysyvät ajan tasalla alan työelämän vaatimuksista. Huono taloudellinen tilanne on hieman vaikeuttanut työssäoppimispaikkojen saantia, mutta paikka on pystytty järjestämään kaikille. Monet pienyrittäjät ottaisivat mielellään työelämäharjoittelijan, mutta ongelmana on, että heillä ei ole resursseja opastaa harjoittelijaa. Yhteistyötä on myös Vantaan yrittäjien ja Vantaan Uusyrityskeskuksen ja kauppakamarin kanssa sekä yhteistyötä ollaan virittämässä nyt Aviapolis-alueen yritysten kanssa.

[20] Lähde: Kauppiaitten Kauppaoppilaitos, tasekirja 31.12.2015, aikuiskoulutuksen opiskelijamäärä sisältää sekä oppisopimuskoulutuksen että ilta- ja monimuotokoulutuksen oppilasmäärät.

Oppilaitoksen kansainvälinen toiminta on kasvanut vuosi vuodelta. Lukuvuonna 2014–2015 oppilaitoksesta 55 opiskelijaa suoritti työssäoppimisjakson ulkomailla ja 69 opiskelijaa osallistui ulkomaille suuntautuville opintomatkoille. Opintomatkoilla suoritettiin eri tutkintoihin kuuluvia opintojaksoja.

Tärkeä kaupan alan toimijoiden yhteistyöverkosto on lähes kymmenen vuotta toiminut Kaupan Koulutuksen Kehittämiskeskus. Verkostossa on mukana tällä hetkellä noin 60 alan toimijaa, sekä kaupan alan oppilaitoksia että merkittäviä tukku- ja vähittäiskaupan yrityksiä. Kehittämiskeskuksen keskeinen toiminta tähtää kaupan alan osaamista edistävän koulutuksen ja sitä tukevan tutkimus ja palvelutoiminnan kehittämiseen. Painopisteenä on ollut toisen asteen ammatillinen koulutus vähittäiskaupan tarpeisiin. Kauppiaitten Kauppaoppilaitos toimii verkoston pääoperaattorina.

Kauppakeskusakatemia

Vantaan kaupunki, MERCURIA Kauppiaitten Kauppaoppilaitos sekä kauppakeskus Jumbo ja viihdekeskus Flamingo ovat muodostaneet Kauppakeskusakatemiaksi kutsutun toimintamallin, johon kuuluu koulutus- ja harjoitteluyhteistyötä. Kyseinen yhteistyö tarjoaa opiskelijoille mahdollisuuden omaksua entistä suurempi osa liiketalouden taidoista aidossa kauppakeskusympäristössä. Akatemian kautta yrittäjät saavat liiketalouden opiskelijoita joustavasti eripituisiin työssäoppimisjaksoihin ja oppilaitos hoitaa käytännön järjestelyt. Akatemia käynnistyi maaliskuussa 2015.

Kauppakeskusakatemian toteuttaminen oli yksi Vantaan kaupunginvaltuuston 3.3.2014 hyväksymän Vantaan elinvoimaohjelman tavoitteista. Elinvoimaohjelman toteuttaminen taas oli yksi Vantaan kaupungin strategiaa toteuttavista sitovista tavoitteista vuonna 2015.

Laadun hallinta

Kauppiaitten Kauppaoppilaitoksessa on jo vuodesta 2004 ollut käytössä EFQM[21]-pohjainen laadunhallintajärjestelmä. Laatumittaristo ja palautejärjestelmä tukevat jatkuvan parantamisen tavoitetta. Laatua arvioidaan neljällä tulosalueella: asiakas-, henkilöstö-, yhteiskunta- ja suorituskykytuloksissa. Laatutyötä tuetaan myös verkostoitumisella ja oppilaitos on yhtenä partnerina Opetushallituksen tukemassa LARK–Laatua ammatilliseen koulutukseen -hankkeessa. Hankkeen tavoitteena on parantaa koulutuksen järjestäjien kokonaisvaltaista alueellista verkostoitumista laadunhallinnan kehittämisessä. Hankkeessa korostuvat yhteistyö ja toisilta oppiminen.

Markkinointi

Kauppaoppilaitos markkinoi koulutustaan käymällä esittelemässä oppilaitosta Vantaan peruskoulujen yhdeksäsluokkalaisille, koulutusmessuilla ja erilaisissa koulutusliitteissä. Lisäksi oppilaitoksen internet- ja facebooksivuilla on runsaasti erilaista tietoa oppilaitoksesta ja sen tarjoamista opiskelumahdollisuuksista. Oppilaitoksen opiskelijat osallistuvat markkinointiin (markkinointi on osa opiskelijoiden opetusta). Lisäksi oppilaitos järjestää avoimet ovet tapahtumia, joissa esitellään oppilaitosta.

Tuloksellisuus

Opetus- ja kulttuuriministeriö jakaa vuosittain ammatillisen koulutuksen järjestäjille lisärahoitusta tuloksellisuuden perusteella. Tuloksellisuusmittareina käytetään muun muassa oppilaiden sijoittumista työelämään, opintojen loppuun saattamista määräajassa (niin kutsuttu läpäisyaste), opintojen keskeyttämistä, opettajien kelpoisuutta ja henkilöstön kehittämistä. Kauppiaitten Kauppaoppilaitos sai vuonna 2015 jo yhdennentoista kerran parhaat tuloksellisuuspisteet pääkaupunkiseudun kaupallisista oppilaitoksista.

[21] European Foundation for Quality Management eli Euroopan laatupalkintomalli.

Johtopäätökset:

Konkreettista yhteistyötä työelämän ja oppilaitoksen välillä vahvistettiin vuonna 2015 muodostetulla kauppakeskusakatemia toimintamallilla. Toimintamalli tarjoaa opiskelijoille mahdollisuuden suorittaa opintoihin kuuluvia jaksoja aidossa työympäristössä ja yritykset puolestaan saavat joustavasti työharjoittelijoita.

Viime vuosina oppilaitoksen taloudellinen tulos on ollut voitollinen ja talous on vakaalla pohjalla. Tärkeintä tuloerää eli opiskelijakiintiön perusteella maksettavaa valtionosuutta on leikattu ja leikkauksia on tulossa lisää jatkossa. Talouden kiristymiseen on jo varauduttu maltillisilla säästötoimenpiteillä ja uusien koulutustuotteiden kehitystyöllä.

Oppilaitos on kehittänyt opetustaan vastaamaan uuden tutkintojärjestelmän vaatimuksia ja samalla työelämän vaatimukset pyritään ottamaan mahdollisimman hyvin huomioon. Kauppiaitten Kauppaoppilaitoksen nuorisokoulutuksen linjat ovat olleet vetovoimaisia ja useana vuonna oppilaitos on ottanut opiskelijoita yli opetus- ja kulttuuriministeriön sille myöntämän opiskelijakiintiön. Oppilaitos on saanut myös useana vuonna peräkkäin opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämää tuloksellisuusrahaa.

Suositukset:

Tarkastuslautakunta kannustaa jatkamaan hyviä tuloksia tuottanutta kehitystyötä ja hakemaan edelleen uusia keinoja, joilla varaudutaan talouden kiristymiseen.

7.3 Aikuisopisto

Arvioitavana oli Vantaan aikuisopiston toiminta kokonaisuutena (toiminnan keskeiset tavoitteet ja niiden toteutuminen, talous ja toiminnan eri osa-alueet). Kirjallisena arviointiaineistona käytettiin vuoden 2015 talousarviota ja toimialan käyttösuunnitelmaa, kaupungin hallussa olevaa muuta kirjallista ja sähköistä materiaalia sekä arviointikysymyksiin saatuja kirjallisia vastauksia. Arviointiin kuului myös aikuisopistoon tehty arviointikäynti, jonka yhteydessä tutustuttiin opiston tiloihin ja ammattiopiston rehtori ja kokouksessa paikalla ollut muu opiston henkilökunta esittelivät yksityiskohtaisesti opiston toimintaa ja samalla saatiin täydentävää tietoa arviointikysymysten kirjallisiin vastauksiin. Aikuisopisto järjestää vapaatavoitteista kansalaisopisto-opetusta, perusopetukseen valmistavaa opetusta sekä perusopetusta, työvoimapoliittista koulutusta ja avoimen yliopiston opetusta. Aikuisopistoon kuuluvat kansalaisopisto ja maahanmuuttajayksikkö.

Toiminnan tavoitteista

Vantaan aikuisopiston tuloskortti ja opiston kehittämisen painopisteet on johdettu CAF-laatujärjestelmän tuloskorteista. Kehittämisen painopisteet on jaettu viiteen painopistealueeseen: 1. Asiakas- ja opiskelijatulokset, 2. Prosessitulokset, 3. Henkilöstötulokset, 4. Resurssi- ja taloustulokset, 5. Yhteiskunnalliset vaikutukset (Arvo- ja johtajuustulokset). Jokaiseen painopistealueeseen on nimetty kriittiset kehittämiskohteet ja näitä toteuttavat mittarit, tavoitteet ja toimenpiteet. Ohessa on esitelty ne Vantaan aikuisopiston vuoden 2015 tuloskortin tavoitteet, joilla on erityisesti yhteys vuoden 2015 kaupungin sitoviin tavoitteisiin (ensiksi mainittu kaupungin sitova tavoite johon yhteys).

Tavoite 9.1: Kaupungin työllisyystilanne kehittyy suhteellisesti parhaiten pääkaupunkiseudulla.
Tavoitteen yksi mittari on: Maahanmuuttajataustaisten työttömien määrä vähenee tai ei kasva suhteellisesti Helsinkiin ja Espooseen verrattuna.
Aikuisopiston tavoite: Aikuisopistossa opiskelee suomen kieltä vuonna 2015 yhteensä noin 2 700 henkilöä, suomen kielen osaaminen alentaa työllistymiskynnystä.

Tavoite 13.1 : Toteutetaan koulutus- ja nuorisotakuuta.
Tavoitteen mittari: Perusopetuksen jälkeiseen jatkokoulutukseen päässeiden prosenttiosuus.

Aikuisopiston tavoite: Aikuisopetuksen perusopetuksen opiskelijoista jatkokoulutukseen päässeiden määrä on 100 prosenttia.

Tavoite 16.1: Palvelujen suunnittelu ja tekeminen vuorovaikutteisesti asiakkaan kanssa vakiintuu toimintatapana. Vuorovaikutusta kehitetään järjestelmällisesti palvelumuotoiluprosessissa.
Tavoitteen mittari: Uudet asiakkaiden kanssa kehitetyt palvelut ja niiden järjestämistavat lisääntyvät.
Aikuisopiston tavoite: Aikuisopiston kurssisuunnitelmaprosessiin on lisätty entisestään asiakkaiden kuulemista. Asiakaspalautteen analysointia on kehitetty.

Tavoite 21.2: Osaamisen kehittämisen toimintamalli vakiintuu kaikilla tulosalueilla.
Tavoitteen mittari: Oppimistyöpäivät.
Aikuisopiston tavoite: Oppimispäivien määrä tulee aikuisopistolla ylittämään tavoitteen 3 työpäivää/henkilö.

Kaikki kyseiset aikuisopiston tavoitteet toteutuivat vuonna 2015.

Talous

Vantaan aikuisopisto on nettotulosyksikkö ja vuoden 2015 talousarviossa toimintakatteeksi (sitova erä) esitettiin -2 131 000 euroa. Heti tammikuussa 2015 saatiin tietää, että Vantaan aikuisopistoa ei enää valittu maahanmuuttajille suunnatun työvoimapoliittisen suomen kielen koulutuksen järjestäjäksi ELY-keskuksen järjestämässä tarjouskilpailussa. Työvoimapoliittinen koulutus oli ollut opiston suurin liiketoiminnan tulolähde. Tämän johdosta tehtiin joulukuussa 2015 talousarviomuutos ja toimintakatetavoitetta muutettiin -2 328 000 euroon. Vuoden 2015 tilinpäätöksessä aikuisopiston toimintakate oli noin -2 209 000 euroa eli noin 119 000 euroa muutetussa talousarviossa ennakoitua parempi.

Mainittu työvoimakoulutuksen päättyminen on suurin taloudellinen riskitekijä, johon jo vuonna 2015 alettiin varautua. Säästötoimenpiteinä on jätetty vapaita vakansseja täyttämättä, siirrytty opinto-ohjelman kotijakelusta noutojakeluun (vähennetty ohjelman painosmääriä), korotettu kurssien minimiosallistujamäärää, nostettu kurssimaksuja, luovuttu ulkopuolisista vuokratiloista ja tarkasteltu kriittisesti kaikkia menoja. Toimenpiteiden vaikutukset näkyvät suoraan menojen vähenemisenä.

Toiminta laajemmasta näkökulmasta

Toiminnan volyymeja

Oheisessa taulukossa on aikuisopiston toiminnan volyymeja kuvaavia tunnuslukuja.

	Tilinpäätös 2013	Tilinpäätös 2014	Tilinpäätös 2015
Toimipisteet	57	52	52
Henkilöstömäärä	342	297	269
Kurssimäärä	2 194	1 893	1 772
Opetustunnit	61 041	50 851	48 961
Kursseille osallistuneita	34 936	31 273	33 659

Toiminnan tuottavuus ja tehokkuus

Tuottavuutta ja tehokkuutta kuvataan opiskelijoiden suhteella kurssien määrään. Suhdeluku on vuosina 2014 ja 2015 ollut nouseva, eli kurssien täyttöaste on kasvanut. Oheisessa taulukossa kyseinen suhdeluku vuosilta 2013–2015.

	2013	2014	2015
Osallistujia / kurssi	15,9	16,5	19,0

Kurssien täyttöasteen nostamiseksi on minimiosallistujamääriä nostettu. Tuottavuuden ja tehokkuuden lisäämiseksi on myös hallinnollisia prosesseja uudistettu ja prosessien sähköistämisellä pystytty nopeuttamaan asioiden läpimenoaikoja. Esimerkkejä uudistetuista ja sähköisistä prosesseista ovat tuntiopettajien matkakorvauskäytäntöjen muuttaminen sähköisiksi, opiskelijaviestinnän integroiminen kurssihallintojärjestelmään ja kurssisuunnitteluprosessin suoraviivaistaminen kurssihallintojärjestelmässä.

Asiakastyytyväisyys

Opistossa on tehty laaja koko opiston toimintaa koskeva asiakaskysely viimeksi vuosina 2011–2012. Kyselyn merkittävin anti oli pääosin erilaiset kurssitoiveet ja ehdotukset kurssijärjestelyiksi. Kaikki opistossa vuosittain annettu opetus arvioidaan joko suullisesti tai kirjallisesti. Kirjallisten palautteiden keskiarvot laskettiin vielä muutama vuosi sitten, mutta koska keskiarvoksi tuli aina noin 4,5 (asteikko 1–5, jossa 1 huonoin ja 5 paras arvosana) keskiarvojen laskemisesta luovuttiin. Palautteita käsitellään nyt kurssi- ja aineryhmätasolla enemmänkin laadullisena kuin määrällisenä palautteena. Tällä hetkellä uuden kurssihallintojärjestelmän sähköistä palautejärjestelmää testataan. Uudessa järjestelmässä on mahdollisuudet entistä monipuolisempaan ja monialaisempaan palautteiden arviointiin. Tuloksia voidaan uudessa järjestelmässä arvioida muun muassa eri kysymysten suhteen laskettuna tai vastaajaryhmittäin jaoteltuna.

Prosessien sähköistäminen ja talouden ennustettavuuden parantaminen

Aikuisopisto on jatkanut syksyllä 2013 käyttöönotetun Kursor-kurssihallintojärjestelmän käytön kehittämistä ja tarkoituksena on entistä enemmän hyödyntää järjestelmää eri toimintaprosesseissa. Kurssisuunnitteluprosessia ja asiakasviestintää on jo saatu tehostettua järjestelmän avulla. Lisäksi erityisesti järjestelmän hyväksikäyttöä talouden ennakoinnissa, seurannassa, kustannuslaskennassa ja raportoinnissa kehitetään edelleen yhdessä sivistystoimen talousasiantuntijan kanssa. Myös sähköistä kurssipalautteen antomahdollisuutta kurssihallintojärjestelmän kautta testataan parhaillaan.

Yhteistyö eri tahojen kanssa

Työelämäyhteistyö

Aikuisopisto toteuttaa erilaista koulutusta työnantajien tilauksesta myyntikoulutuksena. Tämä koulutus on ollut erityisesti kielten opetusta, mutta myös työhyvinvointia tukevaa toimintaa on järjestetty yritysten kanssa. Lisäksi maahanmuuttajakoulutuksen yhteistyö yritysten ja työelämän edustajien kanssa on jatkuvaa, koska opiskelijoille kuuluu useimmilla kursseilla työharjoittelujakso.

Yhteistyö kaupungin muiden yksiköiden kanssa ja pääkaupunkiseudulla

Aikuisopistolla on yhteisiä koulutuksia Vantaan ammattiopisto Varian kanssa. Myös liikuntapalvelujen kanssa toteutetaan yhdessä kursseja. Tietohallinnon tulosalueen kanssa aikuisopistolla on puitesopimus kaupungin henkilöstön perustietotekniikan koulutuksesta. Lisäksi henkilöstökeskuksen kanssa aikuisopistolla on puitesopimus kaupungin henkilöstön ensiapukoulutuksesta ja suomi toisena kielenä -koulutuksesta.

Aikuisopisto tekee pedagogista yhteistyötä pääkaupunkiseudun muiden kansalaisopistojen kanssa. Yhteistyötä tehdään monitahoisesti läpi organisaation. Lisäksi pääkaupunkiseudun kansalaisopistojen yhteishankintana hankittiin Kursor-kurssihallintojärjestelmä, joka räätälöitiin kunkin opiston tarpeisiin. Järjestelmän rakentamisessa ja käyttöönottovaiheessa tehtiin tiivistä yhteistyötä pääkaupunkiseudun kansalaisopistojen kesken.

Toiminnan itsearviointi

Aikuisopisto siirtyi vuonna 2012 EFQM[22]-laatumallista CAF[23]-mallin käyttöön. Tässä yhteydessä tehtiin laaja prosessien ja toiminnan arviointi. Aikuisopiston prosessien ja toiminnan kuvaukset on koottu laatukäsikirjaan, josta on nyt tehty seitsemäs kehitysversio. Laatukäsikirjaa päivitetään tarvittaessa ja sen tehtävänä on auttaa jokaista työntekijää laadunhallinnan kokonaisuuden rakentamisessa. Vuosittain arvioidaan opiston tuloskortin toteutumista ottaen huomioon myös laajasti opiston toiminta ja toimintaympäristön muutokset. Opisto sai vuonna 2010 Opetushallituksen kansalaisopistojen laatupalkinnon ja vuonna 2013 Vantaan kaupungin hyvä työyhteisö -palkinnon.

Ajankohtaista

Maahanmuuttajia on tullut tänä vuonna Suomeen moninkertainen määrä aiempiin vuosiin verrattuna. Maahanmuuttajille suunnatun kotoutumiskoulutuksen tarve tuleekin lähivuosina kasvamaan. Vielä ei tiedetä, millaista roolia Vantaan aikuisoppilaitoksen kaltaisille oppilaitoksille on suunniteltu kotoutumiskoulutusten järjestämisessä. Aikuisopistolla on joka tapauksessa hyvä valmius kotoutumiskoulutusten järjestämiseen.

Johtopäätökset:

Vantaan aikuisopisto on tunnistanut kriittisiksi kehittämiskohteikseen toiminnan tehostamisen ja opistoa koskevan taloustiedon parantamisen, ajantasaistamisen ja tämän tiedon raportoinnin kehittämisen sähköisten työkalujen avulla. Uusi kurssihallintojärjestelmä Kursori on jo tehostanut eri hallintorutiineja ja asiakasviestintää.

Aikuisopiston tulopohja heikkeni vuonna 2015, kun opistoa ei enää valittu maahanmuuttajille suunnatun suomen kielen työvoimapoliittisen koulutuksen järjestäjäksi. Kyseinen koulutus on ollut opiston suurin liiketoiminnan tulolähde, joten opiston tulot jäivät selvästi arvioiduista. Aikuisopiston toimintakatetavoitetta muutettiin kesken vuotta ja opisto pystyi säästötoimenpiteiden avulla pysymään muutetussa toimintakatetavoitteessa.

Nopeasti kasvaneiden turvapaikanhakijamäärien johdosta myös kotoutumiskoulutuksen tarve tulee jatkossa kasvamaan. Vielä ei tiedetä lisääkö kotoutumiskoulutuksen kasvava tarve myös aikuisopiston kaltaisten oppilaitosten mahdollisuuksia järjestää kotoutumiskoulutusta. Aikuisopistolla on kuitenkin runsaasti kokemusta maahanmuuttajien koulutuksesta ja näin hyvät valmiudet kotoutumiskoulutusten järjestämiseen.

Suositukset:

Tarkastuslautakunta suosittelee jo aloitettujen tehostamistoimien jatkamista. Erityisesti talouden hallintaan tulee kiinnittää huomiota.

7.4 Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuksen toiminta

Arvioitavana oli varhaiskasvatuksen tulosalueen toiminta kokonaisuutena (toiminnan tavoitteet ja niiden toteutuminen, talous ja toiminnan eri osa-alueet). Lisäksi varhaiskasvatuksen tulosalueeseen liittyen arvioitavana oli vuonna 2014 toimintansa aloittaneen Sinirikon päiväkodin rakennushanke ja päiväkodin toiminta kokonai-

[22] European Foundation for Quality Management eli Euroopan laatujohtamisen järjestö.

[23] Common Assesment Framework on EU-jäsenmaiden yhteistyönä kehitetty julkisen sektorin organisaatioiden laadunarviointimalli.

suudessaan. Kirjallisena arviointiaineistona käytettiin vuoden 2015 talousarviota, toimialan käyttösuunnitelmaa ja muuta aiheeseen liittyvää kirjallista ja sähköistä materiaalia sekä arviointikysymyksiin saatuja kirjallisia vastauksia. Arviointiin kuului myös arviointikokoukset, joissa kuultiin varhaiskasvatuksen johtajaa ja tutustuttiin Sinirikon päiväkodin tiloihin ja toimintaan.

Toiminnan tavoitteista

Varhaiskasvatuksen tulosalue vastaa alle kouluikäisten päivähoitopalveluista ja päiväkodit tuottavat myös esiopetusta. Vantaan kaupunkistrategiassa oli vuodelle 2015 yksi varhaiskasvatusta koskeva sitova tavoite: ”Joustavilla päivähoitopalveluilla tuetaan työllistymistä.” Tavoitteen mittarina oli, että vuonna 2015 päivähoitopaikka järjestetään työllistymistilanteessa kahden viikon kuluessa. Tämä tavoite onnistuttiin vuonna 2015 varhaiskasvatuksen tulosalueella toteuttamaan.

Varhaiskasvatuksen tulosalueen omassa tuloskortissa vuodelle 2015 ja taloussuunnitelmassa vuosille 2015–2018 keskeisiä tavoitteita olivat palvelujen kehittäminen yhdessä asiakkaiden ja yhteistyökumppaneiden kanssa (palvelumuotoilu) sekä yksityisten varhaiskasvatuspalveluiden osuuden lisääminen.

Palvelumuotoilu

Palvelumuotoilu aloitettiin jo vuonna 2014, jolloin palveluja suunniteltiin yhdessä asiakkaiden kanssa ja tavoitteena oli, että perheet ja lapset saavat optimaalisen hyödyn varhaiskasvatuspalveluista. Vuonna 2014 toteutettiin intensiivinen ”lapset ja palveluverkko-prosessi”. Prosessissa kehitettiin ja uudistettiin varhaiskasvatuspalveluja palvelumuotoilun keinoin yhdessä asiakkaiden, henkilöstön, asukkaiden (tulevien asiakkaiden) ja yhteistyökumppanien kanssa. Tuloksena syntyi 23 uutta muotoilua tai uutta palveluprototyyppiä. Palvelumuotoiluja syntyi etenkin kerhotoimintaan: kerhojen toimintaa suunnitellaan yhteistyössä vanhempien kanssa (esimerkiksi kerhopäivien aikataulutus), lisäksi toteutettiin perhekerhoja, luontokerhotoimintaa ja kerhotilojen yhteiskäyttöä seurakunnan kanssa sekä ohjattuja liikuntakerhoja kokeiluna. Palvelut toteutettiin syksyllä 2014 kustannuksia lisäämättä.

Vuoden 2015 aikana varhaiskasvatuksen tavoitteena oli sekä ottaa käyttöön uusia muokattuja palveluja että vakiinnuttaa palvelujen yhteissuunnittelu palvelujen käyttäjien kanssa toimintatapana. Koska osa vuonna 2014 käyttöön otetuista palveluista oli vasta prototyyppejä, jatkettiin näiden palvelujen muokkaamista asiakkaiden kanssa. Vuonna 2014 palvelumuotoiluissa syntyneistä uusista kerhoista 17 oli edelleen toiminnassa vuonna 2015 ja uusia kerhoja perustettiin kolme.

Yksityisen palvelutuotannon osuuden lisääminen varhaiskasvatuspalveluissa

Varhaiskasvatuksen strateginen tavoite on kasvattaa yksityisessä varhaiskasvatuksessa olevien lasten osuutta yli 12 prosenttiin vuonna 2016. Yksityisistä varhaiskasvatuspalveluista ostopalvelusopimuspäivähoidosta tullaan luopumaan kesään 2016 mennessä ja palvelusetelipäivähoitoa puolestaan tullaan edelleen lisäämään. Vantaalle valmistui vuonna 2015 kolme uutta yksityistä palvelusetelipäiväkotia ja vuonna 2015 varhaiskasvatuksessa olevista lapsista noin 11 prosenttia oli yksityisessä varhaiskasvatuksessa (noin seitsemän prosenttia vuonna 2014). Palvelusetelipäivähoidon osuuden kasvattamisella varhaiskasvatuksen tulosalue pyrkii palvelutarjonnan monipuolistamiseen, kaupungin investointikulujen vähentämiseen ja myös tuottavuuden lisäämiseen. Palvelusetelipäiväkodit ovat Vantaalla yksityisen sijoittajan rakentamia ja kaupunki säästää näin investointikustannuksissa. Lisäksi kuuden suurimman kaupungin päivähoidon kustannusvertailussa todettiin, että Vantaalla, Tampereella, Turussa ja Oulussa vuonna 2014 palvelusetelijärjestelmän kustannukset lasta kohden laskettuina olivat kunnallisen päivähoidon kustannuksia alhaisemmat.[24]

[24] Julkaisu: Kuuden suurimman kaupungin lasten päivähoidon palvelut ja kustannukset 2014, Kuusikko-työryhmän julkaisusarja 5/2015.

Valvonta ja yhteistyö palvelusetelipäiväkotien kanssa

Yksityinen varhaiskasvatustoiminta on luvanvaraista toimintaa. Ilmoituksen rekisteröi aluehallintovirasto. Ilmoituksen rekisteröinti edellyttää, että kunnan varhaiskasvatus antaa yksityistä toimintaa puoltavan lausunnon ja lisäksi eri viranomaisten (muun muassa palo- ja pelastuslaitos ja terveydensuojelu) hyväksyntää tilojen soveltuvuudesta päivähoitoon. Yksityisiä palveluntuottajia valvotaan kunnan toimesta. Vantaalla on nimetty varhaiskasvatuksen tulosalueelta vastuuhenkilöt, jotka valvovat yksityisen varhaiskasvatuksen palveluntuottajia. Vantaalla on laadittu yksityisen varhaiskasvatuksen käsikirja, johon on koottu yksityisen palvelutuotannon ohjauksen, neuvonnan ja valvonnan käytännöt. Varhaiskasvatuspalvelut on myös laatinut menettelytapaohjeeksi tarkoitetun palvelusetelisääntökirjan. Sääntökirjassa on määritelty palveluntuottamisen lainsäädäntöön, palveluseteliasiakkuuteen, palvelusetelin arvoon, palveluntuottajan ja kunnan velvoitteisiin, sääntökirjan noudattamisen valvontaan sekä palvelun sisältöön ja laadun hallintaan liittyviä asioita.

Palvelusetelipäiväkotien toiminnasta vastaavat ovat yhteydessä kaupunkiin ennen päiväkotien rakentamista. Tällöin katsotaan esimerkiksi väestöennusteiden pohjalta mille alueelle päiväkotia tarvitaan, jolloin nämä päiväkodit saadaan alueille, joissa tarve on suurin. Koska palvelusetelipäivähoito on kustannusvertailuissa osoittautunut kunnallista päivähoitoa edullisemmaksi, on varhaiskasvatus myös vertaillut oman ja palvelusetelipäiväkotien investointikustannuksia ja toimintaa. Vertailussa pyritään löytämään tekijöitä, joilla mahdollisesti voitaisiin tehostaa omaa toimintaa ja päiväkotirakentamista.

Toiminta, volyymeja ja toiminnan osa-alueita

Ohessa on tunnuslukuja varhaiskasvatuksen tilinpäätöksestä 2015.

Tarveindikaattorit

	Tilinpäätös 2013	Tilinpäätös 2014	Tilinpäätös 2015
Vantaalaiset päivähoitoikäiset (10 kk–6 v) 31.12.	16 499	16 426	16 565

Toiminnan volyymeja

Lasten määrä eri hoitomuodoissa keskimäärin kuukaudessa 2013–2015

	Tilinpäätös 2013	Tilinpäätös 2014	Tilinpäätös 2015
Kunnallinen päiväkoti+esiopetus	9 747	9 667	9 780
Kunnallinen perhepäivähoito+ryhmäperhepäivähoito	567	521	482
Ostettu päivähoito	243	247	263
Yksityisen hoidon tuki	690	634	616
Palveluseteli (käytössä 1.1.2014 alkaen)	-	178	404
Kerhotoiminta	593	665	758
Yksityisessä päivähoidossa olevien osuus päivähoidossa olevista lapsista	6,1 %	7,0 %	11,1 %

Tuottavuus ja tehokkuus

	Tilinpäätös 2013	Tilinpäätös 2014	Tilinpäätös 2015
Käyttömenot euroa/palveluja käyttävä lapsi	9 166	8 955	9 068
päiväkotien täyttöaste	90,4 %	89,9 %	89,0 %

Tilastointia on muutettu 2014 alusta niin, että kerholapset on laskettu mukaan.

Kustannusvertailua kuusikkokunnat

Ohessa on kuuden suurimman kaupungin kunnallisen päiväkotihoidon vuosikustannukset euroina laskennallista lasta kohden (kahden vuoden keskiarvo) vuonna 2014.[25]

	Helsinki	Espoo	Vantaa	Turku	Tampere	Oulu	Kuusikko yhteensä
Kustannukset yhteensä/laskennallinan lapsi	10 103	10 506	9 342	10 413	9 119	9 535	9 889

Yhteistyö muiden tulosalueiden ja pääkaupunkiseudun kuntien kanssa

Yhteistyö perusopetuksen kanssa

Kaikissa vantaalaisissa esiopetusta tarjoavissa päiväkodeissa ja peruskouluissa on käytössä EsKo – tiedonsiirtomalli. Esiopetusvuoden aikana esiopettajat havainnoivat kaikkia lapsia yhtenäisen havainnointimenetelmän avulla. Havainnoinnilla saadaan tietoa lapsen oppimisvalmiuksista ja mahdollisesta tuen tarpeesta. Havainnoinnilla saatua tietoa käytetään hyväksi esiopetusta suunniteltaessa ja tietoa välitetään perusopetukselle, jotta kouluun siirtyminen olisi mahdollisimman sujuvaa.

Taikava-hanke

Varhaiskasvatuspalveluilla on menossa vuonna 2014 alkanut 2-vuotinen Taikava-hanke yhteistyössä kulttuuripalvelujen kanssa. Kasvun ja oppimisen tukea tarvitseville lapsille on palkattu kymmeneen päiväkotiin avustajien sijasta taidepedagogi. Taidepedagogeilla on sekä kasvatusalan osaamista että jonkin taiteenalan tutkinto. Taidepedagogit työskentelevät yhteistyössä huoltajien sekä hoito- ja kasvatushenkilökunnan kanssa ja näin yhdistetään lasten iän ja kehityksen mukainen varhaiskasvatus, taidekasvatus ja hoito. Lisäksi taidepedagogit osallistuvat myös tukea tarvitsevien lasten toiminnan suunnitteluun ja toteuttamiseen yhteistyössä muun henkilöstön kanssa. Näin haetaan ja kokeillaan uudenlaisia keinoja lasten tukemiseen. Helsingin yliopisto osallistuu hankkeen seurantaan ja arviointiin. Vantaan varhaiskasvatuksen ja kulttuuripalvelujen yhteishankkeesta on saatu hyviä kokemuksia. Hanke on ainutlaatuinen koko Suomessa ja se on valittu lastenkulttuuripoliittisen ohjelman valtakunnalliseksi pilottihankkeeksi. Varhaiskasvatuksen taidepedagogitoiminta päätettiin vakinaistaa vuonna 2016. Vantaan varhaiskasvatuksessa työskentelee 15 taidepedagogia.

Pääkaupunkiseudun yhteistyö

Pääkaupunkiseudulla varhaiskasvatuksen kehittämisyhteistyötä tehdään pääkaupunkiseudun varhaiskasvatuksen kehittämisyksikössä VKK-Metrossa. VKK-Metro on Espoon, Helsingin, Kauniaisten ja Vantaan yhteinen verkostomainen varhaiskasvatuksen koulutus- ja kehittämisyhteistyörakenne, joka on toiminut vuodesta 2007.

[25] Julkaisu: Kuuden suurimman kaupungin lasten päivähoidon palvelut ja kustannukset 2014, Kuusikko-työryhmän julkaisusarja 5/2015.

Uusi varhaiskasvatuslaki

Ensimmäinen vaihe

Varhaiskasvatusta koskevaa lainsäädäntöä uudistettiin vaiheittain vuonna 2015. Ensimmäisessä vaiheessa annettu uusi varhaiskasvatuslaki tuli voimaan 1.8.2015. Selkeä muutos aiempaan oli, että uuden lain ensimmäisessä pykälässä säädetään lapsen oikeudesta varhaiskasvatukseen. Kyse on siis lapsen, ei niinkään perheen, oikeudesta. Uudessa laissa varhaiskasvatuksella tarkoitetaan lapsen suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostamaa kokonaisuutta, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka. Lain toinen pykälä (§ 2a) sisältää varhaiskasvatuksen kymmenen tavoitetta, jotka nyt ohjaavat Vantaan varhaiskasvatuksen tulosalueen toimintaa. Velvoittavia normeja tuli lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatimisesta ja lasten sekä vanhempien osallistumisesta lapsen varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin.

Toinen vaihe

Lakimuutoksen toisessa vaiheessa joulukuussa 2015 tehtiin uusia muutoksia varhaiskasvatuslakiin ja nämä muutokset tulevat voimaan 1.8.2016. Muutokset antavat kunnille mahdollisuuden kasvattaa yli 3-vuotiaiden lasten ryhmäkokoja ja rajoittaa subjektiivista päivähoito-oikeutta. Vantaan kaupunginvaltuusto päätti kokouksessaan 16.11.2015, että yli 3-vuotiaiden ryhmäkokoja ei jatkossa Vantaalla kasvateta ja näin myös päiväkotien henkilöstömitoitus pysyy ennallaan. Sen sijaan subjektiivista päivähoitoa rajataan Vantaalla 1.8.2016 alkaen enintään 20 tuntiin, koskien perheitä joissa toinen tai molemmat vanhemmista ovat kotona työttömyyden tai perhevapaiden takia. Varhaiskasvatuksen tulosalue tulee tekemään hyvissä ajoin yhteistyötä niiden perheiden kanssa, joita subjektiivisen päivähoidon rajaukset koskevat. Näin pyritään yhteistyössä löytämään perheitä ja lapsia parhaiten palveleva tapa järjestää päivähoito 20 viikkotunnin laajuisena.

Sinirikon päiväkoti, toiminta ja investoinnit

Sinirikon päiväkoti.

Investointihanke, taustaa, hankesuunnitelma/tarpellisuus

Hankkeen tarveselvitystä/hankesuunnitelmaa oli esitetty hyväksyttäväksi jo vuonna 2002. Hanketta siirrettiin vuosilla eteenpäin ja tarveselvitys/hankesuunnitelma hyväksyttiin 21.10.2008 opetuslautakunnassa. Tarveselvityksessä todettiin, että ympärivuorokautista päivähoitoa järjestettiin tuolloin Tikkurilassa Yrttitien päiväkodissa. Tämä päiväkoti tarjosi ympärivuorokautista hoitoa Tikkurilan, Hakunilan sekä osittain Keski-Vantaan (Aviapolis) perheiden lapsille. Mainittujen alueiden 0–6 vuotiaiden lasten yhteismäärän todettiin väestöennusteen mukaan kasvavan jatkossa selvästi. Lisäksi Yrttitien päiväkotia ei ollut suunniteltu ympärivuorokautisen hoidon toimintaan ja tarpeisiin. Uudella päiväkodilla sekä vastattiin kasvavaan palvelutarpeeseen että saatiin ympärivuorokautiselle päivähoidolle paremmin kyseisen toiminnan tarpeisiin vastaavat tilat.

Tavoitehinta

Hankkeen tavoitehinnaksi oli vuonna 2008 laskettu noin 3,1 miljoonaa euroa (alv 0 %). Tavoitehintaa tarkistettiin keväällä 2011, muun muassa erilaisista tontin perustuksiin liittyvistä suunnittelu- ja lisätöistä johtuen. Lisätöistä sekä indeksin noususta kustannusarvion ja rakentamisen aloittamisen välisenä aikana johtuen kustannusarvio nousi rakentamisen aloittamishetkellä noin 3,5 miljoonaan euroon.

Hankkeen aloitus

Hanke oli tarkoitus toteuttaa vuosina 2010–2011 (taloussuunnitelmassa 2008–2010). Opetuslautakunnan hyväksyttyä 21.10.2008 hankesuunnitelman tilakeskuksen lautakunta käsitteli 11.11.2008 asiaa ja totesi, että hankkeen toteuttamiseen ei oltu varauduttu budjettirahoituksella ja päätti toteuttaa hankkeen vuokrahankkeena. Tarkoitus oli, että valittava rahoittaja solmisi nimiinsä urakkasopimukset ja myös suunnittelusopimukset siirrettäisiin rahoittajalle. Rahoittaja olisi myös ostanut kaupungilta tontin ja kaupunki olisi tehnyt tiloista pitkäaikaisen vuokrasopimuksen. Vuokrahankemalli ei kuitenkaan toteutunut ja hanketta siirrettiin säästösyistä aina vuoden 2012 loppuun.

Rakennus/pääurakoitsijan valinnat

Päiväkotihankkeelle oli jo vuoden 2011 syyskuussa kilpailutettu rakennus-/pääurakoitsija, mutta sopimusta kaupungin ja urakoitsijan välille ei syntynyt. Kun hanketta siirrettiin myöhäisempään ajankohtaan, keskeytettiin hankintamenettely ja hankkeen rakennus-/pääurakoitsija kilpailutettiin uudestaan loppuvuodesta 2012 ja 22.1.2013 hankkeelle valittiin rakennus-/pääurakoitsija. Valittu pääurakoitsija ilmoitti 4.2.2014 päivätyllä kirjeellä, että se ei pysty suorittamaan urakkasuoritusta loppuun. Työmaan valmistumisella oli kiire, koska rakennuksessa tehtiin jo sisätöitä ja muutto- ja käyttöajat oli jo sovittu. Uudeksi rakennus-/pääurakoitsijaksi valittiin hankkeessa aliurakoitsijana toiminut yritys, koska tämän yrityksen tuntemuksen työmaan tilanteesta katsottiin edesauttavan töiden loppuunsaattamista ja vähentävän aikatauluhäiriöitä.

Loppukustannukset ja tilakeskuksen selvitys

Hankkeen loppukustannukset olivat noin 4,2 miljoonaa euroa kun hinta-arvio ottaen huomioon indeksin nousun kustannusarvion ja rakentamisen aloittamisen jälkeisenä aikana (130 000 euroa) oli noin 3,5 miljoonaa euroa. Tilakeskus antaa vuosittain merkittäviä rakennushankkeita koskevan raportin kaupunginhallitukselle. Sinirikon päiväkodin osalta tilakeskus totesi vuoden 2015 raportissa, että kustannusylitys johtui tavoitelaskelmaa kalliimmasta suunnitelmaratkaisusta, huonoista perustusolosuhteista sekä urakkatarjousten hintatasosta huolimatta siitä, että suunnitelmia tarkistettiin ensimmäisen tarjouskierroksen jälkeen ja pyydettiin uudet tarjoukset. Raportissa todettiin myös, että markkinatilanne ei ollut tarjoushetkellä tilaajalle suotuisa.

Tilat

Päiväkoti on suunniteltu uuden tilaohjelman mukaisesti. Päiväkotitoiminta on muuttunut pienryhmäpainotteiseksi ja tilat mahdollistavat pienryhmätoiminnan, mutta ne on mahdollista muuntaa niin, että useampi pienryhmä voi toimia yhtä aikaa samassa tilassa. Tiloissa on huomioitu ympärivuorokautisen hoidon vaatimukset. Erityisesti äänieristykseen on kiinnitetty huomiota, jotta lasten unensaanti ja lepomahdollisuudet turvataan. Lisäksi ryhmätiloissa sijaitsevilla ”kylpyhuoneilla” on haettu tiloihin kodinomaisuutta ja lepohuoneissa on enemmän tilaa vuodevaatteille. Päiväkodin johtaja oli koko ajan mukana hankkeen suunnitteluprosessissa ja hänen kauttaan myös henkilökunnan ehdotuksia otettiin huomioon suunnittelussa. Henkilökunnan ehdotukset koskivat erilaisia ympärivuorokautisen hoidon vaatimukset huomioonottavia tilaratkaisuja. Kaikki merkittävimmät toiveet huomioitiin suunnittelussa. Tilat on käytössä todettu hyvin toimiviksi ja mahdollistavat toiminnan uudistamista.

Päiväkodin toiminta

Sinirikon päiväkodin toiminta käynnistyi maaliskuussa 2014. Toiminta käynnistyi hyvin, koska sekä henkilökunta että lapset olivat toimineet yhdessä jo Yrttitien päiväkodissa. Päiväkodissa on viisi ryhmää ja lapsia yhteensä noin 100. Koska kyseessä on vuorohoitoa tarjoava päiväkoti, niin kaikki lapset eivät ole yhtä aikaa paikalla. Vuorohoitoon oikeutettuja ovat lapset, joilla on hoidon tarvetta vanhempien työn tai opiskelun takia iltaisin, öisin ja/tai viikonloppuisin.

Varhaiskasvatuksen tulosalueella on tehty paljon palvelumuotoilua, jossa palveluja kehitetään yhdessä asiakkaiden kanssa. Vuonna 2015 varhaiskasvatuksen tulosalue on asettanut tavoitteeksi vakiinnuttaa palvelujen yhteissuunnittelu palvelujen käyttäjien kanssa toimintatapana. Sinirikon päiväkoti pyrkii toteuttamaan tätä tavoitetta monella eri tavalla. Päiväkodissa järjestetään perheiden kanssa yhteistilaisuuksia, joissa käydään läpi mitä perheet odottavat varhaiskasvatukselta ja pyritään ottamaan perheiden toiveita huomioon. Esiopetuksessa on suunniteltu perheiden kanssa yhdessä opetusaikoja ja porrastettu opetusryhmiä niin, että vanhempien aikatauluja on otettu huomioon. Yhteistoimintamuotoina ovat myös erilaiset toiminnalliset perheillat sekä erilaiset tapahtumat, joihin valmistellaan ohjelmaa yhdessä lasten kanssa. Lisäksi vanhemmat osallistuvat varhaiskasvatussuunnitelman laatimiseen. Viestintää on lisätty ja päiväkodissa julkaistaan sähköinen (saa myös paperisena tarvittaessa) kuukausitiedote, johon jokainen ryhmä kirjoittaa kuvausta toiminnastaan.

Johtopäätökset:

Varhaiskasvatuksen tulosalue pystyi vuoden 2015 aikana toteuttamaan kaupunkistrategiassa asetetun tavoitteen päivähoitopaikan järjestämisestä työllistymistilanteessa kahden viikon kuluessa. Tulosalueen muita keskeisiä strategisia tavoitteita ovat yksityisen päivähoidon osuuden lisääminen ja yhdessä asiakkaiden kanssa tehtävän palvelumuotoilun jatkaminen ja vakiinnuttaminen toimintatapana. Palvelumuotoilu käynnistettiin jo vuonna 2014, erityisesti kerhotoiminnan palvelujen muotoiluilla. Vuonna 2015 palvelumuotoilua jatkettiin ja jo luotujen palveluprototyyppien sisältöjä kehitettiin edelleen tarpeita vastaaviksi.

Yksityisten varhaiskasvatuspalveluiden osalta kasvatettiin ja kasvatetaan jatkossa erityisesti vuonna 2014 aloitettua palvelusetelillä järjestettävän päivähoidon osuutta. Osuutta on tarkoitus nostaa nykyisestä 11 prosentista 15 prosenttiin vuoteen 2018 mennessä. Palvelusetelipäivähoidon tuottajien kanssa tehdään yhteistyötä, jotta saadaan näitä päiväkoteja niille alueille, joissa tarpeen tiedetään olevan suurin. Varhaiskasvatuksen tulosalue on vertaillut palvelusetelipäiväkotien rakentamiseen ja toimintaan liittyviä suunnitelmia ja toiminnan käytäntöjä pyrkien löytämään tekijöitä, joilla omaa toimintaa voitaisiin entisestään tehostaa.

Varhaiskasvatuksen yhteistyöprojektista kulttuuripalvelujen kanssa, jossa erityistä tukea tarvitsevien lasten tueksi joihinkin päiväkoteihin palkattiin taidepedagogeja, on saatu hyviä kokemuksia. Vantaan varhaiskasvatuksen taidepedagogitoiminta päätettiin vuonna 2016 vakinaistaa.

Sinirikon päiväkodin investointihankkeen taustalla oli vastaaminen ympärivuorokautisen hoidon kasvavaan palvelutarpeeseen. Sinirikon päiväkodin toiminta käynnistyi keväällä 2014. Uudet tilat ovat osoittautuneet toimiviksi ja palvelevat hyvin ympärivuorokautista toimintaa.

Suositukset:

Varhaiskasvatuksen tulosalue on yhdessä asiakkaiden ja yhteistyökumppaneiden kanssa tehdyllä palvelumuotoilulla kehittänyt palveluitaan entistä paremmin asiakkaiden tarpeeseen vastaaviksi. Etenkin kerhotoimintaan on palvelumuotoilulla luotu uusia palvelutyyppejä. Tämän yhteistyön vakiinnuttaminen ja edelleen uusien palvelumuotoilujen kehittäminen on hyvin kannatettavaa.

Varhaiskasvatuksen strateginen tavoite on lisätä yksityisissä varhaiskasvatuspalveluissa olevien lasten osuutta ja erityisesti palvelusetelipäivähoidon osuutta kasvatetaan. Ostopalvelupäivähoito lakkautetaan vuonna 2016. Palvelusetelijärjestelmä osoittautui vertailulaskelmissa vuonna 2014 kunnallista päivähoitoa edullisemmaksi. Onkin suositeltavaa, että kun tämän päivähoitomuodon osuutta jatkossa lisätään, niin jatketaan ja syvennetään jo tehtävää yhteistyötä kyseisen palvelun tuottajien kanssa ja haetaan mahdollisuuksia tuoda tämän toiminnan hyviä käytäntöjä ja kustannustehokkuuselementtejä omaan toimintaan. Samoin on suositeltavaa jatkaa myös kunnallisen ja palvelusetelipäivähoidon kustannusvertailua, jotta saadaan vertailujen pohjaksi laajempaa tietoaineistoa sekä myös tietoa näiden päivähoitomuotojen kustannuskehityksestä.

8 SOSIAALI- JA TERVEYDENHUOLLON TOIMIALA

8.1 Toimialan tavoitteet ja toiminta

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimialan menot jäivät 1,5 miljoonaa euroa alle korotetun talousarvion. Erikoissairaanhoidon osalta talousarvioon haettu 13 miljoonan euron korotus ei riittänyt, vaan se ylittyi 6 miljoonaa euroa. Toimeentulotukimenot jäivät kuitenkin ennakoitua pienemmiksi samoin kuin sosiaali- ja terveystoimen oman toiminnan menot. Toimialan käyttötalouden toimintakate heikkeni 3,4 prosenttia vuodesta 2014.

Tuottavuus

Toimialan tuottavuusmittarit on hyväksytty sosiaali- ja terveyslautakunnassa toukokuussa 2015. Tuottavuussuunnitelma on rakennettu sille ajatukselle, että toimialan menojen vuosittainen kasvu on kustannustason nousun, Vantaan kaupungin väestöennusteiden ja nykyisen palvelutason perusteella arvioitu olevan noin 4,5 prosenttia. Talousarvion mukainen kasvu oli 1,5 prosenttia, joten tavoitellaan 3 prosentin tuottavuuden nousua. Tulosaluekohtaisesti oli määritelty toimenpiteitä, joilla tavoitellaan välittömän asiakastyön lisäämistä ja asiakastyön ajankäytön tehostamista prosesseja kehittämällä, sähköisen asioinnin lisäämistä ja asiakaskohtaisten kustannusten pienenemistä. Tuottavuutta ja tehokkuutta mitattiin valituilla, pääosin työn tuottavuutta mittaavilla mittareilla. Toimialan mukaan kyseisten mittareiden perusteella saavutettiin noin 2,3 prosentin tuottavuuden kasvu mitatuissa palvelukokonaisuuksissa. Tarkastuslautakunta ei ole tarkastellut yksittäisten mittareiden toteutumista tarkemmin. Mitatun kasvun ja sen perusteella, että toimialan omassa toiminnassa talousarvio alittui, tuottavuuden voidaan katsoa parantuneen.

Soteratkaisu

Valtakunnallisesti sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenteen uudistuksessa on kyseessä suurin ja merkittävin muutos vuosikymmeniin. Uudenmaan osalta saatetaan päätyä muusta maasta poikkeavaan ratkaisuun. Valtioneuvosto antoi pääkaupunkiseudun kaupungeille mahdollisuuden tehdä yhteinen ehdotus pääkaupunkiseudun erityispiirteiden huomioimiseksi. Yhteistä ehdotusta ollaan laatimassa. HUS:n on kaavailtu pysyvän ennallaan. Voidaan ennakoida, että henkilöstön kannalta muutos ei vielä ensimmäisinä vuosina aiheuttaisi suuria muutoksia, mutta jossain vaiheessa todennäköisesti alkaa palveluverkon yhtenäistäminen. Palkkojen harmonisointi todennäköisesti lisää kustannuksia.

Asiakas- ja potilastietojärjestelmä (Apotti)

Vantaa, Helsinki, Kirkkonummi, Kauniainen, HUS ja KL-kuntahankinnat ovat hankkimassa yhteistä asiakas- ja potilastietojärjestelmäpalvelua uudeksi sosiaali- ja terveydenhuollon toiminnanohjausjärjestelmäksi. Apotti-hankkeesta markkinaoikeuteen tehty valitus viivästytti valmistelua. Asian ratkaisua odottaessa voitiin tehdä vain lain mahdollistamia valmistelutoimia. Markkinaoikeus hylkäsi valituksen kaikilta osin 21.3.2016. Näin ollen Apotti pääsee jatkumaan seuraavaan vaiheeseen. Alustavan aikataulun mukaan vuoden 2018 lopulla järjestelmä otetaan ensimmäiseksi käyttöön Vantaan perusterveydenhuollossa ja osassa sosiaalihuollosta sekä Peijaksen sairaalassa. Hankinnasta tehtyjen valitusten takia projekti on viivästynyt niin, että sen valmistuminen ja käyttöönotto saattaa ajoittua varsin lähelle suunniteltua sotealueiden toiminnan alkua.

Perheiden varhainen tuki ja lastensuojelu

Tarkastuslautakunnan vuoden 2014 arviointikertomuksessa oli yhtenä aiheena lastensuojelu. Varhaisen tuen vahvistaminen ja alan koulutusmääriin vaikuttamaan pyrkiminen katsottiin tärkeiksi. Vuoden lopulla julkiseen keskusteluun nousi huoli lastensuojelun tilasta ja henkilöstön riittävyydestä. Maaliskuussa 2015 kaupunginhallitukselle annettiin selvitys tilanteesta ja esitettiin samalla toimenpiteitä tilanteen parantamiseksi. Vuoden aikana selvityksen perusteella tehtiin toimenpiteitä, kuten virka-aikaisen lastensuojelupäivystyksen keskittäminen sosiaali- ja kriisipäivystyksen yhteyteen, mikä mahdollistaa suunnitelmalliseen lastensuojelutyöhön keskittymisen. Myös henkilöstön saatavuuteen, pätevyyteen ja pysyvyyteen on pyritty vaikuttamaan monin keinoin.

Perhepalveluiden organisaatiota on sosiaalilain tultua voimaan lähdetty muuttamaan ja aloitettu erilaisia pilottijaksoja (pilotti: kokeilu, edelläkävijätoteutus) vuoden 2016 alussa. Perheiden ja aikuisten sosiaalineuvonta alkoi tammikuussa tehdä kaikille uusille asiakkaille sosiaalihuoltolain mukaiset palvelutarpeen arvioinnit. Toisessa pilotissa kokeillaan perhetyön keskitettyä asiakasohjausta, tarkoituksena laaja-alaisemmin yhteen sovittaa nykyiset palvelut niin, että ne kohdentuvat palvelutarpeeseen nähden oikein ja riittävän aikaisin. Lisäksi alkamassa oli jo edellä mainittu sosiaali- ja kriisipäivystyksen yhteydessä toimiva lastensuojelun virka-aikainen päivystys.

Vuoden 2015 alusta kunnan erityisen järjestämisvelvollisuuden piiriin on kuulunut lapsiperheen oikeus kotipalveluun. Vantaalla kysyntä on kasvanut merkittävästi ja siihen on vastattu lisäämällä resurssia omaan toimintaan, käyttämällä Seuren sijaisia ja lisäämällä ostopalvelua. Asiakaskäyntien ja asiakastyön tuntien määrät ovat kasvaneet huomattavasti. Vuonna 2015 tehtiin 4 577 asiakaskäyntiä (2 577 vuonna 2014) ja 13 000 asiakastyön tuntia (7 700 vuonna 2014). Työtä on myös tehostettu siten, että päivittäinen asiakastyöhön käytetty aika työntekijää kohti on kasvanut. Lapsiperheiden tarpeet ovat muuttuneet, joten koko lapsiperheiden palvelujen kokonaisuutta on uudistettu. Uusina varhaisen tuen toimintoina ovat esimerkiksi Perhekoutsit.

Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia teki helmikuussa 2016 tarkastuksen Vantaan lastensuojeluun. Kanslia pyysi selvitystä siitä miten Vantaa aikoo varmistaa sen, että lakisääteiset tehtävät voidaan tehdä lapsen edun huomioivalla tavalla. Tarkastuksen perusteella suurin ongelma on se, että sosiaalityöntekijöitä on liian vähän. Avoimia virkoja on ollut vaikea saada täytetyksi. Selvitystä halutaan myös siitä, miten kaupunki on järjestänyt sosiaalipäivystyksen takapäivystyksen (varsinaisen päivystyksen varallaolon), kiireellisen päätöksenteon ja turvapaikanhakijoiden tulkkipalvelut turvakodeissa.

Eräät Tikkurilan lastensuojelun avopalvelujen sosiaalityöntekijät tekivät maaliskuun 2016 puolivälissä Vantaan kaupungin lastensuojelusta kantelun aluehallintoviranomaiselle resurssien vajauksesta, jonka he katsovat kuormittavan työntekijöitä ja vaarantavan lastensuojelun velvoitteiden toteutumisen.

Johtopäätökset:

Toimialan oman toiminnan kustannuskehitys on ollut hyvin maltillista ja tuottavuutta on edelleen pystytty parantamaan. Uuden asiakas- ja potilastietojärjestelmän käyttöönoton valmistelu ja varautuminen sote-ratkaisuun ovat pitkäaikaistyöttömyyden kasvun, turvapaikanhakijoiden määrän kasvun ja sosiaalihuoltolain muutoksen lisäksi suuria toimintaan vaikuttavia asioita. Perheiden varhaiseen tukeen on panostettu vuoden aikana ja esimerkiksi lapsiperheiden kotipalveluiden käyttö lisääntyi huomattavasti. Varhainen tuki ei poista suunnitelmallisen lastensuojelutyön tarvetta, mikä näkyy kuormituksena työntekijäkohtaisissa asiakasmäärissä. Noin vuosi sitten tehdyn lastensuojelun selvityksen jälkeen on tehty toimenpiteitä tilanteen parantamiseksi.

Suositukset:

Sosiaali- ja terveydenhuollossa tulee kiinnittää erityistä huomiota palvelujen laadun ja resurssien turvaamiseen kaikilla toimintasektoreilla. Pätevien työntekijöiden saamiseksi on tehtävä edelleen uusia avauksia. Johtaminen, työolosuhteet ja niiden joustot ja palkkaus ovat avainasemassa, jotta työntekijöiden vaihtuvuus saadaan hallintaan.

8.2 Erikoissairaanhoito

Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri

HUS kuntayhtymän tehtävänä on tuottaa jäsenkunnille erikoissairaanhoidon ja kehitysvammahuollon palvelut. Vantaa kuuluu HYKS-sairaanhoitoalueeseen, jonka muita jäsenkuntia ovat Helsinki, Espoo, Kauniainen, Kerava, Kirkkonummi. HYKS-sairaanhoitoalue vastaa myös hoidon tuottamisesta harvinaisia sairauksia ja muuten vaativaa hoitoa tarvitseville potilaille omaa sairaanhoitopiiriä laajemman erityisvastuualeen (Erva) väestölle ja joissakin sairauksissa koko maan väestölle.

HUS:n palvelut hinnoitellaan omakustannusperiaatteella sairaanhoitoalue- tai sairaalakohtaisesti. Kuntalaskutus perustuu NordDRG-hoitopäivä- ja avohoitokäyntituotteisiin sekä yhteispäivystyksessä terveyskeskuspäivystystuotteisiin luukuun ottamatta myrkytystietokeskuksen, lääkärihelikopterin ja ensihoidon kustannuksia, jotka laskutetaan asukaslukujen suhteessa. Erityisen kalliin hoidon kustannuksia tasataan varainhoitovuoden aikana.

Vuoden 2015 aikana hoidettujen potilaiden määrä oli 509 650 (495 309 vuonna 2014). Palvelutuotanto kasvoi 3,9 prosenttia edelliseen vuoteen verrattuna ja 6,3 prosenttia talousarvioon verrattuna. Lähetteiden määrä kasvoi 2,7 prosenttia. Tilikaudesta muodostui 53,5 miljoonaa euroa ylijäämäinen.

HUS:n toimintakulut yhteensä kasvoivat edellisestä vuodesta 4,4 prosenttia, mikä sisältää myös eräiden kunnilta HUS:lle siirtyneiden uusien toimintojen kulut. Toimintatuotot kasvoivat yhteensä 6,9 prosenttia. Jäsenkuntien HUS:lle erikoissairaanhoidon palveluista maksamien tulojen kasvu oli 6,4 prosenttia ja kaikkien muiden tulojen kasvu yhteensä 8,6 prosenttia. Kesäkuussa jäsenkunnille palautettiin 25 miljoonaa euroa siihen asti kertynyttä ylijäämää. Tarkoitus oli edellisvuoden tapaan palauttaa ylijäämä jäsenkunnille tammikuussa 2016. HUS:n hallitus teki valtuustolle tällaisen esityksen, mutta valtuusto päätti äänestyksellä, että ylijäämän käytöstä päätetään vasta tilinpäätöksen käsittelyn yhteydessä eli kesäkuussa 2016. Mikäli ylijäämä olisi palautettu tammikuussa 2016, olisivat kunnat saaneet sisällyttää sen osaksi vuoden 2015 tilinpäätöstä. Tällöin jäsenkuntien maksuosuuden kasvu edellisestä vuodesta olisi ollut 2,7 prosenttia ja deflatoitu kasvu asukasta kohti vain 1,3 prosenttia.

HUS:n jäsenkuntien erikoissairaanhoidon asukaskohtaiset kustannukset olivat vuonna 2015 keskimäärin 971 euroa. Tämä on 5,0 prosenttia enemmän kuin vuonna 2014 (deflatoitu julkisten menojen hintaindeksillä, kerroin 1,003). Jos ylijäämän laskennallinen palautus otetaan huomioon, olisivat asukaskohtaiset kustannukset olleet keskimäärin 938 euroa, mikä on 1,3 prosenttia enemmän kuin vuonna 2014.

Investointeihin käytettiin vuonna 2015 yhteensä 148 miljoonaa euroa, josta noin 2/3 rakennuksiin ja 1/3 laitteisiin ja IC-teknologiaan.

Henkilöstömäärä 31.12.2015 oli 22 425 henkilöä. Vuoteen 2014 verrattuna henkilöstömäärä nousi 61 henkilöllä.

Eräs merkittävä toimintaa kehittävä hanke HUS:ssa vuonna 2015 on ollut Lean-toimintamallin juurruttaminen. Sillä tarkoitetaan systemaattista työtä hoitoprosessien sujuvoittamiseksi niin sanottua hukkaa, eli turhaa työtä tai muuta turhaa resurssien käyttöä, karsimalla. Merkittävä tapahtuma oli myös Meilahden tornisairaalan käyttöönotto kahdessa vaiheessa vuoden 2015 aikana. Porvoossa yhteispäivystystoiminta käynnistettiin tammikuussa ja Lohjalla syyskuussa sekä tehtiin päätös yhteispäivystystoiminnan käynnistämisestä Peijaksessa vuoden 2016 alusta. Lisäksi Jorvin päivystystoimintaa uudistettiin vuoden 2015 aikana.

Arviointikäynnin ajankohtana syksyllä 2015 todettiin tuottavuudesta, että tuotettujen palvelujen määrä on lisääntynyt viidellä prosentilla. Prosenttiluku on painotettu summaus kaikkien tuotettujen palvelujen määrästä, eli toiminta on sinänsä lisääntynyt viidellä prosentilla. Tämä näkyy taloudessa hyvällä tavalla, koska tulovirta on lisääntynyt. Vantaalle tuotettujen palvelujen määrä on kasvanut voimakkaasti. Toiminnan suuntaa ja taloutta tarkastellaan kuntien kesken HUSTRA:n kokouksissa kerran kuukaudessa. Kun volyymi kasvaa, laskutus kasvaa samoin.

Henkilökunnan määrä ei ole kasvanut samoin, joten tästä seuraa tuottavuuden kasvua. Henkilötuottavuus (drg-pisteet/henkilötyövuosi) on kasvanut vuodesta 2010 vuoteen 2015 seuraavasti:
2010/2011 +2,7 %,
2011/2012 -0,4 %,
2012/2013 +1,1 %,
2013/2014 +2,1%
2014/2015 +2,1%

Yksikkökustannukset (drg-pisteet deflatoitu kustannus), jolloin alenema osoittaa tuottavuuden kasvua.
2010/2011 -1,7%,
2011/2012 -0,9%,
2012/2013 -0,9%,
2013/2014 +0,1%
2014/2015 -1,7%, mikä ylitti tuottavuuden kasvun, tavoitteena oli 1,5 %:n alenema.

Vuonna 2015 nämä molemmat mittarit kehittyivät siis positiivisesti.

Laadullinen parantuminen ei näy edellä mainituissa luvuissa. Yllä mainittuja lukuja häiritsee esimerkiksi ylimääräisen tiimin ylläpito, joka on päivystyskorvauksissa mukana. Tiimin ylläpito ei näy volyymeissä, mutta kylläkin palkkakustannuksissa.

HUS:ssa on ajatuksena, että erikoissairaanhoidon vuotuinen lisäbudjetointi johtuu siitä, että kunnat eivät yleensä ole varautuneet menojen kasvuun. Suoritteita tuotetaan enemmän kuin edellisenä vuonna ja tuottavuuden lisäämisessä on onnistuttukin, koska tuotettujen suoritteiden volyymi on suurempi kuin henkilöstömenojen kasvu.

Todellinen kustannuksia pienentävä tekijä olisi kysynnän kasvun hillitseminen. Tähän vaikuttaisi kansantautien vähentäminen. Myöskään kysyntä eri kunnissa ei ole samanlaista. Siihen vaikuttaa väestön terveys, vauraus, sairaalan sijainti omalla paikkakunnalla, koska helppo saatavuus lisää kysyntää. Lisäksi lääketieteen kehitys on paljolti tarjontavetoista. Kysyntään vaikuttaa myös ennaltaehkäisevät toimenpiteet. Myös perusterveydenhuollosta lähetetään enenevästi potilaita erikoissairaanhoitoon.

Vantaan vierailukäynnillä käydyssä keskustelussa nousi esiin, että parannus olisi, jos terveysasemat ottaisivat käyttöön iltavastaanotot. Tällöin eivät kaikki potilaat hakeutuisi yhteispäivystykseen. Yhteispäivystyksen myötä tulee käyttöön hoitokriteeristö jossa potilaat jaetaan hätäpotilaisiin ja niihin, jotka voivat odottaa. Tästä tulisi järjestää kattava tiedottaminen.

HUS:lta tiedusteltiin myös reumasairaiden hoidosta, josta esitelmöijä totesi, että reuman hoito muuttui täysin. Reumaleikkauksien määrä pieneni. Tilalle ovat tulleet uudet biologiset lääkkeet. Kymmenessä vuodessa hoidon kustannukset ovat laskeneet 90 prosenttia. Hoito on avohoitoa.

HYKS-sairaaloiden organisaatiouudistus toteutui vuoden 2015 alussa. Sairaanhoitoalue muodostuu nyt 12 tulosyksiköstä. Uusi toimintamalli pudotti hoitoportaiden lukumäärää.

HUS aikoo toteuttaa mittavat investoinnit lähitulevaisuudessa. Rahoittajana toimii Euroopan investointipankki. Tarvetta investointeihin on, sillä esimerkiksi leikkaussaleja on poissa käytöstä ja tiloja joudutaan vuokraamaan.

HUS:ssa on myös tiedostettu tämän hetken kilpailutilanne, joka aiheutuu niin ulkomaisten kuin kotimaisten yrittäjien toimesta. Uusien toimijoiden on helppo tulla, sillä palveluista tarjotaan vain tietty osa, josta tehdään standardoitu prosessi. HUS aikoo kilpailla hyvällä laadulla.

Omistajaohjaus

HUS kuntayhtymä on 24 kunnan muodostama kuntayhtymä. Kuntayhtymän omistajaohjausta toteuttavia elimiä ovat kuntayhtymän valtuusto ja hallitus, joiden vantaalaisille edustajille Vantaan tarkastuslautakunta suoritti syksyllä 2015 kyselyn.

Molempien toimielinten jäsenet näkevät, että erikoissairaanhoidon lainsäädännön tavoitteet toteutuvat erittäin hyvin. Myös jononpurkutoimenpiteet ovat tehonneet. Ongelmana nähdään erikoissairaanhoidon ja terveyskeskusten välinen työnjako ja se, etteivät potilaat saa aina lähetettä tutkimuksiin tarpeestaan huolimatta. Arvioitavaa nähdään myös kuntien keskinäisessä vaikutusvallassa.

Hallintomallia pidetään yleisesti toimivana, joskin vaikutusmahdollisuuksia pidetään suurempina hallituksessa. Perussopimus asettaa rajat hallintomallin kehittämiselle. Kunnilla nähdään olevan omia intressejä tai kriittisyyttä kustannusten suhteen. Hoidon kysyntä ylittää kuitenkin ennakoidun tason, kuntalaskutus ylittyy. Tietoisesta alibudjetoinnista on päästy.

Jäsenkuntien yhteistoiminta ei ole kovin hyvin toteutunut. Hallituksen sisällä voidaan luoda yhteistoimintaa. Valtuusto pitää hallintomallia toimivana, mutta ottaa esille kuntien toiminnalliset erot yhteiseen päämäärään pääsemisen esteenä.

Tiedusteltaessa jäsenkunnan mahdollisuuksia vaikuttaa kuntayhtymän pitkän aikavälin tavoitteisiin, todettiin, että Vantaalla yleisjaosto käsittelee kaikki kuntayhtymän valtuuston asiat ja antaa menettelytapaohjeet edustajilleen. Investointeja on myös leikattu kuntatalouden puristuksessa. Investointeihin ja lainoihin vaikuttaminen on kuitenkin rajoitettua.

Keskipitkän ja lyhyen ajan tavoitteisiin on voitu vaikuttaa HUSTRA:n ja kuntaneuvottelujen kautta. Valtuusto käsittelee talouden suunnitelman myös useammaksi vuodeksi. Hallitus on käsitellyt maksupolitiikkaa koskevia asioita ja muutoksiakin on tehty. Päätökset tehdään enemmistöpäätöksin.

Vantaan tahto tuodaan HUS:n päätöksentekoon jo hallituksessa ja asioiden valmisteluvaiheessa. Valtuustossa puheenvuorojen ja vastaesitysten toimintamuodot ovat käytettävissä.

Miten Vantaa on hyötynyt seudullisen kuntayhtymän muodostamisesta? Tähän vastattiin, että vaativa erikoissairaanhoito järjestetään ja tuotetaan HUS:ssa, jolloin Vantaan ei tarvitse vastata niiden palveluiden tuottamisesta. Keskittäminen yhteen paikkaan katsotaan järkeväksi. Vantaan on vastaajien mukaan katsottu hyötyvän myös konsulttipalveluista ja yhteisestä päivystyksestä. Osaamisen kehittäminen on tuonut hyötyjä potilaille ja toiminnan kehittämiselle. Erikoissairaanhoidon toteuttaminen alueellisena katsotaan kannattavaksi.

Erikoissairaanhoito Vantaan kaupungin näkökulmasta

Erikoissairaanhoidon kokonaiskustannukset olivat noin 231,3 miljoonaa euroa (214,7 miljoonaa euroa vuonna 2014), mikä sisältää HUS:n palvelutuotannon lisäksi HUS eläkevastuut, kiireellisen sairaankuljetuksen ja ensihoidon järjestämisen, laskutetut siirtoviivepäivät (0,3 miljoonaa euroa), E-arkisto ja E-resepti -järjestelmien käyttömaksut sekä myrkytystietokeskuksen että erikoislääkäri konsultaatioiden menot. Erikoissairaanhoidon ostot kasvoivat noin kahdeksan prosenttia eli noin 16,5 miljoonaa euroa edellisvuodesta.

HUS:n palvelusopimuksen menot Vantaalle olivat noin 221,2 miljoonaa euroa (209,7 miljoonaa euroa vuonna 2014). Kalliin hoidon tasaus oli 12,6 tuhatta euroa.

Erikoissairaanhoidon menot ylittivät käyttösuunnitelman alkuperäisen määrärahan 19,0 miljoonaa euroa. Kaupunginvaltuusto korotti 14.12.2015 erikoissairaanhoidon menomäärärahaa HUS-johdon vahvistaman toteutumisennusteen perusteella 13 miljoonalla eurolla. Tulomäärärahaa valtuusto korotti 0,9 miljoonalla eurolla, mikä perustui arvioituihin valtionkorvauksiin, joita saadaan kotouttamislain perusteella. Lopullinen sitova määräraha ylittyi menojen osalta 5,962 miljoonalla eurolla eli kolmella prosentilla ja tulojen osalta 0,3 miljoonalla eurolla. Kaupunki ei kuitenkaan ollut saanut tietoa ylitystarpeesta vielä marraskuussa 2015, kun talousarviomuutostarpeet käsiteltiin sosiaali- ja terveyslautakunnassa.

HUS:n osastojonoissa oli Vantaan osalta kuusi kuukautta jonottaneita 35 potilasta 31.12.2015, joista 13 oli kirurgian erikoisalojen jonoissa. Siirtoviivepäiviä kertyi 473, joista aiheutui Vantaalle 0,3 miljoonan euron meno.

Vuonna 2015 kirjoitettiin HYKS-sairaanhoitoalueelle 55 901 elektiivistä lähetettä, joista 65,0 prosenttia laadittiin terveyskeskuksessa.

Perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon yhteistyön parantamiseksi on laadittu puitesopimus HUS-kuntayhtymän ja Vantaan kaupungin välillä toteutettavasta avoterveydenhuollon palveluketjun tehostamisesta järjestämällä konsultaatiotoimintaa Vantaan terveyskeskukseen. Liitesopimuksia on tehty ainakin anestesiapalveluista ja ortopedin konsultaatioista. Lisäksi on laadittu yhteistyösopimus reumayksikkötoiminnasta. Palvelusopimuksessa vuodelle 2014 sovittiin, että erikoislääkäritoiminnan järjestämissuunnitelman puitteissa aloitetaan psykiatrian konsultaatiot.

Päivystysasetuksen toimeenpanosuunnitelmina nähdään Vantaan osalta seuraavia toimenpiteitä: 1.1.2016 alkaen yhteispäivystys olisi kaikissa HUSn sairaaloissa. Peijaksen yhteispäivystys siirtyi HUS:n järjestettäväksi 1.1.2016. Uudistuksen tarkoituksena on, että heti voitaisiin todeta mitä potilas tarvitsee eikä lähetteitä tarvitsisi jopa oman sairaalan sisällä.

Vantaan ja HUS:n psykiatrian osalta yhteistyö omien palvelujen kanssa on ollut poikkeuksellisen aktiivista. Yhteistyö keskeisten mielenterveystoimijoiden kanssa on hyvin tiivistä. Kuten muutkin erikoisalat, psykiatria on suunnitellut konkreettisen säästöohjelman, jolla se pysyy sairaanhoitoalueen sille antamissa raameissa. Psykiatrian kehitys menee hoitomuotojen osalta kohti entistäkin varhaisempia, matalakynnyksisiä ja kustannustehokkaampia hoitoja. Avohoidon toimintaa on tehostettu viimevuosina merkittävästi ja sitä tehostetaan ensi vuonna edelleen usean projektin kautta (muun muassa Lean, suoritepalkkaus, toimenpidekoodein kuvatut toiminnan sisällöt). Tavoitteena on 15 prosentin lisätuotto/avohoidon työntekijä.

HYKS psykiatria on rakentanut viime vuosina Vantaan omiin palveluihin poikkeuksellisen saumattomasti niveltyvän erikoissairaanhoidon ja sitä kautta vantaalaisten mielenterveyspalvelut ovat kohentuneet merkittävästi. Palveluiden saatavuus on erinomainen. Vantaalaisten psykiatrinen palveluvalikko on Suomen mittakaavassa omaa luokkaansa pitäen sisällään potilasryhmittäin erikoistuneet poliklinikat ja näiden lisäksi perustasolle viedään suuri määrä edullisesti rakennettuja palveluita.

Johtopäätökset:

Erikoissairaanhoidon toteuttaminen alueellisena ja keskittäminen yhteen paikkaan katsotaan järkeväksi. Hallintomallia pidetään yleisesti toimivana. Erikoissairaanhoidon lainsäädännön tavoitteet toteutuvat ja jononpurkutoimenpiteet ovat tehonneet.

Mikäli kysyntää ei saada hillityksi, Vantaan kaltaisen väestökasvukunnan menot tulevat jatkuvasti lisääntymään, kuten historia osoittaa. Asiaan ei ole voitu vaikuttaa, vaikka vuosittain allekirjoitetaan niin sanottu palvelusopimus, jossa sovitaan tuotettava palvelumäärä ja siitä maksettava korvaus sekä tuotannon muutokset.

Sosiaali- ja terveystoimen johto ja HUS:n johto käyvät neljä kertaa vuodessa niin sanotun kuntaneuvottelun, jossa käydään lävitse palvelujen ja talouden toteutuma ja sovitaan mahdollisesti tarvittavista toimenpiteistä. Samoin sosiaali- ja terveystoimessa käydään tulosaluetasolla palvelujen kehittämistä koskevia yhteistyöneuvotteluja.

Suositukset:

HUS:n vantaalaisten edustajien ja Vantaan virkamiesten yhteistoimintaa tulisi lisätä säännöllisillä tapaamisilla ja yhteisten kannanottojen aikaansaamiseksi. Kuntayhtymän tulisi vahvistaa ylimmän virkamiestason osallistumista suuriin toiminnallisiin muutoshankkeisiin ja erikoisesti myös rakennusinvestointeihin.

Vantaan konserniohjauksen eri toimijoiden on linjattava yhteinen näkemys erikoissairaanhoitoa koskevissa asioissa ja sosiaali- ja terveyslautakunnan asiantuntijaroolia erikoissairaanhoidon ohjauksessa on lisättävä.

Tarkastuslautakunta katsoo, että ylijäämät tulee palauttaa kunnille. Erikoissairaanhoitoa sitova määrärahatavoite ylitettiin 5,962 miljoonalla eurolla. Sitova tavoite ei tältä osin toteutunut, mihin tulee pyrkiä.

Perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon väliset siirtymät tulee saada hallintaan. Perusterveydenhuollosta lähetetään lisääntyvästi erikoissairaanhoitoon potilaita. Terveysasemien iltavastaanottojen käynnistäminen olisi hyvä ratkaisu.

Erityisesti on pidettävä huolta, että erikoissairaanhoidon toteuttamiseen tarvittavat määrärahat HUS:n ja kaupungin talousarvioissa ja tulostavoitteissa vastaavat sisällöltään toisiaan. HUS esittää usein, että kuntien tulisi realistisesti esittää tarpeensa, siten ei jouduttaisi budjetoimaan vähemmän tai enemmän kuin edellisenä vuonna eikä tehdä lisäbudjetteja, jotka ovat useimmiten vuotuinen käytäntö. Vuodelle 2016 HUS:n talousarviossa Vantaan osuus on noin 6 miljoonaa euroa pienempi kuin Vantaan varaama määrä. Ainakaan tältä osin Vantaa ei ole alibudjetoinut tarvittavia määrärahoja.

8.3 Suun terveydenhuollon liikelaitos

Arvioinnin tavoitteena oli todeta onko toiminnassa ja taloudessa edetty tavoitteiden suuntaan, onko tuottavuus parantunut ja onko toiminta ollut tuloksellista. Arviointi suoritettiin taustamateriaalin, ennakkoon toimitettujen kysymysten ja työryhmän arviointikokouksessa saatujen vastausten ja keskustelun perusteella. Aineistona käytettiin muun muassa lainsäädäntöä, kaupunkistrategiaa, talousarviota ja taloussuunnitelmaa, liikelaitoksen johtokunnan pöytäkirjoja, liikelaitoksen talousarviota ja -suunnitelmaa sekä palvelusopimusta.

Vantaan suun terveydenhuolto on järjestetty liikelaitosmuotoisena 1.6.2010 lähtien ja se on yksi sosiaali- ja terveydenhuollon toimialan tulosalue. Vantaan kaupungin sosiaali- ja terveyslautakunnan ja Vantaan suun terveydenhuollon liikelaitoksen välisen palvelusopimuksen kohteena ovat kansanterveyslaissa (66/1972) säädetyt perusterveydenhuollon suun terveydenhuollon palvelut. Palvelutarvetta tarkastellaan lakisääteisten palvelujen toteutumisena. Palvelun tavoitteena on terveyden tuottaminen ja sen edistäminen.

Tavoitteiden toteutuminen

Sitova taloudellinen tavoite

Kaupunginvaltuuston päättämä liikelaitoksen määrärahojen sitovuustaso on korvaus peruspääomasta, lainan korko, liikeylijäämä ja investoinnit. Talousarviossa vuodelle 2015 liikeylijäämä on 254 000 euroa, kaupungille maksetut korkokulut 159 000 euroa (korko 7 prosenttia) ja korvaus peruspääomasta 68 000 euroa. Investointeihin oli varattu 75 000 euroa. Sitovat erät toteutuivat suunnitellusti.

Liikelaitoksen taloudelliset tavoitteet ja kertynyt alijäämä

Liikelaitoksen myyntitulojen tulee kattaa kaikki toiminnan kustannukset sekä pitkällä aikavälillä myös investoinnit. Taloudellisena tavoitteena liikelaitoksen tulee toiminnassaan yltää positiiviseen tulokseen. Liikelaitos ei tavoittele voittoa, vaan oman toimintansa rahoittamista myyntituloilla. Positiivinen tulos siirtyy oman pääoman lisäykseksi ja on liikelaitoksen käytettävissä tulevina vuosina investointeihin.

Vuonna 2015 liikelaitoksen tulos oli 41 339 euroa ylijäämäinen. Muutamana edellisenä vuonna tulos oli alijäämäinen ja vuoden 2014 alijäämän myötä liikelaitoksen oma pääoma laski alle peruspääoman. Vuoden 2014 alijäämä johtui siitä, että kaikkia kulueriä ei säästö- ja tehostamistoimenpiteistä huolimatta pystytty kattamaan täysimääräisinä. Keskeisenä tekijänä oli PKS-SEHYK (pääkaupunkiseudun suun erikoishoidon yksikkö) ja PKS-päivystyspalveluiden kustannusten nousu. Liikelaitoksen johtokunta käsitteli tammikuussa 2015 suunnitelman alijäämän kattamisesta seuraavien vuosien kuluessa. Suunnitelma sisältää toiminnan volyymin muutoksia sekä kustannussäästöjä.

Suunnitelman keskeiset osat ovat pääkaupunkiseudun suun erikoishoidon yksikön (PKS-SEHYK) käytön kustannusten hillitseminen järjestämällä erikoishammashoitoa osittain omana toimintana ja tarkentamalla lähetekäytäntöä. Suun terveydenhuollon toimitilojen käyttöä tehostetaan keskittämällä toimintoja ja luopumalla asiakastoimintaan liittymättömistä tiloista. Materiaalihankintoja keskitetään ja tehostetaan ajantasaista seurantaa. Perustoimintoja tehostetaan työnjakoa edelleen kehittämällä ja potilastyöhön käytettävää aikaa lisäämällä tavoitteena painotettujen toimenpiteiden määrällinen kasvu suorittajatasolla.

Kun vuoden 2015 tilinpäätöksen ylijäämä 41 339 euroa liitetään omaan pääomaan, oma pääoma jää vielä 216 711 euroa alijäämäiseksi.

Liikelaitoksen toiminnalliset tavoitteet

Liikelaitoksen toiminnallisena tavoitteena on tuottaa suun terveydenhuollon palveluja Vantaan väestölle. Suun terveydenhuollon tehtävä on toiminnallaan edistää suun terveyttä ja väestön hyvinvointia sekä tuottaa perus- ja erikoishammashoidon palvelut koko väestölle palvelusopimuksen mukaisesti.

Sosiaali- ja terveyslautakunta vastaa hoitotakuusta ja tilaa sen toteuttamiseksi sopimuksen mukaiset palvelut tuottajalta. Määräraha suun terveydenhuollon palveluiden ostoon varataan terveyspalveluiden käyttösuunnitelmaan. Tilaus ei sisällä PKS-SEHYK:iin ja PKS-päivystykseen varattavaa suun terveydenhuollon liikelaitokselle avustuksina maksettavaa määrärahaa, joka varataan erikseen terveyspalveluiden käyttösuunnitelmaan.

Palvelutilaus vuodeksi 2015 oli 411 110 painotettua toimenpidettä (411 104 toimenpidettä vuonna 2014) ja toimenpiteitä toteutui 415 263. Palvelusopimukseen perustuva palvelutuotto oli 15 958 601 euroa (15 366 420 euroa vuonna 2014). Lisäksi liikelaitokselle maksetaan avustuksena PKS-SEHYK:öön ja PKS-päivystykseen varattavaa määräraha 638 435 euroa.

Hoitotakuun toteutuminen ja palvelujen kysynnän muutos

Palvelujen kysyntä kasvoi voimakkaasti vuonna 2015. Asiakkaiden määrä kasvoi 4,2 prosenttia edellisvuodesta. Toteutuneista käynneistä hammaslääkärikäynnit vähenivät 2,7 prosenttia, suuhygienistikäyntejä oli 4,6 prosenttia ja hammashoitajakäyntejä 14,9 prosenttia enemmän kuin vuonna 2014. Kiireellisen hammashoidon käynnit lisääntyivät 8,2 prosenttia edelliseen vuoteen verrattuna. Pitkään jatkunut huono taloustilanne vaikuttaa yleensä aina kunnallisten palveluiden kysyntää lisäävästi. Vantaalla käytetään julkisia hammaslääkäripalveluita muutenkin enemmän kuin esimerkiksi Helsingissä ja Espoossa.

Vantaan suun terveydenhuollon liikelaitoksen mukaan hoitoon pääsy on toteutunut hoitotakuun rajoissa kaikkien palvelun piiriin hakeutuneiden potilaiden kohdalla (puheluihin vastaaminen, kiireellinen hoito, kiireetön hoito). Suun terveydenhuollon keskitettyyn ajanvaraukseen tulee vaihtelevasti noin 9 000 puhelua kuukaudessa. Puheluiden vastausprosentti on keskimäärin 92 ja takaisinsoittoprosentti 100. Kiireelliseen ensiapuun pääsee saman päivän aikana.

Palveluiden suuren kysynnän takia Vantaan suun terveydenhuollossa on ollut potilasjonojärjestelmä toukokuusta 2009 alkaen. Järjestelyssä kiireettömään tarkastukseen tulevat potilaat laitetaan jonoon. Jonolla olevien määrää ja jonotusaikaa seurataan viikoittain. Esimerkiksi vuonna 2010 jonossa oli lähes 10 000 henkilöä. Viikolla 34 jonolla oli 5 361 henkilöä ja jonotusaika oli 4 kuukautta 4 viikkoa. Jonotilanne 11.3.2016 oli 5 480 henkilöä ja hoidettavaksi kutsuttiin marraskuussa 2015 jonoon ilmoittautuneita.

Vantaan suun terveydenhuolto liittyi Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) ylläpitämään AvoHILMO:on (perusterveydenhuollon avohoidon ilmoitus) potilastietojärjestelmällään elokuussa 2014. Järjestelmään kerätään tietoa muuan muassa kiireettömän hoidon jonotusajoista. Tietojen siirtymisessä järjestelmään oli alkuun ongelmia. Liikelaitokselta saadun tiedon mukaan osa tapauksista, joissa kiireetöntä hoitoa on raportin mukaan jonotettu yli 180 päivää saattaa olla virheellisesti hoitotakuun ylitykseksi kirjautuneita.
Vuoden 2015 alkukuukausina yli 180 päivää kiireettömään hoitoon jonottaneita oli raporttien mukaan hyvin vähän, mutta tilanne heikkeni kesän jälkeen. Elokuussa yli kuusi kuukautta hoitoon pääsyä odottaneita oli 88, syyskuussa 234, lokakuussa 277, marraskuussa 266 ja joulukuussa 180. Vertailun vuoksi tammikuussa 2016 yli kuusi kuukautta jonottaneita oli raportin mukaan 98 ja helmikuussa 106. Alkuvuodesta 2016 tilanne näyttää siis jo paremmalta. Koko hoitojonoon suhteutettuna yli kuusi kuukautta jonottaneiden määrä oli enimmillään lokakuussa noin viisi prosenttia jonottajista ja tammikuun lukema jää alle kahden prosentin.

Muut tavoitteet ja toiminnan kehittäminen

Kokonaisarvio liikelaitoksen toiminnasta

Apulaiskaupunginjohtaja perusti 12.1.2015 työryhmän tekemään kokonaisarvion suun terveydenhuollon toiminnasta ja taloudesta. Liikelaitostoiminta arvioitiin taloudellisuuden, tuottavuuden ja vaikuttavuuden näkökulmasta verrattuna tulosyksikkötoimintaan. Työryhmä luovutti raporttinsa 27.4.2015. Kokonaisarviossa todettiin, että liikelaitosta ei ole tehokkuussyistä aihetta purkaa, vaan siltä tulee edellyttää toiminnan tehostamista eri tavoin.

Palveluverkko

Suun terveydenhuollon liikelaitoksen johtokunta hyväksyi 19.8.2015 Suun terveydenhuollon palveluverkkosuunnitelman 2015–2025. Palveluverkkoa kehitetään suunnitelmallisesti, jotta turvataan suun terveydenhuollon palvelujen tarjonta koko väestölle. Käytännössä palveluverkkoa keskitetään, pienistä yksiköistä luovutaan (kouluhoitoloita) ja suurempien hoitoloiden toimintaa kehitetään. Palveluverkkosuunnitelmasta on tehty Vantaan kaupungin edellyttämä vaikutusten ennakkoarviointi.

Tuottavuussuunnitelman toteutuminen

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimialan tulosalueet ovat laatineet tuottavuussuunnitelmat, joissa tavoitellaan kolmen prosentin tuottavuuden nousua. Tärkeimmät toimenpiteet ja tavoitteet liikelaitoksen tuottavuussuunnitelmassa ovat välittömän asiakastyön lisääminen ja asiakastyön ajankäytön tehostaminen prosesseja kehittämällä, sähköisen asioinnin lisääminen ja asiakaskohtaisten kustannusten pieneneminen. Liikelaitoksen tuottavuutta kuvaa parhaiten suhdeluku ”tuotetut SFA10-toimenpiteet/operatiivinen henkilötyövuosi”. Tuotettujen suoritteiden määrä henkilötyövuotta kohden on kasvanut kymmenen prosenttia liikelaitoksen toiminnan (2010–2015) aikana.

Palvelujen järjestämistapa, laadun hallinta ja valvonta sekä tuloksellisuusinformaatio

Liikelaitos käyttää ostopalveluita vähän. Myös lokakuusta 2011 alkaen käytössä olleen palvelusetelin suosio on jäänyt vähäiseksi.

Liikelaitoksen ja sosiaali- ja terveyslautakunnan välisessä palvelusopimuksessa on määritelty palvelujen laatu ja sen seuranta. Palvelujen tulee täyttää viranomaisten toiminnalle asettamat vaatimukset. Toiminnan kliiniselle laadulle ja saatavuudelle on asetettu kriteerit. Yhden – kahden vuoden välein tehdään asiakastyytyväisyyskysely ja sen tulokset huomioidaan toiminnan suunnittelussa. Liikelaitos osallistuu myös kansallisten vaateiden edellyttämään laatu- ja potilasturvallisuustyöhön.

Hoitotakuun toteutumisen seurantaan käytetään puheluiden vastausprosentteja (OC-raportit) ja hoitotakuun toteutumista (WinHIT-raportit). Vaikuttavuuden seurannassa merkittäviä ovat terveysindeksit, jotka ilmaisevat trendejä ja alueellisia eroja, sekä suhdeluku tutkitut/valmiiksi hoidetut. Henkilökunnan työhyvinvointia seurataan Kunta10 -tutkimuksessa. Palvelujen laatua seurataan asiakaspalautejärjestelmän avulla, joka koostuu jatkuvasta asiakaspalautteesta, kohdennetuista asiakaskyselyistä ja lakisääteisestä asiakaspalautteesta.

Tuottavuutta ja vaikuttavuutta kuvaavia tunnuslukuja ovat väestömäärä, asiakasmäärä, käyntikerrat, painotettujen toimenpiteiden määrä, henkilötyövuodet yhteensä, käynnit per asiakas, käynnit per henkilötyövuodet, painotetut toimenpiteet per käynti, painotetut toimenpiteet per henkilötyövuosi, toiminnan kokonaiskustannukset (1 000 €) ja kokonaiskustannukset per väestö. Toiminnan kehitys noudattaa suunnitelmia.

Johtopäätökset:

Vuosi 2015 oli Vantaan Suun terveydenhuollon liikelaitoksen viides kokonainen toimintavuosi. Toiminta on vakiintunut ja liikelaitos on omalla tuottavuusmittarillaan mitaten onnistunut parantamaan tuottavuuttaan.

Kaupunginvaltuuston asettamat sitovat taloudelliset tavoitteet saavutettiin.

Liikelaitoksen ilmoituksen mukaan hoitotakuussa (puheluihin vastaaminen, kiireellinen ensiapu, kiireetön hoito) on pysytty. THL:n keräämien seurantatietojen perusteella näyttää siltä, että loppuvuodesta kiireettömän hoidon osalta takuun toteuttamisessa oli vaikeuksia.

Vuoden 2015 ylijäämästä huolimatta liikelaitoksen peruspääoma on alijäämäinen. Liikelaitoksen johtokunta on käsitellyt suunnitelman, miten alijäämä tullaan kattamaan. Suunnitelma sisältää toiminnan volyymin muutoksia ja kustannussäästöjä. Tärkeimpinä keinoina ovat suun erikoishammashoidon kustannusten hillitseminen järjestämällä erikoishammashoitoa osittain omana toimintana ja tarkentamalla lähetekäytäntöä. Lisäksi tehdään muita tehostamistoimenpiteitä.

Suun terveydenhuollon liikelaitoksen taloudellinen liikkumavara on pieni. Talous on sidottu tilaukseen, joka oli vuonna 2015 toimenpidemääräisesti sama kuin vuonna 2014 ja rahallisesti 1,5 prosenttia suurempi. Vuoden 2016 toimenpidetilaus on vuotta 2015 vastaava ja laskutettava hinta 1,5 prosenttia suurempi. Lisäksi edelliseen palvelusopimukseen sisältynyt liikkumavaraa tuonut ehto on jätetty pois vuoden 2016 sopimuksesta. Heikon talous- ja työllisyystilanteen jatkuessa julkisen hammashoidon kysyntä kasvaa. Vantaalla asiakkaiden määrä kasvoi 4,2 prosenttia edellisvuodesta. Hoitotakuun toteuttamisen kannalta tilanne näyttää haastavalta.

Suositukset:

Sosiaali- ja terveyslautakunnan ja suun terveydenhuollon liikelaitoksen välisessä palvelusopimuksessa tulisi huomioida asiakasmäärän kasvu, jotteivät kiireettömän hoidon hoitotakuussa pysyminen ja alijäämän kattaminen vaarannu.

9 TUTKIMUS TARKASTUSLAUTAKUNNAN ASEMASTA KUNTAYHTIÖIDEN ARVIOINNISSA UUDEN KUNTALAIN MYÖTÄ - VANTAA, TAMPERE, TURKU JA OULU

Tiivistelmä Tampereen yliopiston johtamiskorkeakoulun tilintarkastuksen ja arvioinnin maisteriohjelman opiskelija Susanna Ahon yritysjuridiikan tutkimuksesta:

Kunta-alalla toimintaympäristö on ollut viime vuosikymmenien aikana voimakkaiden muutosten kohteena. Perinteinen julkinen toiminta ja liiketoiminta ovat alkaneet kietoutua yhä tiiviimmin toisiinsa moderneissa kuntakonserneissa, ja peruskunnan ulkopuolisten yhteisöjen merkitys on kasvanut jatkuvasti. Konsernit tulevat olemaan laajempia ja monialaisempia kunnissa, mikä luo paineita myös tarkastuslautakunnan arviointityölle. Monimutkaistuneet kuntakonsernit edellyttävät siis uusia vaatimuksia arviointityölle.

Vantaan tarkastuslautakunnan alaisuudessa tehdyssä tutkimuksessa tarkastellaan tarkastuslautakunnan asemaa kuntayhtiöiden arvioinnissa. Tutkimuksessa lähestytään aihetta uuden kuntalain 410/2015 näkökulmasta. Uusi kuntalaki astui voimaan 1.5.2015, ja siirtymäsäännöksineen kokonaan 1.6.2017. Tarkastuslautakunnat ovat vielä hakeneet asemaansa kuntaorganisaatiossa. Tutkimuksessa tutkitaan vaikuttaako uusi kuntalaki tarkastuslautakunnan asemaan tai rooleihin kuntaorganisaatiossa kuntayhtiöiden arvioinnissa.

Tutkimuksessa tarkastellaan uuden kuntalain 410/2015 säädöksiä, jotka ottavat uuden näkökulman perinteiseen kunnan toiminnan johtamiseen. Uuden kuntalain lähtökohtana ovat laaja kunnan toiminnan käsite, juridisen kuntakonsernin käsite, sekä yksi ainut kuntastrategia ja kunnan toiminnan johtaminen yhtenä kokonaisuutena. Nämä osoittavat, että kunnan toimintaympäristö on muuttunut ja johtamista on korostettu uudessa kuntalaissa etenkin omistajaohjausta ja konserniohjeita koskevassa sääntelyssä. Uuden kuntalain säännöksissä korostetaan huomattavasti entistä kuntalakia enemmän kuntakonsernien nopeaa reagointi- ja uusiutumiskykyä sekä onnistunutta johtamista. Konsernijohtaminen jäntevöityy uuden kuntalain myötä ja sen merkitys kasvaa kuntien yhä monipolvisemmassa toiminnassa. Tutkimuksessa halutaan kiinnittää huomiota myös siihen, miten tarkastuslautakunta nähdään kunnan johtamisprosessissa uuden kuntalain myötä.

Kuntakonsernien ja erityisesti kunnan tytäryhteisöjen ohjaaminen on ollut hyvin avoimesti säädeltyä lainsäädännön tasolla. Kuntayhtiöt sijoittuvat julkisoikeudellisen ja yksityisoikeudellisen sääntelyn rajamaille ja tämä on osaltaan vaikuttanut hajanaiseen sääntelyyn. Uusi kuntalaki on jäntevöittänyt erityisesti omistajapolitiikan ja konsernijohtamisen säännöksiä. Uudet säännökset terävöittävät kunnan toiminnan strategista johtamista, omistajaohjausta sekä riskienhallinnan ja arvioinnin merkitystä. Kunnan toiminnan poliittisessa johtamisessa korostuu strateginen johtaminen ja myös kunnan tytäryhtiöt tulee velvoittaa omistajaohjauksen avulla huomioimaan kuntakonsernin kokonaisedun huomiointi tyttären toiminnassa (KuntaL 410/2015 47 §).

Tutkimuksen teoreettisessa viitekehyksessä tarkastellaan tarkastuslautakunnan asemaa kuntaorganisaatiossa, tarkoituksenmukaisuusvalvontaa sekä kuntayhtiötä käsitteenä. Empiirisessä osiossa tutkitaan tarkastuslautakunnan roolia Vantaan, Tampereen, Turun ja Oulun kaupungeissa kaupunkien kuntastrategian, konserniohjeiden ja kaupungin tarkastuslautakunnan arviointikertomuksen perusteella. Tutkimuksen keskeisinä tarkastelun kohteina ovat tavoitteiden asettaminen kuntayhtiöille, tavoitteiden arvioiminen kuntayhtiöissä, tiedonsaanti kuntayhtiöistä, tarkastuslautakunnan toimivalta sekä uusi kuntalaki ja tarkastuslautakunnan asema.

Tarkastusta ja arviointia koskeviin säännöksiin ei tullut suuria muutoksia uuden kuntalain myötä. Tarkastuslautakuntien on hyvä kuitenkin tiedostaa, miten uusi kuntalaki on täydentänyt tarkastuslautakunnan tehtäviä sekä miten tarkastuslautakunnan asema hahmottuu kunnan tytäryhteisöihin nähden. Tytäryhteisöt alkavat olla kasvava ja tärkeä osa kunnan toimintaa. Monimutkaistuneet kuntakonsernit edellyttävät uusia vaatimuksia niiden arviointiin. Pelkkä tavoitteiden toteutumisen tai toteutumattomuuden toteaminen ei vastaa nykyaikaisen arvioinnin tavoitetta, vaan arvioinnin on oltava analyyttisempaa ja tuloksellisuuden eri osa-alueet huomioon ottavaa. Haasteena kuntakentällä on nähty kuntayhtiöiden sitouttaminen kunnan toimintaan sekä osakeyhtiölain ja kuntalain soveltaminen kuntayhtiöissä. Ongelmana on voinut juurikin olla johtajuuden puute sekä roolien epäselvyydet. Kuntien sekä tytäryhtiöiden etuna on, että tytäryhtiöiden toiminnalla on tarkoitus ja toiminnalle asetetut tavoitteet on asetettu selkeästi ja ymmärrettävästi. Tällöin myös tarkastuslautakunnan rooli on selkeämpi.

Uuden kuntalain nähdään kokonaisuudessaan parantavan kunnan toiminnan ja kuntakonsernin johtamisen vaikuttavuutta. Tarkastuslautakunnan rooli voidaan nähdä valtuuston apuelimenä strategisen johtamisen kokonaisuudessa. Uudessa kuntalaissa on korostettu kuntastrategian merkitystä kunnan johtamisessa, tulevathan kuntayhtiölle asetettavat tavoitteet myös kuntastrategiasta. Tarkastuslautakunnan rooli voidaan nähdä kokonaisuudessaan myös apuelimenä koko kunnan toiminnan kehittämisessä. Lautakunnalla on tärkeä tehtävä arvioida olennaisia kunnan toimintoja ja tavoitteita tuottaakseen tietoa kunnan strategisen johtamisen tueksi. Voidaan kuitenkin todeta, että tarkastuslautakuntien roolit ja toimintakäytännöt vaihtelevat kunnittain. Haasteena tarkastuslautakunnalla saattaa edelleen olla arvioinnin vaikuttavuus strategisen johtamisen tukena. Tarkastuslautakunnan työn vaikuttavuuteen tulee kunnissa kiinnittää erityistä huomiota, jotta myös valtuusto voi kehittää omistajaohjausta ja kunta kokonaisuudessaan kuntakonsernin johtamista.

Tutkimuksen empiirisestä osiosta voidaan suositella kaupunkien käyttöön aktiivisen omistajapolitiikan määrittelyä sekä kuntayhtiökohtaista omistajastrategian kehittämistä. Esimerkiksi Tampereella ja Vantaalla on asetettu nämä vuoden 2015 tavoitteiksi. Uusi kuntalaki mahdollistaa nyt paremmin kuntayhtiöiden sitouttamisen kunnan toimintaan taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden kautta ja strategisen johtamisen myötä. Myös Turun kaupungin kohdalla huomattiin empiirisestä aineistosta, että kun yhtiön toiminnan pääasiallinen tarkoitus sekä toiminnan kehittämisen toimenpiteet ja tavoitteet oli selkeästi määritelty, oli myös helpompi valtuuston asettaa kuntayhtiöille yhtiökohtaisia tavoitteita. Tavoitteisiin olisi myös hyvä kirjoittaa selkeät toimenpide-ehdotukset tavoitteiden saavuttamiseksi. Näin tarkastuslautakunnalla olisi selkeämpi tehtävä arvioidessaan tavoitteiden toteutumista.

Tarkastuslautakuntatyön hyötyjinä ovat niin kuntalaiset kuin myös koko kuntaorganisaatio tytäryhteisöineen. Tarkastuslautakunnan arviointityö tuottaa avointa arviointitietoa kunnan palveluiden tuloksellisuudesta kuntalaisille ja tarkastuslautakunnan rooli nähdään tärkeänä demokratian näkökulmasta. Tarkastuslautakunnan rooli on myös tärkeä koko kuntaorganisaatiolle tuottaessaan palautetta valtuuston asettamien strategisten tavoitteiden toteutumisesta. Tarkastuslautakuntien haasteena on varmasti edelleen arviointitoiminnan kehittäminen niin, että siitä saadaan mahdollisimman suuri hyöty kunnille. Tarkastuslautakuntien tulee miettiä, millainen arviointikertomus palvelee parhaiten oman kunnan tarpeita sekä millaisen roolin tarkastuslautakunta haluaa omassa kunnassaan ottaa. Haastatteluiden perusteella selvisi, että tarkastuslautakunnat voivat vaikuttaa paljonkin omaan rooliinsa kunnissa ja kehittää koko ajan arviointitoimintansa vaikuttavuutta. Myös empiirisestä osiosta selvisi, että etenkin Vantaalla tarkastuslautakunta on ottanut aktiivisen roolin palautteenantajana, vaikka kuntayhtiöille asetettiin vain yksi tavoite.

Erityisesti Vantaan kaupungissa tarkastuslautakunnan roolin nähdään liittyvän demokraattiseen järjestelmään, jossa tarkastuslautakunta nähdään politiikan ohjauksen asiantuntijaelimenä ja kansalaisten edustajana. Ulkoisen tarkastuksen tehtävänä on valvoa kansalaisten näkökulmasta palveluiden tuottamisen tuloksellisuutta eli miten palvelut tuotetaan ja miten saadaan vastinetta maksetuille verorahoille. Vantaalla tarkastuslautakunnan arviointirooli nähdään selkeästi kuntalaisnäkökulmasta, kun taas tilintarkastajan rooli on enemmän laillisuustarkastukseen painottuva. Tytäryhteisöt ovat, vaikkakin itsenäisiä oikeustoimijoita, kuitenkin kunnan välineitä

hoitaa tehtäviään. Tarkastuslautakunnan rooli on tärkeä, sillä arvioinnilla ja tarkastuksella voidaan edistää konsernijohtamiselle asetettujen tavoitteiden toteutumista. Erilaiset vierailut tytäryhteisöissä ja kuntayhtiöiden avoimuus lisäävät kuntalaisten luottamusta kunnan toimintaan.

Tarkastuslautakunta voi myös itse määritellä millaisen roolin se ottaa itselleen demokratian edistäjänä. Haasteena voidaan nähdä se, että tulisiko tarkastuslautakunnan valvoa kunnan toimintaa, hallintoa ja taloutta vai osallistua näiden kehittämiseen. Jos tarkastuslautakunnat tietoisesti eivät puutu operationaaliseen johtamiseen arvioinnin objektiivisuuden vuoksi, eivätkä tee huomioita arviointikertomuksessaan, voidaan arviointi nähdä enemmän talouden ohjauksen välineenä kuin kokonaisvaltaisena johtamisen tukifunktiona ja palautemekanismina. Vantaalla tarkastuslautakunnan arviointityön nähdään korostavan myös valtuuston asemaa strategisena johtajana ja poliittisten tavoitteiden asettajana.

Empiirisestä osiosta selvisi, että tarkastuslautakunnat eivät pyri vuosittain arvioimaan syvällisesti koko kuntakonsernia, vaan tarkastuslautakunnat jakavat arvioitavat kohteet koko nelivuotisen toimikauden ajalle. Tarkastuslautakunnat painottavat vuosittain olennaisempina pidettäviä ajankohtaisia asioita tai arviointi voi kohdistua tiettyihin liiketoimintakokonaisuuksiin. Yhden tarkastusvuoden aikana arvioinnin pääkohteena on itse kaupungin toiminta ja tarkemmassa käsittelyssä vain noin 2–3 tytäryhtiötä tai -yhteisöä. Vantaan kaupungin haastateltavan mukaan arvioinnissa tulee painottaa kokonaisuuden arviointia ja tytäryhtiön arviointi tulee nähdä kuin näytteenottona kokonaisuuden arvioinnista. Empiirisestä osiosta voidaan suositella, että tarkastuslautakuntien tulisi jatkossakin ottaa tarkempaan tuloksellisuusarviointiin 1–2 kuntayhtiötä sekä edelleen seurata kuntayhtiöille asetettujen tavoitteiden toteutumista. Kaikista kohdekaupungeista nousi esiin näkemys arvioida kuntaa kokonaisuutena.

Myös tavoitteiden asettamisessa kuntayhtiöille nähtiin empiriaosuuden perustella vielä haasteita. Tutkimustulosten perusteella huomattiin, että selkeät ja yksiselitteiset tavoitteet, joille on asetettu selkeä päämäärä, parantavat tarkastuslautakunnan työn vaikuttavuutta. Tarkastuslautakunnan arviointitehtävä helpottuu, kun tavoitteille on myös asetettu selkeät mittarit. Uuden kuntalain myötä kuntien tulee kiinnittää enemmän huomiota kuntakonsernin johtamiseen sekä kuntayhtiöiden sitouttamiseen kunnan toimintaan. Selkeillä tavoitteilla, jotka johdattelevat kuntayhtiöitä kunnan haluamaan päämäärään, sitoutetaan kuntayhtiöitä eniten kunnan toimintaan. Tarkastuslautakunnilla on tässä prosessissa tärkeä rooli antaa palautetta kunnalle miten hyvin kuntayhtiöt ovat saavuttaneet valtuuston asettamat tavoitteet. Tutkimuksessa selvisi, että Tampereella on selvimmin panostettu jo kuntayhtiöiden sitouttamiseen tavoitteiden asettamisen kautta. Vantaalla esimerkiksi vuodelle 2014 asetettiin vain yksi tavoite yhdelle kuntayhtiölle. Uuden lain vaikutuksia ei vielä pystynyt selkeästi arvioimaan vuoden 2014 arviointikertomuksista. Kuitenkin vuoden 2015 talousarvioissa kohdekaupungit olivat jo huomioineet uuden kuntalain ja kuntakonsernin kasvavan merkityksen. Esimerkiksi Vantaalla on kuntayhtiöille asetettu enemmän tavoitteita vuodelle 2015.

Empiirisen osion perusteella suositellaan, että kunnissa vahvistetaan tarkastuslautakuntien arvioinnin tuloksellisuusnäkökulmaa. Tuloksellisuusarviointi on nyt kirjattu uuteen kuntalakiin ja empiirisen osion perusteella suositellaan, että tuloksellisuusarviointi päivitettäisiin kuntien johtosääntöihin ja konserniohjeisiin. Kohdekaupungeista tällä hetkellä vain Vantaalla on päivitetty tuloksellisuusarviointi osaksi johtosääntöä. Tampereella on tarkoituksena vuoden 2015 aikana laatia omistuksellinen strategia, joka perustuu kuntayhtiökohtaisiin selvityksiin omistuksista. Omistuksellisen strategian avulla pystytään paremmin asettamaan yhtiökohtaisia tavoitteita kunnan tytäryhtiöille sekä sitouttamaan yhtiöt paremmin kunnan strategiaan. Uusi kuntalaki mahdollistaa nyt kuntayhtiökohtaisen omistajapolitiikan määrittelemisen sekä tavoitteiden asetannan kuntayhtiön toiminnan tarkoituksen mukaisesti. Tämän tutkimuksen näkemyksen mukaan tarkastuslautakunnatkin voivat näin helpommin arvioida kuntayhtiöiden tuloksellisuutta sekä sitä, toteuttaako kuntayhtiö toimintansa tarkoitusta.

Pääsääntöisesti tutkimuskohteena olleiden kaupunkien tarkastuslautakuntien huomiot ja kannanotot epäkohdista on käsitelty valtuustoissa ja kaupunginhallituksessa ja korjaustoimenpiteitä on viety eteenpäin. Kuitenkin haasteena edelleen voidaan nähdä tarkastuslautakuntien arviointikertomusten käsittely ajoissa ennen seuraa-

van vuoden talousarvion julkaisua. Arviointikertomusten tulisi toimia palautteena kunnan toiminnasta ja tähän kuntien kannattaakin kiinnittää huomiota.

Suomen kuntien ja niiden toimintaympäristöjen keskinäinen erilaisuus tekevät tutkimuksen tulosten yleistettävyyden melkein mahdottomaksi. Suuremmista kunnista löytyvät esimerkiksi tarkastuslautakunnan alaiset ulkoiset tarkastuksen yksiköt, joita harvemmin pienistä kunnista löytyy. Myös kuntakonsernien koot vaihtelevat merkittävästi kunnittain. Tutkimuksesta voidaan kuitenkin löytää keinoja tai tekijöitä, jotka vaikuttavat tarkastuslautakunnan asemaan kuntayhtiöiden arvioinnissa. Näihin voidaan kiinnittää huomiota myös muissa kunnissa kuin tehdyn tutkimuksen esimerkkikunnissa. Lainsäädäntö ja erilaiset suositukset ovat kaikille kunnille yhtenevät, joten muodolliset lähtökohdat tarkastuslautakunnan aseman vakiinnuttamiselle eivät eroa kuntien välillä.

Tutkimuksen perusteella isoimmissa kaupungeissa kunnan tarkastuslautakunnat ovat vakiinnuttamassa asemaansa kunnan toiminnassa. Tarkastuslautakuntien rooli nähdään tärkeänä uuden kuntalain myötä ainakin isoissa kaupungeissa ja lautakunnalla on vaikutusvaltaa arvioinnista tehtyjen johtopäätösten ja palautteenannon kautta. Tarkastuslautakuntien tulisi kehittää edelleen toimintaansa ja rooliaan kunnan toiminnassa. Jokaisessa kunnassa tulisikin määritellä selkeä kuntastrategia, omistajaohjauksen periaatteet, kuntayhtiöille asetettavat selkeät tavoitteet sekä tarkastuslautakunnan rooli.

10 TARKASTUSLAUTAKUNNAN TEHTÄVÄ, KOKOONPANO JA TOIMINTA

Tehtävä

Vuonna 2015 tarkastuslautakunnan tehtäviä sääteli 1.5.2015 voimaan astunut kuntalaki numero 410/2015. Alkuvuoden voimassa oli kuntalaki 365/1995.

Uuden kuntalain mukaan tarkastuslautakunnan asettaa valtuusto hallinnon ja talouden tarkastuksen sekä arvioinnin järjestämistä varten. Tarkastuslautakunnan tehtävänä on

- valmistella valtuuston päätettäväksi hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat,
- arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla,
- arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää,
- huolehtia kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta,
- valvoa kuntalain 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi,
- valmistella kunnanhallitukselle esitys tehtäviään koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi.

Kuntalain 124 §:stä ilmenevät tarkastuslautakunnan ja tilintarkastajan tietojensaantioikeudet tarkastustehtävänsä hoitamiseksi.

Tarkastuslautakunnan tehtävän voidaan yleisesti todeta liittyvän demokraattiseen järjestelmään, sillä tarkastuslautakunta toimii politiikan ohjauksen asiantuntijaelimenä ja tarkastuslautakunnan jäsenet toimivat kuntalaisten edustajina. Se on valtuuston asemaa strategisena johtajana korostava ja poliittisten tavoitteiden saavuttamisen arviointia suorittava instituutio.

Tarkastuslautakunta laatii vuosittain kaupunginvaltuustolle tilinpäätöksen käsittelyn yhteydessä luovutettavan arviointikertomuksen. Arviointikertomus on yhteenveto arviointimuistioista ja tilinpäätöksen johdosta tehtävistä havainnoista ja arvioista kyseistä toiminta- ja varainhoitovuotta koskien. Tarkastuslautakunta voi esittää tarvittaessa arvionsa myös erilliskertomuksessa.

Ulkoinen tarkastus valvoo kuntalaisten näkökulmasta, miten palvelut toteutetaan ja miten saadaan vastinetta maksetuille verorahoille. Samalla se valvoo sekä laillisuus- että tuloksellisuusnäkökulmasta valtuuston tahdon toteutumista. Tarkastuslautakunnalla on selkeästi kuntalaisnäkökulma arvioidessaan toimintaa, kun taas tilintarkastajalla laillisuusnäkökulma.

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on myös tarkastuksen järjestäminen kunnassa. Se valmistelee tilintarkastajan valintaa koskevan esityksen kaupunginvaltuustolle. Tilintarkastus on laillisuustarkastusta. Laillisuustarkastus puolestaan on vastaavuustarkastusta. Tilintarkastajan tehtävät luetellaan kuntalain 123 pykälässä. Tarkastuslautakunnan työ on toiminnan arvioinnissa eli tuloksellisuusarvioinnissa. Tavoitteet on asetettu talousarviossa. Tarkastuslautakunta käyttää pitkittäistietoja, poikittaistietoja, standardeja sekä tarkoituksenmukaisuutta arvioidessaan valtuuston päätösten ja tavoitteiden toteutumista. Arviointi kohdistuu esimerkiksi toimintoihin, ohjelmiin, projekteihin, ja sen näkökulma voi olla eettinen, taloudellinen, oikeudenmukainen ja niin edelleen. Tarkastuslautakunnan arvottaminen tulee esiin lisäkysymyksissä. Tavoitteen toteutumisen toteaminen olisi yksinään vastaavuustarkastusta, mutta lisäkysymykset ja selvitykset ovat toiminnan arvioimista.

Kokoonpano

Kaupunginvaltuusto on 28.1.2013 asettanut tarkastuslautakunnan valtuustokaudelle 2013–2016. Tarkastuslautakunnan kokoonpano on toimintakautena ollut seuraava:

Jäsen	Varajäsen
Malmi Juha, puheenjohtaja	Kyyrö Marja
Huhta Jaana, varapuheenjohtaja	Kauppinen Sirpa
Abdi Faysal	Sodhi Ranbir
Eklund Tarja	Kassila Christina
Hako Jukka	Kiljunen Kimmo
Hurri Maija	Wallenius Arja
Koivuniemi Petri	Kortesalmi Marilla 24.1.2016 saakka
	Härmälä Göran 25.1.2016 lukien
Orlando Carita 24.1.2016 saakka	Porthén Jari
Kortesalmi Marilla 25.1.2016 lukien	
Norrena Vaula	Kostilainen Anniina
Kaukola Ulla	Päivinen Tiina-Maria
Sillanpää Minttu	Tyystjärvi Kati
Tenhunen Juha	Karén Timo
Vahtera Pauli	Simonen Juha
Virta Raija	Leppänen Janne

LIITE: Tekninen lautakunta 23.08.2016 / 7 §

Kuvassa valtuustokauden 2013–2016 tarkastuslautakunta ja valmisteleva henkilöstö vasemmalta oikealle: jäsen Marilla Kortesalmi, kaupunkitarkastaja Reima Pietilä, varajäsen Kati Tyystjärvi, jäsen Ulla Kaukola, varajäsen Timo Karén, jäsen Maija Hurri, jäsen Vaula Norrena, jäsen Tarja Eklund, puheenjohtaja Juha Malmi, jäsen Faysal Abdi, jäsen Raija Virta, esittelijä, kaupunginreviisori Helena Hyvönen, kaupunkitarkastaja Sari Hännikäinen. Kuvasta puuttuvat varapuheenjohtaja Jaana Huhta, jäsenet Jukka Hako, Petri Koivuniemi, Minttu Sillanpää, Juha Tenhunen ja Pauli Vahtera sekä sihteeri Marja Mäkinen. Kuvaaja Sakari Manninen.

Vantaan tarkastuslautakunnan jäsenet ovat kaikki valtuutettuja, joten se toimii niin sanotulla valiokuntamallilla. Valiokuntamalli toimii Vantaalla hyvin. Valiokuntamalli vahvistaa lautakuntaa demokratian toimielimenä. Valtuutetut toimivat valiokuntamallissa kuntalaisten edustajina. Yhteydenpito valtuustoon on turvattu, samoin muihin luottamuselimiin. Asema on itsenäinen eduskunnan tarkastusvaliokunnan tapaan.

Toiminta

Ulkoisen tarkastuksen johtosääntö on tarkastussääntö. Uuden kuntalain voimaantultua tarkastussääntö uusittiin kaupunginvaltuustossa 24.8.2015 § 7 ja tuli voimaan 1.9.2015. Tarkastussäännön mukaan ulkoisen tarkastuksen tulosalueen muodostavat tarkastuslautakunta, tilintarkastaja ja tarkastuslautakunnan alainen ulkoisen tarkastuksen henkilöstö. Ulkoisen tarkastuksen henkilöstöön kuuluvat kaupunginreviisori, kaksi kaupunkitarkastajaa sekä tarkastussihteeri.

Tilintarkastajana on toiminut JHTT-yhteisö BDO Audiator Oy, vastuunalaisena tilintarkastajana JHT, KHT Ulla-Maija Tuomela ja tarkastusvastuullisena tilintarkastajana JHTT Minna Ainasvuori. Vantaan kaupunki on ostanut JHTT-yhteisöltä 170 tilintarkastuspäivää vuodessa. Tarkastussäännön mukaan kaupunginreviisori avustaa tilintarkastusyhteisöä tarkastuksen suorittamisessa. Sopimuksen mukaan JHTT-tasoista avustamista on tehty 50 päivää.

Lautakunta on 19.8.2015 käsitellyt tilintarkastajan työohjelman tilintarkastusvuodelle 2015. Vastuullinen tilintarkastaja on määräajoin osallistunut lautakunnan kokouksiin ja raportoinut työohjelman toteutumisesta sekä tarkastushavainnoista. Tarkastuslautakunta on vuonna 2008 vahvistanut periaatteet konserniyhteisöjen tilintarkastuksen järjestämisestä. Konserniyhteisöjen tilintarkastuspalvelut on kilpailutettu vuonna 2012 tilivuosille 2013–2016 konsernipalvelujen toimesta.

Tarkastuslautakunta on hankkinut Tampereen yliopiston johtamiskorkeakoulun tilintarkastuksen ja arvioinnin maisteriohjelman opiskelijan pro gradu -työnään tekemän yritysjuridiikan tutkimuksen Vantaan, Tampereen, Turun ja Oulun tarkastuslautakunnan asemasta kuntayhtiöiden arvioinnissa uuden kuntalain myötä. Tiivistelmä tutkimuksesta esitetään tämän arviointikertomuksen kohdassa 9.

Vuoden 2015 arviointia varten tarkastuslautakunta on toimintavuonna kokoontunut yhteensä yhdeksän kertaa. Tämän lisäksi lautakunnan työryhmät ovat kokoontuneet yhteensä yksitoista kertaa.

Tarkastuslautakunta antaa erillisen toimintakertomuksen sekä laatii toimintasuunnitelman.

Arvioinnin suunnittelu ja toteuttaminen

Tarkastuslautakunta on hyväksynyt arviointisuunnitelman vuodelle 2015 arviointivuoden kesäkuussa. Tarkastuslautakunnan toimintavuosi oli 1.6.2015–31.5.2016. Tehtävänsä toteuttamiseksi tarkastuslautakunta kuulee eri tulosalueita ja yksikköjä sekä tehtäviä ja teemoja suorittavia virkamiehiä. Tällä pyritään selvittämään yksikön kyseisen vuoden sitovien tavoitteiden toteuttaminen ja kuinka yksikkö pyrkii toteuttamaan valtuustokauden strategisia päämääriä ja kuinka se noudattaa arvoja ja visiota. Samalla se kiinnittää huomiota toiminnan tuloksellisuuteen ja tarkoituksenmukaisuuteen. Yleisesti ottaen tarkastuslautakunta perehtyy arviointityössään kaupungin eri toimialojen toimintaan ja palvelutuotantoon hankkimiensa asiakirjojen avulla, kuulemalla vastuuhenkilöitä sekä käymällä tutustumiskäynneillä toimialoilla. Vuotuinen arviointisuunnitelma on osa valtuustokauden arviointisuunnitelmaa. Valiokuntamallilla toimiva tarkastuslautakunta pystyy jo suunnitteluvaiheessa käymään keskustelua valtuuston ja eri ryhmiensä kanssa ja turvaamaan siten vuoropuhelun valtuuston ja lautakunnan välillä.

Vantaalla tarkastuslautakunnan arviointityö korostaa valtuuston asemaa strategisena johtajana ja poliittisten tavoitteiden asettajana. Arviointinäkökulma on lähtenyt strategisista päämääristä ja tavoitteista edeten sitoviin tavoitteisiin, joiden saavuttamista verrataan toimialojen, tulosalueiden ja tulosyksiköiden esittämiin tulosraportteihin. Arvioinnin kohteena ovat olleet keinot, joilla tavoitteisiin pyritään sekä se, onko eteneminen strategian mukaista. Arviointia suoritetaan tuloksellisuus- ja tarkoituksenmukaisuus näkökulmasta, eli arvioiden sitä, onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Arvioinnin suunnittelu asettaa vaatimuksia tietohuollolle ja tietojen keräämisen suunnittelulle. Arvioinnissa käytetään tietoa, joka on peräisin kaupungin toimialojen toiminnasta ja raportoinnista, kaupungin oman tilasto- ja tutkimusyksikön tuotannosta, yleisestä tilastoinnista sekä eri tutkimuksista ja arvioinneista. Tietolähteitä ovat myös Kuntaliitto ja sen tuottamat kuntatalous- ja kustannustiedot. Eri ministeriöt ja eri tutkimuslaitokset sekä tutkijat ovat hyviä tietolähteitä. Tietoa käytetään vertailutarkoituksessa. Rajoittava tekijä on tilastojen ja tutkimusten valmistuminen. Arviointikertomus annetaan vuosittain keväällä, jolloin tieto edelliseltä vuodelta on vielä rajoittunutta.

Vantaan kaupunkitasoisen strategian päämäärät ja tavoitteet ovat suurelta osaltaan poikkihallinnollisia, mikä asettaa haasteita arviointityölle. Valtuustokaudella käydään lävitse myös tulosalueet osana kaupunkitasoista strategiaa ja sen jalkauttamista. Tällöin suoritetaan myös yksittäisten toimintojen arviointia. Näistä esitetään yhteenvedot toiminnan näkökulmaa koskevassa osiossa. Arviointi on osa toiminnan ohjausta ja kehittämistä. Vantaalla arviointituloksia hyödynnetään osana taloussuunnittelu- ja strategiaprosessia. Tarkastuslautakunta on strategisen ohjauksen, demokratian sekä tilivelvollisuuden toteutumisen väline.

Kunkin aiheen arviot tarkastuslautakunta esittää pääasiassa tekstiä havainnollistaakseen johtopäätösten ja suositusten muodossa, vaikka kyseessä on normaali arviointitoiminnan perusteella annettu toteamus.

Tarkastuslautakunnan arviointisuunnitelma on toteutunut suunnittelukaudella. Samoin on toteutunut tilintarkastajan työohjelma vuodelta 2015 annettavaa tilintarkastuskertomusta varten.

Muu toiminta

Vantaan tarkastuslautakunta on yhdessä PKS-kaupunkien eli Helsingin, Espoon ja Kauniaisten kanssa suorittanut nuorisotakuun toteutumista koskevan arvioinnin.

Tarkastuslautakunta on mallintanut itse arviointitoimintaansa, kuvannut johtamisjärjestelmäänsä sekä perustanut kehittämistyöryhmänsä muiden työryhmien joukkoon. Työryhmiä on neljä mukaan lukien kolme arviointityöryhmää ja kehittämistyöryhmä. Ulkoisen tarkastuksen riskienhallintasuunnitelma on hyväksytty tarkastuslautakunnassa.

Tiedotus

Vantaan kaupungin nettisivuilla osoitteessa www.vantaa.fi/arviointikertomus esitellään kaupungin tarkastuslautakunta ja ulkoinen tarkastus ja sen vuosittaiset arviointikertomukset toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta. Tarkastuslautakunnan sivuille päästään myös osoitteessa http://www.vantaa.fi/hallinto_ja_talous/hallinto/ulkoinen_tarkastus. Tarkastuslautakunnan esityslistat ja pöytäkirjat on asetettu verkkoon kaupunkilaisten luettavaksi osoitteessa http://paatokset.vantaa.fi/, johon on linkit myös edellä mainituilla sivuilla. Luottamushenkilöille tarkoitettua tietoa löytyy lisäksi osoitteesta http://extranet.vantaa.fi. Tarkastuslautakunta raportoi ja tiedottaa tehtäviinsä liittyvistä asioista ensisijaisesti kaupunginvaltuustolle. Tiedotuksessa noudatetaan soveltuvin osin kaupunginhallituksen hyväksymiä yleisiä ohjeita kaupungin tiedottamisen periaatteista. Vuoden 2015 arviointikertomuksen johdosta laaditaan muiden suurten kaupunkien tapaan lehdistötiedote.

11 ARVIOINTIKERTOMUSHAVAINTOJEN SEURANTA

Arviointikertomus vuodelta 2014 valmistui käsiteltäväksi kaupunginvaltuuston 21.–22.5.2015 pitämään strategiaseminaariin, jonka pohjalta kaupunginvaltuusto kävi kokouksessaan 25.5.2015 vuoden 2016 budjetin lähetekeskustelun. Kaupunginvaltuusto merkitsi samassa kokouksessaan 25.5.2015 arviointikertomuksen vuodelta 2015 tiedoksi ja lähetti sen kaupunginhallitukselle toimenpiteitä varten. Kaupunginhallitus kokouksessaan 8.6.2015 lähetti valtuuston päätöksen asianomaisille toimialoille toimenpiteitä varten.

Taloussuunnittelu on pyytänyt toimialoilta selvitykset niitä koskevista arviointikertomuksen kohdista. Samoin lautakunnat ja toimialat antoivat selvitykset arviointikertomuksesta vuodelta 2014. Lautakuntakäsittelyssä toimialojen selvitykset ovat olleet sosiaali- ja terveyslautakunnassa 14.9.2015, kaupunkisuunnittelulautakunnassa 14.9.2015, teknisessä lautakunnassa 15.9.2015, ympäristölautakunnassa 16.9.2015, opetuslautakunnassa 14.9.2015 sekä vapaa-ajan lautakunnassa 15.9.2015.

Kaupunginhallitus hyväksyi 26.10.2015 kokouksessaan selvityksen vuoden 2014 arviointikertomuksesta aiheutuneista toimenpiteistä ja esitti sen kaupunginhallituksen esityksenä tiedoksi kaupunginvaltuustolle. Kaupunginvaltuusto merkitsi kaupunginhallituksen selvityksen tiedoksi 16.11.2015 kokouksessaan.

Arviointikertomuksen havainnoilla voi olla paitsi välitöntä vaikutusta ja konkreettista hyötyä, myös välillisiä vaikutuksia. Kunnan toiminta on usein hidasta ja pitkäjänteistä johtuen toiminnan ja käsittelyn luonteesta ja tarkoituksesta. Havainto voi toimia muutoksen käynnistäjänä, jonka tulokset näkyvät vasta pitkällä aikavälillä. Arviointiprosessi nähdään usein oppimisen välineenä. Se kehittää argumentointia ja lisää vuorovaikutteisuutta organisaation ja päätöksentekoelinten välillä. Seuraavassa seurataan kaupunginhallituksen selvityksen perusteella vuoden 2014 arviointikertomuksen havaintojen ja suositusten vaikutuksia sekä todetaan tarkastuslautakunnan kommentit vastausten johdosta.

Vastaukset vuoden 2014 arviointikertomuksen johdosta

Arviointikertomuksen käsittelyaikataulun avulla on varmistettu, että vuoden 2014 arviointikertomus on voinut vaikuttaa vuoden 2016 talousarvion ja vuosien 2016–2019 taloussuunnitelman laadintaan.
Tarkastuslautakunta voi todeta, että kaupunginhallituksen hyväksymät ja lautakuntien ja toimialojen antamat vastaukset arviointikertomukseen ovat hyvät ja asialliset. Toimialat ovat suunnanneet kehittämistyötään arviointikertomuksen suositusten suuntaan.

Vastaukset olivat selkeitä. Vastauksissa toimialat ja lautakunnat ovat antaneet valtuustolle ja muille luottamushenkilöille tietoa toiminnastaan. Tieto on myös kansalaisten luettavissa kaupunginvaltuuston pöytäkirjan liitteenä. Vastausmenettelyllä edistetään siten läpinäkyvyyttä ja vuoropuhelua.

Valtuustokauden strategian jalkauttamisen onnistuminen

Sosiaali- ja terveystoimi halusi vastauksessaan saada selville oman vastausprosenttinsa ja sen, miten sosiaali- ja terveydenhuollon työntekijä tai esimies vastasi kyselyyn ja miten heidän vastauksensa vastasivat kaupungin keskiarvoa.

Seuraavassa esitetään pyydetyt tiedot ja todetaan, että kysely vuonna 2015 suoritettiin työntekijöille:

Toimiala	Lähetetyt	Vastaajia	Vastausporosentti
Sosiaali- ja terveystoimi	2 216	512	23
Sivistystoimi	2981	479	16
Maankäyttö, rakennus ja ympäristö	378	165	43
Konsernihallinto ja asukaspalvelut (PELA mukana)	595	105	17
Kaupunginjohtajan toimiala	133	51	38
Yhteensä	6 303	1 312	21

Sosiaali- ja terveystoimen vastausprosentti oli siten yli kaupungin keskiarvon. Tyytyväisiä sosiaali- ja terveystoimen vastanneesta henkilöstöstä oli 57 prosenttia (täysin tai jonkin verran samaa mieltä), 29 prosenttia ei osannut sanoa ja jonkin verran tyytymättömiä tai täysin tyytymättömiä oli yhteensä 13 prosenttia.

Kaikki toimialat olivat valmiita jatkamaan strategian jalkauttamista.

Tarkastuslautakunta toteaa vastausten johdosta, että vastausprosentti oli joidenkin toimialojen osalta aika pieni. Tyytyväisenä se kuitenkin toteaa, että haaste jalkauttamisesta on otettu vastaan. Etenkin tiedolla johtamisen kehittäminen parantaa viestintää työntekijöille saakka.

Rakennuttamisprosessin eri ongelma-alueet ja rakentamisen laatu

Maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimiala toteaa, että rakentamisen vastuualue kehitti kirjalliseen muotoon tehdyn rakennushankkeen valvontasuunnitelman 2014 loppuvuodesta. Valvontasuunnitelma kuvaa tiivistetysti rakennushankkeen tilaajatehtävät ja niihin liittyvät toimenpiteet. Rakennustyön valvonnan kuvaaminen on siten osa valvontasuunnitelmaa, samoin kuin esimerkiksi kosteudenhallinta.

Valvontasuunnitelmaa käytetään kaikissa merkittävissä rakennushankkeissa. Valvontasuunnitelman pohjalta voidaan kohdetta urakoivien tahojen kanssa ennakoidusti käydä läpi tilaajan vaatimukset, erityisesti keskeiset onnistumistekijät ja urakoitsijan toimenpiteet näiden täyttämiseksi, mikä osaltaan auttaa sujuvuutta.
Yksikön henkilöstö on saanut kosteudenhallintaan ulkopuolisen konsultin koulutusta. Aurinkokiven hankkeessa kosteudenhallintaan on lisäksi hankittu ulkopuolinen asiantuntija seuraamaan, mittaamaan ja dokumentoimaan kosteudenhallintaan ja sisäympäristöön vaikuttavia tekijöitä rakentamisen aikana. Asiantuntija, tilakeskus ja urakoitsija ovat yhdessä suunnitelleet miten laadukkaan sisäympäristön toteutuminen voidaan tehokkaasti varmistaa.
Sääsuojausten osalta on edelleen käytössä toimintamalli, jossa hankekohtaisesti arvioidaan työn luonteen, tehtyjen suunnitelmaratkaisujen ja rakennusajankohdan perusteella erillisen sääsuojauksen käyttämisen ja laajuuden tarve. Analyysin perusteella esimerkiksi Aurinkokiven monitoimirakennuksen, Vantaanlaakson päiväkodin osakorjauksen sekä Jokiniemen koulun vesikattovaiheen työt tehtiin sääsuojauksella. Tilakeskus tekee yhteistyötä alan toimijoiden kanssa rakentamisprosessin kehittämisessä. Valvontasuunnitelman yksi tarkoitus on työmaakohtaisesti avata vuoropuhelu ”hyvän laadun tuottamisen pelisäännöistä”. Tilakeskus toteutti konsulttityönä rakennuttamisprosessien arvioinnin hankkeiden ja rakennusprojektien laadunhallinnan näkökulmasta. Arviointitarve kohdistui erityisesti kaupungin toimitilahankkeiden rakennuttamisprosessin laadun arviointiin ja kehittämispisteiden identifiointiin suhteessa rakennusprojektien lopputulokseen ja projektien aikaisiin riskeihin. Arviointitutkimuksen mukaan tilakeskukseen liittyvät mielikuvat rakennuttajana olivat positiivisia. Useimmat vastaajat mainitsivat ammattitaitoisuuden ja toimivuuden. Tilakeskus saa vastaajilta arvosanaksi 8,2 asteikolla 1–10. Itsearvioijat antoivat hieman asiakkaita alempia arvosanoja. Noin kolmannes asiakasvastaajista arvioi tilakeskuksen olevan keskitasoa parempi sekä julkisilla markkinoilla että yksityisillä markkinoilla oleviin verrattuna.
Tarkastuslautakunta toteaa edelleen vastauksen johdosta, että rakennusvalvonnan on jatkettava työtä ongelmien ratkaisemiseksi ja panostettava työhönsä tehtävän hoitamiseksi. Asiaan tulee hakea ratkaisuja ja valmentaa rakennusten käyttäjiä tunnistamaan ongelmat. Tiedon kulku kullekin osapuolelle tulee varmistaa.

Lastensuojelu

Lastensuojelun osalta tarkastuslautakunta pitää hyvänä, että varhaisen tuen toimintaa ollaan kehittämässä ja vahvistamassa. Vuonna 2015 asteittain voimaan tulleen uuden sosiaalihuoltolain tavoitteena on vahvistaa peruspalveluja, vähentää korjaavien toimenpiteiden tarvetta sekä parantaa asiakkaiden yhdenvertaisuutta. Perhepalveluissa toimintaa kehitetään edelleen ja organisoidaan tulevien vuosien aikana vastaamaan uuden lain tavoitteita. Perhepalvelujen tulosalueella varhaisen tuen rakenteet ovat olemassa.

Lastensuojelun suosituksessa nostettiin esiin myös vaikuttaminen sosiaalityön opiskelijapaikkojen lisäämiseen. Pääkaupunkiseudun kunnat ovat yhdessä olleet yhteydessä yliopistoihin sekä ministeriöön. Vuonna 2016 voimaan tuleva laki sosiaalihuollon henkilöstöstä tiukentaa sijaisten kelpoisuusvaatimuksia ja saattaa vaikeuttaa sosiaalityöntekijöiden saatavuutta entisestään.

Nuorten työpajatoiminnan vaikuttavuuden arviointi

Tarkastuslautakunnan johtopäätösosiossa on kiinnitetty huomiota Nuorten työpajatoiminnan vaikuttavuuden arviointiin, jonka nuorisopalvelut on nostanut huolen aiheeksi. Tarvittavia tietoja nuorten sijoittumisesta pajajakson päättymisen jälkeen, kuusi kuukautta ja 12 kuukautta, ei TE-hallinnosta enää saada. Syyksi on ilmoitettu tietosuoja. Nuorisopalvelut toteaa, että valtakunnallisesti tietosuoja tässä ei ole ollut näin ongelmallinen. Tästä ongelmasta nuorisopalvelut on ilmaissut huolensa monissa eri yhteyksissä ja lukuisat asiantuntijat ovat yhtyneet nuorisopalveluiden näkemykseen. Asiaan tulisi nopeasti saada muutos. Asiaan on nuorisopalveluiden toimesta yritetty saada muutosta TE-hallinnon ja TEM:n kautta onnistumatta. Vaikuttavuuden arvioinnissa kyseiset tiedot olisivat keskeisessä roolissa. Kaupungin työllistymiseen tähtäävissä hankkeissa ja toiminnoissa vaikuttavuutta asiakkaisiin olisi mahdollista arvioida ja seurata vastaavanlaisilla sijoittumistiedoilla.

Muita huomioita

- Toimialat kehittävät sitovien tavoitteiden raportointia. Joissakin tavoitteissa hankaluudet raportoinnissa ilmenevät vasta vuoden kuluessa.
- Henkilöstökeskus selvittää vastauksessaan vain sitä osaa strategisesta tavoitteestaan, jossa ei onnistuttu eli sairauspoissaolojen tavoitteen saavuttamista. Henkilöstökeskus toteaa, että on tieteellisiä tutkimuksia, joiden perusteella voidaan sanoa, että esimies ja työnantaja voivat vaikuttaa sairauspoissaoloihin. Vantaalla toimenpiteitä ovat olleet eVälke eli hälytysjärjestelmä, mikäli sairauspoissaolorajoja on ylitetty, turvallisuushavaintojen tekeminen, työhyvinvointiasiantuntijoiden ja esimiesten tapaamiset sekä toimenpiteet, joilla madalletaan kynnystä työkykyinen – työkyvytön.
- Muiden kehittämisehdotusten ja tiivistelmien osalta toimialat yhtyvät tarkastuslautakunnan näkemykseen ja ovat olleet toteuttamassa toimenpiteitä vuonna 2015.

12 TARKASTUSLAUTAKUNNAN KANNANOTTO TILINTARKASTAJAN HAVAINTOIHIN

Tilintarkastushavainnot perustuvat tilintarkastussuunnitelman mukaisiin tarkastuksiin, jotka JHT, KHT Ulla-Maija Tuomela, avustajanaan Vantaan tarkastusvastuullisena toiminut JHTT Minna Ainasvuori, on raportoinut tarkastuslautakunnalle.

Tarkastuslautakunta yhtyy tilintarkastajan tarkastuskertomuksessa antamaan esitykseen vastuuvapauden myöntämisestä kaupungin hallintoa ja taloutta hoitaneille toimielinten jäsenille ja tilivelvollisille.

13 TARKASTUSLAUTAKUNNAN ESITYS KAUPUNGINVALTUUSTOLLE

Tarkastuslautakunta jättää arviointikertomuksen vuodelta 2015 kaupunginvaltuuston käsiteltäväksi ja esittää, että kaupunginvaltuusto pyytää arviointikertomuksessa esitetyistä suosituksista kaupunginhallituksen selvitykset niin, että ne voidaan käsitellä vuoden 2016 aikana.

14 ALLEKIRJOITUKSET

Vantaalla 28. huhtikuuta 2016

Tarkastuslautakunta

Juha Malmi
puheenjohtaja

Jaana Huhta
varapuheenjohtaja

Faysal Abdi

Tarja Eklund

Jukka Hako

Maija Hurri

Ulla Kaukola

Petri Koivuniemi

Marilla Kortesalmi

Vaula Norrena

Minttu Sillanpää

Juha Tenhunen

Pauli Vahtera

Raija Virta

LYHENTEET

ELY-keskus	Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
EU	Euroopan unioni
HSL	Helsingin seudun liikenne
HSY	Helsingin seudun ympäristöpalvelut
HUS	Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri
HUSTRA	Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin jäsenkuntien ja HUS:n talousjohdon työryhmä
HYKS	Helsingin seudun yliopistollinen keskussairaala
ICT	information and communications technology
JHT ja JHTT	Julkishallinnon ja -talouden tilintarkastaja
Kela	Kansaneläkelaitos
KHT	Keskuskappakamarin hyväksymä tilintarkastaja
KVTES	Kunnallinen virka- ja työehtosopimus
LS	Kunnallinen lääkärien virkaehtosopimus
OKM	Opetus- ja kulttuuriministeriö
OVTES	Kunnallinen opetushenkilöstön virka- ja työehtosopimus
PKS	Pääkaupunkiseutu
TE-toimisto	Työ- ja elinkeinotoimisto
THL	Terveyden ja hyvinvoinnin laitos
TS	Kunnallinen teknisen henkilöstön virka- ja työehtosopimus
TTES	Kunnallinen tuntipalkkaisen henkilöstön työehtosopimus
VR	Valtionrautatiet
VRK	Väestörekisterikeskus

Kannen kuva	Asuntomessut Tiikerinsilmä. Sami Lievonen.
Yhteystiedot	Vantaan kaupungin ulkoinen tarkastus kaupunginreviisori, JHTT Helena Hyvönen Puhelin 09 8392 8072

Vantaan kaupunki
Asematie 7, 01300 Vantaa
Puhelin 09 83911

Vantaa
Vanda

Maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimialan selvitys tarkastuslautakunnan arviointikertomukseen vuodelta 2015

Tarkastuslautakunta laatii vuosittain kaupunginvaltuustolle tilinpäätöksen käsittelyn yhteydessä luovutettavan arviointikertomuksen, jossa arvioidaan ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet toteutuneet.

Tarkastuslautakunnan laatima Vantaan kaupungin arviointikertomus vuodelta 2015 merkittiin tiedoksi kaupunginvaltuuston kokouksessa 23.5.2016 ja lähetettiin kaupunginhallitukselle toimenpiteitä varten. Kaupunginhallitus päätti 6.6.2016 lähettää valtuuston päätöksen toimialoille toimenpiteitä varten.

Toimialoja ja eräitä tulosalueita on pyydetty antamaan selvityksensä arviointikertomuksen tiivistelmäkohtiin 30.9.2016 mennessä seuraavasti: Maankäytön rakentamisen ja ympäristön toimiala kohdat 1, 3, 9, 10, 11, 12.

Lisäksi toimialoja ja eräitä tulosalueita pyydetään antamaan selvityksensä niitä koskevista arviointikertomuksen sisältökohdista. Maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimialaa koskevat seuraavat arviointikertomuksen kohdat 6.2 Kehärata, 6.3 Rakennusvalvonta ja 6.4 Varikko.

Maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimiala on valmistellut kokonaislausunnon kaupunkitasoisessa arviointikertomuksessa toimialaa koskevista kohdista. Toimialan lautakunnat antavat osaltaan selvityksensä toimialan kokonaislausunnon pohjalta.

1. Valtuuston asettamien strategisten päämäärien ja niitä toteuttavien sitovien tavoitteiden toteutuminen

Arviointikertomus:

Valtuuston asettamat strategiset päämäärät ja niitä toteuttavat sitovat tavoitteet toteutuivat täysin 13 tavoitteen osalta, melko hyvin toteutuneeksi todettiin seitsemän tavoitetta ja jossain määrin toteutuneeksi neljä tavoitetta. Toteutumatta jäi neljä tavoitetta.

Tarkastuslautakunnalla oli huomautettavaa tai kommentoitavaa vain 14 prosentin osalta tavoitteista (edellisenä vuonna vastaavasti 36 prosentin osalta). Annetut kommentit liittyvät pääosin tavoitteiden arvioitavuuteen. Kokonaisuutena sitovien tavoitteiden mittarointi on parantunut viime vuosina.

Toimiala:

Tavoite 8.2. Kaupunki luovuttaa 80 omakotitalotonttia jäi toteutumatta. Jatkuvassa myynnissä oli 37 tonttia, tarjouskilpailu järjestettiin 4 tontista keväällä 2015, 2 tontista järjestettiin tonttihaku asuntomessujen aikana ja syksyllä 2015 järjestettiin yleinen haku 19 tontista. Kaupungilla on ollut asuntomessualueelta tarjolla 7 pientalotonttia, joista kaikki tontit ovat myyty.

Vuonna 2015 tontteja luovutettiin 33 kpl. Tontteja oli tarjolla yhteensä 62 kpl. Syksyllä järjestettiin yleinen tonttihaku 19 tontista. Tiukasta aikataulusta johtuen näiden tonttien osalta tonttikaupat tehtiin vuoden 2016 alkupuolella. Tontteja on monipuolisesti tarjolla.

Omakotitontteja tiedustellaan vilkkaasti; erityisesti kysellään vuokrausmahdollisuutta. Tonttien tarjonta kykenee tällä hetkellä kohtuullisen hyvin vastaamaan kysyntään.

Viime vuosina pientalorakentaminen on hiljentynyt huippuvuosista, mikä näkyy tonttikaupoissa. Syitä tähän ovat mm. se, että vanhan asunnon myynti kangertelee ja pankit ovat tiukentaneet lainanantoa. Tontteja on markkinoitu kaupungin facebook- ja www-sivuilla sekä omakoti-messuilla. Kivistön asuntomessujen ansiosta asuntotontit saivat v. 2015 aikana huomattavasti näkyvyyttä.

2. Vantaan käyttötalouden kehitys

Arviointikertomus:

Vantaan käyttötalouden kehitys oli vuonna 2015 selvästi ennakoitua parempi ja tulos positiivinen. Kaikki toimialat alittivat talousarviossa arvioidut menot ja tulot ylittyivät. Investointimenot alittuivat selvästi ja vaikka kaupungin lainamäärä kasvoi, niin nettolainanotto oli 22,1 miljoonaa euroa, kun ennuste oli 89 miljoonaa euroa. Iso velkamäärä (5 312 euroa/asukas) on edelleen suuri taloudellinen riski ja haasteena on myös kunnallisveron heikko kehitys. Vantaan toteuttamat laajat liikenne- ja asuinalueinvestoinnit (Kehärata, Kehä III ja Kivistö) tuonevat kaupunkiin kuitenkin runsaasti uusia veronmaksajia, jolloin verotulot kasvavat ja uusiin palvelutarpeisiin pystytään vastaamaan. Suurten kaupunkien talouden tunnusluvut pysyivät kokonaisuutena tarkastellen melko samalla tasolla vuodesta 2014. Myöskään kaupunkitasolla ei ollut isoja muutoksia. Vantaalla yksi tunnusluku parani ja Vantaan tunnusluvuista neljä on heikolla tasolla.

Toimiala:

Vuonna 2015 toimialan käyttötalouden tulot ylittyivät 36 miljoonaa euroa. Toimialan tulot ylittivät budjetin etenkin sopimus- ja maanläjitystuloissa sekä maanmyyntituloissa. Menot pysyivät budjetoidussa tasossa pois lukien tilakeskuksen vuokramenojen sekä liikuntayhtiöiden ja VTK:n sulautumisesta aiheutuvien ylläpitomenojen kasvusta aiheutuneet määrärahaylitykset.

3. Asuntomessut

Arviointikertomus:

Asuntomessut Vantaan Kivistössä onnistuivat kaupungin näkökulmasta hyvin ja niihin liittyvät tavoitteet saavutettiin. Erityisesti näkyvyys mediassa oli hyvä, mediaosumia oli 648 ja messuilla vieraili 826 median edustajaa. Kaupungilta oli oikea päätös pitää kiinni siitä, että Kehärata saatiin käyttöön ennen messujen alkua. Messuilla vieraili 138 756 kävijää joista 30 prosenttia tuli junalla ja 62 prosenttia omalla autolla.

Toimiala:

Runsas julkisuus messukesänä oli sävyltään pääsääntöisesti positiivista tai neutraalia. Kehäradan valmistuminen ja asuntomessut selvästi hyötyivät toistensa julkisuusarvosta. Erityisenä onnistumisena mainittakoon myös City Mobil2 –projektin

kuskittomat bussit, jotka kuljettivat messuvieraita Kivistön asemalta messualueelle. Kuskittomilla ajoneuvoilla tehtiin yli 10 000 matkaa messujen aikana.

Asuntomessualueen kunnallistekniikka rakennettiin 1,5 vuoden tiukassa aikataulussa, asemakaavaan kohdistuneesta valituksesta sekä alueelta löytyneistä liito-oravien pesäpuista johtuen. Aikataulupaineista huolimatta alue toteutettiin korkeatasoisena: huomiota on kiinnitetty niin hulevesien käsittelyyn kuin moderniin, valaisinkohtaisesti säädeltävään led-valaistukseenkin. Messualueen itäosassa sijainneisiin hiekkakuoppiin toteutettiin Kvartsijuonenpuiston toimintapuisto.

Valitettava kiista asuntomessualueen putkijätejärjestelmän liittymisehdoista kaupungin ja pienkiinteistöjen omistajien välillä jatkuu edelleen. Elokuuhun 2016 mennessä järjestelmään on liittynyt noin puolet pienkiinteistöstä.

Asuntomessualueen tonteista kaupunki sai maanmyyntituloa 9 miljoonaa euroa.

4. Kehärata

Arviointikertomus:

Kehäradan käyttöönoton myötä radanseudun houkuttelevuus tulevaisuuden rakennus- ja asuinalueena on kasvanut. Erityisesti tämä nousi esiin asuntomessututkimuksen palautteessa. Kehärata on merkittävä parannus pääkaupunkiseudun ja erityisesti Vantaan liikenneyhteyksiin. Linjauudistuksen jälkeen esiin nousseita katvealueiden ongelmia tulee seurata. Kehäradan rakentaminen on ollut suuri ja kallis investointi, mutta se on nähtävä maankäytön tehostamisen mahdollistajana ja sijoituksena tulevaisuuteen.

Toimiala:

Kehäradan matkustajamäärät ovat jatkuvassa kasvussa ja hanke on parantanut Vantaan julkisuuskuvaa. Erityisesti kohtuuhintainen asuntorakentaminen jatkuu vilkkaana Kehäradan asemien ympäristöissä. Vehkalan työpaikka-alueen ensimmäinen hanke käynnistyy v. 2016.

Kehäradan liityntälinjaston käyttäjämääriä ja palautetta seurataan aktiivisesti yhteistyössä HSL:n kanssa. Vuoden liikennöinnin jälkeen kehärata ja liityntälinjat ovat tulleet joukkoliikenteen säännöllisille käyttäjille tutuiksi. Tilanne on siten vakiintunut ja mahdollisia jäljelle jääneitä aikataulu- ja linjastopuutteita voidaan parantaa saadun palautteen perusteella.

Rakennuslupien määrä

Arviointikertomus:

Myönnettyjen rakennuslupien määrä kasvoi rakennusvalvonnan tulosalueella merkittävästi Vantaalla erittäin kiivaana jatkuneen rakentamisen johdosta. Tämä vaikutti myös tulosalueen talouteen ja toimintakate toteutui selvästi arvioitua parempana. Tärkeänä asiakaspalvelun joustavuuden ja tuottavuuden kohottamiseen tähtäävänä toimenpiteenä rakennusvalvonnassa on ollut siirtyminen sähköiseen lupamenettelyyn ja yhden luukun

periaatteeseen. Sähköinen asiakaspalvelu ja yhden luukun periaate on ollut käytössä pientalorakentamisen osalta jo marraskuusta 2014 ja vuoden 2015 marraskuussa käytäntö laajeni kaikkea rakentamista koskevaan lupamenettelyyn. Asiakas saa lupapiste.fi nettiosoitteessa kaiken rakennuslupaan liittyvän palvelun. Tämä tehostaa lausuntomenettelyjä ja vähentää varsinaisia asiakaskäyntejä. Palvelua kehitetään edelleen entistä monipuolisemmaksi. Vantaan asuntomessualueesta tehdyn digitaalisen 5Dmallinnoksen kehittäminen tarjoaa tulevaisuudessa uusia mahdollisuuksia rakennetun ympäristön tarkasteluun, suunnitteluun ja rakentamisen vaikutusten ennakointiin.

Toimiala:

Vantaan rakentamisen tahti on vain kiihtynyt. Kesäkuun 2016 loppuun mennessä oli luvitettu yli 3600 asuntoa kun normaalivuoden määrä on ollut alle 2000 ja MAL tavoite 2400 asuntoa koko vuoden aikana.

3 D kaupunkimallin kehittämistä varten toimiala on keväällä 2016 päivittänyt koko Vantaan laserkeilausaineiston. Aineistoa täydennetään loppukesästä viistokuvaamalla lentokoneesta viiden kameran avulla vantaan alue ja näin saadaan LOD 2 –tason 3D malli koko Vantaasta. Mallia täydennetään päivittyvillä rakennuslupasuunnitelmilla, jotka liitetään saatuun malliin. Rakennusvalvonnassa on käynnissä kehitystyö, jonka avulla tämä ns. Täydentyvä kaupunkimalli saadaan mahdollisimman pitkälle automatisoitua. Jatkossa kaupunkimalli toimii monellakin eri tavoilla kansalaistoiminnan ja kansalaisvaikuttamisen alustana.

5. Ajoneuvokaluston hallinta

Arviointikertomus:

Vantaan kaupungin varikolle on keskitetty kaupungin ajoneuvo-, kone- ja lisälaitekaluston hankinta, hallinnointi sekä tähän liittyvä huolto- ja korjaamotoiminta. Näin on saatu yhtenäiset käytännöt ajoneuvokalustoon liittyvissä asioissa. Samalla on muodostunut kokonaiskuva kaluston määrästä ja kustannuksista. Tällä tiedolla voidaan tehostaa kaluston yhteiskäyttöä ja ajoneuvojen käytön sekä siihen liittyvien kustannusten valvontaa. Merkittävä ajoneuvojen käyttöä tehostava toimi on ollut paikkatietojärjestelmän asentaminen 240 kaupungin ajoneuvoon. Järjestelmän avulla saadaan tarkat tiedot ajoneuvon liikkeistä ja työtiedoista. Näin voidaan valita tehtävään aina lähin ajoneuvo ja lyhentää ajoreittejä. Myös ajoneuvojen käytön raportointi monipuolistuu ja tehostuu järjestelmän avulla. Järjestelmän tuottaman tiedon avaamista kuntalaisten käyttöön testattiin 2016 avaamalla palvelu, jossa kuntalaiset pystyivät seuraamaan lumiaurojen kulkua. Palvelusta on jatkossa tarkoitus tehdä pysyvä.

Toimiala:

Ajoneuvojen seurantajärjestelmän avulla on mahdollista parantaa mm. kaupungin ajoneuvojen käyttöastetta, vähentää polttoaineen kulutusta ja tehostaa henkilöstön työajan käyttöä. Lisäksi järjestelmän tietoa voidaan hyödyntää mm. esim. liukastumisiin liittyvissä korvausvaatimuksien käsittelyn yhteydessä. Jatkossa järjestelmän eri ominaisuuksien hyödyntämistä tehostetaan järjestelmän toimittajan järjestämällä koulutuksella hyvässä yhteistyössä kaupungin henkilöstön kanssa. Kuntalaisen kannalta

seurantajärjestelmä mahdollistaa myös esim. talviylläpitokaluston seurannan, jolloin internetin välityksellä näkee kaupungin ja sen palvelutuottajien auraus- tai hiekoituskaluston ajantasaisen sijainnin. Tästä palvelua on tarkoitus jatkossa muodostaa pysyvä.

6. Kehäradan arviointi

Arviointikertomus:

Kehäradan käyttöönoton myötä radanseudun houkuttelevuus tulevaisuuden rakennus- ja asuinalueena on kasvanut. Erityisesti tämä nousi esiin asuntomessututkimuksen palautteessa. Kehärata on myös pääkaupunkiseudun ja erityisesti Vantaan merkittävä liikenneyhteyksien parannus. Rakentaminen on ollut suuri ja kallis investointi, mutta se on nähtävä maankäytön tehostamisen mahdollistajana ja sijoituksena tulevaisuuteen.
Arviointikertomuksen suositukset: Linjauudistuksen jälkeen esiin nousseita katvealueiden ongelmia tulee seurata.

Toimiala:

Kehäradan liityntälinjaston käyttäjämääriä ja palautetta seurataan aktiivisesti yhteistyössä HSL:n kanssa. Vuoden liikennöinnin jälkeen kehärata ja liityntälinjat ovat tulleet joukkoliikenteen säännöllisille käyttäjille tutuiksi. Tilanne on siten vakiintunut ja käyttöönottovaiheen karikot ovat jo takana. Mahdollisia jäljelle jääneitä aikataulu- ja linjastopuutteita voidaan parantaa saadun palautteen perusteella.

7. Rakennusvalvonnan arviointi

Arviointikertomus:

Rakennusvalvonnan tulosalueen työmäärää lisäsi huomattavasti erittäin kiivaana Vantaalla jatkunut rakentaminen. Kova rakennusvauhti heijastui positiivisesti myös rakennusvalvonnan tulosalueen talouteen sillä rakennusvalvonnan toimintakate oli yli 1,2 miljoonaa euroa arvioitua parempi.

Tärkeä asiakaspalvelun sujuvoittamiseen ja tuottavuuden kohottamiseen tähtäävä toimenpide rakennusvalvonnassa on ollut siirtyminen sähköiseen lupamenettelyyn ja yhden luukun periaatteeseen. Sähköinen asiakaspalvelu ja yhden luukun periaate on ollut käytössä pientalorakentamisen osalta jo marraskuusta 2014 ja vuoden 2015 marraskuussa käytäntö laajeni kaikkea rakentamista koskevaan lupamenettelyyn. Asiakas saa lupapiste.fi nettiosoitteessa kaiken rakennuslupaan liittyvän palvelun. Asiakas asioi vain rakennusvalvonnan lupaneuvonnan kanssa ja rakennusvalvonta hoitaa tarvittavien lausuntojen hankkimisen rakennuslupahakemukseen, joten asiakas saa tarvitsemansa palvelun yhden luukun kautta. Tämä tehostaa lausuntomenettelyjä ja vähentää varsinaisia asiakaskäyntejä. Palvelua kehitetään edelleen entistä monipuolisemmaksi.

Vantaan asuntomessualueesta tehty digitaalinen 5D-mallinnos ja sen edelleen kehittäminen ja mallinnuksen laajentaminen koko Vantaan aluetta koskevaksi on tuomassa jatkossa uudenlaisia mahdollisuuksia rakennetun ympäristön suunnitteluun ja rakentamisen vaikutusten ennakointiin. Mallin avulla on mahdollisuus tarkastella mallinnetun alueen rakennuksia, katuja ja viheralueita oikeissa mittasuhteissa. Malliin on

tarkoitus tulevaisuudessa liittää uusien rakennusten ja rakennettavan ympäristön erilaiset suunnitelmat, jolloin voidaan hahmottaa miten alue muuttuu, kun uudet rakennukset sijoittuvat ympäristöön. Malli on kehitetty avoimeksi, joten se tarjoaa myös kansalaisille mahdollisuuden nähdä eri rakennushankkeiden vaikutuksia omaan ympäristöön.
Arviointikertomuksen suositukset: Rakennusvalvonnan tulee seurata palvelun toimimista voimakkaan kysynnän aikana sekä niissä tapauksissa, joissa asiakas joutuu käyttämään muuta kuin sähköistä asiakaspalvelua.

Toimiala:

Vantaan rakentamisen tahti on vain kiihtynyt. Kesäkuun 2016 loppuun mennessä oli luvitettu yli 3600 asuntoa, kun normaalivuoden määrä on ollut alle 2000 ja MAL tavoite 2400 asuntoa koko vuoden aikana. Asuntotuotanto on siten kolmikertainen "normaalivuoteen" nähden ja ylittää MAL tavoitteen kaksinkertaisesti. Toistaiseksi rakennusvalvonta on kyennyt vastaamaan kysyntään pieniä viiveitä lukuun ottamatta. Henkilöstön määrää on kuitenkin nostettava jonkin verran suunnitellusta.

Rakennusvalvonta seuraa jatkuvasti palvelunsa kehittymistä. Rakennusvalvonnan kaikille asiakkailleen (3800 kpl) tekemä asiakastyytyväisyyskysely antoi hyvän tuloksen. Vastauksia tuli noin 450. Avoimia vastauksia saatiin noin 200. Yhdessäkään vastauksessa ei viitattu tai vaadittu kirjallista rakennusvalvontapalvelua. Lupakäsittely siirtyi kaikilta osiltaan sähköiseksi 1.11.2015 ja pientalojen osalta jo 1.1.2014. Työmaiden katselmustoiminta siirtyy sähköiseksi 1.1.2016.

8. Varikon arviointi

Arviointikertomus:

Varikon nykyinen keskitetty oma pieni tilaajayksikkö ja yhtenäinen ajoneuvohallinta on hyvä säilyttää kaupungilla. Keskittämisen myötä kaupungilla on yhtenäiset käytännöt ajoneuvokalustoon liittyvissä asioissa. Samalla muodostuu kokonaiskuva kaluston määrästä ja kustannuksista, jolloin voidaan tehostaa kaluston yhteiskäyttöä ja ajoneuvojen käytön ja siihen liittyvien kustannusten seurantaa ja valvontaa. Varikko tekee tiivistä yhteistyötä muiden toimialojen kanssa. Ajoneuvojen hankinnassa on yhä tärkeämmäksi nousseet ympäristökriteerit.

Ajoneuvojen paikkatietojärjestelmä tehostaa ajoneuvojen käyttöä. Järjestelmän tietoa on avattu myös kuntalaisten käyttöön katujen talvikunnossapidon seurantaan liittyen.
Arviointikertomuksen suositukset: Tarkastuslautakunta suosittelee jatkossakin hyödyntämään paikkatietojärjestelmän tietoja myös kuntalaisten informoinnissa.

Toimiala:

Kuntalaisen kannalta ajoneuvojen seurantajärjestelmä mahdollistaa myös esim. talviylläpitokaluston seurannan, jolloin internetin välityksellä näkee kaupungin ja sen palvelutuottajien auraus- tai hiekoituskaluston ajantasaisen sijainnin. Tästä palvelua on tarkoitus jatkossa muodostaa pysyvä.

8 § **Lausunto Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle Vt 3 Helsinki – Hämeenlinna ja mt 132 parantaminen Luhtaanmäen eritasoliittymässä, tiesuunnitelma, Vantaa / HP**

VD/4200/00.04.03/2016
HP/HW/JV

Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on pyytänyt kirjeellään 1935/2015/UUDELY/ tiesuunnitelmasta maantielain 27 § mukaisesti Vantaan kaupungin lausuntoa.

Suunnitelman nähtävillä olosta on kuulutettu 11.5.2016 ja se on ollut maantielain 27 § mukaisesti yleisesti nähtävillä 11.5.2016 - 10.6.2011. Suunnitelman nähtävillä olosta kuulutettiin uudestaan 8.6.2016 ja se asetettiin nähtäville 11.6.2016 - 11.7.2016.

Suunnittelualue sijaitsee Vantaalla valtatie 3 ja maantie 132 eritasoliittymän alueella sekä maantietä 132 Klaukkalan suuntaan maantien 11430 (Luhtaanmäentie) liittymäalueelle saakka.

Tiesuunnitelma on laadittu suunnittelusopimukseen perustuen Vantaan kaupungin aloitteesta ja toimesta.

Tiesuunnitelman kokonaiskustannukset on arvioitu 6 330 000 euroksi (Maku indeksi 109,10), josta lunastus- ja korvauskustannukset on arvioitu 40 000 euroksi. Hankkeen kustannusjaosta Vantaan kaupungin ja ely -keskuksen kanssa ei ole sovittu toistaiseksi eikä se sisälly tähän lausuntoon.

Uudenmaan ely -keskus pyytää kaupunkia ilmoittamaan lausunnossaan:

- onko suunnitelman käsittämälle alueelle vahvistettu maakunta- tai hyväksytty yleiskaava tai asemakaava, ja onko kaava yhdenmukainen tiesuunnitelman kanssa
- muuttaako kaupunki kaavan tiesuunnitelman mukaiseksi, jos ne eivät ole yhdenmukaisia.

Tiesuunnitelmasta on tehty nähtävillä oloaikana kaksi muistutusta. Muistutukset ovat lausuntoasiakirjojen liitteenä.

Toinen muistutus koskee yksityistie Y1 tarkempaa suunnittelua sekä Klaukkalantien ja Luhtaanmäentien risteystä.

Toisessa muistutuksessa pidetään tiesuunnitelman toimivuustarkasteluja riittämättöminä ja kysytään miksi suunnittelua ei toteuteta jonkin aiemman suunnitelman pohjalta.

Kaupunki liittää lausuntoasiakirjoihin pyydetyt oikeaksi todistetut otteet hyväksytyistä ja vahvistetuista kaavoista.

Kaupunki käynnistää tiesuunnitelman laatimisen yhteydessä tehtyjen katusuunnitelmien hyväksymismenettelyn huomioiden, että kaikki kadut, jotka on tiesuunnitelmassa esitetty tunnuksella K ja väylät, jotka on esitetty tunnuksella KJ, tulee hyväksyä maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesti.

Tekninen lautakunta 23.8.2016 § 8

Apulaiskaupunginjohtajan esitys:
Päätetään esittää kaupunginhallitukselle, että Uudenmaan ely -keskukselle annetaan "Vt3 Helsinki - Hämeenlinna ja mt 132 parantaminen Luhtaanmäen eritasoliittymässä" nimisestä tiesuunnitelmasta seuraava lausunto:

Vantaan kaupunki puoltaa tiesuunnitelmaa, jonka tavoitteena on parantaa liikenneturvallisuutta Klaukkalantiellä ja ehkäistä ruuhkaantumisen lisääntyminen Luhtaanmäen eritasoliittymässä.

Hankkeen kustannusjaosta ei ole toistaiseksi sovittu eikä toteutukselle ole määritetty ajoitusta. Mikäli ely -keskukselle tulevaisuudessa myönnettäisiin hankkeen toteuttamiseksi määrärahoja, niin kaupungin sitoutuminen oman osuutensa mukaiseen rahoitukseen edellyttää tulevaisuudessa kaupunginvaltuuston erillistä päätöstä.

Kaupunki ilmoittaa, että tiesuunnitelman alueella on voimassa maakunta- ja yleiskaava. Alueella on parhaillaan laadittavana asemakaava, joka laaditaan tiesuunnitelman ratkaisujen mukaiseksi.

Jatkosuunnittelua varten kaupunki tekee seuraavat huomiot ja esitykset:

Yksityistie Y1 tarkempaa suunnittelua sekä Klaukkalantien ja Luhtaanmäentien risteystä koskevan muistutuksen osalta kaupunki toteaa, että yksityistie Y1 jatkosuunnittelussa huomioidaan raskaan liikenteen vaatimukset. Luhtaanmäentien ja Klaukkalantien risteyksen parantaminen toteutetaan Klaukkalantien parantamisen yhteydessä. Kevään 2016 aikana Uudenmaan ely -keskus on laatinut yhdessä Vantaan kaupungin ja Nurmijärven kunnan kanssa maantie 132 liikenneselvitys Klaukkala-Vt3. Liikenneselvityksessä esitetään maantien 132 liikennekäytävän kehittämispolku, joka muodostaa lähtökohdan liikenneverkon yksityiskohtaisemmalle suunnittelulle.

Toisen muistutuksen osalta kaupunki toteaa, että tiesuunnitelman lähtökohtana on vuonna 2014 laadittu Luhtaanmäen liikenteen toimivuustarkastelut ja yleissuunnitelma -niminen alustava yleissuunnitelma, jossa on tutkittu alueelle sijoittuvan liikenteen palvelualueen tuottaman liikenteen vaikutuksia väylästön toimivuuteen. Liikenteen palveluaseman sijainti osoitettu Vantaan kaupungin yleiskaavassa ja alueelle ei tällä hetkellä ole ajoyhteyttä. Tiesuunnitelman tavoitteena on ehkäistä ruuhkaantumisen lisääntyminen eritasoliittymässä liikenteen palveluaseman toteutuessa sekä parantaa liikenneturvallisuutta. Liikennevalot suunnitellaan rakentamissuunnitelma vaiheessa ja siinä yhteydessä selvitetään mahdolliset joukkoliikenne-etuudet.
Päätös:
Hyväksyttiin esitys.

Liitteet
- tiesuunnitelmakansio kokouksen sihteerillä

Täytäntöönpano: esitys kaupunginhallitukselle

Muutoksenhakuohje: 6.2. Oikaisuvaatimus- valituskielto

Lisätiedot:
liikennesuunnittelupäällikkö Leena Viilo, puh. 09 8392 2431, etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi

9 § **Lausunto Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymän (HSY) alustavasta toiminta- ja taloussuunnitelmasta vuosille 2017 - 2019 / HP**

VD/6017/00.04.03/2016
HP/HW/JJ/MOra/

Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymän (HSY) hallitus on pyytänyt jäsenkunnilta lausuntoa (DNro 543/02.020.200.2000/2016) HSY:n alustavasta toiminta- ja taloussuunnitelmaehdotuksesta (TTS) vuosille 2017–2019 sekä vesihuollon ja jätehuollon investointiohjelmista vuosille 2017-2026. Lausunnot on pyydetty antamaan 2.9.2016 mennessä.

HSY:n yhtymäkokouksen on kuntalain mukaan hyväksyttävä kuntayhtymälle seuraavan vuoden talousarvio ja taloussuunnitelma, joka ajoittuu kolmelle tai useammalle vuodelle (suunnitelmakausi). Taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi on talousarviovuosi. HSY:n perussopimuksen mukaan toiminta- ja taloussuunnitelmasta on pyydettävä jäsenkaupunkien lausunnot ennen sen hyväksymistä.

Talousarvion ja -suunnitelman laadinnassa tuottavuustavoitteena on ollut keskimääräinen 1,5 % vuotuinen tuottavuuden paraneminen. Myyntituottojen budjetoinnissa on otettu huomioon toimintavolyymien ja toiminnan muutokset sekä vesihuollon ja jätehuollon talousmallioletukset. Yleisenä kustannustason muutoksena vuodelle 2017 on käytetty 1,2 % ellei tarkempaa ennustetta ole ollut käytettävissä.

Tavoitteet
HSY:n toiminta- ja taloussuunnitelman 2017–2019 tavoiteasetanta perustuu yhtymäkokouksen 14.11.2014 hyväksymään uuteen strategiaan 2020, josta TTS-kauden tavoitteiden ja hankkeiden pohjana ovat strategiset päämäärät (5 kpl). HSY:n ympäristöohjelmaksi valmistellaan lopullisen toiminta- ja taloussuunnitelman liitteeksi syksyllä 2016.

Toiminta
Vedentuotannon arvioidaan kasvavan vuosittain noin 0,4 % perustuen toiminta-alueen arvioituun 1,5 % vuosikasvuun ja toisaalta veden ominaiskulutuksen ennakoituun 1,1 % vuosittaiseen vähenemiseen. Vuonna 2017 verkostoon pumpatun veden määrän arvioidaan olevan 90,7 milj. m^3 ja laskutettavan vedenmyynnin 73,3 milj. m^3. Viikinmäen ja Suomenojan jätevedenpuhdistamoilla arvioidaan käsiteltävän jätevettä yhteensä 137,3 milj. m^3.

Asiakaskiinteistöillä tehdään vuonna 2017 noin 8,3 miljoonaa jäteastiatyhjennystä ja kuljetetaan jätteitä yhteensä noin 300 000 tonnia. Lisäkasvua syntyy, kun kartongin keräys ja sako- ja umpikaivolietteiden kuljetus siirtyvät kokonaisuudessaan HSY:n tuottamaksi palveluksi vuoden 2017 aikana.

Vantaan Energian jätevoimalaan toimitetaan jätteitä energiakäyttöön yhteensä 228 000 tonnia. Ämmässuon jätteenkäsittelykeskukseen vastaanotetaan jätteitä yhteensä noin 311 000 tonnia, josta biojätettä on 48 000 tonnia ja muita hyödynnettäviä jätteitä noin 189 000 tonnia sekä maa-aineksia 59 000 tonnia.

Henkilöstö
Henkilöstön määrällinen tarve on arvioitu voimassa olevassa henkilöstösuunnitelmassa 2016–2018. Suunnitelmakauden aikana henkilöstömäärän lasku loivenee. Vuonna 2017 keskimääräinen HSY:n henkilöstömäärä on 758,5 htv, kun se vuonna 2016 on suunnitelman mukaisesti 768,5 htv. Henkilöstömäärien toteumat ovat jääneet suunniteltua alemmalle tasolle. Henkilöstösuunnitelma päivitetään suunnitelmakaudelle 2017–2019 ja muutokset otetaan huomioon lopullisessa taloussuunnitelmassa.

Talous
Vuonna 2017 HSY:n toimintatuottojen arvioidaan olevan 354,7 miljoonaa euroa, mikä on vuoden 2016 ennusteeseen verrattuna 4,1 miljoonaa (1,2 %) enemmän. Huomioon on otettu vesitaksoissa oletettu 0,6 % inflaatiokorotus ja 2,0 % reaalikorotus. Jätehuollossa reaalikorotusta ei oletettu tehtävän.

Jäsenkunnilta perittävät kuntaosuudet muodostavat 1 % HSY:n toimintatuloista. Näillä katetaan ne seutu- ja ympäristötiedon sekä ilmastoinfon toiminta- ja pääomakulut, joita ei saada katettua palvelutuotannon myynnistä ja hankerahoituksista saaduilla tuloilla. Vuonna 2017 laskutettavat kuntaosuudet ovat 4,19 miljoonaa euroa (4,14 milj. vuonna 2016).

Vuonna 2017 HSY:n toimintamenot ovat 178,6 miljoonaa euroa, mikä on 1,3 miljoonaa (-0,7 %) vähemmän ennusteeseen 2016 verrattuna. Toimintakulujen budjetoinnissa on otettu huomioon muun muassa sopimukset palopostien kunnossapidosta, vesihuollon vuotohallintastrategian toimenpiteistä ja vuoden lopulla tapahtuvasta muutosta uusiin toimitiloihin. Jätehuollossa lopetetaan vaiheittain jätteenkuljetuksen käsittelyosuuden läpilaskutus.

Toimintatuottojen ja -kulujen erotuksena syntyvä toimintakate vuonna 2017 on 178,0 miljoonaa (50,2 %), kun se 2016 ennusteessa on 172,6 miljoonaa. Toimintakate paranee koko suunnitelmakauden ajan ollen 189,1 miljoonaa (52,7 %) vuonna 2019.

Vuonna 2017 nettorahoituskulut ovat yhteensä 67,6 miljoonaa euroa, mikä on 1,0 miljoonaa vähemmän kuin vuoden 2016 ennusteessa. Korkokuluista 63,0 miljoonaa euroa on jäsenkunnille perustamislainoista maksettavia korkoja. Näiden osuus vähenee suunnitelmakauden lopulla, kun perustamislainojen ensimmäiset lyhennykset alkavat vuonna 2019. Rahoitustuottoihin on budjetoitu 1,0 miljoonan euron osinkotuotot Uudenmaan Woima Oy:ltä.

Toimintakatteen ja rahoituserien jälkeen muodostuva vuosikate ilmaisee tulorahoituksen, joka juoksevien menojen jälkeen jää käytettäväksi investointeihin ja lainojen lyhennyksiin. Vuonna 2017 vuosikate on 110,4 miljoonaa, kun investoinnit ja lainojen lyhennykset ovat yhteensä 188,3 miljoonaa euroa. Vuosikate paranee koko suunnitelmakauden ajan, mutta siitä huolimatta erityisesti vesihuollon investointien rahoittamiseksi joudutaan nostamaan uutta ulkopuolista lainaa koko suunnitelmakauden ajan yhteensä noin 331 miljoonaa euroa. Jätehuollon toimialalla tulorahoitus kattaa toimialan investoinnit kaikkina suunnitelmavuosina.

Tilikauden tulos vuonna 2017 on vuosikatteesta vähennettävien pysyvien vastaavien (käyttöomaisuus) poistojen jälkeen +12,6 miljoonaa euroa ylijäämäinen. Jätehuollon investointivarauksen purkamisesta aiheutuvien poistoerokirjausten ja vesihuollon tuloksesta maksettavan tuloveron jälkeen tilikauden ylijäämä on +12,4 miljoonaa euroa.

Investoinnit
Vesi- ja jätehuollon investoinnit perustuvat HSY:n hallituksen 22.4.2016 hyväksymiin investointiohjelmiin vuosille 2017-2026. Vuonna 2017 investoinnit ovat yhteensä 167,7 miljoonaa euroa, josta 150,3 miljoonaa on vesihuollon ja 12,4 miljoonaa jätehuollon investointeja.

Vesihuollon toiminta-alueen laajentumisen ja kaavoituksen edellyttämistä investoinneista merkittävimmät investointikohteet ovat mm. Finnoo ja Suurpelto Espoossa, Jätkäsaari, Kalasatama ja Pasila Helsingissä sekä Kehäradan asemaseudut Vantaalla. Haja-asutusalueiden vesihuoltoa rakennetaan mm. Kotimäessä Espoossa sekä Syväojan alueelle Vantaalla.

Vedenhankinnan ja puhdistuksen merkittävimmät investoinnit kaudella ovat Pitkäkosken vedenpuhdistuslaitoksen
kapasiteetin nostaminen ja rakennustekninen saneeraus sekä Kuninkaanlähteen pohjavedenottamon uudistaminen. Vedenjakeluverkoston keskeisiä suunnitelmakauden investointeja ovat Hiekkaharjun uuden vesitornin rakentaminen, uudet yhteydet Vanhastakaupungista Ala-Tikkurilaan, Ilmalan painepiiristä Myyrmäkeen ja Mäkkylästä Kauniaisten vesitornille sekä Helsingin keskusta-alueen tunnelivesijohtoverkon täydentäminen energiatunneliin rakennettavalla Mäkelänkatu-Junatie -runkovesijohdolla. Viemäröintijärjestelmän merkittävimmät investoinnit ovat Kivistön ja Koillis-Espoon runkoviemäri, Laajasalon pumppaamon paineviemärin kahdentaminen sekä Jokivarsi-Mikkola –runkoviemäri.

Verkostosaneerauskissa keskitytään runkoyhteyksien toiminnan varmistamiseen. Merkittävä osa verkostosaneerauksista tehdään yhteishankkeina kaupunkien katutöiden yhteydessä. Etelärannan vesihuoltoverkostot uusitaan ja alueen sekaviemäriverkon ylivuotojen hallintaa parannetaan.

Blominmäen jätevedenpuhdistamon rakentaminen jatkuu koko suunnitelmakauden ajan. Jätevedenpuhdistuksessa investoidaan lisäksi rejektiviesien erilliskäsittelyn tehostamiseen.

Viikinmäen puhdistamon toiminnan kannalta kriittinen purkutunneliyhteys kahdennetaan välillä Viikinmäki – Viikki.

Jätehuollon suurin yksittäinen investointi on Jorvaksen Sortti-aseman rakentaminen Kirkkonummelle. Asema valmistuu käyttöönotettavaksi loppuvuodesta 2017. Ämmässuon jätteenkäsittelykeskuksessa jatketaan ympäristövaikutusten hallinnan ja alueiden sekä toimintojen kehittämisen investointeja. Jätevesien tasausallaskapasiteettia rakennetaan vuoteen 2018 saakka. Vuosittain rakennetaan valmiiksi 1-2 hehtaarin laajuinen alue uutta kaatopaikkojen pintarakennetta. Kaatopaikkakaasun keräysverkostoa laajennetaan ja korjataan vuosittain. Lisäksi biojätteen käsittelylaitosten toimintavarmuuteen panostetaan.

Rahoitus
Jäsenkuntien perustamislainojen (1,2 miljardia) lisäksi HSY:llä on ulkopuolisista rahoituslaitoksista nostettua lainaa vuoden 2016 ennusteen mukaan noin 300 miljoonaa euroa, mikäli vuoden 2016 tulorahoitus ja investoinnit toteutuvat vuosiennusteen mukaisesti.

Kuntayhtymän tulorahoitus (vuosikate) ei riitä kattamaan suunniteltua investointitasoa ja lainojen lyhennyksiä, jonka vuoksi suunnitelmakauden kaikkina vuosina joudutaan nostamaan uutta ulkopuolista lainaa yhteensä noin 331 miljoonaa euroa. Lainoja lyhennetään suunnitelmakaudella noin 83 miljoonalla eurolla. Ulkopuolisilta nostetun pitkäaikaisen velan yhteismäärä suunnitelmakauden lopulla on noin 587 miljoonaa euroa.

HSY:n omavaraisuusaste alenee koko suunnitelmakauden ajan ollen vuoden 2019 lopussa 23,6 %, kun se viimeisimmässä tilinpäätöksessä oli 25,1 %. Alustavassa toiminta- ja taloussuunnitelmassa ei ole otettu huomioon Ekokem Oyj:n osakekauppaa. Tämä sisällytetään syksyllä laadittavaan lopulliseen talousarvioesitykseen.

Tekninen lautakunta 23.8.2016 § 9

Apulaiskaupunginjohtajan esitys:
Päätetään esittää kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon antamista Helsingin seudun ympäristöpalvelut –kuntayhtymän hallitukselle HSY:n alustavasta toiminta- ja taloussuunnitelmaehdotuksesta 2017-2019 sekä vesihuollon ja jätehuollon investointiohjelmista vuosille 2017-2026:

Helsingin seudun ympäristöpalvelut –kuntayhtymä HSY:n alustavan toiminta- ja taloussuunnitelmaehdotuksen 2017-2019 tavoiteasetanta perustuu HSY:n strategiaan 2020, jonka pohjalta määritellyt tavoitteet ovat numeraalisia, mitattavia ja helposti raportoitavia. Esitetyt indikaattorit ovat selkeitä. Vesihuollon saneerausinvestoinneissa saneerausvelka on suuri, sillä verkoston uusiutumisiäksi on arvioitu ja tavoitellaan tasoa 290 vuotta. Sähköisten asiointipalveluiden määrässä tavoitellaan vuoteen 2020 mennessä 65 … 70 % tasoa. Sähköisten palveluiden kehittämiseen edelleen kannustetaan.

Verkkotieto- ja arkistojärjestelmien yhteiskäyttöä HSY:n ja jäsenkuntien kesken on edistetty, mutta tällä saralla on edelleen tehtävää. Investointien suunnittelussa yhteisellä paikkatietopohjaisella järjestelmällä saatettaisiin saada synergiaetuja kuntien ja HSY:n kesken. Samalla saavutettaisiin sujuvuutta suunnitteluun ja parannettaisiin pitkäjänteistä yhteishankkeiden suunnittelua. Yhteinen järjestelmä, tietojärjestelmien rajapinnat tai säännöllinen tiedonvaihto selkiyttäisivät suunniteltujen hankkeiden sijaintia ja aikataulutusta. Mahdollisten yhteisten järjestelmien tai rajapintojen ja tiedonvaihdon olisi hyvä perustua olemassa oleviin tietokantoihin.

Sammutusvesisopimuksen mukainen palopostien kunnossapito on otettu huomioon HSY:n vuoden 2017 toimintakuluissa. Jaupunki suhtautuu varauksella sopimuksen toteutukseen, sillä kunnossapidettävistä paloposteista sopiminen pelastuslaitoksen kanssa on vielä kesken, vaikka kaupunki on yrittänyt kiirehtiä asiaa.

HSY:n hallitus on pyytänyt lausuntoa vesihuollon ja jätehuollon investointiohjelmista vuosille 2017-2026. Lausuntopyynnön liitteenä on koosteet investointiohjelmista. Vesihuollon investointiohjelmassa on esitetty HSY:n investointistrategiaa ja korirakennetta. Samoin on esitetty koreittain investointien päämäärät, palvelutaso, tavoitteet ja investoinnit suuruusluokkana. Investointiohjelmasta ei

kuitenkaan ilmene kuinka hankkeet jakautuvat eri jäsenkuntien kesken ja mitä hankkeita investointiohjelmaan ylipäätään on otettu mukaan.

Vesihuollon investointiohjelmasta on mahdotonta arvioida kuinka Vantaalle tärkeät vesihuollon toimintavarmuutta parantavat investointikohteet on otettu huomioon investointiohjelmassa. Ohjelman koosteesta ei esimerkiksi ilmene Piispankylän runkovesijohdon rakentamista, jolla varmistetaan Kivistön keskusta-alueen ja Katriinan sairaalan vesijohtoverkoston toimintavarmuus kaikissa tilanteissa. HSY:n investointikohteiden sijoittumisesta ja hankkeiden ajoittumisesta toivotaan jatkuvaa ja avointa keskustelua jäsenkuntien kanssa, jotta mahdolliset synergiakohteet voidaan havaita ajoissa ja ottaa huomioon pitkän tähtäimen suunnittelussa. Ennakoimalla saadaan säästöjä mahdollisesti yhdistämällä suunnittelukohteita ja urakoita. Esimerkiksi Ullantie – Joukontie – Rekolantie olisi ollut vuonna 2016 rakennettavista kaupungin ja HSY:n kohteista erinomainen ja kustannustehokas yhteishanke.

Vesihuoltoverkostojen saneerauksessa on huolestuttavaa, että merkittävä osa verkostosaneerauksista tehdään yhteishankkeina jäsenkuntien katutöiden yhteydessä. Vantaalla vanhojen alueiden saneerausvarat ovat vähäiset, mikä saattaa johtaa alueelliseen epätasa-arvoon HSY-alueen asukkaiden vesihuollon palvelutasossa. Yhteistyö kaupunkien kanssa on tarpeen, mutta kadun perusparannus ei saisi olla tärkein kriteeri valittaessa saneerattavia vesihuolto-osuuksia.

Investointitasoa on tarkasteltu vesi- ja jätehuollossa kymmenen vuoden aikajänteellä. Investointien kriittinen tarkastelu ei kuitenkaan saisi muodostaa haitallisia vaikutuksia jäsenkuntien maankäytön suunnitellulle kehittämiselle. Talousmallien kehityssuunta on oikea.

Vesihuoltolain ja maankäyttö- ja rakennuslain muutokset ovat astuneet voimaan 1.9.2014 ja hulevesineuvottelut HSY:n ja jäsenkuntien kesken ovat käynnissä. Lakimuutokset saattavat edellyttää tarkistuksia nykykäytäntöihin sekä uusien menettelytapojen ja vastuiden sopimista jäsenkuntien kanssa. Vantaa pitää nykyisenkaltaista toimintamallia tehokkaana, taloudellisena ja tarkoituksenmukaisena. Koska asiasta edelleen neuvotellaan HSY:n kanssa ja yhteisesti hyväksyttyjen taloudellisten ja toiminnallisten selvitysten laatiminen on kesken, Vantaa ei ole omassa talousarvioesityksessään vuodelle 2017 voinut ottaa huomioon ja varautua mitenkään lainsäädännön mahdollisiin vaikutuksiin kunnan ja vesihuoltolaitoksen välisiin kustannus- ja vastuujakoihin.

Maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimiala ilmoittaa, että ensi vuotta koskevassa rakentamisohjelmaluonnoksessa on varauduttu toteuttamaan HSY:lle vesihuollon rakennushankkeita yhteensä noin 8,0 miljoonalla eurolla. Rakentamisohjelmassa ei ole otettu huomioon HSY:n toimittamien vesihuollon putkimateriaalien kustannuksia, joita kaupunki ei laskuta HSY:ltä. Investoinnin lisäksi HSY:n tulisikin ottaa putkimateriaalien hankinta huomioon omassa talousarviossaan. Lisäksi Vantaa on talousarviossaan varautunut myymään suunnittelu- ja rakennuttamispalveluja HSY:lle noin 1,22 miljoonalla eurolla.

Helsingin, Espoon ja Vantaan kaupunkien sekä Helsingin seudun ympäristöpalvelut (HSY) ovat yhdessä kehittäneet pääkaupunkiseudun asukkaille sopivan energianeuvontapalvelun toimintamallin. Erilaisten kokeilujen kautta on päädytty suuntaamaan neuvonta erityisesti kustannustehokkaimpaan ja päästövähennyspotentiaalilta merkittävimpään sektoriin, käytännössä taloyhtiöiden hallitusten kouluttamiseen. Nyt valmistellaan energianeuvontapalvelun siirtämisestä vuoden alusta osaksi HSY:n Ilmastoinfoa. Toiminta- ja taloussuunnitelmassa olisikin tarpeen huomioida mahdollinen uusi Ilmastoinfon toiminnan painotus."

Käsittely: Esittelijä täydensi lausuntoa seuraavasti:
Lausunnon alkuun lisätään kappale
Lopullisessa toiminta- ja taloussuunnitelmassa sekä investointiohjelmissa tulee ottaa huomioon Pääkaupunkiseudun koordinaatioryhmän HSY:lle asettamat tulostavoitteet kuluvalle valtuustokaudelle.

ja lausunnon loppuun lisätään Alustavassa talous- ja toimintasuunnitelmassa ei ole otettu huomioon Ekokem Oyj:n osakekauppaa. Tämä sisällytetään syksyllä laadittavaan lopulliseen talousarvioesitykseen. Vantaan kaupunki katsoo, että em. kauppahinta olisi tarkoituksenmukaista kohdentaa investointiohjelman rahoittamiseen HSY:n velkaantumisen hillitsemiseksi."
Päätös:

Hyväksyttiin esittelijän täydennetty lausunto.

Liitteet:
- Lausuntopyyntö
- Ote HSY:n hallituksen pöytäkirjasta 17.6.2016
- Alustava toiminta- ja taloussuunnitelma 2017–2019
- Vesihuollon investointiohjelma vuosille 2017–2026
- Vesihuollon talousmalli vuosille 2017–2026
- Jätehuollon investointiohjelma vuosille 2017–2026
- Jätehuollon talousmalli vuosille 2017–2026

Täytäntöönpano: esitys kaupunginhallitus

Muutoksenhakuohje: 6.2 Oikaisuvaatimus- ja valituskielto

Lisätiedot:
kaupungininsinööri Henry Westlin, puh. 09 839 22427, etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi

Dnro 543/02.020.200.2000/2016

17.6.2016

VANTAAN KAUPUNKI - Kirjaamo
Saapunut: 17.6.2016
Dn:o VD/6017/00.04.03/2016

Vantaan kaupunginhallitus

Helsingin seudun ympäristöpalvelut –kuntayhtymän hallitus pyytää kunnioittavasti lausuntoanne:

- HSY:n alustavasta toiminta- ja taloussuunnitelmaehdotuksesta vuosille 2017-2019
- vesihuollon investointiohjelmasta vuosille 2017 - 2026
- jätehuollon investointiohjelmasta vuosille 2017 – 2026

Lausunnot pyydetään antamaan 2.9.2016 mennessä. Pyydämme kuitenkin toimittamaan jäljennöksen kaupunginhallituksen konsernijaoston päätöksestä viipymättä kokouksen jälkeen.

Lisätietoja antaa talousjohtaja Pekka Hänninen, puh. 09 1561 2209.

Helsingin seudun ympäristöpalvelut –kuntayhtymä
Hallitus

Raimo Inkinen
toimitusjohtaja

Pekka Hänninen
talousjohtaja

Liitteet:

Ote HSY:n hallituksen pöytäkirjasta 17.6.2016
Alustava toiminta ja taloussuunnitelma 2017-2019
Vesihuollon investointiohjelma 2017-2026
Vesihuollon talousmalli 2017-2036
Jätehuollon investointiohjelma 2017-2026
Jätehuollon talousmalli 2017-2026

Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymä
PL 100, 00066 HSY, Opastinsilta 6 A, 00520 Helsinki
Puh. 09 156 11, Fax 09 1561 2011, Y-2274241-9, www.hsy.fi

Samkommunen Helsingforsregionens miljötjänster
PB 100, 00066 HSY, Semaforbron 6 A, 00520 Helsingfors
Tfn 09 156 11, Fax 09 1561 2011, FO-2274241-9, www.hsy.fi

Hallitus § 83 17.06.2016

HSY:N ALUSTAVA TOIMINTA- JA TALOUSSUUNNITELMA VUOSILLE 2017 - 2019

543/02.020.200.2000/2016

Hallitus § 83

Esittelijä Toimitusjohtaja Raimo Inkinen
Valmistelija Talousjohtaja Pekka Hänninen, puh. (09) 1561 2209

Yleistä

HSY:n yhtymäkokouksen on kuntalain mukaan hyväksyttävä vuoden loppuun mennessä kuntayhtymän seuraavan vuoden talousarvio. Samassa yhteydessä on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (suunnitelmakausi). Taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi on talousarviovuosi.

Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kuntayhtymän toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet ja se on laadittava siten, että edellytykset kuntayhtymän tehtävien hoitamiseksi turvataan.

Talousarvion ja -suunnitelman laadinnassa tuottavuustavoitteena on ollut keskimääräinen =1,5 % vuotuinen tuottavuuden paraneminen.

Myyntituottojen budjetoinnissa on otettu huomioon toimintavolyymien ja toiminnan muutokset sekä vesihuollon ja jätehuollon talousmallioletukset.

Yleisenä kustannustason muutoksena talousarviovuodelle 2017 on käytetty 1,2 %:ia, ellei tarkempaa ennustetta ole ollut käytettävissä. Inflaatiokerrointa tarkennetaan syksyllä lopullisen talousarvion valmistelussa. Suunnitelmavuodet on esitetty vuoden 2017 hintatasossa.

Vesihuollon ja jätehuollon investoinnit perustuvat HSY:n hallituksen 22.4.2016 hyväksymiin investointiohjelmiin vuosille 2017 - 2026, joista jäsenkunnilta pyydetään lausuntoa alustavan toiminta- ja taloussuunnitelman yhteydessä.

HSY:n perussopimuksen mukaan toiminta- ja taloussuunnitelmasta on pyydettävä jäsenkaupunkien lausunnot ennen sen hyväksymistä.

Tavoitteet

HSY:n toiminta- ja taloussuunnitelman 2017 - 2019 tavoiteasetanta perustuu yhtymäkokouksen 14.11.2014 hyväksymään strategiaan 2020. Tavoitteita on terävöitetty vähentämällä niiden määrää aiemmista vuosista siten, että ne entistä paremmin fokusoivat toimintaa strategian toteutumisen kannalta keskeisimpiin asioihin. Kaikki tavoitteet ovat numeraalisia, mitattavia ja helposti raportoitavia. Tavoitteiden pohjana ovat strategiset päämäärät:.

- Ympäristön tila on parantunut
- Toimintavarmuus on korkea ja verkostojen toiminta on optimoitu
- HSY:n palvelut vastaavat asiakasryhmien tarpeisiin ja asukaskokemus on parantunut
- HSY:llä on merkittävä rooli alueen materiaali- ja energiatehokkuuden parantamisessa sekä materiaalivirtojen hyödyntämisessä
- Tuottavuus on merkittävästi ja mitattavasti parantunut ja rahoituksen hallittu tasapaino on saavutettu niin, että myös investointimenot katetaan tulorahoituksella.

Toiminta

HSY:n verkostoon pumpatun veden määrän arvioidaan kasvavan vuosittain noin 0,4 % perustuen toiminta-alueen arvioituun 1,5 % vuosikasvuun ja toisaalta veden ominaiskulutuksen ennakoituun 1,1 % vuosittaiseen vähenemiseen. Vuonna 2017 verkostoon pumpatun veden määrän arvioidaan olevan 90,7 miljoonaa m3 ja laskutettavan vedenmyynnin 73,3 miljoonaa m3. Viikinmäen ja Suomenojan jätevedenpuhdistamoilla käsiteltävän jäteveden määrän arvioidaan olevan yhteensä 137,3 miljoonaa m3.

Vuonna 2017 asiakaskiinteistöillä tehdään noin 8,3 miljoonaa jäteastiatyhjennystä ja kuljetetaan jätteitä yhteensä noin 300 000 tonnia. Lisäkasvua syntyy, kun kartongin kiinteistökohtainen keräys ja sako- ja umpikaivolietteiden kuljetukset siirtyvät kokonaisuudessaan HSY:n järjestämäksi vuoden 2017 aikana.

Jätteen energiakäyttöön Vantaan Energian jätevoimalaan toimitetaan jätteitä yhteensä 228 000 tonnia. Ämmässuon jätteenkäsittelykeskukseen vastaanotetaan jätteitä yhteensä noin 311 000 tonnia, josta biojätettä on 48 000 tonnia ja muita hyödynnettäviä jätteitä noin 189 000 tonnia. Vastaanotettavien maa-ainesten määräksi arvioidaan noin 59 000 tonnia.

Henkilöstö

Henkilöstön määrällinen tarve on arvioitu voimassa olevassa henkilöstösuunnitelmassa 2016 - 2018. Yksityiskohtaisella tasolla laaditun suunnitelman mukaisesti henkilöstömäärän lasku loivenee suunnitelmakauden aikana. Vuoden 2017 keskimääräinen henkilöstömäärä on yhteensä 758,5 htv, kun se vuonna 2016 suunnitelman mukaisesti on 768,5 htv. Henkilöstömäärien toteutumat ovat jääneet suunniteltua alemmalle tasolle.

Henkilöstösuunnitelma päivitetään suunnitelmakaudelle 2017 - 2019 ja muutokset huomioidaan lopullisessa taloussuunnitelmassa syksyllä sen laadinnan yhteydessä.

Käyttötalous

HSY

HSY:n toimintatuotot vuonna 2017 ovat 354,7 miljoonaa, 4,1 miljoonaa (1,2 %) enemmän vuoden 2016 ennusteeseen verrattuna. Myyntituottojen budjetoinnissa on otettu huomioon toimintavolyymien muutokset sekä vesitaksoissa oletetun 0,6 % inflaatiokorotuksen lisäksi 2,0 % reaalikorotus. Jätehuollossa korotuksia ei ole oletettu tehtävän.

Jäsenkunnilta perittävät kuntaosuudet ovat noin 1 % HSY:n toimintatuloista. Kuntaosuuksilla katetaan ne seutu- ja ympäristötiedon sekä ilmastoinfon toiminta- ja pääomakulut, joita ei saada katettua palvelutuotannon myynnistä ja hankerahoituksista saaduilla tuloilla. Seutu- ja ympäristötiedon toimintamenoihin sisältyy myös osuus HSY:n yhteisistä kuluista. Vuonna 2017 laskutettavat kuntaosuudet ovat 4,19 miljoonaa euroa (4,14 milj. vuonna 2016).

HSY:n toimintamenot vuonna 2017 ovat 178,6 miljoonaa euroa, 1,3 miljoonaa (-0,7 %) vähemmän vuoden 2016 ennusteeseen verrattuna. Toimintakulujen budjetoinnissa on huomioitu toiminnan muutokset ja merkittävimmät tiedossa olevat kustannusmuutokset, kuten sopimukset palopostien kunnossapidosta, vesihuollon vuotohallintastrategiaan liittyvistä toimenpiteistä ja vuoden 2017 lopulla tapahtuvasta muutosta uusiin toimitiloihin. Jätehuollossa toimintakuluihin vaikuttaa jätteenkuljetuksen käsittelyosuuden läpilaskutuksen vaiheittainen lopettaminen, jolla kuitenkaan ei ole tulosvaikutusta.

Toimintatuottojen ja -kulujen erotuksena syntyvä toimintakate vuonna 2017 on 178,0 miljoonaa (50,2 %), kun se vuonna 2016 ennustetaan olevan 172,6 miljoonaa (49,2 %). Toimintakate paranee koko suunnitelmakauden ollen 189,1 miljoonaa (52,7 %) vuonna 2019.

Nettorahoituskulut vuonna 2017 ovat 67,6 miljoonaa, 1,0 miljoonaa vuoden 2016 ennustettua tasoa enemmän. Korkokuluista 63,0 miljoonaa euroa on jäsenkunnille perustamislainoista maksettavia korkoja. Näiden osuus vähenee suunnitelmakauden lopulla, kun perustamislainojen ensimmäiset lyhennykset alkavat vuonna 2019. Rahoitustuottoihin on budjetoitu 1,0 miljoonan euron osinkotuotot Uudenmaan Woima Oy:ltä.

Toimintakatteen ja rahoituserien jälkeen syntyvä vuosikate osoittaa sen tulorahoituksen, joka juoksevien menojen jälkeen jää käytettäväksi investointeihin ja lainojen lyhennyksiin. Vuonna 2017 vuosikate on 110,4 miljoonaa, kun investoinnit ja lainojen lyhennykset ovat yhteensä 188,3 miljoonaa euroa. Vuosikate paranee koko suunnitelmakauden ajan, mutta siitä huolimatta erityisesti vesihuollon investointien rahoittamiseksi joudutaan nostamaan uutta ulkopuolista lainaa koko suunnitelmakauden ajan yhteensä noin 331 miljoonaa euroa toteutuvasta investointitasosta riippuen. Jätehuollon toimialalla tulorahoitus kattaa toimialan investoinnit täysimääräisesti kaikkina suunnitelmavuosina.

Tilikauden tulos vuonna 2017 on vuosikatteesta vähennettävien pysyvien vastaavien (käyttöomaisuus) poistojen jälkeen +12,6 miljoonaa euroa ylijäämäinen. Jätehuollon investointivarauksen aiempaan purkamiseen liitty-

vien poistoerokirjausten ja vesihuollon tuloksesta maksettavien tuloverojen jälkeen tilikauden ylijäämä on +12,4 miljoonaa euroa.

Investoinnit

Vesihuollon ja jätehuollon investoinnit perustuvat HSY:n hallituksen 22.4.2016 hyväksymiin investointiohjelmiin vuosille 2017 - 2026, joista jäsenkunnilta pyydetään lausuntoa alustavan toiminta- ja taloussuunnitelman yhteydessä.

Vuonna 2017 investoinnit ovat yhteensä 167,7 miljoonaa euroa, josta 150,3 miljoonaa on vesihuollon ja 12,4 miljoonaa jätehuollon investointeja.

Vesihuollon toiminta-alueen laajentumisen ja kaavoituksen edellyttämistä investoinneista merkittävimmät kohteet suunnitelmakaudella ovat mm. Finnoo ja Suurpelto Espoossa, Jätkäsaari, Kalasatama ja Pasila Helsingissä sekä Kehäradan asemaseudut Vantaalla. Haja-asutusalueiden vesihuoltoa rakennetaan mm. Kotimäessä Espoossa sekä Syväojan alueelle Vantaalla.

Vedenhankinnan ja -puhdistuksen merkittävimmät investoinnit kaudella ovat Pitkäkosken vedenpuhdistuslaitosten kapasiteetin nostaminen ja rakennustekninen saneeraus sekä Kuninkaanlähteen pohjavedenottamon uudistaminen.

Vedenjakeluverkoston keskeisiä suunnitelmakauden investointeja ovat Hiekkaharjun uuden vesitornin rakentaminen, uudet yhteydet Vanhastakaupungista Ala-Tikkurilaan, Ilmalan painepiiristä Myyrmäkeen ja Mäkkylästä Kauniaisten vesitornille sekä Helsingin keskusta-alueen tunnelivesijohtoverkon täydentäminen energiatunneliin rakennettavalla Mäkelänkatu-Junatie runkovesijohdolla. Merkittävimmät viemäröintijärjestelmän investoinnit suunnitelmakaudella ovat Kivistön ja Koillis-Espoon runkoviemäri, Laajasalon pumppaamon paineviemärin kahdentaminen sekä Jokivarsi-Mikkola runkoviemäri.

Verkostosaneerauksessa keskitytään runkoyhteyksien toiminnan varmistamiseen. Merkittävä osa verkostosaneerauksista tehdään yhteishankkeina kaupunkien katutöiden yhteydessä. Etelärannan vesihuoltoverkostot uusitaan ja alueen sekaviemäriverkon ylivuotojen hallintaa parannetaan.

Blominmäen jätevedenpuhdistamon rakentaminen jatkuu koko suunnitelmakauden ajan. Jätevedenpuhdistuksessa investoidaan lisäksi rejektivesien erilliskäsittelyn tehostamiseen. Viikinmäen puhdistamon toiminnan kannalta kriittinen purkutunneliyhteys välillä Viikinmäki-Viikki kahdennetaan.

Jätehuollon suurin yksittäinen investointi on Jorvaksen Sortti-aseman rakentaminen Kirkkonummelle. Rakennustyöt aloitettiin kesällä 2016 ja niitä jatketaan vuoden 2017 aikana siten, että Sortti-asema on käyttöönotettavissa loppuvuodesta 2017.

Ämmässuon jätteenkäsittelykeskuksessa jatketaan ympäristövaikutusten hallinnan ja alueiden sekä toimintojen kehittämiseen liittyviä investointeja.

Jätevesien riittävän tasausallaskapasiteetin varmistavan uuden jätevesien tasausaltaan rakennustöitä jatketaan vuoteen 2018 saakka. Kaatopaikkojen pintarakenteita rakennetaan viranomaisten ja ympäristölupien edellyttämällä tavalla niin, että vuosittain valmistuu noin 1 - 2 hehtaarin laajuinen alue uutta pintarakennetta. Lisäksi kaatopaikkakaasun keräysverkostoa korjataan ja laajennetaan vuosittain. Biojätteen käsittelylaitosten toimintavarmuuteen panostetaan tekemällä ylläpitosaneerauksia ja asfaltoimalla kompostointituotteiden jälkikypsytyskenttiä.

Rahoitus

Perustamislainat HSY:n jäsenkunnilta ovat yhteensä 1,2 miljardia euroa, jonka lisäksi HSY:llä on ulkopuolisilta rahoituslaitoksilta nostettua pitkäaikaista lainaa vuoden 2016 ennusteen mukaan noin 300 miljoonaa, mikäli vuoden 2016 tulorahoitus ja investoinnit toteutuvat vuosiennusteen mukaisesti.

Tulorahoitus ei suunnittelukaudella vielä riitä kattamaan kuntayhtymän investointitasoa ja lainojen lyhennyksiä, jonka vuoksi suunnitelmakauden kaikkina vuosina joudutaan nostamaan uutta ulkopuolista lainaa yhteensä noin 331 miljoonaa euroa riippuen toteutuvasta investointitasosta. Lainoja lyhennetään suunnitelmakaudella yhteensä noin 83 miljoonalla.Ulkopuolisilta nostetun pitkäaikaisen velan yhteismäärä suunnitelmakauden lopulla on noin 587 miljoonaa euroa.

Lähivuosien erittäin suurista investoinneista johtuen HSY:n omavaraisuusaste heikkenee koko suunnitelmakauden ajan ollen vuoden 2019 lopussa 23,6 % kun viimeisimmässä tilinpäätöksessä omavaraisuusaste oli 25,1 %. Suunnitelmakauden ylijäämäiset tulokset kasvattavat omaa pääomaa, mutta vieraan pääoman kasvu suunniteltujen investointien rahoittamiseksi tarvittavasta ulkopuolisesta lainarahoituksesta johtuen heikentää omavaraisuuta.

Alustavassa toiminta- ja taloussuunnitelmassa ei ole otettu huomioon Ekokem Oyj:n osakekauppaa. Tämä sisällytetään syksyllä laadittavaan lopulliseen talousarvioesitykseen.

Ehdotus (RI): Hallitus päättää pyytää Helsingin, Espoon, Vantaan ja Kauniaisten kaupunkeja antamaan 2.9.2016 mennessä lausuntonsa Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymän alustavasta toiminta- ja taloussuunnitelmasta vuosille 2017 - 2019.

Päätös: Hallitus päätti hyväksyä ehdotuksen.

Liite: HSY:n alustava toiminta- ja taloussuunnitelma vuosille 2017-2019

Pöytäkirja on yleisesti nähtävänä HSY:n kirjaamossa 4.7.2016

Todistan tarkastamattoman pöytäkirjanotteen oikeaksi

Helsingissä 17.6.2016

Tiina Sarkasuo
hallintosihteerin sijainen

Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymä HSY
Samkommunen Helsingforsregionens miljötjänster HRM
HSY

Alustava toiminta- ja taloussuunnitelma 2017 - 2019

HSY:n hallitus 17.6.2016

Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymä
Samkommunen Helsingforsregionens miljötjänster
Helsinki Region Environmental Services Authority

LIITE: Tekninen lautakunta 23.08.2016 / 9 §

Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymä
Opastinsilta 6 A
00520 Helsinki
puhelin 09 156 11
faksi 09 1561 2011
www.hsy.fi

Lisätietoja
Pekka Hänninen, puhelin (09) 1561 2209
pekka.hanninen@hsy.fi

Copyright
Kartat, graafit, ja muut kuvat: HSY
Kansikuva: HSY

Sisällys

1 Johdanto 2
2 Strategiset hankkeet ja tavoitteet 3
3 Talous 5
3.1 Tuloslaskelma 5
3.2 Investoinnit 9
3.3 Rahoitus 9
4 Henkilöstö 11
4.1 Tavoitteet 11
4.2 Henkilöstömäärän kehittyminen 12
5 Toimialakohtaiset erittelyt 13
5.1 Vesihuolto 13
5.1.1 Tavoitteet 13
5.1.2 Toiminta 15
5.1.3 Talous 19
5.2 Jätehuolto 24
5.2.1 Tavoitteet 24
5.2.2 Toiminta 25
5.2.3 Talous 29
5.3 Seutu- ja ympäristötieto 33
5.3.1 Toiminta 33
5.3.2 Talous 35
5.4 Asiakaspalvelu 36
5.4.1 Tavoitteet 36
5.4.2 Toiminta 36
5.4.3 Talous 37
5.5 Tukipalvelut 38
5.5.1 Toiminta 38
5.5.2 Talous 39
5.6 Johto, ohjaus ja kehittäminen 40
5.6.1 Toiminta 40
5.6.2 Talous 41

Liite 1: Strategian indikaattorit

Liite 2: Ympäristöohjelma

1 Johdanto

Yleistä

HSY:n yhtymäkokouksen on kuntalain mukaan hyväksyttävä vuoden loppuun mennessä kuntayhtymän seuraavan vuoden talousarvio. Samassa yhteydessä on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (suunnitelmakausi). Taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi on talousarviovuosi. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kuntayhtymän toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet ja se on laadittava siten, että edellytykset kuntayhtymän tehtävien hoitamiseksi turvataan.

Laadinnan lähtökohdat

HSY:n toiminta- ja taloussuunnitelman 2017 - 2019 tavoiteasetanta perustuu yhtymäkokouksen 14.11.2014 hyväksymään strategiaan 2020. Tavoitteita on terävöitetty vähentämällä niiden määrää aiemmista vuosista siten, että ne entistä paremmin fokusoivat toimintaa strategian toteutumisen kannalta keskeisimpiin asioihin. Kaikki tavoitteet ovat numeraalisia, mitattavia ja helposti raportoitavia. Tavoitteiden pohjana ovat strategiset päämäärät:

- Ympäristön tila on parantunut
- Toimintavarmuus on korkea ja verkostojen toiminta on optimoitu
- HSY:n palvelut vastaavat asiakasryhmien tarpeisiin ja asukaskokemus on parantunut
- HSY:llä on merkittävä rooli alueen materiaali- ja energiatehokkuuden parantamisessa sekä materiaalivirtojen hyödyntämisessä
- Tuottavuus on merkittävästi ja mitattavasti parantunut ja rahoituksen hallittu tasapaino on saavutettu niin, että myös investointimenot katetaan tulorahoituksella.

Talousarvion ja -suunnitelman laadinnassa tuottavuustavoitteena on ollut keskimääräinen ≥1,5 % vuotuinen tuottavuuden paraneminen.

Myyntituottojen budjetoinnissa on huomioitu toimintavolyymien ja toiminnan muutokset sekä vesihuollon ja jätehuollon talousmallioletukset.

Yleisenä kustannustason muutoksena talousarviovuodelle 2017 on käytetty 1,2 %:ia, ellei tarkempaa ennustetta ole ollut käytettävissä. Inflaatiokerrointa tarkennetaan syksyllä lopullisen talousarvion valmistelussa. Suunnitelmavuodet on esitetty vuoden 2017 hintatasossa.

Vesihuollon ja jätehuollon investoinnit perustuvat HSY:n hallituksen 22.4.2016 hyväksymiin investointiohjelmiin vuosille 2017 - 2026, joista jäsenkunnilta pyydetään lausuntoa alustavan toiminta- ja taloussuunnitelman yhteydessä.

Alustavassa toiminta- ja taloussuunnitelmassa ei ole otettu huomioon Ekokem Oyj:n osakekauppaa. Tämä sisällytetään syksyllä laadittavaan lopulliseen talousarvioesitykseen.

Jäsenkuntien lausunnot

HSY:n perussopimuksen mukaan toiminta- ja taloussuunnitelmasta on pyydettävä jäsenkaupunkien lausunnot ennen sen hyväksymistä. **Lausunnot HSY:n alustavasta toiminta- ja taloussuunnitelmasta 2017 - 2019 pyydetään 2.9.2016 mennessä.**

2 Strategiset hankkeet ja tavoitteet

Toiminta- ja taloussuunnitelman 2017 - 2019 tavoiteasetanta ja budjetointi perustuvat HSY:n yhtymäkokouksen 14.11.2014 hyväksymään strategiaan 2020.

HSY:n strategia 2020

Visio 2020	Strategiset päämäärät (vaikutukset)	Mahdollistajat
Vastuulliset, tehokkaat ja kehittyvät vesihuolto-, jätehuolto- ja seututietopalvelut kasvavan väestön tarpeisiin, asukkaiden ja ympäristön parhaaksi.	1. Ympäristön tila on parantunut 2. Toimintavarmuus on korkea ja verkostojen toiminta on optimoitu 3. HSY:n palvelut vastaavat asiakasryhmien tarpeisiin ja asukaskokemus on parantunut 4. HSY:llä on merkittävä rooli alueen materiaali- ja energiatehokkuuden parantamisessa sekä materiaalivirtojen hyödyntämisessä 5. Tuottavuus on merkittävästi ja mitattavasti parantunut ja rahoituksen hallittu tasapaino on saavutettu niin, että myös investointimenot katetaan tulorahoituksella	6. Houkutteleva työnantaja, jolla on hyviä suorituksia tavoitteleva muutoksiin kykenevä ja hyvinvoiva henkilöstö 7. Tuloksiin ja vaikutuksiin tähtäävä toimintakulttuuri 8. HSY:n yhteisökuva on hyvä 9. HSY on innovatiivinen edelläkävijä sekä aktiivinen ja luotettava yhteistyökumppani
Toiminta-ajatus		
Puhtaasti parempaa palvelua – vastaamme pääkaupunkiseudun vesi- ja jätehuollosta sekä seutu- ja ilmastotiedosta		
Arvot		
Avoimesti – Oikeudenmukaisesti – Palveluhenkisesti – Vastuullisesti		

Strategiset hankkeet

Strateginen hanke	Hankkeen kuvaus
Seudullinen vedentuotannon ja jakelun varmistaminen ja tehostaminen	Seudullisen vedentuotannon ja -jakelun varmistamiseksi ja tehostamiseksi toteutettavia hankkeita.
Blominmäen jätevedenpuhdistamo	Kuormituksen kasvuun ja tiukentuviin lupavaatimuksiin vastaava uusi kalliopuhdistamo, joka korvaa Suomenojan jätevedenpuhdistamon.
Jätteenkäsittelytoiminnan muuttaminen	Ämmässuon jätteenkäsittelykeskuksesta muodostuu monipuolisia jäte- ja muiden materiaalivirtojen käsittelyyn ja jalostamiseen keskittyvä energiatehokas Ekoteollisuuskeskus joka mahdollistaa alueen tehokkaan käytön ja tarjoaa alustan yritysyhteistyölle (Teolliset symbioosit) samalla, kun alue edelleen tuottaa kunnan vastuulle säädetyt jätteenkäsittely- ja loppusijoituspalvelut.
Ämmässuon biojätteenkäsittelyn lopputuotteiden materiaali- ja energiatehokkuuden optimointi	Selvitetään ja käyttöönotetaan kokonaistaloudellisin ratkaisu alueen käsittelyprosesseissa syntyville biomassoille, joka optimoi ravinteiden talteenoton ja kierrätyksen, korkealaatuisten multatuotteiden valmistuksen.
Resurssiviisas pääkaupunkiseutu -hanke (REPA)	REPA -hanke toteuttaa Tekesin hallinnoimaa Innovatiiviset kaupungit -ohjelmaa (2014 - 2017) edistämällä materiaali- ja energiatehokkuutta sekä terveellistä kaupunkiympäristöä HSY:n investoinneissa ja palveluissa.

Tavoitteet vuodelle 2017

Strateginen päämäärä	TTS 2017 - 2019 tavoite	TA 2017 mittari	TA 2017 tavoitearvo
1. Ympäristön tila on parantunut	Jätevedenpuhdistuksen fosforikuorma on enintään 38 tonnia/vuosi ja typpikuorma enintään 1200 tonnia/vuosi	Fosforikuorma tonnia/vuosi	38
		Typpikuorma tonnia/vuosi	1200
	HSY:n oman toiminnan kasvihuonekaasupäästöt vähenevät	Päästöt tonnia co2-ekv/vuosi	182000
	Verkostoon pumpattu vesimäärä pienenee	Vesimäärä l/asukas/vrk	213
	Kotitalouksien jätteen kierrätysaste nousee	Kierrätysaste-%	50
2. Toimintavarmuus on korkea ja verkostojen toiminta on optimoitu	Vedenjakelun keskeytysten aika lyhenee	Keskeytysaika, 3 vuoden liukuva keskiarvo min/asukas/vuosi	13
3. HSY:n palvelut vastaavat asiakasryhmien tarpeisiin ja asukaskokemus on parantunut	Sähköisten asiointipalvelujen käyttö lisääntyy	% vesimittarilukemista sähköisesti	40 %
		% jätepalvelutilauksista sähköisesti	47 %
	Asukkaiden arvio HSY:n kokonaisonnistumisesta paranee	Asukkaiden kyselyssä antama arvosana	3,87
4. HSY:llä on merkittävä rooli alueen materiaali- ja energiatehokkuuden parantamisessa sekä materiaalivirtojen hyödyntämisessä	Omassa toiminnassa kulutettu energiamäärä pienenee	Kulutettu energiamäärä GWh	191
	HSY:n tuottaman uusiutuvan energian määrä suhteessa käytetyn energian määrään kasvaa	Uusiutuvan energian määrän suhde käytetyn energian määrään %	100
5. Tuottavuus on merkittävästi ja mitattavasti parantunut ja rahoituksen hallittu tasapaino on saavutettu niin, että myös investointimenot katetaan tulorahoituksella	Vesihuollon tuottavuus paranee	Toimintakulut/asukas/vuosi	80,0
	Jätehuollon tuottavuus paranee	Jätehuollon toimintamenot ilman läpilaskutuseriä/jätemäärät	164
	Tukitoimintojen tuottavuus paranee	Hallinnon ja keskitetysti tuotettujen palveluiden osuus HSY:n henkilövahvuudesta	<=24,5 %
		Hallinnon ja keskitetysti tuotettujen palveluiden osuus HSY:n toimintamenoista	<=12 %
	Vesihuollon investointien tulorahoitusosuus kehittyy pitkällä aikavälillä positiivisesti. TTS kaudella Blominmäen jätevedenpuhdistamo-investointi kuitenkin laskee tulorahoitusosuutta.	Investointien tulorahoitus %	Keskimäärin noin 60%
6. Houkutteleva työnantaja, jolla on hyviä suorituksia tavoitteleva muutoksiin kykenevä ja hyvinvoiva henkilöstö	Henkilöstön kokemus työhyvinvoinnista paranee	Henkilöstökyselyn indeksi	3,95/67
	Henkilöstön kokemus osaamisen kehittämisestä paranee	Henkilöstökyselyn indeksi	3,9
7. Tuloksiin ja vaikutuksiin tähtäävä toimintakulttuuri	Henkilöstön kokemus johtamis- ja toimintakulttuurin kannustavuudesta paranee	Henkilöstökyselyn indeksi	3,9
8. HSY:n yhteisökuva on hyvä	Myönteinen mielikuva HSY:stä ja luottamus HSY:n toimintaan lisääntyvät	Asukkaiden kyselyssä antama arvosana: ”Kuinka todennäköisesti kertoisi jotain myönteistä HSY:hyn liittyen”	3,75
		Asukkaiden kyselyssä antama arvosana: ”HSY:n toiminnan luotettavuus”	3,9
9. HSY on innovatiivinen edelläkävijä sekä aktiivinen ja luotettava yhteistyökumppani	T&K&I-hankkeiden osuus liikevaihdosta kasvaa	T&K&I-hankkeiden osuus liikevaihdosta, %	0,7

3 Talous

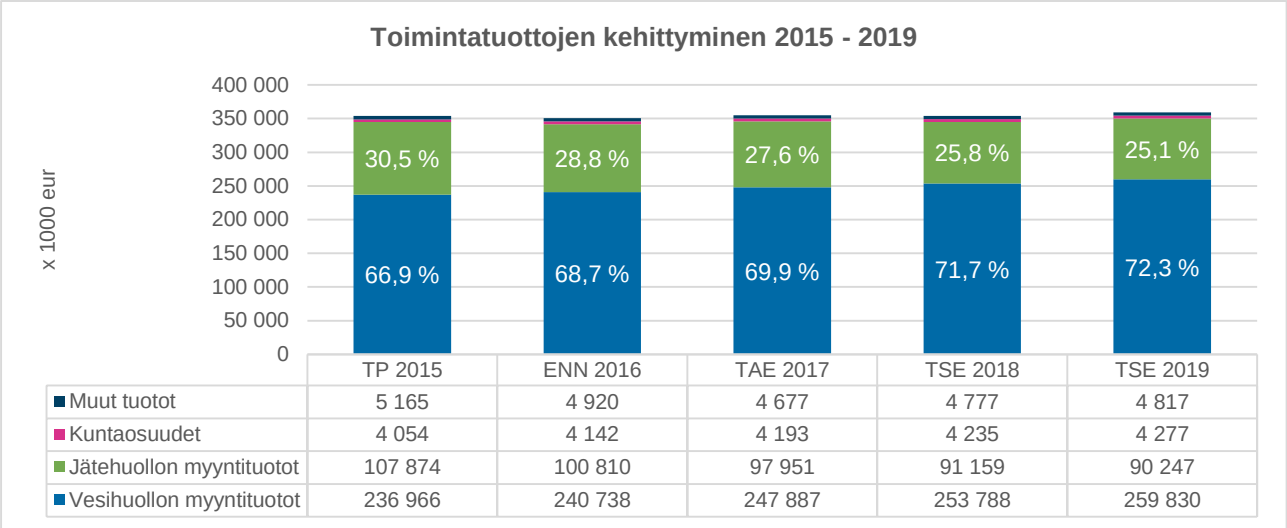
3.1 Tuloslaskelma

x 1000 eur	TP 2015	ENN 2016	TAE 2017	TSE 2018	TSE 2019	Muutos-% 2017/2016
TOIMINTATULOT	**354 058**	**350 610**	**354 708**	**353 959**	**359 171**	**1,2 %**
Myyntituotot	345 251	341 914	346 232	345 316	350 446	1,3 %
Kuntaosuudet	4 054	4 142	4 193	4 235	4 277	1,2 %
Muut tuotot	4 753	4 554	4 283	4 408	4 448	-5,9 %
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN	**1 933**	**1 870**	**1 870**	**1 870**	**1 870**	**0,0 %**
TOIMINTAMENOT	**-187 083**	**-179 912**	**-178 563**	**-171 918**	**-171 894**	**-0,7 %**
Henkilöstömenot	-43 230	-43 148	-43 419	-43 169	-43 117	0,6 %
Palvelujen ostot	-100 319	-97 233	-93 963	-87 413	-87 005	-3,4 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-27 052	-27 781	-28 579	-28 629	-29 046	2,9 %
Muut toimintakulut	-16 482	-11 749	-12 603	-12 707	-12 727	7,3 %
TOIMINTAKATE	**168 908**	**172 568**	**178 015**	**183 911**	**189 147**	**3,2 %**
RAHOITUSTULOT JA -MENOT	**-66 283**	**-66 611**	**-67 597**	**-68 789**	**-70 084**	**1,5 %**
VUOSIKATE	**102 625**	**105 957**	**110 418**	**115 122**	**119 063**	**4,2 %**
POISTOT	**-90 609**	**-94 663**	**-97 782**	**-100 778**	**-103 009**	**3,3 %**
TILIKAUDEN TULOS	**12 016**	**11 295**	**12 636**	**14 344**	**16 054**	**11,9 %**
VARAUSTEN MUUTOKSET	**614**	**614**	**592**	**592**	**592**	**-3,6 %**
TULOVEROT	**-791**	**-813**	**-838**	**-932**	**-1 044**	**3,1 %**
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	**11 840**	**11 096**	**12 390**	**14 004**	**15 602**	**11,7 %**
Tuloslaskelman tunnuslukuja						
Toimintatuotot, prosenttia toimintakuluista	191,2 %	196,9 %	200,7 %	208,2 %	211,2 %	
Vuosikate, prosenttia keskimääräisistä poistonalaisista investoinneista	57,6 %	59,4 %	61,9 %	64,6 %	66,8 %	

*) Tunnusluku kuvaa kuntayhtymän tulorahoituksen riittävyyttä investointien rahoittamiseksi. Kun tunnusluku on 100 % tai enemmän, tulorahoituksen voidaan katsoa olevan riittävä. Jos vuosikate on keskimääräistä investointitasoa pienempi (tunnusluku < 100 %), kuntayhtymä joutuu rahoittamaan osan investoinneista ulkopuolisella lainarahoituksella.

Toimintatuotot

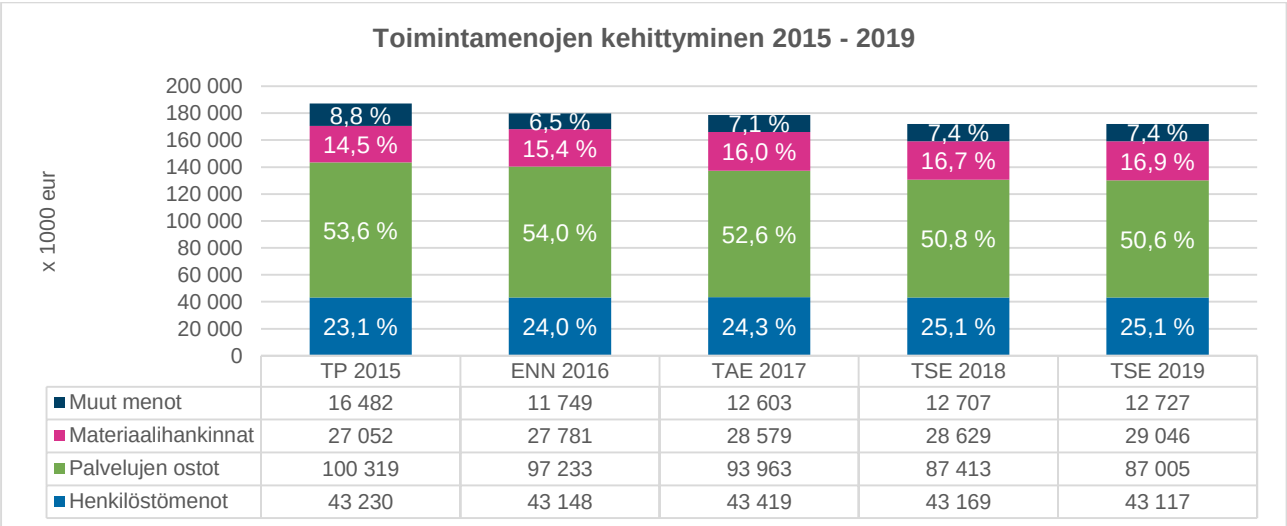
HSY:n toimintatuotot vuonna 2017 ovat 354,7 miljoonaa, 4,1 miljoonaa (1,2 %) enemmän vuoden 2016 ennusteeseen verrattuna. Myyntituottojen budjetoinnissa on huomioitu toimintavolyymien ja toiminnan muutokset sekä vesihuollon ja jätehuollon talousmallioletukset.

	TP 2015	ENN 2016	TAE 2017	TSE 2018	TSE 2019
Muut tuotot	5 165	4 920	4 677	4 777	4 817
Kuntaosuudet	4 054	4 142	4 193	4 235	4 277
Jätehuollon myyntituotot	107 874	100 810	97 951	91 159	90 247
Vesihuollon myyntituotot	236 966	240 738	247 887	253 788	259 830

Toimintamenot

HSY:n toimintamenot vuonna 2017 ovat 178,6 miljoonaa euroa, 1,3 miljoonaa (-0,7 %) vähemmän vuoden 2016 ennusteeseen verrattuna. Toimintakulujen budjetoinnissa on huomioitu toiminnan muutokset ja merkittävimmät tiedossa olevat kustannusmuutokset, kuten sopimukset palopostien kunnossapidosta, vesihuollon vuotohallintastrategiaan liittyvistä toimenpiteistä ja vuoden 2017 lopulla tapahtuvasta muutosta uusiin toimitiloihin. Jätehuollossa toimintakuluihin vaikuttaa jätteenkuljetuksen käsittelyosuuden läpilaskutuksen vaiheittainen lopettaminen, jolla kuitenkaan ei ole tulosvaikutusta.

	TP 2015	ENN 2016	TAE 2017	TSE 2018	TSE 2019
Muut menot	16 482	11 749	12 603	12 707	12 727
Materiaalihankinnat	27 052	27 781	28 579	28 629	29 046
Palvelujen ostot	100 319	97 233	93 963	87 413	87 005
Henkilöstömenot	43 230	43 148	43 419	43 169	43 117

Toimintakuluista noin 45 % on toimintavolyymeista riippuvia menoja, kuten jätteen kuljetuspalvelujen ostoja, veden- ja jäteveden puhdistukseen liittyviä energia- ja kemikaalikuluja yms. maksuja. Välillisten menojen osuus on noin 20 %. Tällaisia ovat erilaiset asiantuntija- ja muut ei-tuotannolliset palvelut, joiden määrään voidaan vaikuttaa talousarviovuoden aikana. Kiinteiden kulujen osuus on noin 35 %. Näitä ovat mm. kiinteistöjen vastikkeet ja vuokrat sekä pitkiin sopimuksiin sidot menot, kuten tietojärjestelmien ylläpito yms.

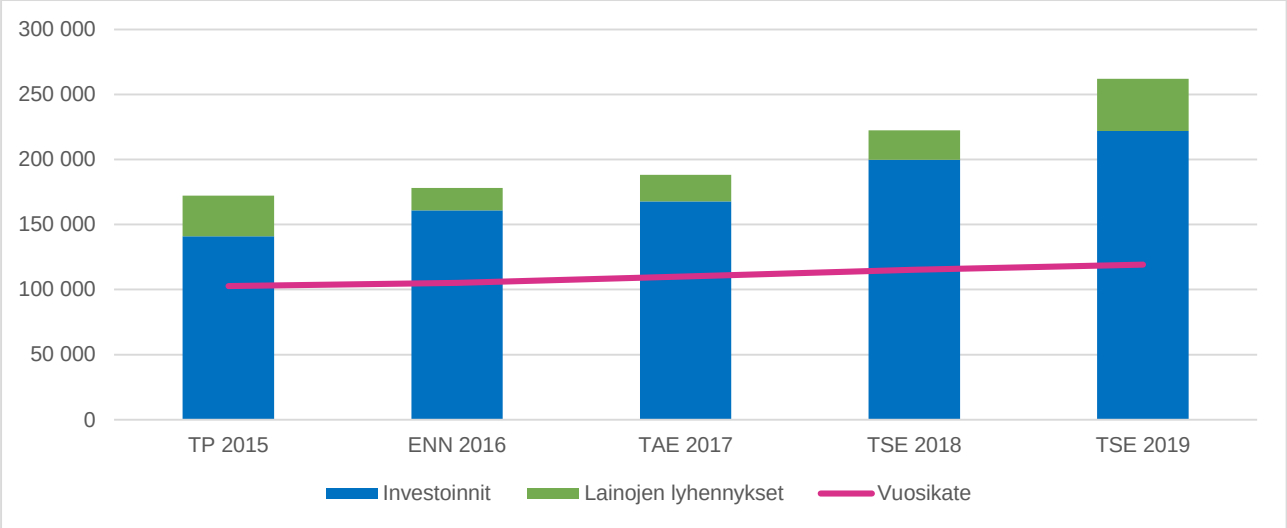
Tuloksen muodostuminen

Toimintatuottojen ja -kulujen erotuksena syntyvä toimintakate vuonna 2017 on 178,0 miljoonaa (50,2 %), kun se vuonna 2016 ennustetaan olevan 172,6 miljoonaa (49,2 %). Toimintakate paranee koko suunnitelmakauden ollen 189,1 miljoonaa (52,7 %) vuonna 2019.

Nettorahoituskulut vuonna 2017 ovat 67,6 miljoonaa, 1,0 miljoonaa vuoden 2016 ennustettua tasoa enemmän. Korkokuluista 63,0 miljoonaa euroa on jäsenkunnille perustamislainoista maksettavia korkoja. Näiden osuus vähenee suunnitelmakauden lopulla, kun perustamislainojen ensimmäiset lyhennykset alkavat vuonna 2019. Rahoitustuottoihin on budjetoitu 1,0 miljoonan euron osinkotuotot Uudenmaan Woima Oy:ltä.

Toimintakatteen ja rahoituserien jälkeen syntyvä vuosikate osoittaa sen tulorahoituksen, joka juoksevien menojen jälkeen jää käytettäväksi investointeihin ja lainojen lyhennyksiin. Vuonna 2017 vuosikate on 110,4 miljoonaa, kun investoinnit ja lainojen lyhennykset ovat yhteensä 188,3 miljoonaa euroa. Vuosikate paranee koko suunnitelmakauden ajan, mutta siitä huolimatta erityisesti vesihuollon investointien rahoittamiseksi joudutaan nostamaan uutta ulkopuolista lainaa koko suunnitelmakauden ajan yhteensä noin 331 miljoonaa euroa toteutuvasta investointitasosta riippuen. Jätehuollon toimialalla tulorahoitus kattaa toimialan investoinnit täysimääräisesti kaikkina suunnitelmavuosina.

Tulorahoituksen (vuosikate) riittävyys pääomamenojen maksamiseen

Tilikauden tulos vuonna 2017 on vuosikatteesta vähennettävien pysyvien vastaavien (käyttöomaisuus) poistojen jälkeen +12,6 miljoonaa euroa ylijäämäinen. Jätehuollon investointivarauksen aiempaan purkamiseen liittyvien poistoerokirjausten ja vesihuollon tuloksesta maksettavien tuloverojen jälkeen tilikauden ylijäämä on +12,4 miljoonaa euroa.

Jäsenkuntien maksuosuudet

Kuntayhtymän perussopimuksen mukaisesti HSY perii jäsenkunniltaan maksuosuudet muista kuin vesihuollon tai jätehuollon tehtävistä. Maksuosuudet jaetaan jäsenkuntien asukasluvun suhteessa siten, ettei yhden kunnan maksuosuus voi olla yli 50 % ja se on vähintään 1 %. Kuntaosuuksien jakautuminen kunnittain on esitetty alla olevassa taulukossa (jako asukasmäärien 31.12.2015 mukaisesti).

x 1 000 euroa	TP 2015	ENN 2016	TAE 2017	TSE 2018	TSE 2019	Muutos-% 2017/2016
Kuntaosuudet						
- Seutu- ja ympäristötiedon toimintaan	3 950	3 990	4 066	3 971	3 904	1,9 %
- Ilmastoinfon toimintaan	408	408	408	408	408	0,0 %
Kuntaosuudet yhteensä	**4 358**	**4 398**	**4 474**	**4 379**	**4 312**	**1,7 %**
- Aikaisempien vuosien ylijäämän hyvitys	-304	-256	-281	-144	-35	
Laskutettavat kuntaosuudet	**4 054**	**4 142**	**4 193**	**4 235**	**4 277**	**1,2 %**
Kuntaosuudet jäsenkunnittain	**Osuus-%**	**ENN 2016**	**TAE 2017**	**TSE 2018**	**TSE 2019**	
Helsinki	50,0 %	2 071	2 097	2 118	2 139	
Espoo	27,3 %	1 131	1 145	1 156	1 168	
Kauniainen	1,0 %	41	42	42	43	
Vantaa	21,7 %	899	910	919	928	
Yhteensä	**100,0 %**	**4 142**	**4 193**	**4 235**	**4 277**	

Kuntaosuuksilla katetaan se osuus seutu- ja ympäristötiedon tehtävien hoidosta aiheutuvista kustannuksista, jota ei voida kattaa tulosalueen muilla myyntituotoilla tai ulkopuolisella hankerahoituksella. Viestintä- ja neuvontayksikköön kuuluvan ilmastoinfon toiminnasta yhteistyötahoilta laskutettavien osuuksien jälkeen loput toiminta kuluista katetaan HSY:n ja jäsenkuntien välisen sopimuksen mukaisesti kuntaosuuksilla.

Seutu- ja ympäristötiedon tulosalueen aiempien vuosien ylijäämäisistä tuloksista kertynyt kumulatiivinen ylijäämä hyvitetään laatimalla tulosalueen budjetti alijäämäiseksi siten, ettei kuntaosuuksia laskuteta täysimääräisinä. Vuoden 2016 tulosennusteen mukainen kumulatiivinen ylijäämä 0,46 miljoonaa on kohdistettu täysimääräisesti suunnitelmakaudelle etupainotteisesti kuntaosuuksia vähentäväksi.

Perustamislainoista jäsenkunnille maksettavat korot

Jäsenkuntalainojen korko on vuodesta 2013 alkaen sidottu Suomen valtion 10 vuoden sarjaobligaation tuottoon lisättynä 2,0 prosenttiyksikön lainamarginaalilla. Korko on kuitenkin aina vähintään 5,30 %. Taloussuunnitelmaa laadittaessa 10 vuoden sarjaobligaatioiden tuotto on viimeisten vuosien ajan pysynyt alle 2 %:n, eikä merkittävää nousua ole ennakoitavissa, jonka vuoksi perustamislainojen korot on laskettu vähimmäiskorolla. Vuonna 2019 aloitetaan ensimmäiset lainanlyhennykset (Laina A).

x 1 000 euroa	TAE 2017		TSE 2018		TSE 2019	
	Pääoma 31.12.	Korot	Pääoma 31.12.	Korot	Pääoma 31.12.	Korot
Helsinki	686 744	36 397	686 744	36 397	678 624	36 290
Espoo	262 089	13 891	262 089	13 891	258 967	13 849
Kauniainen	4 386	232	4 386	232	4 344	232
Vantaa	234 783	12 444	234 783	12 444	232 067	12 408
Yhteensä	**1 188 002**	**62 964**	**1 188 002**	**62 964**	**1 174 002**	**62 779**

3.2 Investoinnit

x 1 000 euroa	TP 2015	ENN 2016	TAE 2017	TSE 2018	TSE 2019	Muutos-% 2017/2016
Vesihuollon investoinnit	122 117	146 150	150 265	188 845	211 545	**2,8 %**
Jätehuollon investoinnit	17 697	13 575	12 402	10 171	10 032	-8,6 %
Seutu- ja ympäristötiedon investoinnit	255	210	210	210	210	0,0 %
Tukipalvelujen investoinnit	357	320	2 477	100	100	674,1 %
Asiakaspalvelun investoinnit	304	210	200	20	20	-4,8 %
Ohjauksen ja kehittämisen investoinnit	229	485	2 114	350	100	335,9 %
INVESTOINNIT YHTEENSÄ	**140 961**	**160 950**	**167 668**	**199 696**	**222 007**	**4,2 %**

Vesihuollon ja jätehuollon investoinnit perustuvat HSY:n hallituksen 22.4.2016 hyväksymiin investointiohjelmiin vuosille 2017 - 2026, joista jäsenkunnilta pyydetään lausuntoa alustavan toiminta- ja taloussuunnitelman yhteydessä.

Vuosina 2015 - 2019 keskimääräinen investointitaso on 178,3 miljoonaa euroa vuodessa. Investointien tarkempi sisältö on eritelty toimialakohtaisten esitysten yhteydessä.

3.3 Rahoitus

x 1 000 euroa	TP 2015	ENN 2016	TAE 2017	TSE 2018	TSE 2019
Tulorahoitus					
Vuosikate	102 625	105 957	110 418	115 122	119 063
Tulorahoituksen korjauserät	3 866	-733	-758	-852	-964
Investoinnit					
Käyttöomaisuusinvestoinnit	-141 749	-161 700	-167 668	-199 696	-222 007
Rahoitusosuudet investointimenoihin	788	750	0	0	0
Toiminnan ja investointien rahavirta	**-34 469**	**-55 726**	**-58 008**	**-85 426**	**-103 908**
Lainakannan muutokset					
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	65 000	81 000	75 300	109 700	145 800
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-31 217	-17 269	-20 601	-22 605	-40 033
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-25 000	-11 500	0	0	0
Muut maksuvalmiuden muutokset	22 403	0	0	0	0
Rahoituksen rahavirta	**31 186**	**52 231**	**54 699**	**87 095**	**105 767**
Rahavarojen muutos	**-3 283**	**-3 495**	**-3 309**	**1 669**	**1 859**
Rahavarat 31.12.	7 052	3 557	249	1 918	3 777
Rahavarat 1.1.	10 335	7 052	3 557	249	1 918
Rahoituslaskelman tunnuslukuja					
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä, eur	-112 502	-160 313	-204 726	-251 588	-337 537
Investointien tulorahoitus %	72,8 %	65,8 %	65,9 %	57,6 %	53,6 %
Lainanhoitokate	1,73	2,06	2,02	2,01	1,72
Kassan riittävyys (pv)	6,1	3,1	0,2	1,5	2,7

Perustamislainat HSY:n jäsenkunnilta ovat yhteensä 1,2 miljardia euroa, jonka lisäksi HSY:llä on ulkopuolisilta rahoituslaitoksilta nostettua pitkäaikaista lainaa vuoden 2016 ennusteen mukaan noin 300 miljoonaa, mikäli vuoden 2016 tulorahoitus ja investoinnit toteutuvat vuosiennusteen mukaisesti.

Tulorahoitus ei riitä kattamaan kuntayhtymän investointitasoa ja lainojen lyhennyksiä, jonka vuoksi suunnitelmakauden kaikkina vuosina joudutaan nostamaan uutta ulkopuolista lainaa yhteensä noin 331 miljoonaa euroa riippuen toteutuvasta investointitasosta. Lainoja lyhennetään suunnitelmakaudella yhteensä noin 83 miljoonalla. Ulkopuolisilta nostetun pitkäaikaisen velan yhteismäärä suunnitelmakauden lopulla on noin 587 miljoonaa euroa.

Taseen keskeisiä eriä

x 1 000 euroa	**TP 2015**	**ENN 2016**	**TAE 2017**	**TSE 2018**	**TSE 2019**
Pysyvät vastaavat (käyttöomaisuus)	2 103 957	2 170 245	2 240 131	2 339 049	2 458 046
Oma pääoma	533 289	544 384	556 774	570 778	586 380
Pitkäaikainen vieras pääoma (korollinen)	1 433 842	1 497 573	1 552 273	1 639 368	1 731 135
- lainat jäsenkunnilta	*1 188 002*	*1 188 002*	*1 188 002*	*1 188 002*	*1 174 002*
- lainat ulkopuolisilta rahoituslaitoksilta	*245 840*	*309 571*	*364 271*	*451 366*	*557 133*
Omavaraisuusaste (%)	25,1 %	24,7 %	24,5 %	24,1 %	23,6 %

Lähivuosien erittäin suurista investoinneista johtuen HSY:n omavaraisuusaste heikkenee koko suunnitelmakauden ajan ollen vuoden 2019 lopussa 23,6 % kun viimeisimmässä tilinpäätöksessä omavaraisuusaste oli 25,1 %. Suunnitelmakauden ylijäämäiset tulokset kasvattavat omaa pääomaa, mutta vieraan pääoman kasvu suunniteltujen investointien rahoittamiseksi tarvittavasta ulkopuolisesta lainarahoituksesta johtuen heikentää omavaraisuuta.

4 Henkilöstö

4.1 Tavoitteet

Strateginen päämäärä	TTS 2017 - 2019 tavoite	TA 2017 mittari	TA 2017 tavoitearvo
6. Houkutteleva työnantaja, jolla on hyviä suorituksia tavoitteleva muutoksiin kykenevä ja hyvinvoiva henkilöstö	Henkilöstön kokemus työhyvinvoinnista paranee	Henkilöstökyselyn indeksi	3,95/67

Toimenpiteet 2017

- Esimiesvalmennuksia jatketaan ja kehitetään
- Henkilöstökyselyn toteuttaminen ja tulosten hyödyntämisen käynnistäminen
- Työterveys- ja työturvallisuus sertifioinnista seuranneet toimenpiteet ja niiden seuranta

Strateginen päämäärä	TTS 2017 - 2019 tavoite	TA 2017 mittari	TA 2017 tavoitearvo
6. Houkutteleva työnantaja, jolla on hyviä suorituksia tavoitteleva muutoksiin kykenevä ja hyvinvoiva henkilöstö	Henkilöstön kokemus osaamisen kehittämisestä paranee	Henkilöstökyselyn indeksi	3,9

Toimenpiteet 2017

- Osaamiskartoituksia jatketaan työntekijäryhmittäin. Kartoituksen tuloksia hyödynnetään koulutuksien suunnittelussa, perehdyttämisessä ja tehtäväkierroissa. Osaamiskartoitukset ovat myös osana kehityskeskustelua (kehittymissuunnitema).

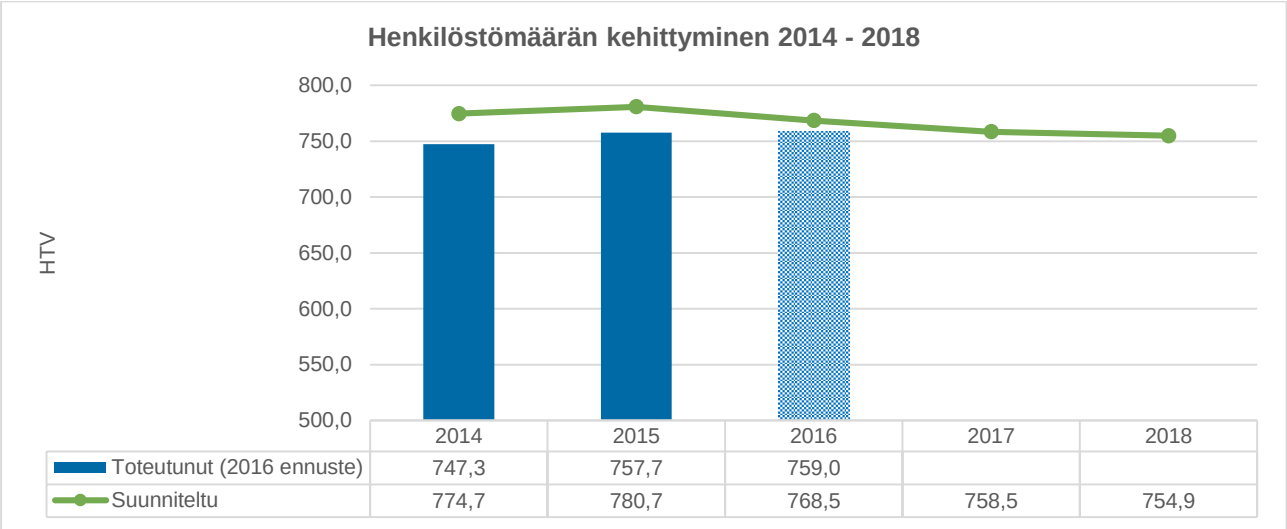
Strateginen päämäärä	TTS 2017 - 2019 tavoite	TA 2017 mittari	TA 2017 tavoitearvo
7. Tuloksiin ja vaikutuksiin tähtäävä toimintakulttuuri	Henkilöstön kokemus johtamis- ja toimintakulttuurin kannustavuudesta paranee	Henkilöstökyselyn indeksi	3,9

Toimenpiteet 2017

- Esimiesvalmennuksia jatketaan ja kehitetään
- Seurataan kehityskeskustelujen käyntiprosenttia ja laatua sekä raportoidaan johdolle.
- Johto kannustaa ja velvoittaa HSY:n järjestämiin esimiesten osaamispolun koulutuksiin.
- HR seuraa koulutustyytyväisyyttä.
- Etätyöohjeiden päivittäminen

4.2 Henkilöstömäärän kehittyminen

Henkilöstön määrällinen tarve on arvioitu voimassa olevassa henkilöstösuunnitelmassa 2016 - 2018. Yksityiskohtaisella tasolla laaditun suunnitelman mukaisesti henkilöstömäärän lasku loivenee suunnitelmakauden aikana. Vuoden 2017 keskimääräinen henkilöstömäärä on yhteensä 758,5 htv, kun se vuonna 2016 suunnitelman mukaisesti on 768,5 htv. Henkilöstömäärien toteutumat ovat jääneet suunniteltua alemmalle tasolle.

	2014	2015	2016	2017	2018
Toteutunut (2016 ennuste)	747,3	757,7	759,0		
Suunniteltu	774,7	780,7	768,5	758,5	754,9

Henkilöstösuunnitelma on koko vuoden keskimääräinen henkilöstömäärä, joka sisältää kaikki palkalliset työsuhteet ml. kesätyöntekijät, palkalliset opinnäytetyöntekijät ja muut lyhyet palkalliset työsuhteet.

Henkilöstösuunnitelma päivitetään suunnitelmakaudelle 2017 - 2019 ja muutokset huomioidaan lopullisessa taloussuunnitelmassa syksyllä sen laadinnan yhteydessä.

5 Toimialakohtaiset erittelyt

5.1 Vesihuolto

5.1.1 Tavoitteet

Strateginen päämäärä	TTS 2017-2019 tavoite	TA 2017 mittari	TA 2017 tavoitearvo
1. Ympäristön tila on parantunut	Jätevedenpuhdistuksen fosforikuorma on enintään 38 tonnia/vuosi ja typpikuorma enintään 1200 tonnia/vuosi	Fosforikuorma tonnia/vuosi	38

Toimenpiteet 2017:

- Toteutetaan suunnitellut ennakkohuollot ja saneeraukset
- Optimoidaan fosforinpoistoa ja alkalointikemikaalin syöttöä

Strateginen päämäärä	TTS 2017-2019 tavoite	TA 2017 mittari	TA 2017 tavoitearvo
1. Ympäristön tila on parantunut	Jätevedenpuhdistuksen fosforikuorma on enintään 38 tonnia/vuosi ja typpikuorma enintään 1200 tonnia/vuosi	Typpikuorma tonnia/vuosi	1200

Toimenpiteet 2017

- Toteutetaan suunnitellut ennakkohuollot ja saneeraukset
- Optimoidaan biologisen prosessin toimintaa

Strateginen päämäärä	TTS 2017-2019 tavoite	TA 2017 mittari	TA 2017 tavoitearvo
1. Ympäristön tila on parantunut	Verkostoon pumpattu vesimäärä pienenee	Vesimäärä l/asukas/vrk	213

Toimenpiteet 2017

- Toteutetaan vuotojenhallintastrategiassa vuodelle 2017 asetetut toimenpiteet:
    - piilovuotojen etsintä ja korjaus
    - aluemittausjärjestelmän rakentaminen

Strateginen päämäärä	TTS 2017-2019 tavoite	TA 2017 mittari	TA 2017 tavoitearvo
2. Toimintavarmuus on korkea ja verkostojen toiminta on optimoitu	Vedenjakelun keskeytysten aika lyhenee	Keskeytysaika, 3 vuoden liukuva keskiarvo min/asukas/vuosi	13

Toimenpiteet 2017

- Toteutetaan suunnitellut verkostosaneeraukset
- Varmistetaan vuotokorjauksiin käytettävissä olevien sisäisten ja ulkoisten resurssien riittävyys

Strateginen päämäärä	TTS 2017-2019 tavoite	TA 2017 mittari	TA 2017 tavoitearvo
5. Tuottavuus on merkittävästi ja mitattavasti parantunut ja rahoituksen hallittu tasapaino on saavutettu niin, että myös investointimenot katetaan tulorahoituksella	Vesihuollon tuottavuus paranee	Toimintakulut/asukas/vuosi	80

Toimenpiteet 2017

- Keskitetään talousveden tuotanto Pitkäkosken ja Vanhankaupungin vedenpuhdistuslaitoksille
- Lisätään omaa energiantuotantoa
- Tehostetaan venttiilien ja muiden laitteiden kunnossapitoa ja kehitetään konekaluston käyttöä alueiden välillä
- Tuotetaan seurantatietoa ja hyödynnetään sitä tuottavuuden tunnuslukujen arvioinnissa toimialalla

Strateginen päämäärä	TTS 2017-2019 tavoite	TA 2017 mittari	TA 2017 tavoitearvo
5. Tuottavuus on merkittävästi ja mitattavasti parantunut ja rahoituksen hallittu tasapaino on saavutettu niin, että myös investointimenot katetaan tulorahoituksella	Vesihuollon investointien tulorahoitusosuus kehittyy pitkällä aikavälilllä positiivisesti. TTS kaudella Blominmäen jätevedenpuhdistamo- investointi kuitenkin laskee tulorahoitusosuutta.	Investointien tulorahoitus %	Keskimäärin noin 60 %

Toimenpiteet 2017

- Tehostetaan investointien talousseurantaa (MAX-hanke)
- Noudatetaan hyväksyttyä talousmallia ja taksapolitiikkaa sekä investointiohjelmaa kustannustehokkaasti

Strategiset hankkeet

Strateginen hanke	Hankkeen kuvaus
Seudullinen vedentuotannon ja jakelun varmistaminen ja tehostaminen	Seudullisen vedentuotannon ja -jakelun varmistamiseksi ja tehostamiseksi toteutettavia hankkeita.

Toimenpiteet 2017

- Pitkäkosken kapasiteetin kasvattamisen hankesuunnitelma hyväksytty hallituksessa

Strateginen hanke	Hankkeen kuvaus
Blominmäen jätevedenpuhdistamo	Kuormituksen kasvuun ja tiukentuviin lupavaatimuksiin vastaava uusi kalliopuhdistamo, joka korvaa Suomenojan jätevedenpuhdistamon.

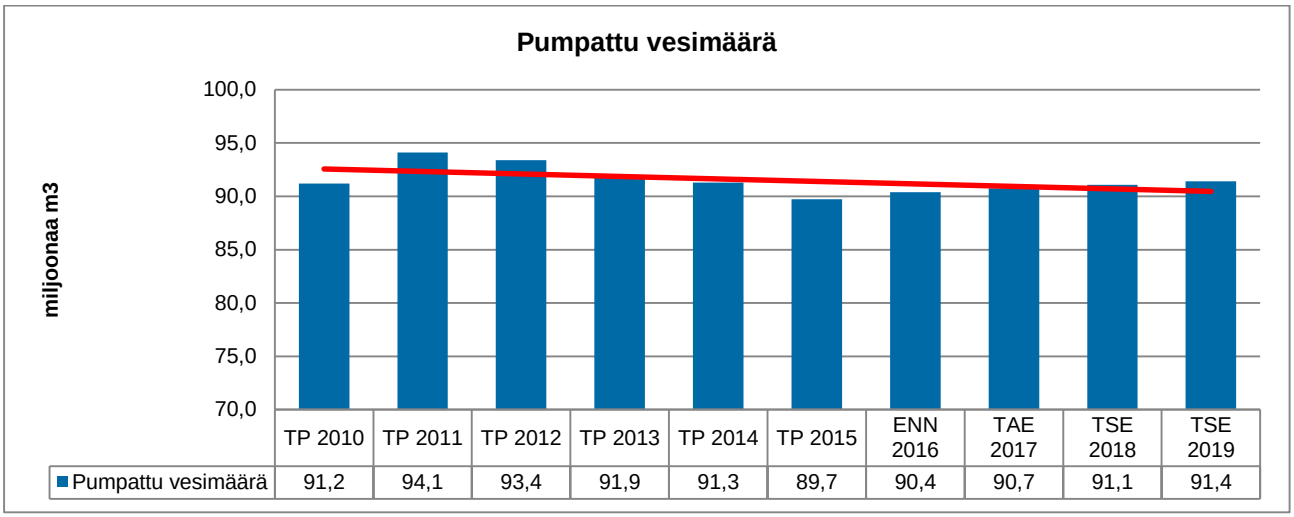
Toimenpiteet 2017

- Laitoslouhinnat valmiit ja rakennusurakka kilpailutettu

5.1.2 Toiminta

Pumppaus verkostoon ja laskutettava vesimäärä

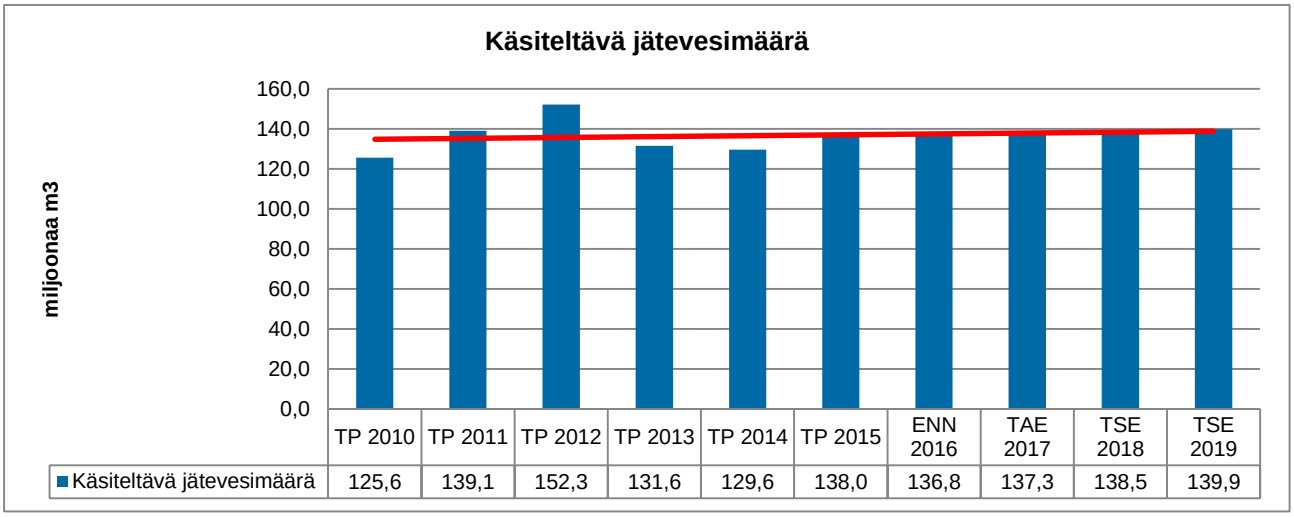
HSY:n verkostoon pumppaaman veden määrä laski vuonna 2015 edelliseen vuoteen verrattuna -1,7 %. Pumppauksessa on jatkunut laskeva trendi jo muutaman perättäisen vuoden. Laskutus seuraa veden pumpattua määrää viiveellä mittareiden luenta- ja laskutusviiveestä johtuen. Vuodelle 2017 arvioidaan laskutuksen volyymikasvun olevan noin 0,4 % edelliseen vuoteen verrattuna. Veden käyttäjien määrän HSY:n toiminta-alueella ennustetaan lisääntyvän pääkaupunkiseudun asukasluvun kasvaessa noin 1,5 % vuodessa. Samanaikaisesti asukkaiden vedenkäytön ennakoidaan laskevan vuosittain noin 1,1 %. Veden kokonaiskäytön arvioidaan kasvavan suunnitelmakaudella vuosittain noin 0,4 % keväällä 2016 tehdyn talousmallin mukaisesti. Vuonna 2017 veden pumppauksen arvioidaan olevan 90,7 miljoonaa m3, mistä laskutettavan vedenmyynnin HSY:n alueelle arvioidaan olevan 72,4 miljoonaa m3 ja myynti naapurikunnille 1,1 miljoonaa m3.

	TP 2010	TP 2011	TP 2012	TP 2013	TP 2014	TP 2015	ENN 2016	TAE 2017	TSE 2018	TSE 2019
Pumpattu vesimäärä	91,2	94,1	93,4	91,9	91,3	89,7	90,4	90,7	91,1	91,4

Käsiteltävä jätevesimäärä

Viikinmäen ja Suomenojan jätevedenpuhdistamoilla käsiteltävän jätevesimäärän arvioidaan vuonna 2017 olevan yhteensä 137,3 miljoonaa m^3, josta 121,9 miljoonaa m^3 on HSY:n toiminta-alueelta ja 15,4 miljoonaa m^3 muualta.

	TP 2010	TP 2011	TP 2012	TP 2013	TP 2014	TP 2015	ENN 2016	TAE 2017	TSE 2018	TSE 2019
Käsiteltävä jätevesimäärä	125,6	139,1	152,3	131,6	129,6	138,0	136,8	137,3	138,5	139,9

Käsiteltävä jätevesi koostuu vedenkäytöstä syntyvästä jätevedestä, vuotovedestä ja sekaviemärialueen hulevesistä. Vedenkäytöstä muodostuvan jäteveden määrä lisääntyy vedenkäytön kasvun mukaisesti. Vuotoveden määrä perustuu laajalti sademääriin. Ennusteet ovat laadittu tältä osin keskimääräisiin vuotovesimääriin ja ilmastoennusteisiin perustuen.

Ympäristön tilaa parannetaan

Jätevedenpuhdistuksen ravinnekuormitusta kasvattavat sekä väestönkasvu että etenkin typen osalta myös ominaiskuormituksen (ravinnekuormitus asukasta kohden) kasvu, joka johtuu valtaosin ihmisten elintottumusten pitkän aikavälin muutoksesta. Kuormituksen kasvusta huolimatta jätevedenpuhdistuksen jälkeinen fosfori- ja typpikuorma mereen pyritään suunnitelmakaudella pitämään ennallaan. Fosforikuormituksen tulevaisuuden haasteisiin valmistaudutaan Viikinmäen jätevedenpuhdistamon fosforin käsittelyn tehostamisen suunnittelun kautta. Typpikuorman osalta myönteisen kehityksen vakiinnuttamisen keinoina ovat Viikinmäen 9. linjan tarjoaman lisäkapasiteetin optimaalinen käyttö sekä puhdistamoiden operoinnin edelleen kehittäminen sekä rejektiveden sisäisen typpikierron käsittelyn tutkiminen. Lisäksi viemäreiden vuotovesien määrää pyritään pienentämään jatkossa jätevedenpuhdistamojen optimaalisen toiminnan varmistamiseksi.

HSY:n alueella on noin 220 km sekaviemäriverkostoa, pääosin Helsingin kantakaupungin alueella. Sekaviemäriverkostosta tapahtuu rankkasateilla verkostoylivuotoja. Vaikka ylivuotava vesi on laimeaa (jätevettä alle 5 % ja 95 % hulevettä), sen vaikutukset näkyvät kuitenkin ajoittaisina pistemäisinä rantavesien virkistyskäytön heikkenemisinä, mistä syystä sekaviemäröinnin ylivuotoja pyritään suunnitelmakaudella vähentämään. Kehitys on ollut viime vuosina myönteistä; tavoitetta on kuitenkin jouduttu sopeuttamaan investointiohjelmaa vastaavaksi. Vuonna 2016 valmistui sekaviemäriverkoston hulevesien eriyttämisen yleissuunnittelutyö. Eriyttämisen suunnittelu jatkuu eriyttämisen toimenpidesuunnitelman ja valittujen alueiden tarkempien suunnitelmien laatimisella. Tämä työ mahdollistaa sekaviemäröidyn ja siihen liittyvien alueiden hulevesiverkoston oikean kokoisen toteuttamisen investointihankkeiden yhteydessä sekä määrittelee hulevesien purkupisteet vesistöön. Työ toteutetaan yhteistyössä Helsingin rakennusviraston, ympäristökeskuksen sekä kaupunkisuunnitteluviraston kanssa. Ilmastonmuutoksesta johtuva sademäärien todennäköinen kasvu korostaa näiden toimenpiteiden tärkeyttä.

Suunnitelmakauden 2017 - 2019 tavoite on, että asukasta kohden verkostoon pumpattu vesimäärä (l/as/vrk) vähenee. Verkostoon pumpattu vesi jakautuu vedenkäyttöön ja vuotovesiin. Vuoden 2017 tavoite on, että ominaispumppaus ei kasva. Vuotovesiin voidaan vaikuttaa verkoston käytöllä ja vuotojen vähentämisellä. Suunnitelmakaudella vedenkäytön raportointia kehitetään entisestään ja aluemittausjärjestelmän rakentamista jatketaan. Aluemittausjärjestelmän rakentaminen kestää useita vuosia, jonka jälkeen sitä voidaan hyödyntää HSY:n toiminta-alueella täysimääräisesti vesijohtoverkon käytön optimoinnissa sekä vuotojen paikantamisessa ja vähentämisessä.

Toimintavarmuus on korkea

Talousveden tuotannon ja jakelun osalta toimintavarmuus paranee vuoden 2016 loppuun mennessä, kun Vanhankaupungin vedenpuhdistuslaitoksen prosessien perusparannus- ja kapasiteetinnostohanke saadaan päätökseen ja uusi Länsi-Espoon runkovesijohto saadaan käyttöön. Nämä mahdollistavat Dämmanin vedenpuhdistuslaitoksen tuotannon lakkautuksen vuoden 2016 lopussa. Täyteen investointistrategian mukaiseen tuotantovarmuuteen päästään vasta, kun Pitkäkosken perusparannus- ja kapasiteetinnostohanke on viety kokonaisuudessaan läpi. Vuoden 2017 aikana käynnistetään hankkeen toteutussuunnittelu.

Vedenjakelun toimintavarmuutta lisätään toimintakaudella varmentamalla runkovesiyhteyksiä investointiohjelman mukaisesti. Toimintavarmuus lisääntyy myös vuoden 2016 lopulla käyttöönotettavan

uuden vedenjakelun ohjausjärjestelmän avulla, jolloin talousveden jakeluverkosto on kokonaisuutena nykyistä paremmin seurattavissa, ohjattavissa ja hallittavissa. Lisäksi jakeluvarmuutta lisätään saneeraamalla paineenkorotusasemia sekä lisäämällä kriittisimpiin kohteisiin varavoimaa.

Jätevedenpuhdistuksessa toimintavarmuuden ensimmäisenä tavoitteena on lupavaatimusten täysimääräinen toteutuminen kuormituksen kasvusta huolimatta. Toinen tavoite on verkoston toimintahäiriöiden vähentäminen, jonka indikaattoreina tarkastellaan viemäritukosten määrää sekä putkirikoista johtuvien vedenjakelun suunnittelemattomien kulutuskeskeytysten keskimääräistä asukasaikaa. Jätevedenpuhdistuksen osalta tavoitteiden saavuttamiseksi tehtävinä toimenpiteinä ovat jo aiemmin kuvatut Viikinmäen 9. linjan lisäkapasiteetin optimaalinen käyttö sekä puhdistamoiden operoinnin edelleen kehittäminen. Fosforinpoiston tehostamisen yleissuunnitteluprojekti tukee myös osaltaan tulevaisuuden fosforinpoiston toimintavarmuuden kehittymistä. Edellisten lisäksi suunnittelukaudella käynnissä oleva Blominmäen jätevedenpuhdistamon rakennusprojekti varmistaa valmistumisensa myötä jätevedenpuhdistuksen kapasiteetin kasvun läntisellä toiminta-alueella ja samalla koko laitekanta uusiutuu, minkä avulla alueen jätevedenpuhdistuksen toimintavarmuuden ylläpito varmistuu. Blominmäen kapasiteetti avaa mahdollisuuksia kääntää jätevesiä tulevaisuudessa eri puhdistamoiden toiminta-alueiden välillä. Siirto edellyttää puhdistamon lisäksi verkostoinvestointeja.

Viemäritukosten osalta toimenpiteet kohdistuvat tunnettujen ongelmakohteiden ennakoivan kunnossapidon tehostamiseen ja pahiten painuneiden tai muutoin vaurioituneiden viemäreiden saneeraukseen. Vedenjakelun osalta toimenpiteenä on sellaisen saneerauksen priorisointimenetelmän kehittäminen ja käyttöönotto, jolla verkostosaneerausten vaikuttavuutta pystytään entisestään parantamaan. Verkoston pitkä uusiutumisikä muodostaa pidemmällä aikavälillä riskin verkoston toimintahäiriöiden vähentämisen tavoitteiden saavuttamiselle.

Vesihuoltolain mukainen hulevesisopimuksen laatiminen jäsenkuntien ja HSY:n kesken alkoi vuonna 2015. Vuosi 2016 on aktiivisen työn aikaa ja vuonna 2017 on pääosin varattu asian käsittelylle HSY:ssä ja jäsenkunnissa. Sopimuksen on tarkoitus astua voimaan 1.1.2018. Kyseessä on laaja kokonaisuus, johon sisältyy toimintojen rajapintojen selvittämistä, toimintatapojen yhtenäistämistä ja vastuurajojen määrittelyä. Sopimuksella tulee olemaan todennäköisesti vaikutusta myös HSY:n taksarakenteeseen sekä HSY:n ja kaupunkien väliseen laskutukseen. Sopimus laaditaan hyvässä yhteistyössä jäsenkuntien ja HSY:n kesken.

HSY:n palvelut vastaavat asiakasryhmien tarpeisiin ja asukaskokemus on parantunut

HSY:n asiakkailleen toimittaman juomaveden laatu on erinomainen sekä laboratorioanalyysien että asiakastyytyväisyyskyselyjen perusteella.

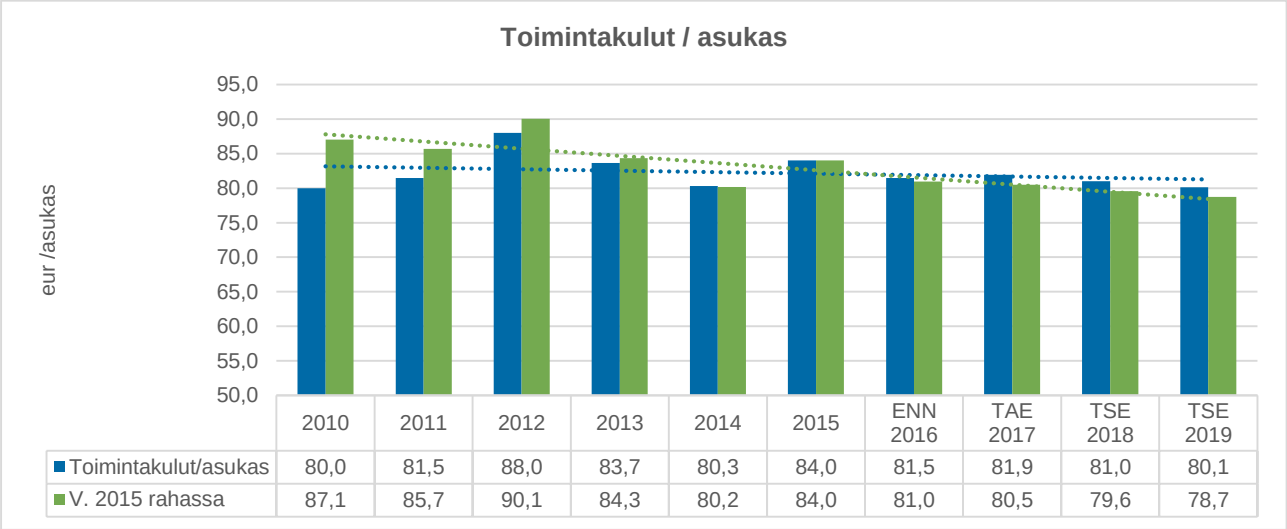
Suunnitelmakauden tavoite on hyvän laatutason säilyttäminen. Toimenpiteet kohdistuvat veden laadun turvaamiseen kokonaisvaltaisen Water Safety Plan (WSP) -toimintamallin avulla, jossa juomaveden korkea laatu varmistetaan ehkäisemällä raakaveden saastuminen, käsittelemällä vesi talousvedelle asetettujen vaatimusten mukaiseksi ja estämällä puhdistetun veden saastuminen varastoinnin ja jakelun aikana. Menettelyinä ovat mm. kriittiset valvontapisteet ja kattavat toimintaohjeet. Tavoitteena on varmistaa WSP:n integrointi osaksi päivittäistä toimintaa erityisesti verkostojen uudisrakennus- ja saneerausinvestoinneissa sekä huolto- ja korjaustöissä.

Tuottavuuden kehittäminen

Vesihuollon tuottavuutta parannetaan optimoimalla palvelujen oston ja oman työn välistä suhdetta sekä virtaviivaistamalla toimintatapoja niin vesihuollossa kuin HSY:n keskitetyissä palveluissakin. Siltä osin kuin aineita, tarvikkeita ja palveluja ostetaan, omaa tilaajaosaamista ja -käytäntöjä kehitetään. Kehitettäviä asioita ovat mm. riittävä oma substanssiosaaminen, seuranta ja valvonta sekä sanktioiden käyttö tarvittaessa.

Kustannussäästöjä pyritään saamaan aikaan myös energiansäästön avulla toteuttamalla energiatehokkuutta parantavia investointeja, laitehankintoja ja muita toimenpiteitä. Investointihankkeiden kokonaisvaltaiseen hallintaan panostetaan hankkimalla projektinhallintajärjestelmä, jonka avulla investointikokonaisuuksien toiminnan ja talouden hallinta yhtenäistyy ja tehostuu. Järjestelmän ensimmäiset osat tulevat käyttöön vuodenvaihteessa, mutta työ jatkuu vuoden 2017 puolella. Suunnittelukaudella tapahtuu myös Dämmanin vesilaitoksen lakkauttaminen, jolloin vedentuotanto keskittyy Pitkäkosken ja Vanhankaupungin laitoksille.

Tuottavuuden mittarina käytetään vesihuollon toimintakuluja/jäsenkuntien asukas. Indikaattoria voidaan käyttää tuottavuuden mittarina eri vuosien välillä, mutta on huomattava, että se ei kuvaa vesihuollon todellista asukaskohtaista kustannusta: HSY tarjoaa etenkin jätevedenpuhdistuspalveluja huomattavasti jäsenkuntien aluetta suuremmalle alueelle. Lisäksi indikaattoria laskettaessa ja vuosia keskenään vertailtaessa tulee huomioida esim. eri vuosien erot sademäärissä sekä lakisääteiset ja sopimuspohjaiset muutokset, jotka lisäävät toimintakuluja (oman sähkötuotannon verotus, palopostien kunnossapito).

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	ENN 2016	TAE 2017	TSE 2018	TSE 2019
Toimintakulut/asukas	80,0	81,5	88,0	83,7	80,3	84,0	81,5	81,9	81,0	80,1
V. 2015 rahassa	87,1	85,7	90,1	84,3	80,2	84,0	81,0	80,5	79,6	78,7

HSY on innovatiivinen edelläkävijä sekä aktiivinen ja luotettava yhteistyökumppani

Vuonna 2015 käynnistettiin Resurssitehokas Pääkaupunkiseutu (REPA) -kehityshankkeen osana ÄlykäsVesi-konseptiin liittyvä, osin Tekesin rahoittama kehityshanke. ÄlykäsVesi-konseptin keskiössä on eri järjestelmissä ja eri tahoilla syntyvän tiedon tehokas hyödyntäminen vesihuollon operatiivisessa toiminnassa, johtamisessa ja kehittämisessä sekä toimintaympäristön kehittymisen ja muutosten hallinta. Käynnissä oleva kehityshanke jatkuu vuoteen 2017, mutta Smart Water teeman alla tehtävä tutkimus- ja kehitystyö jatkuu ensimmäisestä vaiheesta saatavien kokemusten perusteella ainakin nykyisen strategiakauden loppuun eli vuoteen 2020.

HSY on toteuttanut osana ympäristöministeriön RAKI-rahoitusohjelmaa ravinteiden poistoon ja talteenottoon liittyviä kehityshankkeita vuodesta 2014 alkaen. Vuosien 2016 ja 2017 aikana toteutetaan RAKI -ohjelman puitteissa ns. RAVITA hanke, jossa pilotoidaan fosforin talteenottoa jätevedestä sekä tarkastellaan sen yhdistämistä typentalteenoton kanssa.

Vesihuollon kasvihuonekaasupäästöistä valtaosa muodostuu jätevedenpuhdistuksessa. Päästöistä osa liittyy energian käyttöön ja tuotantoon ja osa prosessista ilmaan siirtyviin kaasumaisiin päästöihin. Näistä merkittävimmät ympäristön kannalta ovat typpioksiduuli ja metaani. HSY:n Viikinmäen jätevedenpuhdistamolla on maailman ainoa jatkuvatoiminen kaasumaisten päästöjen mittausasema ja sen perusteella on mahdollista tutkia prosessipäästöjen muodostumismekanismeja. Vuosina 2016 - 2017 keskitytään typpioksiduulipäästöjen mallintamiseen ja siinä yhteistyötä tehdään Aalto yliopiston sekä saksalaisen Bochumin yliopiston kanssa.

5.1.3 Talous

Vesihuollon tuloslaskelma

x 1 000 euroa	TP 2015	ENN 2016	TAE 2017	TSE 2018	TSE 2019	Muutos-% 2017/2016
TOIMINTATULOT	**240 150**	**244 237**	**251 022**	**256 923**	**262 965**	**2,8 %**
Myyntituotot	238 179	242 369	249 037	254 938	260 980	2,8 %
Kuntaosuudet	0	0	0	0	0	-
Muut tuotot	1 971	1 868	1 985	1 985	1 985	6,2 %
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN	**1 933**	**1 870**	**1 870**	**1 870**	**1 870**	**0,0 %**
TOIMINTAMENOT	**-94 492**	**-92 947**	**-94 867**	**-95 174**	**-95 553**	**2,1 %**
Henkilöstömenot	-24 645	-24 540	-24 785	-24 785	-24 785	1,0 %
Palvelujen ostot	-32 297	-33 851	-34 812	-34 812	-34 882	2,8 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-24 414	-25 381	-25 939	-26 199	-26 461	2,2 %
Muut toimintakulut	-13 136	-9 175	-9 331	-9 378	-9 425	1,7 %
TOIMINTAKATE	**147 591**	**153 160**	**158 025**	**163 619**	**169 282**	**3,2 %**
RAHOITUSTULOT JA -MENOT	**-63 143**	**-63 833**	**-64 988**	**-66 379**	**-67 862**	**1,8 %**
VUOSIKATE	**84 448**	**89 327**	**93 037**	**97 240**	**101 420**	**4,2 %**
POISTOT	**-73 720**	**-78 185**	**-81 566**	**-84 483**	**-87 112**	**4,3 %**
TILIKAUDEN TULOS	**10 728**	**11 142**	**11 471**	**12 757**	**14 308**	**3,0 %**
VARAUSTEN MUUTOKSET	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**-**
TULOVEROT	**-791**	**-813**	**-838**	**-932**	**-1 044**	**3,1 %**
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	**9 937**	**10 329**	**10 633**	**11 825**	**13 264**	**2,9 %**
Tuloslaskelman tunnuslukuja						
Toimintatuotot, prosenttia toimintakuluista	259,5 %	268,2 %	269,9 %	275,4 %	280,7 %	
Vuosikate, prosenttia keskimääräisistä poistonalaisista investoinneista	51,6 %	54,5 %	56,8 %	59,4 %	61,9 %	

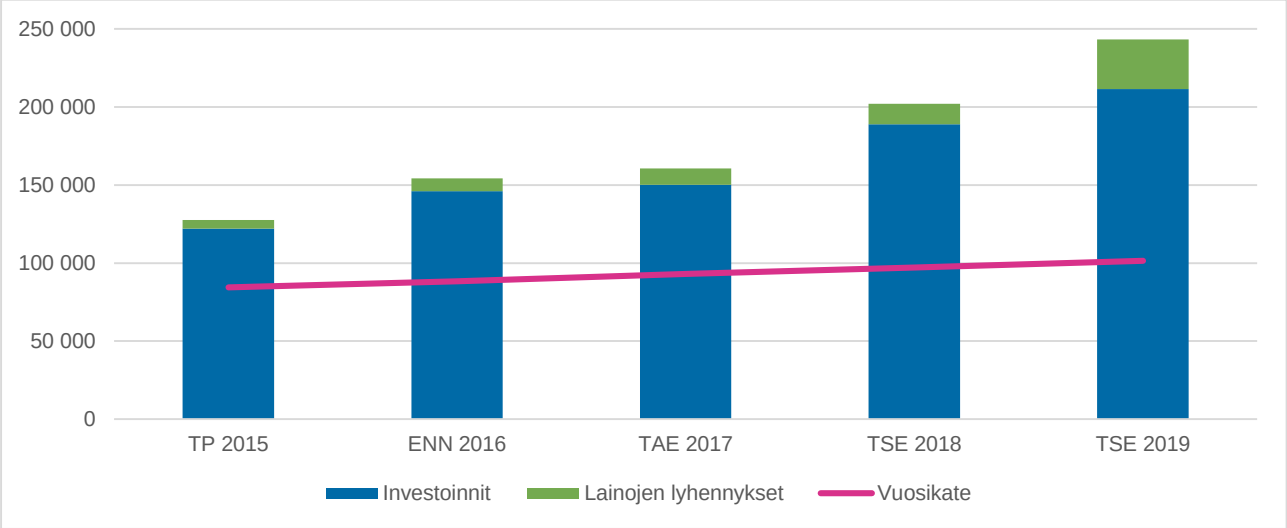
Vesihuollon tuloslaskelmaosan suunnitelmavuosien 2017 - 2019 perustana ovat tilinpäätös 2015 sekä keväällä 2016 päivitetty talousmalli ja tulosennuste vuodelle 2016.

Vuosille 2017 - 2019 taksoihin on oletettu talousmallin mukaiset vuosittaiset 2,0 %:in reaalikorotukset. Vuodelle 2017 on tämän lisäksi arvioitu kuntayhtymät/liikelaitokset -indeksin korotus 0,6 %. Korotukset perustuvat tulevien vuosien suurien investointien poistojen ja rahoituskulujen kattamiseen. Veden ja jäteveden yksikköhintojen korotukset käsittävät sekä käyttö- että perusmaksut. Liittymismaksut ovat sidottu maanrakennuskustannusindeksiin. Rakentamisen volyymi on kasvanut voimakkaasti pääkaupunkiseudulla sekä suuria yksittäisiä rakennuskohteita on käynnissä, mikä näkyy liittymismaksujen kokonaistuottojen kasvuna. Laskutettavan vedenmyynnin määrän odotetaan ennusteiden perusteella kasvavan vuosittain 0,4 %. Perusmaksujen yksikköhintamäärät lisääntyvät ennustetun kerrosalan kasvun mukaisesti 1,83 % vuodessa.

Vesihuollon käyttö-, perus- ja liittymismaksut sekä niiden hinnoittelurakenne ovat suunnitelmavuosina tarkasteltavana. Selvitys johtuu tarpeesta hulevesimaksujen määrittelyyn ja parempaan kustannusvastaavuuteen.

Suunnitelmakauden toimintakulumuutokset noudattavat talousmallin olettamia ja lisäksi huomioidaan merkittävät tiedossa olevat kustannusmuutokset. Tällaisia ovat esim. sähkövero veden- ja jätevedenpuhdistuksen omasta sähköntuotannosta, mikä toteutui osittain jo vuonna 2015. Kuntatekniikan puitesopimuksen pohjalta laadittavat sopimukset palopostien kunnossapidosta aiheuttavat myös merkittävän kustannuserän. Vesihuollon vuotohallintastrategia ja siihen liittyvät toimenpiteet kasvattavat kustannuksia. Useat isot järjestelmäuudistukset, kehityshankkeet ja muutto uusiin toimitiloihin ovat käynnissä suunnitelmakaudella. Ennakkotietona on, että raakaveden toimintakuluna oleva Pääkaupunkiseudun Vesi Oy:n liittymismaksu laskee vuodelle 2017 edellisen vuoden tasosta.

Vesihuollon tulorahoituksen (vuosikate) riittävyys investointien ja lainanlyhennysten maksamiseen

Vesihuollon investoinnit

x 1 000 euroa	TP 2015	ENN 2016	TAE 2017	TSE 2018	TSE 2019	Muutos-% 2017/2016
KAUPUNKILÄHTÖISET INVESTOINNIT						
Toiminta-alueen laajentuminen ja kaavoitus	**35 065**	**35 600**	**36 100**	**36 200**	**35 700**	**1,4 %**
1 Kaavoituksen mukainen laajentuminen (alueverkot)	32 481	29 200	32 100	32 200	32 200	9,9 %
2 Laajentuminen haja-asutusalueille	939	3 100	2 000	2 000	1 500	-35,5 %
3 Johtosiirrot	1 646	3 300	2 000	2 000	2 000	-39,4 %
VESIHUOLTOLÄHTÖISET HANKKEET						
Vedenhankinta ja puhdistus	**10 186**	**17 600**	**6 240**	**6 200**	**7 400**	**-64,5 %**
4 Vedenhankinnan uudisinvestoinnit	0	0	2 500	0	0	-
5 Vedenhankinnan saneerausinvestoinnit	57	300	900	400	200	200,0 %
6 Vedenpuhdistuksen uudisinvestoinnit	8 095	15 400	400	3 600	6 300	
- Pitkäkoski	1 724	3 000	400	3 600	6 300	-86,7 %
- Vanhakaupunki	6 370	12 400	0	0	0	-100,0 %
- Muut uudisinvestoinnit	0	0	0	0	0	-
7 Vedenpuhdistuksen saneerausinvestoinnit	2 035	1 900	2 440	2 200	900	28,4 %
Vedenjakelu ja viemäröinti	**53 206**	**46 400**	**52 325**	**52 825**	**43 425**	**12,8 %**
8 Vedenjakelun uudisinvestoinnit	20 209	9 300	15 500	15 500	5 500	66,7 %
9 Viemäröinnin uudisinvestoinnit	6 520	2 900	8 675	7 475	7 175	199,1 %
10 Verkostojen saneerausinvestoinnit	22 466	30 500	23 500	23 500	23 500	-23,0 %
11 Vedenjakelun laitteiden saneerausinvestoinnit	1 484	900	1 950	3 850	4 750	116,7 %
12 Viemäröinnin laitteiden saneerausinvestoinnit	2 527	2 800	2 700	2 500	2 500	-3,6 %
Jätevedenpuhdistus	**19 129**	**43 800**	**54 000**	**91 200**	**123 200**	**23,3 %**
13 Jätevedenpuhdistuksen uudisinvestoinnit	15 816	40 300	50 600	86 700	118 000	25,6 %
- Blominmäki	15 692	39 200	49 600	84 700	117 000	26,5 %
- Viikinmäki (kapasiteetti ja laatu)	124	1 100	1 000	2 000	1 000	-9,1 %
14 Jätevedenpuhdistuksen saneerausinvestoinnit	3 307	3 300	3 400	3 500	3 700	3,0 %
15 Purkutunneleiden uudisinvestoinnit	6	200	0	1 000	1 500	-100,0 %
16 Purkutunneleiden saneerausinvestoinnit	0	0	0	0	0	-
Muut investoinnit (irtamisto, kiinteistöt ym)	**4 530**	**3 500**	**1 600**	**2 420**	**1 820**	**-54,3 %**
Rahoitusosuudet investointimenoihin	-788	-750	0	0	0	-100,0 %
Vesihuollon investoinnit yhteensä	**122 118**	**146 150**	**150 265**	**188 845**	**211 545**	**2,8 %**

Vesihuollon investointisuunnitelma 2017 - 2019 perustuu hallituksen 22.4.2016 hyväksymään vesihuollon investointiohjelmaan, jossa on esitetty vesihuollon investointitarpeet vuosille 2017 - 2026.

Investointisuunnitelman rakenne perustuu kaupunkien kehittymisen mukaisiin investointeihin (kaupunkilähtöiset investoinnit) ja vesihuoltojärjestelmän kehittämisen ja ylläpitämisen mukaisiin investointeihin (vesihuoltolähtöiset investoinnit). Vesihuoltolähtöiset investoinnit on jaettu edelleen vedenhankinnan ja -puhdistuksen investointeihin, verkostoinvestointeihin sekä jätevedenpuhdistuksen investointeihin.

Toiminta-alueen laajentumisen ja kaavoituksen edellyttämät investoinnit suunnitelmakaudelle 2017 – 2019 ovat yhteensä 108 milj. euroa. Suunnitelmakauden merkittäviä hankkeita ovat mm. Finnoo ja Suurpelto Espoossa, Jätkäsaari, Kalasatama ja Pasila Helsingissä sekä Kehäradan asemaseudut Vantaalla. Haja-asutusalueiden vesihuoltoa rakennetaan mm. Kotimäessä Espoossa sekä Syväojan alueelle Vantaalla.

Vedenhankinnan ja -puhdistuksen investoinnit suunnitelmakaudelle 2017 - 2019 ovat yhteensä 19,8 milj. euroa. Merkittävimmät investoinnit kaudella ovat Pitkäkosken vedenpuhdistuslaitosten kapasiteetinnostaminen ja rakennustekninen saneeraus sekä Kuninkaanlähteen pohjavedenottamon uudistaminen.

Vedenjakelun ja viemäröinnin investoinnit suunnittelukaudelle 2017 - 2019 ovat yhteensä 148,6 milj. euroa. Vedenjakeluverkoston merkittävimmät investoinnit suunnitelmakaudella ovat Hiekkaharjun uuden vesitornin rakentaminen, uudet yhteydet Vanhastakaupungista Ala-Tikkurilaan, Ilmalan painepiiristä Myyrmäkeen ja Mäkkylästä Kauniaisten vesitornille sekä Helsingin keskusta-alueen tunnelivesijohtoverkon täydentäminen energiatunneliin rakennettavalla Mäkelänkatu-Junatie runkovesijohdolla. Merkittävimmät viemäröintijärjestelmän investoinnit suunnitelmakaudella ovat Kivistön ja Koillis-Espoon runkoviemäri, Laajasalon pumppaamon paineviemärin kahdentaminen sekä Jokivarsi-Mikkola runkoviemäri.

Verkostosaneerauksessa keskitytään runkoyhteyksien toiminnan varmistamiseen. Merkittävä osa verkostosaneerauksista tehdään yhteishankkeina kaupunkien katutöiden yhteydessä. Etelärannan vesihuoltoverkostot uusitaan ja alueen sekaviemäriverkon ylivuotojen hallintaa parannetaan.

Jätevedenpuhdistuksen investoinnit suunnitelmakaudella 2017 - 2019 ovat yhteensä 268,4 milj. euroa. Merkittävin investointi suunnitelmakaudella on Blominmäen jätevedenpuhdistamo, jonka rakentamiseen on suunnitelmakaudella varattu 251,3 milj. euroa. Lisäksi rejektivesien erilliskäsittelyn tehostamiseen liittyvät investoinnit käynnistetään ja Viikinmäen puhdistamon toiminnan kannalta kriittinen purkutunneliyhteys välillä Viikinmäki-Viikki kahdennetaan.

Vesihuollon rahoituslaskelma

x 1 000 euroa	TP 2015	ENN 2016	TAE 2017	TSE 2018	TSE 2019
Tulorahoitus					
Vuosikate	84 448	89 327	93 037	97 240	101 420
Tulorahoituksen korjauserät	3 975	-813	-838	-932	-1 044
Investoinnit					
Käyttöomaisuusinvestoinnit	-122 906	-146 900	-150 265	-188 845	-211 545
Rahoitusosuudet investointimenoihin	788	750	0	0	0
Toiminnan ja investointien rahavirta	**-33 695**	**-57 636**	**-58 066**	**-92 537**	**-111 169**
Lainakannan muutokset					
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	65 000	66 000	68 500	106 000	143 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-5 552	-8 100	-10 342	-13 250	-31 781
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-39 800	0	0	0	0
Muut maksuvalmiuden muutokset	7 554	0	0	0	0
Rahoituksen rahavirta	**27 202**	**57 900**	**58 158**	**92 750**	**111 219**
Rahavarojen muutos	**-6 493**	**264**	**92**	**213**	**50**
Rahavarat 31.12.	-135	130	222	435	485
Rahavarat 1.1.	6 358	-135	130	222	435
Rahoituslaskelman tunnuslukuja					
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä, eur	-100 176	-151 342	-197 145	-254 382	-353 102
Investointien tulorahoitus %	69,2 %	61,1 %	61,9 %	51,5 %	47,9 %
Lainanhoitokate	2,15	2,13	2,10	2,05	1,70
Kassan riittävyys (pv)	-0,2	0,2	0,3	0,4	0,4

Vesihuollon taseen keskeisiä eriä

x 1 000 euroa	TP 2015	ENN 2016	TAE 2017	TSE 2018	TSE 2019
Pysyvät vastaavat (käyttöomaisuus)	1 878 785	1 946 750	2 015 449	2 119 811	2 244 244
Oma pääoma	502 962	513 291	523 924	535 749	549 013
Pitkäaikainen vieras pääoma (korollinen)	1 272 304	1 330 204	1 388 363	1 481 113	1 578 331
- lainat jäsenkunnilta	*1 188 002*	*1 188 002*	*1 188 002*	*1 188 002*	*1 174 002*
- lainat ulkopuolisilta rahoituslaitoksilta	*84 302*	*142 202*	*200 360*	*293 110*	*404 329*
Omavaraisuusaste (%)	26,5 %	26,2 %	25,8 %	25,1 %	24,5 %

5.2 Jätehuolto

5.2.1 Tavoitteet

Strateginen päämäärä	TTS 2017-2019 tavoite	TA 2017 mittari	TA 2017 tavoitearvo
1. Ympäristön tila on parantunut	Kotitalouksien jätteen kierrätysaste nousee	Kierrätysaste-%	50

Toimenpiteet 2017:

- Kirkkonummen uusi Sortti-asema valmistuu vuoden 2017 loppuun mennessä.
- Arvioidaan muovipakkausten kiinteistökohtaisen keräyskokeilun perusteella keräyksen jatkotoimenpiteet ja mahdollisuudet laajentaa keräystä.
- Kartongin kiinteistökohtainen keräys ja sako- ja umpikaivolietteiden kuljetukset siirtyvät kokonaisuudessaan HSY:n järjestämäksi vuoden 2017 aikana.

Strateginen päämäärä	TTS 2017-2019 tavoite	TA 2017 mittari	TA 2017 tavoitearvo
5. Tuottavuus on merkittävästi ja mitattavasti parantunut ja rahoituksen hallittu tasapaino on saavutettu niin, että myös investointimenot katetaan tulorahoituksella	Jätehuollon tuottavuus paranee	Jätehuollon toimintamenot ilman läpilaskutuseriä/jätemäärät	164

Toimenpiteet 2017:

- Kehitetään palveluja kustannustehokkaasti siten, että asiakkaille tarjotaan laajempi palveluvalikoima ilman että kiinteistöjen jätemaksuihin tehdään reaalikorotuksia.

Strategiset hankkeet

Strateginen hanke	Hankkeen kuvaus
Jätteenkäsittelytoiminnan muuttaminen	Ämmässuon jätteenkäsittelykeskuksesta muodostuu monipuolisia jäte- ja muiden materiaalivirtojen käsittelyyn ja jalostamiseen keskittyvä energiatehokas Ekoteollisuuskeskus joka mahdollistaa alueen tehokkaan käytön ja tarjoaa alustan yritysyhteistyölle (Teolliset symbioosit) samalla, kun alue edelleen tuottaa kunnan vastuulle säädetyt jätteenkäsittely- ja loppusijoituspalvelut.

Toimenpiteet 2017:

- Käynnistetään operatiivinen toiminta ensimmäisten yhteistyöyritysten kanssa. Selvitetään mahdollisuudet laajempaan yhteistyöhön yhdessä omistajakaupunkien kanssa. Järjestetään alueella toimivien yritysten kanssa yhteistyön tehostamiseen tähtäävä työpaja. Käyttöönotetaan alueen materiaalivirtoja mallintava työkalu. Edistetään alueeseen liittyviä T&K-hankkeita projektisuunnitelmien mukaisesti.

Strateginen hanke	Hankkeen kuvaus
Ämmässuon biojätteenkäsittelyn lopputuotteiden materiaali- ja energiatehokkuuden optimointi	Selvitetään ja käyttöönotetaan kokonaistaloudellisin ratkaisu alueen käsittelyprosesseissa syntyville biomassoille, joka optimoi ravinteiden talteenoton ja kierrätyksen, korkealaatuisten multatuotteiden valmistuksen.

Toimenpiteet 2017:

- Puhdistamolietteen käsittelyyn liittyvät pilotoinnit on suoritettu ja on valittu yksi tai useampi menetelmä, joiden toteuttamista valmistellaan. Muita lupaaviksi todettuja biomassojen innovatiivisia hyödyntämismenetelmiä edistetään TKI- ja kumppanuushankkeissa.

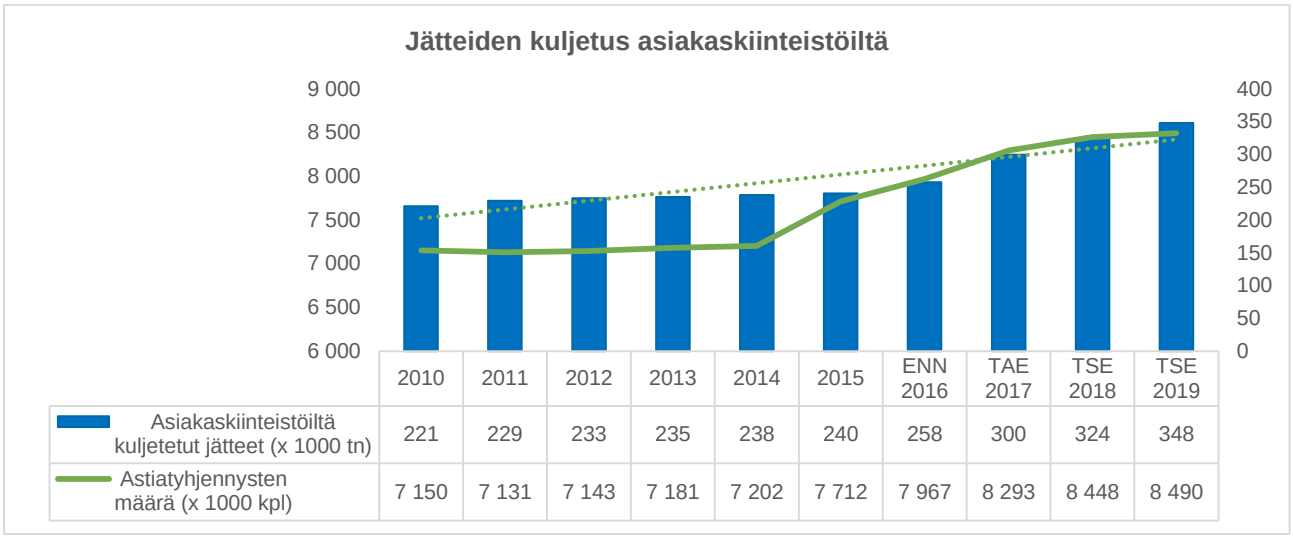
5.2.2 Toiminta

HSY:n jätteenkuljetusten palvelutarjonta lisääntyy edelleen suunnitelmakaudella

Keväällä 2017 Kirkkonummen lietekuljetukset siirtyvät HSY:n urakoimiksi. Tällöin koko seudun sako- ja umpikaivojen tyhjennyspalvelut ovat HSY:n järjestämiä. Kirkkonummella on suhteellisesti paljon sako- ja umpikaivoasiakkaita. Noin 45 % koko seudun lietetyhjennyksistä tullaan tekemään Kirkkonummella. Alueen urakointi on haastavaa, koska asutus ja vapaa-ajan kiinteistöt ovat laajalla alueella ja tyhjennysmatkat ovat pitkiä.

Vuonna 2014 aloitettu kartongin kuljetusten kilpailutus laajenee vuonna 2017 Helsingin itä- ja eteläosiin. Tällöin HSY vastaa koko seudun asuin- ja palvelukiinteistöjen kartongin kuljetuksista. Vuonna 2012 tarkistetun jätehuoltomääräyksen perusteella laajennettiin kartonginkeräyksen velvoitetta koskemaan kaikkia vähintään 10 huoneiston asuinkiinteistöjä. Tämä on lisännyt kartongin saantia arviolta noin 10 %, mikä on noin 1000 tonnia vuodessa.

Vuonna 2016 aloitettiin noin 120 000 taloutta koskeva muovipakkausten kiinteistökohtainen keräyskokeilu. Vuoden 2017 alussa arvioidaan, soveltuvatko kiinteistöiltä kerätyt muovipakkaukset muoviteollisuuden raaka-aineeksi. Mikäli kerätyn muovin määrä, laatu ja puhtaus ovat riittävät, tullaan keräystä jatkamaan ja laajentamaan.

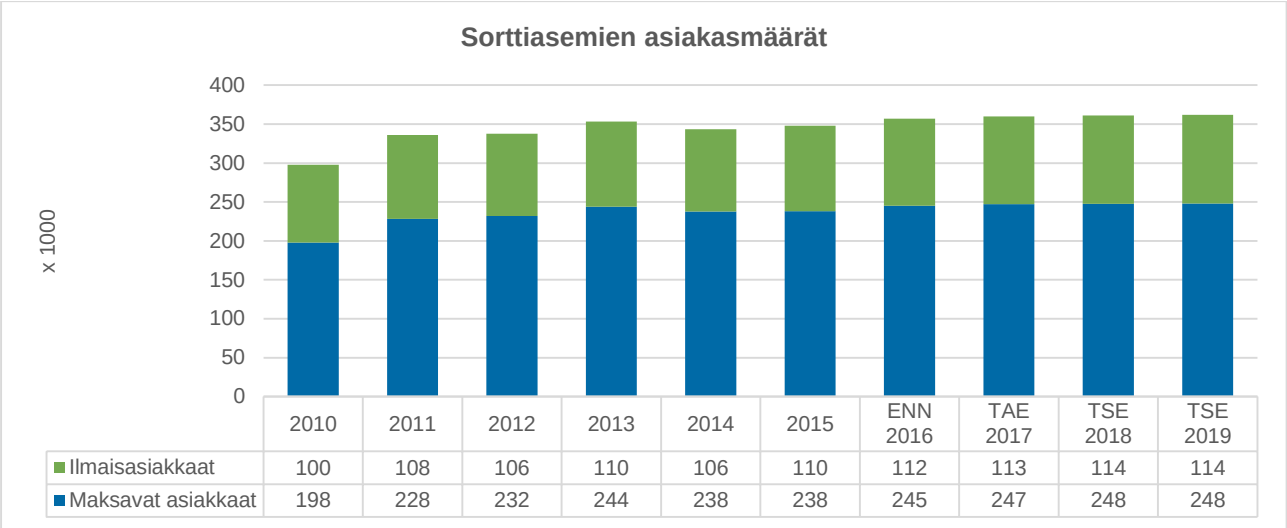
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	ENN 2016	TAE 2017	TSE 2018	TSE 2019
Asiakaskiinteistöiltä kuljetetut jätteet (x 1000 tn)	221	229	233	235	238	240	258	300	324	348
Astiatyhjennysten määrä (x 1000 kpl)	7 150	7 131	7 143	7 181	7 202	7 712	7 967	8 293	8 448	8 490

Sortti-asemia kehitetään

Sortti-asemilla ja alueellisissa kierrätyspisteissä tullaan keräämään jätettä lähes 70 000 tonnia vuositasolla.

Sortti-asemien palvelut parantuivat vuoden 2015 aikana Ruskeasannan Sortti-aseman avaamisen myötä. Ruskeasannan Sortti-asema tasoittaa Kivikon ja Konalan asemien kävijämääriä erityisesti ruuhkahuippuina, jolloin kaikkien Sortti-asemien asioinnista tulee jatkossa sujuvampaa. Kirkkonummen Jorvakseen rakennettavan uuden Sortti-aseman hankesuunnitelma on hyväksytty. Aseman rakentaminen aloitetaan kesällä 2016 ja se valmistuu vuoden 2017 loppuun mennessä. Jorvaksen Sortti-asema korvaa nykyisen Munkinmäen Sortti-aseman.

Pakkausjäteasetuksen mukaisesti vastuu kierrätyspisteistä on siirtynyt tuottajille 1.1.2016. HSY on sopinut Rinki Oy:n kanssa yhteistyöstä kierrätyspistetoiminnan osalta vuoden 2018 loppuun asti. Sopimuksen ajan HSY ylläpitää keräysverkostoa ja siihen liittyvää asiakaspalvelua.

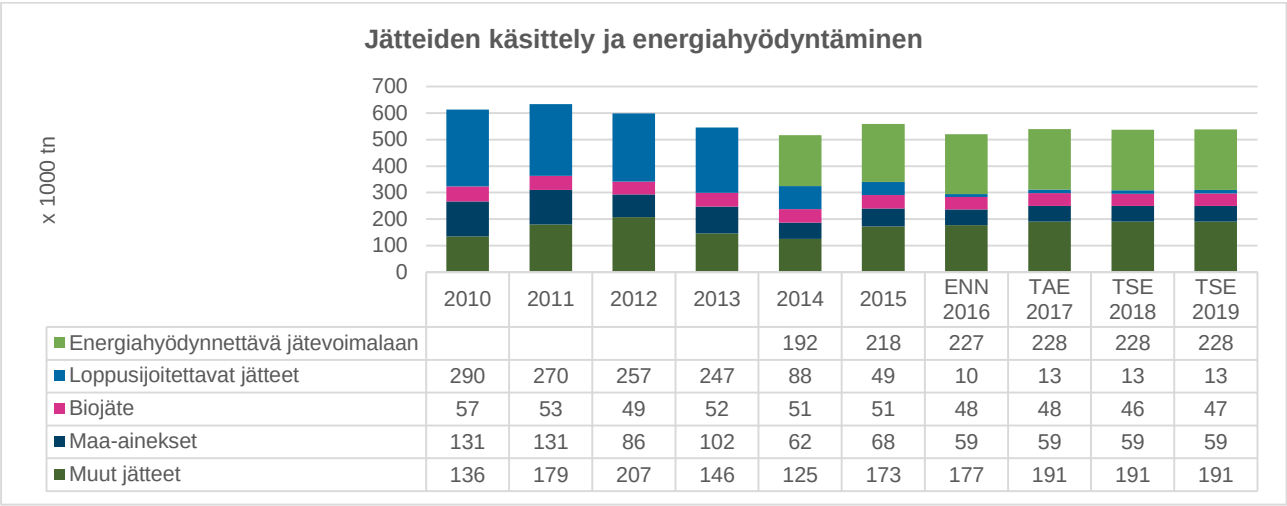
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	ENN 2016	TAE 2017	TSE 2018	TSE 2019
Ilmaisasiakkaat	100	108	106	110	106	110	112	113	114	114
Maksavat asiakkaat	198	228	232	244	238	238	245	247	248	248

Kaatopaikkakäsittelystä jätteiden hyödyntämiseen

TTS-kaudella käsiteltävä jätemäärän ennustetaan pysyvän tasaisena. Ainoastaan jätteiden verollinen kaatopaikkasijoitus tulee muuttuneen lainsäädännön takia lähes loppumaan. Jätteiden hyödyntämistä pyritään lisäämään suunnitelmakaudella sekä laajentamalla palvelutarjontaa, että monipuolistamalla asiakaspalveluhinnastoa. Suunnitelmakaudelle sijoittuu Ämmässuon vanhan täyttöalueen sulkemistoimenpiteitä, joiden yhteydessä alueella jalostettuja jätemateriaaleja voidaan hyödyntää aiempaa laajemmin. Tämä lisännee myös hyödynnettävien jätteiden vastaanotosta saatavia käsittelymaksutuloja.

Biojätteen käsittelyssä käyttöönotetaan vuoden 2016 lopulla uusi kaasuvoimala, joka lisää yksikön energianmyynnistä saatavaa tuloa noin 1 milj. €/vuosi.

Ekomo-toiminnan kautta ennustetaan yhteistyökumppaneilta saatavien vuokra- ja muiden tuloutuksen lisääntyvän merkittävästi. Ekomo-yhteistyöstä solmittavien sopimusten tuloutuksen ennustetaan ylittävän 1milj. € vuonna 2017 ja kasvavan tasaisesti koko suunnitelmakauden.

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	ENN 2016	TAE 2017	TSE 2018	TSE 2019
Energiahyödynnettävä jätevoimalaan					192	218	227	228	228	228
Loppusijoitettavat jätteet	290	270	257	247	88	49	10	13	13	13
Biojäte	57	53	49	52	51	51	48	48	46	47
Maa-ainekset	131	131	86	102	62	68	59	59	59	59
Muut jätteet	136	179	207	146	125	173	177	191	191	191

Tutkimus- ja kehitystoiminta

Suunnitelmakauden T&K&I -hankkeiden tavoitteena on ympäristön tilan parantaminen resurssitehokkuutta lisäämällä ja edistämällä uusiutuvan energian hyödyntämistä. Jätevirtojen ja ravinteiden hyötykäyttöön saamiseksi valmistellaan innovatiivisia hankintoja, joiden esikaupallinen vaihe on keskeinen osa suunnitelmakauden kehittämistoimintaa.

Ämmässuolle loppusijoitettavan jätteen määrä on jätevoimalan käynnistymisen jälkeen vähentynyt oleellisesti, joten jätteenkäsittelykeskuksen aluetta ja sinne tehtyjä mittavia investointeja hyödynnetään uusiin tarkoituksiin. Aluetta on kehitetty jätteenkäsittelykeskuksesta ekoteollisuuskeskukseksi Ekomo -projektissa ja suunnitelmakaudella Ekomon toiminnat laajenevat edelleen. Lopputuloksena on alue, jossa HSY:n toimintojen ympärille rakentuu erilaisiin kumppanuuksiin ja yritysyhteistyöhön nojaavaa uutta tuotantoa, palveluita ja kiertotalouteen liittyvää jätemateriaalien jalostustoimintaa. Ekomon toimintaa tuetaan kehittämishankkeilla.

Ekomo toimii samalla yritysten pilottialustana. Pilotit saattavat myöhemmin parhaimmillaan johtaa hankintoihin, jotka voivat toimia tärkeinä referensseinä erityisesti pienille yrityksille. HSY referenssinä edesauttaa yritysten tilausten saamista vastaavista kohteista, mikä edistää investointeja ja työpaikkojen syntymistä. Vuonna 2017 toteutettavat hankinnat perustuvat aiemmin Teolliset symbioosit ja Biomassat -projekteissa toteutettuihin pilotteihin. Teolliset symbioosit (TeSy) -kehittämisprojekti jatkuu INKA-6-aika ohjelmassa, jossa pilotointi mahdollisesti laajenee 2017 - 2018 kattamaan uusia materiaalivirtoja. Myös ravinteiden hyötykäyttöä pilotoidaan uusin tavoin kuten levänkasvatuksella. TeSy ja Biomassat ovat osa HSY:n strategista Resurssiviisas pääkaupunkiseutu (REPA) -hanketta, jonka jatkorahoitusmahdollisuuksia selvitetään parhaillaan.

HSY on mukana pääkaupunkiseudun Smart&Clean -säätiön yhteistyössä, joka heijastuu myös jätehuollon toimintaan älykkäiden ja puhtaiden edelläkävijäratkaisujen testaamisena ja käyttöönottona. Säätiön tavoitteena on luoda pääkaupunkiseudulle kansainvälisesti merkittävä älykäs, hiilineutraali ja kiertotalouden periaatteita noudattava referenssialue. Hankkeissa hyödynnetään testialustoja ja living labeja, joissa liiketoimintamalleja ja ratkaisuja testataan käyttäjien kanssa. Ekomo toimii yritysten ja tutkimuslaitosten testialustana.

Uusilla asuinalueilla testataan asukkaita lähellä olevia uusia jätehuoltoratkaisuja. Yhtenä mahdollisena alueena toimii Espoon Kera. HSY selvittää City-Sorttien käyttöönottoa ja lisääntyvää yhteistyötä Sortti-asemilla mm. Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus Oy:n kanssa. Uusilla toimintamalleilla pyritään maksimoimaan materiaalivirtojen uudelleenkäyttöön ja kierrätykseen ohjaaminen sekä laajentamaan palveluvalikoimaa asiakaspalvelun tason ja asiakaskokemuksen parantamiseksi.

HSY osallistuu suunnitelmakaudella tuhkan ja kuonan tutkimuksiin ja hyödyntämiseen liittyviin yhteishankkeisiin. HSY on mukana UUMA2-ohjelmassa, jonka tavoitteena on edistää uusiomateriaalien käyttöä maarakentamisessa.

Suunnitelmaudella jatketaan sekajätteen koostumustutkimuksia. Seuraava laajempi tutkimus toteutetaan vuonna 2018. Koostumustutkimuksilla saadaan tärkeää tietoa jätteen hyödyntämispotentiaalista ja niiden tuloksia voidaan hyödyntää käsittelyjärjestelmien ja neuvontatoimenpiteiden suunnittelussa.

Tulevat kehitysnäkymät

Pääministeri Juha Sipilän hallitusohjelmassa kiertotalouden edistämiseksi on esitetty yhtenä toimenpiteenä kierrätystä edistävän sääntelyn ja ratkaisujen valmistelu (Biotalous ja puhtaat ratkaisut/kärkihanke 3: Kiertotalouden läpimurto vesistöt kuntoon). HSY:ssä edistetään kiertotaloutta mm. kehittämällä Ämmässuon jätteenkäsittelykeskuksesta ekoteollisuuskeskus Ekomo, jossa hyödynnetään alueen infrainvestointeja ja

kerätään yhteen kiertotalousmallin mukaisesti toimivia yrityksiä tekemään yhteistyötä keskenään ja HSY:n kanssa. Lisäksi käynnissä olevat tutkimushankkeet, kuten biomassojen uudet hyödyntämismenetelmät sekä älykkäiden ja puhtaiden edelläkävijäratkaisujen kokeilu ja käyttöönotto, ovat osa kiertotalouden tavoitteiden mukaista toiminnan kehittämistä.

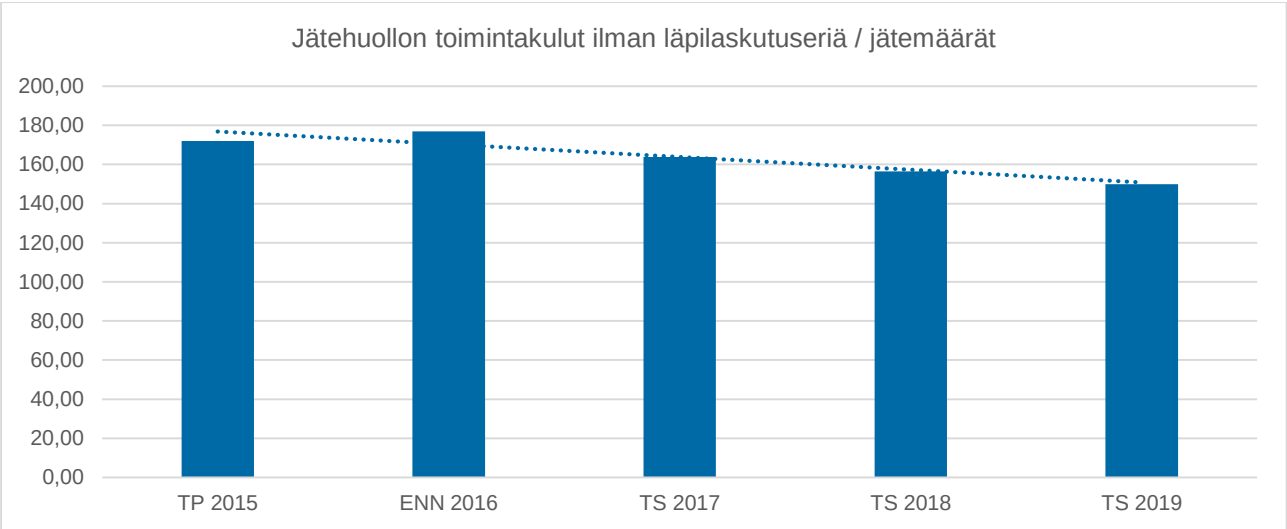
Hallitusohjelman kirjauksena on jätelain muuttaminen siten, että kunnille jätelaissa annetut yksinoikeudet rajataan asumisessa syntyviin jätteisiin alueelliset erityispiirteet huomioiden. Kirjauksen perusteella ympäristöministeriö on käynnistänyt jätelain muutoksen vaikutusarvioinnin. Aikataulutavoitteeksi on asetettu tarvittavien selvitysten jälkeen jätelain muutosta koskevan hallituksen esityksen antaminen vuoden 2016 loppuun mennessä.

HSY:n jätehuollon tehtäväkenttään mahdolliset jätelain muutokset voivat toteutuessaan vaikuttaa merkittävästi. Lainmuutos rajaisi toteutuessaan sosiaali- ja terveyspalveluissa ja koulutustoiminnassa sekä julkishallinnon hallinto- ja palvelutoiminnassa syntyvän yhdyskuntajätteen kunnan lakisääteisen jätehuoltovastuun ulkopuolelle. Lisäksi kuntien vastuun rajaaminen esitetyllä tavalla johtaisi mahdollisesti rajoituksiin kunnan toissijaisella vastuulla tarjottavien palveluiden osalta. Toissijaisella vastuulla tarjottavien palveluiden käyttömahdollisuuden rajaaminen ei koskisi pelkästään yhdyskuntajätettä, vaan johtaisi huomattavasti laajempiin vaikutuksiin HSY:n jätehuollon toiminnassa. Lisäksi samaan aikaan vireillä oleva hankintalain kokonaisuudistus saattaa olennaisella tavalla vaikuttaa HSY:n vaihtoehtoihin organisoida toimintaansa mahdollisesti tiukentuvan sidosyksikkösääntelyn myötä.

HSY:n jätehuollon liikevaihto voi edellä mainittujen muutosten toteutuessa pienentyä merkittävästi. Vireillä ovat lainsäädäntöhankkeet voivat johtaa siihen, että omistajakunnilla ei olisi enää välttämättä mahdollisuutta käyttää HSY:tä virastojensa, koulujensa ja terveyskeskustensa jätehuoltopalveluiden tuottamisessa johtuen kuntayhtymän rajatuista toimintamahdollisuuksista kilpailluilla markkinoilla. Lisäksi HSY on mitoittanut esim. biojätteen käsittelyinvestointien kapasiteetin olettaen, että laitoksissa tullaan käsittelemään myös muilta kuin asuinkiinteistöiltä kerättyä biojätettä. Julkishallinnon kiinteistöiltä kerätyn biojätteen määrä on selvityksen mukaan noin 11 000 tonnia eli noin 30 % kaikilta kiinteistöiltä kuljetetusta biojätemäärästä.

Jätehuollon tuottavuuden kehittyminen

Jätehuollon tuottavuuden kehittymistä kuvaa toimintamenojen ja jätemäärien suhde. Toimintamenoista on eliminoitu sekä jätteenkuljetuksen käsittelymaksuosuuden läpilaskutuksen vähittäinen poistuminen sekä Uudenmaan Woima Oy:n porttimaksujen läpilaskutus.

5.2.3 Talous

Jätehuollon tuloslaskelma

x 1 000 euroa	TP 2015	ENN 2016	TAE 2017	TSE 2018	TSE 2019	Muutos-% 2017/2016
TOIMINTATULOT	**110 637**	**103 359**	**100 500**	**93 738**	**92 866**	**-2,8 %**
Myyntituotot	108 258	101 310	98 533	91 741	90 829	-2,7 %
Kuntaosuudet	0	0	0	0	0	-
Muut tuotot	2 379	2 049	1 967	1 997	2 037	-4,0 %
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**-**
TOIMINTAMENOT	**-90 600**	**-85 077**	**-81 615**	**-75 133**	**-74 728**	**-4,1 %**
Henkilöstömenot	-7 310	-6 763	-6 742	-6 742	-6 742	-0,3 %
Palvelujen ostot	-78 595	-74 837	-70 484	-64 309	-63 773	-5,8 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-2 194	-1 922	-2 180	-1 977	-2 132	13,4 %
Muut toimintakulut	-2 500	-1 556	-2 210	-2 105	-2 082	42,0 %
TOIMINTAKATE	**20 037**	**18 282**	**18 885**	**18 605**	**18 138**	**3,3 %**
RAHOITUSTULOT JA -MENOT	**-4 297**	**-3 278**	**-3 109**	**-2 910**	**-2 722**	**-5,1 %**
VUOSIKATE	**15 740**	**15 004**	**15 776**	**15 695**	**15 416**	**5,1 %**
POISTOT	**-15 665**	**-15 104**	**-14 830**	**-14 464**	**-14 135**	**-1,8 %**
TILIKAUDEN TULOS	**75**	**-100**	**946**	**1 231**	**1 281**	**-1045,1 %**
VARAUSTEN MUUTOKSET	**614**	**614**	**592**	**592**	**592**	**-3,6 %**
TULOVEROT	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**-**
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	**689**	**514**	**1 538**	**1 823**	**1 873**	**199,2 %**
Tuloslaskelman tunnuslukuja						
Toimintatuotot, prosenttia toimintakuluista	122,1 %	121,5 %	123,1 %	124,8 %	124,3 %	
Vuosikate, prosenttia keskimääräisistä poistonalaisista investoinneista	123,2 %	117,4 %	123,5 %	122,9 %	120,7 %	

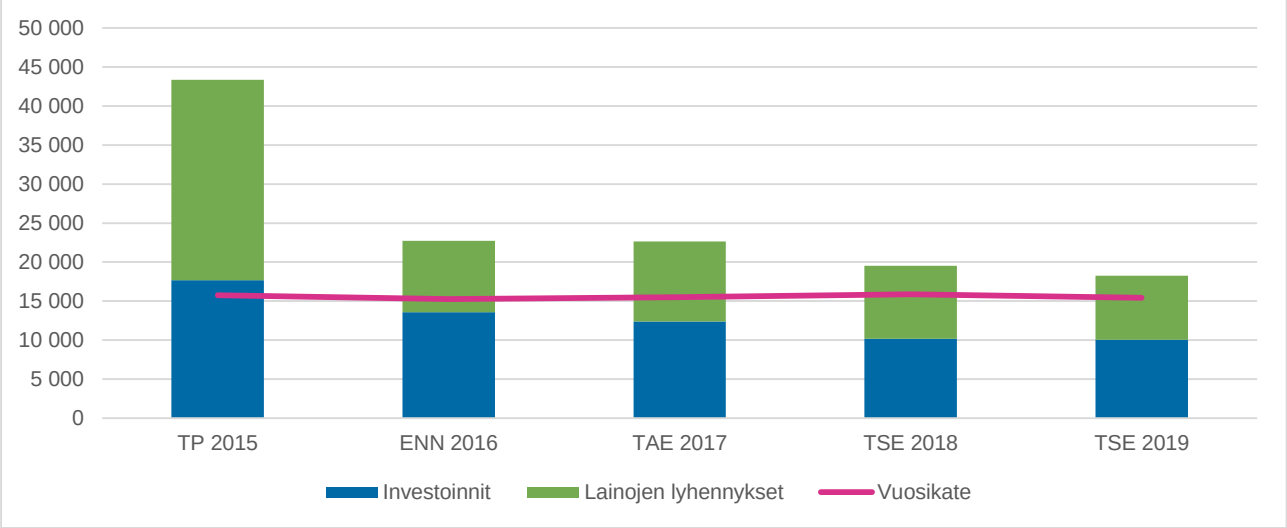
HSY:n tavoitteena on tuottaa kustannustehokkaasti pääkaupunkiseudun jätehuoltopalvelut siten, että jätehuollon asiakashintoihin ei tehdä tulevina vuosina yleisen hintatason nousua ylittäviä korotuksia. Pitkän aikavälin tavoitteena on parantaa omavaraisuusastetta ja tulorahoituksen riittävyyttä talouden tasapainon parantamiseksi. Talouden ennustamiseen liittyy kuitenkin epävarmuustekijöitä mm. toimialalla ja lainsäädännössä tapahtuvien muutosten johdosta. Lisäksi mm. Ämmässuon alueella tulevaisuudessa mahdollisesti toteutettavat uudet jätehuoltopalvelut ja yhteistyöjärjestelyt muiden toimijoiden kanssa vaikuttavat toimialan talouden kehitykseen.

Jätehuollon asiakaskiinteistöjen maksuihin ei ole oletettu reaalikorotuksia suunnitelmakaudella. Jätehuollon tuloslaskelman tuloja ja käyttömenoja pienentää suunnitelmakaudella jätteenkuljetuksen käsittelyosuuden läpilaskutuksen vaiheittainen lopettaminen. Jätteen vastaanottopaikalla HSY:n kilpailuttamilta kuljetusurakoitsijoilta on laskutettu tonniperusteinen vastaanottohinta, joka sitten on kompensoitu niille kuljetuspalvelujen ostomenoissa. Tällä järjestelyllä on mahdollistettu mm. se, että kilpailutetut kuljetusurakoitsijat ovat voineet tuoda halutessaan samassa kuormassa myös muuta kuin HSY:n

kilpailuttamien kuljetusten jätteitä. Jätevoimalan käyttöönoton myötä tästä käytännöstä on luovuttu uusissa kuljetusurakoissa.

Läpilaskutuskäytännön poistaminen ei vaikuta tulokseen, mutta se pienentää sekä tuloja että käyttömenoja. Vuonna 2017 arvioitu vaikutus tuloihin ja menoihin on n. 7,8 milj., vuonna 2018 n. 1,1 milj. ja vuonna 2019 n. 1,1 milj. euroa. Läpilaskutus poistuu kokonaisuudessaan vuoden 2019 loppuun mennessä, kun kaikki kuljetuksen urakka-alueet on uudelleen kilpailutettu.

Jätehuollon tulorahoituksen (vuosikate) riittävyys investointien ja lainanlyhennysten maksamiseen

Jätehuollon investoinnit

x 1 000 euroa	TP 2015	ENN 2016	TAE 2017	TSE 2018	TSE 2019	Muutos-% 2017/2016
ALUEPALVELULÄHTÖISET INVESTOINNIT	**6 024**	**5 543**	**5 715**	**1 605**	**1 583**	**3,1 %**
1 Sorttiasemien rakentaminen (uudet)	4 429	4 089	3 660	100	400	-10,5 %
2 Aluepalvelujen korjaus- ja täydennystyöt	563	734	1 775	975	600	141,8 %
3 Aluepalvelujen kalustohankinnat ja aluekeräysverkosto	1 032	720	280	530	583	-61,1 %
KÄSITTELYPALVELULÄHTÖISET INVESTOINNIT						
Ympäristövaikutusten hallinta	**2 011**	**3 121**	**2 800**	**2 300**	**2 800**	**-10,3 %**
4 Kaatopaikkakaasun keräys ja hyödyntäminen	734	206	200	200	700	-2,9 %
5 Vesien keräys ja johtaminen	980	1 845	1 550	1 050	1 050	-16,0 %
6 Viimeistelyrakenteet	298	1 070	1 050	1 050	1 050	-1,9 %
Alueiden ja toimintojen kehittäminen ja niiden vaatimat investoinnit	**9 235**	**3 961**	**3 070**	**4 549**	**3 199**	**-22,5 %**
7 Biojätteen käsittely ja mädätyskaasun hyödyntäminen	7 496	1 922	1 400	1 729	1 429	-27,2 %
8 Ämmässuon laajennusalue	275	677	550	650	1 250	-18,8 %
9 Infran kehittäminen ja sen vaatimat investoinnit	804	942	750	1 050	500	-20,4 %
10 Käsittelypalvelujen koneet ja laitteet	661	370	270	120	20	-27,0 %
11 Energiainvestoinnit	0	50	100	1 000	0	100,0 %
MUUT INVESTOINNIT						
Kuljetuspalvelulähtöiset investoinnit	**153**	**500**	**200**	**200**	**183**	**-60,0 %**
12 Jätteenkuljetuksen keräyskalusto	153	500	200	200	183	-60,0 %
Muut toimintaa tukevat investoinnit	**274**	**450**	**617**	**1 517**	**2 267**	**37,1 %**
13 Maahankinnat	0	200	200	200	1 500	0,0 %
14 Muut investoinnit	274	250	417	1 317	767	66,8 %
Jätehuollon investoinnit yhteensä	**17 697**	**13 575**	**12 402**	**10 171**	**10 032**	**-8,6 %**

Jätehuollossa investoidaan materiaalihyötykäytön ja energiatehokkuuden tehostamiseen sekä ympäristövaikutusten hallintaan

Aluepalvelulähtöisistä investoinneista vuoden 2016 kesällä aloitettiin Jorvaksen Sortti-aseman rakennustyöt. Rakennustöitä jatketaan vuoden 2017 aikana niin, että Sortti-asema on käyttöönotettavissa loppuvuodesta 2017. Kivikon kiinteistön piha-alueita korjataan ja rakennusten energiatehokkuutta parannetaan vastaamaan nykyvaatimuksia. Vaarallisten jätteiden piha-alue katetaan vuosien 2017 ja 2018 aikana työturvallisuuden ja jätteenkäsittelyn parantamiseksi.

Ämmässuon jätteenkäsittelykeskuksessa jatketaan ympäristövaikutusten hallinnan ja alueiden sekä toimintojen kehittämiseen liittyviä tehtäviä. Käsittelypalvelulähtöisistä investoinneista käynnistettiin vuoden 2016 aikana Ämmässuon jätteenkäsittelykeskuksen uuden tasausaltaan rakennustyöt. Uusi tasausallas rakennetaan viranomaisten vaatimuksesta ja sillä varmistetaan jätevesien riittävä tasausallaskapasiteetti. Uusi tasausallas pinnoitetaan vielä vuoden 2018 aikana, jonka jälkeen käynnistetään vuonna 1987 valmistuneen vanhan päätasausaltaan saneeraustyöt. Kaatopaikkojen pintarakenteita rakennetaan viranomaisten ja ympäristölupien edellyttämällä tavalla niin, että vuosittain valmistuu noin 1 - 2 hehtaarin laajuinen alue uutta pintarakennetta. Lisäksi kaatopaikkakaasun keräysverkostoa korjataan ja laajennetaan vuosittain.

Biojätteen käsittelylaitosten toimintavarmuuteen panostetaan tekemällä ylläpitosaneerauksia ja asfaltoimalla kompostointituotteiden jälkikypsytyskenttiä. Suunnitelmakaudella kompostointikenttiä on tarpeen laajentaa mm. jätevesilietteiden käsittelytarpeita varten. Jätevoimalassa syntyvän tuhkan loppusijoituspaikan (T1)

sulkemiseen valmistaudutaan rakenteellisin toimenpitein ja suunnitelmakauden loppupuolella varaudutaan käynnistämään uuden vaarallisen jätteen kaatopaikan (tuhkasolujen T2 ja T3) rakennustyöt.

Uusituvan energian käyttöä edistetään varautumalla aurinkoenergian hyödyntämiseen HSY:n toimipisteissä.

Muina investointeina varaudutaan Seutulan käytöstä poistetun kaatopaikka-alueen perustilan selvittämiseen ja kunnostamiseen viranomaisten edellyttämällä tavalla. Seutulan alueen suunnitelmallinen kehittäminen kiertotalouden tarpeisiin sisältyy suunnitelmakauden vuosien 2018 ja 2019 investointihankkeisin.

Jätehuollon rahoituslaskelma

x 1 000 euroa	TP 2015	ENN 2016	TAE 2017	TSE 2018	TSE 2019
Tulorahoitus					
Vuosikate	15 740	15 004	15 776	15 695	15 416
Tulorahoituksen korjauserät	-109	80	80	80	80
Investoinnit					
Käyttöomaisuusinvestoinnit	-17 697	-13 575	-12 402	-10 171	-10 032
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0	0	0	0	0
Toiminnan ja investointien rahavirta	**-2 067**	**1 509**	**3 454**	**5 604**	**5 464**
Lainakannan muutokset					
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0	15 000	6 800	3 700	2 800
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-25 665	-9 169	-10 259	-9 355	-8 252
Lyhytaikaisten lainojen muutos	16 300	0	0	0	0
Muut maksuvalmiuden muutokset	1 107	0	0	0	0
Rahoituksen rahavirta	**-8 258**	**5 831**	**-3 459**	**-5 655**	**-5 452**
Rahavarojen muutos	**-10 325**	**7 340**	**-5**	**-51**	**12**
Rahavarat 31.12.	-7 224	116	111	60	72
Rahavarat 1.1.	3 101	-7 224	116	111	60
Rahoituslaskelman tunnuslukuja					
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä, eur	-16 118	-13 088	-7 946	1 459	13 964
Investointien tulorahoitus %	88,9 %	110,5 %	127,2 %	154,3 %	153,7 %
Lainanhoitokate	0,67	1,47	1,41	1,52	1,65
Kassan riittävyys (pv)	-19,1	0,4	0,4	0,2	0,3

Jätehuollon taseen keskeisiä eriä

x 1 000 euroa	TP 2015	ENN 2016	TAE 2017	TSE 2018	TSE 2019
Pysyvät vastaavat (käyttöomaisuus)	217 538	216 009	213 581	209 288	205 185
Oma pääoma	27 222	27 736	29 274	31 097	32 970
Pitkäaikainen vieras pääoma (korollinen)	161 538	167 369	163 910	158 255	152 803
- lainat jäsenkunnilta	*0*	*0*	*0*	*0*	*0*
- lainat ulkopuolisilta rahoituslaitoksilta	*161 538*	*167 369*	*163 910*	*158 255*	*152 803*
Omavaraisuusaste (%)	14,2 %	13,8 %	14,4 %	15,2 %	16,0 %

5.3 Seutu- ja ympäristötieto

5.3.1 Toiminta

Toimimme ympäristön tilan parantamiseksi

Edistämme ilmanlaadun huomioon ottamista kaupunkisuunnittelussa. Toteutamme ilmansuojelusuunnitelman mukaisia toimenpiteitä ilmanlaadun parantamiseksi ja haittojen vähentämiseksi. Toimenpiteiden tehokkuutta seurataan ilmanlaatumittauksin sekä arvioimalla raja-arvon ylitysalueet ja altistujien määrä vuosittain.

HSY tuottaa tiedot kaupunkiseudun kasvihuonekaasupäästöistä. Seudun ilmastotyötä sekä smart&clean -toimintaa kuvaavia indikaattoreita valmistellaan ja päivitetään yhteistyössä jäsenkaupunkien, HSL:n ja muiden sidosryhmien kanssa. Seudun parhaista ilmastotoimista julkaistaan *Ilmastotyö etenee* -katsaus. Kaupunkiseudun sopeutumisen toimintalinjoja päivitetään ja seudullista yhteistyötä tiivistetään.

Vastaamme ilmanlaadun mittausverkon ja seudullisen perusrekisterin toimivuudesta

Pääkaupunkiseudun ilmanlaatua seurataan jatkuvasti seitsemässä kiinteässä mittauspisteessä sekä neljällä siirrettävällä mittausasemalla erityyppisissä kaupunkiympäristöissä. Mittauksin seurataan tärkeimpien kaupunki-ilman epäpuhtauksien pitoisuuksia. Uudella pysyvällä mittausasemalla Mäkelänkadulla seurataan monipuolisesti ilmanlaatua katukuilussa: Hiukkasten lukumääräjakaumaa ja koostumusta mitataan siellä jatkuvatoimisesti. Lisäksi HSY mittaa ilmanlaatua muualla Uudellamaalla kahdella mittausasemalla alueen kuntien ja Uudenmaan ELY-keskuksen kanssa tehtyjen sopimusten mukaisesti. HSY:n Ämmässuon jätteenkäsittelykeskuksen alueella jatketaan ilmanlaadun mittauksia sekä kartoitetaan metaanipäästöjä.

HSY:n koordinoima pääkaupunkiseudun rekisteriyhteistyöryhmä huolehtii Seudullisen perusrekisterin yhteistyösopimuksen mukaisista tehtävistä. Seudullisessa perusrekisterissä (SePe) ylläpidetään pääkaupunkiseudun ajantasaisia ja yhtenäisiä rekisteri- ja paikkatietoja. Keskeiset tiedot julkaistaan vuosittain SeutuCD-aineistopakettina. SePen selainpohjaista karttakäyttöliittymää SeutuRuutua ylläpidetään ja kehitetään.

Tuotamme palveluita sidosryhmien tarpeisiin

HSY tuottaa pääkaupunkiseudun energiantuotantoyhtiöille, Helsingin satamalle ja Helsinki-Vantaa lentoasemalle niiden ympäristölupien edellyttämät ilmanlaatutiedot. Pääkaupunkiseudun kaupunkisuunnittelijoille järjestetään *Kaupunkisuunnittelulla parempaa ilmanlaatua ja ilmastoa* -seminaari.

Pääkaupunkiseudun kaupunkien suunnittelijoille ja muille sidosryhmille järjestetään vuosittainen paikkatietoseminaari sekä seudullisten paikkatietopalvelujen käyttökoulutuksia ja esittelytilaisuuksia.

HSY toteuttaa toimintaympäristön seurantaa maankäytön, asumisen ja liikenteen yhteistyössä Helsingin seudulla sekä koordinoi Helsingin seudun asuntotoimikunnan ja tonttitoimikunnan työtä. Tonttitoimikunta edustaa sidosryhmiä HSY:n valmistellessa vuosittaista ehdotusta valtion lainoittamassa asuntotuotannossa sovellettavista tonttien enimmäishinnoista Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARAlle.

HSY raportoi vuosittain Helsingin seudun yritystoiminnasta yhteistyössä sidosryhmien kanssa. Pääkaupunkiseudun kuntien kanssa toteutetaan yhteinen ortoilmakuva- sekä maanpeiteaineistohankinta. HSY jatkaa myös paikkatietoyhteistyötä HSL:n kanssa yhteisen paikkatietoryhmän puitteissa ja osallistuu seudun tietotuotannon yhteistyöhön Helsingin Tietokeskuksen koordinoimissa yhteistyöryhmissä.

Edistämme alueen materiaali- ja energiatehokkuuden parantamista

Tuotamme tiedot pääkaupunkiseudulla eri toimialoilla syntyneistä jätteistä Petra-jätevertailun ja Pääkaupunkiseudun jätevirrat -palvelun avulla. HSY selvittää myös mahdollisuuksia pilotoida paikkatietopohjaista työkalua seudullisten maamassavirtojen hallintaan. Seudun energia- ja materiaalitehokkuuden toteutumista edistetään myös selvittämällä HSY:n oman toiminnan energia-ja materiaalitaseet.

Toimintamme vahvistaa myönteistä mielikuvaa HSY:stä

Ylläpidämme ja kehitämme HSY:n avoimen datan karttapalvelua ja avoimia paikkatietorajapintoja. HSY osallistuu avoimeen lähdekoodiin perustuvan paikkatietopalvelun yhteiskehittämiseen osana Maanmittauslaitoksen koordinoimaa Oskari-verkostoa. Seutu- ja ympäristötietoja avataan HSY:n avoimen datan palvelussa HSY:n linjauksen mukaisesti. Tietojen avaamisessa tehdään yhteistyötä Helsinki Region Infosharen (HRI) kanssa.

Ilmanlaatutiedot julkaistaan ajantasaisesti HSY:n verkkosivuilla ja ilmanlaatuportaalissa, jonka kautta reaaliaikainen ilmanlaatutieto on saatavissa avoimessa rajapinnassa. Ilmanlaadusta tiedotetaan arkipäivisin radiossa, TV:ssä ja sanomalehdissä sekä Twitterissä. Ilmanlaatuviestintää kehitetään parantamalla alueellista kattavuutta ja ottamalla käyttöön ilmanlaatuennusteet. Avoimen datan hyödyntämiseen pohjautuvia ilmanlaadun viestintämenetelmiä ja palveluita kehitetään ja edistetään.

Pääkaupunkiseudun ilmastoseminaariin sekä sopeutumisen seminaariin kootaan ajankohtaisinta tietoa ja parhaita esimerkkejä ilmastotyöstä. Kohderyhmänä ovat pääkaupunkiseudun kaupunkien eri hallintokunnat, päättäjät ja muut HSY:n sidosryhmät. Kaupunkien kasvihuonekaasupäästöjä ja ilmastotoimia esitellään päättäjille ja medialle keväällä järjestettävällä ilmastoaamiaisella.

Rakennamme innovatiivista hankeyhteistyötä kaupunkiseuduilla

Ilmastohankkeissa järjestetään työpajoja kaupunkien ja muiden sidosryhmien edustajille. HSY osallistuu kansainväliseen *Sustainable measures for achieving resilient transportation in metropolitan regions (SMART-MR)* -hankkeeseen, jossa edistetään kestäviä vähähiilisiä matkaketjuja kaupunkiseudulla. Hanke kestää vuoteen 2021.

HSY osallistuu tutkimuksiin, joissa selvitään eri tekijöiden vaikutusta ilmanlaatuun sekä ilmansaasteille altistumista ja niiden terveysvaikutuksia (SATULA, Ympäristöterveyskysely). Lisäksi osallistutaan kehityshankkeisiin, joilla pyritään vähentämään päästöjä ja niiden haittoja. Painopistealueita ovat puunpolton ja liikenteen vaikutukset sekä katupöly (Urbaani puuvaja, INKA-ilma/EAKR, CITYZER, KALPA, Thing2Data). Tutkimushankkeissa on tavoitteena kehittää ja ottaa käyttöön uusia innovatiivisia ilmanlaadun seuranta- ja viestintämenetelmiä. Tutkimuksia toteutetaan verkostoyhteistyössä alan tutkimuslaitosten ja muiden toimijoiden kanssa.

5.3.2 Talous

Seutu- ja ympäristötiedon tuloslaskelma

x 1 000 euroa	TP 2015	ENN 2016	TAE 2017	TSE 2018	TSE 2019	Muutos-% 2017/2016
TOIMINTATULOT	**4 563**	**4 837**	**4 937**	**5 054**	**5 096**	**2,1 %**
Myyntituotot	771	789	852	827	827	8,0 %
Kuntaosuudet	3 646	3 734	3 785	3 827	3 869	1,4 %
Muut tuotot	146	314	300	400	400	-4,5 %
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**-**
TOIMINTAMENOT	**-4 309**	**-4 841**	**-4 968**	**-4 963**	**-4 911**	**2,6 %**
Henkilöstömenot	-2 153	-2 338	-2 365	-2 349	-2 349	1,2 %
Palvelujen ostot	-1 884	-2 206	-2 312	-2 258	-2 206	4,8 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-146	-133	-134	-134	-134	0,8 %
Muut toimintakulut	-127	-164	-157	-222	-222	-4,3 %
TOIMINTAKATE	**253**	**-4**	**-31**	**91**	**185**	**734,9 %**
RAHOITUSTULOT JA -MENOT	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**-**
VUOSIKATE	**253**	**-4**	**-31**	**91**	**185**	**734,9 %**
POISTOT	**-223**	**-245**	**-250**	**-235**	**-220**	**2,0 %**
TILIKAUDEN TULOS	**30**	**-249**	**-281**	**-144**	**-35**	**13,0 %**
VARAUSTEN MUUTOKSET	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**-**
TULOVEROT	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**-**
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	**30**	**-249**	**-281**	**-144**	**-35**	**13,0 %**

Seutu- ja ympäristötiedon investoinnit

x 1 000 euroa	TP 2015	ENN 2016	TAE 2017	TSE 2018	TSE 2019	Muutos-% 2017/2016
Seutu- ja ympäristötiedon investoinnit	255	210	210	210	210	0,0 %

5.4 Asiakaspalvelu

5.4.1 Tavoitteet

Strateginen päämäärä	TTS 2017 - 2019 tavoite	TA 2017 mittari	TA 2017 tavoitearvo
3. HSY:n palvelut vastaavat asiakasryhmien tarpeisiin ja asukaskokemus on parantunut	Sähköisten asiointipalvelujen käyttö lisääntyy	% vesimittarilukemista sähköisesti	40 %
3. HSY:n palvelut vastaavat asiakasryhmien tarpeisiin ja asukaskokemus on parantunut	Sähköisten asiointipalvelujen käyttö lisääntyy	% jätepalvelutilauksista sähköisesti	47 %

Toimenpiteet 2017

- Etäluennan ratkaisuja ja itsepalveluasiointia kehitetään
- Asiakaspalvelun henkilöstö opastaa asiakkaita sähköisten asiointipalvelujen käytössä
- Sähköiset asiointipalvelut näkyvät hyvin ja löytyvät helposti HSY:n nettisivuilta.

Strateginen päämäärä	TTS 2017 - 2019 tavoite	TA 2017 mittari	TA 2017 tavoitearvo
3. HSY:n palvelut vastaavat asiakasryhmien tarpeisiin ja asukaskokemus on parantunut	Asukkaiden arvio HSY:n kokonaisonnistumisesta paranee	Asukkaiden kyselyssä antama arvosana	3,87

Toimenpiteet 2017

- Asiakaspalvelussa ylläpidetään ja tuetaan ASKO-mallia (Asiakaskohtaamisen malli)
- PaKo-hankkeen läpivienti (Palvelujen konseptointi)

5.4.2 Toiminta

Suunnitelmakaudella panostetaan sähköisten asiointipalvelujen käytön lisäämiseen mm. etäluennan ratkaisuja ja itsepalveluasiointia kehittämällä, jotka ovat keskeisiä toimenpiteitä asiakaspalvelun tuottavuuden lisäämiseksi. Lisäksi asiakaspalvelun toimintaa tehostetaan mm. prosesseja ja työtapoja kehittämällä sekä henkilöstöä kouluttamalla.

Asiakaspalvelussa panostetaan vahvasti palvelun laatuun, toimintojen vakiinnuttamiseen sekä uusien toimitilojen tuomiin vaatimuksiin. Asiakaspalvelun vetovastuulla olevassa palveluiden konseptointihankkeessa (PaKo) konseptoidaan ja tuotteistetaan HSY:n palveluita asiakkaita ja henkilökuntaa aktiivisesti osallistamalla. Hankkeen osana toteutetun suurasiakaspilotin pohjalta muodostetaan ja viedään käytäntöön palvelumalli HSY:n suurasiakkaille. Sähköisten asiointipalvelujen kehittämisen veturina puolestaan toimii liittyminen suomi.fi -palveluun, joka tarjoaa meille mm. ratkaisun asiakkaiden sähköiseen tunnistamiseen.

Asiakaspalvelukeskuksessa jatketaan systemaattisesti palvelun laadun kehittämistä ASKO -mallin (asiakaskohtaamisen malli) mukaisesti. Lisäksi panostetaan valmiuksiin toimia tehokkaasti poikkeavissa tilanteissa, kuten ruuhkapiikeissä, jotta palvelun saavutettavuus ja laatu eivät kärsi.

Helmikuussa 2016 asiakaspalveluun keskitetyssä sopimushallinnassa ryhdytään yhtenäistämään jäte- ja vesihuollon sopimushallinnan käytäntöjä ja toimintaa vakiinnutetaan. Lisäksi asiakaspalvelu on aktiivisesti mukana kaikessa asiakkuuksiin liittyvässä kehittämistyössä, kuten laskutusjärjestelmäprojektissa.

5.4.3 Talous

Asiakaspalvelun tuloslaskelma

Tuloslaskelma ei ole vertailukelpoinen vuosien 2015 ja 2016 välillä 1.2.2016 tehdyn organisaatiomuutoksen vuoksi. Muutoksessa laskutus ja perintä siirrettiin asiakaspalvelusta osaksi ohjauksen ja kehittämisen talousyksikköä ja toimialoilta siirrettiin sopimushallinnan tehtävät asiakaspalveluun.

x 1 000 euroa	TP 2015	ENN 2016	TAE 2017	TSE 2018	TSE 2019	Muutos-% 2017/2016
TOIMINTATULOT	**2 482**	**2 218**	**2 424**	**2 328**	**2 275**	**9,3 %**
Myyntituotot	2 474	2 218	2 424	2 328	2 275	9,3 %
Kuntaosuudet	0	0	0	0	0	-
Muut tuotot	7	0	0	0	0	-
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**-**
TOIMINTAMENOT	**-2 312**	**-2 037**	**-2 242**	**-2 175**	**-2 146**	**10,1 %**
Henkilöstömenot	-1 648	-1 369	-1 442	-1 395	-1 375	5,4 %
Palvelujen ostot	-469	-481	-631	-614	-614	31,2 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-39	-16	-10	-10	-10	-37,5 %
Muut toimintakulut	-155	-171	-159	-156	-147	-7,0 %
TOIMINTAKATE	**170**	**181**	**182**	**153**	**129**	**0,6 %**
RAHOITUSTULOT JA -MENOT	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**-**
VUOSIKATE	**170**	**181**	**182**	**153**	**129**	**0,6 %**
POISTOT	**-170**	**-181**	**-182**	**-153**	**-129**	**0,6 %**
TILIKAUDEN TULOS	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**-100,0 %**
VARAUSTEN MUUTOKSET	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**-**
TULOVEROT	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**-**
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**-100,0 %**

Asiakaspalvelun investoinnit

x 1 000 euroa	TP 2015	ENN 2016	TAE 2017	TSE 2018	TSE 2019	Muutos-% 2017/2016
Asiakaspalvelun investoinnit	304	210	200	20	20	-4,8 %

5.5 Tukipalvelut

5.5.1 Toiminta

Uusien tietojärjestelmien käyttöönotto muuttaa hankintojen toimintamalleja

Vuoden 2016 lopussa otetaan käyttöön uusi hankinta- ja varastonhallintajärjestelmä. Samaan järjestelmäkokonaisuuteen kuuluu myös taloushallinnon ja investointien projektinhallinnan järjestelmät. Uusien järjestelmien käyttöönotto muuttaa merkittävästi erityisesti hankinnan toimintamalleja. Hankintojen toteutumista raportoidaan johtoryhmälle osavuosikatsausten yhteydessä. Hankintatoimen tehokkuutta seurataan edelleen hankintojen ostoskorilla. Ostoskoriin on valittu HSY:n toiminnassa merkittävässä roolissa olevia palveluja ja materiaaleja, joiden hintakehitystä seurataan indeksikorjaukset huomioiden. Ostoskorin sisältöä täydennetään tarpeen mukaan.

Ympäristönäkökohdat ovat näkyvästi esillä suunnitelmakauden tavoitteissa. Hankintapalvelujen osalta tämä tarkoittaa sitä, että hankintaprosessissa ympäristökriteerit huomioidaan palvelu- ja laitehankinnoissa sekä materiaalihankinnoissa aikaisempaa laajemmin.

Tietosuojan kehittäminen edellyttää toimenpiteitä

Tietohallinnossa panostetaan erityisesti tietosuojan ja tietoturvan kehittämiseen. EU:n yleinen tietosuoja-asetus korvaa useimmat henkilötietolain säännökset. Asetuksen sisältö hyväksyttiin 15.12.2015. Asetuksen vaatimuksilla on kahden vuoden siirtymäaika, joten niistä tulee velvoittavia vuonna 2018. Vaatimusten noudattamista tehostetaan tuntuvilla sanktioilla, joiden suuruus voi olla jopa 4 % liikevaihdosta. Talousarviossa on varauduttu HSY:n tietosuojan ja tietoturvan saattamiseen asetuksen mukaiseksi.

Vuoden 2016 aikana toteutetaan mobiilioperaattorin kilpailutus. Mahdollinen operaattorin vaihto voi olla työmäärältään merkittävä ja vaihdon yhteydessä on panostettava erityisesti toimintavarmuuden ylläpitoon. Tietohallinnon omassa toiminnassa panostetaan edelleen henkilöstön kouluttamiseen uusiin rooleihin ja vastuisiin. Vuonna 2016 toteutettu IT-laitteiden leasingmalliin siirtyminen tehostaa laiterekisterin hallintaa ja laitteiden hankinnassa huomioidaan uusien toimitilojen asettamat vaatimukset laitekokonaisuudelle.

Asiakirjahallinnossa on varauduttu sähköisen kokoushallinnan käyttöönottoon, mikä edellyttää uusia järjestelmähankintoja sekä laitteita sähköiseen allekirjoitukseen. Sähköinen arkistointi lisää tuottavuutta ja säästää arkistointitilaa.

Muutto uusiin toimitiloihin vuoden 2017 lopussa

HSY:n toimistovaltaisen henkilöstön uudet toimitilat Ilmalassa valmistuvat vuoden 2017 lopussa. Kiinteistöpalveluissa on varauduttu sekä suunnitteluun liittyviin että muutosta aiheutuviin, kertaluonteisiin kustannuksiin. Nykyisten toimitilojen tulevaa käyttöä selvitetään ja tavoitteena on HSY:n omistamien tilojen myynti tai vuokraus.

Toimitiloihin ja kiinteistöihin liittyvien yhteisten palveluiden kehittämistä jatketaan edelleen. Toiminnan kustannustehokkuutta ja palvelun laatua parannetaan yhtenäistämällä prosesseja ja laajentamalla toimintaa myös kalusteiden hankintaan ja tilojen kokonaissuunnitteluun. Toimitilojen kuntoarvioilla ennakoidaan korjaustarpeet ja saadaan kiinteistöjen ylläpitoon pitkän aikavälin suunnitelmallisuutta. Kiinteistöjen ja toimitilojen käyttökulujen seurantaa tehostetaan. Energiatehokkuutta parannetaan ottamalla käyttöön uutta tekniikkaa ja energian kulutuksen seurantaa viedään aiempaa tarkemmalle tasolle. Seurannassa saatua tietoa käytetään energiatehokkuutta parantavien toimenpiteiden suunnittelussa ja toteutuksessa.

Ajoneuvojen tekniikan kehittyminen mahdollistaa siirtymisen pienempipäästöisten ajoneuvojen käyttöön, mitä myös kiristyneet päästörajat edellyttävät. Kaasu- ja sähköautojen hankinta on ensisijainen vaihtoehto sikäli kuin markkinoilta löytyy tarpeeseen sopivaa kalustoa. Polttoaineen kulutuksen seurantaa tehostetaan ja ajoneuvojen käyttäjiä ohjataan taloudelliseen ajotapaan.

5.5.2 Talous

x 1 000 euroa	TP 2015	ENN 2016	TAE 2017	TSE 2018	TSE 2019	Muutos-% 2017/2016
TOIMINTATULOT	**6 540**	**6 648**	**6 696**	**6 952**	**6 942**	**0,7 %**
Myyntituotot	6 319	6 434	6 696	6 952	6 942	4,1 %
Kuntaosuudet	0	0	0	0	0	-
Muut tuotot	221	214	0	0	0	-100,0 %
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**-**
TOIMINTAMENOT	**-6 062**	**-6 160**	**-6 279**	**-6 227**	**-6 231**	**1,9 %**
Henkilöstömenot	-3 426	-3 183	-3 142	-3 110	-3 110	-1,3 %
Palvelujen ostot	-2 132	-2 384	-2 526	-2 506	-2 506	6,0 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-175	-216	-195	-188	-188	-9,7 %
Muut toimintakulut	-329	-377	-416	-423	-427	10,3 %
TOIMINTAKATE	**479**	**488**	**417**	**725**	**711**	**-14,5 %**
RAHOITUSTULOT JA -MENOT	**-4**	**0**	**0**	**0**	**0**	**-**
VUOSIKATE	**474**	**488**	**417**	**725**	**711**	**-14,5 %**
POISTOT	**-474**	**-487**	**-417**	**-725**	**-711**	**-14,4 %**
TILIKAUDEN TULOS	**0**	**1**	**0**	**0**	**0**	**-100,0 %**
VARAUSTEN MUUTOKSET	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**-**
TULOVEROT	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**-**
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	**0**	**1**	**0**	**0**	**0**	**-100,0 %**

Tukipalvelujen toimintamenoja kasvattavat varautuminen tietosuojan ja tietoturvan parantamiseen liittyvät ulkopuoliset palveluhankinnat sekä uusiin toimitiloihin muutosta aiheutuvat kustannukset.

Tukipalvelujen investoinnit

x 1 000 euroa	TP 2015	ENN 2016	TAE 2017	TSE 2018	TSE 2019	Muutos-% 2017/2016
Tukipalvelujen investoinnit	357	320	2 477	100	100	674,1 %

Tukipalvelujen investoinneissa vuonna 2016 varaudutaan uusien toimitilojen kalusteiden ja laitteistojen hankintaan sekä tietoliikenneyhteyksien rakentamiseen. Energiatehokkuuden parantamiseksi varaudutaan aurinkopaneelien asentamiseen uuden toimitilan katolle. Ilmalan vesitornien nykyisten tilojen hyödyntäminen edellyttää pienimuotoista remonttia ainakin Länsisalin ja arkiston tiloissa. Suunnitelmakaudella varaudutaan lisäksi ohjelmistohankintoihin sekä pilvipalveluiden käyttöönottoon. Kiinteistöjen osalta kulunvalvontajärjestelmän uusiminen jatkuu.

5.6 Johto, ohjaus ja kehittäminen

5.6.1 Toiminta

Uusilla tietojärjestelmillä ja prosessien kehittämisellä parannetaan tuottavuutta

Johdon, ohjauksen ja kehittämisen perustoiminnassa ei odoteta tapahtuvan suuria muutoksia suunnitelmakaudella. Tuottavuuden parantamiseksi toimintaa kehitetään pitkäjänteisesti mm. eri prosesseissa aiemmin käsin tehtäviä työvaiheita automatisoimalla. Hallintoyksikössä vuonna 2017 keskeisenä toimenpiteenä on uuden kuntalain mahdollistamaan sähköiseen kokouskäytäntöön siirtyminen. Kehittämisyksikössä toteutetaan toimintajärjestelmän auditoinnit sekä niiden edellyttämät korjaavat toimenpiteet sovitun aikataulun mukaisesti. Lisäksi riskienhallinnan ja projektinhallinnan prosesseja ja niitä tukevia ohjelmistoja kehitetään edelleen.

Talousyksikössä suunnitelmakaudella otetaan käyttöön uusi laskutusjärjestelmä, jolla korvataan toimialojen vanhat, erilliset laskutusjärjestelmät. Järjestelmäkustannusten alentumisen lisäksi säästöjä haetaan kilpailuttamalla laskujen tulostus- ja postituspalvelut sekä siirtymisellä enenevästi sähköiseen laskutukseen. Järjestelmäuudistuksen lisäksi laskutusprosessit käydään läpi ja yhdenmukaistetaan parhaiden käytäntöjen löytämiseksi.

Vuoden 2017 alussa otetaan käyttöön automatisoidumpi tilauksesta maksuun -prosessi, joka tehostaa ostolaskujen käsittelyä. Toiminnanohjausjärjestelmässä otetaan vuoden alusta käyttöön uusia, myös talouden toimintaa tehostavia osia, kuten projektihallinta ja hankinta. Henkilöstöhallinnossa jatketaan HR-prosessien sähköistämistä. Viestinnän ja neuvonnan sekä toimialojen yhteisellä toiminnan suunnitelulla varmistetaan, että tuotetut palvelut ovat tarpeellisia. Ulkopuolelta hankittujen palvelujen ja tuotteiden kilpailutuksilla haetaan tarpeisiin kustannustehokkaimmat ratkaisut.

T&K&I-hankkeiden osuutta liikevaihdosta pyritään kasvattamaan seuraamalla ja tiedottamalla tehokkaasti eri rahoitusinstrumenttien hauista sekä hyödyntämällä ideasalkkua valmistelussa. Lisäksi luodaan hankevalmisteluverkosto.

Viestinnällä ja neuvonnalla luodaan hyvää yhteisökuvaa

HSY:n hyvää mainetta edennetään ja ylläpidetään maineenhallintasuunnitelman mukaisesti. Kriisi- ja erityistilanneviestintää kehitetään jatkuvasti ja säilytetään siinä hyvä, luotettava taso. Vuorovaikutteisuutta lisätään ja ollaan aktiivisesti läsnä sosiaalisen median kanavissa. Verkkosivut ja intranet Hessu ovat edelleen tärkeimmät viestintäkanavat ja niitä kehitetään suunnitellusti.

Sidosryhmille järjestetään seminaareja ja työpajoja, joista tärkeimmät ovat HSY:n ilmastoseminaari ja isännöitsijäseminaari. Lapsille suunnataan neuvontaa kummikoulujen, oppimateriaalien, tehtäväkirjan ja Yrityskylä-konseptin muodossa. Seudun ekotukihenkilöille järjestetään koulutusta kaikista HSY:n teemoista ja ylläpidetään sekä kehitetään HSY:n omaa ekotukihenkilötoimintaa.

Vesihuollon asioissa kampanjoidaan mm. hanaveden brändäykseen, viemärietikettiin ja haitallisiin kemikaaleihin liittyen yhdessä VVY:n kanssa. Jätehuollon neuvonnassa jatketaan Kiitos kun lajittelet ja jätteen määrän vähentämisen teemoilla. Asukkaiden hiilijalanjäljen pienentämiseen tähtääviä tapahtumia ja kampanjoita toteutetaan liittyen mm. energiatehokkuuteen ja uusiutuvan energian lisäämiseen sekä kevyen liikenteen edistämiseen.

5.6.2 Talous

Johdon, ohjauksen ja kehittämisen tuloslaskelma

Tuloslaskelma ei ole vertailukelpoinen vuosien 2015 ja 2016 välillä 1.2.2016 tehdyn organisaatiomuutoksen vuoksi. Muutoksessa laskutus ja perintä siirrettiin asiakaspalvelusta osaksi ohjauksen ja kehittämisen talousyksikköä ja toimialoilta siirrettiin sopimushallinnan tehtävät asiakaspalveluun.

x 1 000 euroa	TP 2015	ENN 2016	TAE 2017	TSE 2018	TSE 2019	Muutos-% 2017/2016
TOIMINTATULOT	**7 440**	**8 807**	**8 600**	**9 036**	**9 410**	**-2,3 %**
Myyntituotot	6 963	8 290	8 161	8 602	8 976	-1,6 %
Kuntaosuudet	408	408	408	408	408	0,0 %
Muut tuotot	69	108	31	26	26	-71,4 %
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**-**
TOIMINTAMENOT	**-7 061**	**-8 346**	**-8 063**	**-8 318**	**-8 708**	**-3,4 %**
Henkilöstömenot	-4 048	-4 956	-4 943	-4 788	-4 756	-0,3 %
Palvelujen ostot	-2 614	-2 954	-2 669	-2 986	-3 407	-9,7 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-126	-130	-121	-121	-121	-6,6 %
Muut toimintakulut	-274	-307	-330	-423	-424	7,6 %
TOIMINTAKATE	**378**	**461**	**537**	**718**	**702**	**16,6 %**
RAHOITUSTULOT JA -MENOT	**1 162**	**500**	**500**	**500**	**500**	**0,0 %**
VUOSIKATE	**1 540**	**961**	**1 037**	**1 218**	**1 202**	**7,9 %**
POISTOT	**-357**	**-460**	**-537**	**-718**	**-702**	**16,7 %**
TILIKAUDEN TULOS	**1 183**	**501**	**500**	**500**	**500**	**-0,1 %**
VARAUSTEN MUUTOKSET	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**-**
TULOVEROT	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**-**
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	**1 183**	**501**	**500**	**500**	**500**	**-0,1 %**

Johdon, ohjauksen ja kehittämisen investoinnit

x 1 000 euroa	TP 2015	ENN 2016	TAE 2017	TSE 2018	TSE 2019	Muutos-% 2017/2016
Ohjauksen ja kehittämisen investoinnit	229	485	2 114	350	100	335,9 %

Liite 1: Strategian indikaattorit

Strateginen päämäärä	Indikaattori	Lähtötaso 2013	Toteutuma 2014	Toteutuma 2015	Tavoitearvo 2016	Tavoitearvo 2018	Tavoitearvo 2020
1. Ympäristön tila on parantunut	Jätevedenpuhdistuksen ravinnepäästöt ja epäpuhtaudet: Fosforikuorma tonnia/vuosi	32	33	35	38	38	38
	Jätevedenpuhdistuksen ravinnepäästöt ja epäpuhtaudet: Typpikuorma tonnia/vuosi	948	973	983	1200	1200	1200
	Kasvihuonekaasupäästöt, tCO2-ekv	189000	234500	194800 (ennakkotieto)	190000 -6% vuoden 2013 tasosta	174000 -14 % vuoden 2013 tasosta	162000 -20 % vuoden 2013 tasosta
	Jätevesiylivuotojen määrä, sekaviemäröity verkko, 3 vuoden liukuva keskiarvo 1000 m3	242	144	143	määrä ei kasva lähtötasosta	määrä lähtötasoa pienempi	määrä lähtötasoa pienempi
	Verkostoon pumpattu vesimäärä, litraa/asukas/vrk	228	223	216	<216	209	200
	Yhden asukkaan tuottama sekajätemäärä (kg)	163	160	153	153	146	145
	Kotitalouksien jätteiden hyötykäyttöaste: - kokonaishyötykäyttöaste, %	49 %	93 %	Vuoden 2015 tilastot eivät vielä valmiina	82 %	86 %	89 %
	Kotitalouksien jätteiden hyötykäyttöaste: - materiaalihyötyk.aste, %	45 %	45 %	Vuoden 2015 tilastot eivät vielä valmiina	50 %	52 %	54 %
	Kotitalouksien jätteiden hyötykäyttöaste: - energiahyötykäyttöaste, %	4 %	48 %	Vuoden 2015 tilastot eivät vielä valmiina	32 %	34 %	35 %
	Sekajätteiden laatu: - lasin määrä sekajätteessä, kg/asukas	4	tutkimusta ei tehty v.2014	4,3	3,3	3,1	2,9
	Sekajätteiden laatu: - metallin määrä sekajätteessä, kg/asukas	5,3	tutkimusta ei tehty v.2014	4,5	4,2	3,8	3,5

Strateginen päämäärä	Indikaattori	Lähtötaso 2013	Toteutuma 2014	Toteutuma 2015	Tavoitearvo 2016	Tavoitearvo 2018	Tavoitearvo 2020
1. Ympäristön tila on parantunut	Sekajätteiden laatu: - kuitupakkausten määrä sekajätteessä, kg/asukas	18,5	tutkimusta ei tehty v.2014	13	17,8	17,4	17,1
	Ilmastostrategian mukainen päästökehitys pääkaupunkiseudulla, muutos vuoden 1990 tasosta	-2 % (päivitetty 16.3.2016)	-6 % (päivitetty 16.3.2016)		-10 %	-15 %	-20 %
2. Toimintavarmuus on korkea ja verkostojen toiminta on optimoitu	Toimintavarmuus: Jätevedenpuhdistuskapasiteetti, jätevedenpuhdistuksen lupaindeksi, %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
	Toimintavarmuus: Jätehuollon tyhjennysten toimintavarmuus ja oikea-aikaisuus, %	96,1 %	98,3 %	99,5 %	97,0 %	97,5 %	98,0 %
	Toimintavarmuus: Ilmanlaadun mittauksen jatkuvuus, mittaustulosten ajallinen kattavuus	97,5 %	97,6 %		98,0 %	98,0 %	98,0 %
	Vesi-, jäte- ja hulevesiverkostojen toimivuus: Viemäritukosten määrä, kpl	95	78	86	< 70	< 70	< 70
	Saneerausinvestointien onnistuneisuus ja tulokset: - vedenjakelun kulutuskeskeytysaika, 3 vuoden liukuva keskiarvo, minuuttia/asukas/vuosi	11,3	9,3	6	< 14	< 13	< 12
	Saneerausinvestointien onnistuneisuus ja tulokset: - Saneerausvelka, verkoston uusiutumisikä, vuotta	290	290	290	290	290	290

Strateginen päämäärä	Indikaattori	Lähtötaso 2013	Toteutuma 2014	Toteutuma 2015	Tavoitearvo 2016	Tavoitearvo 2018	Tavoitearvo 2020
3. HSY:n palvelut vastaavat asiakasryhmien tarpeisiin ja asukaskokemus on parantunut	Juomaveden laatu: - Tutkittu veden laatu on hyvä, jos laatuvaatimukset täyttyvät	Hyvä	Hyvä	Hyvä	Hyvä	Hyvä	Hyvä
	Juomaveden laatu: - Koettu veden laatu on hyvä, jos asukkaiden antama arvosana asiakastyytyväisyyskyselyssä > 4,5	4,8	4,8	4,9	>4,5	>4,5	>4,5
	Tyytyväisyys jätehuollon palveluihin, asiakaskyselyn vastaus asteikolla 1-5	3,81	4,00	3,90	3,90	4,00	4,00
	Asiakkaiden/asiakasryhmien osallistaminen	Palautteen kerääminen ja asiakastyytyväisyyskyselyn hyödyntäminen palvelujen kehittämisessä	Asiakaspalautetta kerätään jatkuvasti palautejärjestelmään, organisaatio/toimialatasoista tiedon hyödyntämissuunnitelmaa laadittu	Palautejärjestelmän toiminta vakiintunut. Palautteiden hyödyntämissuunnitelman käyttöönotto vielä kesken. PaKo-hanke käynnistetty.	Uusien palvelujen kehittämistyössä asiakaskohderyhmät mukana. Uudet vaikuttamiskanavat käytössä	Asiakkaiden j a kumppaneiden osallistaminen vakioitu osaksi palveluprosessia	
	Asiakasryhmien tarpeiden mukaiset palvelukonseptit	Toimivat peruspalvelut. Niiden prosessit kuvattu. Asiakaspalvelun prosessit osaksi kuvattu.	Suurasiakaskonsepti laadittu	PaKo-hanke käynnistetty;palveluiden konseptointien lisäksi osaprojekteina suurasiakaspilotti sekä suomi.fi-palveluun liittyminen.	Palvelut tuotteistettu ja palveluratkaisut eri asiakasryhmille määritelty, resursoitu ja vastuutettu	Palvelukonseptien mukainen toiminta vakiintunut ja laadun seuranta systemaattista	
	Sähköisten asiointipalvelujen määrä ja laatu, sähköisten asiointipalvleujen osuus kaikesta ko. asioinnista: - sähköisesti ilmoitettujen vesimittarin lukemailmoitusten osuus, %	8 % (6100 kpl/74500 mittaria)	15 %	30% (24763 kpl/82859 mittaria)	25 %	60 %	70 %
	Sähköisten asiointipalvelujen määrä ja laatu, sähköisten asiointipalvleujen osuus kaikesta ko. asioinnista: - sähköisesti tehtyjen jätepalvelutilausten osuus, %	35 %	47 %	41 %	45 %	55 %	65 %

Strateginen päämäärä	Indikaattori	Lähtötaso 2013	Toteutuma 2014	Toteutuma 2015	Tavoitearvo 2016	Tavoitearvo 2018	Tavoitearvo 2020
3. HSY:n palvelut vastaavat asiakasryhmien tarpeisiin ja asukaskokemus on parantunut	Sähköisten palvelujen laatu, asiakastyytyväisyyskyselyssä (asukkaat) "HSY:n internetasiointipalveluita on helppo käyttää" - merkityksen ja onnistumisen välinen kuilu	-0,4	-0,6	-0,3	≤ -0,4	≤ -0,35	≤ -0,3
	HSY:n kokonaisonnistuminen, asiakastyytyväisyyskyselyn tulos (asukkaiden antama vastaus) asteikolla 1-5	3,66	3,70	3,70	3,75	3,85	3,95
4. HSY:llä on merkittävä rooli alueen materiaali- ja energiatehok-kuuden parantamisessa sekä materiaali-virtojen hyödyntämisessä	HSY:n omassa toiminnassa (prosessit) kulutettu energiamäärä, GWh	193 (päivitetty 16.3.2016)	190 (päivitetty 16.3.2016)	199 ennakkotieto	193	189	189
	HSY:n tuottaman ja ostaman uusiutuvan energian määrä / käytetyn energian määrä, %	102 (päivitetty 16.3.2016)	104 (päivitetty 16.3.2016)	102 ennakkotieto	100	100	100
	Hankintojen energiatehokkuus, palvelut, tuotteet => hankesuunnittelussa kaikissa vaiheessa	Hanke- ja laitehankinnat (osittain)	Kun kilpailutus alkaa, alkuneuvotteluissa todetaan, voidaan hankinnassa huomioida energiatehokkuus ja jos voidaan, niin mite se voidaan tarjouspyyntöön kirjata	HSY:n tekemän energiatehokkuussopimuksen vaade HSY:n omasta ohjeistuksesta energiatehokkaiden hankintojen lisäämiseksi käsiteltiin joulukuun joryssa. Energiatehokkuus huomioidaan tarjouspyynnöissä ja sopimuksissa. IN ELY-projekti avaa HSY:n investointien tahtotilaa energiatehokkuuden huomioimisessa.	Palvelu- ja materiaalihankinnat	Materiaalihankinnat	Investoinnit (toteutus)
	Materiaalivirrat omassa toiminnassa, materiaalivirtojen seurantatietojen kattavuus ja saatavuus	Alkukartoitus tehty	Resurssitehokkuusryhmä perustettu	Resurssitehokkuusryhmä toimii ja materiaalitase laskentaa on kehitetty	Materiaalin seurantajärjestelmä luotu	Materiaalivirtojen ajantasainen seuranta	Tieto ohjaa toimintaa

Strateginen päämäärä	Indikaattori	Lähtötaso 2013	Toteutuma 2014	Toteutuma 2015	Tavoitearvo 2016	Tavoitearvo 2018	Tavoitearvo 2020
4. HSY:llä on merkittävä rooli alueen materiaali- ja energiatehok-kuuden parantamisessa sekä materiaali-virtojen hyödyntämises sä	Alueen materiaalivirrat ja hyötykäyttö, Ämmässuon ekoteollisuuspuiston vaikutukset alueen materiaalivirtoihin	Ämmässuon kehittämissuunnitelma olemassa	Konsepti suunnitteilla	Ensimmäiset yhteistyösopimukset solmittu	Ämmässuon konsepti toiminnassa	Hyötykäyttö lisääntynyt 30 % vuoteen 2013 verrattuna	Hyötykäyttö lisääntynyt 40 % vuoteen 2013 verrattuna
	Avoimen datan hyödyntäminen		Suunnitelma HSY:n 1. vaiheen datan avaamisesta tehty ja tiedot avattu verkkosivuilla	Karttapalvelu on avattu	Suunnitelma HSY:n datan avaamisesta on tehty; toimet toteutettu	Kehittämissuunnitelm a ja sen toimenpiteet toteutettu	Kehittämissuunnitelm a ja sen toimenpiteet toteutettu
5. Tuottavuus on merkittävästi ja mitattavasti parantunut ja rahoituksen hallittu tasapaino on saavutettu niin, että myös investointimeno t katetaan tulorahoituksell a	Vesihuollon toimintamenot / jäsenkuntien asukas ilman inflaatiota (vuoden 2015 rahanarvossa)	84,3 €	80,2 €	84,0 €	81 €	80 €	78,0 €
	Jätehuollon toimintamenot / käsitelty jätemäärä (tonnia) ilman maa-aineksia *) ilman inflaatiota	-	-	172	170	156	155
	Hallinnon ja keskitetysti tuotettujen palvelujen osuus HSY:n henkilöstövahvuudesta	25,5 %	24,8 %	24,80 %	24 %	23 %	22 %
	Hallinnon ja keskitetysti tuotettujen palvelujen osuus HSY:n toimintamenoista	12,3 %	11,9 %	12,20 %	11,5 %	11 %	10 %
	Vesihuollon investointien tulorahoitus 10-vuoden ajanjaksolla, % (vuosikate/investointimeno) - investointien tarkastelu talousmallilla - investointien tehokas ja tuottava kohdentaminen - investointien sopeuttaminen ja ajoittaminen - tulorahoitusosuuden kasvu (pitkäjänteisellä taksapolitiikalla ja toiminnan tehostamisella)	66,0 %	87,0 %	69,0 %	Keskimäärin n.60%	Keskimäärin n.60%	Keskimäärin n.60%

Strateginen päämäärä	Indikaattori	Lähtötaso 2013	Toteutuma 2014	Toteutuma 2015	Tavoitearvo 2016	Tavoitearvo 2018	Tavoitearvo 2020
5. Tuottavuus on merkittävästi ja mitattavasti parantunut ja rahoituksen hallittu tasapaino on saavutettu niin, että myös investointimenot katetaan tulorahoituksella	Jätehuollon investointien tulorahoitus 10-vuoden ajanjaksolla, % (vuosikate/investointimeno) - investointien tarkastelu talousmallilla - investointien tehokas ja tuottava kohdentaminen - investointien sopeuttaminen ja ajoittaminen - tulorahoitusosuuden kasvu (pitkäjänteisellä taksapolitiikalla ja toiminnan tehostamisella)	79,0 %	77,4 %	88,9 %	85,0 %	90,0 %	> 100 %
	Vesitaksojen reaalikorotukset		2,0 %	2,0 %	Korkeintaan hallitukselle esitetyn talousmallin mukaisesti	Korkeintaan hallitukselle esitetyn talousmallin mukaisesti	Korkeintaan hallitukselle esitetyn talousmallin mukaisesti
	Jätetaksojen reaalikorotukset		0,0 %	0,0 %	Korkeintaan hallitukselle esitetyn talousmallin mukaisesti	Korkeintaan hallitukselle esitetyn talousmallin mukaisesti	Korkeintaan hallitukselle esitetyn talousmallin mukaisesti
6. Houkutteleva työnantaja, jolla on hyviä suorituksia tavoitteleva muutoksiin kykenevä ja hyvinvoiva henkilöstö	Houkuttelevuus työnantajana Henkilöstötutkimuksen kysymys, mielipide siitä, onko HSY alallaan houkutteleva työnantaja, tulos asteikolla 1-5	3,23	-	3,37	3,25	3,27	3,30
	Työhyvinvoinnin kokemus Henkilöstötutkimuksen kysymys, "Koen, että työhyvinvointini on kunnossa" tulos asteikolla 1-5 / positiivisten osuus	3,64 / 63 %	-	3,79 / 67 %	3,70 / >65 %	3,75 / >65 %	3,80 / >65 %
	Sairauspoissaolot HSY:n tilaston mukaan, päivää/henkilö	13,2 päivää/henkilö (11731 päivää)	14,1 päivää/hlö (sis. tapaturmat)	15,6 päivää/hlö (sis. tapaturmat)	13	12	11
	Lähtövaihtuvuus, %	1,7 %	1,4 % (ilman eläkkeelle siirtymisiä)	3,1 % (ilman eläkkeelle siirtymisiä)	4 - 8 %	4 - 8 %	4 - 8 %

Strateginen päämäärä	Indikaattori	Lähtötaso 2013	Toteutuma 2014	Toteutuma 2015	Tavoitearvo 2016	Tavoitearvo 2018	Tavoitearvo 2020
6. Houkutteleva työnantaja, jolla on hyviä suorituksia tavoitteleva muutoksiin kykenevä ja hyvinvoiva henkilöstö	Osaamisen kehittäminen Henkilöstötutkimuksen indeksi (yhdistelmä kysymyksistä: voi käyttää riittävästi tietoja ja taitoja työssä, riittävä osaaminen työtehtävien hoitamiseen, tyytyväisyys koulutus- ja kehittymismahdollisuuksiin, osaamisen ja tiedon jakaminen työyhteisössä, HSY:llä panostetaan riittävästi henkilöstön osaamisen kehittämiseen), tulos asteikolla 1-5	3,72	-	3,82	3,75	3,8	3,85
	Asennoituminen muutoksiin Henkilöstötutkimuksen kysymys "Muutokset antavat meille työhön uusia hyviä mahdollisuuksia", tulos asteikolla 1-5 / myönteisten vastausten osuus	3,11 % 36 %	-	3,25 / 41 %	3,16 / 42 %	3,21 / 46 %	3,26 / >50 %
	Osaamisen vastaavus HSY:n tarpeisiin	Määrällinen henkilöstösuunnittelu käytössä	Määrällinen henkilöstösuunnittelu käytössä	Määrällinen henkilöstösuunnittelu käytössä	Henkilöstösuunnitelman laadulliset osuudet tukevat päätöksentekoa	HSY:n osaamisen hankintamenettely toiminnassa	Osaaminen kehittynyt HSY:n tarpeita vastaavaksi
	Tyytyväisyys palkitsemiseen Henkilöstötutkimuksen kysymys: Kuinka tyytyväinen olet kokonaisuutena HSY:n tarjoamaan palkkaukseen ja palkitsemisjärjestelmiin, tulos asteikolla 1-5 / erittäin tyytymättömien osuus	2,65 / < 16 %	-	2,89 / 15 %	2,75 / <15 %	Tuotannollisen työn vertailuarvo / <13 %	Tuotannollisen työn vertailuarvo / <10 %

Strateginen päämäärä	Indikaattori	Lähtötaso 2013	Toteutuma 2014	Toteutuma 2015	Tavoitearvo 2016	Tavoitearvo 2018	Tavoitearvo 2020
7. Tuloksiin ja vaikutuksiin tähtäävä toimintakulttuuri	Johtamisen ja esimiestyön kannustavuus Henkilöstötutkimuksen indeksi (yhdistelmä väittämistä: Esimieheni on kiinnostunut työstäni, tukee ja opastaa tarvittaessa, ottaa huomioon näkemykseni ja mielipiteeni, antaa palautetta työstäni, on oikeudenmukainen, suhtautuu myönteisesti aloitteisiin ja ideoihin, tekee vastuulleen kuuluvat päätökset, puuttuu ongelmatilanteisiin rakentavasti), tulos asteikolla 1-5	3,68	-	3,80	3,70	3,75	3,80
	Tyytyväisyys esimiestyöhön Henkilöstötutkimuksen kysymys, kuinka tyytyväinen olet kokonaisuutena omaan esimieheesi ja hänen johtamistapaansa. Tulos asteikolla 1-5 / positiivisten osuus	3,64 / 63 %	-	3,69 / 64 %	tuotannollisen työn keskiarvo / >65%	parempi kuin tuotannollisen työn keskiarvo / >67 %	parempi kuin tuotannollisen työn keskiarvo / >69 %
	Kehityskeskusteluiden hyödyllisyys Henkilöstötutkimuksen kysymys kehityskeskusteluiden hyödyllisyydestä, tulos asteikolla 1-5/positiivisten osuus	3,08 / 34 %	-	3,24 % 38 %	3,10 / 36 %	3,30 / 40 %	3,50 / 45 %
8. HSY:n yhteisökuva on hyvä	Yhteisökuva Asiakastyytyväisyystutkimuksen kysymys "kuinka todennäköisesti kertoisit jotain myönteistä HSY:hyn liittyen", tulos asteikolla 1-5	Asukkaat 3,6 / Isännöitsijät 3,8	Asukkaat 3,7 / Isännöitsijät 3,8	Asukkaat 3,5 / Isännöitsijät 3,9	Asukkaat 3,7 / Isännöitsijät 3,9	Asukkaat 3,8 / Isännöitsijät 4,0	Asukkaat 4,0 / Isännöitsijät 4,2
	Yhteisökuva HSY:n toiminnan luotettavuus, asiakastyytyväisyyskyselyn tulos asteikolla 1-5	Asukkaat 3,7 / Isännöitsijät 4,1	Asukkaat 4,0 / Isännöitsijät 4,1	Asukkaat 3,8 / Isännöitsijät 4,1	Asukkaat 3,8 / Isännöitsijät 4,1	Asukkaat 3,9 / Isännöitsijät 4,2	Asukkaat 4,0 / Isännöitsijät 4,3

Strateginen päämäärä	Indikaattori	Lähtötaso 2013	Toteutuma 2014	Toteutuma 2015	Tavoitearvo 2016	Tavoitearvo 2018	Tavoitearvo 2020
8. HSY:n yhteisökuva on hyvä	Yhteisökuva Sidosryhmät: HSY:n seminaarien ja muiden vastaavien sidosryhmätilaisuuksien onnistuminen, kyselytutkimuksen arvosana asteikolla 1-5, painotettu keskiarvo	-	4,16	4,24	4,20	4,25	4,30
	Sisäinen yhteisökuva Henkilöstötutkimuksen indeksi "Sitoutuneisuus HSY:hyn", tulos asteikolla 1-5	3,60	-	3,78	3,80	4,00	4,10
	Positiivinen ja neutraali medianäkyvyys suhteessa negatiiviseen medianäkyvyyteen, positiiviset/negatiiviset.	-	94/6	91/9	95/5	96/4	96/4
9. HSY on innovatiivinen edelläkävijä sekä aktiivinen ja luotettava yhteistyökumppani	T&K&I-hankkeiden määrä, % liikevaihdosta	Kehitetään laskenta tapa. Tarkistetaan lähtötaso ja tavoitearvot uuden laskentatavan mukaiseksi	0,4	0,3	0,6	0,8	1,00
	Innovatiivisuuden huomioon ottaminen hankinnoissa ja sopimuksissa	Bonus-sanktio-menettely käytössä joissakin palveluhankinnoissa	Bonus-sanktio-menettely avataan soveltuvissa tarjouspyynnöissä, lisätään vastaaviin sopimuksiin ja seurantaa on tehostettu	Bonus-sanktio-menettelyä on painotettu niissä kilpailutuksissa, joissa sopimusluonnos on ollut osa kilpailutusdokumentaatiota. Optiokausia on jaettu pienempiin osiin, mikä ohjaa toimittajien tapaa hoitaa sopimuskauden velvoitteet HSY:n suuntaan. Esim. Water PiPP ja Älykäs Vesi -hankkeissa on haettu toimittajavuoropuhelun kautta tukea innovatiivisiin hankintoihin	Menettelyä on laajennettu ja sisäinen seurantajärjestelmä ja sen pohjalta tiiviimpi yhteistyö toimittajien suuntaan toimivat	On selvitetty eurooppalaisten vastaavien toimijoiden innovatiivisia ratkaisuja ja otettu käytötön HSY:lle sopivat parhaat käytännöt	Innovatiivisten hankintojen vertailu ja tiedon jakaminen Euroopan laajuisesti on osa hankintatointa ja HSY soveltaa niitä tapauskohtaisesti käytäntöön

Strateginen päämäärä	Indikaattori	Lähtötaso 2013	Toteutuma 2014	Toteutuma 2015	Tavoitearvo 2016	Tavoitearvo 2018	Tavoitearvo 2020
9. HSY on innovatiivinen edelläkävijä sekä aktiivinen ja luotettava yhteistyökumppani	Ympäristövastuu hankinnoissa (asetustasoa kireämpi)	Hankintaohje on päivitetty siten, että materiaali- ja energiatehokkuus, ympäristövastuullisuus ja innovatiivisuus läpäisevät koko ohjeen	Hankintaohjeen kohdat ja niiden soveltamismahdollisuus käydään uuden hankinta aloituspalaverissa läpi	Laadittiin HSY:n hankintaohjetta tukeva, käytännön hankintaa selkeyttävä tukidokumentti, joka pohjautuu HSY:n strategiaan ja antaa käytännön vinkkejä, kuinka esim. materiaali- ja energiatehokkuus tai ympäristövastuuvaatimukset otetaan huomioon tarjouspyynnössä ja hankintasopimuksessa	On määritetty HSY:lle keskeiset ja suurimmassa osassa hankintoja todennettavissa olevat ympäristökriteerit, tavoitetasot ja elinkaarikustannukset	Valitut tavoitetasot saavutetaan 40 % niissä hankinnoissa, joissa indikaattoreita voidaan soveltaa	Valitut tavoitetasot saavutetaan 60 % niissä hankinnoissa, joissa indikaattoreita voidaan soveltaa
	Älykkäiden järjestelmien ja mittausmenetelmien käyttöönotto	Älykkäitä järjestelmiä käytössä; ne eivät kuitenkaan riittävästi kytkeydy toisiinsa. Käynnissä on selvityksiä.	1) Älykäsvesi: Visio, tiekartta ja toimenpidesuunnitelma laadittu 2) Vedenjakelun aluemittausjärjestelmä: mittausasemia 29 kpl, mittaustietoa käytetään 3) Verkkotietojärjestelmän kehittäminen: yhtenäinen verkkotieto määritelty 4) Vedenjakelun ohjausjärjestelmä: hankintapäätös 5/2014, järjestelmän rakentaminen menossa	1) Älykäsvesi, Visio, tiekartta ja toimenpidesuunnitelma laadittu 2) Käytetään aluemittausjärjestelmästä saatavia tietoja, 3) Yhtenäinen verkkotietojärjestelmä käytössä, 4) Vedenjakelun ohjausjärjestelmä Helsingin ja Vantaan osalta osittain käytössä, valmiusaste 40 %	Selvitysten perusteella käynnistetty pilotti-hankkeita. 2) Käytetään aluemittausjärjestelmästä saatavia tietoja, 3) Verkkotiedon määrän ja laadun parantaminen käynnissä, 4) VOJ on käytössä	Uusia pilotteja otettu käyttöön. 2) Käytetään aluemittausjärjestelmästä saatavia tietoja, 3) Verkkotiedon määrän ja laadun parantaminen käynnissä	Älykkäiden järjestelmien hyödyntäminen operatiivisessa toiminnassa on vakiintunut. 2) Käytetään aluemittausjärjestelmästä saatavia tietoja, 3) Verkkotiedon määrän ja laadun parantaminen käynnissä

Strateginen päämäärä	Indikaattori	Lähtötaso 2013	Toteutuma 2014	Toteutuma 2015	Tavoitearvo 2016	Tavoitearvo 2018	Tavoitearvo 2020
9. HSY on innovatiivinen edelläkävijä sekä aktiivinen ja luotettava yhteistyökumppani	Älykkäiden järjestelmien ja mittausmenetelmien käyttöönotto	Älykkäitä järjestelmiä käytössä; ne eivät kuitenkaan riittävästi kytkeydy toisiinsa. Käynnissä on selvityksiä.	5) Sortti-asemien osittainen itsepalvelujärjestelmä (maksupääte): laitteet kilpailutettu, henkilökunnan koulutus aloitettu, koekäyttö alkaa kesällä 2015 6) Kiinteistökohtainen jäteastioiden punnitus: 2-vuotinen kokeiluhanke urakka-alueilla 33 ja 56, Vantaa. RFID tunnistus ja punnitustietojen keruu 7) Älykkäät pinnankorkeusmittarit Espoon puistoalueiden sekajätesyväsäiliöissä 8) Kaatopaikkakaasun puhdistus biologiseen prosessiin perustuvalla THIOPAQ-puhdistusjärjestelmällä, jossa rikki saadaan talteen elementaaririkkinä. Kaasuun ei lisätä ilmaa, jolloin lämpöarvo pysyy korkeana.	5) Sortti-asemien osittainen itsepalvelujärjestelmä toteutettu Ruskeasannan Sortti-asemalla. Laajennetaan myöhemmin muille asemille 6) Kiinteistökohtaisen jäteastioiden punnitus kokeiluhanke: Laitteisto asennettu ja dataa kerätty 7) Älykkäitä pinnankorkeusmittareita sekajäte-syväkeräyssäiliöissä käytössä yleisten alueiden säiliöissä Espoossa (40 anturia). Kokeilua laajennetaan asiakaskiinteistöille v. 2016	Selvitysten perusteella käynnistetty pilotti-hankkeita	Uusia pilotteja otettu käyttöön	Älykkäiden järjestelmien hyödyntäminen operatiivisessa toiminnassa on vakiintunut

Liite 2: Ympäristöohjelma

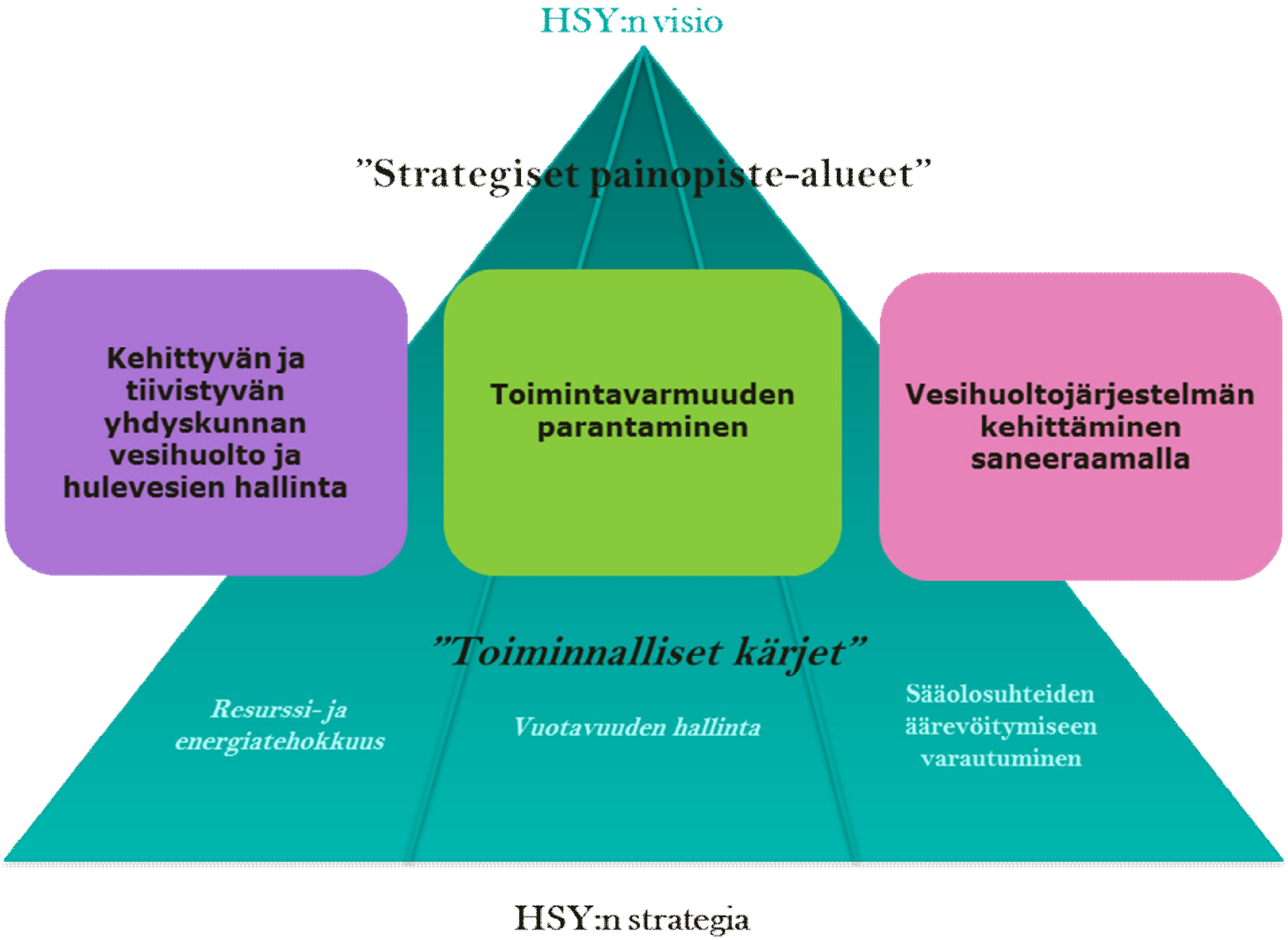
Ympäristöohjelma valmistellaan HSY:n lopullisen toiminta- ja taloussuunnitelman liitteeksi syksyllä 2016.

Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymä
PL 100, 00066 HSY, Opastinsilta 6 A, 00520 Helsinki
Puh. 09 156 11, Fax 09 1561 2011, www.hsy.fi
Samkommunen Helsingforsregionens miljötjänster
PB 100, 00066 HRM, Semaforbron 6 A, 00520 Helsingfors
Tfn. 09 156 11, Fax 09 1561 2011, www.hsy.fi
Helsinki Region Environmental Services Authority
P.O. Box 100, FI-00066 HSY, Opastinsilta 6 A, 00520 Helsinki
Tel. +358 9 15611, Fax +358 9 1561 2011, www.hsy.fi

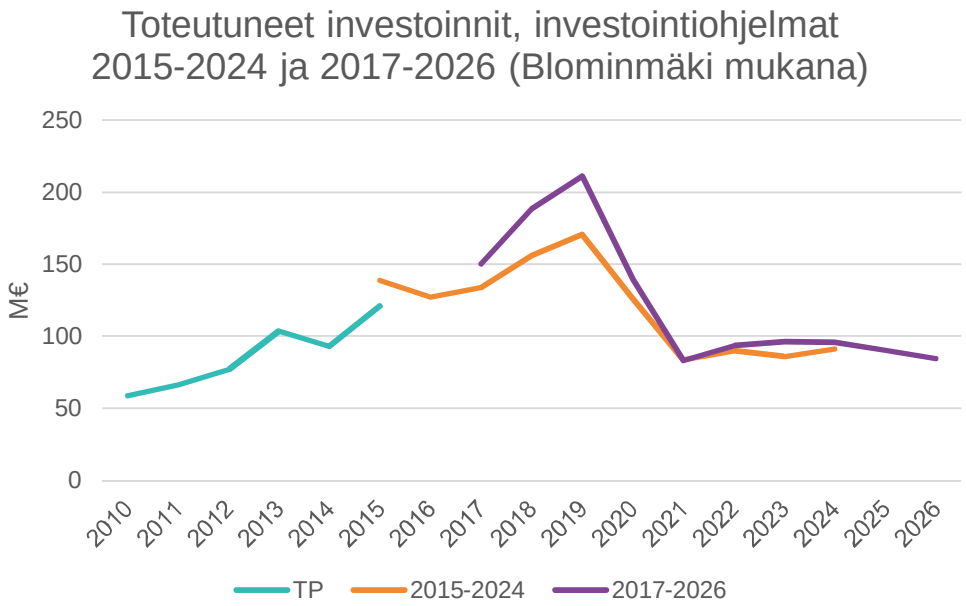
Vesihuollon investointiohjelma 2017-2026

HSY:n hallitus 22.4.2016

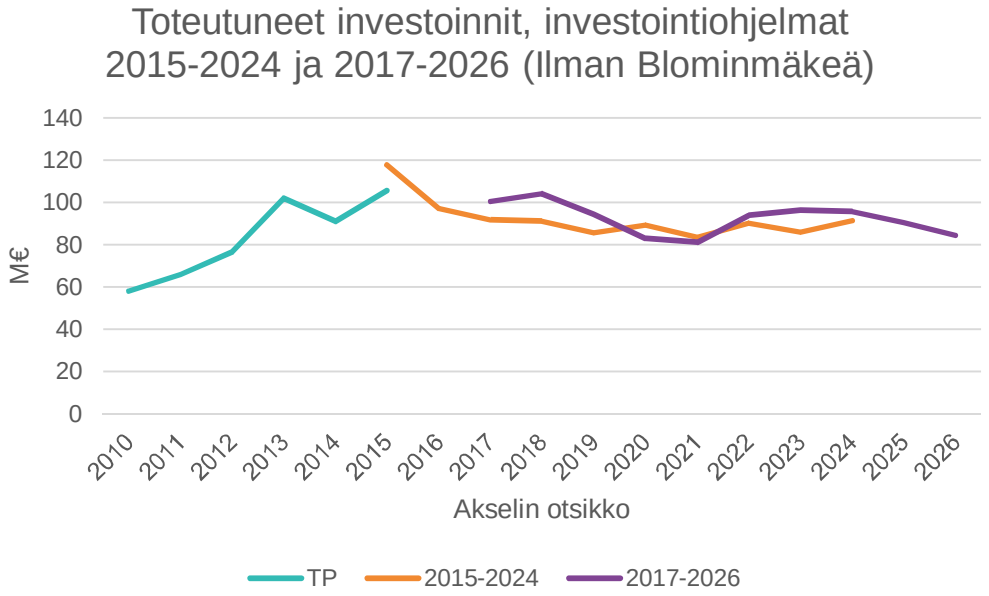
Vesihuollon investointistrategia

Toteutuneet investoinnit, investointiohjelma 2015-2024 ja 2017-2026

2015-2024 yhteensä 1 204 M€
2017-2026 yhteensä 1 233 M€

Vesihuollon investointien tarveselvitys - korirakenne

KAUPUNKILÄHTÖISET INVESTOINNIT

Toiminta-alueen laajentuminen ja kaavoitus

1 Kaavoituksen mukainen laajentuminen (alueverkot)

2 Laajentuminen haja-asutusalueille

3 Johtosiirrot

VESIHUOLTOLÄHTÖISET HANKKEET

Vedenhankinta ja puhdistus

4 Vedenhankinnan uudisinvestoinnit

5 Vedenhankinnan saneerausinvestoinnit

6 Vedenpuhdistuksen uudisinvestoinnit

7 Vedenpuhdistuksen saneerausinvestoinnit

Vedenjakelu ja viemäröinti

8 Vedenjakelun uudisinvestoinnit

9 Viemäröinnin uudisinvestoinnit

10 Verkostojen saneerausinvestoinnit

11 Vedenjakelun laitteiden saneerausinvestoinnit

12 Viemäröinnin laitteiden saneerausinvestoinnit

Jätevedenpuhdistus

13 Jätevedenpuhdistuksen uudisinvestoinnit

14 Jätevedenpuhdistuksen saneerausinvestoinnit

15 Purkutunneleiden uudisinvestoinnit

16 Purkutunneleiden saneerausinvestoinnit

LIITE: Tekninen lautakunta 23.08.2016 / 9 §

Vesihuollon investointien korirakenne

KAUPUNKILÄHTÖISET INVESTOINNIT

Toiminta-alueen laajentuminen ja kaavoitus

1 Kaavoituksen mukainen laajentuminen (alueverkot)

2 Laajentuminen haja-asutusalueille

3 Johtosiirrot

VESIHUOLTOLÄHTÖISET INVESTOINNIT

Vedenhankinta ja puhdistus

4 Vedenhankinnan uudisinvestoinnit

5 Vedenhankinnan saneerausinvestoinnit

6 Vedenpuhdistuksen uudisinvestoinnit

7 Vedenpuhdistuksen saneeraus-investoinnit

Vedenjakelu ja viemäröinti

8 Vedenjakelun uudisinvestoinnit

9 Viemäröinnin uudisinvestoinnit

10 Verkostojen saneerausinvestoinnit

11 Vedenjakelun laitteiden saneerausinvestoinnit

12 Viemäröinnin laitteiden saneerausinvestoinnit

Jätevedenpuhdistus

13 Jätevedenpuhdistuksen uudisinvestoinnit

14 Jätevedenpuhdistuksen saneerausinvestoinnit

15 Purkutunneleiden uudisinvestoinnit

16 Purkutunneleiden saneerausinvestoinnit

MUUT INVESTOINNIT

Muut investoinnit

17 Rakennukset

18 Muu irtain

HSY

Kaupunkilähtöiset investoinnit
- Toiminta-alueen laajentuminen ja kaavoitus

Korit

1 Kaavoituksen mukainen laajentuminen (alueverkot)

2 Laajentuminen haja-asutusalueille

3 Johtosiirrot

Sisältö

Espoon, Helsingin, Kauniaisten ja Vantaan uusien ja tiivistyvien kaava-alueiden sisäisten vesi-, jätevesi- ja hulevesiverkostojen toteuttaminen ja laiteinvestoinnit pois lukien vesitornit. Sisältäen HSY:n osuus siirtolinjojen kustannuksista.

Kaupunkien vesihuollon kehittämissuunnitelmissa määrittämien haja-asutusalueiden vesihuollon toteuttaminen. HSY:n osuus muiden haja-asutusalueiden vesihuollon toteuttamisesta.

Kaupunkien tarpeesta johtuvat johtosiirrot.

HSY

1. Kaavoituksen mukainen laajentuminen (alueverkot) - päämäärät, palvelutaso, tavoitteet ja investoinnit

Päämäärä	• Jäsenkuntien uusien asemakaava-alueiden asiakkaille tarjotaan tarvittavat vesihuoltopalvelut. • Uusille asemakaava-alueille rakennetaan sekä normaali- että häiriötilanteissa toimivat vesi-, jätevesi- ja hulevesiverkostot sekä kaava-alueen sisäiset runkoyhteydet ja laiteinvestoinnit.
Palvelutaso	• Vesihuoltoverkosto täyttää alueen vesihuollolle vesihuoltolaissa ja KT-sopimuksessa asetetut tavoitteet.
Suunnitelmakauden 2017-2026 tavoitteet	• Vesihuoltoverkostot suunnitellaan ja rakennetaan uusille kaava-alueille yhtä aikaa katurakentamisen kanssa synergiaedun saavuttamiseksi palvelusopimusten mukaisesti.
Suunnitelmakaudella saavuttamatta jäävät tavoitteet	-

Vuosi	TOT 2015	TTS 2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2017-2026	2015-2024
Yhteensä, M€	32,7	29,2	32,1	32,2	32,2	30,7	29,7	29,7	29,7	29,7	29,7	29,7	305,4	288,0

HSY

2. Laajentuminen haja-asutusalueille - päämäärä, palvelutaso, tavoitteet ja investoinnit

Päämäärä	• Järjestettyjen vesihuoltopalveluiden ulottaminen kehittämissuunnitelman mukaisille haja-asutusalueille, joilla on suuren asukasjoukon tarve ja joilla vesihuoltoa ei järjestetä muulla tavalla.
Palvelutaso	• Vesihuoltoverkosto täyttää alueen vesihuollolle asetetut tavoitteet.
Suunnitelmakauden 2017-2026 tavoitteet	• Toteutetaan vesihuollon kehittämissuunnitelmissa priorisoidut hankkeet. • Osallistutaan HSY:n osuudella kaupunkien priorisoimiin ja vetovastuulla oleviin hankkeisiin.
Suunnitelmakaudella saavuttamatta jäävät tavoitteet	-

Vuosi	TOT 2015	TTS 2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2017-2026	2015-2024
Yhteensä, M€	0,9	1,5	2,0	2,0	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	16,0	20,0

3. Johtosiirrot
- päämäärät, palvelutaso, tavoitteet ja investoinnit

Päämäärä	• Kaavoituksesta, liikenne- ja katujärjestelyiden muutoksista johtuvat vesi-, viemäri- ja hulevesiverkoston siirto- ja muutostyöt toteutetaan alueen rakentamisen edellyttämässä aikataulussa.
Palvelutaso	• Verkoston siirron myötä alueen verkoston palvelutaso ei heikkene lähtötilanteesta.
Suunnitelmakauden 2017-2026 tavoitteet	• Kaikki siirto- ja muutostyöt toteutetaan uusille kaava-alueille yhtä aikaa katurakentamisen kanssa synergiaedun saavuttamiseksi.
Suunnitelmakaudella saavuttamatta jäävät tavoitteet	-

Vuosi	TOT 2015	TTS 2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2017-2026	2015-2024
Yhteensä, M€	1,6	1,5	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	20,0	30,0

Vesihuoltolähtöiset investoinnit - Vedenhankinta- ja puhdistus

Korit

4 Vedenhankinnan uudisinvestoinnit

5 Vedenhankinnan saneerausinvestoinnit

6 Vedenpuhdistuksen uudisinvestoinnit

7 Vedenpuhdistuksen saneerausinvestoinnit

Sisältö

Raakavesilähteiden vedenottorakenteet ja vedenjohtaminen vedenpuhdistuslaitoksille. Raakavesilähteenä on Nuuksion Pitkäjärvi.

Päijännetunnelin rakenteineen omistaa PSV Oy. Päijännetunnelin osalta HSY:n investointien piiriin kuuluu Silvolan allas ja vedenpuhdistuslaitosten väliset tunnelit rakenteineen.

Varavesilähteiden vedenottorakenteet ja veden johtaminen vedenpuhdistuslaitoksille. Varavesilähteitä ovat Hiidenvesi ja Vantaanjoki.

Nykyiset vedenpuhdistuslaitokset: Pitkäkoski, Vanhakaupunki ja Dämman.
Nykyiset pohjavedenottamot ja alkalointilaitokset: Kuninkaanlähde

4. Vedenhankinnan uudisinvestoinnit
- Päämäärä, palvelutaso, tavoitteet ja investoinnit

Päämäärä	• **Vedenhankinnan ja varavesilähteiden rakenteiden kapasiteetti riittää toimittamaan vedenpuhdistuslaitoksille riittävän määrän hyvälaatuista raakavettä sekä normaali- että häiriötilanteissa.**
Palvelutaso	• Varmistetaan riittävä raakaveden saanti normaali- ja häiriötilanteissa.
Suunnitelmakauden 2017-2026 tavoitteet	• Kuninkaanlähteen pohjavedenottamon uudistaminen vuosina 2016-2017 varmistaa Korson painepiirin vedenjakelua.
Suunnitelmakaudella saavuttamatta jäävät tavoitteet	• Uusien pohjavedenottamoiden rakentamiseen ei ole varauduttu.

Vuosi	TOT 2015	TTS 2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2017-2026	2015-2024
Yhteensä, M€	0,0	0,0	2,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2,5	0,0

LIITE: Tekninen lautakunta 23.08.2016 / 9 §

5. Vedenhankinnan saneerausinvestoinnit
- Päämäärä, palvelutaso, tavoitteet ja investoinnit

Päämäärä	• Nykyiset vedenhankinnan ja varavesilähteiden rakenteet ja laitteistot pidetään toimintakuntoisina siten, että vedenpuhdistuslaitoksille johdetaan jatkuvasti riittävä määrä hyvälaatuista raakavettä sekä normaali- että häiriötilanteissa. Varavesilähteen käyttöönotto ei aiheuta katkosta vedenjakelussa. • Pohjavedenottamot pidetään valmiussuunnitelman määrittämässä toimintavalmiudessa.
Palvelutaso	• Varmistetaan riittävä raakaveden saanti normaali- ja häiriötilanteissa.
Suunnitelmakauden 2017-2026 tavoitteet	• Päijänne-tunneliin liittyvät HSY:n rakenteet ovat varmatoimisia ja välittävät luotettavasti tarvittavan vesimäärän vedenpuhdistukseen. • Vantaanjoen vedenotto voidaan käynnistää 24 tunnin sisällä häiriöstä Pitkäkoskella ja 6 tunnin sisällä Vanhassakaupungissa. • Vesihuollollisesti merkityksettömät rakenteet ja vastuut pyritään siirtämään pois HSY:n hallinnasta. • Vantaanjoen latvajärviin tehdään uudet padot, jos säännöstelymuutos astuu voimaan. • Säännöstelymuutosten mukaiset toimenpiteet tehdään. • Jokivedenottamoiden kunto paranee. • Pohjavedenottamoille tehdään tarvittavat investoinnit kriisiveden saannin turvaamiseksi. • Toimintavarmuus ja energiatehokkuus paranevat.
Suunnitelmakaudella saavuttamatta jäävät tavoitteet	• Äkillisiin tai kuntotutkimuksissa mahdollisesti löytyviin raakavesitunneleiden korjaustarpeisiin ei ole varauduttu.

Vuosi	TOT 2015	TTS 2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2017-2026	2015-2024
Jokivedenottamot			0,0	0,0	0,1	1,0	2,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	4,1	4,1
Pohjavedenottamot			0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	1,3
Varavesilähteet			0,5	0,1	0,0	0,0	0,0	0,9	1,4	0,0	0,0	0,0	2,9	2,9
Muut			0,2	0,3	0,1	0,1	0,1	0,6	0,1	0,1	0,1	0,1	1,8	1,5
Yhteensä, M€	0,1	1,5	0,9	0,4	0,2	1,1	2,1	2,5	1,5	0,1	0,1	0,1	9,0	9,8

6. Vedenpuhdistuksen uudisinvestoinnit
- Päämäärä, palvelutaso, tavoitteet ja investoinnit

Päämäärä	• Vedenpuhdistuslaitokset toimivat siten, että kaikille HSY:n toiminta-alueen asiakkaille on sekä normaali- että häiriötilanteissa tarjolla riittävä määrä hyvää juomavettä. • Laitosten energia-, ympäristö- ja resurssitehokkuus paranee.
Palvelutaso	• Tuotetaan kulutusta vastaava määrä hyvälaatuista talousvettä kaikissa olosuhteissa.
Suunnitelmakauden 2017-2026 tavoitteet	• Nykyinen veden laatu säilytetään. • Pitkäkosken vedenpuhdistuslaitoksen kapasiteetti nostetaan ja toimintavarmuutta parannetaan. Samanaikaisesti laitoksen saneerausta vaativat tuotannon kannalta kriittiset prosessirakenteet ja laitteistot uusitaan. • Asukasmäärälle 1 100 000 turvataan riittävä vesi 24 h ajan, vaikka toinen vedenpuhdistuslaitoksista on pois käytöstä. Edellyttää myös verkostoinvestointeja (kori 8). • Resurssitehokkuus paranee.
Suunnitelmakaudella saavuttamatta jäävät tavoitteet	• Veden laadun vaatimustasoa nostaviin investointeihin ei varauduta. • Tuotantokapasiteetti on vain 80 % vuorokautisesta veden tarpeesta, jos toinen vedenpuhdistuslaitos on pois käytöstä.

Vuosi	TOT 2015	TTS 2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2017-2026	2015-2024
Pitkäkoski			0,4	3,6	6,3	4,8	4,0	4,0	0,0	0,0	0,0	0,0	23,1	23,7
Vanhakaupunki			-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,0	7,8
Yhteensä, M€	8,1	13,9	0,4	3,6	6,3	4,8	4,0	4,0	0,0	0,0	0,0	0,0	23,1	31,5

7. Vedenpuhdistuksen saneerausinvestoinnit - Päämäärä, palvelutaso, tavoitteet ja investoinnit

Päämäärä	• Pitkäkosken ja Vanhankaupungin vedenpuhdistuslaitokset pidetään täydessä toimintakunnossa siten, että ne tuottavat jatkuvasti riittävästi hyvää juomavettä. • Laitosten energia-, ympäristö- ja resurssitehokkuus paranee.
Palvelutaso	• Häiriötön laadukkaan talousveden tuotanto kaikissa olosuhteissa.
Suunnitelmakauden 2017-2026 tavoitteet	• Osa Pitkäkosken saneerauksista toteutetaan osana laitoksen kapasiteetin nostoa. • Pitkäkosken ja Vanhankaupungin vedenpuhdistuslaitoksilla tehdään tarvittavat vuosisaneerausohjelman mukaiset investoinnit. •Laitosten toimintavarmuus, energia-, ympäristö- ja resurssitehokkuus paranevat.
Suunnitelmakaudella saavuttamatta jäävät tavoitteet	• Odottamattomiin isompiin saneeraustarpeisiin ei ole ohjelmakaudella varauduttu.

Vuosi	TOT 2015	TTS 2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2017-2026	2015-2024
Pitkäkoski			1,7	1,8	0,5	0,5	0,5	1,6	2,3	1,6	1,6	1,0	12,8	10,4
Vanhakaupunki			0,6	0,5	0,5	0,5	0,6	1,3	1,4	2,2	1,6	1,0	9,9	6,7
Muut			0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	0,7
Yhteensä, M€	2,0	2,0	2,4	2,2	0,9	0,9	1,0	2,9	3,7	3,8	3,2	1,9	22,9	17,8

LIITE: Tekninen lautakunta 23.08.2016 / 9 §

Vesihuoltolähtöiset investoinnit - Vedenjakelu ja viemäröinti

Korit

8 Vedenjakelun uudisinvestoinnit

9 Viemäröinnin uudisinvestoinnit

10 Verkostojen saneerausinvestoinnit

11 Vedenjakelun laitteiden saneerausinvestoinnit

12 Viemäröinnin laitteiden saneerausinvestoinnit

Sisältö

Vedenjakelujärjestelmä koostuu vesijohtoverkostosta ja verkostossa olevista laitteista sekä niiden ohjausjärjestelmästä. Järjestelmä muodostuu pääjohdoista, jakelujohdoista ja tunnelirakenteista sekä paineenkorotusasemista, vesitorneista, alavesisäiliöistä ja venttiili- sekä mittausasemista.

Viemäröintijärjestelmä sisältää jätevesi- ja hulevesiviemäriverkostot sekä pumppaamot sekä loka-asemat. Järjestelmä koostuu kokoojaviemäreistä, keräilyviemäreistä, viemäritunneleista ja jätevedenpumppaamoista sekä mittausasemista. Hulevesiviemärit eivät ole osa viemäröinnin investointisuunnitelmaa.

Vedenjakelun ja viemäröinnin uudisinvestoinnit sisältävät laajentumisen aiheuttamat kapasiteetti- ja toimintavarmuusinvestoinnit nykyisessä verkostossa ja verkoston laitteissa sekä muut järjestelmän kehittämiseen liittyvät investoinnit. Alueverkostot laitteineen ml. hulevesiverkosto sisältyvät kaavoituksen mukaisen laajentumisen ja haja-asutusalueiden investointeihin koreissa 1-3.

Saneerausinvestoinnit on jaettu erillisiin koreihin. Verkostojen saneerausinvestoinnit sisältävät vesijohto- ja viemäriverkostot. Vedenjakelun ja viemäröinnin laitteiden saneerausinvestoinnit ovat niin ikään omissa koreissaan.

8. Vedenjakelun uudisinvestoinnit - päämäärät, palvelutaso, tavoitteet

Päämäärä	• Nykyisen verkoston kapasiteettia lisätään siten, että asiakkaille saadaan johdettua riittävä määrä talousvettä ja yleistä sammutusvettä niin normaali- kuin häiriötilanteissa • Verkoston jakelukapasiteetti mahdollistaa vedentuotannon keskittämisen Pitkäkosken ja Vanhankaupungin vedenpuhdistuslaitoksille • Vedenjakelujärjestelmää valvotaan, ohjataan, optimoidaan ja analysoidaan kokonaisuutena • Vesijohtoverkoston vuotovesimäärä on pieni
Palvelutaso	• Verkostoveden tulee täyttää STM:n laatuvaatimukset ja –suositukset. • Verkostopaineen tavoitetaso on välillä 3…5 baaria. Painetaso vaihtelee liitospisteessä enintään 10 metriä vuorokauden aikana. • Yksittäinen häiriö ei aiheuta laajaa vedenjakelun häiriötä.
Suunnitelmakauden 2017-2026 tavoitteet	• Vedentuotanto voidaan keskittää Pitkäkosken ja Vanhankaupungin vedenpuhdistuslaitoksille. • Rakennetaan kattava aluemittausjärjestelmä (tarpeelliset verkoston virtaus- ja paineenmittausasemat) sekä sitä tukevat etäluentavesimittarit. Vuotojenhallinnan tehostamiseksi verkostopainetta alennetaan mahdollisuuksien mukaan muiden investointihankkeiden yhteydessä. Vesijohtoverkoston vuotovesimäärä on enintään 8 $m^3/km/vrk$. • Vedenjakelun varmuuden heikkenemistä verkoston ikääntymisen myötä hidastetaan rakentamalla investointikauden lopulla rinnakkaisyhteyksiä muutamille päävesijohdoille siellä missä niitä ei vielä ole.
Suunnitelmakaudella saavuttamatta jäävät tavoitteet	• Vanhassa valurautaisessa verkostossa vedenlaatusuositukset eivät aina täyty raudan ja sen myötä myös sameuden ja värin osalta. • Vanhan vedenjakeluverkoston alueella verkostopaine vaihtelee välillä 2,5…7 baaria. • HSY:n alueella on edelleen laajoja alueita, joilla yksittäinen toimintahäiriö voi aiheuttaa merkittävän vedenjakelun häiriön. • Mikäli Vanhankaupungin vedenpuhdistuslaitokselta ei saada pumpattua vettä verkostoon, häiriintyy Itä-Helsingin vedenjakelu vajaan vuorokauden kuluttua.

8. Vedenjakelun uudisinvestoinnit - investoinnit 2017-2026

Kohde	TOT 2015	TTS 2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2017-2026	2015-2024
Riittävä kapasiteetti			11,8	12,2	2,6	1,6	1,2	1,2	1	4,9	3,5	0	40,0	40,5
Verkostopaineet ja painevaihtelut			0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3,4
Vedenjakelun varmuus			2,5	2,1	1,7	0	0	3,5	5,6	3,8	3,3	7	29,5	24,5
Vedenjakelun hallintajärjestelmät			1,2	1,2	1,2	1,2	0	0	0	0	0	0	4,8	9,5
Yhteensä, M€	20,2	18,8	15,5	15,5	5,5	2,8	1,2	4,7	6,6	8,7	6,8	7	74,3	77,9

9. Viemäröinnin uudisinvestoinnit
- päämäärät, palvelutaso, tavoitteet

Päämäärä - viemärit - viemäröinnin laitteet	• Nykyisen verkoston kapasiteettia lisätään siten, että kaikki jätevedet saadaan johdettua jätevedenpuhdistamoille. • Jätevedenpuhdistamoiden keskinäistä kuormitusta tasataan viemäröintijärjestelyin. • Jätevedet ohjataan jätevedenpuhdistamoille ilman ylivuotoja ja ympäristöhaittoja. • Hulevedet johdetaan hallitusti vesistöön tai maastoon • Viemäröintijärjestelmää valvotaan, ohjataan, optimoidaan ja analysoidaan kokonaisuutena.
Palvelutaso	• Toimintavarmuuden parantamiseksi kaikkien tuotoltaan yli 200 l/s pumppaamoiden paineviemärit kahdennetaan. • Ympäristön kannalta suurimman riskin omaavat pumppaamot varustetaan MAKERA-selvityksessä määriteltyyn tavoitevarustelutasoon
Suunnitelmakauden 2017-2026 tavoitteet	• Espoon ja Länsi-Vantaan kasvavan asukasmäärän jätevedet johdetaan Blominmäen puhdistamolle ja Blominmäen tulotunnelin mahdollistamia uusia viemäröintijärjestelyitä toteutetaan. • Puhdistamoiden kuormituksen tasaamiseen liittyvien viemäröintialueiden välisten yhteyksien rakentaminen käynnistyy. • Viemäröintijärjestelmän kapasiteettia nostetaan kasvavien suuralueiden tarpeiden vuoksi. • Viemäröintijärjestelmän kokonaishallinnan parantamiseksi luodaan ja otetaan käyttöön koko toiminta-alueen kattava viemärimalli. • Sekaviemärialueen ylivuotoja hillitään yksittäisten hankkeiden kautta, sekaviemäreitä eriytetään mahdollisuuksien mukaan muun saneerauksen yhteydessä • Toimintavarmuutta parannetaan saneerausten yhteydessä yksittäisillä jätevedenpumppaamoilla kahdentamalla paineviemäreitä (yli 200 l/s pumppaamot). • Kaikki uudet pumppaamot varustetaan MAKERA-selvityksen mukaisilla varusteilla • Toteutetaan HSY:n vesihuollon toiminta-alueella kaksi loka-asemaa
Suunnitelmakaudella saavuttamatta jäävät tavoitteet	• Viemäröintijärjestelmän kapasiteettia nostetaan joissakin tapauksissa viiveellä suhteessa kaupungin kasvuun. • Puhdistamoiden kuormituksen tasaamiseen liittyvät viemäröintialueiden välisten yhteydet eivät ole käytössä suunnitelmakaudella. • Nykyisen erillisviemäröintijärjestelmän kapasiteetista johtuvia merkittäviä ylivuotoja saattaa tapahtua • Toimintavarmuutta ei paranneta systemaattisesti kahdentamalla suurimpien jätevedenpumppaamoiden paineviemäreitä (yli 200 l/s pumppaamot) tai vesistöalituksissa • Sekaviemäröintialueen ylivuotoja ei hillitä merkittävästi. • Sekaviemäröinnin määrä ei vähene merkittävästi. • Ylivuotoja saattaa tapahtua toimintahäiriötilanteissa erillisviemäröidyllä alueella. • Kaikkien riskialttiiden pumppaamoiden paineviemäreitä ei kahdenneta tai varusteluja paranneta.

9. Viemäröinnin uudisinvestoinnit - investoinnit 2017-2026

Kohde	TOT 2015	TTS 2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2017-2026	2015-2024
9.1 Riittävä kapasiteetti			4,4	5,6	5,8	2,2	2,8	4,7	7,0	10,0	8,0	3,6	52,6	59,3
9.2 Toimintavarmuus			1,0	0,5	0,5	0,3	0,3	0,3	0,3	0,5	0,7	1,9	7,3	11,6
9.3 Sekaviemäröityjen alueiden ylivuotojen vähentäminen			1,7	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2,2	4,0
9.4 Blominmäkeen liittyvät verkostojärjestelyt			1,6	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,0	0,0	7,0	7,0
Yhteensä, M€	6,5	9,1	8,7	7,5	7,2	3,4	4,0	5,9	8,2	11,4	8,7	5,5	69,1	82,6

10. Verkostojen saneerausinvestoinnit - päämäärät, palvelutaso, tavoitteet

Päämäärä	• Vedenjakeluverkoston kunto ylläpidetään sellaisella tasolla, että asiakkaat saavat keskeytyksettä hyvää juomavettä. • Putkirikot eivät aiheuta merkittävää haittaa tai vahinkoa. • Ympäristöön ei aiheudu merkittäviä jätevesipäästöjä eikä kiinteistöille suuria tulvavahinkoja. (Merkittävä jätevesipäästö on sellainen, jonka seurauksena ympäristöviranomainen määrää, että on alettava toimenpiteisiin.) • Verkostojen vuotovesimäärä on pieni.
Palvelutaso	• Yksittäinen vesijohtovuoto ei aiheuta laajaa yli 20 000 asukkaaseen vaikuttavaa vedenjakelukatkosta. • Suunnittelemattomasti ilman vettä jäävien asukkaiden lukumäärä on pienempi kuin 30 000 asukasta vuodessa. • Yhtään merkittävää jätevesipäästön aiheuttamaa ympäristövahinkoa ei tapahdu.
Suunnitelmakauden 2017-2026 tavoitteet	• Verkostoa saneerataan kuntoperusteisesti. Saneerausten ohjelmoinnissa otetaan huomioon myös muut kadulla tehtävät työt, jotta kaupunkilaisille töistä aiheutuva haitta on mahdollisimman pieni. • Päävesijohtojen, kokoojaviemäreiden ja tunneleiden saneerausta lisätään, koska niiden rikkoontuminen saattaa aiheuttaa laajan häiriön vedenjakeluun tai suuren vahingon omaisuudelle tai ympäristölle.
Suunnitelmakaudella saavuttamatta jäävät tavoitteet	• Verkostojen, erityisesti jakeluvesijohtojen ja keräilyviemäreiden kunto heikkenee, kun saneeraustahti on tarvetta pienempi. • Suunnittelemattomasti ilman vettä jäävien asukkaiden lukumäärä ei vähene, koska saneerausmäärä on tarvetta pienempi. • Koska saneerauksissa painotetaan runkoverkkoja, ei kaupunkien ja muiden laitosten kanssa tehtävien yhteishankkeiden määrää voida kasvattaa. • Viemäriverkoston ylivuodot ja kiinteistöjen tulvavahingot eivät vähene.

10. Verkostojen saneerausinvestoinnit - investoinnit 2017-2026

Kohde	TOT 2015	TTS 2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2017-2026	2015-2024
10.1 Päävesijohdot			6,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	51,0	56,0
10.2 Kokoojaviemärit			1,7	2,0	2,0	2,0	3,0	3,0	3,0	3,5	4,5	5,0	29,7	29,9
10.3 Vesihuoltotunnelit			1,5	4,4	3,0	2,0	2,0	2,0	2,0	3,0	3,0	3,0	25,9	17,9
10.4 Jakeluvesijohdot ja keräilyviemärit			4,7	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	22,7	65,1
10.5 Viemärisujutus-paketit			2,0	2,0	2,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	27,0	30,5
10.6 Yhteishankkeet			7,6	8,1	9,5	9,5	9,0	9,0	9,5	9,0	9,5	10,0	90,7	52,2
Yhteensä, M€	22,5	25,4	23,5	23,5	23,5	23,5	24,0	24,0	24,5	25,5	27,0	28,0	247,0	251,6

11. Vedenjakelun laitteiden saneerausinvestoinnit - päämäärät, palvelutaso, tavoitteet ja investoinnit

Päämäärä	• Tarkoituksenmukaisilla paineenkorotusasemilla, säätöventtiiliasemilla, vesitorneilla ja automaatiojärjestelmällä talousvesi johdetaan verkostoon ja asiakkaille jaettavaksi hyvälaatuisena ilman häiriöitä kaikkina vuorokaudenaikoina - myös poikkeustilanteissa • Vedenjakelujärjestelmää valvotaan, ohjataan, optimoidaan ja analysoidaan kokonaisuutena • Nykyiset vedenjakelun laitteet pidetään hyvässä toimintakunnossa
Palvelutaso	• Vesitornit ja paineenkorotusasemat ovat varmatoimisia ja energiatehokkaita. • Kapasiteetti ja painetaso ovat riittävät. • Verkostovesi täyttää STM:n laatuvaatimukset ja –suositukset
Suunnitelmakauden 2017-2026 tavoitteet	• Saneerataan paineenkorotusasemat siten, että ne palvelevat myös aluemittausjärjestelmää. • Paineenkorotusasemien sähkönsyöttöä varmennetaan ja lisätään energiatehokkuutta. • Vesitorneille kuntoarvioiden mukaiset korjaukset, erityisesti saneeraustarvetta julkisivuissa ja vesiteknisissä tiloissa. • Vuosisaneerauksilla pidetään tornit toimintavarmoina ja veden laatu korkeana.
Suunnitelmakaudella saavuttamatta jäävät tavoitteet	• Resurssitehokkuus ja toimintavarmuus eivät parane, mikäli saneerausinvestoinnit jätetään tekemättä.

Kohde	TOT 2015	TTS 2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2017-2026	2015-2024
Ylävesisäiliöt			0,5	3,5	4,3	2,1	1,5	0,6	1,4	1,5	1,9	2,0	18,9	17,5
Paineenkorotus-asemat			1,5	0,4	0,5	0,6	0,6	0,7	0,7	0,7	0,8	0,8	7,0	4,6
Yhteensä, M€	**1,1**	**1,5**	2,0	3,9	4,8	2,6	2,0	1,2	2,1	2,2	2,6	2,7	25,9	22,1

LIITE: Tekninen lautakunta 23.08.2016 / 9 §

12. Viemäröinnin laitteiden saneerausinvestoinnit - päämäärät, palvelutaso, tavoitteet ja investoinnit

Päämäärä	• Jätevedet pumpataan ilman ylivuotoja ja ympäristöhaittoja jätevedenpuhdistamoille ja hulevedet purettavaksi vesistöön tai maastoon • Viemäröintijärjestelmää valvotaan, ohjataan, optimoidaan ja analysoidaan kokonaisuutena
Palvelutaso	• Jätevedet ohjataan jätevedenpuhdistamoille ympäristöluvan mukaisesti ilman ylivuotoja ja ympäristöhaittoja. • Viemäröintijärjestelmää valvotaan, ohjataan, optimoidaan ja analysoidaan kokonaisuutena.
Suunnitelmakauden 2017-2026 tavoitteet	• Varmistetaan pumppaamoiden toiminta ja kasvatetaan toimintavarmuutta saneerausten avulla • Lisätään nykyisten pumppaamoiden kapasiteettia muuttuvien vesimäärien määrittelemän tarpeen mukaan • Pumppaamojen ohjausjärjestelmä valmistuu kokonaisuudessaan • Häiriötilannevalmiutta parannetaan kriittisissä kohteissa • Vähennetään pumppaamoiden ympäristöhaittoja teknisillä ratkaisuilla • Kehitetään pumppaamoautomaatiojärjestelmää vuotovesien hallinnan tarpeita vastaavaksi • Lisätään virtaamamittauksia kriittisille pumppaamoille virtaamatiedon laadun ja edelleen viemäriverkoston kokonaiskapasiteetin hallinnan parantamiseksi
Suunnitelmakaudella saavuttamatta jäävät tavoitteet	• Kaikkien pumppaamoiden häiriötilannevalmius ei parane • Pumppaamoiden kapasiteetti ei merkittävästi kasva • Pumppaamoiden ulkonäkö ei kohene

Kohde	TOT 2015	TTS 2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2017-2026	2015-2024
Pumppaamot			1,8	1,8	1,9	2,0	2,1	2,1	2,2	2,3	2,3	2,4	20,6	22,6
Pumppaamot (toimintavarmuus)			1,0	0,7	0,7	0,6	0,5	0,4	0,4	0,3	0,2	0,1	4,6	4,8
Yhteensä, M€	**2,5**	**3,0**	2,7	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	25,2	27,4

Vesihuoltolähtöiset investoinnit - Jätevedenpuhdistus

Korit

13 Jätevedenpuhdistuksen uudisinvestoinnit

14 Jätevedenpuhdistuksen saneerausinvestoinnit

15 Purkutunneleiden uudisinvestoinnit

16 Purkutunneleiden saneerausinvestoinnit

Sisältö

Jätevedenpuhdistamot: Viikinmäki, Suomenoja, Blominmäki. Jätevedenpuhdistamoiden purkutunnelit ja varapurkuyhteydet. Metsäpirtin kompostointialue.

13. Jätevedenpuhdistuksen uudisinvestoinnit - päämäärät, palvelutaso, tavoitteet ja investoinnit

Päämäärä	• Jätevesi puhdistetaan vaatimusten ja HSY:n tavoitteiden mukaisesti ja johdetaan puhdistettuna vesistöön niin, että sen haitta ympäristölle on mahdollisimman vähäinen. • Kaikki syntyneet jätevedet käsitellään biologisesti • Jätevesilietteestä valmistetaan sellaisia tuotteita, jotka voidaan hyötykäyttää. • Laitosten energia-, ympäristö- ja resurssitehokkuus paranee.
Palvelutaso	• Puhdistuskapasiteettia kasvavan pääkaupunkiseudun tarvetta vastaavasti • Ravinnekuormitus mereen HSY:n tavoitteiden ja lupaehtojen mukaista • Lietteen 100 % hyötykäyttö
Suunnitelmakauden 2017-2026 tavoitteet	• Viikinmäen jätevedenpuhdistamon biologista käsittelykapasiteettia lisätään asukasmäärän tarpeen mukaiseksi ja energian ja kemikaalien kulutusta vähennetään rejektivesien erilliskäsittelyn avulla • Viikinmäen fosforikuormitusta mereen pienennetään ja DN-suodatuksen toimintaedellytyksiä parannetaan jälkikäsittelyn avulla • Suomenojan viemäröintialueen kapasiteetti nostetaan asukasmäärän 550 000 tarpeen mukaiseksi ja puhdistustaso nostetaan päämäärän mukaiseksi rakentamalla uusi Blominmäen jätevedenpuhdistamo • Energiatehokkuus paranee ja energiantuotanto tehostuu
Suunnitelmakaudella saavuttamatta jäävät tavoitteet	• Mahdollisten uusien ennakoimattomien jäteveden tai lietteen vaatimusten mukaisiin investointeihin ei ole varauduttu • Viikinmäen puhdistamon kuormitus saattaa ylittää maksimikapasiteetin suunnittelukauden lopulla • Huippukuormitustilanteissa ohitusvesiä esiintyy

Kohde	TOT 2015	TTS 2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2017-2026	2015-2024
Blominmäki	15,7	40,1	49,6	84,7	117,0	57,0	2,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	310,5	281,0
Viikinmäki (kapasiteetti)														5,1
Viikinmäki (laatu)	0,1	1,1	1,0	2,0	1,0	0,5	0,5	5,0	4,0	0,0	0,0	0,0	14,0	14,0
Yhteensä, M€	19,7	44,5	50,6	86,7	118,0	57,5	2,7	5,0	4,0	0,0	0,0	0,0	324,5	300,1

14. Jätevedenpuhdistuksen saneerausinvestoinnit - päämäärät, palvelutaso, tavoitteet ja investoinnit

Päämäärä	• Viikinmäen jätevedenpuhdistamo pidetään täydessä toimintakunnossa siten, että se pystyy käsittelemään mitoituskapasiteettinsa mukaisen vesimäärän vaatimusten ja HSY:n tavoitteiden mukaiseen puhdistustasoon. • Nykyinen lietteen kompostointialue pidetään täydessä toimintakunnossa siten, että se pystyy käsittelemään kaiken Viikinmäen ja Suomenojan tuottaman lietteen ja tekemään siitä lannoitevalmistelain vaatimukset täyttävää maanparannusainetta. • Laitosten energia-, ympäristö- ja resurssitehokkuus paranee.
Palvelutaso	• Puhdistamon käyttöaste korkea • Häiriötilanteiden välttäminen • Ravinnekuormitus mereen TTS-tavoitteiden mukainen • Toiminta lupaehtojen mukaista • Liete 100 % hyötykäyttöön
Suunnitelmakauden 2017-2026 tavoitteet	• Viikinmäen jätevedenpuhdistamolla ja Metsäpirtin kompostointialueella tehdään tarvittavat vuosisaneeraukset. • Metsäpirtin kompostikentän pinnoite uusitaan vedenpitävyyden ylläpitämiseksi • Suomenojan jätevedenpuhdistamolla tehdään laitoksen eliniän vaatimat vuosisaneeraukset. • Energiatehokkuus tuotantolaitoksilla paranee
Suunnitelmakaudella saavuttamatta jäävät tavoitteet	• Viikinmäen jätevedenpuhdistamon saneerausinvestointitaso ei pitkällä aikavälillä pidä laitoksen kuntoa päämäärän mukaisella tasolla, jolloin mm. ohitusten ja ennakoimattomien kunnossapitotöiden määrä kasvaa.

Kohde	TOT 2015	TTS 2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2017-2026	2015-2024
Viikinmäki			3,1	3,2	3,4	3,5	3,7	3,8	3,9	2,6	2,6	2,8	32,6	34,1
Suomenoja			0,2	0,2	0,2	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,7	1,3
Blominmäki			0,0	0,0	0,0	0,1	0,2	0,3	0,4	0,6	0,7	0,8	3,1	1,7
Metsäpirtti			0,1	0,1	0,1	0,1	0,4	0,4	3,1	3,1	3,1	0,1	10,6	1,0
Yhteensä, M€	**3,9**	**3,3**	**3,4**	**3,5**	**3,7**	**3,8**	**4,3**	**4,5**	**7,4**	**6,3**	**6,4**	**3,7**	**47,0**	38,1

15. Purkutunneleiden uudisinvestoinnit - päämäärät, palvelutaso, tavoitteet ja investoinnit

Päämäärä	• Jokaisella puhdistamolla on kaksi vaihtoehtoista purkureittiä, joiden kapasiteetti on riittävä sekä normaali- että häiriötilanteissa • Purkupisteet aiheuttavat ympäristölle mahdollisimman vähän haittaa
Palvelutaso	• Puhdistettu jätevesi virtaa kaikissa tilanteissa hallitusti purkupaikalle
Suunnitelmakauden 2017-2026 tavoitteet	• Blominmäen jätevedenpuhdistamolle toteutetaan kaksi vaihtoehtoista purkureittiä • Viikinmäen puhdistamolle rakennetaan vaihtoehtoinen purkureitti välille Viikinmäki-Viikki, millä ehkäistään riski, että tunnelisortuma tällä välillä pysäyttäisi kokonaan jäteveden käsittelyn laitoksella pitkäksi ajaksi • Varapurkuyhteydet säilytetään maankäytön muutoksista huolimatta • Kyläsaaren varapurkuyhteyden kapasiteettia kasvatetaan
Suunnitelmakaudella saavuttamatta jäävät tavoitteet	• Viikinmäen pääpurkureitti ei ole kapasiteetiltaan riittävä kaikissa tilanteissa • Blominmäen purkutunnelin meriosuuden kahdentaminen on suunniteltu tapahtuvaksi 2030-luvulla, ellei ympäristöviranomainen edellytä sitä tehtäväksi aiemmin

Kohde	TOT 2015	TTS 2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2017-2026	2015-2024
Blominmäki*			0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Viikinmäki-Viikki			0,0	1,0	1,5	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	3,5	2,5
Kyläsaaren varapurku			0,0	0,0	0,0	0,0	0,5	1,0	1,0	0,5	0,0	0,0	3,0	3,0
Viikin alue			0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,0	0,5	0,5	0,0	0,0	2,0	2,0
Yhteensä	0,0	0,0	0,0	1,0	1,5	1,0	0,5	2,0	1,5	1,0	0,0	0,0	8,5	7,5

*Blominmäen purkuyhteydet on laskettu osaksi Blominmäen investointia

16. Purkutunneleiden saneerausinvestoinnit - päämäärät, palvelutaso, tavoitteet

Päämäärä	• Jokaisella puhdistamolla on kaksi vaihtoehtoista purkureittiä, joiden kapasiteetti on riittävä sekä normaali- että häiriötilanteissa • Purkupisteet aiheuttavat ympäristölle mahdollisimman vähän haittaa
Palvelutaso	• Puhdistettu jätevesi virtaa kaikissa tilanteissa hallitusti purkupaikalle
Suunnitelmakauden 2017-2026 tavoitteet	• Purkutunneleiden kuntoa seurataan saneeraustarpeiden arvioimiseksi
Suunnitelmakaudella saavuttamatta jäävät tavoitteet	• Tämän hetkinen kunto ei edellytä saneerausta suunnitelmakaudella

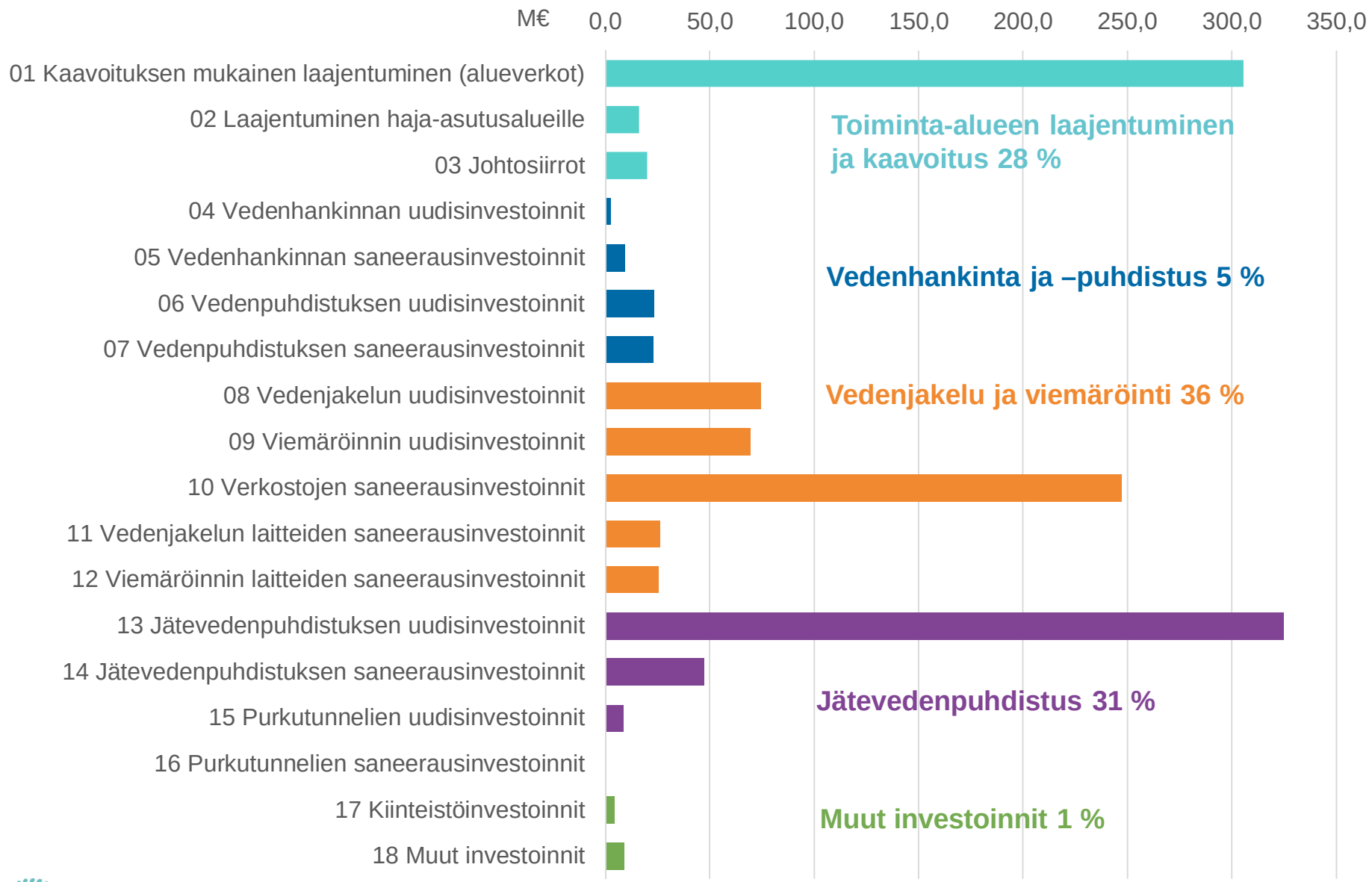
Kohde	TOT 2015	TTS 2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2017-2026	2015-2024
Yhteensä, M€	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

LIITE: Tekninen lautakunta 23.08.2016 / 9 §

Muut investoinnit

Muut investoinnit, M€	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2017-2026
17 Kiinteistöinvestoinnit	0,4	1,7	0,8	0,6	0,4	0,1	0,2	0,2	0,0	0,0	4,4
18 Muut investoinnit	1,2	0,7	1,0	1,2	1,4	1,2	1,0	1,0	0,0	0,0	8,7
Yhteensä, M€	1,6	2,4	1,8	1,8	1,8	1,3	1,2	1,1	0,0	0,0	13,1

LIITE: Tekninen lautakunta 23.08.2016 / 9 §

M€
0,0
50,0
100,0
150,0
200,0
250,0
300,0
350,0
01 Kaavoituksen mukainen laajentuminen (alueverkot)
02 Laajentuminen haja-asutusalueille
03 Johtosiirrot
04 Vedenhankinnan uudisinvestoinnit
05 Vedenhankinnan saneerausinvestoinnit
06 Vedenpuhdistuksen uudisinvestoinnit
07 Vedenpuhdistuksen saneerausinvestoinnit
08 Vedenjakelun uudisinvestoinnit
09 Viemäröinnin uudisinvestoinnit
10 Verkostojen saneerausinvestoinnit
11 Vedenjakelun laitteiden saneerausinvestoinnit
12 Viemäröinnin laitteiden saneerausinvestoinnit
13 Jätevedenpuhdistuksen uudisinvestoinnit
14 Jätevedenpuhdistuksen saneerausinvestoinnit
15 Purkutunnelien uudisinvestoinnit
16 Purkutunnelien saneerausinvestoinnit
17 Kiinteistöinvestoinnit
18 Muut investoinnit
Toiminta-alueen laajentuminen ja kaavoitus 28 %
Vedenhankinta ja –puhdistus 5 %
Vedenjakelu ja viemäröinti 36 %
Jätevedenpuhdistus 31 %
Muut investoinnit 1 %

Vesihuollon investoinnit pääkoritasolla

	TOT 2015	TTS 2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2017-2026	2015-2024
Vesihuollon investoinnit	**122,9**	**115,8**	**150,3**	**188,8**	**211,5**	**139,9**	**83,3**	**93,8**	**96,3**	**95,7**	**90,5**	**84,6**	**1 233,5**	**1204,3**
A Kaupunkilähtöiset investoinnit	35,2	32,2	36,1	36,2	35,7	34,2	33,2	33,2	33,2	33,2	33,2	33,2	341,4	338,0
A1 Toiminta-alueen laajentuminen ja kaavoitus	35,2	32,2	36,1	36,2	35,7	34,2	33,2	33,2	33,2	33,2	33,2	33,2	341,4	338,0
B Vesihuoltolähtöiset investoinnit	83,1	79,2	112,6	150,2	174,0	103,9	48,3	59,2	62,0	61,4	57,3	51,4	879,0	866,3
B1 Vedenhankinta ja puhdistus	10,2	17,4	6,2	6,2	7,4	6,8	7,1	9,4	5,2	3,9	3,3	2,0	57,5	59,1
B2 Vedenjakelu ja viemäröinti	53,2	57,4	52,3	52,8	43,4	34,8	33,7	38,3	43,8	50,2	47,6	45,7	441,5	461,6
B3 Jätevedenpuhdistus	19,7	44,5	54,0	91,2	123,2	62,3	7,5	11,5	12,9	7,3	6,4	3,7	380,0	345,6
C Muut investoinnit	4,5	4,4	1,6	2,4	1,8	1,8	1,8	1,3	1,2	1,1	0,0	0,0	13,1*	

*Investointiohjelmassa 2015-2024 ei ole esitetty muita investointeja

Vesihuollon investoinnit koritasolla

	TOT 2015	TTS 2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2017-2026	2015-2024
Vesihuollon investoinnit	**122,9**	**115,8**	**150,3**	**188,8**	**211,5**	**139,9**	**83,3**	**93,8**	**96,3**	**95,7**	**90,5**	**84,6**	**1 233,5**	**1204,3**
A Kaupunkilähtöiset investoinnit	35,2	32,2	36,1	36,2	35,7	34,2	33,2	33,2	33,2	33,2	33,2	33,2	341,4	338,0
A1 Toiminta-alueen laajentuminen ja kaavoitus	35,2	32,2	36,1	36,2	35,7	34,2	33,2	33,2	33,2	33,2	33,2	33,2	341,4	338,0
01 Kaavoituksen mukainen laajentuminen (alueverkot)	32,7	29,2	32,1	32,2	32,2	30,7	29,7	29,7	29,7	29,7	29,7	29,7	305,4	288,0
02 Laajentuminen haja-asutusalueille	0,9	1,5	2,0	2,0	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	16,0	20,0
03 Johtosiirrot	1,6	1,5	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	20,0	30,0
B Vesihuoltolähtöiset investoinnit	83,1	79,2	112,6	150,2	174,0	103,9	48,3	59,2	62,0	61,4	57,3	51,4	879,0	866,3
B1 Vedenhankinta ja puhdistus	10,2	17,4	6,2	6,2	7,4	6,8	7,1	9,4	5,2	3,9	3,3	2,0	57,5	59,1
04 Vedenhankinnan uudisinvestoinnit	0,0	0,0	2,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2,5	0
05 Vedenhankinnan saneerausinvestoinnit	0,1	1,5	0,9	0,4	0,2	1,1	2,1	2,5	1,5	0,1	0,1	0,1	9,0	9,8
06 Vedenpuhdistuksen uudisinvestoinnit	8,1	13,9	0,4	3,6	6,3	4,8	4,0	4,0	0,0	0,0	0,0	0,0	23,1	31,5
07 Vedenpuhdistuksen saneerausinvestoinnit	2,0	2,0	2,4	2,2	0,9	0,9	1,0	2,9	3,7	3,8	3,2	1,9	22,9	17,8
B2 Vedenjakelu ja viemäröinti	53,2	57,4	52,3	52,8	43,4	34,8	33,7	38,3	43,8	50,2	47,6	45,7	441,5	461,6
08 Vedenjakelun uudisinvestoinnit	20,2	18,8	15,5	15,5	5,5	2,8	1,2	4,7	6,6	8,7	6,8	7,0	74,3	77,9
09 Viemäröinnin uudisinvestoinnit	6,5	9,1	8,7	7,5	7,2	3,4	4,0	5,9	8,2	11,4	8,7	5,5	69,1	82,6
10 Verkostojen saneerausinvestoinnit	22,5	25,4	23,5	23,5	23,5	23,5	24,0	24,0	24,5	25,5	27,0	28,0	247,0	251,6
11 Vedenjakelun laitteiden saneerausinvestoinnit	1,5	1,1	2,0	3,9	4,8	2,6	2,0	1,2	2,1	2,2	2,6	2,7	25,9	22,1
12 Viemäröinnin laitteiden saneerausinvestoinnit	2,5	3,0	2,7	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	25,2	27,4
B3 Jätevedenpuhdistus	19,7	44,5	54,0	91,2	123,2	62,3	7,5	11,5	12,9	7,3	6,4	3,7	380,0	345,6
13 Jätevedenpuhdistuksen uudisinvestoinnit	15,8	41,2	50,6	86,7	118,0	57,5	2,7	5,0	4,0	0,0	0,0	0,0	324,5	300,1
- Blominmäen jätevedenpuhdistamo	15,7	40,1	49,6	84,7	117,0	57,0	2,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	310,5	281,0
- muut jätevedenpuhdistuksen investoinnit	0,1	1,1	1,0	2,0	1,0	0,5	0,5	5,0	4,0	0,0	0,0	0,0	14,0	19,1
14 Jätevedenpuhdistuksen saneerausinvestoinnit	3,9	3,3	3,4	3,5	3,7	3,8	4,3	4,5	7,4	6,3	6,4	3,7	47,0	38
15 Purkutunnelien uudisinvestoinnit	0,0	0,0	0,0	1,0	1,5	1,0	0,5	2,0	1,5	1,0	0,0	0,0	8,5	7,5
16 Purkutunnelien saneerausinvestoinnit	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0
C Muut investoinnit	4,5	4,4	1,6	2,4	1,8	1,8	1,8	1,3	1,2	1,1	0,0	0,0	13,1	*
17 Kiinteistöinvestoinnit			0,4	1,7	0,8	0,6	0,4	0,1	0,2	0,2	0,0	0,0	4,4	*
18 Muut investoinnit			1,2	0,7	1,0	1,2	1,4	1,2	1,0	1,0	0,0	0,0	8,7	*

*Investointiohjelmassa 2015-2024 ei ole esitetty muita investointeja

HSY

Vesihuollon talousmalli 2017 - 2036

HSY:n hallitus 22.4.2016

HSY:n strategiset päämäärät 2020

Strategiset päämäärät

1. **Ympäristön tila on parantunut.**
2. **Toimintavarmuus on korkea ja verkostojen toiminta on optimoitu.**
3. **HSY:n palvelut vastaavat asiakasryhmien tarpeisiin ja asukaskokemus on parantunut.**
4. **HSY:llä on merkittävä rooli alueen materiaali- ja energiatehokkuuden parantamisessa sekä materiaalivirtojen hyödyntämisessä.**
5. **Tuottavuus on merkittävästi ja mitattavasti parantunut ja rahoituksen hallittu tasapaino on saavutettu niin, että myös investointimenot katetaan tulorahoituksella.**

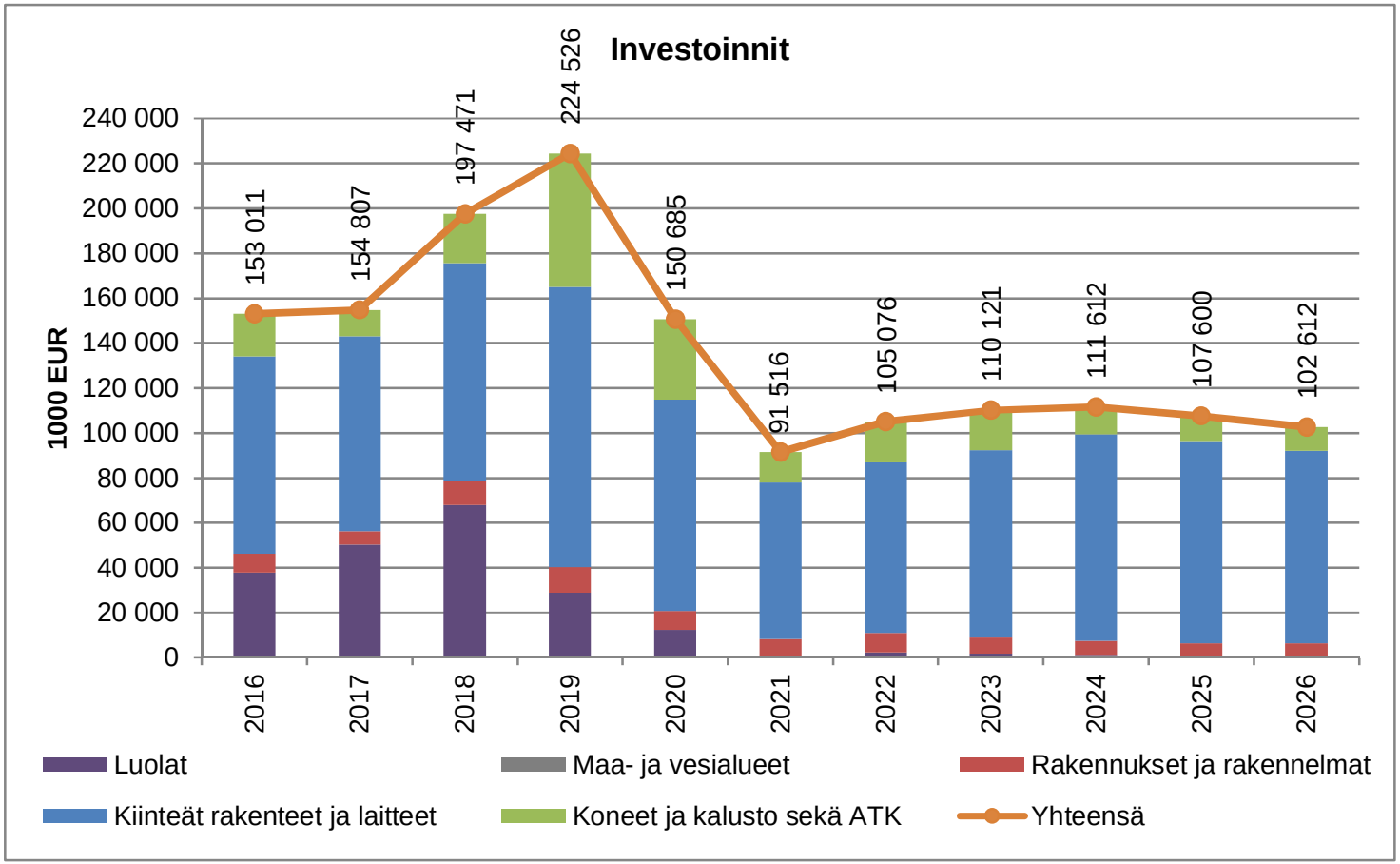
Lähtötiedot

- Tavoitteena talouden kantokyvyn ottaminen huomioon investointiohjelman laadinnassa ja pitkän tähtäimen taksasuunnittelu

- Asukasluvun kasvu 2020 asti 1,5% pa ja sen jälkeen 1,1% pa
- Ominaiskulutuksen muutos -1,1% pa
- Inflaatio 1,5% 2020 asti ja sen jälkeen 2,0%
- Omavaraisuustavoite 40% vuonna 2030
- Reaalinen taksan korotus 2025 asti 2,2% ja sen jälkeen 0%

HSY

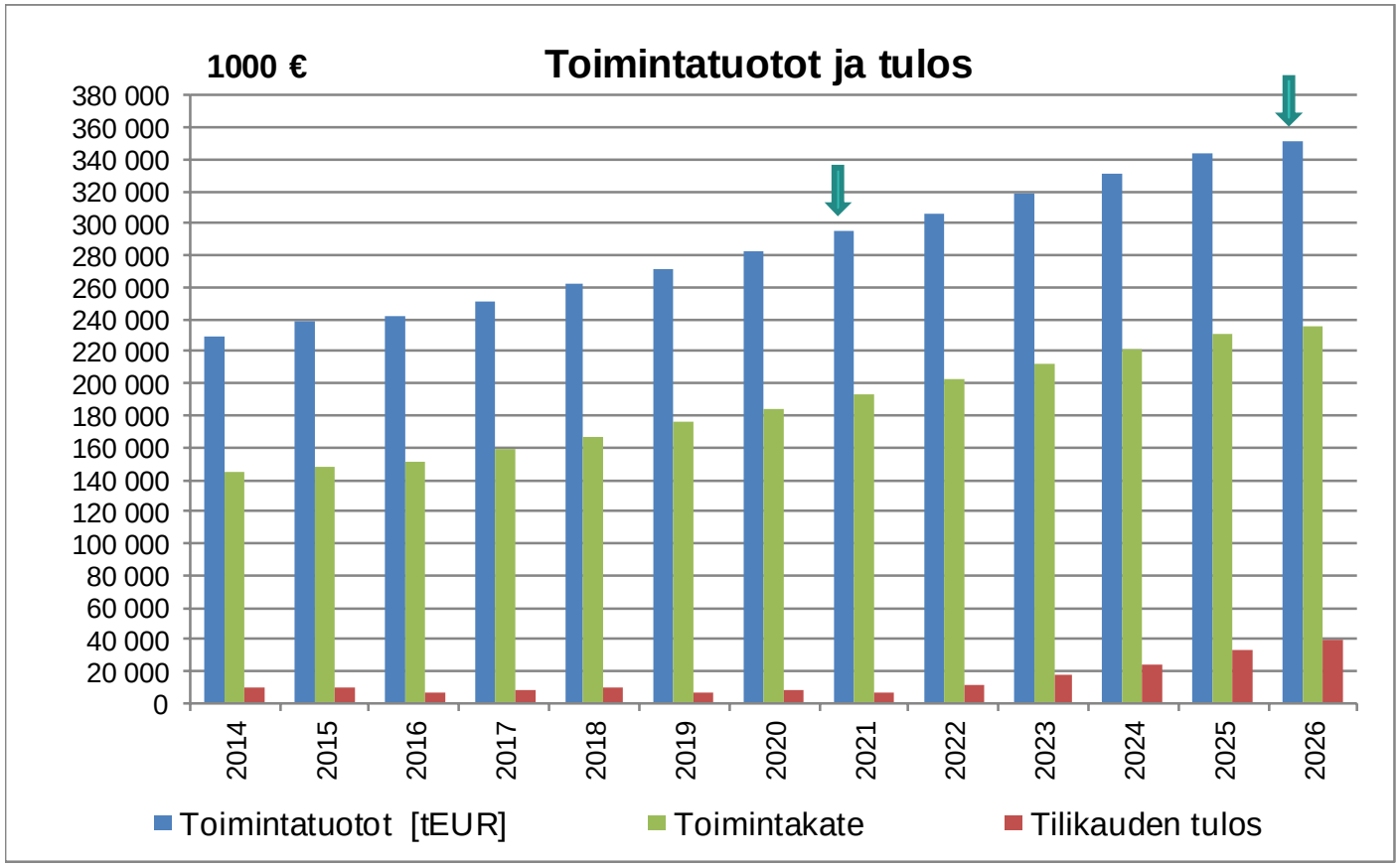
Käyttöomaisuusinvestoinnit (mukana inflaatio)

Blominmäen valmistumisen jälkeen investoinnit ~97m/v + infl.

HSY

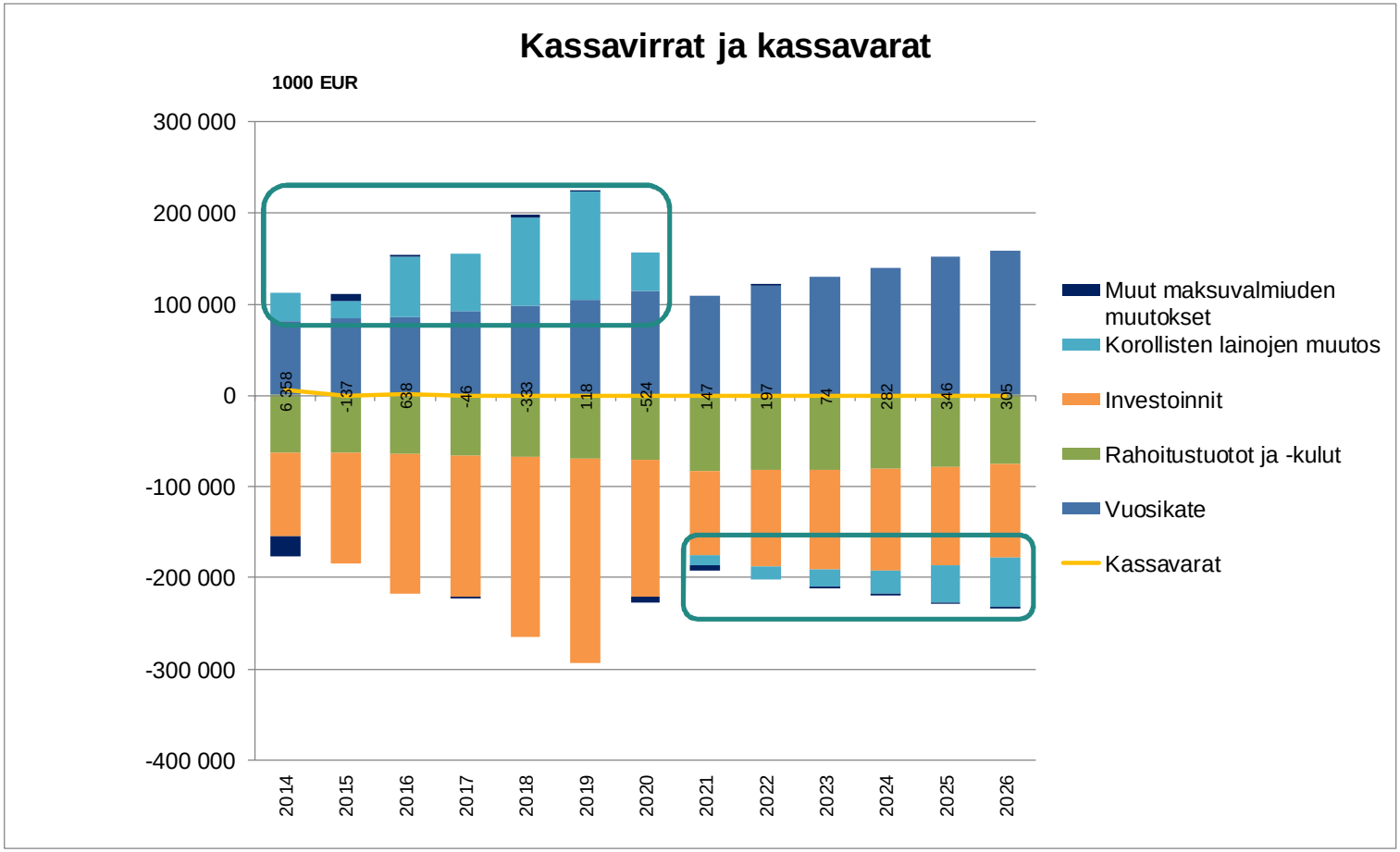
Toimintatuotot ja tulos 2014 – 2026 (mukana inflaatio)

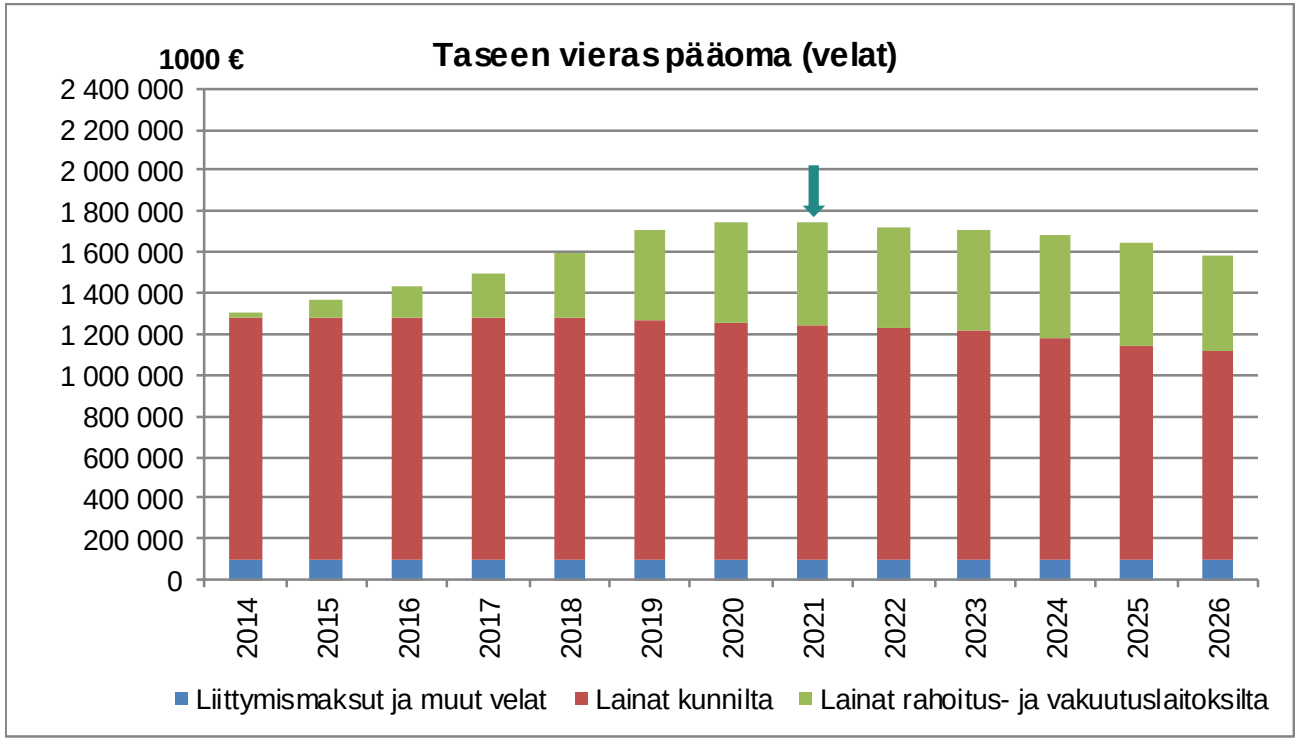
- Asukasluvun kasvu 2020 asti 1,5% pa ja sen jälkeen 1,1% pa
- Ominaiskulutuksen muutos -1,1% pa
- Inflaatio 1,5% 2020 asti ja sen jälkeen 2,0%
- Reaalinen taksan korotus 2025 asti 2,2% ja sen jälkeen 0%

HSY

Kassavirrat 2014 – 2026 (mukana inflaatio)

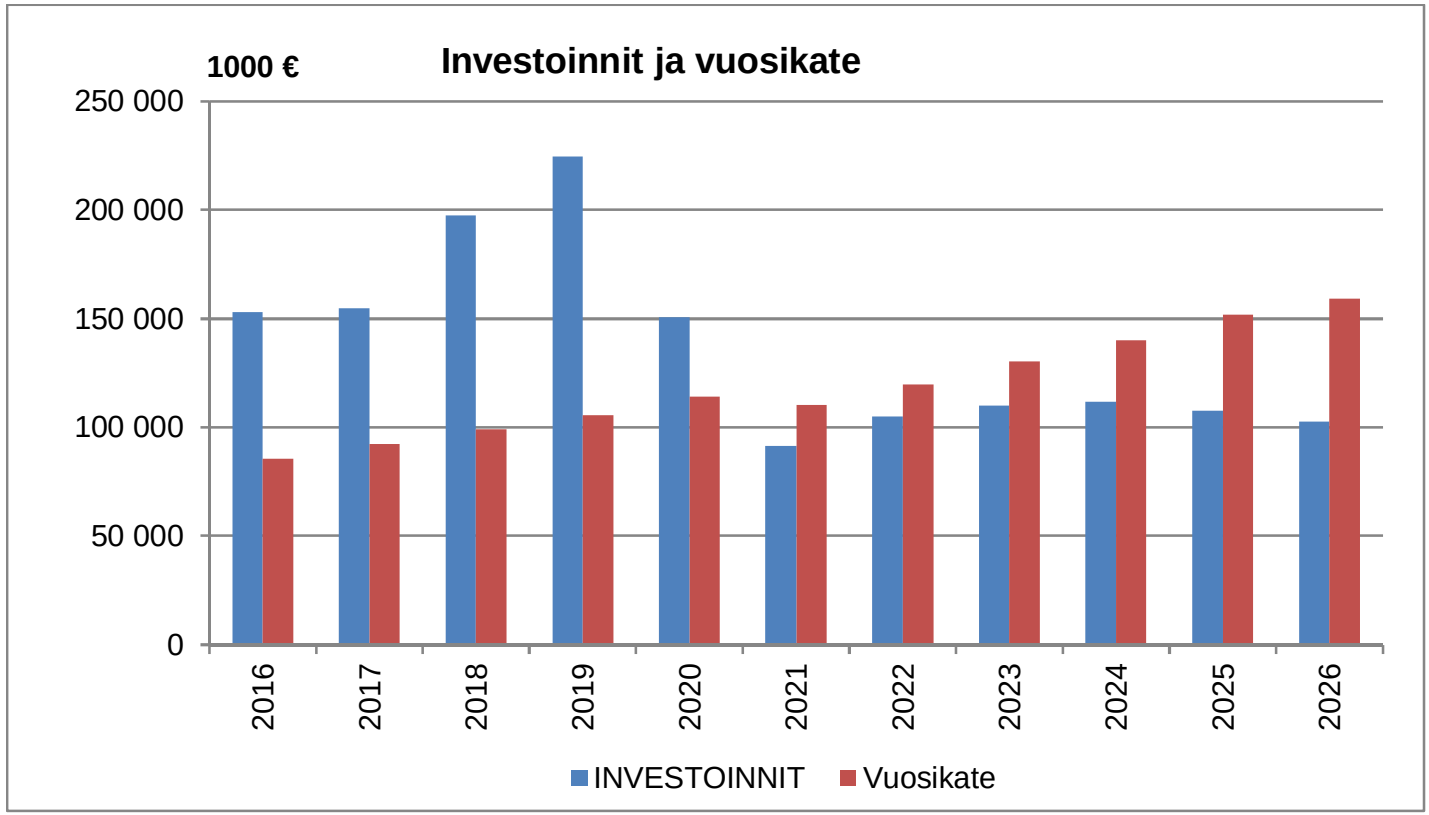
Lainakanta 2014 – 2026 (mukana inflaatio)

- Ensimmäisten jäsenkuntalainojen lyhennykset alkavat 2019 ja loppujen osalta 2024.
- Tulorahoitus alkaa riittää investointimenoihin 2021 alkaen, kun Blominmäki valmis. Lainat alkavat vähetä.

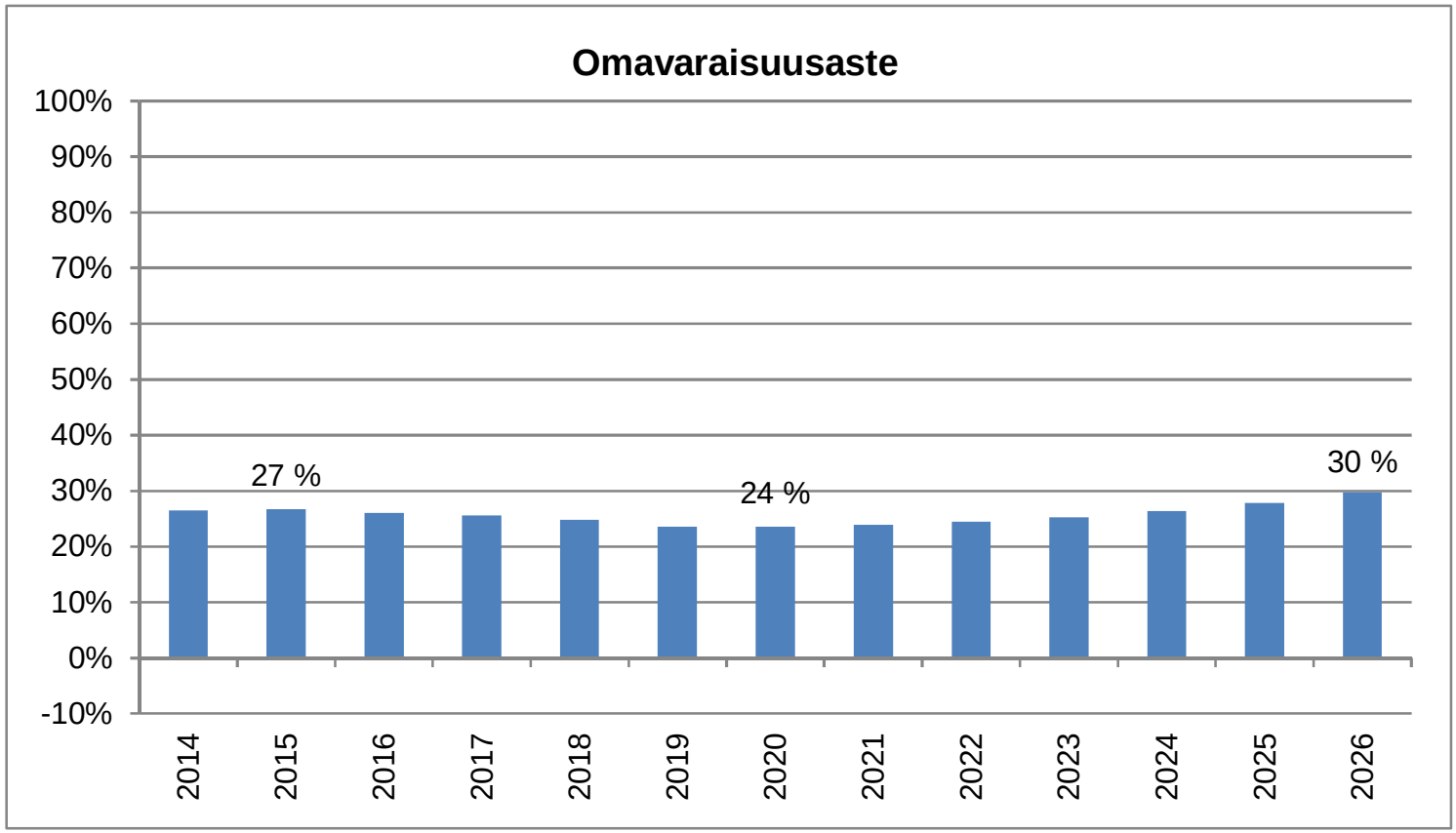
HSY

Investoinnit ja tulorahoitus 2016 – 2026 (mukana inflaatio)

HSY

Omavaraisuusaste 2014 – 2026 (mukana inflaatio)

Omavaraisuusaste on 40% vuonna 2030

HSY

Jätehuollon investointiohjelma 2017-2026

HSY:n hallitus 22.4.2016

Jätehuollon investointeja ohjaavia asioita

HSY:n strategia 2020

Strategiset päämäärät

1. Ympäristön tila on parantunut.
2. Toimintavarmuus on korkea ja verkostojen toiminta on optimoitu.
3. HSY:n palvelut vastaavat asiakasryhmien tarpeisiin ja asukaskokemus on parantunut.
4. HSY:llä on merkittävä rooli alueen materiaali- ja energiatehokkuuden parantamisessa sekä materiaalivirtojen hyödyntämisessä.
5. Tuottavuus on merkittävästi ja mitattavasti parantunut ja rahoituksen hallittu tasapaino on saavutettu niin, että myös investointimenot katetaan tulorahoituksella.

Toimintaympäristön vaatimukset

Muutokset toimintaympäristössä

- Muutokset jätehuoltoa ohjaavassa lainsäädännössä ja valtakunnallisissa kierrätystavoitteissa
- Väestömäärän kehitys

Olemassa oleva infra ja vastuut

- Kaatopaikoilla pitkät jälkihoitovastuut
- Olemassa oleva infra vaatii ylläpitoa

Tehdyt ja tulevat jätehuoltoratkaisut

- Jätteen materiaalihyödyntäminen
- Jätteen energiahyödyntäminen

HSY

Jätehuollon investointien korirakenne

ALUEPALVELULÄHTÖISET INVESTOINNIT

Sortti-asemat ja aluekeräysverkosto

1 Sorttiasemien rakentaminen (uudet)

2 Aluepalvelujen korjaus- ja täydennystyöt

3 Aluepalvelujen kalustohankinnat ja aluekeräysverkosto

KÄSITTELYPALVELULÄHTÖISET INVESTOINNIT

Ympäristövaikutusten hallinta

4 Katopaikkakaasun keräys ja hyödyntäminen

5 Vesien keräys ja johtaminen

6 Viimeistelyrakenteet

Alueiden ja toimintojen ylläpito ja kehittäminen

7 Biojätteen käsittely ja mädätyskaasun hyödyntäminen

8 Ämmässuon laajennusalue

9 Infran kehittäminen ja sen vaatimat investoinnit

10 Käsittelypalvelujen koneet ja laitteet

11 Energia- ja materiaalitehokkuusinvestoinnit

MUUT INVESTOINNIT

Kuljetuspalvelulähtöiset investoinnit

12 Jätteenkuljetuksen keräyskalusto

Muut toimintaa tukevat investoinnit

13 Maa- ja kiinteistöhankinnat

14 Muut investoinnit

HSY

Aluepalvelulähtöiset investoinnit
Sortti-asemat ja aluekeräysverkosto

Korit

1 Sorttiasemien rakentaminen (uudet)

2 Aluepalvelujen korjaus- ja täydennystyöt

3 Aluepalvelujen kalustohankinnat ja aluekeräysverkosto

Sisältö

- Uudet Sortti-asemat ja aluekeräysverkoston laajentaminen sekä tarvittavat saneeraukset.
- Sortti-asemien palveluverkoston ja konseptien laajentaminen.
- Nykyisen ja ohjelmakaudella rakennettavien Sortti-asemien saneeraukset. Korjaus- ja täydennystyöt kunnossapitotarveselvityksen mukaisesti.
- Varautuminen aluekeräysverkoston laajentamiseen kasvaville alueille ja toimivuuden varmistamiseen.

HSY

1. Sorttiasemien rakentaminen (uudet)
- päämäärät, palvelutaso, tavoitteet ja investoinnit

Päämäärä	• Sortti-asemaverkosto tukee HSY:n asiakasryhmien tarpeita ja alueellista materiaalitehokkuutta
Palvelutaso	• Sortti-asemien määrää lisätään asiakasmäärien kasvuennusteiden mukaisesti ja palvelun tasapuolisen saavutettavuuden takaamiseksi, • Sortti-asemien palveluvalikoimaa pyritään laajentamaan asiakaspalvelun tason ja asiakaskokemuksen parantamiseksi
Suunnitelmakauden 2017-2026 tavoitteet	• Jorvaksen Sortti-asema valmistuu • Ensimmäiset uudentyyppiset asutus-Sortit valmistuvat • Varaudutaan aloittamaan yhden uuden Sortti-aseman rakentaminen myöhemmin määriteltävään paikkaan
Suunnitelmakaudella saavuttamatta jäävät tavoitteet	- Uusi nykymuotoinen täyden palvelun Sortti-asema ei valmistu suunnitelmakaudella

Kohde	TOT 2015	TTS 2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2017-2026	2015-2024
Uudet Sortti-asemat			3,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,4	3,0	**7,2**	17,6
Asutus-/city-sortit			0,0	0,1	0,4	2,5	0,0	0,0	0,1	0,4	2,5	0,0	**6,0**	3,3
Yhteensä (M€)	**4,4**	**4,0**	**3,7**	**0,1**	**0,4**	**2,5**	**0,0**	**0,0**	**0,1**	**0,5**	**2,9**	**3,0**	**13,2**	**20,9**

HSY

2. Aluepalvelujen korjaus- ja täydennystyöt - päämäärä, palvelutaso, tavoitteet ja investoinnit

Päämäärä	• Kivikon jätetukikohdan ja käytössä olevien Sortti-asemien toiminnan varmistaminen ja energiatehokkuuden huomioiminen
Palvelutaso	• Lainsäädännön, lupien ja määräysten mukaiset toimenpiteet. • Kunnossapitotarveselvitysten sekä muiden rakennusosien kuntoarvioiden mukaiset saneeraukset
Suunnitelmakauden 2017-2026 tavoitteet	• Kivikon jätehuoltotukikohdassa suoritetaan vuosittain korjaus- ja täydennystöinä mm. piha-alueiden, rakennusten ja muiden rakenteiden saneeraustöitä toiminnan varmistamiseksi ja energiatehokkuuden parantamiseksi. • Kivikon jätepalvelukeskuksen vaarallisen jätteen varasto katetaan. • Käytössä olevilla Sortti-asemilla suoritetaan tarpeelliset korjaus- ja täydennystyöt.
Suunnitelmakaudella saavuttamatta jäävät tavoitteet	-

Kohde	TOT 2015	TTS 2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2017-2026	2015-2024
Sortti-asemien k&t-työt			0,0	0,0	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	1,6	2,3
Kivikko ja aluepalvelut			1,8	1,0	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	3,2	3,6
Yhteensä (M€)	0,6	0,7	1,8	1,0	0,6	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	4,8	5,9

HSY

3. Aluepalvelujen kalustohankinnat ja aluekeräysverkosto - päämäärät, palvelutaso, tavoitteet ja investoinnit

Päämäärä	• Riittävän tiheä hyötyjätteiden aluekeräysverkosto sekä toimivat Sortti-asemat alueellisen materiaalitehokkuuden parantamiseksi
Palvelutaso	• Aluekeräysverkosto vähintään nykyisentasoinen uusilla kaavoitettavilla alueilla siltä osin kun HSY vastaa • Kivikossa ja Sortti-asemilla oikeanlainen ja kunnossa oleva kalusto
Suunnitelmakauden 2017-2026 tavoitteet	• Varaudutaan rakentamaan aluekeräyspisteet uusille kaava-alueille. • Uusille Sortti-asemille hankitaan tarvittava kone- ja lavakalusto ennen käyttöönottoa. • Nykyisiä aluekeräyspisteitä uusitaan tarpeen mukaan. • Sortti-asemien kone- ja lavakalustoa sekä Kivikon vaarallisen jätteen kalustoa uusitaan tarpeen mukaan.
Suunnitelmakaudella saavuttamatta jäävät tavoitteet	-

Kohde	TOT 2015	TTS 2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2017-2026	2015-2024
Kivikon ja Sorttien kalustot			0,2	0,4	0,5	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,0	0,0	2,3	4,4
Aluekeräys			0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	1,0	1,5
Yhteensä (M€)	1,0	1,2	0,3	0,5	0,6	0,3	0,3	0,3	0,4	0,3	0,1	0,1	3,3	5,9

Käsittelypalvelulähtöiset investoinnit
Ympäristövaikutusten hallinta

Korit

4 Kaatopaikkakaasun keräys ja hyödyntäminen

5 Vesien keräys ja johtaminen

6 Viimeistelyrakenteet

Sisältö

Ympäristövaikutusten pitkäaikaiseen hallintaan liittyvät investoinnit. Kaatopaikkojen ympäristölupaehtojen mukainen jälkihoito sekä toiminnosta aiheutuvien ympäristövaikutusten hallinta.

- Kaatopaikkojen kaasunkeräysverkostot, kaasupumppaamot ja säätöasemat sekä kaasuvoimala
- Vesienhallintajärjestelmä, vesihuoltojärjestelmät, jätevesien esikäsittely ja kierrätys
- Vanhan kaatopaikan pintatiivistysrakenteet, laajennusalueen pintatiivistysrakenteet ja muut viimeistelyrakenteet.

HSY

4. Katopaikkakaasun keräys ja hyödyntäminen - päämäärät, palvelutaso, tavoitteet ja investoinnit

Päämäärä	• Kaasun tehokas keräys ja hyötykäyttö sekä hajuhaittojen minimointi ympäristön tilan parantamiseksi, toimintavarmuus korkea
Palvelutaso	• Kaasunkeräysaste korkea • Kaasun hyötykäyttöaste korkea • Kaasunkeräyksen toimintavarmuus korkea
Suunnitelmakauden 2017-2026 tavoitteet	• Vanhalla kaatopaikalla uusitaan kaasukaivoja painumien aiheuttamien vaurioiden ja kaasuntuotannon ylläpitämiseksi, lakialueelle rakennetaan tarvittava määrä uusia kaivoja • Kaasunkeräysverkostoa saneerataan korjaustarpeiden mukaisesti ja verkostoa laajennetaan tarvittaessa. • Kaasunkeräyksen valvomojärjestelmän ja automaatiojärjestelmän uusinta sekä kaasupumppaamoiden P1-P4 automaation uusinta
Suunnitelmakaudella saavuttamatta jäävät tavoitteet	-

Kohde	TOT 2015	TTS 2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2017-2026	2015-2024
Kaasunkeräys-verkosto			0,2	0,2	0,7	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	2,5	4,4
Automatio- ja sähköinvestoinnit			0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,3	0,3	0,2	0,2	0,0	1,0	0,0
Yhteensä (M€)	0,7	0,2	0,2	0,2	0,7	0,2	0,2	0,5	0,5	0,4	0,4	0,2	3,5	4,4

HSY

5. Vesien keräys ja johtaminen
- päämäärät, palvelutaso, tavoitteet ja investoinnit

Päämäärä	• Jätteenkäsittelyalueiden vesien asianmukainen käsittely ja hyödyntäminen kaatopaikkojen toiminnan tehostamisessa ympäristön tilan parantamiseksi
Palvelutaso	• Kaikki nykyisten ja uusien jätteenkäsittelyalueiden vedet kerätään ja johdetaan käsittelyyn ympäristölupien ja viranomaismääräysten mukaisesti
Suunnitelmakauden 2017-2026 tavoitteet	• Ämmässuon toimintojen muuttuessa enemmän kenttätoimintoja vaativaksi lisätään alueella syntyvien ja viemäriin johdettavien valumavesien varastoallaskapasiteettia. • Nykyinen vuonna 1987 käyttöönotettu viemärivesien tasausallas saneerataan. • Vesiverkostoja ja järjestelmiä täydennetään lisäksi tarpeiden mukaisesti. • Vesien kierrätystä lisätään mahdollisuuksien mukaan tehostamaan kaatopaikkakaasun tuotantoa ja lyhentämään jälkihoitoaikaa
Suunnitelmakaudella saavuttamatta jäävät tavoitteet	-

Kohde	TOT 2015	TTS 2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2017-2026	2015-2024
Uudet altaat			1,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,8	1,8	0,0	0,0	5,0	
Vanhat altaat ja muu saneeraus			0,1	1,1	1,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	2,5	
Vesien kierrätys			0,0	0,0	0,0	0,1	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	2,5	
Yhteensä (M€)	1,0	1,6	1,6	1,1	1,1	0,2	0,5	0,5	2,2	2,2	0,5	0,5	10,0	10,3

6. Viimeistelyrakenteet – päämäärät, palvelutaso, tavoitteet ja investoinnit

Päämäärä	• Kaasu- ja vesitiiviit ympäristölupamääräysten mukaiset pintatiivistysrakenteet käytöstä poistetuilla kaatopaikoilla ympäristön tilan parantamiseksi
Palvelutaso	• Viimeistelyrakentaminen ympäristölupaehtojen mukaisesti mahdollisuuksien mukaan jätteenkäsittelykeskuksessa jalostettuja massoja hyödyntäen
Suunnitelmakauden 2017-2026 tavoitteet	• Vanhan kaatopaikan keskialueen viimeistelytöitä jatketaan maamassoilla. • Vanhan kaatopaikan lakialueella pysyvä pintarakenne toteutetaan, kun keskialueen muotoilu vesiä poisjohtavaksi on saatettu päätökseen ja suurimmat jätetäytön muodonmuutokset ovat tapahtuneet. • Nykyiselle kaatopaikalle rakennetaan pysyviksi tai tilapäisiksi tarkoitettuja pintaverhouksia ja kuivatusjärjestelmiä.
Suunnitelmakaudella saavuttamatta jäävät tavoitteet	-

Kohde	TOT 2015	TTS 2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2017-2026	2015-2024
Uusi kaatoapaikka			1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	10,0	7,8
Vanha kaatopaikka			0,1	0,1	0,1	1,1	1,1	1,1	0,1	0,1	0,1	0,1	3,5	6,9
Yhteensä (M€)	0,3	1,1	1,1	1,1	1,1	2,1	2,1	2,1	1,1	1,1	1,1	1,1	13,5	14,7

Käsittelypalvelulähtöiset investoinnit
Alueiden ja toimintojen kehittäminen

Korit

7 Biojätteen käsittely ja mädätyskaasun hyödyntäminen

8 Ämmässuon laajennusalue

9 Infran kehittäminen ja sen vaatimat investoinnit

10 Käsittelypalvelujen koneet ja laitteet

11 Energiainvestoinnit

Sisältö

Ämmässuon ja muiden jätteenkäsittelyyn soveltuvien alueiden ja käsittelymenetelmien ylläpito ja kehittäminen sekä HSY:n vastuulle kuuluvien jätteiden käsittely että Ekomon tarpeet huomioiden.

- Biojätteen käsittely ja mädätyskaasun hyödyntäminen
- Erilaiset jätteenkäsittelyn kenttärakenteet ja loppusijoitusalueet
- Jätteenkäsittelyä tukeva infra sekä kone- ja laitehankinnat
- Energiatehokkuusinvestoinnit sekä uusiutuvan energian investoinnit

HSY

7. Biojätteen käsittely ja mädätyskaasun hyödyntäminen - päämäärät, palvelutaso, tavoitteet ja investoinnit

Päämäärä	• Erilliskerätyn biojätteen tehokas käsittely ja hyötykäyttö sekä biokaasun tehokas hyödyntäminen ympäristön tilan ja materiaali- ja energiatehokuuden parantamiseksi
Palvelutaso	• Ämmässuolla käsitellään kaikki HSY:n erilliskeräämä biojäte • Mädätyksen biokaasu hyödynnetään tehokkaasti • Biojätteen käsittelylaitokset pidetään toimintakuntoisena
Suunnitelmakauden 2017-2026 tavoitteet	• Kompostointi- ja biokaasulaitoksilla tehdään ylläpitosaneerauksia ja peruskorjausta toiminnan laadun varmistamiseksi ja toimintavarmuuden ylläpitämiseksi • Kenttäalueiden laajentamiseen varaudutaan ja jälkikypsytykseen käytettävillä kentillä tehdään ylläpitokorjauksia ja varaudutaan vanhojen kenttäalueiden uudelleenpinnoituksiin. • Biomassojen käsittelyn ja ravinteiden kierrätyksen tehostaminen Ämmässuon alueella
Suunnitelmakaudella saavuttamatta jäävät tavoitteet	-

Kohde	TOT 2015	TTS 2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2017-2026	2015-2024
Laitosten ylläpito ja peruskorjaukset			0,6	1,0	0,6	0,6	0,6	3,1	3,1	3,1	2,6	0,6	15,9	12,9
Biojätteen käsittelyn kentät			0,3	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,0	0,0	3,3	4,6
Muu toimintaa tukeva investointi			0,5	0,3	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,2	0,0
Yhteensä (M€)	7,5	1,4	1,4	1,7	1,4	1,0	1,0	3,5	3,5	3,5	2,6	0,6	20,4	17,4

HSY

8. Ämmässuon laajennusalue - päämäärät, palvelutaso, tavoitteet ja investoinnit

Päämäärä	• Tarvittavat käsittely- ja loppusijoitusalueet erityyppisille jätteille ympäristön kannalta kestävällä tavalla ja jätteenkäsittelyn toimintavarmuuden pitämiseksi korkeana
Palvelutaso	• Ympäristölupien mukaiset rakenteet jätteen loppusijoitukseen
Suunnitelmakauden 2017-2026 tavoitteet	• Vaaralliseksi jätteeksi luokiteltaville jätevoimalan tuhkille rakennetaan uutta loppusijoitusaluetta ja nykyisin käytössä oleva tuhkasolu suljetaan • Läjitysalueiden reunalla olevan huoltokanaalin kattaminen saatetaan päätökseen kevennetyin järjestelmin kaasunkeräyksen ja vesienhallinnan käyttö- ja huoltotarpeiden mukaisesti.
Suunnitelmakaudella saavuttamatta jäävät tavoitteet	-

Kohde	TOT 2015	TTS 2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2017-2026	2015-2024
Loppusijoitusalueet			0,2	0,7	1,3	0,8	0,3	0,3	0,0	0,0	0,5	1,5	5,3	11,6
Huoltokanaali ja tukialueet			0,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,4	4,7
Yhteensä (M€)	0,3	1,2	0,6	0,7	1,3	0,8	0,3	0,3	0,0	0,0	0,5	1,5	5,7	16,3

9. Infran kehittäminen ja ylläpito - päämäärät, palvelutaso, tavoitteet ja investoinnit

Päämäärä	• Ämmässuon infran kehittäminen ja sen vaatimat investoinnit huomioiden oma toiminta ja tulevan ekoteollisuuspuiston tarpeet sekä energiatehokkuus
Palvelutaso	• Sähkö- ja lämpöverkko kattaa alueen • Toimiva tieverkosto alueella • Aluevalvonta toimii • Prosessit ja rakennukset energiatehokaita
Suunnitelmakauden 2017-2026 tavoitteet	• Täydennystöitä ja laajennustöitä aluelämpö- ja sähköverkkoon sekä tieverkostoon • Uusia hyötykäyttökenttiä Ämmässuolle • Katselmuksien perusteella tehtävät rakennusten ja tuotantolaitosten energiatehokkuusinvestoinnit • Alueella muodostuvan lämmön korkeamman hyödyntämisasteen mahdollistamat täydennystyöt • Suljetun kaatopaikan lämpöpotentiaalin talteenoton toteuttaminen
Suunnitelmakaudella saavuttamatta jäävät tavoitteet	-

Kohde	TOT 2015	TTS 2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2017-2026	2015-2024
Hyötykäyttökentät			0,3	0,3	0,0	0,0	0,0	0,5	1,0	0,5	0,5	0,0	3,0	3,1
Energiatehokkuus ja k&t-työt			0,5	0,8	0,5	0,4	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	4,0	4,0
Yhteensä (M€)	0,8	1,1	0,8	1,1	0,5	0,4	0,3	0,8	1,3	0,8	0,8	0,3	7,0	7,0

10. Käsittelypalvelujen koneet ja laitteet - päämäärät, palvelutaso, tavoitteet ja investoinnit

Päämäärä	• Alueellisen materiaalitehokkuuden parantaminen materiaalihyödyntämistä mahdollistavilla laitehankinnoilla
Palvelutaso	• HSY:n käsiteltäväksi tulevien jätejakeiden käsittely ympäristölupien mukaisesti • HSY:n valmius käsitellä erilaisia jätteitä nykyistä parempi
Suunnitelmakauden 2017-2026 tavoitteet	• Alueinfran kunnossapitoon liittyvät laiteinvestoinnit tehtynä • Käsittelytoimintaa tukevat koneet ja laitteet tarvittavilta osin hankittuna • Alueella toimintaan ja valvontaan liittyvät ylläpito-ja laitteistoinvestoinnit tehtynä
Suunnitelmakaudella saavuttamatta jäävät tavoitteet	-

Kohde	TOT 2015	TTS 2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2017-2026	2015-2024
Koneet ja laitteet			0,3	0,1	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,7	2,2
Yhteensä (M€)	0,7	0,4	0,3	0,1	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,7	2,2

11. Energia- ja materiaalitehokkuusinvestoinnit - päämäärät, palvelutaso, tavoitteet ja investoinnit

Päämäärä	• HSY:n roolin vahvistaminen pääkaupunkiseudun energia- ja materiaalitehokkuuden parantamisessa
Palvelutaso	• HSY:n strategian mukaisia tavoitteita tuetaan jätehuollon energiaratkaisuilla • Jätteen esikäsittelyä lisätään materiaalitehokkuuden parantamiseksi
Suunnitelmakauden 2017-2026 tavoitteet	• Ensimmäinen tuulivoimala Ämmässuolle • Aurinkoenergiaa lisätään jätehuollon toimintojen yhteyteen • Sekajätteen mekaaninen lajittelu aloitetaan materiaalitehokkuuden parantamiseksi
Suunnitelmakaudella saavuttamatta jäävät tavoitteet	-

Kohde	TOT 2015	TTS 2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2017-2026	2015-2024
Energiainvestoinnit			0,1	1,0	0,0	0,7	3,6	1,0	0,0	0,0	0,0	0,7	7,1	3,1
Kiertortalouden hankkeet			0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,5	1,0	1,5	4,0
Yhteensä (M€)	0,0	0,1	0,1	1,0	0,0	0,7	3,6	1,0	0,0	0,0	0,5	1,7	8,6	7,0

HSY

Muut investoinnit – Kuljetuspalvelulähtöiset investoinnit ja muut toimintaa tukevat investoinnit

Korit

Kuljetuspalvelulähtöiset investoinnit

12 Jätteenkuljetuksen keräyskalusto

Muut toimintaa tukevat investoinnit

13 Maahankinnat

14 Muut

Sisältö

Kuljetuspalveluiden investoinnit liittyvät lähinnä keräyskaluston ylläpitoon.

- Keräyskaluston ylläpito.

Muut investoinnit, pääasiassa maahankinnat

- Jätehuollon maahankinnat esim. kiertotalouden hankkeita varten sekä uusien Sortti-asemien rakentamiseen varattavat alueet.

HSY

12. Jätteenkuljetuksen keräyskalusto - päämäärät, palvelutaso, tavoitteet ja investoinnit

Päämäärä	• Toimivat jätekuljetukset HSY-alueella, asukaskokemus parantunut
Palvelutaso	• Asiakkailla siistit ja hyväkuntoiset astiat
Suunnitelmakauden 2017-2026 tavoitteet	• Kartonki-, biojäte-, energia/muovi-, sekajäte-, lasi- ja metalliastioiden hankintaan tarpeen mukaisesti
Suunnitelmakaudella saavuttamatta jäävät tavoitteet	-

Kohde	TOT 2015	TTS 2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2017-2026	2015-2024
Jäteastiainvestoinnit	0,2	0,5	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	1,9	2,2
Yhteensä (M€)	0,7	0,4	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	1,9	2,2

13. Maahankinnat - päämäärät, palvelutaso, tavoitteet ja investoinnit

Päämäärä	• Käsittely- ja aluepalvelulähtöisten toimintojen tukeminen oikeilla maahankinnoilla ja sitä useiden strategisten päämärien tukeminen
Palvelutaso	• Alueet uusille Sortti-asemille HSY:n omistuksessa • Ämmässuon asemakaavoissa jätteen käsittelylle varatut alueet ja niihin liittyvät yhdyskuntateknistä huoltoa palvelevien rakennusten ja laitosten korttelialueet hankitaan mahdollisuuksien mukaan HSY:n omistuksessa
Suunnitelmakauden 2017-2026 tavoitteet	• Tontit Sortti-asemia varten (3 kpl) • Muita tarvittavia tonttihankintoja HSY-alueella
Suunnitelmakaudella saavuttamatta jäävät tavoitteet	-

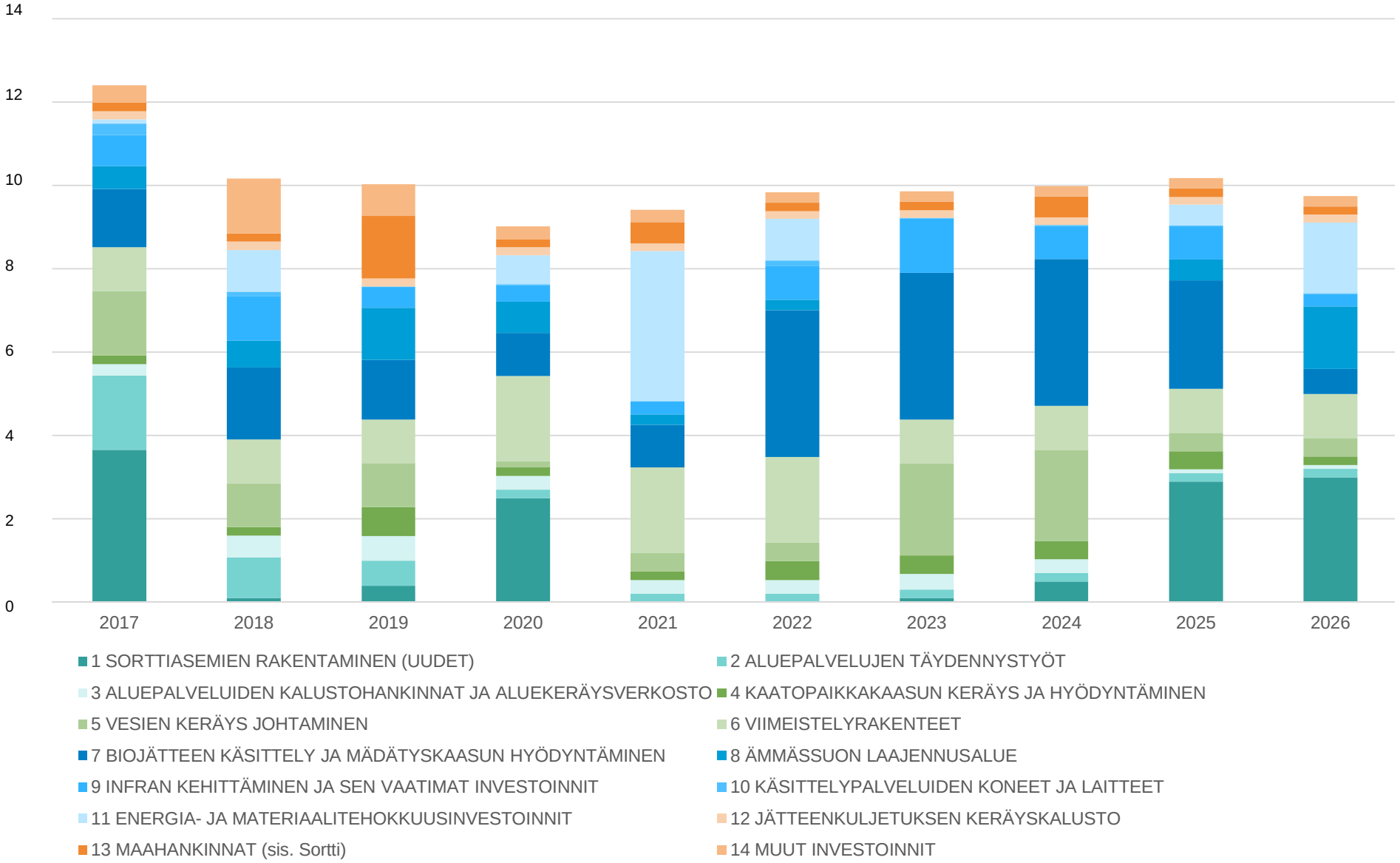
Kohde	TOT 2015	TTS 2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2017-2026	2015-2024
Maahankinnat			0,2	0,2	1,5	0,2	0,5	0,2	0,2	0,5	0,2	0,2	3,9	4,3
Yhteensä (M€)	0,0	0,2	0,2	0,2	1,5	0,2	0,5	0,2	0,2	0,5	0,2	0,2	3,9	4,3

14. Muut investoinnit - päämäärät, palvelutaso, tavoitteet ja investoinnit

Päämäärä	• Jätehuollon toiminnan kehittäminen toimintaa tukevin investoinnein mm. ympäristön tilan parantamisekski ja asiakaspalvelun parantamiseksi
Palvelutaso	• Sähköistä asiointia kehitetään HSY:n yhteisten järjestelmien vaatimukset huomioiden. • Seutulan suljetun kaatopaikan vesi- ja kaasujärjestelmien parannus- ja kunnostustöitä toteutetaan tarpeen mukaan
Suunnitelmakauden 2017-2026 tavoitteet	• Seutulan kaatopaikka-alueen peruskorjaus toteutettu lupaviranomaisten edellyttämällä tavalla • Seutulan aluetta kehitetty niin, että alue tuottavassa toiminnassa • Tarvittavat it-investoinnit tehtyinä jätehuollossa (taustajärjestelmän uudistaminen osana HSY:n yhteistä asiakashallinnan ja laskutusjärjestelmän uudistamista, varautuminen jätehuollon operatiivisten järjestelmien uudistamiseen, logistiikkajärjestelmän uudistaminen)
Suunnitelmakaudella saavuttamatta jäävät tavoitteet	-

Kohde	TOT 2015	TTS 2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2017-2026	2015-2024
Seutulan jälkihoito ja kehittäminen			0,3	1,2	0,6	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	3,2	
Tietojärjestelmä-investoinnit	0,3	0,2	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	1,2	
Yhteensä (M€)	0,0	0,1	0,4	1,3	0,8	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	4,4	1,5

Jätehuollon investoinnit 2017-2026

HSY

Jätehuollon investoinnit koreittain vuosina 2017-2026 (M€)

	TTS 2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2017-2026	2015-2024
SORTTI-ASEMAT JA ALUEKERÄYSVERKOSTO	6,2	5,7	1,6	1,6	3,0	0,5	0,5	0,7	1,0	3,2	3,3	21,2	32,6
1 SORTTIASEMIEN RAKENTAMINEN (UUDET)	4,0	3,7	0,1	0,4	2,5	0,0	0,0	0,1	0,5	2,9	3,0	13,2	20,9
2 ALUEPALVELUJEN TÄYDENNYSTYÖT	0,7	1,8	1,0	0,6	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	4,8	5,9
3 ALUEPALVELUIDEN KALUSTOHANKINNAT JA ALUEKERÄYSVERKOSTO	1,5	0,3	0,5	0,6	0,3	0,3	0,3	0,4	0,3	0,1	0,1	3,3	5,9
YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN HALLINTA	2,8	2,8	2,3	2,8	2,4	2,7	3,0	3,7	3,7	1,9	1,7	27,0	29,4
4 KAATOPAIKKAKAASUN KERÄYS JA HYÖDYNTÄMINEN	0,2	0,2	0,2	0,7	0,2	0,2	0,5	0,5	0,4	0,4	0,2	3,5	4,4
5 VESIEN KERÄYS JOHTAMINEN	1,6	1,6	1,1	1,1	0,2	0,5	0,5	2,2	2,2	0,5	0,5	10,0	10,3
6 VIIMEISTELYRAKENTEET	1,1	1,1	1,1	1,1	2,1	2,1	2,1	1,1	1,1	1,1	1,1	13,5	14,7
ALUEIDEN JA TOIMINTOJEN KEHITTÄMINEN	4,3	3,1	4,5	3,2	2,9	5,2	5,7	4,8	4,3	4,4	4,1	42,4	49,3
7 BIOJÄTTEEN KÄSITTELY JA MÄDÄTYSKAASUN HYÖDYNTÄMINEN	1,4	1,4	1,7	1,4	1,0	1,0	3,5	3,5	3,5	2,6	0,6	20,4	17,4
8 ÄMMÄSSUON LAAJENNUSALUE	1,2	0,6	0,7	1,3	0,8	0,3	0,3	0,0	0,0	0,5	1,5	5,7	16,3
9 INFRAN KEHITTÄMINEN JA SEN VAATIMAT INVESTOINNIT	1,1	0,8	1,1	0,5	0,4	0,3	0,8	1,3	0,8	0,8	0,3	7,0	7,0
10 KÄSITTELYPALVELUIDEN KONEET JA LAITTEET	0,7	0,3	0,1	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,7	2,2
11 ENERGIA- JA MATERIAALITEHOKKUUSINVESTOINNIT	0,1	0,1	1,0	0,0	0,7	3,6	1,0	0,0	0,0	0,5	1,7	8,6	6,4
MUUT INVESTOINNIT	0,6	0,8	1,7	2,5	0,7	1,0	0,6	0,6	0,9	0,6	0,6	10,1	7,2
12 JÄTTEENKULJETUKSEN KERÄYSKALUSTO	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	1,9	1,4
13 MAAHANKINNAT	0,1	0,2	0,2	1,5	0,2	0,5	0,2	0,2	0,5	0,2	0,2	3,9	4,3
14 MUUT INVESTOINNIT	0,3	0,4	1,3	0,8	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	4,4	1,5
Yhteensä (M€)	13,8	12,4	10,2	10,0	9,0	9,4	9,8	9,9	10,0	10,2	9,7	100,6	118,5

HSY

Jätehuollon talousmalli 2017 - 2026

HSY:n hallitus 22.4.2016

HSY:n strategiset päämäärät 2020

Strategiset päämäärät

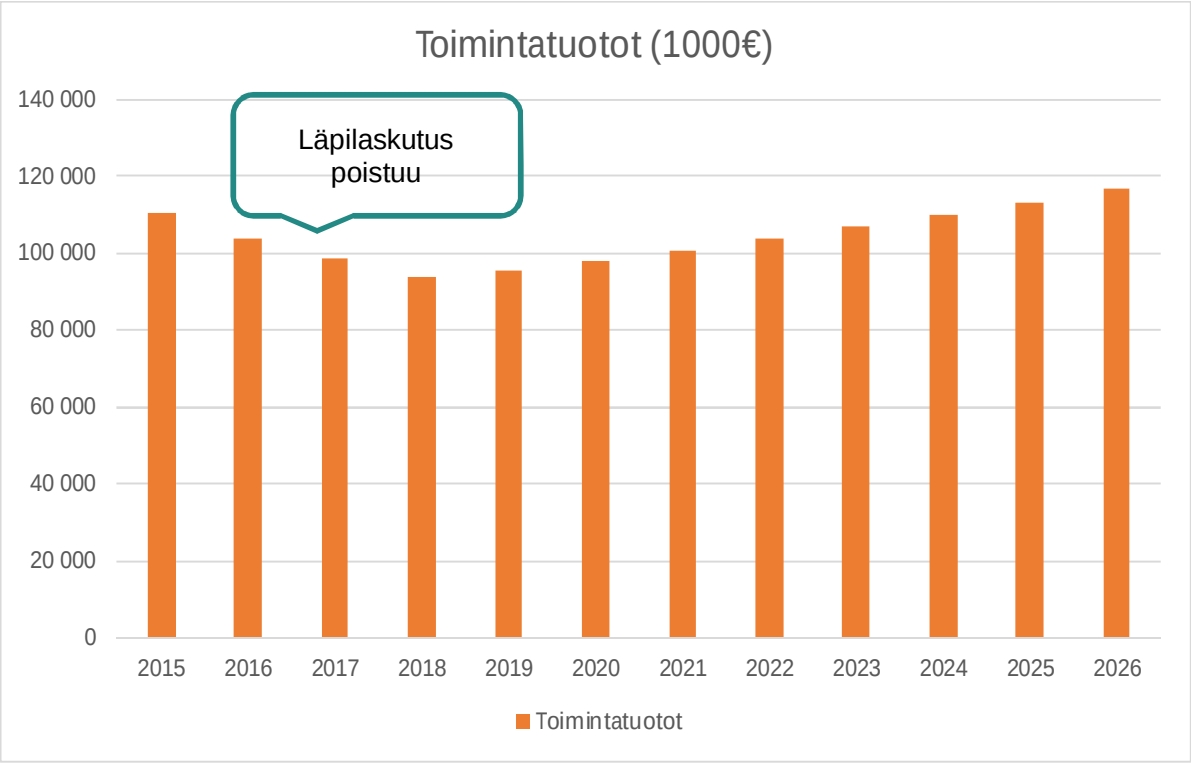
1. **Ympäristön tila on parantunut.**
2. **Toimintavarmuus on korkea ja verkostojen toiminta on optimoitu.**
3. **HSY:n palvelut vastaavat asiakasryhmien tarpeisiin ja asukaskokemus on parantunut.**
4. **HSY:llä on merkittävä rooli alueen materiaali- ja energiatehokkuuden parantamisessa sekä materiaalivirtojen hyödyntämisessä.**
5. **Tuottavuus on merkittävästi ja mitattavasti parantunut ja rahoituksen hallittu tasapaino on saavutettu niin, että myös investointimenot katetaan tulorahoituksella.**

Jätehuollon talousmallin lähtöoletukset

- Tavoitteena talouden kantokyvyn ottaminen huomioon investointiohjelman laadinnassa ja pitkän tähtäimen taksasuunnittelu

- Lähtökohtana TP 2015 ja TTS 2016-2018
- Oletettu nykyinen toimintamalli ja yhtiörakenne
- Samat toimintaympäristöoletukset kuin vesihuollossa
  - Inflaatio 2020 asti 1,5% ja 2021 alkaen 2%
  - Jäsenkuntien asukasluvun kasvu 2020 asti 1,5% ja 2021 alkaen 1,1%
- Volyymien kasvuna oletettu asukasluvun kasvu
- Myyntihinnoissa ei ole käytetty reaalikorotuksia, vain inflaatiokerroin

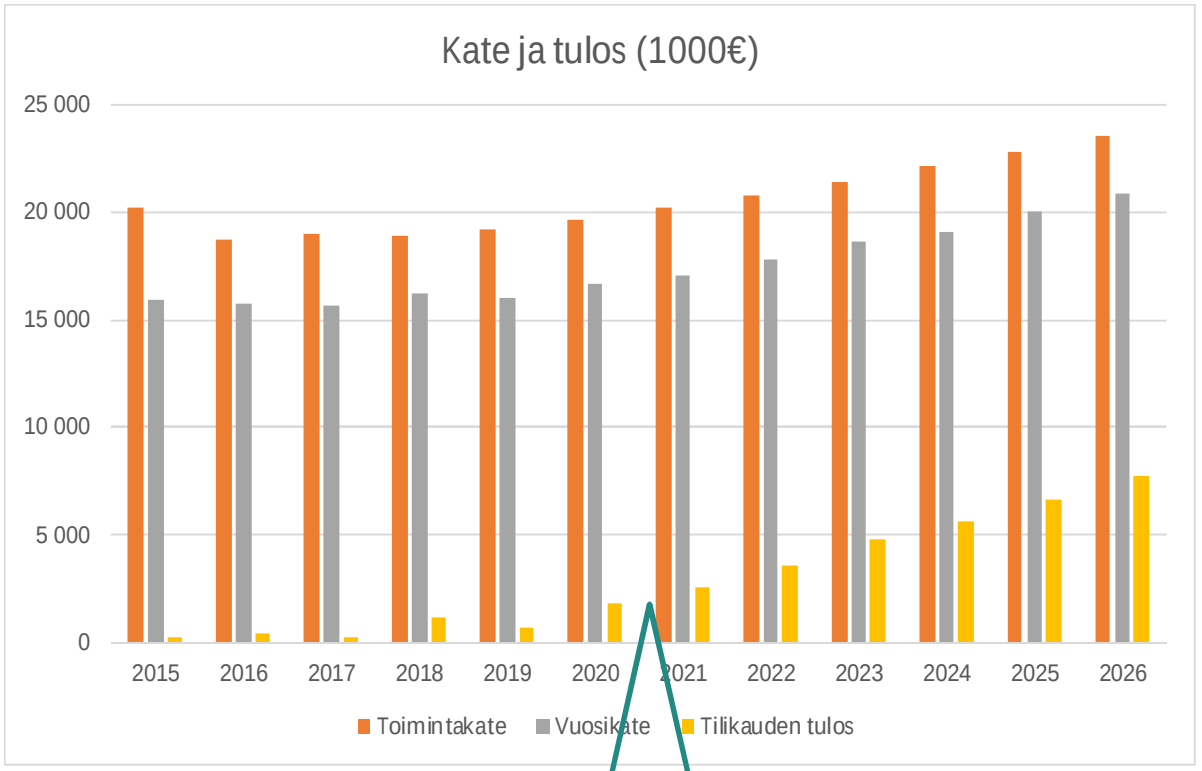
Toimintatuotot 2015 – 2026 (mukana inflaatio)

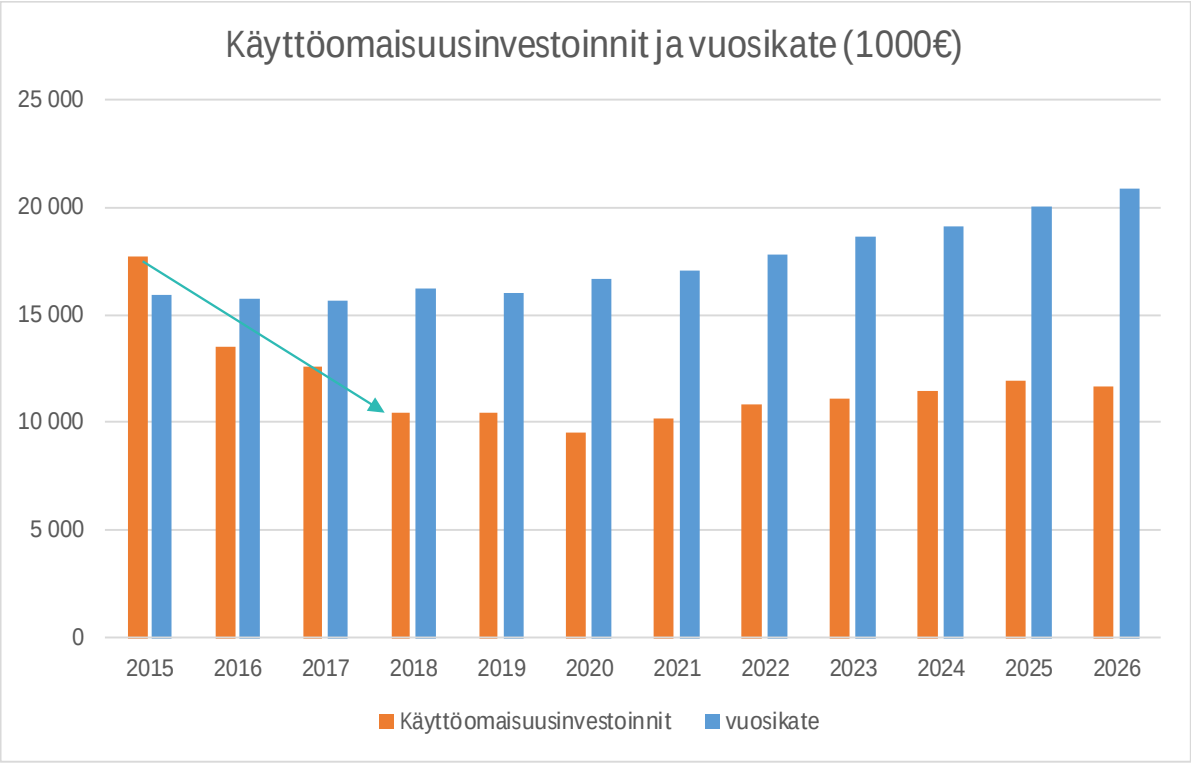
Kuljetuspalveluiden käsittelyosuuden läpilaskutus poistuu 2014-2018 tuotoista ja kuluista, tulosvaikutus on nolla

HSY

Kannattavuus 2015 – 2026 (mukana inflaatio)

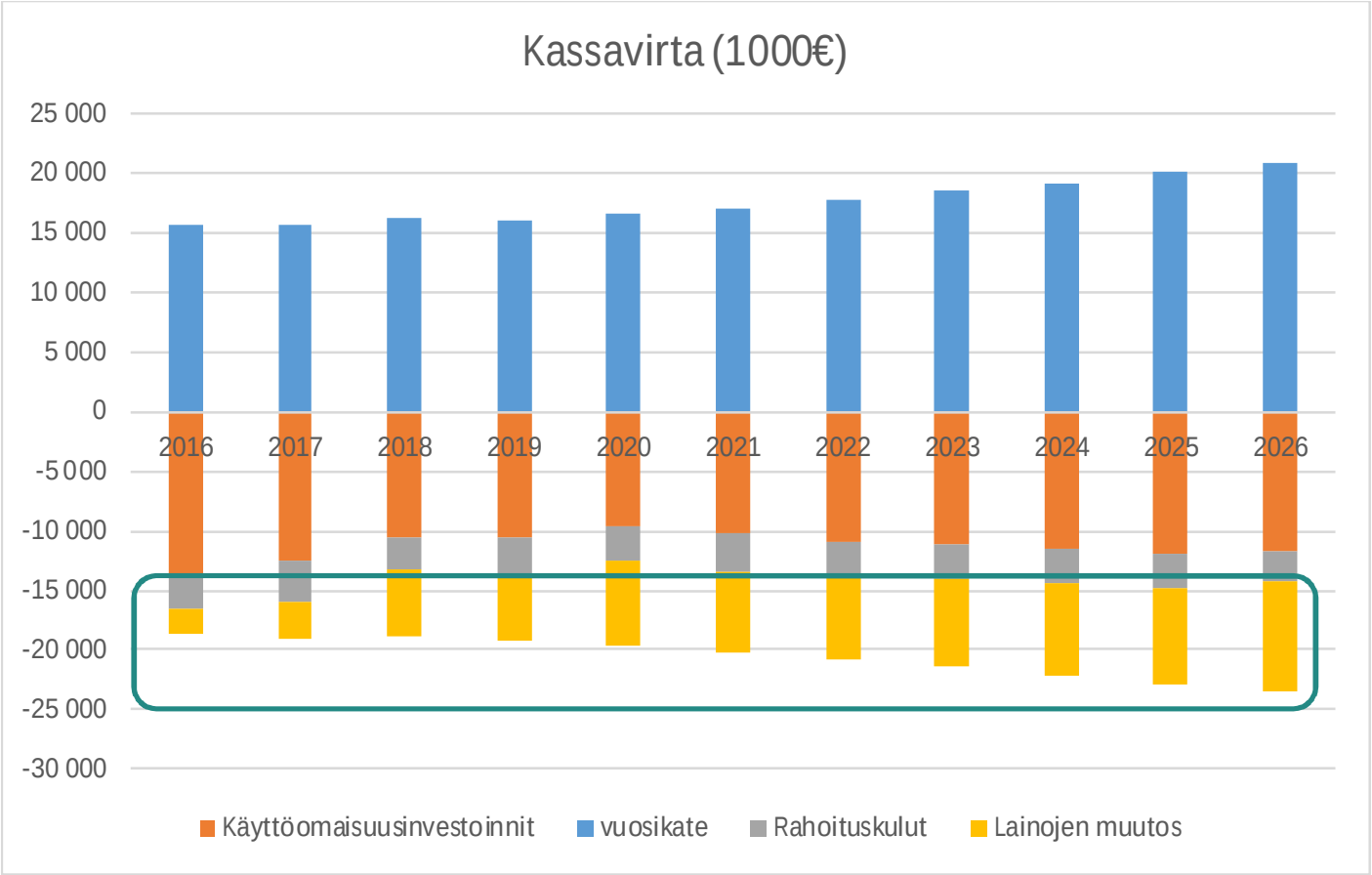

Investoinnit ja tulorahoitus 2015 – 2026 (mukana inflaatio)

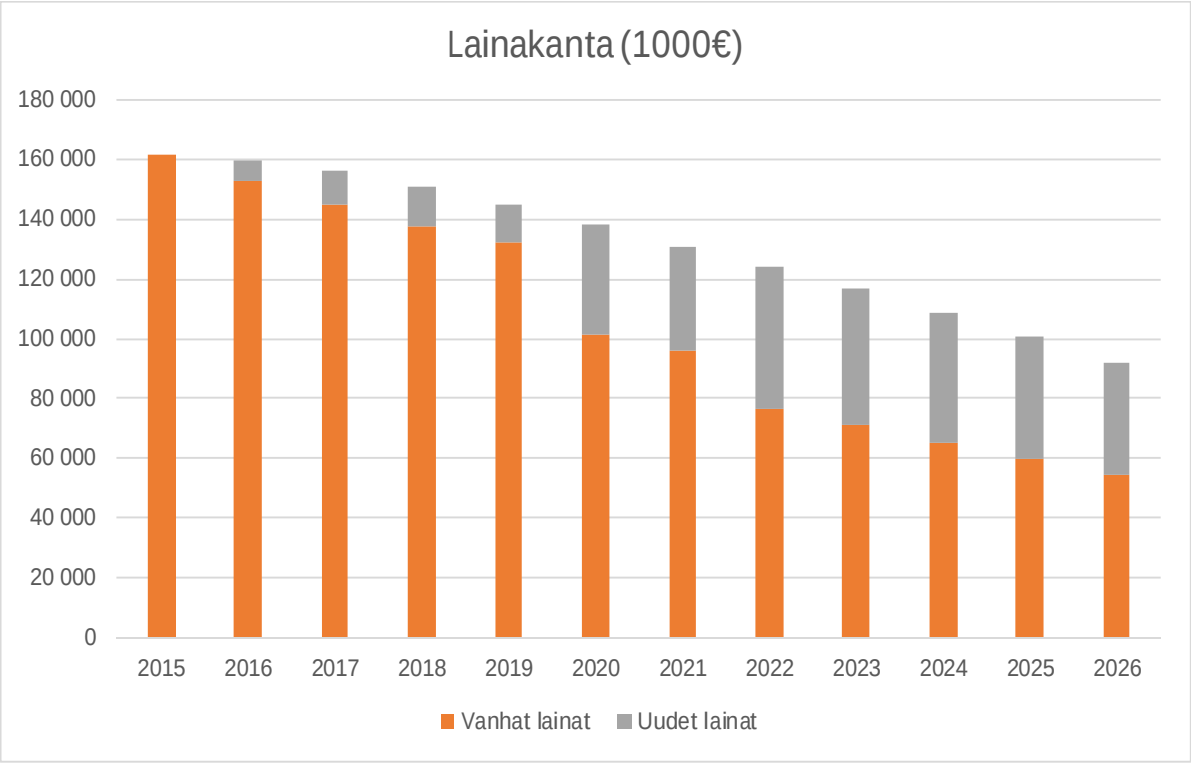
Tulorahoitusta jää lainojen lyhennyksiin

Kassavirta 2016 - 2026 (mukana inflaatio)

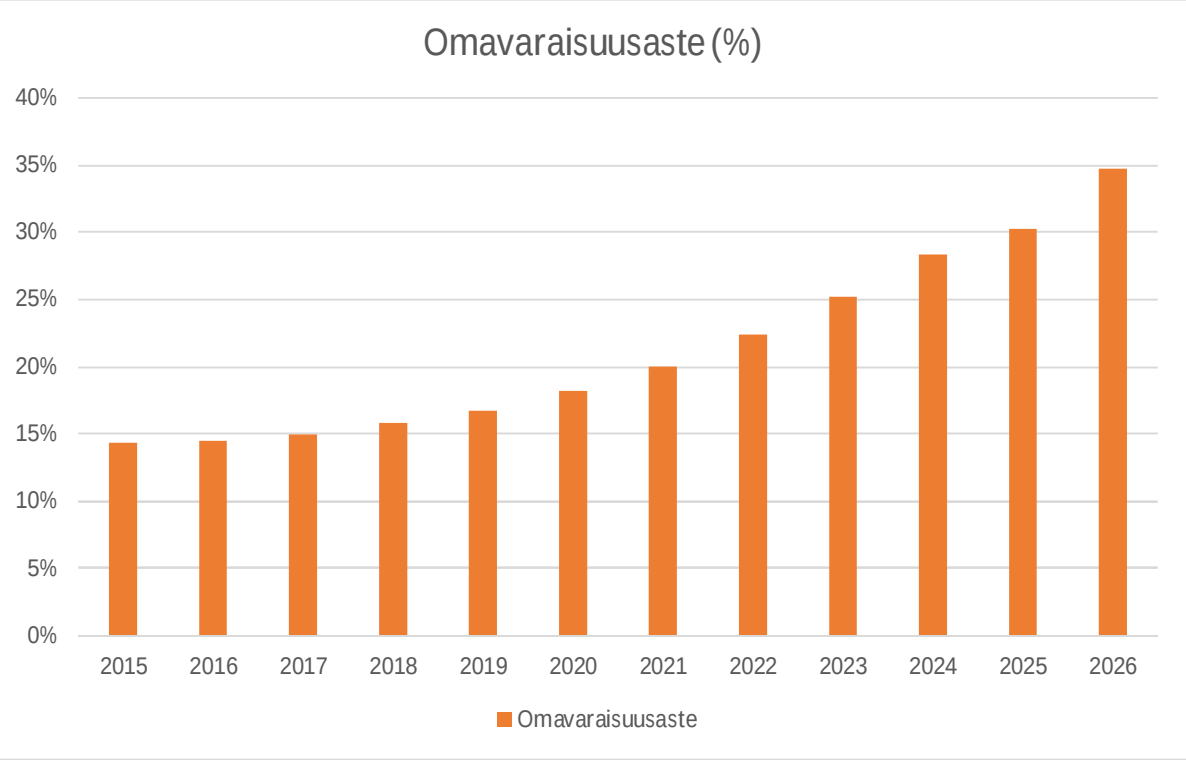

Tulorahoituksella lyhennetään velkaa

Lainakanta 2015 – 2026 (mukana inflaatio)

Omavaraisuusaste 2015 – 2026 (mukana inflaatio)

HSY

10 § **Lausunto Helsingin seudun liikennekuntayhtymän alustavasta taloussuunnitelmasta 2017 -2019 / HP**

VD/5917/00.04.03/2016
HP/HW/LV

Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä (HSL) pyytää perussopimuksen mukaisesti 31.8.2016 mennessä lausuntoa Helsingin Seudun Liikenne -kuntayhtymän taloussuunnitelmaehdotuksesta 2017 - 2019. Kuntayhtymällä on oltava taloussuunnitelma, joka ajoittuu kolmelle seuraavalle vuodelle. Jäsenkuntien lausunnot on liitettävä yhtymäkokoukselle annettavaan talousarvioehdotukseen. Taloussuunnitelman tulee sisältää mm. strategiasuunnitelma sekä tariffien ja palveluverkon muutoksia koskevat suunnitelmat.

Lausuntoa pyydetään:
a) strategiasuunnitelmasta,
b) liikenteen palvelutasosta ja palvelutason muutoksista,
c) kuntaosuuksien tasosta,
d) lipun hintojen keskimääräisistä muutoksista,
e) tarkastusmaksun korottamisesta,
f) ennen kaarimallin hinnoittelun käyttöönottoa tapahtuvasta kuntaosuuslaskentamallin kehittämisestä ja
g) valmiudesta järjestää sähköbussien pikalatausasemat

Kaupungin lausunnossa otetaan pääosin myönteisesti kantaa HSL:n esittämiin linjastomuutoksiin, esitetään Valimotien alueen joukkoliikenteen palvelutason parantamista sekä edellytetään käyttäjämääriltään vähäisten linjojen kriittistä tarkastelua. Vantaa esittää vuoden 2017 kuntaosuudekseen ilman ylijäämähyvitystä yhteensä n. 52,7 milj. €, mikä on miljoona euroa pienempi kuin HSL:n esitys. Vantaa esittää, että vuoden 2017 kuntaosuudesta hyvitetään aikaisempina vuosina kertynyttä ylijäämää 6,5 milj. eurolla. HSL:n esitys on n. 4,7 milj. euroa ja ylijäämäkertymä vuoden 2015 lopussa 20,1 milj. euroa. Joukkoliikenteen subventioasteeksi muodostuu n. 44 %. HSL:n esitystä lippujen hintojen keskimääräisestä korottamisesta korkeintaan n. 5,5 % vuonna 2017 kannatetaan, samoin kuin tarkastusmaksun korottamista 80 eurosta 100 euroon. Kaarimallin osalta kaupunki esittää, että uusi järjestelmä otettaisiin käyttöön aikaisintaan vasta vuoden 2018 alussa, jotta kaikki taloudelliset vaikutukset ehditään arvioida huolellisesti ja antaa niistä kaupungin lausunto vuoden 2018 TTS-lausunnon yhteydessä. Sähköbussien latausasemaverkon laajentamiseen Vantaalla varaudutaan.

Tekninen lautakunta 23.8.2016 § 10

Apulaiskaupunginjohtajan esitys:
Päätetään esittää kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon antamista HSL:n toiminta- ja taloussuunnitelmasta 2017 - 2019.

Strategiasuunnitelma ja kaupungin strategia
Vantaan kaupungin valtuustokauden 2013 – 2016 strategian tärkein lähtökohta on talouden tasapainottamis- ja velkaohjelma TVO. Tämä edellyttää kaupungilta tiukkaa menokuria, palvelurakenteiden uudistamista ja aktiivista tulopohjan kehittämistä. Samat tavoitteet koskevat koko kaupunkikonsernia ja siten kuntayhtymiäkin kuten HSL.

HSL:n itselleen asettamat strategiset tavoitteet ja visio 2025 vastaavat keskeisiltä osiltaan Vantaan maankäytön ja liikenteen tavoitteita. Joukkoliikenteen kustannustehokkuuden tehostaminen ja koko liikennejärjestelmän rahoituspohjan kestävyyden vahvistaminen edellyttävät tehokasta joukkoliikenteen hoitoa linjastosuunnittelusta autokiertoon.

Vantaan kaupunki pitää tärkeänä, että HSL jatkossa kehittää yhdessä kuntien kanssa toiminnan tehokkuutta nykyistä paremmin kuvaavia mittareita, koska nykyisin käytössä oleva mittari lipputulot/käyttömenot – suhteeseen vaikuttaa merkittävästi mm. poltto- ja voiteluaineiden hintojen kehitys, joka ei ole riippuvainen HSL:n toiminnan tehokkuudesta.

HSL:n talousarvioon sisältyy myös Helsingin seudun liikennejärjestelmäsuunnitelman HLJ2019 laatiminen ja muu siihen liittyvä tutkimus ja suunnittelutoiminta. Laatimisprosessin laajuutta ja

fokusta tulee vakavasti harkita ottaen huomioon mm. Sote-uudistukseen, Liikennekaari-hankkeeseen sekä valtion väyläomaisuuden yhtiöittämiseen liittyvät epävarmuudet. Vantaa pitää esitettyjä liikkumiseen ja liityntäpysäköintiin kohdistuvia tutkimuksia tarpeellisina. Tietojen keruussa ja suunnitelman laatimistyössä on hyödynnettävä laajasti digitalisaation mukanaan tuomia kustannustehokkaita menetelmiä.

Joukkoliikenteen palvelutaso ja palvelutason muutokset
Joukkoliikenteen palvelutason osalta yleisesti Vantaa kaupunki korostaa, että HSL:n n tulee vuoden 2016 aikana ja jatkossakin kriittisesti tarkastella joukkoliikenteen palvelutason karsimista käyttäjämääriltään vähäisiltä reiteiltä mm. ilta- ja viikonloppuliikenteestä siten, että muutokset astuvat voimaan vuoden 2017 alussa.

Vantaata koskeviin seutulinjoihin HSL esittää vuodelle 2017 muutoksia. Linjat 553(K) ja 561B korvaavat linjan 554(K). Valimotien ja Tikkurilan välisiä yhteyksiä esitetään parannettavaksi syksyllä 2017 jatkamalla linjaa 561 Aviapoliksesta Koivuhaan ja Viertolan kautta Tikkurilan matkakeskukselle. Linjalle 562 lisätään tilapäisesti auto keväälle 2017 kasvaneiden ajoaikojen vuoksi. Kustannusvaikutukset v. 2017 ovat yhteensä n. 286 000 €.

Valimotien alue on kaupan kerrosalalla mitattuna suuri kauppakeskittymä ja alueella sijaitseva Jumbo on yksinäänkin Suomen suurin ja Pohjoismaidenkin mittakaavassakin myynniltään suuri kauppakeskus. Linjan 561 jatkaminen Tikkurilaan muodostaa Valimotien kauppojen ja Tikkurilan välille yhteyden. Sen sijaan Helsingin keskustan suunnasta Valimotien liikkeisiin päiväs- ja lauantain kauppa-aikaan ainoan joukkoliikenneyhteyden muodostaa hidas vaihtoyhteys Malmin asemalta. Vantaa korostaa, että Tammisto-Pakkalan alue sekä Kehä III:n pohjoispuolinen Aviapolis muodostavat kokonaisuuden, jonka joukkoliikenne tulee suunnitella syksyn 2016 aikana. Aviapolisalueen sisäisen linjan suunnittelun yhteydessä tulee myös tutkia vaihtomahdollisuus Tammiston alueen eteläpäässä. Em. suunnitelma tulee tuoda Vantaalle käsiteltäväksi myöhemmin, jolloin siitä ja sen rahoituksesta tehdään päätökset erikseen.

Vantaan kaupunki on lausunnoissaan pitänyt tärkeänä runkolinjan 570 Mellunmäki - Hakunila - Tikkurila - Aviapolis liikennöinnin aloittamista jo vuonna 2018. HSL:n hallitus päätti 16.8.2016, että nykyinen linja 562 kilpailutetaan kahden vuoden sopimuksella 8/2017-8/2019, jonka jälkeen on mahdollisuus enintään kahden vuoden pituiseen optioon. Runkolinjan 570 aloitus on sidottu Itä-Vantaan uuteen varikkoon, jonka on tarkoitus olla valmis kesällä 2019.

Vuodelle 2019 Vantaata koskeviin seutulinjoihin HSL esittää Lahdenväylän suunnan linjojen 722, 724, 731, 739 ja 751 päättämistä Kalasatamaan yöliikennettä lukuun ottamatta. Lisäksi esitys sisältää linjan 560 jatkamisen Myyrmäestä Matinkylään.

Muutokset Kalasatamaan koskevat vuotta 2019, joten muutoksia on mahdollista vielä selvittää tarkemmin. Kalasataman osalta HSL:n esitys ei sisällä mitään liikenteellisiä eikä matkustuskäyttäytymiseen liittyviä perusteluja, mutta arvioidut taloudelliset säästöt ovat n. 240 000 € vuonna 2019 ja sen jälkeen vuositasolla n. 600 000 €. Vantaa esittää edelleen tutkittavaksi, olisiko tarkoituksenmukaista säilyttää Honkanummen hautausmaata, Vantaan akselin työpaikkoja (mm Metso) ja Porttipuiston aluetta palvelevan linjan 722 päätepysäkki Rautatientorilla. Toisaalta joukkoliikenteen käyttäjien kannalta on ensiarvoisen tärkeätä, että kaikki samaa aluetta palvelevat linjat lähtevät samasta terminaalista, joten käytännössä jako Rautatientorin ja Kalasataman välillä tulee olla selkeä.

Linjan 560 jatkoa Matinkylään tulee tarkastella myöhemmin, kun Keran aseman rakentaminen on käynnistynyt ja länsimetron vaikutukset työmatkaliikenteeseen selvillä. Vantaan kannalta yhteydet Otaniemi - Leppävaara alueelle nyt linjalla 510 (tuleva 555) ovat tärkeät ja linja tarjoaa vaihdollisia yhteyksiä Leppävaarasta Keraan ja Turuntien suuntaan. Säästösyistä tulisi harkita jo vuoden 2017 aikana linja 560 osalta esim. joka toisen vuoron päättämistä jo Malmille, koska Malmin ja Myyrmäen väliset matkustajamäärät ovat nykyisellään vähäiset eikä lähivuosina ole odotettavissa merkittävää matkustajamäärien kasvua.

Kuntaosuudet ja kuntakohtaisen ylijäämän käyttö
HSL on arvioinut vuodelle 2017 Vantaan osuudeksi joukkoliikenteen kustannuksista yhteensä 108,4 milj. euroa, joka koostuu operointikustannuksista, yleiskustannuksista ja infrakustannuksista. Lipputuloiksi on arvioitu yhteensä 54,3 milj. euroa. Em. lipputulot sisältävät arvioiduista

kertaseutulippujen lisätuloista Vantaalle vuosittain kohdistetun 3,0 milj. erän. HSL ei ole arvioinut TTS-kaudelle uuden tariffi- ja lippujärjestelmän vaikutuksia lipputuloihin, vaikka alustavien arvioiden mukaan järjestelmä leikkaa erityisesti Vantaan lipputuloja.

HSL on esittänyt Vantaan kuntaosuudeksi vuodelle 2017 ilman ylijäämähyvitystä n. 53,7 milj. euroa, jossa on otettu huomioon suurten kaupunkien joukkoliikennetuki.

Vantaa esittää vuoden 2017 kuntaosuudekseen yhteensä n. 52,7 milj.€ ilman ylijäämähyvitystä. Esitys on miljoona euroa pienempi kuin HSL:n esitys. HSL:n tulee pystyä kattamaan em. erotus operaatiokustannuksista karsimalla ”joukkoliikenteen palvelutaso”-kappaleessa mainittujen periaatteiden mukaisesti sekä tarkastelemalla laskelmissaan operointikustannusten kustannusennustetta kriittisemmin. Viime vuosina vuosittainen kuntaosuuden ylijäämä on kasvanut HSL:n varovaisen budjetoinnin vuoksi. Vantaan käsityksen mukaan pelkästään kustannusennusteen kriittinen tarkastelu v. alkuvuoden toteuman perusteella mahdollistaisi miljoonan euron säästön v. 2017 kuntaosuudesta ilman, että se aiheuttaisi merkittävää riskiä Vantaan kumulatiiviseen ylijäämäkertymään.

HSL esittää, että vuoden 2017 kuntaosuudesta hyvitetään aikaisempien vuosien ylijäämäkertymää n. 4,7 milj. euroa. Vantaa esittää, että ylijäämäkertymää hyvitetään 6,5 milj. euroa. Vantaan kumulatiivinen ylijäämäkertymä vuoden 2015 lopussa oli yhteensä 20,1 milj. euroa ja ylijäämäkertymän arvioidaan pysyvän samalla n. 20 milj.euron tasolla vuoden 2016 lopussakin.

Vuoden 2017 subventioasteeksi ilman infrakustannuksia muodostuu 43,0 %. Mikäli infrakustannukset otetaan huomioon HSL:n esityksen mukaisesti, niin subventioasteeksi muodostuu 44,0 %.

Vantaan joukkoliikenteen nettomenoiksi vuonna 2017 muodostuu n. 36,7 milj. euroa (kuntaosuus 52,7 milj.euroa vähennettynä infrakustannusten pääomaosuudella n. 9,5 milj.euroa sekä ylijäämän hyvityksellä 6,5 milj.euroa). Infrakustannukset koostuvat kaupungin ylläpito-, hallinnointi- ja pääomamenoista ja infrasopimuksen mukaisesti Vantaa on oikeutettu laskuttamaan niitä HSL:tä yhteensä 10,9 milj. eurolla vuonna 2017. Vantaan HSL:ltä laskuttamat infrakustannukset on esitetty kaupungin talousarvioissa maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimialan joukkoliikenteen tuloina.

Lippujen hintojen keskimääräisistä muutoksista sekä infrakustannukset
Vantaan kaupunki kannattaa HSL:n esitystä, että vuonna 2017 lippujen hintoja nostetaan keskimäärin korkeintaan n. 5,5 % mukaisesti. Vantaan kaupunki edellyttää Pääkaupunkiseudun koordinaatioryhmän kokouksen 17.6.2016 mukaisesti, että HSL laatii taloussuunnitelmakautta 2017-2019 pidemmän ajan tarkastelun siitä, miten lipputuloilla saadaan katettua näköpiirissä olevien joukkoliikennehankkeiden aiheuttama infrakustannusten kasvu siltä osin kuin laskelmia on mahdollista tehdä .

HSL ei ole arvioinut TTS-kaudelle uuden tariffi- ja lippujärjestelmän vaikutuksia lipputuloihin, vaikka alustavien arvioiden mukaan järjestelmä leikkaa erityisesti Vantaan lipputuloja.

HSL:n yhtymäkokous päätti 17.1.2015 aloittaa omistajakuntien väliset neuvottelut kuntaosuuksien tasosta, subventioasteesta ja infrakustannusten mahdollisesta uudelleen jakamisesta siten, että lipunhintojen korotustarve taloussuunnitelmakaudella pienenee. Neuvotteluissa keskusteltiin mm. infrapääomalle laskettavan koron suuruudesta, mutta yhteisesti hyväksyttäviä keinoja lippujen korotustarpeen pienentämiseksi ei löytynyt. Vaikka infrakustannuksiin sisältyvät ylläpito- ja hallintointikulut ovat aivan eri suuruusluokassa kuin uusien hankkeiden pääomamenot, erityisesti ”vanhan” infran osalta säästöpotentiaalia voisi löytyä mm. avaamalla em. kustannusrakenteita sekä kohteiden kilpailutusta. Myös suurten joukkoliikenneinfrahankkeiden suunnittelussa ja päätöksenteossa tulee aina arvioida hankkeiden vaikutuksia em. infrakustannuksiin ja sitä kautta matkalippujen hintoihin.

Tarkastusmaksun korottaminen
Vantaan kaupunki kannattaa tarkastusmaksun korottamista 80 eurosta 100 euroon edellisvuosien tapaan.

Kuntaosuusmallin kehittäminen ennen kaarimallin käyttöönottoa

HSL:n esityksen mukaan uusi tariffijärjestelmä, kaarimalli otetaan käyttöön aikaisintaan syksyllä 2017. Kaarimalli muuttaa osaltaan myös HSL:n tulojen ja menojen jakoa jäsenkuntien kesken, koska liikenteen lipputulojen kertyminen ja liikennöinti eivät tulevaisuudessa perustu kuntarajoihin vaan kaarimallisiin vyöhykkeisiin. HSL:n käsityksen mukaan nykymallin mukainen operointikustannusten jako vaatii paljon lähtötietoja, on työläs ja laskentaprosessi on liian hidas kuntien tarpeisiin nähden. HSL on laatinut konsulttitoimeksiantona selvityksen kuntaosuuksien laskennasta kaarimallissa. Selvitetyistä vaihtoehdoista kehityskelpoisimmalta vaikuttaa niin sanottu alijäämämalli, jossa jäsenkunnille jaetaan HSL:n tulojen ja kulujen erotusta eli liikenteen hoidosta syntyvää alijäämää joukkoliikenteen tarjontaan perustuvalla palvelutasokertoimella painotettuna. Tällöin liikennetarjonnan muutokset näkyisivät nykyistä laskentamallia selkeämmin kunnan alijäämäosuudessa ja jäsenkunta voisi entistä paremmin, läpinäkyvämmin ja ketterämmin vaikuttaa omilla päätöksillään subventionsa määrään. Uuden laskentamallin käyttöönoton arvioidaan edellyttävän HSL:n perussopimuksen tarkistamista.

Vantaan kaupunki suhtautuu myötämielisesti alijäämämallin kehittämiseen mutta korostaa, että vyöhykejärjestelmän taloudelliset vaikutukset tulisi selvittää kokonaisuudessaan ennen HSL:n hallituksen seuraavaa TTS-lausuntopyyntöä keväällä 2017. Tällöin kunnat voisivat TTS-lausunnoissaan ilmaista kantansa lipunhintoihin ja kuntaosuuksiin. Asia edellyttää huolellista valmistelua yhteistyössä kuntien edustajien kanssa. Em. perusteilla Vantaan kaupunki esittää, että uusi järjestelmä otetaan käyttöön aikaisintaan vuoden vasta 2018 alussa, jotta kaikki vaikutukset ehditään arvioida huolellisesti ja tehdä mahdolliset muutokset perussopimukseen.

Lähtökohtaisesti kaarimallin käyttöönotto ei saa kasvattaa Vantaan subventioastetta. Se osaltaan edellyttää, että uuden vyöhykejärjestelmän matkaliput tulee hinnoitella siten, että HSL:lle kertyvät kokonaislipputulot säilyvät vähintään ennallaan. Samoin kustannusosuuksien jakomallin tulee olla oikeudenmukainen.

Sähköbussien pikalatausasemat
Vantaan kaupunki kannattaa lämpimästi sähköbussien latausasemaverkon laajentamista Vantaalla, kunhan kehittämispolku laaditaan yhteistyössä kunnan edustajien kanssa, jolloin laajentaminen on suunnitelmallista ja hallittua. Myyrmäen-ja Tikkurilan linja-autoterminaaleissa on jo suunniteltu varaukset latauspisteille ja niiden edellyttämille putkituksille ja tulevaan Kivistön bussiterminaaliin ne tullaan suunnittelemaan. Nykyisille Kivistön kadunvarsipysäkeille varauksia ei ole tehty. Martinlaakson terminaali on rakenteilla, mutta siellä ei ole varauduttu latauspisteisiin. Aviapolis-alueen sisäisen linjaston suunnittelun yhteydessä voidaan selvittää myös sähköbussin käyttömahdollisuuksia.

Käsittely: Esittelijä täydensi esitystä seuraavasti:
Vantaan lausunnolle on saatu lisäaikaa, lausunto on pyydetty 9.9.2016 mennessä.
Lausuntoon lisätään **Joukkoliikenteen palvelutaso ja palvelutason muutokset** kolmannen kappaleen jälkeen seuraava lisäys
Oy Karl Fazer Ab avaa syyskuussa 2016 Vantaan Vaaralaan vierailukeskuksen, johon odotetaan jopa 150 000 vierailijaa vuodessa ja joka on auki myös viikonloppuisin. Työtekijöitä on yli 200. Vantaa pitää tärkeänä, että vierailukeskuksen joukkoliikenneyhteyksien parantaminen selvitetään syksyn 2016 aikana ja suunnitelma tuodaan Vantaan hyväksyttäväksi kuten Aviapolisalueen suunnitelmakin.

Kokouksessa Henry Westlin lausuntoon liittyvässä esittelyaineistossa oli mainittu että Vantaa on oikeutettu laskuttamaan HSL:tä yhteensä 12,8 milj. euroa vuonna 2017. Kokouksen jälkeen luku on tarkistettu ja se on täsmentynyt 10,9 milj. euroa niin kuin esityslistatekstissä oli mainittu. ”Infrakustannukset koostuvat kaupungin ylläpito-, hallinnointi- ja pääomamenoista ja infrasopimuksen mukaisesti Vantaa on oikeutettu laskuttamaan niitä HSL:tä yhteensä 10,9 milj. eurolla vuonna 2017”.
Päätös:
Hyväksyttiin täydennetty esitys.

Liitteet:
- Lausuntopyyntö jäsenkunnille Helsingin seudun liikenne- kuntayhtymän (HSL) alustavasta toiminta- ja taloussuunnitelmasta vuosille 2017 - 2019 14.6.2016
- Pöytäkirjaote HSL hallituksen 14.6.2016 kokouksesta
- HSL:n Toiminta- ja taloussuunnitelmaesitys 2017 – 2019, 14.6.2016

Täytäntöönpano: esitys kaupunginhallitus

Muutoksenhakuohje: 6.2 Oikaisuvaatimus- ja valituskielto

Lisätiedot: kaupungininsinööri Henry Westlin, puh. 09 8392 2427, etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi

14.06.2016 1508/02.021.211/2010

Helsingin kaupunki
Espoon kaupunki
Vantaan kaupunki
Kauniaisten kaupunki
Keravan kaupunki
Kirkkonummen kunta
Sipoon kunta

VANTAAN KAUPUNKI - Kirjaamo
Saapunut: 15.6.2016
Dn:o VD/5917/00.04.03/2016

SAATEKIRJE LAUSUNTOPYYNTÖÖN JÄSENKUNNILLE HELSINGIN SEUDUN LIIKENNE - KUNTAYHTYMÄN TOIMINTA- JA TALOUSSUUNNITELMAEHDOTUKSESTA VUOSILLE 2017 - 2019

HSL:n perussopimuksen 23 §:n mukaan kuntayhtymällä on oltava taloussuunnitelma, joka ajoittuu kolmelle seuraavalle vuodelle. Hallitus laatii ehdotuksen taloussuunnitelmaksi. Hallituksen laatimasta ehdotuksesta on pyydettävä jäsenkuntien lausunnot, jotka on liitettävä yhtymäkokoukselle annettavaan talousarvioehdotukseen. Taloussuunnitelman tulee sisältää mm. strategiasuunnitelma sekä tariffien ja palveluverkon muutoksia koskevat suunnitelmat.

HSL:n hallitus käsitteli taloussuunnitelmaehdotusta kokouksessaan 14.6.2016 ja päätti pyytää siitä jäsenkuntien lausunnot. HSL pyytää lausuntoanne alustavasta toiminta- ja taloussuunnitelmasta 2017 - 2019.

Perussopimuksen mukaisesti **lausuntoa pyydetään 31.8.2016 mennessä**

- HSL:n strategiasuunnitelmasta,
- liikenteen palvelutasosta ja palvelutason muutoksista,
- kuntaosuuksien tasosta,
- lipun hintojen keskimääräisistä muutoksista,
- tarkastusmaksun korottamisesta,
- kuntakohtaisen ylijäämän käytöstä tai alijäämän takaisin maksamisesta suunnitelmakaudella 2017-2019,
- ennen kaarimallin hinnoittelun käyttöönottoa tapahtuvasta kuntaosuuslaskentamallin kehittämisestä ja
- valmiudesta järjestää sähköbussien pikalatausasemat.

Ennen kaarimallin hinnoittelun käyttöönottoa tapahtuvasta kuntaosuus-laskentamallin kehittämisestä on tarvittaessa mahdollista saada lausunnon tueksi lisätietoa kehittämisvaihtoehdoista ottamalla yhteyttä talous- ja hallintojohtaja Ilkka Heinäseen.

HSL Helsingin seudun liikenne · PL 100 · 00077 HSL · Puhelin (09) 4766 4444 · Faksi (09) 4766 4441 · hsl@hsl.fi · Y-2274586-3
HRT Helsingforsregionens trafik · PB 100 · 00077 HRT · Telefon (09) 4766 4444 · Fax (09) 4766 4441 · hsl@hsl.fi · FO-2274586-3

www.hsl.fi

14.06.2016 1508/02.021.211/2010

Lausunnot pyydetään toimittamaan osoitteella:
Helsingin seudun liikenne – kuntayhtymä
PL 100
00077 HELSINKI

Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä (HSL)

Suvi Rihtniemi
toimitusjohtaja

LIITTEET

Hallituksen päätös 14.6.2016 lausunnon pyytämisestä Helsingin seudun liikenne- kuntayhtymän alustavasta talousarviosta 2017 - 2019,

Helsingin seudun liikenne- kuntayhtymän alustava toiminta- ja taloussuunnitelma 2017 – 2019.

LISÄTIEDOT

Toimitusjohtaja Suvi Rihtniemi, p. 050 565 8884

Talous- ja hallintojohtaja Ilkka Heinänen, p. 040 533 5330 (erityisesti: kuntaosuuslaskentamallin kehittäminen)

Osaston johtaja Tero Anttila, p. 050 555 2932 (erityisesti: liikenteen palvelutaso ja palvelutason muutokset)

Osaston johtaja Pirkko Lento, p. 050 380 7033 (erityisesti: lippujen hinnoittelu)

Osaston johtaja Reijo Mäkinen, p. 040 595 0201 (erityisesti: liikenteen hankinta ja sähköbussit)

Osaston johtaja Sini Puntanen, p. 040 501 3362 (erityisesti: liikennejärjestelmäsuunnittelu, HLJ)

Osaston johtaja Mari Flink, p. 040 715 0440 (erityisesti: markkinointi ja viestintä)

TIEDOKSI

HSL:n kirjaamo

Hallitus § 75 14.06.2016

LAUSUNTOPYYNTÖ HELSINGIN SEUDUN LIIKENNE – KUNTAYHTYMÄN ALUSTAVASTA TOIMINTA- JA TALOUSSUUNNITELMASTA 2017 – 2019

1508/02.021.211/2010

Hallitus § 75

Esittelijä Toimitusjohtaja Suvi Rihtniemi
Valmistelija Talous- ja hallintojohtaja Ilkka Heinänen, p. 040 533 5330

HSL:n perussopimuksen 23 §:n mukaan kuntayhtymällä on oltava taloussuunnitelma, joka ajoittuu kolmelle seuraavalle vuodelle. Taloussuunnitelma tarkistetaan vuosittain. Hallitus laatii ehdotuksen taloussuunnitelmaksi. Hallituksen laatimasta ehdotuksesta on pyydettävä jäsenkuntien lausunnot, jotka on liitettävä yhtymäkokoukselle annettavaan talousarvioehdotukseen. Taloussuunnitelman tulee sisältää mm. strategiasuunnitelma sekä tariffien ja palveluverkon muutoksia koskevat suunnitelmat.

Alustavan toiminta- ja taloussuunnitelman perusteena ovat

- HSL:n strategia 2025
- HSL:n henkilöstöstrategia 2018,
- voimassa oleva toiminta- ja taloussuunnitelma 2016 - 2018,
- hyväksytty liikennöintisuunnitelma 2016 – 2017 ja pidemmän aikavälin suunnitelmat,
- vuoden 2015 tilinpäätöstiedot ja saatavissa olevat toteutumatiedot vuodelta 2016.

Taloussuunnitelma vuosille 2018 - 2019 on laadittu aiempien vuosien tapaan talousarviovuoden (2017) kustannustasoon.

Kunnilta pyydetään lausunnot:

- strategiasuunnitelmasta,
- liikenteen palvelutasosta ja palvelutason muutoksista,
- kuntaosuuksien tasosta,
- lipun hintojen keskimääräisistä muutoksista,
- tarkastusmaksun korottamisesta,

- kuntakohtaisen ylijäämän käytöstä tai alijäämän takaisin maksamisesta suunnitelmakaudella 2017 – 2019,
- ennen kaarimallin hinnoittelun käyttöönottoa tapahtuvasta kuntaosuuslaskentamallin kehittämisestä ja
- valmiudesta järjestää sähköbussien pikalatausasemat.

Keskeisiä muutoksia suunnitelmakaudella

Helsingin seudun liikennejärjestelmäsuunnitelma (HLJ 2015) on liikenteen osalta ollut lähtökohtana uudelle maankäytön, asumisen ja liikenteen MAL-sopimukselle 2016–2019 ja se toimii pohjana myös TTS-kaudella laadittavalle seuraavalle liikennejärjestelmäsuunnitelmalle HLJ 2019.

HSL:n tavoitteena on, että asiakkailla on tarjolla entistä enemmän ajantasaista tietoa ennen matkaa ja matkan aikana sekä selkeät, helppokäyttöiset ja kohtuuhintaiset liput. Uudistettu matkalippujärjestelmä ja seudullinen ajantasainen matkustajainformaatiojärjestelmä (LIJ-hanke) otetaan käyttöön täydessä laajuudessaan 2017 alkaen. Reittioppaan kokonaisvaltainen uudistus eli Digitransit-palvelualusta ja sen päälle rakennettu Reittiopas-verkkosovellus otetaan käyttöön vuoden 2017 alussa. Palvelualusta on rakennettu tiiviissä yhteistyössä Liikenneviraston kanssa. Matkustaja-informaatiota ja matkalippujärjestelmää kehitetään edelleen asiakaslähtöisesti palvelumuotoilun keinoja ja käyttäjätutkimuksia hyödyntäen.

Lippujärjestelmä vaihtuu TTS-kaudella selkeisiin kaarimaisiin vyöhykkeisiin, joiden ymmärtämistä tuetaan matkustajainformaatiolla, markkinoinnilla ja palvelumuotoilulla. Lippujen hinnoittelu ei enää perustu kuntarajoihin, vaan nykyistä enemmän matkan pituuteen. Kuntien tuki kohdennetaan jatkossakin säännöllisten käyttäjien kausi- ja arvolippujen hintoihin. Kuntaosuuslaskentamallia kehitetään ennen kaarimallin käyttöönottoa.

Lipunmyyntiä kehitetään hallituksen hyväksymän lipunmyynnin kehittämisselvityksen ja -suunnitelman 2014 – 2020 mukaisesti. Lipunmyynnin painopistettä siirretään strategian mukaisesti itsepalvelukanaviin. HSL Mobiililippua kehitetään edelleen. Nykyisen puhelinoperaattorilaskutuksen rinnalle tuodaan maksutavaksi myös maksukortit (pankki- ja luottokortit). Lipputuotteita ja lipun myyntikanavia kehitetään mm. verkkokauppaan ja MaaS-yhteistyöhön sopiviksi. Matkakorttien lataus internetissä otetaan käyttöön vuoden 2017 aikana.

Sähköisessä asiakaspalvelussa painopiste on HSL:n kanta-asiakasohjelman kehittämisessä ja mobiilipalveluissa. HSL:n tavoitteena on kasvattaa sähköisiin palveluihin rekisteröityneiden asiakkaiden määrä useaan sataan tuhanteen vuoteen 2018 mennessä.

Linjastoa kehitetään keskittämällä tarjontaa vahvoille reiteille sekä bussi- että raideliikenteessä runkolinjastrategian mukaisesti. HSL osallistuu pikaraitiotie Raide-Jokerin rakennussuunnittelun ja rakentamisen ohjaamiseen.

Suunnitelmakaudella tapahtuvalle junaliikenteen kilpailuttamiseen valmistautumiselle saatiin lisäaikaa VR:n kanssa vuonna 2016 solmitun suorahankintasopimuksen myötä.

HKL:n kanssa neuvotellaan lauttasopimuksen jatkosta tai lauttaliikenteen kilpailuttamisesta. Nykyinen lauttasopimus päättyy vuonna 2017.

Vuonna 2015 käyttöön otettu Kehärata sekä loppuvuonna 2016 käyttöön otettava Länsimetro kasvattavat TTS-kaudella joukkoliikenteen käyttäjämääriä. Vaikutusarvioiden mukaan Länsimetro liityntälinjastoineen kasvattaa joukkoliikenteen kulkutapaosuutta seudulla 1,1 prosenttiyksikköä ja houkuttelee joukkoliikenteeseen arkipäivisin runsaat 11 000 uutta matkustajaa. Heistä kaksi kolmasosaa siirtyy henkilöautoista ja loput kevyestä liikenteestä.

HSL:n bussiliikenteen hankinnoissa suositaan tarjousvertailussa sekä haitallisia lähipäästöjä että CO2-kuormitusta vähentäviä ratkaisuja. Tavoitteena on tuottaa tehokkaita ja laadukkaita liikennepalveluja minimoimalla sekä kustannukset että ympäristövaikutukset. Erillisiä päästöjen vähennystoimenpiteitä edistävän ympäristöbonuksen määrää kasvatetaan asteittain saavutettujen tulosten mukaisesti. Vuonna 2017 ympäristöbonukseen on varattu 1 700 000 euroa.

HSL osallistuu suunnitelmakaudella eBusSystems-hankkeeseen, jossa kehitetään sähköbussijärjestelmää. Keskeinen edellytys täyssähköisen bussiliikenteen yleistymiselle on tarkoituksenmukaisen latausinfrastruktuurin määrittely ja toteutus. HSL on hankinut leasing-sopimuksella vuosien 2015 /2016 aikana 12 sähköbussia kokeilualustaksi. Näin toimimalla päästään luomaan Suomen ensimmäiset sähköbussijärjestelmät. Tämän hankkeen (ePELI) yksi osatavoite on tutustuttaa bussioperaattorit sähköbusseihin ja varmistaa, että operaattorit pystyvät jatkossa tarjoamaan liikennettä kilpailutettuun sähköbussiliikenteeseen. Tämä hanke mahdollistaa jatkossa sähköbussiliikenteen sisällyttämisen normaalin kilpailutuksen piiriin.

HSL-perussopimuksen mukaisella lippulajitutkimuksella kerätään vuonna 2017 tietoa metromatkustajien kotipaikka- ja matkalippujakaumista kuntien alijäämän määrittämistä varten. Tutkimus tehdään ennen kaarimallin käyttöönottoa, kun Länsimetron ensimmäinen vaihe on saatu käyttöön ja liikenne sen osalta on vakiintunut. Lippulajitutkimusten tarvetta ja mahdollista uutta tutkimustapaa kaarimallin käyttöönoton jälkeen selvitetään vuoden 2017 aikana. Suurten liikennemuutosten (Kehärata, Länsimetro, Kaarimalli) ennen-jälkeen –vaikutuksia tutkitaan liikennejärjestelmätason tutkimuksilla: liikkumistutkimus (HEHA 2018), matkatutkimukset (MATU 2017, 2018 ja 2019) ja Liityntäpysäköintitutkimus 2018. Lisäksi tehdään kaksi matkanopeus-tutkimusta (2017 ja 2019) sekä päivitetään HLJ-barometri 2017. Matkatutkimuksen rinnalle kehitetään Reittitutkimus (RETU), jota käytetään kulkureittien ja joukkoliikenteen vaihtopaikkojen tarkempaan selvittämiseen.

HSL tutkii suunnitelmakaudella säännöllisesti matkustajien asiakastyytyväisyyttä sekä joukkoliikenteen kaluston laatua. Lisäksi HSL

osallistuu kansainväliseen BEST-tutkimukseen, jossa tutkitaan yhtenäisellä tavalla Pohjoismaiden pääkaupunkien sekä eräiden Keski-Euroopan kaupunkien asukkaiden tyytyväisyyttä joukkoliikenteeseen.

Suunnitelmakaudella on tavoitteena laajentaa toiminnan rahoituspohjaa uusien tulo- ja rahoituslähteiden avulla ja näin kasvattaa muiden tulojen absoluuttista määrää sekä samalla mahdollisuuksien mukaan myös suhteellista osuutta kaikista toimintatuloista.

Suunnitelmakaudella jatketaan vuonna 2014 hyväksyttyjen HSL:n varsinaisen strategian sekä henkilöstöstrategian jalkautusta.

Merkittävimmät liikenteen palvelutasomuutokset suunnitelmakaudella ovat:

- Koillis-Helsingin linjastomuutos 2017,
- runkolinja 500 Herttoniemi – Munkkivuori aloittaa syksyllä 2018,
- runkolinja 510 Pasila – Tapiola aloittaa vuonna 2019,
- runkolinjaa 560 jatketaan Matinkylään syksyllä 2019,
- runkolinja 570 Mellunmäki – Aviapolis aloittaa syksyllä 2019,
- raitioliikenteen linjastosuunnitelman mukaisten muutoksien toteutus alkaa vuonna 2017 Jätkäsaaren ja Reijolankadun raideyhteyksien valmistuessa.

Maan hallitus valmistelee maakuntahallinnon uudistamista. Maakuntavaalit pidetään tammikuussa 2018. Maan hallitus on linjannut maakuntien tehtäviä 5.4.2016. Näiden linjausten kohtien 8 ja 9 mukaan maakuntiin siirretään

8) Alueellinen maakunnan liikennejärjestelmäsuunnittelu (nykyiset ELY-keskusten ja maakunnan liittojen tehtävät),
9) Joukkoliikenteen alueellinen suunnittelu ja järjestäminen sekä valtionavustustehtävät samoin kuin yksityisteiden valtionavustustehtävät (nykyiset ELY-keskusten ja maakunnan liittojen tehtävät).
Tässä yhteydessä ei muuteta kunnille ja niiden yhteistyöelimille joukkoliikennelain mukaan kuuluvien tehtävien järjestämistä.

Jos nämä linjaukset toteutuvat valmistelussa olevassa lainsäädännössä niin niiden perusteella HSL:n tehtäviin ei näyttäisi tulevan muutoksia.

HSL:n toimialueen laajentumista koskeva selvitystyö on käynnissä Tuusulan kunnan kanssa, minkä lisäksi Siuntion kunnan kanssa tehty määräaikainen sopimus Y-junan liikennöinnistä saattaa johtaa jäsenyysneuvotteluihin ja Siuntion jäsenyyteen HSL:ssä.

Taloussuunnitelma

Toimintatulot

HSL:n toimintatulot vuonna 2017 ovat yhteensä 702,4 milj. euroa. Kasvu edellisvuoden ennusteeseen verrattuna on 52,8 milj. euroa (8,1 %). Toimintatulojen arvioidaan olevat 710,2 milj. euroa vuonna 2018 ja 713,3 milj. euroa vuonna 2019.

Lipputulot

Lipputuloarviot perustuvat neljän kuukauden toteutuman perusteella tehtyyn lipputuloennusteeseen sekä esitettyihin hinnankorotuksiin ja hintajoustoon. Lipputulojen arvioidaan olevan vuonna 2016 ilman ALV:ia yhteensä 324,6 milj. euroa ja 344,0 milj. euroa vuonna 2017. Kasvu edellisvuoden ennusteeseen on 6,0 %. Lipputulot muodostavat 49,0 % HSL:n toimintatuloista.

Taloussuunnitelmassa kuntien sisäisten lippujen hinnat ovat yhtenäiset. Keskimääräiset korotukset ovat erisuuruiset, koska myytyjen lippujen lippulajijakautuma vaihtelee alueittain. Vuodesta 2016 vuoteen 2017 matkustajamäärän arvioidaan kasvavan keskimäärin noin 2,0 %. Lippujen myyntiennuste 2017–2019 perustuu lipunmyyntiin vaikuttavan matkustajamäärän kasvuun vastaavasti keskimäärin noin yhdellä prosentilla vuosittain.

Lippujen hintoja esitetään korotettavaksi vuonna 2017 keskimäärin 5,5 %. Sisäisiin lippuihin esitetään keskimäärin 6,1 %:n korotusta ja seutulippuihin keskimäärin 4,7 %:n korotusta. Lippujen hintojen korotusesitys johtuu pääosin kasvaneista Länsimetron käyttöönoton sekä muun metroliikenteen (metrova-rikon laajennus, kulunvalvontalaitteisto) aiheuttamista infrakustannuksista. Osaltaan kustannuksia kasvattaa myös em. syistä johtuva metro- ja junaliikenteen operointikustannusten kasvu. Yleiskustannusten puolella suurin kasvu johtuu LIJ-järjestelmän käyttöönoton (vaikutus poistoihin) sekä sen ja nykyisen matkakorttijärjestelmän siirtymäajalla yhtäaikaisen ylläpidon aiheuttamasta ICT- ja tietoliikennekulujen kasvusta.

Vuonna 2017 korotukset kohdistuvat kerta-, kausi- ja arvolippuihin. Kuntien sisäisten kausilippujen hintaa korotetaan enemmän kuin seutukausilippujen hintaa, jotta sisäisten ja seutulippujen korkea hintaporras pienenisi. Arvolippujen hintoja korotetaan keskimäärin 5,1 %, kertalippujen hintoja keski-määrin 8,9 %.

Kaikkien kuntien sisäisten maksualueiden lippujen hinnat ovat yhtenäiset. Ennakkoon myytävät kerta-liput ovat 10 % halvempia kuin kuljettajalta ostetut liput. Ennakkoon myytäviä lippuja ovat mobiilikertaliput, tekstiviestilippu ja automaatista ostetut kertaliput.

Lipputulojen arvioidaan olevan 347,4 milj. euroa vuonna 2018 ja 350,9 milj. euroa vuonna 2019.

TTS-esityksessä vuonna 2017 kuntien subventioasteen ilman edellisten vuosien yli-/alijäämiä on kes-kimäärin 50,6 %. Kuntien HSL-ajan

keskimääräinen subventiotaso pysyy kuitenkin alle 50 %:ssa (49,2 %), vaikka se vuoden 2017 osalta ylittyykin hieman (50,6 %). Jos kuntien maksama keskimääräinen subventioaste halutaan edelleen pitää vuositasolla 50 %:ssa, tulisi lipputuloja vuonna 2017 kerätä lisää noin 4,5 milj. euroa. Tämä merkitsisi vuonna 2017 keskimäärin noin 10,0 %:n korotusta vuodelle 2017 ehdotetun keskimääräisen 5,5 %:in korotuksen sijaan

Vyöhykkeisiin perustuva tariffijärjestelmä tulee käyttöön aikaisintaan elokuussa vuonna 2017. Toiminta- ja taloussuunnitelmassa suunnitelmakauden lipputulot on arvioitu nykyisen tariffijärjestelmän pe-rusteella.

Korttimaksuja arvioidaan kertyvän vuonna 2016 0,7 milj. euroa ja korttimaksuista kertyvien tulojen kasvavan hieman vuonna 2017 ja olevan silloin 0,8 milj. euroa.

Kuntaosuudet

Ne menot, joita ei voida kattaa lipputuloilla tai muilla tuloilla, jäsenkunnat maksavat HSL:lle kuntaosuuksina. Kuntaosuudet muodostuvat operointikustannusten, yleiskustannusten ja joukkoliikenneinfran kuntaosuuksista.

Kuntaosuudet ovat talousarviossa 2017 yhteensä 342,8 milj. euroa ja kuntaosuudet muodostavat 48,8 % HSL:n toimintatuloista.

Suurten kaupunkien joukkoliikennetuki

Valtion suurten kaupunkien joukkoliikennetuen vuosittaiseksi määräksi on arvioitu 4,7 milj. euroa vuosina 2017–2019. Tuki on kohdistettu jäsenkunnille asukaslukujen suhteessa. Vuonna 2014 suurten kaupunkien joukkoliikennetukea saatiin vielä 6,1 milj. euroa. Muita tukia ja avustuksia arvioidaan saatavan 1,4 milj. euroa.

Tarkastusmaksutuloja arvioidaan vuonna 2017 kertyvän 5,0 milj. euroa, joista kirjataan luottotappio-ta ja luottotappiovarauksia yhteensä noin 2,5 milj. euroa. Tarkastusmaksun määrä voi olla 40 kertaa alin yleinen kertalipun hinta. Tarkastusmaksu on ollut vuo-desta 2007 alkaen 80 euroa. Vuonna 2017 tarkastusmaksua esitetään korotettavaksi 100 euroon.

Matkalippujen tarkastustoiminnassa otetaan huomioon siirtyminen uuteen lippu- ja informaatiojärjestelmään sekä taksa- ja lippujärjestelmään. Toiminnan painopiste on asiakkaiden opastamisessa uuden järjestelmän käyttöönottoon. Tämän vuoksi tarkastusmaksutuloja arvioidaan kertyvän noin 25 % normaalitasoa vähemmän vuosina 2017–2019.

Vuokratuloja liikennöitsijöiltä laskutettavista taukotilojen, matkakorttilaitteiden ja sähköbussien vuokrista arvioidaan saatavan 2,3 milj. euroa.

Toimintamenot

HSL:n toimintamenot vuonna 2017 ovat yhteensä 696,2 milj. euroa. Toimintamenot kasvavat vuoden 2016 ennusteesta 52,5 milj. euroa (8,1 %). Vuonna 2018 toimintamenojen arvioidaan olevat 702,0 milj. euroa ja 706,9 milj. euroa vuonna 2019.

Henkilöstökulut Henkilöstömenot ovat 20,6 milj. euroa, joka on 3,0 % toimintamenoista. Palkat ja palkkiot ovat yhteensä 16,5 milj. euroa. Eläkemenoihin ja muihin sivukuluihin on varattu yhteensä 4,1 milj. euroa. Henkilöstömenot eivät sisällä varausta mahdollisen tulospalkkion maksamiseen.

Palveluiden ostot

Palveluiden ostomenot vuonna 2017 ovat yhteensä 665,7 milj. euroa, 95,6 % HSL:n toimintamenoista.

Joukkoliikenteen operointikustannukset

Joukkoliikenteen operointikustannukset ovat 495,9 milj. euroa, 71,2 % HSL:n toimintamenoista. Kuntaosuuksissa joukkoliikenteen operointikustannuksiin sisältyy lisäksi sähköbussien hankinnan nettokustannuksia 0,8 milj. euroa.

Joukkoliikenteen kustannustason arvioidaan nousevan keskimäärin 1,2 % edellisvuoden tasosta.

Bussiliikenteen menot vuonna 2017 ovat yhteensä 307,1 milj. euroa (sis. sähköbussien hankinnan nettokustannuksia 0,8 milj. euroa). Bussiliikenteen menot sisältävät 1,7 milj. euron ympäristöbonusvarauksen. Vuonna 2017 bussiliikenteen kustannustason arvioidaan nousevan 1,8 %. Vuonna 2017 bussiliikenteen kustannuksia alentaa Länsimetro ja sen myötä liityntäliikenne metroasemille.

Vuonna 2018 bussiliikenteen menoiksi yhteensä arvioidaan 311,4 milj. euroa ja 313,4 milj. euroa vuonna 2019.

Junaliikenteen kustannusten arvioidaan vuonna 2017 olevan yhteensä 88,7 milj. euroa ml. Junakalustoyhtiön vuokrat Sm5-kalustosta. Vuonna 2017 junaliikenteen kustannustason arvioidaan nousevan 1,15 %. Vuonna 2018 junaliikenteen kustannuksiksi arvioidaan 87,6 milj. euroa sekä vuonna 2019 89,5 milj. euroa.

Raitioliikenteen kustannusten arvioidaan vuonna 2017 olevan 54,1 milj. euroa. Raitioliikenteessä kustannustason muutokseksi on arvioitu -0,14 %. Kustannuksiksi arvioidaan 57,3 milj. euroa vuonna 2018 ja 58,6 milj. euroa vuonna 2019. Vuonna 2017 kustannukset nousevat uuden kaluston pääoma-kustannusten johdosta. Uusia Artic-raitiovaunuja on toimitettu 32 kappaletta vuoden 2017 loppuun mennessä. Artic-raitiovaunuja on tilattu kaikkiaan 40.

Metroliikenteen kustannusten arvioidaan olevan 42,7 milj. euroa vuonna 2017. Metroliikenteessä kustannustason muutokseksi on arvioitu -0,96 %. Vuonna

2018 kustannuksiksi arvioidaan 43,0 milj. euroa ja 43,0 milj. euroa vuonna 2019. Vuonna 2017 kustannukset nousevat uuden metrokaluston ja Länsimetron myötä. Metron viikonloppuöiden yöliikennekokeilu lopetettiin vuonna 2014. Taloussuunnitelma ei sisällä yöliikenteen kustannuksia vuosina 2017–2019.

Lauttaliikenteen kustannusten arvioidaan vuonna 2017 olevan 4,1 milj. euroa ja pysyvän samalla tasolla suunnitelmavuosina 2018–2019. Lauttaliikenteessä kustannustason nousuksi on arvioitu 1,1 %.

Muut palvelujen ostomenot

Muiden kuin operointipalvelujen ja infrapalvelujen ostoihin käytetään 34,2 milj. euroa vuonna 2017. Muihin palvelujen ostoon käytetään 33,0 milj. euroa vuonna 2018 ja 32,0 milj. euroa vuonna 2019.

Vuosina 2017-2018 lisäkustannuksia aiheuttaa LIJ-hankkeen valmistuminen ja uuden sekä vanhan matkalippujärjestelmän rinnakkaiskäyttö.
ICT-kustannuksia kasvattavat lisäksi siirtymäajalla LIJ-hankkeen mukanaan tuomat uudet palvelut ja erityisesti informaatiojärjestelmien kehittäminen.
TTS-kaudella jälleenmyyjille maksettavien lipunmyyntipalkkioiden oletetaan vähitellen laskevan noin 1,0 M€ vuodesta 2017 vuoteen 2019, kun uusi lipunmyynnin itsepalvelukanavia on otettu käyttöön.

Joukkoliikenteen infrakorvaukset

Kunnille joukkoliikenteen infrasta maksettava käyttökorvaus vuonna 2017 on 135,6 milj. euroa. Inframenot sisältävät kustannukset Helsingiltä 85,2 milj. euroa, Espoolta 39,4 milj. euroa, Vantaalta 10,9 milj. euroa, Keravalta 0,07 milj. euroa sekä Kirkkonummelta 0,03 milj. euroa.

Inframenoihin sisältyy 50 % pääoman poistoista ja koroista sekä hallinto- ja ylläpitokulut täysimääräisinä. Pääomakorvauksen laskentaperusteena on ennen vuotta 2010 käyttöönotetun infran osalta käytetty omaisuuden tarkistettua käypää arvoa. Uuden infran osalta laskentaperusteena on hankintahinta, johon on lisätty 5 % rakennusaikainen korko. Pääomalle laskettavan koron osalta on laskennallisena korkona käytetty infrasopimuksen mukaista viittä prosenttia. Korkojen osuus infrakustannuksista on 44,3 milj. euroa vuonna 2017.

HSL:n ja sen jäsenkuntien välinen sopimus joukkoliikenneinfran kustannusten korvaamisesta on ollut voimassa vuodesta 2010. Sopimuksen 8.2. -kohdan mukaan vuonna 2012 tai sen jälkeen käyttöön otettavien, merkittävien joukkoliikenneinvestointien aiheuttamien infrakulujen kohdistamisesta sovitaan kokonaan erikseen. Tällaisia uusia, merkittäviä joukkoliikenneinvestointeja ovat ainakin Länsimetro ja Kehärata. Talous- ja toimintasuunnitelmassa infrakustannusten jaossa on sovellettu Kehäradan ja Länsimetron osalta 27.5.2015 hyväksytyn sopimuksen periaatteita. Vantaan infrasopimuksen mukai-sesti on Kehäradan käyttöönoton aiheuttamasta kertaseutulipputulojen kasvusta kohdistettu Vantaalle suoraan 3,0 milj. euroa vuonna 2017.

Vuonna 2018 infrakuluja arvioidaan maksettavan yhteensä 135,8 milj. euroa ja vuonna 2019 yhteensä 137,0 milj. euroa.

Aineisiin, tarvikkeisiin ja tavaroihin on vuodelle 2017 varattu 1,1 milj. euroa. Varaus on 0,7 milj. euroa edellisvuoden ennustetta pienempi, koska uusien matkakorttien hankinta on ajoitettu vuoteen 2016. Vuoden 2018 varaus on 1,0 milj. euroa ja vuoden 2019 varaus 1,0 milj. euroa.

Vuokramenot vuonna 2017 ovat 5,3 milj. euroa. Vuokramenot sisältävät HSL:n toimitilojen vuokrakustannusten lisäksi sähköbusseista maksettavia leasingvuokria 1,5 milj. euroa, kuljettajien sosiaalitiloista maksettavia vuokria 2,1 milj. euroa sekä VR:lle maksettavia vuokria matkakorttilaitteista 0,2 milj. euroa. Vuoden 2018 varaus on 5,4 milj. euroa ja vuoden 2019 varaus 4,8 milj. euroa.

Muut menot vuonna 2017 ovat 3,1 milj. euroa. Muihin menoihin sisältyvät tarkastusmaksujen luottotappiot ja luottotappiovaraukset, joita arvioidaan kirjattavan vuosittain yhteensä 2,5 milj. euroa. Vuodelle 2018-2019 varaus muihin menoihin on 3,5 milj. euroa molemmille vuosille.

Toimintakatteen vuonna 2017 arvioidaan olevan 6,2 milj. euroa ylijäämäinen ja se riittää kattamaan rahoitusmenot, joita arvioidaan olevan 0,2 milj. euroa.

Rahoitustuotot ja -kulut
HSL rahoittaa investointinsa tarvittaessa lainanotolla rahoituslaitoksilta. HSL on toistaiseksi ollut velaton eikä talousarviolainaa tarvinne nostaa myöskään vuonna 2016.

Uusiin investointeihin on budjetoitu vuodelle 2017 varaus talousarviolainaan 20,0 milj. euroa, 10 milj. euroa vuodelle 2018 ja 5 milj. euroa vuodelle 2019, jolloin lainakanta vuoden 2019 lopussa olisi noin 31,0 milj. euroa. Lainakorkona laskennassa on käytetty 1,5 %.

Rahoituskuluihin kirjataan myös jäsenkunnille maksettavat ylijäämien korot ja rahoitustuloihin vastaavasti alijäämistä perittävät korkotulot.

Rahoituksen nettomenojen vuonna 2017 arvioidaan olevan 0,2 milj. euroa ja kasvavan vuosina 2018 ja 2019 siten, että varaus on 0,5 milj. euroa vuodelle 2018 ja 0,5 milj. euroa vuodelle 2019.

Vuosikate rahoituserien jälkeen on 6,0 milj. euroa ylijäämäinen, eikä se riitä kattamaan suunnitelman mukaisia poistoja.

Suunnitelmapoistot vuonna 2017 ovat 20,2 milj. euroa ja ne kasvavat edellisvuoden ennusteeseen verrattuna 10,2 milj. eurolla (102,4 %). Suunnitelmapoistot kasvat, kun LIJ-hanke valmistuu ja uusitut ohjelmistot ja laitteet ovat kokonaisuudessaan käytössä vuoden 2017 alusta lähtien. Varaus poistoihin on 21,9 milj. euroa vuodelle 2018 ja 20,0 milj. euroa vuodelle 2019.

Tilikauden 2017 alijäämäksi arvioidaan 14,2 milj. euroa ja se voidaan kattaa edellisvuosien ylijäämästä.

Investoinnit

HSL:n investointimenot ovat 18,9 milj. euroa vuonna 2017, 8,7 milj. euroa vuonna 2018 ja 5,6 milj. euroa vuonna 2019.

Suunnitelmakauden merkittävin investointi on LIJ-hanke, jonka valmistuminen ajoittuu suunnitelma-kauden alkuun. LIJ-hankkeen investointeihin on budjetoitu käytettäväksi suunnitelmakaudella 2017-2019 vielä noin 13,5 milj. euroa. Määrärahavaraus on 10,6 milj. euroa vuodelle 2017, 2,8 milj. euroa vuodelle 2018 ja 0,1 milj. euroa vuodelle 2019.

Matkustajainformaatiolaitteisiin ja -järjestelmiin (mm. Uusi reittiopas & Digitransit, sähköiset TFT- ja patterinäytöt) on varattu suunnitelmakaudelle 7,1 milj. euroa, josta 2,8 milj. euroa vuodelle 2017, 2,2 milj. euroa vuodelle 2018 ja 2,1 milj. euroa vuodelle 2019.

Toimiala-IT:n kehityshankkeisiin on varattu suunnitelmakaudelle 3,6 milj. euroa. Merkittävimpiä yksittäisiä kehittämishankkeita ovat joukkoliikennerekisterin (JORE) kehittäminen, johon on varattu suunni-telmakaudella 0,9 milj. euroa ja matkustajalaskentalaitteiden hankinta, johon on varattu suunnitelmakaudella yhteensä 0,6 milj. euroa sekä toimiala-IT:n yleinen kehittäminen, johon on varattu 0,8 milj. euroa.

Asiakassovellusten kehittämiseen on varattu suunnitelmakaudelle yhteensä 1,8 milj. euroa, joka sisäl-ää asiakasohjelmaan, CRM-järjestelmään ja verkkopalveluiden kehittämiseen varatut määrärahat.

Muihin ICT-investointeihin on varattu suunnitelmakaudelle 7,2 milj. euroa. Muissa investoinneissa on varauduttu suunnitelmakaudella 5,5 milj. eurolla lippujärjestelmän laitehankintoihin ja kehittämiseen, 1,4 milj. eurolla muihin IT-investointeihin (mm. talous- ja henkilöstöhallinnon järjestelmien päivittäminen) sekä 0,3 milj. eurolla HSL:n toimitilojen remontointimenoihin.

Ehdotus (SR)

Hallitus päättää pyytää Helsingin, Espoon, Vantaan, Kauniaisten ja Keravan kaupunkeja ja Kirkkonummen ja Sipoon kuntia 31.8.2016 mennessä antamaan lausuntonsa Helsingin Seudun Liikenne – kuntayhtymän taloussuunnitelmaehdotuksesta 2017 - 2019. Lausuntoa pyydetään:

a) strategiasuunnitelmasta,

b) liikenteen palvelutasosta ja palvelutason muutoksista,

c) kuntaosuuksien tasosta,

d) lipun hintojen keskimääräisistä muutoksista,

e) tarkastusmaksun korottamisesta,

f) kuntakohtaisen ylijäämän käytöstä tai alijäämän takaisin maksamisesta suunnitelmakaudella 2017 – 2019,

g) ennen kaarimallin hinnoittelun käyttöönottoa tapahtuvasta kuntaosuuslaskentamallin kehittämisestä ja

h) valmiudesta järjestää sähköbussien pikalatausasemat.

Hallitus päättää tarkastaa pöytäkirjan tämän asian osalta heti kokouksessa.

Päätös Hallitus päätti hyväksyä ehdotuksen.

Liite Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymän alustava toiminta- ja taloussuunnitelma 2017 – 2019

Pöytäkirja on yleisesti nähtävänä HSL:n kirjaamossa 20.6.2016

Todistan pöytäkirjanotteen oikeaksi

Helsingissä 15.6.2016

Pirjo Sailavuo-Asikainen
assistentti

Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä
Samkommunen Helsingforsregionens trafik

HSL:N HALLITUKSEN PÄÄTÖKSIÄ KOSKEVAT MUUTOKSENHAKUOHJEET

Tässä Helsingin seudun liikenne - kuntayhtymän hallituksen pöytäkirjassa olevaan päätökseen tyytymätön saa tehdä siitä **oikaisuvaatimuksen** HSL:n hallitukselle. HSL:n hallituksen oikaisuvaatimuksen johdosta antamaan päätökseen haetaan muutosta **kunnallisvalituksella** Helsingin hallinto-oikeudelta. HSL:n hallituksen tekemästä hankintapäätöksestä voidaan tehdä **hankinta-oikaisu HSL:n hallitukselle tai valitus markkinaoikeuteen.**

Valitusviranomainen antaa tiedon valituksesta mahdollisesti perimistään maksuista.

ASIANOSAINEN JA JÄSENET

Näissä muutoksenhakuohjeissa tarkoitetaan asianosaisella sitä, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (asianosainen). HSL:n jäsenkunnalla tarkoitetaan Helsingin, Espoon, Kauniaisten, Keravan, Vantaan kaupunkia tai Kirkkonummen taikka Sipoon kuntaa (HSL:n jäsenkuntia). Näiden jäsenellä tarkoitetaan kuntalain (410/2015) 3 §:n mukaista henkilöä, yhteisöä, laitosta tai säätiötä (jäsen).

MUUTOKSENHAKU- JA VALITUSKIELLOT

Tämän pöytäkirjan §:ssä olevista päätöksistä, jotka koskevat yksinomaan valmistelua tai täytäntöönpanoa, ei saa tehdä oikaisuvaatimusta eikä kuntalain mukaista kunnallisvalitusta. Kunnallisvalitusta ei saa tehdä myöskään kunnallisen virkaehtosopimuslain (669/1970) 26 §:ssä tarkoitetuista asioista.
Päätöksestä, josta voidaan tehdä oikaisuvaatimus, ei saa hakea muutosta valittamalla. Kunnallisvalitus on mahdollinen vasta oikaisuvaatimuksesta annettuun päätökseen.
Tämän pöytäkirjan §:ssä olevista hankintapäätöksistä ei saa tehdä oikaisuvaatimusta, jos muutoksenhaun perusteena oleva asia kuuluu markkinaoikeuden toimivaltaan.
Puitejärjestelyyn perustuvaan hankintaan ei saa hakea muutosta valittamalla, jollei markkinaoikeus myönnä asiassa käsittelylupaa hankintalain 86 §:n mukaisesti.

OIKAISUVAATIMUSOHJE

Päätökseen tyytymätön saa tehdä siitä oikaisuvaatimuksen HSL:n hallitukselle. Oikaisuvaatimuksen saa tehdä asianosainen. Oikaisuvaatimuksen saa tehdä HSL:n jäsenkunta sekä tämän jäsen.

Oikaisuvaatimus on tehtävä neljäntoista (14) päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista tiedoksisaantipäivää mukaan lukematta. Jos määräajan viimeinen päivä on pyhäpäivä tai muu sellainen päivä, jona työt virastoissa on keskeytettävä, saa oikaisuvaatimuksen tehdä ensimmäisenä arkipäivänä sen jälkeen. Myöhästynyttä oikaisuvaatimusta ei oteta tutkittavaksi.

Asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon saantitodistukseen merkittynä päivänä, jos päätös on lähetetty asianosaiselle tiedoksi saantitodistuksin, taikka tiedoksiantotodistukseen merkittynä päivänä, jos päätös on annettu asianosaiselle tiedoksi henkilökohtaisesti. Asianosaisen katsotaan saaneen tiedon päätöksestä, ellei muuta näytetä, seitsemän (7) päivän kuluttua kirjeen lähettämisestä. HSL:n jäsenkunnan tai tämän jäsenen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon sinä päivänä, jona päätös on asetettu yleisesti nähtäville HSL:n kirjaamossa.

Sähköistä tiedoksiantoa käytettäessä päätös oheisasiakirjoineen katsotaan saadun tiedoksi sinä päivänä, jolloin päätöksen oheisasiakirjoineen sisältävä sähköinen viesti on vastaanottajan käytettävissä tämän vastaanottolaitteessa siten, että viestiä voidaan käsitellä. Tällaisena ajankohtana pidetään viestin lähettämispäivää, jollei asiassa esitetä luotettavaa selvitystä tietoliikenneyhteyksien toimimattomuudesta tai vastaavasta muusta seikasta, jonka johdosta sähköinen viesti on saapunut vastaanottajalle myöhemmin.

Oikaisuvaatimus on tehtävä kirjallisesti. Siitä on käytävä ilmi, mihin päätökseen se on kohdistettu sekä oikaisuvaatimuksen tekijän vaatimus perusteluineen. Oikaisuvaatimus on sen tekijän tai tämän valtuuttaman asiamiehen allekirjoitettava. Jos ainoastaan asiamies on allekirjoittanut oikaisuvaatimuksen, on siinä mainittava asiamiehen ammatti, asuinkunta ja postiosoite.

Jos oikaisuvaatimuksen tekijälle on annettu päätös tiedoksi saantitodistuksin tai henkilökohtaisesti, on oikaisuvaatimukseen liitettävä todistus tiedoksisaantipäivästä (tiedoksisaanti- tai tiedoksiantotodistus).

Oikaisuvaatimus on osoitettava Helsingin seudun - kuntayhtymän hallitukselle ja toimitettava virka-aikana henkilökohtaisesti tai lähetin välityksellä HSL:n kirjaamoon, osoite Opastinsilta 6 Aa, 00520 Helsinki.
Lähettäjän omalla vastuulla voi oikaisuvaatimuksen myös lähettää postitse osoitteella HSL, kirjaamo, PL 100, 00077 HSL taikka sähköpostitse osoitteeseen hsl@hsl.fi. Asiakirjat on toimitettava niin ajoissa, että ne ehtivät perille ennen oikaisuvaatimuksen tekemiselle varatun määräajan päättymistä.

VALITUSOSOITUS

Kuntalain mukaisen kunnallisvalituksen Helsingin hallinto-oikeudelle saa tehdä sillä perusteella, että päätös on syntynyt virheellisessä järjestyksessä, päätöksen tehnyt viranomainen on ylittänyt toimivaltansa tai päätös on muutoin lainvastainen.

Kunnallisvalituksen saa tehdä oikaisuvaatimusta koskevasta päätöksestä se, joka on tehnyt asiassa oikaisuvaatimuksen. Jos päätöstä on oikaisuvaatimuksen johdosta muutettu, saa kunnallisvalituksen tehdä muukin päätöksen asianosainen taikka HSL:n jäsenkunta tai tämän jäsen.

Kunnallisvalitus on tehtävä kolmenkymmenen (30) päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista tiedoksisaantipäivää mukaan lukematta. Jos määräajan viimeinen päivä on pyhäpäivä tai muu sellainen päivä, jona työt virastoissa on keskeytettävä, saa valituksen tehdä ensimmäisenä arkipäivänä sen jälkeen.

Asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon saantitodistukseen merkittynä päivänä, jos päätös on lähetetty asianosaiselle tiedoksi saantitodistuksin, taikka tiedoksiantotodistukseen merkittynä päivänä, jos päätös on annettu asianosaiselle tiedoksi henkilökohtaisesti. Asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, ellei muuta näytetä, seitsemän (7) päivän kuluttua kirjeen lähettämisestä.

HSL:n jäsenkunnan tai tämän jäsenen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon sinä päivänä, jona päätös on asetettu yleisesti nähtäville HSL:n kirjaamossa.

Kunnallisvalitus on tehtävä kirjallisesti. Valituskirjelmässä on ilmoitettava valituksen tekijän nimi, ammatti, asuinkunta ja postiosoite; päätös, johon haetaan muutosta, alkuperäisenä tai jäljennöksenä; miltä osin päätöksestä valitetaan; muutos, joka päätökseen vaaditaan tehtäväksi; sekä muutosvaatimuksen perustelut.

Valituskirjelmä on valittajan, laillisen edustajan tai asiamiehen allekirjoitettava. Muun kuin valittajan allekirjoittamassa valituskirjelmässä on mainittava tämän kotikunta, postiosoite ja muut yhteystiedot.

Valituskirjelmään on liitettävä päätös, josta valitetaan, alkuperäisenä tai jäljennöksenä, sekä todistus valitusajan alkamisesta (tiedoksisaanti- tai tiedoksiantotodistus). Pöytäkirjaotteen voi tilata HSL:n kirjaamosta (puh. (09) 47664444).

Valituskirjelmä on osoitettava Helsingin hallinto-oikeudelle ja sen voi toimittaa hallinto-oikeuden kansliaan henkilökohtaisesti, asiamiestä käyttäen, lähetin välityksellä, postitse, telekopiona tai sähköpostin avulla kuten laissa sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa (13/2003) säädetään. Valituskirjelmä on jätettävä niin ajoissa, että se ehtii perille valitusajan viimeisenä päivänä ennen hallinto-oikeuden kanslian aukioloajan päättymistä.

Helsingin hallinto-oikeuden yhteystiedot:
Helsingin hallinto-oikeus
Radanrakentajantie 5
00520 Helsinki
puhelinvaihde 029 56 42000
fax. 029 56 42079
sähköposti: helsinki.hao@oikeus.fi

OIKAISUOHJE JA VALITUSOSOITUS HANKINTA-ASIASSA

I Oikaisuohje
Hankintapäätökseen tai muuhun hankintamenettelyssä tehtyyn ratkaisuun tyytymätön asianosainen voi tehdä hankintalain 80-83 §:n mukaan Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymän hallitukselle kirjallisen hankintaoikaisun. Hankintaoikaisua sovelletaan myös sellaiseen hankintayksikön päätökseen, johon ei muutoin sovelleta vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista annettua lakia (349/2007).

Hankintaoikaisu on tehtävä neljäntoista (14) päivän kuluessa siitä, kun asianosainen on saanut tiedon hankintapäätöksestä tai muusta hankintamenettelyssä tehdystä ratkaisusta.

Sähköistä tiedoksiantoa käytettäessä hankintapäätös oheisasiakirjoineen katsotaan saadun tiedoksi sinä päivänä, jolloin päätöksen oheisasiakirjoineen sisältävä sähköinen viesti on vastaanottajan käytettävissä tämän vastaanottolaitteessa siten, että viestiä voidaan käsitellä. Tällaisena ajankohtana pidetään viestin lähettämispäivää, jollei asiassa esitetä luotettavaa selvitystä tietoliikenneyhteyksien toimimattomuudesta tai vastaavasta muusta seikasta, jonka johdosta sähköinen viesti on saapunut vastaanottajalle myöhemmin.

Jos tiedoksianto toimitetaan postitse kirjeellä vastaanottajalle, vastaanottajan katsotaan saaneen asiasta tiedon seitsemäntenä päivänä sen lähettämisestä, jollei tiedoksiannon näytetä tapahtuneen myöhemmin. Käytettäessä todisteellista tiedoksiantota-

paa, tiedoksianto katsotaan tapahtuneeksi saantitodistuksen osoittamana aikana tai erilliseen tiedoksisaantitodistukseen merkittynä aikana.

Hankintaoikaisusta on käytävä ilmi vaatimukset perusteineen. Hankintaoikaisusta on käytävä ilmi oikaisua vaativan nimi sekä tarvittavat yhteystiedot asian hoitamiseksi. Hankintaoikaisuun on liitettävä asiakirjat, joihin vaatimuksen tekijä vetoaa, jolleivät ne jo ole hankintayksikön hallussa.

Hankintaoikaisu osoitetaan Helsingin seudun -kuntayhtymän hallitukselle ja toimitetaan virka-aikana henkilökohtaisesti tai lähetin välityksellä HSL:n kirjaamoon, osoite: Opastinsilta 6 Aa, Helsinki. Lähettäjän omalla vastuulla voi oikaisuvaatimuksen myös lähettää postitse osoitteella HSL, kirjaamo, PL 100, 00077 HSL taikka sähköpostitse osoitteeseen hsl@hsl.fi. Asiakirjat on toimitettava niin ajoissa, että ne ehtivät perille ennen hankintaoikaisun tekemiselle varatun määräajan päättymistä.

Hankintaoikaisun vireilletulo ja käsittely eivät vaikuta siihen määräaikaan, jonka kuluessa asianosainen voi hankintalain nojalla hakea muutosta valittamalla markkinaoikeuteen.

II Valitusosoitus markkinaoikeuteen

Tarjoaja, osallistumishakemuksen tehnyt ehdokas tai muu taho, jota asia koskee, voi saattaa asian markkinaoikeuden käsiteltäväksi tekemällä valituksen, mikäli päätökseen sovelletaan vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista annettua lakia (349/2007).

Valitus on tehtävä kirjallisesti **14 päivän** kuluessa siitä, kun asianosainen on saanut tiedon hankintaa koskevasta päätöksestä valitusosoituksineen.

Valitus on tehtävä **30 päivän** kuluessa päätöksen tiedoksisaannista, jos hankintayksikkö on tehnyt hankintasopimuksen hankintalain 78 §:n 1 nojalla noudattamatta odotusaikaa.

Valitus on tehtävä **kuuden kuukauden** kuluessa hankintapäätöksen tekemisestä siinä tapauksessa, että ehdokas tai tarjoaja on saanut tiedon hankintapäätöksestä valitusosoituksineen ja hankintapäätös tai valitusosoitus on ollut *olennaisesti* puutteellinen.

Sähköistä tiedoksiantoa käytettäessä hankintapäätös oheisasiakirjoineen katsotaan saadun tiedoksi sinä päivänä, jolloin päätöksen oheisasiakirjoineen sisältävä sähköinen viesti on vastaanottajan käytettävissä tämän vastaanottolaitteessa siten, että viestiä voidaan käsitellä. Tällaisena ajankohtana pidetään viestin lähettämispäivää, jollei asiassa esitetä luotettavaa selvitystä tietoliikenneyhteyksien toimimattomuudesta tai vastaavasta muusta seikasta, jonka johdosta sähköinen viesti on saapunut vastaanottajalle myöhemmin.

Jos tiedoksianto toimitetaan postitse kirjeellä vastaanottajalle, vastaanottajan katsotaan saaneen asiasta tiedon seitsemäntenä päivänä sen lähettämisestä, jollei tiedoksiannon näytetä tapahtuneen myöhemmin. Käytettäessä todisteellista tiedoksiantotapaa, tiedoksianto katsotaan tapahtuneeksi saantitodistuksen osoittamana aikana tai erilliseen tiedoksisaantitodistukseen merkittynä aikana.

Valituksessa on ilmoitettava hankinta-asia, jota valitus koskee, sekä valittajan vaatimukset ja niiden perusteet. Puitejärjestelyyn perustuvan hankinnan osalta valituskirjelmässä on esitettävä, minkä vuoksi käsittelylupa tulisi myöntää.

Valituksessa on ilmoitettava valittajan nimi ja kotikunta. Jos valittajan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä tai jos valituksen laatija on joku muu henkilö, valituksessa on ilmoitettava myös tämän nimi ja kotikunta. Lisäksi on ilmoitettava postiosoite ja puhelinnumero, joihin asiaa koskevat ilmoitukset valittajalle voidaan toimittaa. Valittajan, laillisen edustajan tai asiamiehen on allekirjoitettava valituskirjelmä.

Valitukseen on liitettävä alkuperäisenä tai jäljennöksenä päätös, johon haetaan muutosta, sekä todistus siitä, minä päivänä päätös on annettu tiedoksi tai muu selvitys valitusajan alkamisen ajankohdasta. Valitukseen on liitettävä asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi. Asiamiehen on liitettävä valituskirjelmään valtakirja, kuten hallintolainkäyttölain 21 §:ssä säädetään.

Valitus on toimitettava markkinaoikeudelle. Valituksen tulee olla perillä valitusajan viimeisenä päivänä ennen markkinaoikeuden virka-ajan päättymistä. Tiedoksisaantipäivää ei lasketa mukaan.

Hakemuksen voi toimittaa markkinaoikeuden kansliaan henkilökohtaisesti, asiamiestä käyttäen, lähetin välityksellä, postitse, telekopiona tai sähköpostin avulla kuten laissa sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa (13/2003) säädetään. Jos vireillepanon viimeinen päivä on pyhäpäivä, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, joulu- tai juhannusaatto tai arkilauantai, saa asiakirjat toimittaa markkinaoikeudelle ensiksi seuraavana arkipäivänä.

Muutoksenhausta ilmoittaminen hankintayksikölle

Hankintalain 88 §:n nojalla hankinta-asiaan muutosta hakevan on kirjallisesti ilmoitettava Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymälle asian saattamisesta markkinaoikeuden käsiteltäväksi. Ilmoitus on toimitettava HSL:lle viimeistään silloin, kun hankintaa koskeva valitus toimitetaan markkinaoikeuteen. Ilmoitus on toimitettava kohdassa I mainittuun osoitteeseen.

Markkinaoikeuden osoite ja muut yhteystiedot

Markkinaoikeus
Radanrakentajantie 5
00520 Helsinki
puh. 029 56 43300
fax 029 56 43314, sähköposti: markkinaoikeus@oikeus.fi

Alustava Toiminta- ja taloussuunnitelma 2017 - 2019
HSLH 14.6.2016

HSL Helsingin seudun liikenne
Opastinsilta 6 A
PL 100, 00077 HSL (00520 Helsinki)
puhelin (09) 4766 4444
www.hsl.fi

SISÄLLYSLUETTELO

1 Yleisperustelut 2
1.1 Toimitusjohtajan esipuhe 2
1.1 Lausuntopyyntö 2
1.2 Yleinen taloustilanne ja HSL:n toimintaympäristö 2
1.3 HSL:n organisaatio 5
2 Strategiset tavoitteet 6
2.1 Tavoitetila 2025, perustehtävä ja arvot 6
2.2 Strategiset tavoitteet kaudelle 2017–2019 8
2.2.1 Tavoite 1: Sujuvat matkat 8
2.2.2 Tavoite 2: Selkeää palvelua 12
2.2.3 Tavoite 3: Joukkoliikenne kasvuun 18
2.2.4 Tavoite 4: Tiivis ja vetovoimainen seutu 20
2.2.5 Tavoite 5: Vähemmän päästöjä 23
2.2.6 Tavoite 6: Tehokasta taloutta 26
3 Henkilöstö 32
4 Toiminnan riskien hallinta 36
5 Käyttötalous 37
5.1 Talousarvion sitovuus 37
5.2 Tuloslaskelma 2017 - 2019 37
5.2.1 Toimintatulot 38
5.2.2 Toimintamenot 42
5.3 Kuntakohtaisen yli-/alijäämän käyttö 46
5.4 Peruspääoma 46
5.5 Investoinnit 46

Liite 1. Tuloslaskelma
Liite 2: Rahoituslaskelma
Liite 3: Investointierittely
Liite 4: Kuntaosuudet
Liite 5: Joukkoliikenteen palvelutaso
Liite 6: Kuntaosuuksien laskentaperusteet
Liite 7: Kuntaosuuslaskenta kaarimallissa
Liite 8: Dokumentissa käytetyt lyhenteet

1 Yleisperustelut

1.1 Toimitusjohtajan esipuhe

Lisätään lopulliseen versioon syksyllä.

1.1 Lausuntopyyntö

HSL:n perussopimuksen 23 §:n mukaan kuntayhtymällä on oltava taloussuunnitelma, joka ajoittuu kolmelle seuraavalle vuodelle. Hallitus laatii ehdotuksen taloussuunnitelmaksi. Hallituksen laatimasta ehdotuksesta pyydetään jäsenkuntien lausunnot, jotka liitetään yhtymäkokoukselle annettavaan varsinaiseen talousarvioehdotukseen.

Jäsenkuntien lausuntoa pyydetään 31.8.2016 mennessä alustavan toiminta- ja taloussuunnitelman 2017– 2019:

- strategiasuunnitelmasta,
- liikenteen palvelutasosta ja palvelutason muutoksista,
- kuntaosuuksien tasosta,
- lipun hintojen keskimääräisistä muutoksista,
- tarkastusmaksun korottamisesta,
- kuntakohtaisen ylijäämän käytöstä tai alijäämän takaisin maksamisesta suunnitelmakaudella 2017-2019,
- ennen kaarimallin hinnoittelun käyttöönottoa tapahtuvasta kuntaosuuslaskentamallin kehittämisestä ja
- valmiudesta järjestää sähköbussien pikalatausasemat.

1.2 Yleinen taloustilanne ja HSL:n toimintaympäristö

Helsingin seudulla asui vuoden 2015 lopussa 1 437 800 ihmistä Helsingin kaupungin tietokeskuksen ennakkotietojen mukaan. Väestö kasvoi seudulla 17 500 hengellä eli 1,2 prosentilla. Pääkaupunkiseudulla suhteellinen väestönkasvu oli muutaman edellisen vuoden tasolla ja oli 1,4 prosenttia. KUUMA-kuntien väkiluku kasvoi hieman edellisvuosia vähemmän, yhteensä 0,6 prosenttia, mutta kuntien välillä oli huomattavaa vaihtelua ja muutamassa väkiluku on jopa vähentynyt.

Helsingin seudulla valtaosa väestönkasvusta johtui muuttoliikkeestä, kun KUUMA-kunnissa luonnollinen väestönkasvu lisäsi väkilukua nettomuuttoa enemmän. Pääkaupunkiseudun muuttovoitto kasvoi edellisvuodesta lähes viidenneksen ja KUUMA-kuntien muuttotappio pieneni kolmanneksella, joten Helsingin seudun muuttovoitto kasvoi huomattavasti. Seudun sisäisessä muuttoliikkeessä KUUMA-kunnat ja Vantaa olivat voittajia, vaikka KUUMA-kuntien nettomuutto on pienentynyt vuodesta 2007 lähtien. Vantaan väkiluku lisääntyi 1,8 prosenttia. Helsingin muuttotappio seudun sisäisessä muuttoliikkeessä oli suurin muutamaan vuoteen Espoolle ja Vantaalle muuttaneiden vuoksi. Helsinki on ollut suurin häviäjä seudun sisäisessä muuttoliikkeessä, ja sen muuttotappio kasvoi vuonna 2015.

Helsingin kaupungin tietokeskuksen raportin mukaan länsimetron ja kehäradan valmistumisen arvioidaan lisäävän asuntotuotantoa ja väestönkasvua Espoossa ja Vantaalla, mikä jonkin verran hidastanee Helsingin väestönkasvua. Vieraskielisten asukkaiden osuuden ennustetaan kasvavan Helsingin seudulla vuoteen 2030 mennessä 21 prosenttiin. Uudet ennustevaihtoehdot ovat aiemmin laadittuja ennusteita korkeammat muun muassa vuonna 2015 alkaneen turvapaikanhakijoiden määrän kasvun johdosta.

Helsingin seudun tuotanto kääntyi viime vuoden lopulla uudelleen kasvuun ja keväällä 2016 julkaistun valtiovarainministeriön suhdannekatsauksen mukaan Suomen kansantalouden ennustetaan kasvavan vuonna 2016 0,9 prosenttia edelliseen vuoteen verrattuna ja vuosien 2017–2018 kasvuksi ennustetaan vaimeaa 1,2 prosenttia. Huolimatta hienoisesta talouden piristymisestä Suomen talouden ennustetaan lähivuosien ajan pysyvän heikkona. Ennusteen mukaan BKT tulisi olemaan vielä vuonna 2018 2 prosenttia pienempi kuin vuonna 2008 ja teollisuustuotannon taso jäisi vuonna 2018 noin viidenneksen alemmalle tasolle kuin kymmenen vuotta sitten. Lähivuosien taloudellista kasvua kannattelee etupäässä yksityinen kulutus ja investoinnit.

Joukkoliikenteen kustannustaso säilynee matalalla

Työmarkkinoiden tilanne pysyy edelleen heikkona. Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan työttömyysaste oli koko maassa vuonna 2015 keskimäärin 9,4 prosenttia, kun se vuonna 2014 oli 8,7 prosenttia. Työvoiman ulkopuolella olevia piilotyöttömiä oli 144 000 henkeä vuonna 2015, mikä oli 5 000 henkeä enemmän vuoteen 2014 verrattuna. Piilotyöttömien määrä on kasvanut tasaisesti vuodesta 2008 lähtien. Maaliskuussa 2016 työttömyysaste on noussut jo 10,1 prosenttiin. Työllisyysaste eli työllisten osuus 15–64-vuotiaista oli maaliskuussa 2016 68,0 prosenttia, kun se vuotta aiemmin oli 66,8 prosenttia

Maailmantalouden ja Suomen heikko taloudellinen tilanne on pitänyt kustannustason alhaisena. Polttoaineen hinta ja korkotaso ovat pysyneet edelleen alhaisina. Raakaöljyn hinta on laskenut jyrkästi viime vuosina, mutta keväällä 2016 raakaöljyn hinta on kääntynyt lievään nousuun. Sovun Iranin ydinkiistassa ennustetaan edelleen laajentavan raakaöljyn tarjontaa ja öljyn hinnan ennustetaan kuitenkin nousevan lähiaikoina vain maltillisesti. Vuonna 2015 voimaan tulleet palkkaratkaisut ovat toistaiseksi olleet maltillisia, mutta AKT:n irtautuminen kilpailukykysopimuksesta tuo epävarmuutta tuleviin vuosiin.

Joukkoliikenteen kustannustaso laski vuonna 2015 keskimäärin 0,4 prosenttia edellisvuodesta. Alustava toiminta- ja taloussuunnitelma vuosille 2017 – 2019 on laadittu 1,2 prosentin kustannustason nousuun perustuen. Raaka-aineiden hintojen arvioidaan saavuttaneen jo pohjansa ja AKT:n irtautuminen kilpailukykysopimuksesta tuo epävarmuutta TTS-vuosien kustannuksiin.

Suomen talouden heikko kehitys vaikuttaa edelleen myös HSL:n ja kuntien talouteen. Työllisten ja työpaikkojen määrän lasku vähentää matkustustarvetta ja pienentää lipputuloja. Toisaalta kuntien heikentyvät talousnäkymät vähentävät niiden mahdollisuuksia panostaa joukkoliikenteen kehittämiseen. Yhdessä merkittävien infrainvestointien kanssa tämä tuo paineita korottaa lippujen hintoja kustannustason nousua enemmän. Mikäli lippujen hintoja ei koroteta riittävästi ja joukkoliikenteen palvelutaso halutaan säilyttää nykyisellään, syntyy paineita kuntien rahoitusosuuksien kasvattamiseen.

Matkustajamäärien odotetaan kasvavan taantumasta huolimatta

Matkustajamäärät (tilastoidut joukkoliikenteen nousut) kasvoivat vuonna 2015, jolloin HSL-alueella tehtiin 358,6 miljoonaa matkaa, mikä oli 1,5 prosenttia edellisvuotta enemmän. Joukkoliikenteen mat-

kustajamäärät ovat olleet alkuvuonna (1–4/2016) lievässä nousussa edelliseen vuoteen verrattuna. HSL-alueella tehtiin huhtikuun 2016 loppuun mennessä 126,0 miljoonaa matkaa, eli 1,6 prosenttia enemmän kuin edellisvuoden vastaavana aikana. Koko vuoden 2016 matkustajamäärän ennustetaan kasvavan 1,3 prosenttia, mikä tarkoittaa vuodessa runsasta 363 miljoonaa matkaa. Alustava TTS2017-2019 on laadittu 2 prosentin matkustajamäärän kasvuennusteella, josta noin puolet arvioidaan vaikuttavan lipunmyyntiä kasvattavaksi uusien asiakkaiden kasvun osuudeksi (1 prosentti).

Kuntalain muutokset

Toukokuussa 2015 voimaan tullut kuntalaki toi muutoksia myös kuntayhtymien toimintaan. Olennaisimpia ovat seuraavat muutokset:

- Konsernitason tilinpäätöstietoja tarkennetaan siten, että tytäryhteisön lisäksi myös osakkuusyhteisön asemassa olevan kuntayhtymän tai liikelaitoskuntayhtymän tiedot on yhdisteltävä konsernitilinpäätökseen.
- Kuntayhtymän vuoden 2015 tilinpäätöksessä taseeseen sisältyvä alijäämä tulee kattaa vuosina 2017–2020 ja taloussuunnitelmassa tulee päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä katetaan.
- Arviointimenettely laajennetaan koskemaan kuntayhtymiä. Jos kuntayhtymä ei ole kattanut vuoden 2015 taseessa olevaa alijäämää vuoden 2020 loppuun mennessä, valtiovarainministeriö voi asettaa ulkopuolisen selvityshenkilön, joka laatii ehdotuksen kuntayhtymän ja jäsenkuntien väliseksi sopimukseksi.

Suurta osaa uuden lain säännöksistä sovelletaan vasta seuraavan valtuustokauden alusta 1.6.2017 lukien, mutta esimerkiksi taloutta koskevia säännöksiä sovellettiin kuitenkin jo vuonna 2015.

Maakuntauudistus ja HSL:n asema

Maan hallitus valmistelee maakuntahallinnon uudistamista. Maakuntavaalit pidetään tammikuussa 2018. Maan hallitus on linjannut maakuntien tehtäviä 5.4.2016. Näiden linjausten kohtien 8 ja 9 mukaan maakuntiin siirretään:

8) Alueellinen maakunnan liikennejärjestelmäsuunnittelu (nykyiset ELY- keskusten ja maakunnan liittojen tehtävät)
9) Joukkoliikenteen alueellinen suunnittelu ja järjestäminen sekä valtionavustustehtävät samoin kuin yksityisteiden valtionavustustehtävät (nykyiset ELY- keskusten ja maakunnan liittojen tehtävät).
Tässä yhteydessä ei muuteta kunnille ja niiden yhteistyöelimille joukkoliikennelain mukaan kuuluvien tehtävien järjestämistä.

Jos nämä linjaukset toteutuvat valmistelussa olevassa lainsäädännössä niin niiden perusteella HSL:n tehtäviin ei näyttäisi tulevan muutoksia.

HSL:n toimialueen laajentuminen

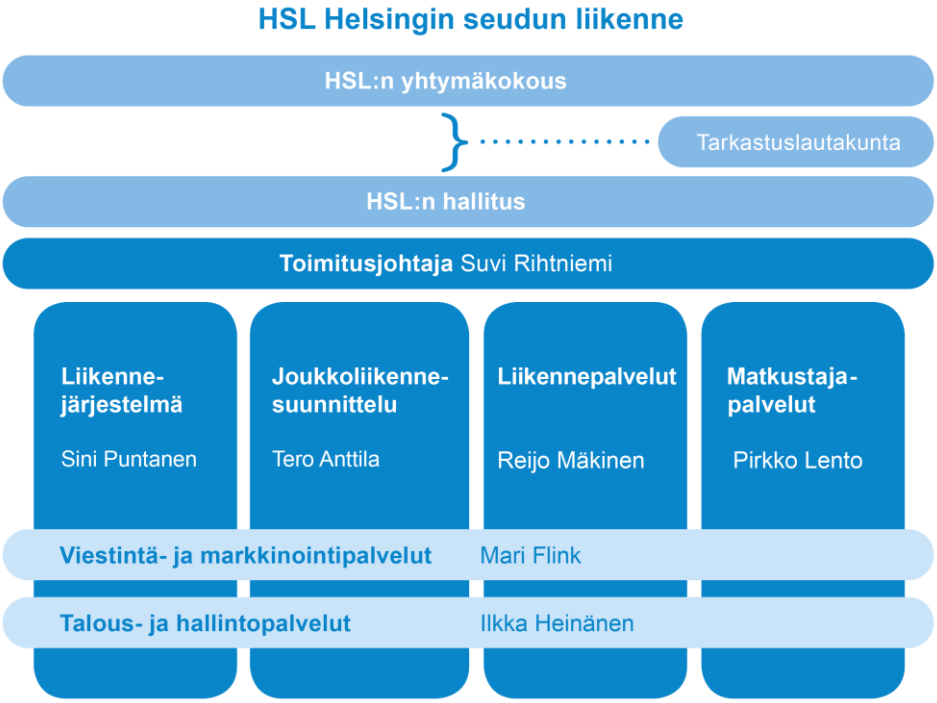
HSL:n toimialueen laajentumista koskeva selvitystyö on käynnissä Tuusulan kunnan kanssa, minkä lisäksi Siuntion kunnan kanssa tehty määräaikainen sopimus Y-junan liikennöinnistä saattaa johtaa jäsenyysneuvotteluihin ja Siuntion jäsenyyteen HSL:ssä.

1.3 HSL:n organisaatio

Helsingin seudun liikenne (HSL) on kuntayhtymä, johon kuuluvat Helsinki, Espoo, Vantaa, Kauniainen, Kerava, Kirkkonummi ja Sipoo. HSL vastaa jäsenkuntiensa joukkoliikenteen suunnittelusta ja tilaamisesta sekä koko Helsingin seudun liikennejärjestelmäsuunnitelman laatimisesta. HSL aloitti toimintansa vuonna 2010.

HSL:ssä oli vuoden 2016 alkaessa 351 vakituista ja 48 määräaikaista työntekijää. Määräaikaisia työntekijöitä tarvitaan erityisesti matkalippu- ja informaatiojärjestelmähankkeessa ja operatiivisten tutkimusten kenttätyössä.

HSL on käynnistänyt keväällä 2016 HSL:n organisaatiorakenteen ja johtamisjärjestelmän kehittämistyön, jotka on tarkoitus saattaa voimaan vuoden 2017 alussa.

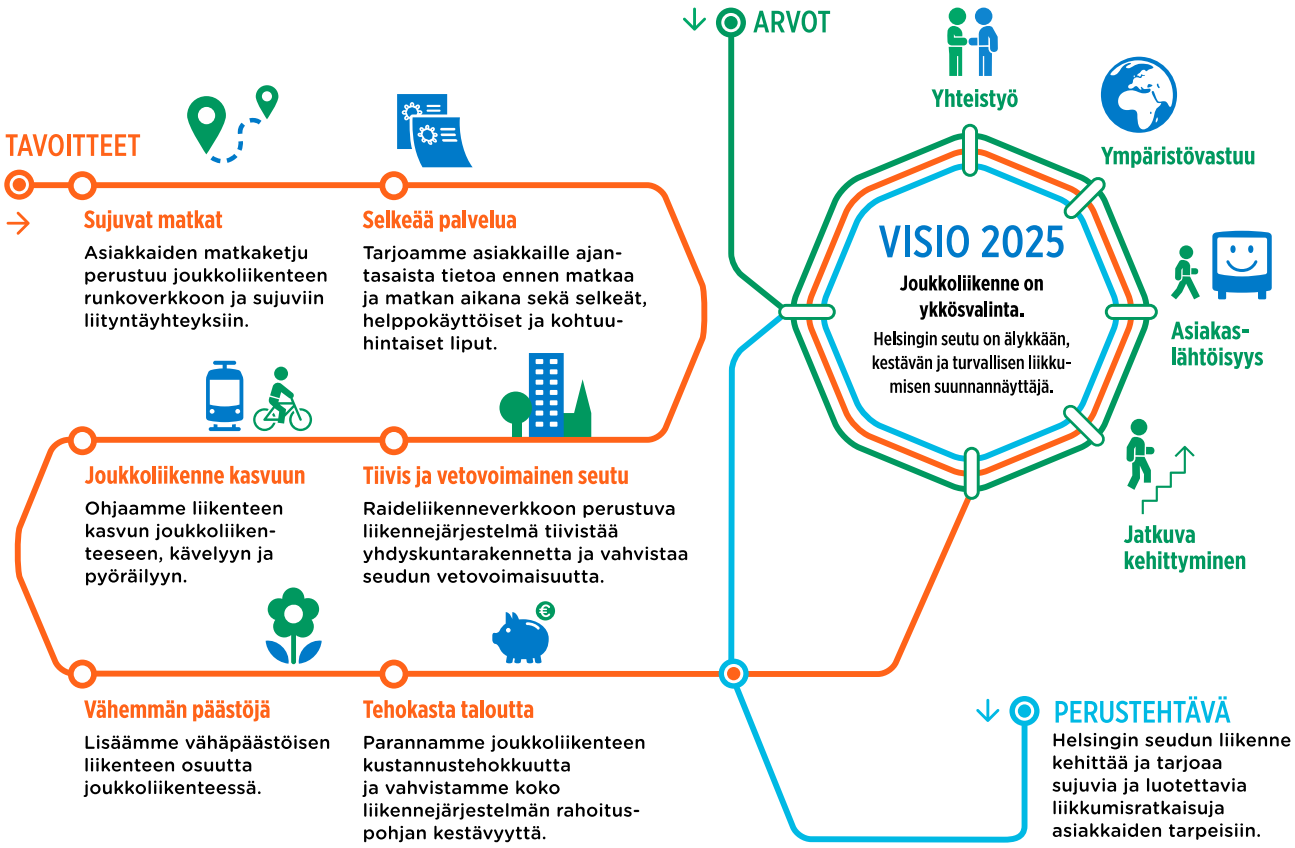

Kuva 1. HSL:n organisaatio 2016

2 Strategiset tavoitteet

HSL:n toimintaa ohjaa vuonna 2014 laadittu strategia. Strategia toimii myös toiminta- ja taloussuunnitelman sekä HSL:n tuloskorttien pohjana. HSL:n toimintastrategia ulottuu vuoteen 2025. Strategisiin tavoitteisiin sisältyvät mittarit ja niiden tavoitearvot määritetään pääosin vuositasolla ja joidenkin mittareiden osalta 2–5 vuoden välein. Vuositason tavoitteet sisällytetään HSL:n tuloskorttiin. HSL:n toimitusjohtaja raportoi strategian toteutumisesta säännöllisesti hallitukselle.

2.1 Tavoitetila 2025, perustehtävä ja arvot

Kuva 2. HSL:n strategia 2025

HSL:n perustehtävänä on kehittää ja tarjota sujuvia ja luotettavia liikkumisratkaisuja asiakkaiden tarpeisiin. Visio 2025 kuuluu: ”*Joukkoliikenne on ykkösvalinta ja Helsingin seutu älykkään, kestävän ja turvallisen liikkumisen suunnannäyttäjä*”. Seuraavassa avataan vision sisältöä tarkemmin.

Ykkösvalinta: Yhä suurempi joukko ihmisiä käyttää joukkoliikennettä työmatkoilla ja vapaa-aikana. Helsingin seudun väestökasvuun perustuvasta liikenteen kasvusta yli puolet ohjautuu joukkoliikenteeseen.

Älykäs: Tarjoamme asiakkaille älykkääseen teknologiaan perustuvia palveluita, jotka näkyvät ajantasaisena matkustusinformaationa, helposti hankittavina matkalippuina sekä matkustuskokemusta parantavina uusina palveluina.

Kestävä ja turvallinen: Joukkoliikenteen käytön lisääntyminen lisää liikenneturvallisuutta, vähentää liikenteen tilantarvetta ja liikenneväylien kulumista. Liikennejärjestelmä perustuu kestäviin energialähteisiin ja vähäpäästöiseen kalustoon. Matkustajat kokevat joukkoliikenteen turvalliseksi.

Suunnannäyttäjä: Vahvistamme Helsingin seudun asemaa Euroopan parhaimpiin kuuluvana joukkoliikenteen järjestäjänä ja kehittäjänä. Kehitämme joukkoliikennettä yhteistyössä asiakkaiden sekä suomalaisten ja kansainvälisten kumppaneidemme kanssa.

HSL:n arvoja ovat yhteistyö, ympäristövastuu, asiakaslähtöisyys ja jatkuva kehittyminen.

Kuva 3. HSL:n arvot

2.2 Strategiset tavoitteet kaudelle 2017–2019

2.2.1 Tavoite 1: Sujuvat matkat

Asiakkaiden matkaketju perustuu joukkoliikenteen runkoverkkoon ja sujuviin liityntäyhteyksiin.

I. Seudun joukkoliikenteen rungon muodostavat metro, lähijunat ja bussien runkolinjat, joiden vuorotiheys on yleensä alle 10 minuuttia.
II. Yhteydet runkoverkolle hoidetaan liityntälinjoilla, jotka palvelevat samalla alueidensa sisäisiä yhteyksiä.
III. Vaihdot keskitetään suurelta osin terminaaleihin, joissa matkustajille tarjotaan myös muita palveluita. Vaihtopaikkojen liityntäkävelyt suunnitellaan lyhyiksi ja esteettömiksi ja ympäristö toteutetaan laadukkaasti.
IV. Runkolinjojen lyhyet vuorovälit parantavat liikenteen luotettavuutta.

Mittarit:

- Joukkoliikenteen luotettavuus
- Yleisarvosana HSL-alueen joukkoliikenteelle
- HSL:n arvostusindeksi (tunnettuus, arvostus)
- Länsimetrojärjestelmän liikenteen aloituksen onnistuminen (tietoisuus, aloituksen koordinointi ja jälkiarviointi, LIJ-laitteet uusilla metroasemilla, opastus, datan saanti)

Länsimetron käyttöönotto syksyllä 2016 laajentaa selvästi HSL-alueen runkoverkon kattavuutta. Samassa yhteydessä toteutetaan merkittävä Etelä-Espoon linjastouudistus. Länsimetron jatke Kivenlahteen valmistuu vuonna 2021. HSL suunnittelee jatkeen liityntälinjastosuunnitelman, joka jatkaa Matinkylään päättyvän metron liityntälinjastosuunnitelmassa esitettyjä periaatteita selkeydestä, keskittämisestä ja tiheistä vuoroväleistä.

Runkolinjasto laajenee seuraavan kerran vuonna 2018, kun runkolinja 500 Herttoniemi–Munkkivuori aloittaa liikennöinnin. Vuonna 2019 varaudutaan aloittamaan runkolinjojen 510 Pasila–Tapiola ja 570 Mellunmäki–Aviapolis liikennöinti. Linjan 560 jatke Myyrmäestä Matinkylään on aikataulutettu vuoteen 2019. HSL laatii toteuttamissuunnitelman myös Espoon sisäisestä runkolinjasta E1 Matinkylä–Espoon keskus–Jorvi.

HSL osallistuu pikaraitiotie Raide-Jokerin rakennussuunnittelun ja rakentamisen ohjaamiseen. Tässä yhteydessä kiinnitetään erityistä huomiota rakentamisen aikaisiin liikennejärjestelyihin, jotta vältytään merkittäviltä matkustajille aiheutuvilta matka-aikahaitoilta ja liikennöintikustannusten kasvulta.

Lähibussien kutsuohjauksesta pyritään luopumaan ja siirtymään pelkästään reittipohjaiseen liikenteeseen.

Joukkoliikennesuunnittelussa varaudutaan HSL-alueen laajentumiseen. Kehitämme nykyisin käytössä olevia suunnitteluperiaatteita vastaamaan paremmin mahdollisten uusien HSL-kuntien maankäyttöä, jotta voimme luoda kustannustehokkaan ja houkuttelevan palvelutason.

Aikataulusuunnittelussa panostetaan siihen, että liityntäyhteydet ovat sujuvia ja vaihdot toimivat.

Uusi lippu- ja informaatiojärjestelmä alkaa tuottaa aiempaa kattavampaa dataa, jota hyödynnetään joukkoliikenteen suunnittelussa. Tavoitteena on kehittää raportointia ja mittareita ohjaamaan päivittäistä työtä sekä tuottaa muun muassa kuntien liikennesuunnitteluun parempaa tietoa joukkoliikenteen toimivuudesta.

Suunnitelmakauden aikana HSL suunnittelee yhdessä Liikenneviraston kanssa parannustoimenpiteitä, jotka lisäävä rantaradan kapasiteettia ja toimintavarmuutta.

Linjastomuutokset suunnitelmakaudella
Palvelutason muutoksista HSL-alueella kerrotaan liitteessä 5.

Liikenteen hankinnassa korostetaan laatua ja luotettavuutta
Liikennöitsijäyhteistyössä ja sopimuksissa korostetaan liikenteen laadun ja luotettavuuden parantamista. HSL tekee suunnittelu- ja sopimusyhteistyötä VR:n, Liikenneviraston ja LVM:n kanssa lähijunaliikenteen palvelujen ja toimintaedellytysten kehittämiseksi.

Liikennöitsijöiden kanssa tehdään yhteistyötä kilpailutetun bussiliikenteen hankintaperiaatteiden kehittämiseksi. Tarjousvertailussa ja sopimusehdoissa keskitytään HSL:n strategisten tavoitteiden edistämiseen ja yksinkertaistetaan kilpailuttamismallia mahdollisuuksien mukaan. Sopimuskauden aikaista liikenteen hoidon seurantaa tehostetaan ja säännöllistä raportointia nopeutetaan.

TTS-kaudella tarkastellaan hankintaperiaatteita eri raideliikennemuotojen osalta ottaen huomioon saadut kokemukset ja tehdyt päätökset lähijunajunaliikenteen avaamisesta kilpailulle. Raide-Jokerin kaluston ja liikenteen hankintatapa selvitetään ja hankinnat toteutetaan TTS-kaudella.

HKL:n kanssa neuvotellaan lauttasopimuksen jatkosta tai lauttaliikenteen kilpailuttamisesta. Nykyinen lauttasopimus päättyy vuonna 2017.

Kehäradan ja Länsimetron liityntäliikenteeseen siirtymisellä on saavutettava huomattavia säästöjä bussien liikennöintikustannuksissa, kun raideliikenteen kustannukset kasvavat uusien rataosuuksien ja junien käyttöönoton takia.

Kehitämme poikkeus- ja häiriötilanteiden hallintaa

Jotta liikenteen luotettavuus edelleen paranisi, kehitämme poikkeus- ja häiriötilanteiden liikenteen järjestämistä uusilla sopimus- ja yhteistyömalleilla. Ajamattomien lähtöjen osuutta bussi- ja raitioliikenteessä alennetaan vuosittain. Lähijunaliikenteessä luotettavuutta parannetaan nykytasosta. Metroliikenteessä varaudutaan luotettavuuden hetkelliseen notkahdukseen länsimetron käyttöönoton yhteydessä. Lyhyen vuorovälin ja uuden rataosuuden tuomat haasteet korjataan, ja metron luotettavuus palautetaan hyvälle tasolle. Lauttaliikenteessä turvataan luotettavuuden säilyminen korkealla tasolla.

Liikenteen luotettavuuden kehitystavoite suunnitelmakaudella (ajettujen lähtöjen osuus suunnitelluista lähdöistä):

	2015	2016	2017	2018	2019
Bussiliikenne	99,88 %	99,88 %	99,90 %	99,90 %	99,90 %
Junaliikenne	99,36 %	99,56 %	99,60 %	99,60 %	99,60 %
Raitiotieliikenne	99,42 %	99,42 %	99,43 %	99,44 %	99,45 %
Metroliikenne	99,88 %	99,40 %	99,55 %	99,70 %	99,88 %
Lauttaliikenne	99,98 %	99,98 %	99,98 %	99,98 %	99,98 %

HSL edistää runkolinjojen 500, 510 ja 570 liikennöinnin toimintaedellytyksiä osallistumalla aktiivisesti linjojen käyttämän katuympäristön suunnitteluun kaupunkien kanssa. Tarkoituksena on suunnitella runkolinjoille tasokas katuympäristö, joka takaa runkolinjojen sujuvan, turvallisen sekä houkuttelevan joukkoliikennepalvelun.

Runkolinjalle 570 (Aviapolis-Mellunmäki) 2015 valmistuneen selvitystyön pohjalta on tunnistettu lukuisia ongelmakohtia katuverkossa. Niiden korjaukset suunnitellaan ja rakennetaan vuosien 2016 – 2018 aikana. Liikenne runkolinjalla 570 alkaa syksyllä 2018.

HSL on yhdessä Helsingin kaupungin kanssa suunnitellut infrastruktuurin parannustoimenpiteitä runkolinjalle 500 (Herttoniemi-Munkkivuori). Osapuolet jatkavat tarkempien suunnitelmien laatimista siten, että toimenpiteet toteutetaan vuosina 2016–2018. Runkolinja 500 aloittaa liikennöinnin syksyllä 2018.

Runkolinjan 510 (Pasila-Westendinasema) kehittämisselvitys valmistui keväällä 2016. Selvityksessä määriteltiin tärkeimmät toimenpiteet runkolinjan sujuvuuden ja luotettavuuden parantamiseksi. Runkolinja aloittaa liikennöinnin syksyllä 2019.

HSL:n Solmu-projektissa haetaan laajaa toimijarajat ylittävää yhteistyötä. Projektin päämääränä on vähentää joukkoliikennevälineen vaihdosta matkustajalle aiheutuvaa hankaluutta. Solmu-projektin osavaiheessa 5 laaditaan konkreettisia toimenpide-ehdotuksia HSL-alueen tärkeimmille vaihtopaikoille. Toimenpiteet toteutetaan yhdessä sidosryhmien kanssa ehdotusten pohjalla vuoteen 2020 mennessä. HSL ottaa aktiivisen roolin sidosryhmäyhteistyössä ja edistää tärkeiden toimenpiteiden pikaista toteuttamista. Samalla HSL pyrkii madaltamaan eri toimijoiden kynnystä toteuttaa ehdotettuja toimenpiteitä.

Joukkoliikenteen turvallisuutta kehitetään turvallisuusstrategian tavoitteiden mukaisesti yhteistyössä viranomaisten ja eri joukkoliikennetoimijoiden kanssa. Teemme töitä matkustajien ja henkilökunnan turvallisuuden takaamiseksi. Tavoitteena on, että joukkoliikenteen koko matkaketju on turvallinen. Liikennevirastossa sijaitsevaan turvavalvomoon sijoitetaan myös bussiturvallisuutta ylläpitävää toimin-

taa, johon kuuluu muun muassa järjestyksenvalvonta sekä busseissa käyttöön otettavan hätäilmoitusjärjestelmän toimenpiteiden ohjaus. HSL:n joukkoliikenteen turvallisuustoimenpiteiden vaikutuksen seuraamista varten luodaan oma seurantajärjestelmä.

HSL:n häiriöpäivystäjä on viranomaisten ja liikennöitsijöiden tavoitettavissa yllättävien häiriöiden varalta 24/7. Päivystäjä päättää häiriötilanteessa toimenpiteistä liikennöinnin varmistamiseksi sekä välittää häiriötietoa matkustajille yhdessä viestinnän päivystäjän kanssa. HSL:n häiriöpäivystyksen prosessia kehitetään jatkuvasti vastaamaan muuttuvan liikenneympäristön vaatimuksiin. Uuden lippu- ja informaatiojärjestelmän myötä häiriöpäivystyksen käyttöön saadaan aikaisempaa tehokkaampia liikenteen hallinnan ja matkustajainformaation työkaluja. HSL jatkaa tiivistä yhteistyötä Pääkaupunkiseudun liikenteenhallintakeskuksen kanssa.

Tutkimustoiminta tukee liikenteen suunnittelua
TTS-kaudella toteutetaan HSL:n toiminnan edellyttämiä tutkimuksia yhdessä sovitun tutkimussuunnitelman pohjalta.

Liikennejärjestelmätason tutkimustoimintaan sisältyvät liikkumistutkimus (HEHA 2018), matkatutkimukset (MATU 2017, 2018 ja 2019), lippulajitutkimus (LIPTU 2017) ja Liityntäpysäköintitutkimus 2018. Lisäksi tehdään kaksi matkanopeustutkimusta (2017 ja 2019) sekä päivitetään HLJ-barometri 2017. Matkatutkimuksen rinnalle kehitetään Reittitutkimus (RETU), jota käytetään kulkureittien ja joukkoliikenteen vaihtopaikkojen tarkempaan selvittämiseen. Kehitämme Liikkumistutkimuksen tutkimusmenetelmää vuoden 2014 tutkimuksesta saatujen kokemusten pohjalta.

Liikkumistutkimusta, Liityntäpysäköintitutkimusta ja Matkatutkimuksia käytetään merkittävien joukkoliikennehankkeiden välittömien liikennevaikutusten arviointiin ennen–jälkeen-asetelman mukaisesti. Tarkasteltavia hankkeita ovat Kehärata 2015, Länsimetro 2016 ja sen jatke 2020, uusi joukkoliikenteen vyöhykemalli eli kaarimalli 2017/2018 ja runkobussilinjat 500, 510, 560 ja 570 niiden käyttöönottovuosien mukaisesti sekä tämän TTS-kauden jälkeen Raide-Jokeri 2022.

Liikkumistutkimuksesta ja Liityntäpysäköintitutkimuksista kootaan kolmena poikkileikkausvuonna (2014, 2018 ja 2022) kokonaiskuva Helsingin seudun 14 kunnan asukkaiden liikkumisesta. Tätä kokonaiskuvaa täydennetään vuosittain joukkoliikenteeseen aina kulloinkin käyttöön otettavan hankkeen välittömälle vaikutusalueelle kohdistetulla Matkatutkimuksella: Tutkimus tehdään aina hiukan ennen hankkeen käyttöönottoa ja pian käyttöönoton jälkeen, kun liikenne hankkeen osalta on ehtinyt vakiintua. Vaikutusten arvioinnissa käytetään hyväksi myös HSL:n asiakastyytyväisyystutkimusta (ASTY) ja kansainvälistä BEST-tutkimusta, joihin liitetään em. raidehankkeita koskevia kysymyksiä koko ennen–jälkeen-tutkimusten periodin ajan. Tarvittaessa päivitämme myös hintajoustotutkimuksen uuden joukkoliikenteen vyöhykemallin eli kaarimallin vaikutusten arviointia varten.

Lippulajitutkimuksella kerätään vuonna 2017 tietoa metromatkustajien kotipaikka- ja matkalippujakaumista kuntien alijäämän määrittämistä varten: Tämä tehdään ennen kaarimallin käyttöönottoa, kun länsimetron ensimmäinen vaihe on saatu käyttöön ja liikenne sen osalta on vakiintunut. Lippulajitutkimusten tarvetta ja mahdollista uutta tutkimustapaa kaarimallin käyttöönoton jälkeen selvitetään vuoden 2017 aikana. On mahdollista, että vuosina 2017 ja 2018 tarvitaan usean joukkoliikennemuodon lippulajitutkimusta, minkä tai HSL voi tarvita lisäresursseja sekä Liikennetutkimukset ja -ennusteet -ryhmässä että Matkalippujentarkastusyksikössä.

Edellä mainittu vuoden 2018 Liikkumistutkimus ei ehdi palvelemaan Helsingin seudun liikennejärjestelmäsuunnitelman HLJ 2019:n valmistelua. HLJ 2019:ssä hyödynnetään vuoden 2014 tutkimusta. Jatkossa Liikkumistutkimus osuu kuitenkin aikaisempaa paremmin HLJ-suunnitelmien valmisteluun, jos noudatetaan edellä mainittua aikataulua.

TTS-kaudella selvitetään, mitä mahdollisuuksia HSL:llä on hyödyntää uudesta lippu- ja informaatiojärjestelmästä saatavaa tietoa tutkimustoiminnassaan.

Hyödyt HSL:n asiakkaille:

- Matkustaminen tulee sujuvammaksi, koska runkolinjoilla on lyhyet vuorovälit.
- Länsimetro tarjoaa nopean runkoyhteyden Espoosta Helsinkiin.
- Kehärata vakiinnuttaa asemansa suoran raideyhteyden tarjoajana lentoasemalle ja nopeana poikittaisyhteytenä Vantaalle.
- Ympäri vuorokauden toimiva häiriöpäivystys varmistaa liikenteen sujuvuuden myös yllättävissä tilanteissa. Ympäri vuorokauden toimiva viestinnän päivystys varmistaa, että matkustajat saavat aina mahdollisimman nopeasti tiedon mahdollisista häiriöistä.

2.2.2 Tavoite 2: Selkeää palvelua

Tarjoamme asiakkaille ajantasaista tietoa ennen matkaa ja matkan aikana sekä selkeät, helppokäyttöiset ja kohtuuhintaiset liput.

I. Asiakkaat saavat ajantasaista tietoa aikatauluista ja poikkeusliikenteestä muun muassa pysäkeillä ja liikennevälineissä sekä omiin päätelaitteisiin kuten kännykkään. Myös Reittiopas-palvelu muuttuu ajantasaiseksi.

II. Selkeä lippujärjestelmä perustuu kaarimaisiin vyöhykkeisiin, joiden omaksumista tuetaan matkustajainformaatiolla, markkinoinnilla ja palvelumuotoilulla. Lipun voi ostaa helposti esimerkiksi netistä. Matkakortin itsepalvelulukijoissa on kosketusnäytöt, joiden käyttö on helppoa kaikille asiakasryhmille.

III. Lippujen hinnoittelu ei enää perustu kuntarajoihin, vaan nykyistä enemmän matkan pituuteen. Kuntien tuki kohdennetaan säännöllisten käyttäjien kausi- ja arvolippujen hintoihin. Hinnoitteluun vaikuttaa jäsenkuntien tahto subventiotasosta.

Mittarit:

- Aikataulu- ja reittitiedon saatavuus
- Uuden vyöhykejärjestelmän (Kaarimalli) käyttöönottosuunnitelman toteutumisaste

Helsingin seudun matkalippujärjestelmä on käytössä kaikissa HSL -kunnissa. Matkalippujärjestelmään kuuluvat:

- taksa- ja lippujärjestelmä (muun muassa lipputuotteet, lippujen kelpoisuus, asiakasryhmät ja lippujen hinnoittelu)
- lipunmyyntipalvelut (muun muassa myyntikanavat, lipunmyyntisopimukset) ja
- näiden tekninen toteutus (matkakortti- ja myyntijärjestelmä sekä erilaiset mobiililiput).

Matkalippu- ja informaatiojärjestelmän uudistus tuotantoon (LIJ-hanke)
Uusi matkakorttijärjestelmä ja seudullinen ajantasainen matkustajainformaatiojärjestelmä ovat käytössä täydessä laajuudessaan 2017 alkaen. Uusia ominaisuuksia otetaan käyttöön edelleen vuosittain.

Nykyinen matkakorttijärjestelmä ja nykyinen Helmi-informaatiojärjestelmä ajetaan hallitusti alas vuoden 2017 aikana. Nykyjärjestelmien kustannukset vähenevät vastaavasti ja loppuvat kokonaan vuonna 2018.

Tariffijärjestelmän uudistuksen valmistelu jatkuu (kaarimalli)
Tiiviissä yhteistyössä LIJ-hankkeen kanssa on valmisteltu tulevaisuuden taksa- ja lippujärjestelmää. Uudessa vyöhykejärjestelmässä vyöhykekaarten rajat perustuvat ensisijaisesti etäisyyteen Helsingin keskustasta. Pääkaupunkiseudun alueella (Helsinki, Espoo, Kauniainen, Vantaa) on minimiostoksena kaksi kaarta.

HSL:n hallitus on päättänyt uuden kaarimallin vyöhykkeiden ja lippulajien hintasuhteista sekä asiakasryhmistä ja oikeudesta matkustaa ilman lippua. Päätökset on otettu huomioon LIJ-järjestelmän teknisessä toteutuksessa.

Uusi kaarimalli voidaan ottaa käyttöön aikaisintaan syksyllä 2017, kun LIJ-hanke on vakaasti tuotannossa ja matkakortit on vaihdettu. Hallitus päättää käyttöönoton ajankohdan ja lippujen hinnat. Kaarimalli tuo merkittäviä muutoksia lipputuotteisiin ja hinnoitteluun. Kaarimallia markkinoidaan ja siitä tiedotetaan laajamittaisesti vuonna 2017.

Kaarimallin käyttöönottosuunnitelman laatiminen on käynnistetty. Hankkeen toteutus edellyttää pitkäjänteistä projektityöskentelyä, kaikkien matkustajainformaatiotuotteiden uudistamista ja laajaa viestintäkampanjaa sisäisille ja ulkoisille sidosryhmille.

Lipunmyyntiä kehitetään
Lipunmyyntiä kehitetään hallituksen hyväksymän lipunmyynnin kehittämisselvityksen ja -suunnitelman 2014–2020 ja muiden päätösten mukaisesti.

HSL Mobiililippua kehitetään edelleen. Nykyisen puhelinoperaattorilaskutuksen rinnalle tuodaan maksutavaksi myös maksukortit (pankki- ja luottokortit). Lipputuotteita ja lipun myyntikanavia kehitetään jatkossa mm. verkkokauppaan ja MaaS-yhteistyöhön sopiviksi.

Työsuhdematkalippujen käyttöä edistetään markkinoimalla lippua yrityksille ja työntekijöille. Työsuhde-edun käyttöönottoa helpottavat HSL:n työmatkasetelit sekä niitä korvaavien, yksityisten toimijoiden tuottamien kohdennettujen sähköisten maksuvälineiden käyttöönotto. Toistaiseksi uusien maksuvälineiden käyttö on vielä vähäistä.

Itsepalvelumyyntikanavia kehitetään ja asiakkaita kannustetaan niiden käyttöön. Matkakorttien lataus internetissä otetaan käyttöön vuoden 2017 aikana.

Konduktöörit eivät enää myy HSL:n kertalippuja lähijunissa 1.1.2017 alkaen. Myöskään VR:n asemamyynnistä tai VR:n lippuautomaateista ei voi enää ostaa HSL-lippuja. Kaikilla asemilla on HSL:n lippuautomaatti. Raitiovaunuissa kuljettajien lipunmyynti päättyy TTS-kaudella silloin, kun kaikilla keskeisillä raitiovaunupysäkeillä on lippuautomaatti.

Kertalipun voi jatkossa hankkia lippuautomaatista tai käyttää mobiililippua. Liikennevälineissä voi edelleen ostaa matkakortilla arvolipun itsepalvelulukijalta.

Tietoa lipuista ja lipunmyynnistä lisätään. Lippujen hintatiedot lisätään Reittioppaaseen käynnissä olevan uudistuksen myötä vuonna 2016 (nykytariffi). Helsingin seudun joukkoliikenteen palvelu- ja myyntiohje tuotetaan edelleen sekä kirjasena että sähköisenä. Nopeasti päivitettävissä oleva sähköinen ohje helpottaa lipunmyyjien ja muun joukkoliikennettä palvelevan henkilökunnan työtä ja asiakaspalvelua.

Matkalippujen yhteiskäyttöisyyttä edistetään yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. HSL:n laajeneminen kehyskuntiin toisi HSL:n matkakortin ja -liput yhä useamman kunnan asukkaiden käyttöön. HSL osallistuu matkalippujen valtakunnallisen yhteiskäyttöisyyden kehittämiseen yhteistyössä Liikennevirasto, valtakunnallista Waltti-korttia hallinnoivan Lippu- ja maksujärjestelmä Oy:n (LMJ) kanssa. Tavoitteena on ns. matkatilijärjestelmä, jossa asiakas voi ostaa yhdestä paikasta eri toimijoiden matkaliput koko matkaketjulle. Toimijoiden matkakortit toimivat tunnisteena, jonka avulla liput tarkistetaan taustajärjestelmässä. Tulevaisuudessa on mahdollista, että vastaava tunniste voi olla myös esimerkiksi mobiililaitteessa.

Matkustajainformaatiopalvelut uudistuvat

Sähköisiä matkustajainformaatiopalveluita ovat ajoneuvoissa, pysäkeillä ja terminaaleissa olevat informaatiopalvelut sekä internetissä ja mobiilipalveluina tarjottavat asiakassovellukset. Keskeinen yhteinen nimittäjä on matkan tekemisen tukeminen ja helpottaminen.

Helmi-järjestelmä (Helsingin liikennevaloetuus- ja matkustajainformaatiojärjestelmä) korvataan uudella seudullisella järjestelmällä vuoden 2016 loppuun mennessä.

Liikennevaloetuuksien nykyistä laajempaan käyttöönottoon on valmistauduttu yhteistyössä jäsenkuntien kanssa. Uusia risteyksiä valoetuuksilla otetaan käyttöön etenkin Espoossa ja Vantaalla.

Mono-järjestelmällä (Aikataulu- ja informaatiomonitorien ohjausjärjestelmä) ohjataan kaikkia eri tyyppisiä aikataulu- ja informaationäyttöjä koko HSL-alueella. Suunnitelmakaudella järjestelmään tehdään reaaliaikaominaisuuksien kehitys- ja integrointityötä. Suunnitelmakaudella varaudutaan järjestelmän korvaamiseen uudella, mikäli se osoittautuu suorituskyvyn ja palvelutason turvaamisen kannalta parhaaksi vaihtoehdoksi.

Pysäkeille asennettuja aikataulu- ja informaationäyttöjä lisätään ja vanhentuneita näyttöjä uusitaan, kuten aiempinakin vuosina. Patterinäyttöihin lisätään normaalin korjausprosessin yhteydessä 3G-paluukanava järjestelmävalvontaa varten ja samalla näytön lasi päivitetään korkearesoluutioiseksi. Näyttöjen tekninen ylläpito ja huolto ulkoistetaan vuoden 2016 aikana ja palvelusopimusta tarkistetaan tarvittaessa kokemusten karttuessa.

Sähköiset tunnisteet tuovat IoT-maailman (Internet of Things, esim. Beacon-bluetooth-majakat) joukkoliikenteeseen. TTS-suunnitelmassa on varauduttu sähköisten tunnisteiden tuomiseen ajoneuvoihin ja pysäkeille vuoden 2017 aikana. Sähköisten tunnisteiden avulla mobiilipalveluiden kohdennettavuutta tiettyyn paikkaan tai ajoneuvoon voidaan parantaa huomattavasti.

Reittioppaan kokonaisvaltainen uudistus eli Digitransit-palvelualusta ja sen päälle rakennettu Reittiopas-verkkosovellus otetaan tuotantokäyttöön vuoden 2017 alussa. Palvelualusta on rakennettu tiiviissä yhteistyössä Liikenneviraston (LiVi) kanssa. Palvelu on toteutettu avoimeen lähdekoodiin perustuen. Sillä voi tehdä reittihakuja kansallisesti kaikkialle Suomeen, mikäli Liikenneviraston datat sen sallivat. Palvelukokonaisuus on toteutettu vastaamaan mm. reaaliaikaisuuden ja usean liikennemuodon reitityksen asettamia vaatimuksia sekä muita kasvaneita asiakaspalvelutarpeita.

Reittiopas-verkkosovellus muodostaa matkustajainformaation pohjan, jota hyödynnetään vuoden 2017 aikana kehitettävässä HSL-applikaatiossa sekä Reittiopas-verkkosovelluksen ja Hsl.fi-verkkosivuston muodostamassa kokonaisuudessa.

Vuoden 2017 aikana vanhan ja sitä korvaavan uuden reittioppaan palveluita joudutaan ylläpitämään rinnakkain, mistä aiheutuu hetkellinen nousu käyttökustannuksiin.

Liityntäpysäköinnin älykkääseen tietojärjestelmään tehdään vuosina 2017–18 tarvittavaa jatkokehitystä. Yhteistyötä tehdään sekä kuntien että pysäköintioperaattoreiden kanssa.

Joukkoliikenteen tietojärjestelmät

Joukkoliikenteen tietojärjestelmät (Toimiala-IT) tukevat joukkoliikenteen laadukasta suunnittelua ja järjestämistä. Näitä ovat mm. Joukkoliikennerekisteri JORE, aikataulusuunnittelussa käytetty HASTUS, muuttuvan liikenteen ohjelma MUULI, Liikennöintikorvausten laskentasovellus KOLA, L-info, matkustajalaskentajärjestelmä Dilax, asiakaspalautejärjestelmä ja linjastosuunnittelun analyysityökalu LISSU.

Suunnitelmakaudella vanha MUULI-järjestelmä ajetaan hallitusti alas vuoden 2017 puoliväliin mennessä. Uusi liikennetuotannon seurantajärjestelmä otetaan täysimääräisesti käyttöön ja joukkoliikennerekisterin ylläpidon karttakäyttöliittymä uusitaan. Liikennetuotannon seurantajärjestelmää myös kehitetään uusilla tarpeellisilla ominaisuuksilla.

Matkustajalaskentalaitteita (Dilax) varaudutaan hankkimaan lisää. Uusia laskentalaitteita asennetaan muun muassa osaan uusista Artic-raitiovaunuista, uusien runkolinjojen busseista sekä vanhoista metrojunista. Nykyisten laitteiden käyttöä ja tietojen raportointia tehostetaan.

HSL tekee yhteistyötä MaaS-toimijoiden kanssa

HSL tekee yhteistyötä liikkumista palveluna (Mobility as a Service) kehittävien toimijoiden kanssa. Tiedot HSL-alueen joukkoliikenteen reiteistä ja aikatauluista ovat vapaasti kaikkien toimijoiden käytettävissä. Suomalaiset Maas-operaattorit käyttävät sovelluksissaan Digitransitin tarjoamia rajapintoja.

Digitransit palvelualusta on kerännyt huomiota myös kansainvälisesti. Norjassa paikallinen tiehallinto sekä Oslon alueen joukkoliikenneviranomainen Ruter ovat julkaisseet oman kansallisen reittioppaansa beta-version, joka pohjautuu suoraan Helsingissä kehitettyyn ja kirjoitettuun lähdekoodiin.

HSL:n avoimen julkisen datan politiikka tukee MaaS-toimijoiden ja muiden kolmansien osapuolten palvelukehitystoimintaa. HSL:n tavoitteena on, että HSL:n palveluiden käyttöä tukevat sähköiset informaatiopalvelut olisivat mahdollisimman monien käytettävissä. Avoimen datan tietorajapintojen ylläpitoa ja rajapintapalveluiden toimivuuden valvontaa kehitetään edelleen. Avoimen datan tietolähteitä ovat muun muassa lippu- ja informaatiojärjestelmä sekä reittiopas sisältäen kaikki matkustamista tukevat sähköiset informaatiotyypit. Kehittäjärajapintojen (API) teknisestä toimivuudesta ja tehokkuudesta sekä kehittäjille annettavasta tuesta huolehditaan aktiivisesti.

HSL:n lippujärjestelmän rajapintoja ja lipputuotteita kehitetään yhteistyössä MaaS-toimijoiden kanssa sopimuspohjaisesti.

Asiakaspalvelut säilyvät korkealaatuisina
Asiakkaat saavat henkilökohtaista lipunmyynti- ja neuvontapalvelua HSL:n asiakaspalvelupisteissä Rautatientorilla, Itäkeskuksessa ja Pasilassa sekä liikenneinfokeskuksessa ja asiakaspalautteiden käsittelyssä. Tilapäisiä myyntipisteitä järjestetään kesäisin Kauppatorille palvelemaan Suomenlinnaan menijöitä sekä syksyisin opiskelijoille muutamaan suurimpaan oppilaitokseen. Pasilan palvelupisteestä toimitetaan verkkokaupan lipputilaukset sekä muut ennakkoon tilatut liput asiakkaille. Uuden taksa- ja lippujärjestelmän käyttöönotossa varaudutaan perustamaan tilapäisiä neuvontapisteitä asiakkaille esimerkiksi Kampin terminaaliin ja Pasilan asemalle.

Liikenneinfokeskus antaa puhelimitse matkakortti-, tariffi-, reitti- ja aikatauluneuvontaa sekä poikkeusinfoa, tekee kutsuliikennevarauksia (Kirkkonummen linjat 918 ja 919 sekä Vantaan kutsulinjat 713, 618, 723, 733, 413, 313), vastaanottaa puhelimitse asiakaspalautteita sekä vastaa kysymyksiin sosiaalisessa mediassa (Facebook, Twitter).

Asiakaspalautteita saadaan eniten netissä toimivan palautejärjestelmän kautta. Kaikki eri tavoin saadut palautteet käsitellään viivytyksettä, viimeistään kahden viikon kuluessa. Palautesihteerit vastaavat niihin itse tai toimittavat ne asiantuntijoille vastattavaksi. Kuljettajia ja liikennöintiä koskevat palautteet toimitetaan ao. liikennöitsijän vastattavaksi. Palautteista tuotetaan raportteja toiminnan kehittämistä varten.

Kehitämme asiakaspalveluhenkilökunnan työkaluja käyttäjälähtöisiksi
Kehitämme sähköistä asiakaspalvelun työpöytää, jossa useita toimintoja voi käsitellä samalla näytöllä yhtäaikaisesti. Humany-järjestelmän avulla kehitämme asiakaspalvelun laadun yhtenäistämistä eri toimipisteissä. Järjestelmä helpottaa tiedon hakua ja tiedon välittämistä asiakaspalvelussa. Asiakaspalautejärjestelmää ja järjestelmästä saatavia raportteja kehitämme toimintaa paremmin tukevaksi. Valmistaudumme taksa- ja lippujärjestelmän käyttöönottoon: varmistamme, että henkilökunnalla on riittävä osaaminen uudesta järjestelmästä sekä mahdollisesta HSL-alueen laajenemisesta.

Asiakaspalvelun laatua valvomme muun muassa seuraamalla jonotus- ja vastausaikoja, palvelusta saatuja asiakaspalautteita sekä tekemällä tutkimuksia (asiakastyytyväisyys, Mystery Shopping).

Varaudumme suurtapahtumien ja muiden poikkeusjärjestelyiden aiheuttamiin liikennehäiriöihin
Huolehdimme joukkoliikenteen toimintaedellytyksistä työmaiden ja isojen tapahtumien aiheuttamien liikenteellisten häiriöiden aikana. Häiriöiden aikana liikennettä ohjataan poikkeusreitille, tilataan lisälähtöjen, raitioliikennettä korvataan busseilla ja matkustajille ja liikennöitsijöille tiedotetaan tehokkaasti poikkeuksista. Kiinnitämme erityistä huomiota suurten hankkeiden, kuten Raide-Jokerin rakentamisen, Keski-Pasilan, Jätkäsaaren sekä Kalasataman aiheuttamiin poikkeusliikennejärjestelyihin. Lisäksi varaudumme talven ongelmapaikkojen kartoittamiseen ja ennaltaehkäisemiseen yhteistyössä kuntien, Uudenmaan ELY-keskuksen sekä liikennöitsijöiden kanssa.

Vuosi 2017 on Suomen 100-vuotis juhlavuosi. Vuodenvaihteesta alkaen koko vuosi tulee olemaan täynnä isoja kaupunkitapahtumia ja niiden vaikutukset joukkoliikenteeseen ovat huomattavat.

Kehitämme asiakasopastusta pysäkeillä
Otamme käyttöön uuden HSL:n ilmeen mukaisen kilpimallin asteittain koko HSL-alueen bussi- ja raitiovaunupysäkeillä sekä terminaaleissa. Kilpimallin uusiminen on osa HSL-alueen joukkoliikenteen matkustajainformaation yhtenäistämisprojektia, jonka yhteydessä myös lähiliikenteen juna-asemien joukkoliikenneinformaatio vaihdetaan HSL-ilmeeseen. Uuden vyöhykepohjaisen hinnoittelun käyttöönottoon varaudutaan maksuvyöhyketunnusten lisäämiseen pysäkeille vuoden 2017 alussa.

HSL järjestää kuljettajakoulutusta liikennöintisopimusten mukaisesti asiakaspalvelun kehittämiseksi.

Kasvatamme sähköisten asiakkuuksien määrää
Matkustajatiedotuksen painopiste siirtyy TTS-kaudella entistä enemmän painotuotteista digitaaliseen ja monikanavaiseen julkaisemiseen ja automatisoidun julkaisutuotannon osuus kasvaa. Tavoitteena on, että olennainen matkustajatieto olisi asiakkaiden saavutettavissa digitaalisessa muodossa niin helposti, että painotuotteiden osuus pienenee merkittävästi.

HSL:n tavoitteena on kasvattaa sähköisten asiakkuuksien määrää merkittävästi 2017 – 2019. Tavoitteena on, että suurin osa HSL:n kanta-asiakkaista saadaan myös digitaalisen viestinnän piiriin. Rekisteröityneille asiakkaille tehdään kohdennettua viestintää ja markkinoinnin automatisointia. Kasvava sähköisten asiakkaiden määrä ja rikastuva asiakasdata (CRM) mahdollistaa asiakassegmenttien hyödyntämisen HSL:n myynnissä, markkinoinnissa, palvelukehityksessä ja viestinnässä.

Verkko- ja mobiilikehityksen tavoitteet tulevalle TTS -kaudelle liittyvät vahvasti asiakkaille tarjottavien palveluiden digitalisointiin ja integroimiseen niin, että asiakasrajapintaan syntyy eheä palvelukokonaisuus, joka tukee saumattomasti joukkoliikennekäytön jokaista vaihetta. Digitalisoinnissa mobiilikanavalla on keskeinen rooli.

HSL:n mobiiliroadmap-työssä määriteltyjä palvelukehityskokonaisuuksia ovat muun muassa:

- HSL.fi:n ja Reittioppaan integraatio, joka tarjoaa yhtenäisen palvelukokonaisuuden.
- Oma matkakortti -palvelun ja verkkolataamisen tuominen osaksi hsl.fi –kokonaisuutta.
- HSL Mobiilipun kehitystyö yhteistyössä myynnin kanssa.

- HSL -sovelluksen kehitystyö sisältäen esimerkiksi kahdensuuntaisen asiakasviestinnän.
- HSL -viestipalvelu, jonka avulla HSL:n digipalveluiden kautta saatavaa asiakasviestinnän laatua ja kohdennettavuutta voidaan parantaa .

Hyödyt HSL:n asiakkaille:

- Lippu- ja informaatiojärjestelmän uudistamisen myötä asiakkaat saavat nykyistä merkittävästi enemmän ajantasaista tietoa matkaketjun eri vaiheissa.
- Pysäkkikuulutusten käyttöönotto helpottaa erityisesti satunnaisten matkustajien sekä näkövammaisten matkustamista.
- Liikennevaloetuuksien laajempi käyttöönotto sujuvoittaa joukkoliikenteellä matkustamista.
- Mobiililippujen käyttöönotto sekä matkakortin nettilatausmahdollisuus helpottavat merkittävästi matkan maksamista.
- Reittioppaan laajennus mahdollistaa matkaketjun suunnittelun koko Suomen alueelle.
- Avorahastuksen ansiosta matkustus helpottuu ja nopeutuu runkobussilinjoilla.
- Kuljettajakoulutuksen kautta kohti parempaa asiakaspalvelua.

2.2.3 Tavoite 3: Joukkoliikenne kasvuun

Ohjaamme liikenteen kasvun joukkoliikenteeseen, kävelyyn ja pyöräilyyn.

I. Maankäytön tiivistyminen edesauttaa kestävien kulkumuotojen toimivuutta ja edistää niiden kilpailukykyä.
II. Edistämme kuntien ja valtion kanssa yhteistyössä liityntäpysäköintipaikkojen toteuttamista polkupyörille ja henkilöautoille raideliikenteen asemille ja muihin joukkoliikenteen solmupisteisiin.
III. Joukkoliikenteen aktiivisella markkinoinnilla ja HSL:n asiakasohjelmalla kasvatamme sekä nykyisten asiakkaiden joukkoliikenteen käyttöä että uusien asiakkaiden määrää.

Mittarit:

- Joukkoliikenteen osuus moottoroidusta liikenteestä
  - Helsingin niemen rajalla aamuruuhkassa
  - Kehä I tasoon ylettyvillä poikittaislinjoilla
- Kokonaismatkustajamäärä (nousut) vuositasolla

Länsimetron odotetaan lisäävän TTS-kaudella joukkoliikenteen käyttäjämääriä. Vaikutusarvioiden mukaan Länsimetro liityntälinjastoineen kasvattaa joukkoliikenteen kulkutapaosuutta seudulla 1,1 prosenttiyksikköä ja houkuttelee joukkoliikenteeseen arkipäivisin runsaat 11 000 uutta matkustajaa. Heistä kaksi kolmasosaa siirtyy henkilöautoista ja loput kevyestä liikenteestä. Esimerkiksi työmatkaliikenteessä matkustetaan paljon Helsingin keskustan poikki, joten länsimetro tekee itäisen kantakaupungin ja Etelä-Espoon tai Lauttasaaren välisistä joukkoliikennematkoista entistä houkuttelevampia.

HSL:ssä kehitetään asiakaskokemusta osana asiakasohjelmaa. Tavoitteena on, että asiakkaiden tyytyväisyys joukkoliikenteeseen pysyy kokonaisuutena korkealla tasolla ja paranee niillä osa-alueilla, joilla on vielä eniten kehitettävää.

Joukkoliikenteen runkoverkkoja ja niihin liittyviä liityntäyhteyksiä kehitetään TTS-kaudella. Joukkoliikenteen täsmällisyyttä ja luotettavuutta parannetaan yhteistyössä kuntien ja Liikennevirasto kanssa.

Tehokkaalla kampanjoinnilla vahvistetaan joukkoliikenteen suosiota

Markkinoinnin tehtävänä on vahvistaa joukkoliikenteen brändiä ja suosiota. HSL tuottaa tehokasta kampanjointia, jolla saavutetaan kampanjakohtaiset imagolliset, myynnilliset tai muut etukäteen määritellyt tavoitteet, esimerkiksi rekisteröityneiden asiakkaiden määrä. Kampanjoiden onnistumista mitataan taloudellisen tuloksen kuten myynnin sekä laadullisten tekijöiden kuten huomioarvon suhteen. Laadullisen mittaamisen tärkein mittari on Taloustutkimus Oy:n vuosittainen kansallinen bränditutkimus, jossa HSL:n tavoitteena on nousta valtakunnallisesti TOP100 joukkoon. Mainoskilpailut ovat myös yksi tapa mitata joukkoliikenteen mainonnan imagollista ja taloudellista tuloksellisuutta.

Asiakaskokemusta kehitetään

Asiakaskokemuksen kehittämistä jatketaan HSL:n henkilöstön ja liikennöitsijöiden kanssa. Tavoitteena on pystyä vähentämään 2017- 2017 erityisesti kuljettajien toiminnasta tulevan negatiivisen palautteen määrää. Myös palvelumuotoilun merkitys kasvaa digitalisoinnin ja asiakaslähtöisen ajattelun ja asiakaskokemuksen vaatimusten myötä.

Tiedotuksen tavoitteena on lisätä HSL:n tunnettuutta ja asiakastyytyväisyyttä sidosryhmien keskuudessa. Vuorovaikutuksen merkitys HSL:n, asiakkaiden ja muiden sidosryhmien kesken kasvaa entisestään. HSL:n rooli aktiivisena keskustelijana hankkeiden onnistuneessa läpiviennissä korostuu. Viestinnän asiantuntijat luotaavat toimintaympäristöä sekä suunnittelevat ja toteuttavat laajojen liikenne- ja suunnitteluhankkeiden viestintää.

Sisäisen viestinnän kehittämistarpeet painottuvat HSL:n työntekijälähettiläisyyden ja asiantuntijaviestinnän lisäämiseen ensisijaisesti sosiaalisen median kanavia hyödyntämällä.

Hyödyt HSL:n asiakkaille

- Ruuhkautuminen hidastuu, kun yhä useampi matka tehdään joukkoliikenteellä, kävellen tai pyöräillen.
- HSL:n asiakasohjelma tarjoaa etuja matkakortin käyttäjille
- Laadukas tiedotus varmistaa sen, että asiakkaat saavat tarpeellisen tiedon liikkumiseensa vaikuttavista asioista ajoissa ja kattavasti

2.2.4 Tavoite 4: Tiivis ja vetovoimainen seutu

Raideliikenneverkkoon perustuva liikennejärjestelmä tiivistää yhdyskuntarakennetta ja vahvistaa seudun vetovoimaisuutta.

I. Seudun tulee olla vetovoimainen asukkaille, yrityksille ja seudulla kävijöille. Seudun toimivuus varmistetaan liikennejärjestelmällä.
II. Liikennejärjestelmäsuunnittelua viedään eteenpäin vahvaan raideverkkoon pohjautuen. Tällä varmistamme myös edellytykset tiiviin ja kestävän yhdyskuntarakenteen muodostumiselle.
III. Maankäytön tiivistymistä edistämme osallistumalla kaavoitukseen ja sidosryhmäyhteistyöllä.

Mittarit:

- HLJ 2015 -liikennejärjestelmäpäätöksen keskeiset asiat on sisällytetty MAL-sopimusmenettelyyn ja HLJ 2019 -puiteohjelma on hyväksytty ja rahoituksesta sovittu.

HSL osallistuu maankäytön suunnitteluun. Tavoitteena on varmistaa joukkoliikenteelle myönteinen kaupunkirakenteen kehitys ja hyvät joukkoliikenteen toimintaedellytykset.

HSL osallistuu aktiivisesti joukkoliikennehankkeiden arviointeihin.

HLJ 2015:n ja MAL-sopimuksen 2016-2019 toimeenpano

Helsingin seudun liikennejärjestelmäsuunnitelma (HLJ 2015) on liikenteen osalta ollut lähtökohtana uudelle maankäytön, asumisen ja liikenteen MAL-sopimukselle 2016–2019 ja se toimii pohjana myös

seuraavan liikennejärjestelmäsuunnitelman HLJ 2019-puiteohjelmalle. MAL-sopimus ohjaa osaltaan edistettäviä HLJ 2015 -linjauksia. Joidenkin teemojen on jo nyt tunnistettu olevan keskeisiä.

Liikennejärjestelmän rahoituspohjan vahvistamiseksi ja kestävän liikkumisen edistämiseksi HLJ 2015:n mukaisesti etsitään mahdollisuuksia ja keinoja sekä vaikutetaan päätöksentekoon. Ajoneuvoliikenteen hinnoitteluselvityksen ja siitä käytävän keskustelun pohjalta varaudutaan siihen, että mahdollista toteutussuunnittelua sekä toimenpide- ja rahoituspaketin muodostamista valmistellaan.

HLJ:llä ja sen toteutuksella vaikutetaan maankäyttöratkaisujen ja liikenneinvestointien yhteensovittamiseen Helsingin seudulla. HSL tuottaa laadukasta arviointitietoa suunnittelua ja päätöksentekoa varten. HSL osallistuu yhteistyötahojen hankkeisiin kuten liikenteen palvelujen, liikenneverkkojen ja liikennehankkeiden strategisen tason suunnitteluun. Huolehdimme niissä HSL:n ja HLJ:n tavoitteiden huomioonottamisesta.

Edistämme HLJ 2015:ssä määritellyn joukkoliikenteen runkoverkon ja laadukkaiden vaihtopaikkojen eli solmupisteiden toteutumista. Erityishuomion kohteena ovat asemanseutujen ja muut keskeiset solmupisteet ja niiden potentiaalin hyödyntäminen ja palvelutason nosto.

Edistämme vuoden 2016 lopussa valmistuvan pyöräilyn kehittämistarveselvityksen mukaista laatukäytäväverkon toteuttamista seudulla yhteistyötahojen kanssa ja toteutamme pyöräilyä edistäviä toimia.

Liityntäpysäköinnin toteuttamista ja ylläpidon vastuunjakoa pilotoitiin vuonna 2015, ja sen tuloksia jalkautetaan nyt liityntäpysäköintialueiden toteutukseen seudulla. Vuoden 2016 lopussa valmistuu liityntäpysäköinnin toteuttamisohjelma, jonka toteuttamista HSL edistää.

Osallistumme myös muihin HSL:n kannalta hyödyllisiin yhteistyötahojen tutkimuksiin, selvityksiin ja suunnitelmiin. Edistämme kestävää liikkumista lisäävien toimintamallien käyttöönottoa ja digitalisaation mahdollisuuksien hyödyntämistä yhteistyössä eri toimijoiden kanssa.

Jatkamme infrastruktuurin kehittämishankkeissa pienten kustannustehokkaiden toimien eli KUHA-hankekokonaisuuden ohjelmointia jatkuvana ja vuosittain toistuvana prosessina HLJ 2015:n sekä HLJ 2019 puiteohjelman pohjalta. Tavoitteena on rahoituksen vahvistaminen ja teemakokonaisuuksien monipuolistaminen sekä suunnitteluyhteistyön kehittäminen maankäytön ja asumisen kanssa.

HLJ-toimikunnan alaiset yhteistyöryhmät jatkavat toimintaansa HLJ 2015:n toteutuksen edistämiseksi sekä HLJ 2019 -suunnitelman valmistelemiseksi.

HLJ 2019 -suunnitelma valmistellaan puiteohjelman mukaisesti

Liikennejärjestelmäsuunnittelu on jatkuva prosessi, jossa uuden suunnitelman lähtökohtana on edellinen hyväksytty suunnitelma sekä sen tarkistus- ja kehittämistarpeet. Tarpeet määritetään vuoden 2016 aikana, kun valmistelemme HLJ 2019 -suunnitelman puiteohjelman.

Puiteohjelman valmistelua varten on tehty toimintaympäristön muutoksia testaavia skenaariotarkasteluja. Ne tarjoavat tietoa, jonka avulla esimerkiksi seudun kasvua, maankäyttöä, asuntotuotantotarpeiden ja liikennejärjestelmän rahoitusmahdollisuuksia, digitalisaatiota ja liikkumista palveluna (MaaS) voidaan tarkemmin käsitellä HLJ 2019:n suunnittelussa. Skenaariotarkastelujen, HLJ 2015 -suunnitelman jälkiarvioinnin ja HLJ 2019 -puiteohjelman valmistelun pohjalta etsimme teemat, joihin

HLJ 2019 -suunnitelmassa pitää syventyä. Suunnitelmasta pyritään tekemään entistä konkreettisempi ja joustavampi.

Vuonna 2017 tehdään taustaselvityksiä asioista, jotka on puiteohjelmassa määritetty painopistealueiksi. Selvitykset tehdään MAL-yhteistyön puitteissa. HLJ 2019 -kokonaisuuden valmistelu tehdään pääasiassa vuonna 2018. Valmisteluvaiheessa toteutettava vaikutusten arviointi ohjaa tehtäviä valintoja. Tavoitteena on, että laadittavaan suunnitelmaan on helppo sitoutua: sitoutumista edistetään laajamittaisella vuorovaikutuksella ja viestinnällä.

HSL:n jäsenkunnat rahoittavat HLJ 2019 –suunnitelman laadintaa, liikennetutkimuksia sekä liikenne-ennustemallin kehittämistä ja ylläpitoa kuntaosuuksissaan osana HSL yleiskustannuksia. Kustannuksiin haetaan osarahoitus myös KUUMA-kunnilta sekä valtiolta edellisen suunnitelmakauden mukaisesti. HLJ 2019 -työ toteutetaan siten, että HLJ -liikennejärjestelmäpäätös on mahdollista tehdä alkuvuodesta 2019.

Seuranta ja vaikutusten arviointi
Edistämme ja seuraamme MAL-aiesopimuksen 2016–2019 toteutumista yhteistyötahojen kanssa. Seurantaa jatketaan ja seurantamenetelmiä kehitetään edelleen palvelemaan jatkuvaa liikennejärjestelmätyötä sekä siihen liittyvää viestintää ja vuorovaikutusta.

Vahvistamme HLJ-talouden ja HSL:n joukkoliikennetalouden yhteyttä sekä kehitämme arviointityökaluja tätä varten. Kehitämme ja monipuolistamme liikennejärjestelmän toteutuneen rahoituksen seurantaa.

HLJ-työn projektinaikaista vaikutusten arviointia toteutetaan suunnittelun rinnalla vuonna 2016 määritettävän arviointikehikon avulla. HLJ 2019-suunnitelman edellyttämän lakisääteisen SOVAn (Laki viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista) arviointikehikko laaditaan vuoden 2017 loppupuolella. Arviointikehikko palvelee HLJ 2019-suunnitelmakokonaisuuden valmistelua vuoden 2018 alkupuoliskolla sekä HLJ 2019-suunnitelman viimeistelyä vuoden 2019 alussa.

Liikennejärjestelmäsuunnittelu- ja tutkimusmenetelmien kehittäminen
Kehitämme liikennejärjestelmän sekä hankkeiden ja niiden vertailun taloudellisten vaikutusten arviointia niin, että se kattaa paremmin maankäytön ja muut laajemmat yhteiskunnalliset vaikutukset. Osallistumme aktiivisesti sidosryhmien selvityksiin ja projekteihin, jotka palvelevat strategisen tason vaikutusten ja vaikuttavuuden arvioinnin kehittämistä.

Nykyinen liikenne-ennustemalli HELMET päivitetään HLJ 2019 -suunnitelmaa varten vuodenvaihteessa 2017–2018 tuoreimmilla käytettävissä olevilla aineistoilla. Näitä ovat Helsingin seudun 14 kunnan osalta liikkumistutkimus HEHA2014, ympäryskuntien osalta valtakunnallinen henkilöliikennetutkimus HLT2016 sekä liikenteen nykyistä ja tulevaa tarjontaa sekä aluejakoja koskevat aineistot vuodelta 2016. Lisäksi päivityksessä otetaan huomioon vuosina 2012–2015 tehdyt tavaraliikenteen ja matkustajasatamien tutkimukset sekä auton- ja ajokortinomistusta koskevat selvitykset. Myös saavutettavuutta kuvaava SAVU-malli päivitetään ja siihen kehitetään työpaikkasaavutettavuutta koskeva osa.

Varaamme aiempaa enemmän resursseja liikenne-ennustemallien kehitystyöhön ja testaamiseen. Liikkumistutkimusta, Matkatutkimuksia ja uutta Reittitutkimusta käytetään myös Helsingin seudun liikenne-ennustemallin kehittämisessä. Selvitämme erilaisia vaihtoehtoja uuden sukupolven malliksi. On

mahdollista, että HELMET-mallin ja HESY-mallien (yksilömalli) parhaat osat yhdistetään uudeksi malliksi. Yhtenä vaihtoehtona on, että nykyistä mallia viedään ajankäyttömallin suuntaan muodostamalla toisistaan riippumattomien matkojen mallin tilalle matkaketjuja kuvaava malli, jossa asukkaiden liikkuminen kuvataan käyntipaikoissa viipymisen ja niiden välisen kulkemisen avulla. Mallissa saattaa olla tarvetta myös joukkoliikenteen vaihtopaikkojen huomioimiseen ainakin runkoverkkojen osalta. Lisäksi kävellen ja pyörällä tapahtuvaa lähiliikkumista pitäisi mallintaa nykyistä paremmin ja huomioida mallissa myös liikkuminen palveluna eli MaaS-ajattelu. Nämä otetaan huomioon mallin pohjana olevien tutkimusten suunnittelussa.

TTS-kaudella päivitetään liikenne-ennustejärjestelmään sisältyvät päästöfunktiot yhteistyössä sidosryhmien kanssa sekä uuden Reittioppaan päästölaskurit, joita käytetään ilmastonsuojelua koskevissa tarkasteluissa ja edistämisessä.

Lisäämme TTS–kaudella yhteistyötä sidosryhmien ja tutkimuslaitosten kanssa tutkimusten ja liikenne-ennustemallien menetelmien saralla sekä pyrimme saattamaan HSL:n tutkimustiedot entistä laajemmin hyödynnettäviksi. Kehitystyössä hyödynnetään HLJ-toimikunnan asettamia yhteistyöryhmiä sekä vahvistetaan HSL:n sisäistä liikennemalliyhteistyötä. Liikenne-ennusteiden laatijoiden ja käyttäjien kanssa kehitetään liikenteen mallintamisen ja mallien käyttäjäyhteisö.

Hyödyt HSL:n asiakkaille:

- Laaja ja pitkäjänteinen seudullinen yhteistyö luo edellytyksiä toimivalle liikennejärjestelmälle ja kohtuuhintaiselle asuntotuotannolle.
- Maankäytön tiivistäminen mahdollistaa kestävän yhteiskuntarakenteen muodostumisen olemassa olevien hyvien joukkoliikenneyhteyksien varrelle.
- Mahdollisesti käyttöön otettavat uudet liikennejärjestelmän rahoitusmallit vähentävät painetta nostaa lippujen hintoja ja kuntaosuuksia. Samalla saadaan resursseja palvelutason parantamiseen.

2.2.5 Tavoite 5: Vähemmän päästöjä

Lisäämme vähäpäästöisen liikenteen osuutta joukkoliikenteessä.

I. Kasvatamme päästöttömän raideliikenteen osuutta joukkoliikenteessä
II. Vähennämme päästöjä bussiliikenteessä

Mittarit:

- Bussiliikenteen päästö- ja energiatehokkuusindeksi

Linjastosuunnittelun avulla matkoja keskitetään raideliikenteeseen, jolloin joukkoliikenteen kokonaispäästöt vähenevät.

HSL osallistuu Helsingin kaupungin poikkihallinnolliseen raitioliikenneprojektiin, jossa kehitetään raitioliikennettä ja valmistaudutaan sen laajentamiseen.

Sähköbusseilla liikennöintiä kokeillaan pääkaupunkiseudulla eri linjoilla. Tarkoituksena on saada kokemuksia liikennöinnin luotettavuudesta, vaadittavasta latausinfrasta ja sähköbussien tekniikasta sekä selvittää sähköbussien vaikutuksia nykyisiin suunnitteluperiaatteisiin ja liikennöintikustannuksiin.

Bussiliikenteen hankinta suosii ympäristöystävällisiä ratkaisuja

Bussiliikenteen hankinnoissa suositaan tarjousvertailussa ratkaisuja, jotka vähentävät sekä haitallisia lähipäästöjä että CO2-kuormitusta. Tavoitteena on tuottaa tehokkaita ja laadukkaita liikennepalveluja minimoimalla sekä kustannukset että ympäristövaikutukset.

HSL:n hankinnan tavoitteena on saattaa liikennejärjestelmä kokonaisuudessaan kestävän kehityksen tielle vähähiilisen energian, vähäpäästöisten ja energiatehokkaiden ajoneuvojen ja älykkäiden liikennepalvelujen käyttöönoton avulla. Tavoitteen saavuttaminen edellyttää parhaimpien biopolttoaineiden ja sähköbussien yhdistelmää.

Suomen ensimmäistä sähköbussijärjestelmää kokeillaan

Vuonna 2015 käynnistetty ePeli-hanke jatkuu TTS-kauden loppuun. Sähköbussien ja niiden järjestelmien kehityksessä on tultu vaiheeseen, jossa niiden hyödyt ja kaupallinen potentiaali on jo selkeästi tunnistettu, mutta viimeiset askeleet ennen laajempaa, strategian mukaista, kaupallista vaihetta puuttuvat.

Sähköbussien osalta siirtyminen toimintaan normaalin kilpailutusjärjestelmän puitteissa edellyttää vakiintuneita kokonaisvaltaisia toimijaverkostoja ja toimintamalleja (”ekosysteemiä”). Keskeisiä toimijoita ovat teknologian tuntevat bussioperaattorit, sähköbussien latausinfrastruktuurin hankinta ja rakentaminen kaupunkiympäristöön sekä itse sähköbussien hankinta ja hankintaan liittyvät toimintamallit. Vaikka sähköbussi- ja latausjärjestelmien osalta on jo edistytty merkittävästi, on innovaatio- ja tuotantoketjussa edelleen merkittäviä puutteita muun muassa hankintaprosessien ja eri palveluntarjoajien osalta, latausinfran ja bussien integroimisessa kokonaisjärjestelmäksi ja bussioperaattorien saamisessa mukaan tarjoamaan sähköbusseja kaupalliseen liikenteeseen.

HSL hankki leasing-sopimuksella 12 sähköbussia kotimaiselta Linkker bussivalmistajalta. Nämä bussit on luovutettu/luovutetaan liikennöitsijöille. Näin liikennöitsijät saavat kokemuksia uuden teknologian busseista ilman suuria taloudellisia riskejä ennen pitkäjänteisempiä hankintapäätöksiä. Kyseisten bussien koekäyttö kestää kolme vuotta ja hankkeen budjetti on yli 6 miljoonaa euroa. TEM ja Tekes rahoittavat hanketta merkittävällä osuudella.

Uusia bussiterminaaleja suunniteltaessa on tehty varaukset tulevia sähköbussien latausjärjestelmiä varten. HSL:n tavoitteena on, että vuonna 2025 kaikki liityntälinjat ajetaan sähköbusseilla, joiden käyttämä sähkö on kestävästi tuotettua.

Hankkeessa luodaan valmiudet kilpailuttaa sähköbussiliikennettä normaalin bussiliikenteen tapaan mahdollisimman nopeasti. Tämä edellyttää kaupunkien sitoutumista sähköbussien pikalatausasemien järjestämiseen yhdessä valittaviin kohteisiin. Tämä sitoutuminen tarvitaan periaatteellisella tasolla kaupungin lausunnossa tästä TTS:stä ja yksityiskohtaisella tasolla aina bussiliikenteen tarjouskilpailun yhteydessä.

BioSata-hanke
BioSata hanke luo yhteistyömallin, joka mahdollistaa asteittaisen siirtymisen korkeaseosteisiin biopolttoaineisiin niin busseissa kuin Helsingin kaupungin (Staran) autoissa ja työkoneissa. Hanke liittyy Sitran Smart & Clean aloitteen liikenneosuuteen. Välitavoitteeksi on asetettu 50 %:n biopolttoaineosuus vuodelle 2017 ja 70 – 90 %:n osuus vuoden 2019 loppuun mennessä.

Hankkeen osapuolia ovat liikenteen tilaajat, ajoneuvo-operaattorit, energiayhtiöt, autojen maahantuojat, avainministeriöt ja tutkimus. Työ- ja elinkeinoministeriö on myöntänyt hankkeelle energiatukea. Hanke toteutetaan Suomessa voimassa olevan biopolttoaineiden jakeluvelvoitteen puitteissa niin, ettei korkeaseosteisten biopolttoaineiden kohdennetusta käytöstä aiheudu merkittäviä lisäkustannuksia. Polttoainevaihtoehdot ovat parafiininen uusiutuva diesel, etanoli ja biokaasu.

Yhteiskuntavastuun kehittäminen
Suunnitelmissa on, että HSL siirtyy yhteiskuntavastuuraportointiin TTS-kaudella. Työ on tarkoitus aloittaa samassa yhteydessä, kun HSL:n uusi hallitus käynnistää oman strategian päivittämistyönsä. Tässä yhteydessä ympäristöraportointi sulautetaan osaksi yhteiskuntavastuuraportointia. Inspecta Oy:n ISO-laatujärjestelmäsertifikaateista ja samalla Inspectan suorittamista ulkoisista auditoinneista on luovuttu vuoden 2016 aikana, mutta enemmän lisäarvoa tuottaneita sisäisiä auditointeja jatketaan edelleen oman laatutyön puitteissa. Suunnitelmakaudella on tarkoitus integroida laadunhallinta entistä kiinteämmin osaksi HSL:n johtamisjärjestelmää.

Päästöjen kehitys
Bussiliikenteen päästöt matkustajakilometriä kohti laskivat vuoden 2015 aikana 13 % typpioksidien osalta, partikkelien osalta 17% ja hiilidioksidin osalta 12 %.

Bussiliikenteen päästötaso alentuu tavoitteen mukaisesti kaluston uusiutumisen sekä biopolttoaineiden käytön seurauksena. Eri bussityyppien päästöjä seurataan käytönaikaisilla mittauksilla, joiden avulla suorituskykyyn perustuvia HSL:n -päästöluokkia edelleen tarkennetaan tulevilla kilpailukierroksilla.

Lisäksi HSL järjestää erillisen tarjouskilpailun ympäristöbonuksesta, jolla voidaan joustavasti ja kustannustehokkaasti hyvittää liikennöitsijöitä päästöjä alentavista toimenpiteistä.

Ympäristöbonuksen määrää kasvatetaan asteittain saavutettujen tulosten mukaisesti. Vuonna 2017 ympäristöbonukseen varataan 1,7 miljoonan euron suuruinen määräraha.

Päästöjen vähentämistavoitteet:

Bussiliikenne, g/matkustajakm	2015	2016	2017	2018	2019
CO_2-päästöt	65,651	- 5 %	- 10 %	- 20 %	- 30 %
NO_x-päästöt	0,410	- 8 %	- 10 %	- 18 %	- 38 %
Partikkelipäästöt	0,00512	- 12 %	- 18 %	- 25 %	- 30 %

HSL:n tavoitteena on vähentää bussiliikenteessä typpioksidien (NOx) ja partikkelien (PM) päästöjä 80 % vuoden 2010 tasosta vuoteen 2018 mennessä. Hiilidioksidipäästöt (CO2) on tarkoitus puolittaa samassa ajassa. Tavoitteena on saada joukkoliikenne lähes päästöttömäksi vuoteen 2025 mennessä.

Vuonna 2025 tavoitteena on, että kaikki liityntälinjat ajetaan sähköbusseilla, joiden käyttämä sähkö on kestävästi tuotettua.

Hyödyt HSL:n asiakkaille

- Asuinympäristöstä tulee terveellisempi ja viihtyisämpi, koska joukkoliikenteen päästöt ovat entistä pienemmät.
- Uusi energiatehokas kalusto tarjoaa myös aiempaa mukavampia matkoja: esimerkiksi uudet raitiovaunut sekä sähköbussit ovat aiempaa kalustoa hiljaisempia ja uusissa Flirt-junissa on ilmastointi.

2.2.6 Tavoite 6: Tehokasta taloutta

Parannamme joukkoliikenteen kustannustehokkuutta ja vahvistamme koko liikennejärjestelmän rahoituspohjan kestävyyttä.

I. Tehostamme joukkoliikennepalveluiden suunnittelulla ja hankintamenettelyillä joukkoliikenteen hoitoa.

II. Etsimme HSL:n sisäisen ja ulkoisen toiminnan kehittämisessä toiminnallisesti parhaimmat ja kustannustehokkaimmat palvelujen järjestämistavat.

III. Selvitämme aktiivisesti sellaisia liikennejärjestelmän rahoitusvaihtoehtoja, jotka mahdollistavat seudun kasvun ja joiden avulla matkalippujen hintoihin ja kuntaosuuksiin kohdistuvaa korotuspainetta voidaan hillitä.

Mittarit:

- Lipputulot/toimintamenot -suhde
- Joukkoliikenteen tuottavuus
- Matkalippujen tarkastuksen tehokkuus

Vuonna 2015 HSL:n toimintatuloista kuntaosuuksien osuus oli 48,0 prosenttia, lipputulojen 49,3 prosenttia, muiden tulojen 1,9 prosenttia ja valtiolta saadun joukkoliikennetuen osuus 0,8 prosenttia. Suunnitelmakaudella HSL:n tavoitteena on laajentaa toiminnan rahoituspohjaa uusien tulo- ja rahoituslähteiden avulla. Näin HSL haluaa kasvattaa muiden tulojen absoluuttista määrää ja mahdollisuuksien mukaan myös suhteellista osuutta kaikista toimintatuloista.

Liikennejärjestelmän rahoituspohjan kestävyyttä pyritään vahvistamaan aktiivisella yhteistyöllä liikennejärjestelmätoimijoiden kanssa sekä osaamisen ja arviointityökalujen kehittämisellä.

Joukkoliikennepalvelun kustannustehokkuutta seurataan kattavilla mittareilla, joita ovat esimerkiksi liikennöintikustannus linjoittain nousua kohden ja täyttöaste joukkoliikennemuodoittain.

Aikataulusuunnittelu tehdään mahdollisimman kustannustehokkaasti ottaen huomioon liikenteen toimivuus ja matkustajien tarpeet. Joukkoliikenteen suunnittelussa korostetaan matkustajamäärien kasvua alueellisen kattavuuden sijaan. Bussiliikenteen kilpailutuksissa pyritään luomaan aiempaa kustannustehokkaampia kohdekokonaisuuksia sekä suunnittelun että liikennöinnin kannalta.

Asiakastyytyväisyystutkimuksen (Asty Web), joukkoliikennekaluston laatututkimuksen (Jola Web) ja Suomenlinnan liikenteen tilastojen nettitietokantaa (Lati Web) kehitetään edelleen yhteistyössä käyttäjien kanssa, jotta voidaan taata mahdollisimman sujuva pääsy tunnuslukuihin ja raportteihin. Asiakastyytyväisyystutkimuksen digitalisointia pilotoidaan, ja tavoitteena on koko tutkimuksen digitalisointi vuonna 2020. HSL- tietopaketista tehdään avoin nettitietokanta, Tieto Web, josta saadaan kaikki tarvittavat avaintunnusluvut.

Markkinoinnin ja viestinnän kanavien digitalisoitumisen myötä asiakaskontaktoinnin kustannukset laskevat samalla kun tehokkuus ja tavoitettavuus paranevat. Uusasiakaskampanjoinnin myötä HSL:n tavoitteena on kasvattaa merkittävästi uusien kanta-asiakkaiden määrää (matkakortti tai rekisteröitynyt mobiililippuasiakas) 2017 – 2019.

Asiakasohjelmaan on tavoitteena kytkeä myös HSL:n verkkokauppa, johon voidaan tuoda lippu- ja matkakorttituotteiden lisäksi kumppaneiden tuotteita ja palveluita myyntiin. Asiakasohjelma laajenee myös HSL:n mobiilimaailmaan ja kumppaneiden avulla voidaan parantaa matkustajien asiakaskokemusta muun muassa joukkoliikenteen solmupisteissä. Kumppaniyhteistyön tavoitteena on tuoda lisätuloja HSL:n talouteen lipputulojen ja kuntaosuuksien lisäksi.

Matkalippujen tarkastuksella turvataan lipputulot

HSL tarkastaa matkaliput kaikissa HSL-alueen joukkoliikennevälineissä (bussi-, metro-, raitiovaunu-, lähijuna- ja vesiliikenteessä). VR:n kanssa sovitaan vuosittain erikseen VR-lähiliikenteen ja koko maan kaukojunaliikenteen tarkastustoiminnasta.

Näkyvä ja tehokas matkalippujen tarkastustoiminta vähentää liputta tai virheellisellä matkalipulla matkustavien määrää. Toiminta edistää joukkoliikenteen lipputulojen kertymistä. Vuonna 2017 tavoitteena on pitää tarkastettujen matkustajien määrä vähintään vuoden 2016 tasolla (ennuste 245 matkustajaa / tarkastuspäivä).

Tarkastuksia suunnataan erityisesti niille alueille, liikennevälineisiin ja ajankohtiin, joissa ilman asianmukaista matkalippua matkustaminen on suurinta ottaen huomioon myös matkustajamäärät. Tarkastuksia tehdään säännöllisesti kuitenkin koko HSL-alueella ja kaikissa joukkoliikenteen kulkumuodoissa.

Järjestyksenvalvojat toimivat matkalippujen tarkastajia avustavissa tehtävissä. HSL antaa järjestyksenvalvojille tarkastustyössä vaadittavan koulutuksen. Toiminta lisää matkustajien turvallisuutta sekä matkalippujen tarkastajien työturvallisuutta. Järjestyksenvalvojien käyttämistä matkalippujen tarkastajia avustavissa tehtävissä sekä Kampin terminaalin yöliikenteen lipuntarkastuksissa jatketaan vuosina 2017–2019.

Eläkkeelle tai muihin tehtäviin siirtyvien tarkastajien tilalle varaudutaan rekrytoimaan uusia tarkastajia. HSL järjestää seuraavan tarkastajakurssin vuoden 2017 alussa.

Avorahastukseen kuuluvien bussilinjojen 550 ja 560 tarkastamiseen käytetään matkalippujen tarkastajista ja järjestyksenvalvojista muodostettuja ryhmiä. Jatkossa tarkastajia avustavia järjestyksenvalvojia käytetään entistä enemmän avorahastukseen kuuluvilla bussilinjoilla. Tämä lisää vartiointikuluja noin 40 000 euroa vuodessa.

Matkalippujen tarkastustoiminnassa huomioidaan siirtyminen uuteen lippu- ja informaatiojärjestelmään sekä taksa- ja lippujärjestelmään. Toiminnan painopiste on asiakkaiden opastamisessa uuden järjestelmän käyttöönottoon. Tämän vuoksi tarkastusmaksutuloja arvioidaan kertyvän noin 25 prosenttia normaalitasoa vähemmän vuosina 2017–2019.

HSL:n hallitus hyväksyi toukokuussa joukkoliikenteen tarkastustoiminnan pilotin Tampereen joukkoliikenteessä. Pilotti käynnistyy elokuussa 2016, kun Tampereen joukkoliikenne on siirtynyt uuteen vyöhykepohjaiseen lippu- ja tariffijärjestelmään. Kokeilu jatkuu syksyyn 2017. Matkalippuja voidaan tarkastaa ilman erityisiä lupia, mutta tarkastusmaksun periminen edellyttää, että toiminnassa noudatetaan lakia joukkoliikenteen tarkastusmaksusta. Joukkoliikenteen tarkastusmaksusta annettua asetusta muutettiin 1.5.2016 siten, että maksu on voimassa HSL-kuntayhtymän toimivalta-alueella, rautateiden joukkoliikenteessä sekä Tampereen kaupungin joukkoliikenneviranomaisen toimivalta-alueella.

HSL hoitaa tällä hetkellä oman alueensa lisäksi tarkastustoiminnan myös valtakunnan rautatieliikenteessä. Tarkastustoiminnan kehittämiseksi jatketaan myös kansainvälistä yhteistyötä.

Kuntaosuuslaskentamallia kehitetään ennen kaarimallin käyttöönottoa

Uusi tariffijärjestelmä, kaarimalli, otetaan käyttöön aikaisintaan syksyllä 2017. Kaarimalli muuttaa myös HSL:n tulojen ja menojen jakoa jäsenkuntien maksuosuuksiin, koska liikenteen lipputulojen kertyminen ja liikennöinti eivät perustu tulevaisuudessa enää kuntarajoihin vaan kaarimallisiin vyöhykkeisiin.

Alkuvuodesta 2016 valmistui alustava selvitys kuntaosuuksien laskennasta kaarimallissa. Työssä selvitettiin Strafica Oy:n tuella erilaisia vaihtoehtoja kuntaosuuslaskennalle ja näitä vaihtoehtoja esiteltiin kevään 2016 aikana mm. HSL:n hallitukselle ja omistajaohjaukselle.

Selvityistä vaihtoehdoista kehityskelpoisimmalta vaikuttaa niin sanottu alijäämämalli, jossa jäsenkunnille jaetaan HSL:n tulojen ja kulujen erotusta eli liikenteen hoidosta syntyvää alijäämää tarjontaan perustuvalla palvelutasokertoimella painotettuna. Tavoitteena on, että liikennetarjonnan muutokset näkyisivät nykyistä laskentamallia selkeämmin kunnan alijäämäosuudessa ja jäsenkunta voisi entistä paremmin ja läpinäkyvämmin vaikuttaa omilla päätöksillään subventionsa määrään. Tämä alustavissa selvityksissä parhaaksi todettu vaihtoehto edellyttäisi kuitenkin HSL:n perussopimuksen päivittämistä. Tämän dokumentin liitteessä 7 on kerrottu lisää selvitetyistä vaihtoehdoista ja alijäämämallista.

Selvitystyötä jatketaan vuosien 2016-2017 aikana siten, että paras ratkaisuvaihtoehto kuntaosuuksien jakamiselle kaarimallin käyttöönoton yhteydessä olisi käytössä HSL:n kustannusjaon perusteeksi kaarimallin käyttöönoton yhteydessä.

Jäsenkunnilta pyydetään alustavan TTS2017-2019 lausuntopyynnön yhteydessä mielipiteitä siitä, millä tavalla nykyistä kuntaosuuslaskentamallia tulisi kehittää ennen kaarimallin hinnoittelun käyttöönottoa.

Suurten infrahankkeiden kustannuspainetta matkustajilta perittäviin lippujen hintoihin pyritään hillitsemään

Suurten joukkoliikenteen infrahankkeiden kustannusvaikutuksia HSL:n talouteen ja lippujen hintoihin selvitetään edelleen suunnitelmakaudella. Tavoitteena on, että jo hankesuunnittelun yhteydessä HSL tekee laskelmat investointien vaikutuksista infrakustannuksiin (sisältäen infran hallinnon ja ylläpidon), HSL:n kustannuksiin ja tätä kautta lippujen hintoihin ja kuntaosuuksiin. Näin kuntien infrahankkeista päättävillä tahoilla on jo hankepäätöksen yhteydessä mahdollisimman tarkkaa tietoa päätöksen vaikutuksista HSL:n tuloihin ja menoihin. Tähän mennessä laskelmat on tehty Raide-Jokerista, kantakaupungin raitioverkon kehittämisestä 2016 - 2025 ja Kruunusillat-hankkeesta. Jatkossa laskelmat on tarkoitus tehdä Länsimetron jatkamisesta Kivenlahteen, Espoon kaupunkiradasta ja Pisara-radasta.

HSL:n yhtymäkokous päätti 17.11.2015 aloittaa omistajakuntien väliset neuvottelut kuntaosuuksien tasosta, subventioasteesta ja infrakustannusten mahdollisesta uudelleen jakamisesta siten, että lipunhintojen korotustarve taloussuunnitelmakaudella pienenee. Yleisesti HSL:n kustannusten nousupaine on mahdollista kattaa puuttumalla kuntaosuuksiin, lippujen hintoihin tai palvelutasoon (tai itse kustannuksiin). Neuvottelijat tapasivat kolme kertaa ja neuvotteluissa keskusteltiin mm. infrapääomalle laskettavan koron suuruudesta sekä eri asiakasryhmien alennusprosenttien yhdenmukaistamisesta. Neuvottelujen lopputulos oli, että yhteisesti hyväksyttäviä keinoja lipun hintojen korotustarpeen pienentämiselle ei löytynyt.

Hankintoja tehostetaan

Hankintalakien kokonaisuudistus on tulossa vuoden 2016 aikana ja HSL:n hankintaohje uudistetaan kynnysarvon ylittävien hankintojen osalta vastaamaan uutta hankintalakia. Kynnysarvon alittavien ja näin ollen hankintalakien soveltamisalan ulkopuolelle jäävien hankintojen, eli pienhankintojen osalta tavoitteena on selkeyttää ja monipuolistaa hankintaohjetta niin, että se palvelee paremmin käytännön hankintatoimea. Samalla kuitenkin huomioidaan tarjoajien tasapuolinen ja syrjimätön kohtelu sekä suhteellisuuden ja avoimuuden yleiset periaatteet. Ohjeistuksella pyritään sujuvoittamaan, joustavoittamaan ja yksinkertaistamaan hankintoja sekä vähentämään hankintojen tarpeetonta hallinnollista

taakkaa. Hankintojen sujuvoittaminen ja joustavoittaminen ovat olleet keskeisiä periaatteita myös uusien hankintalakien valmistelussa.

Pienhankintoja koskevaa ohjeistusta on pyritty selkeyttämään ja täydentämään niin, että usein esiin tulleisiin kysymyksiin ja ongelmiin löytyy ratkaisu hankintaohjeesta. Näillä toimenpiteillä edesautetaan pienhankintojen sujuvaa tekemistä ja nopeutetaan hankintaprosessin kulkua.

Hankintaohjeen käyttöönoton aikatauluun vaikuttaa hankintalakien kokonaisuudistus, joka on parhaillaan käynnissä. Hankintaohje hyväksytetään HSL:n hallituksella, kun lait on vahvistettu.

Kokonaisarkkitehtuurityön eteneminen
Kokonaisarkkitehtuurityötä jatketaan muun muassa toiminta-arkkitehtuurin parantamisella. Tähän kuuluu projektien kustannusymmärryksen lisääminen painottamalla projektien eri vaiheiden kustannuksia.

Raportoinnin arkkitehtuuria kehittämällä määritellään toimintamalli eri raportointi- ja analysointipalveluiden koordinoimiseksi. Arkkitehtuurimäärittelyssä otetaan pohjaksi LIJ:n arkkitehtuuri, huomioidaan tietosuoja-asiat sekä tietoturva-arkkitehtuuri. Liiketoimintapalvelut vastaavat osaltaan määrittelystä: keitä ovat käyttäjät ja mitä raportteja tarvitaan. Talous- ja hallintopalvelut sekä tietohallinnon johtoryhmä koordinoivat asiaa yhdessä palveluista vastaavien kanssa.

HSL:n talous- ja henkilöstöhallinnon järjestelmien vaatimusmäärittely ja kilpailutuksen valmistelu tehdään vuoden 2016 aikana. Tavoitteena on kilpailuttaa osa järjestelmistä ja järjestelmien ylläpito vuoden 2017 aikana. Päivitetyt järjestelmät olisivat siten käytössä viimeistään 1.1.2018. Suunnitelmavuosien aikana on tavoitteena käydä läpi myös talous- ja henkilöstöhallinnon prosesseja ja tehostaa toimintaa tarvittavilta osin. Järjestelmien kilpailutukseen ja hankintaan on varattu määräraha vuoden 2017 investointeihin.

Sähköinen arkistointi otetaan käyttöön vuonna 2017. Tavoitteena on luoda edellytykset siirtymiselle kokonaan sähköiseen asianhallintaan asianhallintajärjestelmä Dynastyssa ja sähköiseen asiakirjojen allekirjoittamiseen. Tämä edellyttää, että kuvataan ja päivitetään tiedonohjausjärjestelmään (TOJ) HSL:n prosessit ja päivitetään HSL:n tiedonohjaussuunnitelma (TOS). Työssä noudatetaan SÄHKE2 vaatimuksia. Dynasty –asianhallintajärjestelmän nykyinen versio vaihdetaan uudempaan versioon 6.3. ja nykyisen tuotantokannan rinnalle määritellään uusi tuotantokanta. Dynastyn ja TOJ:n välille tehdään integraatio. TOS lähetetään Kansallisarkistoon hyväksyttäväksi ja anotaan pysyvän sähköisen säilyttämisen lupaa. Projektin lopputulos muuttaa organisaation asianhallinnan prosessia, toimintamalleja ja työnkulkuja. Sen avulla säästetään tulevaisuudessa paperinkulutuksessa, arkistotilakuluissa (sähköinen arkistointi) ja tehostetaan työajan käyttöä verrattuna paperiseen asianhallintaan.

Hyödyt HSL:n asiakkaille

- Kun kustannustehokkuus paranee ja joukkoliikenteen rahoituspohja laajenee, lipunhintojen korotuspaine pienenee.
- Tehokas matkalippujen tarkastustoiminta varmistaa lipputulojen kertymisen suunnitellusti ja vähentää lipunhintojen korotuspaineita.
- Mahdollisen alijäämämallin käyttöönoton myötä kuntaosuuslaskennassa, jäsenkunta voi entistä läpinäkyvämmin ja tehokkaammin vaikuttaa kustannuksiinsa ja sitä kautta edelleen subventiotasoonsa, mikä helpottaa jäsenkuntien taloudenpitoa sekä näkyy kuntalaisille tarkoituksenmukaisempana palveluna.
- Infrahankkeiden kustannusvaikutusten arvioiminen jo hankesuunnitelmaa tehtäessä, vähentää lipunhintojen yllättäviä korotuspaineita.
- Tehokkaat tietojärjestelmät tukevat HSL:n talouden hallintaa ja ennakoitavuutta.

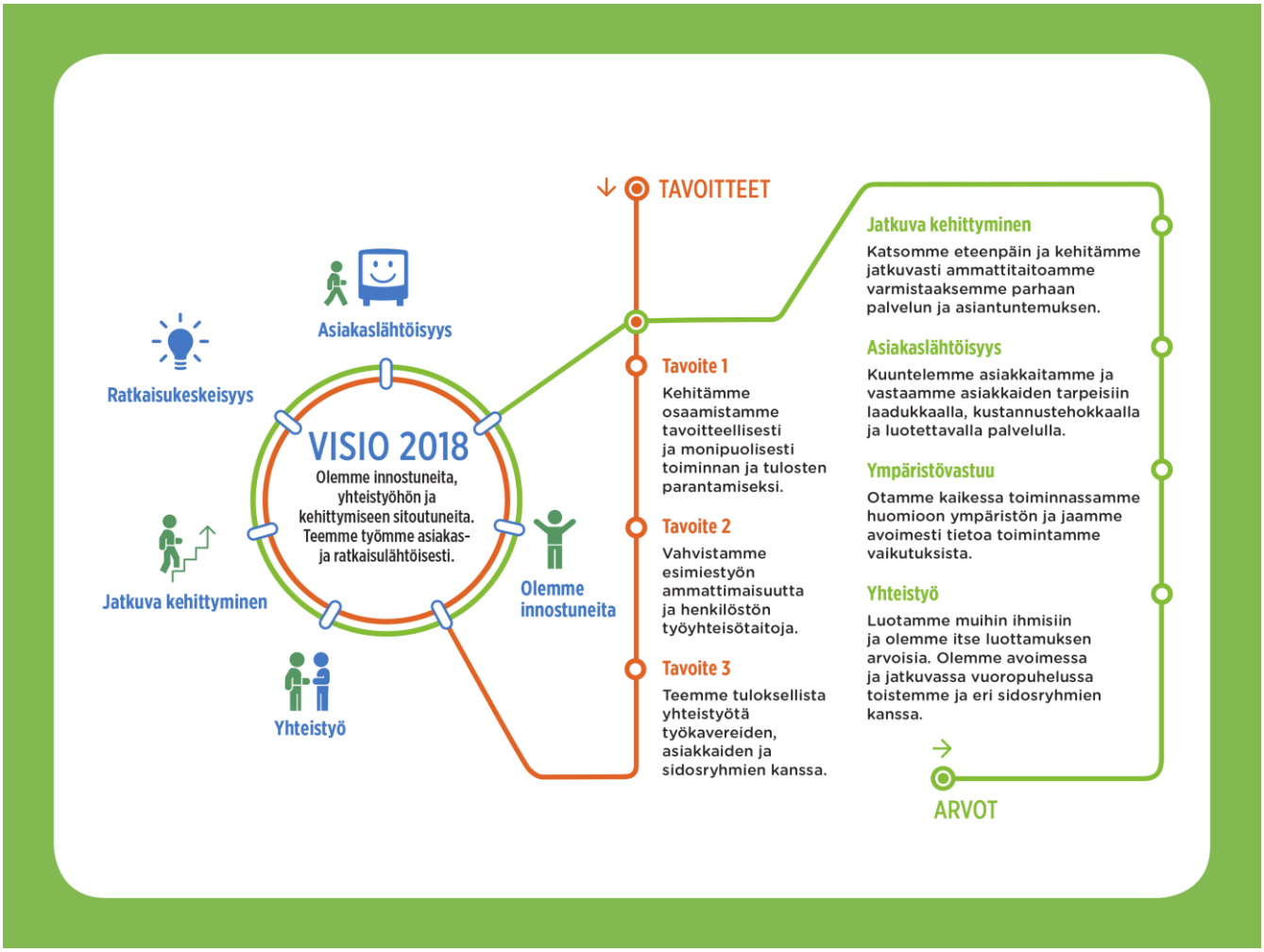
3 Henkilöstö

Henkilöstövisio

Olemme innostuneita, yhteistyöhön ja kehittymiseen sitoutuneita. Teemme työmme asiakas- ja ratkaisulähtöisesti.

HSL:n henkilöstövisio on yhteinen näkemys siitä, millaisena haluamme nähdä ja kokea oman tapamme toimia. Se ohjaa toimintaamme ja sen kehittämistä.

Innostus ja hyvinvointi työssä syntyy siitä, että työn tekemisen perusasiat ovat kunnossa: työntekijällä on sopivasti vastuuta ja valtuuksia tehdä työtä, selkeät tavoitteet ja esimiehen tuki niiden toteuttamiseen, mahdollisuus vaikuttaa oman työn kehittämiseen ja uuden oppimiseen, työn tekemistä tukevat työkalut sekä työkaverit, joiden kanssa työasiat sujuvat. Vision toteutumista tuetaan strategisissa tavoitteissa määriteltyjen osaamisen, työyhteisö- ja esimiestaitojen sekä yhteistyön kehittämisen avulla.

Kuva 4: Henkilöstövisio ja henkilöstöstrategiset tavoitteet

Henkilöstöstrategian tavoitteet ja toimenpiteet

Tavoite 1: Kehitämme osaamistamme tavoitteellisesti ja monipuolisesti toiminnan ja tulosten parantamiseksi

Osaamisen kehittämistä suunnitellaan ja seurataan osana toiminnan suunnittelua ja vuosittaisia tavoite- ja kehityskeskusteluja. Strateginen osaaminen tarkistetaan ja osaamisen kehittämisestä tehdään suunnitelma, jonka toteutumista ja vaikutuksia seurataan. Talon sisällä työssä oppimista tuetaan muun muassa työkierrolla. Hyödynnämme omien työntekijöidemme osaamista sisäisissä koulutuksissa.

Selvitämme mahdollisuuksia kehittää osaamista yhteistyössä HSL:n ulkoisten sidosryhmien kanssa. Korkeakouluyhteistyötä tiivistetään sekä osaamisen kehittämisessä että mahdollisissa rekrytoinneissa. Keskeisiin asiantuntija- ja ammattitehtäviin suunnitellaan osaamisen kehittämispolut. Tavoite- ja kehityskeskustelujen sekä työsuorituksen arvioinnin sisältö ja toteutustapa uudistetaan vuoden 2016 aikana ja uudet mallit otetaan käyttöön vuonna 2017.

Perehdyttämisen sisältöä ja toteutusta kehitetään uusilta työntekijöiltä kerättävän palautteen avulla.

Toiminnan kehittämisestä, oman osaamisen jakamisesta ja toisilta oppimisesta tehdään kaikille avointa. Kehittämisideoiden esittämiseen ja käsittelyyn kehitetään pelisäännöt ja kehittämisideoita varten tehdään yhteinen sähköinen työtila. Asiakaslähtöisyys on ideoiden tärkeä arviointikriteeri.

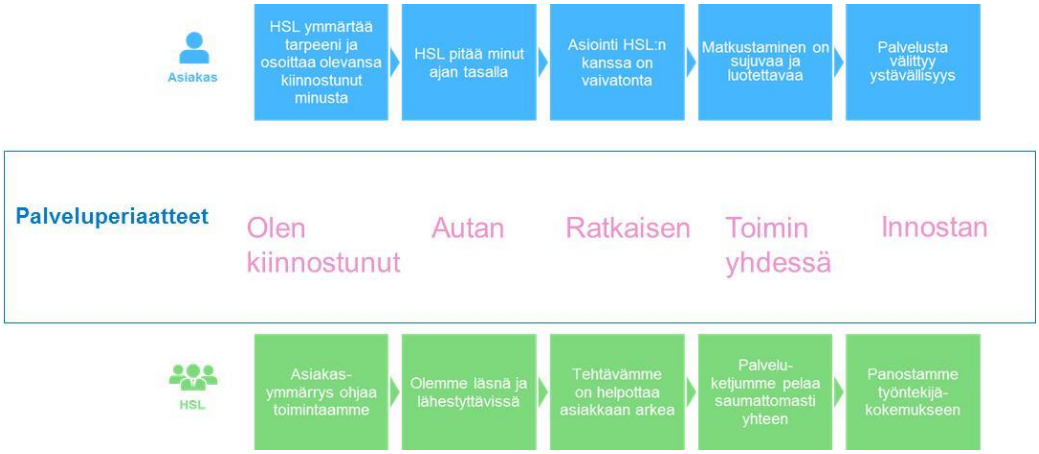
Tavoite 2: Vahvistamme esimiestyön ammattimaisuutta ja henkilöstön työyhteisötaitoja

Esimiestyötä ja johtamista kehitetään määritellyn esimiesroolin, esimiesosaamisen ja esimiestyöstä saadun palautteen perusteella. Esimiesvalmennusta jatketaan ja johtamisen työkaluja kehitetään erityisesti päivittäisjohtamisessa ja valmentavassa esimiestyössä. Esimiesosaamista vahvistetaan myös hyödyntämällä oman talon parhaita käytäntöjä. Tulevaisuuden muutoksiin varaudutaan kartoittamalla esimiespotentiaalia. Uudet esimiehet perehdytetään systemaattisesti esimiestehtäviin.

Työyhteisötaitoja ja oman työkäyttäytymisen merkitystä käydään läpi osastojen kehittämispäivien valmennuksissa. Työpaikkakäyttäytymisen pelisääntöjä nostetaan esille sopivien teemojen yhteydessä. Yhteisöllisen sähköisen liikuntasovelluksen kampanjoilla tuetaan työkavereiden kannustamista.

Tavoite 3: Teemme tuloksellista yhteistyötä työkavereiden, asiakkaiden ja sidosryhmien kanssa

Palveluperiaatteet auttavat HSL:n työntekijöitä toimimaan yhdessä ja ne johtavat hyvään asiakas- ja työntekijäkokemukseen. Aiemmin aloitettua palveluperiaatteiden toiminnallistamista jatketaan. Uudella intranetillä on jatkossa keskeinen rooli palveluperiaatteiden konkretisoinnissa. Uusia toimenpiteitä tehdään kunnes palveluperiaatteet ovat luonteva osa HSL:n työkulttuuria. Palveluperiaatteita hyödynnetään myös työsuorituksen arvioinnin kriteereinä.

Kuva 5: HSL:n palveluperiaatteet

Henkilöstökyselyn tuloksia hyödynnetään aktiivisesti toiminnan ja yhteistyön kehittämisessä. Tulosten perusteella valitaan vuosittain jokaisessa ryhmässä konkreettiset parannustoimenpiteet toteutettavaksi.

Asiakaspalautteen (ulkoinen ja sisäinen) systemaattista seurantaa ja hyödyntämistä parannetaan kaikilla tasoilla.
Tehostamme sidosryhmäyhteistyötä määrittelemällä keskeiset sidosryhmät, yhteistyön tavoitteet, käytännön yhteistyöfoorumit, vastuuhenkilöt ja raportointi.

Henkilöstöstrategian mittarit

Mittarit:

- Henkilöstökyselyn perusteella seurattavat:
  - Osaamisen kehittäminen
  - Työyhteisötaidot
  - Asiakaslähtöisyys
  - Osastojen välinen yhteistyö

Henkilöstömittareiden toteutuminen 2011 - 2015 ja tavoite vuonna 2016:

Mittari	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Esimiestyö (henkilöstökysely, asteikko 1-5)	3,66	3,81	3,80	3,80	3,84	
Yhteistyö (henkilöstökysely, asteikko 1-5)	3,84	3,85	3,96	3,94	3,99	
Organisaation toimivuus (henkilöstökysely, asteikko 1-5)	3,06	3,21	3,31	3,27	3,30	
Henkilöstökyselyn perusteella tehdyt parannustoimenpiteet, toteutumisaste	-	98,62	73,30	30,00	100,00	
Osaamisen kehittäminen (henkilöstökysely, asteikko 1-5)					3,92	4,05
Työyhteisötaidot (henkilöstökysely, asteikko 1-5)					3,98	4,10

Asiakaslähtöisyys (henkilöstökysely, asteikko 1-5)					3,72	3,85
Osastojen välinen yhteistyö (henkilöstökysely, asteikko 1-5)					3,28	3,40

4 Toiminnan riskien hallinta

Riskienhallinta tukee kuntayhtymää sen perustehtävän toteuttamisessa ja strategisten tavoitteiden saavuttamisessa. Riskienhallinnan avulla kyetään tunnistamaan myös uusia mahdollisuuksia.

Vuonna 2016 riskienhallinnassa jatkettiin HSL: n 1. luokan ja osastojen kannalta tärkeimpien riskien käsittelyä. Samalla laadittiin käsittelysuunnitelmat kattamaan kaikki riskit. Vuosina 2017 – 2019 riskikarttaa ja riskienhallintasuunnitelmia ylläpidetään uusien riskien, toteutuneiden riskienhallintatoimenpiteiden ja jäännösriskien näkökulmasta.

Joukkoliikennesuunnittelun merkittävimmät riskit liittyvät joukkoliikennejärjestelmän ja linjaston suuriin muutoksiin sekä uuden liikenteen käynnistämiseen. HSL:n mainetta luotettavana, asiantuntevana ja asiakaslähtöisenä toimijana ylläpidetään monipuolisella viestinnällä.

Joukkoliikenteen toimintaedellytyksiin vaikuttavat keskeisesti hankinta- ja sopimusprosessit. Junaliikenteen kilpailuttamiseen valmistautumiselle saatiin lisäaikaa VR:n kanssa solmitun suorahankintasopimuksen myötä.

Uudet lainsäädäntöhankkeet edellyttävät HSL:ltä aktiivista osallistumista valmistelutyöhön. Valmistumassa olevat ja uudet joukkoliikenneinfrahankkeet kuten länsimetro ja raidejokeri parantavat joukkoliikenteen palvelutasoa, mutta samalla hankkeisiin sisältyy myös merkittäviä riskejä, joihin varaudutaan hankekohtaisten riskienhallintasuunnitelmien avulla.

Uuden lippu- ja informaatiojärjestelmän siirtymävaiheeseen, matkakorttien vaihtoon ja nettilatauksen käyttöönottoon liittyviin riskeihin on varauduttu. Ennen uuden tariffijärjestelmän käyttöönottoa on tärkeää, että lippu- ja informaatiojärjestelmän toiminta on vakiintunut.

Joukkoliikenteen häiriöihin ja poikkeustilanteisiin varaudutaan häiriönhallintaprosessin ja harjoittelun avulla. Joukkoliikenteen toimintaympäristöä analysoimalla pyritään tunnistamaan merkittävimmät riskit aina yksittäisistä häiriötekijöistä vakaviin joukkoliikenteeseen kohdistuviin tarkoituksellisiin iskuihin.

Henkilöstöön kohdistuvien uhka- ja väkivaltatilanteiden sekä työtapaturmien syntymistä ehkäistään huolehtimalla henkilöstön koulutuksesta ja ohjeistuksesta. Koulutuksessa varaudutaan erilaisiin asiakastilanteisiin ja harjoitellaan hyviä toimintatapoja konfliktien ehkäisemiseksi. Lisäksi huolehditaan siitä, että työvälineet ja varusteet ovat kunnossa.

Tietoturvan kehittämisestä huolehditaan siten, että seurataan tietoturvallisuuden tilaa proaktiivisesti ja päivitetään tietoturvaohjetta säännöllisesti sekä kehitetään koko henkilöstön tietoturvakoulutuksia. Tietoturvaopastukseen kiinnitetään erityistä huomiota henkilöstön perehdyttämisessä.

Riskienhallintatoimenpiteet on otettu osaksi osastojen, ryhmien ja henkilöiden tavoitteita sekä tehtäviä ja riskienhallinta on kiinteä osa vuosittain toistuvaa TTS -prosessia. Riskienhallintatoimenpiteiden toteutumista arvioidaan tavoite- ja kehityskeskusteluissa sekä mitataan tuloskorteissa.

5 Käyttötalous

5.1 Talousarvion sitovuus

Talousarviossa sitoviksi määrärahoiksi esitetään kuntayhtymän toimintamenoja ja investointimenoja ja sitovaksi tuloarvioksi kuntaosuuksia. Kuntayhtymän taloudessa ja toiminnassa on noudatettava talousarviota ja sen muuttamisesta päättää yhtymäkokous.

Talousarvion sitovat erät:

	TA 2016	TAE 2017	Ero TAE2017/TA2016	
	Eur	Eur	Eur	%
Toimintamenot	654 165 000	696 205 000	42 040 000	6,4 %
Investointimenot	46 840 000	18 925 000	-27 915 000	-59,6 %
Kuntaosuudet	309 867 000	342 771 000	32 904 000	10,6 %

5.2 Tuloslaskelma 2017 - 2019

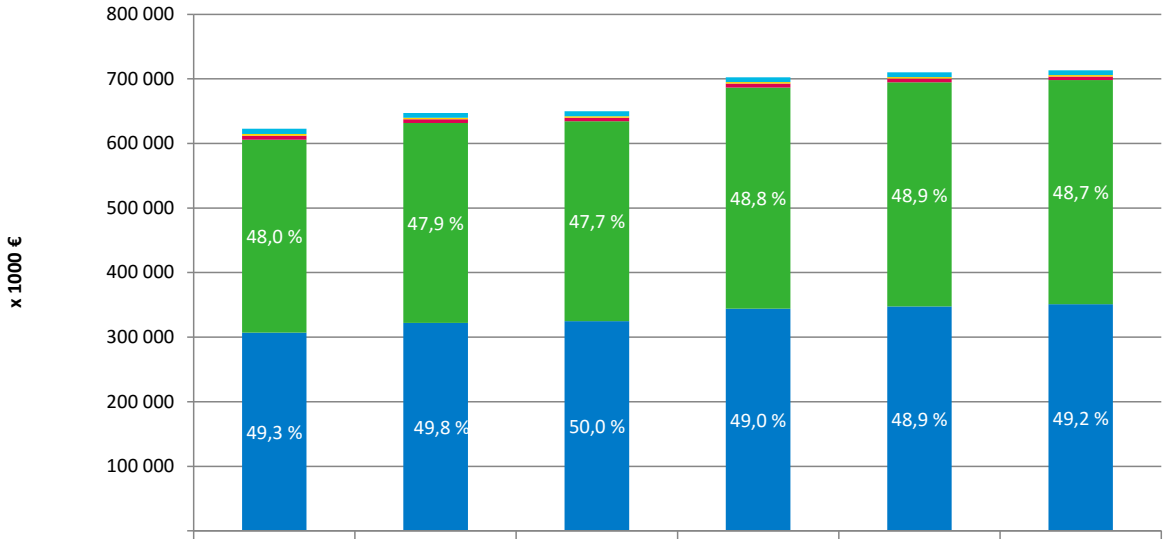
x 1 000 €	TP 2015	TA 2016	ENN. [1] 2016	TAE 2017	ERO TAE017/ENN2016 €	ERO TAE017/ENN2016 %	TAE 2018	ERO TAE2018/TS2017 €	ERO TAE2018/TS2017 %	TAE 2019	ERO TAE2019/TS2018 €	ERO TAE2019/TS2018 %
Toimintatuotot	**622 920**	**647 186**	**649 657**	**702 418**	**52 760**	**8,1 %**	**710 198**	**7 781**	**1,1 %**	**713 280**	**3 082**	**0,4 %**
Lipputulot	306 957	321 980	324 640	343 979	19 339	6,0 %	347 419	3 440	1,0 %	350 894	3 475	1,0 %
Muut myyntituotot	768	700	700	750	50	7,1 %	750		0,0 %	750		0,0 %
Korvaukset kunnilta	298 953	309 867	309 867	342 771	32 904	10,6 %	347 094	4 323	1,3 %	347 302	208	0,1 %
Muut myyntitulot	919	1 000	1 000	919	-81	-8,1 %	919		0,0 %	919		0,0 %
Tuet ja avustukset	6 035	5 514	5 341	6 082	741	13,9 %	6 076	-6	-0,1 %	5 491	-585	-9,6 %
Vuokratuotot	2 864	2 303	2 257	2 335	78	3,5 %	2 354	18	0,8 %	2 303	-51	-2,2 %
Muut toimintatuotot	6 424	5 822	5 852	5 581	-271	-4,6 %	5 586	5	0,1 %	5 621	34	0,6 %
Toimintakulut	**-593 239**	**-654 162**	**-643 751**	**-696 204**	**-52 453**	**8,1 %**	**-702 011**	**-5 808**	**0,8 %**	**-706 915**	**-4 903**	**0,7 %**
Henkilöstökulut	-19 847	-19 743	-19 707	-20 647	-940	4,8 %	-20 647		0,0 %	-20 647		0,0 %
Palvelujen ostot yhteensä	*-565 439*	*-625 046*	*-615 199*	*-665 696*	*-50 497*	*8,2 %*	*-671 406*	*-5 710*	*0,9 %*	*-677 061*	*-5 654*	*0,8 %*
Liikenteen operointikustannukset	-470 579	-492 460	-482 321	-495 906	-13 585	2,8 %	-502 646	-6 740	1,4 %	-508 068	-5 422	1,1 %
Infrapalvelut	-68 607	-99 245	-99 245	-135 605	-36 360	36,6 %	-135 800	-195	0,1 %	-137 031	-1 231	0,9 %
Muut palvelujen ostot	-26 253	-33 341	-33 633	-34 185	-552	1,6 %	-32 960	1 225	-3,6 %	-31 962	999	-3,0 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 289	-1 726	-1 753	-1 065	688	-39,2 %	-1 047	18	-1,7 %	-961	86	-8,2 %
Vuokrakulut	-3 391	-4 525	-3 868	-5 319	-1 451	37,5 %	-5 434	-115	2,2 %	-4 769	666	-12,2 %
Muut kulut	-3 272	-3 123	-3 223	-3 476	-254	7,9 %	-3 476		0,0 %	-3 476		0,0 %
Toimintakate	**29 681**	**-6 977**	**5 907**	**6 214**	**307**	**5,2 %**	**8 187**	**1 973**	**31,8 %**	**6 365**	**-1 822**	**-22,3 %**
Rahoitustuotot ja -kulut	**-148**	**-408**	**-145**	**-240**	**-95**	**65,5 %**	**-465**	**-225**	**93,8 %**	**-548**	**-83**	**17,7 %**
Vuosikate	**29 533**	**-7 384**	**5 762**	**5 974**	**212**	**3,7 %**	**7 722**	**1 748**	**29,3 %**	**5 818**	**-1 904**	**-24,7 %**
Poistot	**-8 394**	**-10 077**	**-9 976**	**-20 192**	**-10 216**	**102,4 %**	**-21 940**	**-1 748**	**8,7 %**	**-20 036**	**1 904**	**-8,7 %**
Tilikauden tulos	**21 139**	**-17 461**	**-4 214**	**-14 218**	**-10 004**	**237,4 %**	**-14 218**		**0,0 %**	**-14 218**		**0,0 %**
Tilikauden yli-/alijäämä	**21 139**	**-17 461**	**-4 214**	**-14 218**	**-10 004**	**237,4 %**	**-14 218**		**0,0 %**	**-14 218**		**0,0 %**
Tuloslaskelman tunnusluvut												
Toimintatuotot / Toimintakulut, %	105,0 %	98,9 %	100,9 %	100,9 %			101,2 %			100,9 %		
- ilman kuntaosuuksia, %	54,6 %	51,6 %	52,8 %	51,7 %			51,7 %			51,8 %		
Toimintakate, %	4,8 %	-1,1 %	0,9 %	0,9 %			1,2 %			0,9 %		
Vuosikate, %	4,7 %	-1,1 %	0,9 %	0,9 %			1,1 %			0,8 %		
Vuosikate / Poistot, %	351,8 %	-73,3 %	57,8 %	29,6 %			35,2 %			29,0 %		

[1] *Ennuste 2016: Osavuosikatsaus 1/2016*

5.2.1 Toimintatulot

HSL:n toimintatulot vuonna 2017 ovat yhteensä 702,4 milj. euroa. Kasvu edellisvuoden ennusteeseen verrattuna on 52,8 milj. euroa (8,1 %). Toimintatulojen arvioidaan olevat 710,2 milj. euroa vuonna 2018 ja 713,3 milj. euroa vuonna 2019.

Alla olevassa taulukossa vuosien 2018–2019 kuntaosuudet perustuvat vuoden 2017 hintatasoon ja vuoden 2017 lipunhintoihin (lippujen hintojen korotustarvetta vuosille 2018–2019 ei siis ole mukana taulukossa).

	2015	TA2016	ENN2016	TAE2017	TAE2018	TAE2019
Muut	8 111	7 522	7 552	7 250	7 255	7 290
Vuokratuotot	2 864	2 303	2 257	2 335	2 354	2 303
Tuet ja avustukset	6 035	5 514	5 341	6 082	6 076	5 491
Kuntaosuudet	298 953	309 867	309 867	342 771	347 094	347 302
Lipputulot	306 957	321 980	324 640	343 979	347 419	350 894

Kuva 6. Toimintatulojen kehitys 2015–2019

Lipputulot

Lipputuloarviot perustuvat neljän kuukauden toteutuman perusteella tehtyyn lipputuloennusteeseen sekä esitettyihin hinnankorotuksiin ja hintajoustoon. Lipputulojen arvioidaan olevan vuonna 2016 ilman ALV:ia yhteensä 324,6 milj. euroa ja 344,0 milj. euroa vuonna 2017. Kasvu edellisvuoden ennusteeseen on 6,0 %. Lipputulot muodostavat 49,0 % HSL:n toimintatuloista.

Taloussuunnitelmassa kuntien sisäisten lippujen hinnat ovat yhtenäiset. Keskimääräiset korotukset ovat erisuuruiset, koska myytyjen lippujen lippulajijakautuma vaihtelee alueittain. Vuodesta 2016 vuoteen 2017 matkustajamäärän arvioidaan kasvavan keskimäärin noin 2,0 %. Lippujen myyntiennuste 2017–2019 perustuu lipunmyyntiin vaikuttavan matkustajamäärän kasvuun vastaavasti keskimäärin noin yhdellä prosentilla vuosittain.

Lipputuloarvioihin sisältyvät lippujen myynnin arvioidut muutokset sekä hintajousto, jonka mukaan lippujen kappalemääräinen myynti laskee hintoja korotettaessa. Muutokset johtuvat pääosin Kehäradan käyttöönoton arvioiduista vaikutuksista. Lisäksi lippulajien käytön välillä on tapahtunut siirtymää HSL:n strategian mukaisesti. Kertalippujen käyttö on hinnankorotusten myötä vähentynyt ja matkustajat ovat siirtyneet käyttämään entistä enemmän matkakortille ladattuja kausi- ja arvolippuja.

Lippujen hintoja esitetään korotettavaksi vuonna 2017 keskimäärin 5,5 %. Sisäisiin lippuihin esitetään keskimäärin 6,1 %:n korotusta ja seutulippuihin keskimäärin 4,7 %:n korotusta. Lippujen hintojen korotusesitys johtuu pääosin kasvaneista Länsimetron käyttöönoton sekä muun metroliikenteen (metrovarikon laajennus, kulunvalvontalaitteisto) aiheuttamista infrakustannuksista. Osaltaan kustannuksia kasvattaa myös em. syistä johtuva metro- ja junaliikenteen operointikustannusten kasvu. Yleiskustannusten puolella suurin kasvu johtuu LIJ-järjestelmän käyttöönoton (vaikutus poistoihin) sekä sen ja nykyisen matkakorttijärjestelmän siirtymäajalla yhtäaikaisen ylläpidon aiheuttamasta ICT- ja tietoliikennekulujen kasvusta.

TTS-esityksessä vuonna 2017 kuntien subventioasteen ilman edellisten vuosien yli-/alijäämiä on keskimäärin 50,6 %. Kuntien HSL-ajan keskimääräinen subventiotaso pysyy kuitenkin alle 50 %:ssa (49,2 %), vaikka se vuoden 2017 osalta ylittyykin hieman (50,6 %). Jos kuntien maksama keskimääräinen subventioaste halutaan edelleen pitää vuositasolla 50 %:ssa, tulisi lipputuloja vuonna 2017 kerätä lisää noin 4,5 milj. euroa. Tämä merkitsisi vuonna 2017 keskimäärin noin 10,0 %:n korotusta vuodelle 2017 ehdotetun keskimääräisen 5,5 %:in korotuksen sijaan.

Vuonna 2017 korotukset kohdistuvat kerta-, kausi- ja arvolippuihin. Kuntien sisäisten kausilippujen hintaa korotetaan enemmän kuin seutukausilippujen hintaa, jotta sisäisten ja seutulippujen korkea hintaporras pienenisi. Arvolippujen hintoja korotetaan keskimäärin 5,1 %, kertalippujen hintoja keskimäärin 8,9 %.

Kaikkien kuntien sisäisten maksualueiden lippujen hinnat ovat yhtenäiset. Ennakkoon myytävät kertaliput ovat 10 % halvempia kuin kuljettajalta ostetut liput. Ennakkoon myytäviä lippuja ovat mobiilikertaliput, tekstiviestilippu ja automaatista ostetut kertaliput.

Lipputulojen arvioidaan olevan 347,4 milj. euroa vuonna 2018 ja 350,9 milj. euroa vuonna 2019.

Vyöhykkeisiin perustuva tariffijärjestelmä tulee käyttöön aikaisintaan elokuussa vuonna 2017. Toiminta- ja taloussuunnitelmassa suunnitelmakauden lipputulot on arvioitu nykyisen tariffijärjestelmän perusteella.

Seutuliput

Pääkaupunkiseudun seutulipputulot vuonna 2016 ovat ennusteen mukaan yhteensä 122,7 milj. euroa. Myytävien lippujen määrään on arvioitu 1,0 %:n kasvu vuonna 2017. Keskimäärin pääkaupunkiseudun seutulippujen hinnat nousevat 4,8 % vuoden 2016 hintoihin verrattuna. Seutulipputulot vuonna 2017 ovat 129,7 milj. euroa.

Lähiseutu 2-lippujen hinnat nousevat keskimäärin 4,1 % ja lähiseutu 3-lippujen hinnat keskimäärin 4,4 %. Lähiseutulipputulot vuonna 2017 ovat yhteensä 18,6 milj. euroa.

Sisäiset liput

Helsingin sisäiset liput

Helsingin sisäisten lipputulojen ennuste vuonna 2016 on 155,7 milj. euroa. Myytävien lippujen määrään on arvioitu 1,0 %:n kasvu vuonna 2017. Keskimäärin Helsingin sisäisten lippujen hinnat nousevat 6,2 % vuoden 2016 hintoihin verrattuna. Lipputuloja on vuonna 2017 arvioitu kertyvän 165,5 milj. euroa.

Espoon/Kauniaisten sisäiset liput

Espoon ja Kauniaisten yhteisen maksualueen sisäisten lipputulojen ennuste vuonna 2016 on 16,0 milj. euroa.

Myytävien lippujen määrään on arvioitu 1,0 %:n kasvu vuonna 2017. Keskimäärin Espoon ja Kauniaisten yhteisen maksualueen sisäisten lippujen hinnat nousevat 5,7 % vuoden 2016 hintoihin verrattuna. Lipputuloja on vuonna 2017 arvioitu kertyvän 16,9 milj. euroa.

Vantaan sisäiset liput

Vantaan sisäisten lipputulojen ennuste vuonna 2016 on 11,0 milj. euroa. Myytävien lippujen määrään on arvioitu 1,0 %:n kasvu vuonna 2017. Keskimäärin Vantaan sisäisten lippujen hintojen muutos on 5,6 % vuoden 2016 hintoihin verrattuna. Lipputuloja on vuonna 2017 arvioitu kertyvän 11,8 milj. euroa.

Keravan/Sipoon sekä Kirkkonummen sisäiset liput

Ennusteen mukaan Keravan ja Sipoon yhteisen maksualueen sisäiset lipputulot vuonna 2016 ovat 0,75 milj. euroa ja Kirkkonummen 0,74 milj. euroa. Keskimäärin Kerava/Sipoo-maksualueen sisäisten lippujen hinnat nousevat 6,2 % ja Kirkkonummen sisäisten lippujen hinnat 6,1 % vuoden 2016 hintoihin verrattuna.

Kaikkiaan Kerava/Sipoo-maksualueen sisäisiä lipputuloja on vuonna 2016 arvioitu kertyvän yli 0,79 milj. euroa ja Kirkkonummen sisäisiä lipputuloja 0,77 milj. euroa.

Ennakkoon myytävät kertaliput

HSL:n hallituksen linjaaman strategian mukaisesti kuljettajamyyntiä pyritään edelleen vähentämään. Tämän vuoksi esitetään ennakkoon myytäville kertalipuille annettavaksi 10 %:n alennus kaikilla vyöhykkeillä. Hinnoittelu noudattaa silloin myös mobiililippujen hinnoittelua. Mobiililiput ovat myös ennakkoon myytäviä lippuja.

Yleiskausiliput ja haltijakohtaiset kausiliput

Vuonna 2017 sisäisten yleis- ja haltijakohtaisten kausilippujen hinnoittelu noudattaa muiden kausilippujen hinnankorotuksia. Näiden lippujen myynti on vähäistä ja on edelleen vähentynyt korkeiden korotusten vuoksi. Siirryttäessä kaarimallin mukaiseen hinnoitteluun saattaisi näiden lipputuotteiden hinnat olla ainakin aluksi korkeat. Kaarimalliin siirryttyä voidaan uudet omakustannushintalaskemat tehdä korotusten perusteeksi, kun ensimmäisestä kokonaan uuden tariffin mukaisesta vuodesta on tehty tilinpäätös.

Yhteenveto lippujen hintojen keskimääräisistä muutoksista 2016–2017, ei ALV:ia

Seutuliput, pääkaupunkiseutu	4,8 %
Seutuliput, lähiseutu 2	4,1 %
Seutuliput, lähiseutu 3	4,4 %
Helsingin sisäiset liput	6,2 %
Espoon/Kauniaisten sisäiset liput	5,7 %
Vantaan sisäiset liput	5,6 %
Keravan/Sipoon sisäiset liput	6,2 %
Kirkkonummen sisäiset liput	6,1 %
Keskimäärin	**5,5 %**

Kerta-, arvo- ja kausilippujen hintoja korotetaan keskimäärin seuraavasti:

- Kertaliput 8,9 %
- Arvoliput 5,1 %
- Kausiliput 4,7 %

Korttimaksu
Matkakorteista on peritty asiakkaalta omakustannushinnan mukainen maksu. Korttimaksu vuonna 2017 on 5,00 euroa. Vuonna 2016 matkakorttimaksuksi esitetään samoin 5,00 euroa (sis. alv 10 %).

Korttimaksuja arvioidaan kertyvän vuonna 2016 0,7 milj. euroa ja korttimaksuista kertyvien tulojen kasvavan hieman vuonna 2017 ja olevan silloin 0,8 milj. euroa.

Tarkastusmaksu
Tarkastusmaksun määrä voi olla 40 kertaa alin yleinen kertalipun hinta. Tarkastusmaksu on ollut vuodesta 2007 alkaen 80 euroa. Vuonna 2017 tarkastusmaksua esitetään korotettavaksi 100 euroon. Tarkastusmaksutuottoja arvioidaan vuonna 2017 kertyvän 5,0 milj. euroa, joista kirjataan luottotappiota ja luottotappiovarauksia yhteensä noin 2,5 milj. euroa.

Matkalippujen tarkastustoiminnassa otetaan huomioon siirtyminen uuteen lippu- ja informaatiojärjestelmään sekä taksa- ja lippujärjestelmään. Toiminnan painopiste on asiakkaiden opastamisessa uuden järjestelmän käyttöönottoon. Tämän vuoksi tarkastusmaksutuloja arvioidaan kertyvän noin 25 % normaalitasoa vähemmän vuosina 2017–2019.

Muut toimintatulot
Muut toimintatulot, 3,8 milj. euroa, muodostuvat liikennöitsijöiltä laskutettavista matkakorttilaite-, taukotila- ja sähköbussivuokrista, VR:ltä ja Tampereelta laskutettavasta tarkastustoiminnan korvauksesta sekä muista palvelumaksuista.

Tarkastusmaksutoiminnan korvauksia arvioidaan saatavan VR:ltä ja Tampereelta yhteensä noin 0,9 milj. euroa, vuokratuloja liikennöitsijöiltä matkakorttijärjestelmän laitteista, taukotiloista ja sähköbusseista 2,3 milj. euroa ja muita tuloja 0,6 milj. euroa.

Valtion tuet
Valtion suurten kaupunkien joukkoliikennetuen vuosittaiseksi määräksi on arvioitu 4,7 milj. euroa vuosina 2017–2019. Tuki on kohdistettu jäsenkunnille asukaslukujen suhteessa. Vuonna 2014 suurten kaupunkien joukkoliikennetukea saatiin vielä 6,1 milj. euroa.

Muita tukia ja avustuksia arvioidaan saatavan 1,4 milj. euroa. Muut tuet ja avustukset sisältävät Työ- ja elinkeinoministeriön arvioidun 0,5 milj. euron avustuksen sähköbussien kustannuksiin.

Kuntaosuudet
Menot, joita ei voida kattaa lipputuloilla tai muilla tuloilla, jäsenkunnat maksavat HSL:lle kuntaosuuksina. Kuntaosuudet muodostuvat operointikustannusten, yleiskustannusten ja joukkoliikenneinfran kuntaosuuksista.

Kuntaosuudet ovat talousarviossa 2017 yhteensä 342,8 milj. euroa ja kuntaosuudet muodostavat 48,8 % HSL:n toimintatuloista.

Kuntaosuuksiin kohdistetaan vuonna 2017 kustannuksia yhteensä 716,2 milj. euroa, josta operointikustannuksia 496,6 milj. euroa (69,3 %). Kuntaosuuksiin kohdistetaan tuloja yhteensä 359,2 milj. euroa, josta lipputulot ovat yhteensä 344,0 milj. euroa (95,8 %). Kuntaosuuksia vähentävän eränä on huomioitu jäsenkuntien edellisten vuosien yli-/alijäämiä yhteensä 14,2 milj. euroa.

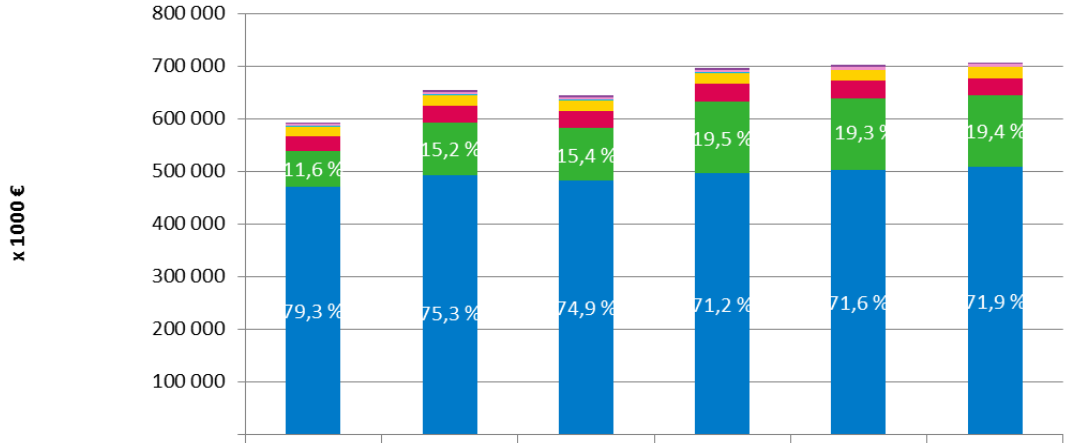
x 1 000 €	TP2015	TA2016	ENN2016	TAE2017		Ero TAE2017/ENN2016		TAE2018	TAE2019
						€	%		
Kuntaosuuksiin kohdistetut kustannukset yhteensä	601 845	664 707	653 932	716 172	100,0 %	62 241	9,5 %	723 729	726 810
Operointikustannukset	470 579	492 460	482 321	496 552	69,3 %	14 231	3,0 %	503 566	508 988
Infrakustannukset	68 607	99 245	99 245	135 605	18,9 %	36 360	36,6 %	135 800	137 031
Yleiskustannukset	62 659	73 002	72 366	84 016	11,7 %	11 650	16,1 %	84 363	80 792
Kuntaosuuksiin kohdistetut tulot yhteensä	324 031	337 379	339 850	359 183	100,0 %	19 333	5,7 %	362 417	365 290
Lipputulot	306 957	321 980	324 640	343 979	95,8 %	19 339	6,0 %	347 419	350 894
Valtion suurten kaupunkiseutujen jl-tuki	4 700	4 700	4 700	4 700	1,3 %		0,0 %	4 700	4 700
Yleiskustannuksiin kohdistetut tulot	12 374	10 699	10 510	10 504	2,9 %	-6	-0,1 %	10 298	9 696
Kuntien kumulatiiviset yli-/alijäämät yhteensä[1)]	-21 139	17 461	4 214	14 218				14 218	14 218
Laskutettavat kuntaosuudet yhteensä	**298 953**	**309 867**	**309 867**	**342 771**		**32 904**	**10,6 %**	**347 094**	**347 302**

[1)] Suunniteltu kumulatiivisten ylijäämien käyttö ilmaistu ilman etumerkkiä. Kun ylijäämiä on jäänyt käyttämättä (tilinpäätös ja ennuste) ja HSL:n tilikauden tulos on ollut ylijäämäinen, on luku miinusmerkkinen.

Selvitys kuntaosuuksien muodostumisesta jäsenkunnittain vuosina 2017–2019 on sivuilla 50-58.

5.2.2 Toimintamenot

HSL:n toimintamenot vuonna 2017 ovat yhteensä 696,2 milj. euroa. Toimintamenot kasvavat vuoden 2016 ennusteesta 52,5 milj. euroa (8,1 %). Vuonna 2018 toimintamenojen arvioidaan olevat 702,0 milj. euroa ja 706,9 milj. euroa vuonna 2019.

	2015	TA2016	ENN2016	TAE2017	TAE2018	TAE2019
Muut kulut	3 272	3 123	3 223	3 476	3 476	3 476
Vuokrakulut	3 391	4 525	3 868	5 319	5 434	4 769
Aineet ja tarvikkeet	1 289	1 726	1 753	1 065	1 047	961
Henkilöstökulut	19 847	19 743	19 707	20 647	20 647	20 647
Muut palvelujen ostot	26 253	33 341	33 633	34 185	32 960	31 962
Infrakulut	68 607	99 245	99 245	135 605	135 800	137 031
Operointikulut	470 579	492 460	482 321	495 906	502 646	508 068

Kuva 9: Toimintamenojen kehitys 2015–2019

Palveluiden ostomenot
Palveluiden ostomenot vuonna 2017 ovat yhteensä 665,7 milj. euroa, 95,6 % HSL:n toimintamenoista.

Joukkoliikenteen operointikustannukset
Joukkoliikenteen operointikustannukset ovat 495,9 milj. euroa, 71,2 % HSL:n toimintamenoista. Kuntaosuuksissa joukkoliikenteen operointikustannuksiin sisältyy lisäksi sähköbussien hankinnan nettokustannuksia 0,8 milj. euroa. Joukkoliikenteen kustannustason arvioidaan nousevan keskimäärin 1,2 % edellisvuoden tasosta.

Bussiliikenteen menot vuonna 2017 ovat yhteensä 307,1 milj. euroa (sis. sähköbussien hankinnan nettokustannuksia 0,8 milj. euroa). Bussiliikenteen menot sisältävät 1,7 milj. euron ympäristöbonusvarauksen. Vuonna 2017 bussiliikenteen kustannustason arvioidaan nousevan 1,8 %. Vuonna 2017 bussiliikenteen kustannuksia alentaa Länsimetro ja sen myötä liityntäliikenne metroasemille.

Vuonna 2018 bussiliikenteen menoiksi yhteensä arvioidaan 311,4 milj. euroa ja 313,4 milj. euroa vuonna 2019.

Junaliikenteen kustannusten arvioidaan vuonna 2017 olevan yhteensä 88,7 milj. euroa ml. Junakalustoyhtiön vuokrat Sm5-kalustosta. Vuonna 2017 junaliikenteen kustannustason arvioidaan nousevan 1,15 %. Vuonna 2017 menot kasvavat uuden Sm5-kaluston käyttöönoton vuoksi. Lisäksi vuonna 2016 tehtyjen Rantaradan muutosten vaikutus kohdistuu koko vuodelle. Uudessa VR-sopimuksessa säästöt kasvavat asteittain, vuonna 2018 konduktööritoiminnan säästöt ovat toteutuneet täysimääräisesti ja myös vanha VR:n kalusto on poistunut kokonaan sopimuksen korvauksista. Vuonna 2018 junaliikenteen kustannuksiksi arvioidaan 87,6 milj. euroa sekä vuonna 2019 89,5 milj. euroa.

Raitioliikenteen kustannusten arvioidaan vuonna 2017 olevan 54,1 milj. euroa. Raitioliikenteessä kustannustason muutokseksi on arvioitu -0,14 %. Kustannuksiksi arvioidaan 57,3 milj. euroa vuonna 2018 ja 58,6 milj. euroa vuonna 2019. Vuonna 2017 kustannukset nousevat uuden kaluston pääomakustannusten johdosta. Uusia Artic-raitiovaunuja on toimitettu 32 kappaletta vuoden 2017 loppuun mennessä. Artic-raitiovaunuja on tilattu kaikkiaan 40.

Metroliikenteen kustannusten arvioidaan olevan 42,7 milj. euroa vuonna 2017. Metroliikenteessä kustannustason muutokseksi on arvioitu -0,96 %. Vuonna 2018 kustannuksiksi arvioidaan 43,0 milj. euroa ja 43,0 milj. euroa vuonna 2019. Vuonna 2017 kustannukset nousevat uuden metrokaluston ja Länsimetron myötä. Metron viikonloppuöiden yöliikennekokeilu lopetettiin vuonna 2014. Taloussuunnitelma ei sisällä yöliikenteen kustannuksia vuosina 2017–2019.

Lauttaliikenteen kustannusten arvioidaan vuonna 2017 olevan 4,1 milj. euroa ja pysyvän samalla tasolla suunnitelmavuosina 2018–2019. Lauttaliikenteessä kustannustason nousuksi on arvioitu 1,1 %.

Joukkoliikenteen infrakorvaukset
Kunnille joukkoliikenteen infrasta maksettava käyttökorvaus vuonna 2017 on 135,6 milj. euroa. Inframenot sisältävät kustannukset Helsingiltä 85,2 milj. euroa, Espoolta 39,4 milj. euroa, Vantaalta 10,9 milj. euroa, Keravalta 0,07 milj. euroa sekä Kirkkonummelta 0,03 milj. euroa.

Inframenoihin sisältyy 50 % pääoman poistoista ja koroista sekä hallinto- ja ylläpitokulut täysimääräisinä. Pääomakorvauksen laskentaperusteena on ennen vuotta 2010 käyttöönotetun infran osalta käytetty omaisuuden tarkistettua käypää arvoa. Uuden infran osalta laskentaperusteena on hankintahinta, johon on lisätty 5 % rakennusaikainen korko. Pääomalle laskettavan koron osalta on laskennallisena korkona käytetty infrasopimuksen mukaista viittä prosenttia. Korkojen osuus infrakustannuksista on 44,3 milj. euroa vuonna 2017.

HSL:n ja sen jäsenkuntien välinen sopimus joukkoliikenneinfran kustannusten korvaamisesta on ollut voimassa vuodesta 2010. Sopimuksen 8.2. -kohdan mukaan vuonna 2012 tai sen jälkeen käyttöön otettavien, merkittävien joukkoliikenneinvestointien aiheuttamien infrakulujen kohdistamisesta sovitaan kokonaan erikseen. Tällaisia uusia, merkittäviä joukkoliikenneinvestointeja ovat ainakin Länsimetro ja Kehärata. Talous- ja toimintasuunnitelmassa infrakustannusten jaossa on sovellettu Kehäradan ja Länsimetron osalta 27.5.2015 hyväksytyn sopimuksen periaatteita. Vantaan infrasopimuksen mukaisesti on Kehäradan käyttöönoton aiheuttamasta kertaseutulipputulojen kasvusta kohdistettu Vantaalle suoraan 3,0 milj. euroa vuonna 2017.

Vuonna 2018 infrakuluja arvioidaan maksettavan yhteensä 135,8 milj. euroa ja vuonna 2019 yhteensä 137,0 milj. euroa.

Muut palvelujen ostot

Muiden kuin operointipalvelujen ja infrapalvelujen ostoihin käytetään 34,2 milj. euroa vuonna 2017. Muihin palvelujen ostoon käytetään 33,0 milj. euroa vuonna 2018 ja 32,0 milj. euroa vuonna 2019.

Vuosina 2017-2018 lisäkustannuksia aiheuttaa LIJ-hankkeen valmistuminen ja uuden sekä vanhan matkalippujärjestelmän rinnakkaiskäyttö. ICT-kustannuksia kasvattavat lisäksi siirtymäajalla LIJ-hankkeen mukanaan tuomat uudet palvelut ja erityisesti informaatiojärjestelmien kehittyminen. TTS-kaudella jälleenmyyjille maksettavien lipunmyyntipalkkioiden oletetaan vähitellen laskevan noin 1,0 M€ vuodesta 2017 vuoteen 2019, kun uusi lipunmyynnin itsepalvelukanavia on otettu käyttöön.

x 1 000 €	TP2015	TA2016	ENN2016	TAE2017	Ero TAE2017/ENN2016		TAE2018	TAE2019
ITC-palvelut	7 108	11 117	11 120	11 570	450	4,1 %	11 070	11 058
Lipunmyyntipalkkiot	6 825	6 600	6 800	6 820	20	0,3 %	6 319	5 819
Asiantuntijapalvelut	3 156	4 788	4 789	4 923	134	2,8 %	5 045	4 267
Laitteiden huoltopalvelut	2 236	3 750	3 753	3 530	-223	-5,9 %	3 530	3 530
Ilmoitukset ja markkinointi	1 857	1 575	1 592	1 921	329	20,7 %	1 721	1 822
Staattisen informaation hoitopalv	1 294	1 380	1 380	1 370	-10	-0,7 %	1 270	1 270
Painatukset	800	635	635	665	30	4,8 %	569	469
Vartiointipalvelut	400	544	544	751	207	38,1 %	751	911
Muut palvelut	2 577	2 952	3 021	2 634	-387	-12,8 %	2 685	2 816
Muiden palveluiden ostot yht.	**26 253**	**33 341**	**33 633**	34 185	552	1,6 %	**32 960**	**31 962**

Henkilöstömenot

Henkilöstömenot ovat 20,6 milj. euroa, joka on 3,0 % toimintamenoista. Edellisvuoden ennusteesta henkilöstömenot kasvavat 0,9 milj. eurolla (4,8 %). Palkat ja palkkiot ovat yhteensä 16,5 milj. euroa. Eläkemenoihin ja muihin sivukuluihin on varattu yhteensä 4,1 milj. euroa. Henkilöstömenot eivät sisällä varausta mahdollisen tulospalkkion maksamiseen.

Henkilöstömenoissa on varauduttu noin 382 henkilötyövuoden työpanokseen. LIJ-hankkeessa tarvitaan vielä osan vuotta 2017 ylimääräisiä suunnitteluresursseja. Vuosille 2018–2019 henkilöstömenot on budjetoitu vuoden 2017 tasoon.

Muut kulut
Aineisiin, tarvikkeisiin ja tavaroihin on vuodelle 2017 varattu 1,1 milj. euroa. Varaus on 0,7 milj. euroa edellisvuoden ennustetta pienempi, koska uusien matkakorttien hankinta on ajoitettu vuoteen 2016. Vuoden 2018 varaus on 1,0 milj. euroa ja vuoden 2019 varaus 1,0 milj. euroa.

Vuokramenot vuonna 2017 ovat 5,3 milj. euroa. Vuokramenot sisältävät HSL:n toimitilojen vuokrakustannusten lisäksi sähköbusseista maksettavia leasing-vuokria 1,5 milj. euroa, kuljettajien sosiaalitiloista maksettavia vuokria 2,1 milj. euroa sekä VR:lle maksettavia vuokria matkakorttilaitteista 0,2 milj. euroa. Vuoden 2018 varaus on 5,4 milj. euroa ja vuoden 2019 varaus 4,8 milj. euroa.

Muut menot vuonna 2017 ovat 3,1 milj. euroa. Muihin menoihin sisältyvät tarkastusmaksujen luottotappiot ja luottotappiovaraukset, joita arvioidaan kirjattavan vuosittain yhteensä 2,5 milj. euroa. Vuodelle 2018-2019 varaus muihin menoihin on 3,5 milj. euroa molemmille vuosille.

Toimintakatteen vuonna 2017 arvioidaan olevan 6,2 milj. euroa ylijäämäinen ja se riittää kattamaan rahoitusmenot, joita arvioidaan olevan 0,2 milj. euroa.

Rahoitustulot ja -menot
HSL rahoittaa investointinsa tarvittaessa lainanotolla rahoituslaitoksilta. HSL on toistaiseksi ollut velaton eikä talousarviolainaa tarvinne nostaa myöskään vuonna 2016.

Uusiin investointeihin on budjetoitu vuodelle 2017 varaus talousarviolainaan 20,0 milj. euroa, 10 milj. euroa vuodelle 2018 ja 5 milj. euroa vuodelle 2019, jolloin lainakanta vuoden 2019 lopussa olisi noin 31,0 milj. euroa. Lainakorkona laskennassa on käytetty 1,5 %.

Rahoituskuluihin kirjataan myös jäsenkunnille maksettavat ylijäämien korot ja rahoitustuloihin vastaavasti alijäämistä perittävät korkotulot.

Rahoituksen nettomenojen vuonna 2017 arvioidaan olevan 0,2 milj. euroa ja kasvavan vuosina 2018 ja 2019 siten, että varaus on 0,5 milj. euroa vuodelle 2018 ja 0,5 milj. euroa vuodelle 2019.

Vuosikate rahoituserien jälkeen on 6,0 milj. euroa ylijäämäinen, eikä se riitä kattamaan suunnitelman mukaisia poistoja.

Suunnitelmapoistot vuonna 2017 ovat 20,2 milj. euroa ja ne kasvavat edellisvuoden ennusteeseen verrattuna 10,2 milj. eurolla (102,4 %). Suunnitelmapoistot kasvat, kun LIJ-hanke valmistuu ja uusitut ohjelmistot ja laitteet ovat kokonaisuudessaan käytössä vuoden 2017 alusta lähtien. Varaus poistoihin on 21,9 milj. euroa vuodelle 2018 ja 20,0 milj. euroa vuodelle 2019.

Tilikauden 2017 alijäämäksi arvioidaan 14,2 milj. euroa ja se voidaan kattaa edellisvuosien ylijäämästä. Alijäämä katetaan taseeseen jäsenkunnille kertyneestä kumulatiivisesta ylijäämästä, joka otetaan huomioon talous- ja toimintasuunnitelmavuosien kuntaosuuksissa jäsenkuntien kuntaosuuksia (ja HSL:n toimintatuloja) vähentävänä eränä.

5.3 Kuntakohtaisen yli-/alijäämän käyttö

HSL:n tilinpäätöksen osoittama kuntakohtainen yli-/alijäämä kuluvan vuoden talousarviossa arvioitu käyttö huomioiden otetaan huomioon seuraavien vuosien talousarvioissa kuntaosuuksia vähentävänä tai lisäävänä eränä.

Kuntaosuuksissa on käytettävissä kumulatiivisia ylijäämiä talousarviossa 2016 käyttöarvio huomioiden yhteensä 42,7 milj. euroa, joka on taloussuunnitelmassa jaettu tasaisesti kolmelle tulevalle vuodelle 2017–2019 siten, että kunkin vuoden huomioon otettava ylijäämät ovat yhteensä 14,2 milj. euroa.

x 1 000 €	**Kumulat. yli-/alijäämä 31.12.2015**	**Käyttö TA2016**	**Kumulat. yli-/alijäämä arvio 31.12.2016**	**Alustava TTS 2017-2019 3 vuodelle jaettuna**
Espoo	13 685	4 843	8 842	2 947
Helsinki	22 526	5 754	16 772	5 591
Kauniainen	572	151	421	140
Kerava	1 643	515	1 128	376
Kirkkonummi	984	114	870	290
Sipoo	553	23	530	177
Vantaa	20 153	6 061	14 092	4 697
Yhteensä	**60 117**	**17 461**	**42 656**	**14 218**

Jäsenkunnille maksetaan korkoa kuntakohtaisesta ylijäämästä ja laskutetaan korkoa kuntakohtaisesta alijäämästä. Koron laskentaperusteena on kunkin tilinpäätösvuoden ensimmäisen ja viimeisen päivän kuntakohtaisen kumulatiivisen yli/alijäämän keskiarvo. Korkona käytetään tilinpäätösvuoden ensimmäisen päivän vuoden euribor-korkoa. Koron määräytymispäivä on kunkin tilinpäätösvuoden ensimmäinen pankkipäivä ja maksupäivä tilinpäätösvuotta seuraavan vuoden kesäkuun 30. päivä. Korko kuntakohtaiselle yli-/alijäämälle sisältyy toiminta- ja taloussuunnitelmaan.

5.4 Peruspääoma

HSL:n peruspääoma on 1.1.2016 yhteensä 9,230 milj. euroa, joka jakaantuu jäsenkunnille seuraavasti: Helsinki 4,798 milj. euroa, Espoo 2,010 milj. euroa, Vantaa 1,625 milj. euroa, Kirkkonummi 0,300 milj. euroa, Kerava 0,278 milj. euroa, Sipoo 0,148 milj. euroa ja Kauniainen 0,071 milj. euroa.

Peruspääomaosuuksiin ei esitetä muutoksia suunnitelmakaudella. Peruspääomalle ei esitetä maksettavaksi korkoa.

5.5 Investoinnit

HSL:n investointimenot ovat 18,9 milj. euroa vuonna 2017, 8,7 milj. euroa vuonna 2018 ja 5,6 milj. euroa vuonna 2019.

Suunnitelmakauden merkittävin investointi on LIJ-hanke, jonka valmistuminen ajoittuu suunnitelmakauden alkuun. LIJ-hankkeen investointeihin on budjetoitu käytettäväksi suunnitelmakaudella 2017-

2019 vielä noin 13,5 milj. euroa. Määrärahavaraus on 10,6 milj. euroa vuodelle 2017, 2,8 milj. euroa vuodelle 2018 ja 0,1 milj. euroa vuodelle 2019.

Matkustajainformaatiolaitteisiin ja -järjestelmiin (mm. Uusi reittiopas & Digitransit, sähköiset TFT- ja patterinäytöt) on varattu suunnitelmakaudelle 7,1 milj. euroa, josta 2,8 milj. euroa vuodelle 2017, 2,2 milj. euroa vuodelle 2018 ja 2,1 milj. euroa vuodelle 2019.

Toimiala-IT:n kehityshankkeisiin on varattu suunnitelmakaudelle 3,6 milj. euroa. Merkittävimpiä yksittäisiä kehittämishankkeita ovat joukkoliikennerekisterin (JORE) kehittäminen, johon on varattu suunnitelmakaudella 0,9 milj. euroa ja matkustajalaskentalaitteiden hankinta, johon on varattu suunnitelmakaudella yhteensä 0,6 milj. euroa sekä toimiala-IT:n yleinen kehittäminen, johon on varattu 0,8 milj. euroa.

Asiakassovellusten kehittämiseen on varattu suunnitelmakaudelle yhteensä 1,8 milj. euroa, joka sisältää asiakasohjelmaan, CRM-järjestelmään ja verkkopalveluiden kehittämiseen varatut määrärahat.

Muihin ICT-investointeihin on varattu suunnitelmakaudelle 7,2 milj. euroa. Muissa investoinneissa on varauduttu suunnitelmakaudella 5,5 milj. eurolla lippujärjestelmän laitehankintoihin ja kehittämiseen, 1,4 milj. eurolla muihin IT-investointeihin (mm. talous- ja henkilöstöhallinnon järjestelmien päivittäminen) sekä 0,3 milj. eurolla HSL:n toimitilojen remontointimenoihin.

Suunnitelman mukaiset poistot
Investoinnit realisoituvat kuntaosuuksiin suunnitelman mukaisten poistojen kautta. Talousarviossa poistot ovat yhteensä 20,2 milj. euroa vuonna 2017, 21,9 milj. euroa vuonna 2018 ja 20,0 milj. euroa vuonna 2019. Poistot sisältyvät kuntaosuuslaskennassa yleiskustannuksiin.

LIJ2014-hankkeen työn osuuksista aloitettiin poistot hankkeen määrittelyvaiheen päätyttyä 1.7.2013 alkaen. Uusi lippu- ja informaatiojärjestelmä otetaan käyttöön vaiheittain. Tämän hetken suunnitelmien mukaan uusi järjestelmä on kokonaisuudessaan tuotantokäytössä loppuvuonna 2016, jolloin koko hankkeet poistot on laskettu alkavaksi täysimääräisinä 1.1.2017 alkaen. Poistoajat ovat HSL:n hyväksytyn poistosuunnitelman mukaiset. Poistoajat ovat LIJ-hankkeen osalta pääosin 8 vuotta (laitteet ja muut aineelliset hankinnat) tai 5 vuotta (ohjelmat ja muut aineettomat hankinnat). Poistomenetelmänä on tasapoisto.

Tuloslaskelma 2015 - 2019

x 1 000 €	TP 2015	TA 2016	ENN. [1] 2016	TAE 2017	ERO TAE017/ENN2016 €	ERO TAE017/ENN2016 %	TAE 2018	ERO TAE2018/TAE2017 €	ERO TAE2018/TAE2017 %	TAE 2019	ERO TAE2019/TAE2018 €	ERO TAE2019/TAE2018 %
Toimintatuotot	**622 920**	**647 186**	**649 657**	**702 418**	**52 760**	**8,1 %**	**710 198**	**7 781**	**1,1 %**	**713 280**	**3 082**	**0,4 %**
Myyntituotot	**307 725**	**322 680**	**325 340**	**344 729**	**19 389**	**6,0 %**	**348 169**	**3 440**	**1,0 %**	**351 644**	**3 475**	**1,0 %**
Seutuliikenteen lipputulot	114 934	122 142	122 700	129 668	6 968	5,7 %	130 965	1 297	1,0 %	132 275	1 310	1,0 %
Lähiseutuliikenteen lipputulot (LS 2)	2 836	2 888	3 550	3 460	-90	-2,5 %	3 494	34	1,0 %	3 529	35	1,0 %
Lähiseutuliikenteen lipputulot (LS 3)	14 133	14 786	14 200	15 106	906	6,4 %	15 257	151	1,0 %	15 409	152	1,0 %
Helsingin sisäiset lipputulot	147 622	153 872	155 700	165 540	9 840	6,3 %	167 195	1 655	1,0 %	168 867	1 672	1,0 %
Espoon sisäiset lipputulot	15 136	15 771	16 000	16 890	890	5,6 %	17 059	169	1,0 %	17 230	171	1,0 %
Kauniaisten sisäiset lipputulot[2]	5											
Vantaan sisäiset lipputulot	10 487	11 042	11 000	11 758	758	6,9 %	11 876	118	1,0 %	11 995	119	1,0 %
Keravan ja Sipoon sisäiset lipputulot	681	736	750	790	40	5,3 %	798	8	1,0 %	806	8	1,0 %
Kirkkonummen sisäiset lipputulot	614	743	740	767	27	3,6 %	775	8	1,0 %	783	8	1,0 %
Kutsuplus-lipputulot	508											
Lipputulot yhteensä	**306 957**	**321 980**	**324 640**	**343 979**	**19 339**	**6,0 %**	**347 419**	**3 440**	**1,0 %**	**350 894**	**3 475**	**1,0 %**
Muut myyntituotot yhteensä	**768**	**700**	**700**	**750**	**50**	**7,1 %**	**750**		**0,0 %**	**750**		**0,0 %**
Korvaukset kunnilta	**298 953**	**309 867**	**309 867**	**342 771**	**32 904**	**10,6 %**	**347 094**	**4 323**	**1,3 %**	**347 302**	**208**	**0,1 %**
Muut myyntitulot	**919**	**1 000**	**1 000**	**919**	**-81**	**-8,1 %**	**919**		**0,0 %**	**919**		**0,0 %**
Tuet ja avustukset	**6 035**	**5 514**	**5 341**	**6 082**	**741**	**13,9 %**	**6 076**	**-6**	**-0,1 %**	**5 491**	**-585**	**-9,6 %**
Vuokratuotot	**2 864**	**2 303**	**2 257**	**2 335**	**78**	**3,5 %**	**2 354**	**18**	**0,8 %**	**2 303**	**-51**	**-2,2 %**
Muut toimintatuotot	**6 424**	**5 822**	**5 852**	**5 581**	**-271**	**-4,6 %**	**5 586**	**5**	**0,1 %**	**5 621**	**34**	**0,6 %**
Toimintakulut	**-593 239**	**-654 162**	**-643 751**	**-696 204**	**-52 453**	**8,1 %**	**-702 011**	**-5 808**	**0,8 %**	**-706 915**	**-4 903**	**0,7 %**
Henkilöstökulut	**-19 847**	**-19 743**	**-19 707**	**-20 647**	**-940**	**4,8 %**	**-20 647**		**0,0 %**	**-20 647**		**0,0 %**
Palvelujen ostot	**-565 439**	**-625 046**	**-615 199**	**-665 696**	**-50 497**	**8,2 %**	**-671 406**	**-5 710**	**0,9 %**	**-677 061**	**-5 654**	**0,8 %**
Bussiliikenteen operointikustannukset	-308 929	-312 650	-302 901	-306 251	-3 350	1,1 %	-310 572	-323 751	105,7 %	-312 920	-2 348	0,8 %
Junaliikenteen operointikustannukset	-79 777	-87 955	-87 955	-88 728	-773	0,9 %	-87 631	-88 292	99,5 %	-89 535	-1 904	2,2 %
Metroliikenteen operointikustannukset	-25 094	-33 871	-33 871	-42 704	-8 833	26,1 %	-43 017	-33 127	77,6 %	-42 953	64	-0,1 %
Raitioliikenteen operointikustannukset	-49 944	-52 320	-51 930	-54 132	-2 202	4,2 %	-57 335	-51 461	95,1 %	-58 569	-1 234	2,2 %
Lauttaliikenteen operointikustannukset	-3 408	-4 104	-4 104	-4 091	13	-0,3 %	-4 091	-3 956	96,7 %	-4 091		0,0 %
Kutsuplus -operointikustannukset	-3 427	-1 560	-1 560		1 560	-100,0 %						
Liikenteen operointikustannukset yhteensä	**-470 579**	**-492 460**	**-482 321**	**-495 906**	**-13 585**	**2,8 %**	**-502 646**	**-6 740**	**1,4 %**	**-508 068**	**-5 422**	**1,1 %**
Bussiliikenteen infrapalvelut	-3 773	-4 454	-4 454	-6 257	-1 803	40,5 %	-6 788	-531	8,5 %	-8 079	-1 291	19,0 %

LIITE 1: Tuloslaskelma

x 1 000 €	TP 2015	TA 2016	ENN. [1] 2016	TAE 2017	ERO TAE017/ENN2016 €	ERO TAE017/ENN2016 %	TAE 2018	ERO TAE2018/TAE2017 €	ERO TAE2018/TAE2017 %	TAE 2019	ERO TAE2019/TAE2018 €	ERO TAE2019/TAE2018 %
Junaliikenteen infrapalvelut	-8 167	-14 308	-14 308	-11 944	2 364	-16,5 %	-13 459	-1 515	12,7 %	-13 255	204	-1,5 %
Metroliikenteen infrapalvelut	-39 210	-61 955	-61 955	-96 113	-34 158	55,1 %	-92 528	3 585	-3,7 %	-91 886	642	-0,7 %
Raitioliikenteen infrapalvelut	-17 343	-18 168	-18 168	-20 917	-2 749	15,1 %	-22 601	-1 684	8,1 %	-23 394	-793	3,5 %
Lauttaliikenteen infrapalvelut	-114	-360	-360	-374	-14	3,9 %	-424	-50	13,4 %	-417	7	-1,7 %
Infrapalvelut yhteensä	**-68 607**	**-99 245**	**-99 245**	**-135 605**	**-36 360**	**36,6 %**	**-135 800**	**-195**	**0,1 %**	**-137 031**	**-1 231**	**0,9 %**
Muut palvelujen ostot yhteensä	**-26 253**	**-33 341**	**-33 633**	**-34 185**	**-552**	**1,6 %**	**-32 960**	**1 225**	**-3,6 %**	**-31 962**	**999**	**-3,0 %**
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	**-1 289**	**-1 726**	**-1 753**	**-1 065**	**688**	**-39,2 %**	**-1 047**	**18**	**-1,7 %**	**-961**	**86**	**-8,2 %**
Vuokrakulut	**-3 391**	**-4 525**	**-3 868**	**-5 319**	**-1 451**	**37,5 %**	**-5 434**	**-115**	**2,2 %**	**-4 769**	**666**	**-12,2 %**
Muut kulut	**-3 272**	**-3 123**	**-3 223**	**-3 476**	**-254**	**7,9 %**	**-3 476**		**0,0 %**	**-3 476**		**0,0 %**
Toimintakate	**29 681**	**-6 977**	**5 907**	**6 214**	**307**	**5,2 %**	**8 187**	**1 973**	**31,8 %**	**6 365**	**-1 822**	**-22,3 %**
Rahoitustuotot ja -kulut	**-148**	**-408**	**-145**	**-240**	**-95**	**65,5 %**	**-465**	**-225**	**93,8 %**	**-548**	**-83**	**17,7 %**
Vuosikate	**29 533**	**-7 384**	**5 762**	**5 974**	**212**	**3,7 %**	**7 722**	**1 748**	**29,3 %**	**5 818**	**-1 904**	**-24,7 %**
Poistot	**-8 394**	**-10 077**	**-9 976**	**-20 192**	**-10 216**	**102,4 %**	**-21 940**	**-1 748**	**8,7 %**	**-20 036**	**1 904**	**-8,7 %**
Tilikauden tulos	**21 139**	**-17 461**	**-4 214**	**-14 218**	**-10 004**	**237,4 %**	**-14 218**		**0,0 %**	**-14 218**		**0,0 %**
Tilikauden yli-/alijäämä	**21 139**	**-17 461**	**-4 214**	**-14 218**	**-10 004**	**237,4 %**	**-14 218**		**0,0 %**	**-14 218**		**0,0 %**
Tuloslaskelman tunnusluvut												
Toimintatuotot / Toimintakulut, %	105,0 %	98,9 %	100,9 %	100,9 %			101,2 %			100,9 %		
Toimintatuotot ilman kuntaosuuksia, 1 000 €	323 967	337 319	339 790	359 647			363 104			365 978		
- ilman kuntaosuuksia, %	54,6 %	51,6 %	52,8 %	51,7 %			51,7 %			51,8 %		
Toimintakate, %	4,8 %	-1,1 %	0,9 %	0,9 %			1,2 %			0,9 %		
Vuosikate, %	4,7 %	-1,1 %	0,9 %	0,9 %			1,1 %			0,8 %		
Vuosikate / Poistot, %	351,8 %	-73,3 %	57,8 %	29,6 %			35,2 %			29,0 %		

[1] Ennuste 2016: Osavuosikatsaus 1/2016

[2] Kauniaisten sisäisiä lippuja ei enää ole matkakorttijärjestelmässä, vaan liput on yhdistetty Espoon alueen lippuihin.

Rahoituslaskelma 2015 – 2019

1 000 €	TP2015	TA2016	ENN2016	TAE2017	TAE2018	TAE2019
Toiminnan rahavirta						
Vuosikate	29 533	-7 384	5 762	5 974	7 722	5 818
Satunnaiset erät	0	0	0	0	0	0
Tulorahoituksen korjauserät	-72	0	0	0	0	0
Investointien rahavirta						
Investointimenot	-16 677	-46 840	-41 755	-18 925	-8 715	-5 560
Rahoitusosuudet investointimenoihin						
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	178					
Toiminnan ja investointien rahavirta	**12 962**	**-54 224**	**-35 993**	**-12 951**	**-993**	**258**
Rahoituksen rahavirta						
Lainakannan muutokset						
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0	35 000	0	20 000	10 000	5 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	0	0	0	0	-1 000	-3 000
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0	0	0	0	0	0
Oman pääoman muutokset	0	0	0	0	0	0
Muut maksuvalmiuden muutokset	6 731	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000
Rahavarojen muutos	**19 693**	**-14 224**	**-30 993**	**12 049**	**13 007**	**7 258**
Rahavarat 31.12	79 352	48 359	48 359	60 407	73 414	80 672
Rahavarat 1.1	59 659	79 352	79 352	48 359	60 407	73 414
Investointien tulorahoitus %	177,1 %	-15,8 %	13,8 %	31,6 %	88,6 %	104,6 %
Kassan riittävyys, pv	48,8	27,0	27,4	31,7	38,2	41,7

Investoinnit 2015 - 2019

€	TP2015	TA 2016	Ennuste 2016	TAE 2017	TAE 2018	TAE 2019
Toimiala-IT	540 000	1 200 000	1 130 000	1 300 000	1 160 000	1 120 000
Asiakassovellukset	319 225	450 000	410 000	875 000	550 000	370 000
Matkakorttijärjestelmä	245 162	900 000	900 000	2 100 000	1 700 000	1 700 000
LIJ2014	13 989 260	40 840 000	35 900 000	10 620 000	2 815 000	100 000
Muut informaatiojärjestelmät	1 254 739	2 420 000	2 420 000	2 820 000	2 190 000	2 070 000
Muut ICT-investoinnit	328 775	930 000	895 000	1 060 000	200 000	100 000
Muut yhteiset hankinnat	0	100 000	100 000	150 000	100 000	100 000
Investointimenot yhteensä	**16 677 161**	**46 840 000**	**41 755 000**	**18 925 000**	**8 715 000**	**5 560 000**

Kuntaosuudet 2017

Huom. subventioprosentin laskennassa ei ole huomioitu edellisten vuosien yli-/alijäämiä.

A. Kustannukset kunnittain

Operointikustannukset	Helsinki	Espoo	Kauniainen	Vantaa	Kerava	Kirkkonummi	Sipoo	Yhteensä
- Yhteensä ilman ymp.bonus	280,165	101,179	1,994	85,946	9,475	12,288	3,958	495,005
- Ympäristöbonus	0,912	0,402	0,005	0,315	0,015	0,033	0,018	1,700
Yhteensä	281,077	101,581	1,999	86,261	9,490	12,321	3,976	496,705
%-jakautuma	56,6 %	20,5 %	0,4 %	17,4 %	1,9 %	2,5 %	0,8 %	100,0 %

Yleiskustannukset	Helsinki	Espoo	Kauniainen	Vantaa	Kerava	Kirkkonummi	Sipoo	Yhteensä
	47,016	14,665	0,236	9,435	0,866	0,914	0,226	73,358
Yhteensä	47,016	14,665	0,236	9,435	0,866	0,914	0,226	73,358
%-jakautuma	64,1 %	20,0 %	0,3 %	12,9 %	1,2 %	1,2 %	0,3 %	100,0 %

Infrakustannukset	Helsinki	Espoo	Kauniainen	Vantaa	Kerava	Kirkkonummi	Sipoo	Yhteensä
	83,608	35,787	0,247	13,041	0,950	1,595	0,377	135,605
Yhteensä	83,608	35,787	0,247	13,041	0,950	1,595	0,377	135,605
%-jakautuma	61,7 %	26,4 %	0,2 %	9,6 %	0,7 %	1,2 %	0,3 %	100,0 %

Kustannukset yhteensä	Helsinki	Espoo	Kauniainen	Vantaa	Kerava	Kirkkonummi	Sipoo	Yhteensä
	410,789	151,631	2,477	108,422	11,291	14,797	4,561	703,968
- Ympäristöbonus	0,912	0,402	0,005	0,315	0,015	0,033	0,018	1,700
Yhteensä	411,701	152,033	2,482	108,737	11,306	14,830	4,579	705,668
%-jakautuma	58,3 %	21,5 %	0,4 %	15,4 %	1,6 %	2,1 %	0,6 %	100,0 %

B. Lipputulot kunnittain

	Helsinki	Espoo	Kauniainen	Vantaa	Kerava	Kirkkonummi	Sipoo	Yhteensä
	203,678	69,165	1,689	54,255	6,960	6,591	1,641	343,979
Yhteensä	203,678	69,165	1,689	54,255	6,960	6,591	1,641	343,979
%-jakautuma	59,2 %	20,1 %	0,5 %	15,8 %	2,0 %	1,9 %	0,5 %	100,0 %

C. Kuntaosuudet ennen aikaisempien vuosien ylijäämää, valtionapuja ja muita tukia

	Helsinki	Espoo	Kauniainen	Vantaa	Kerava	Kirkkonummi	Sipoo	Yhteensä
	207,111	82,466	0,788	54,167	4,331	8,206	2,920	359,989
- Ympäristöbonus	0,912	0,402	0,005	0,315	0,015	0,033	0,018	1,700
Yhteensä	208,023	82,868	0,793	54,482	4,346	8,239	2,938	361,689
%-jakautuma	57,5 %	22,9 %	0,2 %	15,1 %	1,2 %	2,3 %	0,8 %	100,0 %

Kuntaosuudesta tehtävät vähennykset

	Helsinki	Espoo	Kauniainen	Vantaa	Kerava	Kirkkonummi	Sipoo	Yhteensä
- ed. vuosien yli-/alijäämä	5,591	2,947	0,140	4,697	0,376	0,290	0,177	14,218
- suurten kaupunkien tuki	2,433	1,041	0,037	0,826	0,138	0,150	0,075	4,700
- muut tuet	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Yhteensä	8,024	3,988	0,177	5,523	0,514	0,440	0,252	18,918
%-jakautuma	42,4 %	21,1 %	0,9 %	29,2 %	2,7 %	2,3 %	1,3 %	100,0 %

D. Kuntaosuudet vähennysten jälkeen

	Helsinki	Espoo	Kauniainen	Vantaa	Kerava	Kirkkonummi	Sipoo	Yhteensä
	199,999	78,880	0,616	48,959	3,832	7,799	2,686	342,771
Yhteensä	199,999	78,880	0,616	48,959	3,832	7,799	2,686	342,771
%-jakautuma	58,3 %	23,0 %	0,2 %	14,3 %	1,1 %	2,3 %	0,8 %	100,0 %

Subventio% kunnittain	Helsinki	Espoo	Kauniainen	Vantaa	Kerava	Kirkkonummi	Sipoo	Yhteensä
- Yhteensä	48,6 %	51,9 %	24,8 %	45,0 %	33,9 %	52,6 %	58,7 %	48,6 %

Vertailu kuntaosuudet 2017 TA ja 2016 TA ilman Kutsuplussaa, ennen vähennyksiä

	Helsinki	Espoo	Kauniainen	Vantaa	Kerava	Kirkkonummi	Sipoo	Yhteensä
2017 TA	208,023	82,868	0,793	54,482	4,346	8,239	2,938	361,689
2016 TA	203,558	59,673	0,849	52,527	4,332	7,952	3,137	332,028
Erotus, 2017 TA - 2016 TA	4,465	23,195	-0,056	1,955	0,014	0,287	-0,199	29,661

Kuntaosuudesta tehtävät vähennykset 2017 TA ja 2016 TA

	Helsinki	Espoo	Kauniainen	Vantaa	Kerava	Kirkkonummi	Sipoo	Yhteensä
2017 TA	8,024	3,988	0,177	5,523	0,514	0,440	0,252	18,918
2016 TA	8,187	5,884	0,188	6,887	0,653	0,264	0,098	22,161

Kuntaosuudet vähennysten jälkeen ilman Kutsuplussaa

	Helsinki	Espoo	Kauniainen	Vantaa	Kerava	Kirkkonummi	Sipoo	Yhteensä
2017 TA	199,999	78,880	0,616	48,959	3,832	7,799	2,686	342,771
2016 TA ilman Kutsuplus	195,371	53,789	0,661	45,640	3,679	7,688	3,039	309,867
Erotus, 2017 TA - 2016 TA	4,628	25,091	-0,045	3,319	0,153	0,111	-0,353	32,904

Kuntaosuus ilman ed. vuosien yli- /alijäämää

	Helsinki	Espoo	Kauniainen	Vantaa	Kerava	Kirkkonummi	Sipoo	Yhteensä
2017 TA	205,590	81,827	0,756	53,656	4,208	8,089	2,863	356,989
Subventio% kunnittain	49,9 %	53,8 %	30,5 %	49,3 %	37,2 %	54,5 %	62,5 %	50,6 %

Kuntaosuudet 2018

Huom1. subventioprosentin laskennassa ei ole huomioitu edellisten vuosien yli-/alijäämiä.
Huom2. vuoden 2018 kuntaosuudet perustuvat vuoden 2017 hintatasoon ja vuoden 2017 lipunhintoihin (lippujen hintojen korotustarve vuodelle 2018 ei siis mukana laskelmassa).

A. Kustannukset kunnittain

Operointikustannukset	Helsinki	Espoo	Kauniainen	Vantaa	Kerava	Kirkkonummi	Sipoo	Yhteensä
- Yhteensä ilman ymp.bonus	286,625	101,428	1,991	86,110	9,431	12,247	3,962	501,794
- Ympäristöbonus	0,920	0,397	0,005	0,313	0,015	0,033	0,017	1,700
Yhteensä	287,545	101,825	1,996	86,423	9,446	12,280	3,979	503,494
%-jakautuma	57,1 %	20,2 %	0,4 %	17,2 %	1,9 %	2,4 %	0,8 %	100,0 %

Yleiskustannukset	Helsinki	Espoo	Kauniainen	Vantaa	Kerava	Kirkkonummi	Sipoo	Yhteensä
	47,518	14,821	0,238	9,535	0,873	0,924	0,228	74,137
Yhteensä	47,518	14,821	0,238	9,535	0,873	0,924	0,228	74,137
%-jakautuma	64,1 %	20,0 %	0,3 %	12,9 %	1,2 %	1,2 %	0,3 %	100,0 %

Infrakustannukset	Helsinki	Espoo	Kauniainen	Vantaa	Kerava	Kirkkonummi	Sipoo	Yhteensä
	83,449	35,475	0,254	13,525	1,033	1,685	0,379	135,800
Yhteensä	83,449	35,475	0,254	13,525	1,033	1,685	0,379	135,800
%-jakautuma	61,4 %	26,1 %	0,2 %	10,0 %	0,8 %	1,2 %	0,3 %	100,0 %

Kustannukset yhteensä	Helsinki	Espoo	Kauniainen	Vantaa	Kerava	Kirkkonummi	Sipoo	Yhteensä
	417,592	151,724	2,483	109,170	11,337	14,856	4,569	711,731
- Ympäristöbonus	0,920	0,397	0,005	0,313	0,015	0,033	0,017	1,700
Yhteensä	418,512	152,121	2,488	109,483	11,352	14,889	4,586	713,431
%-jakautuma	58,7 %	21,3 %	0,3 %	15,3 %	1,6 %	2,1 %	0,6 %	100,0 %

B. Lipputulot kunnittain

	Helsinki	Espoo	Kauniainen	Vantaa	Kerava	Kirkkonummi	Sipoo	Yhteensä
	205,722	69,870	1,706	54,775	7,030	6,657	1,659	347,419
Yhteensä	205,722	69,870	1,706	54,775	7,030	6,657	1,659	347,419
%-jakautuma	59,2 %	20,1 %	0,5 %	15,8 %	2,0 %	1,9 %	0,5 %	100,0 %

C. Kuntaosuudet ennen aikaisempien vuosien ylijäämää, valtionapuja ja muita tukia

	Helsinki	Espoo	Kauniainen	Vantaa	Kerava	Kirkkonummi	Sipoo	Yhteensä
	211,870	81,854	0,777	54,395	4,307	8,199	2,910	364,312
- Ympäristöbonus	0,920	0,397	0,005	0,313	0,015	0,033	0,017	1,700
Yhteensä	212,790	82,251	0,782	54,708	4,322	8,232	2,927	366,012
%-jakautuma	58,1 %	22,5 %	0,2 %	14,9 %	1,2 %	2,2 %	0,8 %	100,0 %

Kuntaosuudesta tehtävät vähennykset

	Helsinki	Espoo	Kauniainen	Vantaa	Kerava	Kirkkonummi	Sipoo	Yhteensä
- ed. vuosien yli-/alijäämä	5,591	2,947	0,140	4,697	0,376	0,290	0,177	14,218
- suurten kaupunkien tuki	2,433	1,041	0,037	0,826	0,138	0,150	0,075	4,700
- muut tuet	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Yhteensä	8,024	3,988	0,177	5,523	0,514	0,440	0,252	18,918
%-jakautuma	42,4 %	21,1 %	0,9 %	29,2 %	2,7 %	2,3 %	1,3 %	100,0 %

D. Kuntaosuudet vähennysten jälkeen

	Helsinki	Espoo	Kauniainen	Vantaa	Kerava	Kirkkonummi	Sipoo	Yhteensä
	204,766	78,263	0,605	49,185	3,808	7,792	2,675	347,094
Yhteensä	204,766	78,263	0,605	49,185	3,808	7,792	2,675	347,094
%-jakautuma	59,0 %	22,5 %	0,2 %	14,2 %	1,1 %	2,2 %	0,8 %	100,0 %

	Helsinki	Espoo	Kauniainen	Vantaa	Kerava	Kirkkonummi	Sipoo	Yhteensä
Subventio% kunnittain								
- Yhteensä	48,9 %	51,4 %	24,3 %	44,9 %	33,5 %	52,3 %	58,3 %	48,7 %

Vertailu kuntaosuudet 2018 TTS ja 2016 TA ilman Kutsuplussaa, ennen vähennyksiä

	Helsinki	Espoo	Kauniainen	Vantaa	Kerava	Kirkkonummi	Sipoo	Yhteensä
2018 TTS	212,790	82,251	0,782	54,708	4,322	8,232	2,927	366,012
2016 TA	203,558	59,673	0,849	52,527	4,332	7,952	3,137	332,028
Erotus, 2018 TTS - 2016 TA	9,232	22,578	-0,067	2,181	-0,010	0,280	-0,210	33,984

Kuntaosuudesta tehtävät vähennykset 2018 TTS ja 2016 TA

	Helsinki	Espoo	Kauniainen	Vantaa	Kerava	Kirkkonummi	Sipoo	Yhteensä
2018 TTS	8,024	3,988	0,177	5,523	0,514	0,440	0,252	18,918
2016 TA	8,187	5,884	0,188	6,887	0,653	0,264	0,098	22,161

Kuntaosuudet vähennysten jälkeen ilman Kutsuplussaa

	Helsinki	Espoo	Kauniainen	Vantaa	Kerava	Kirkkonummi	Sipoo	Yhteensä
2018 TTS	204,766	78,263	0,605	49,185	3,808	7,792	2,675	347,094
2016 TA ilman Kutsuplus	195,371	53,789	0,661	45,640	3,679	7,688	3,039	309,867
Erotus, 2018 TTS - 2016 TA	9,395	24,474	-0,056	3,545	0,129	0,104	-0,364	37,227

Kuntaosuus ilman ed. vuosien yli- /alijäämää

	Helsinki	Espoo	Kauniainen	Vantaa	Kerava	Kirkkonummi	Sipoo	Yhteensä
2018 TTS	210,357	81,210	0,745	53,882	4,184	8,082	2,852	361,312
Subventio% kunnittain	50,3 %	53,4 %	29,9 %	49,2 %	36,9 %	54,3 %	62,2 %	50,6 %

Kuntaosuudet 2019

Huom1. subventioprosentin laskennassa ei ole huomioitu edellisten vuosien yli-/alijäämiä.
Huom2. vuoden 2019 kuntaosuudet perustuvat vuoden 2017 hintatasoon ja vuoden 2017 lipunhintoihin (lippujen hintojen korotustarve vuodelle 2019 ei siis mukana laskelmassa).

A. Kustannukset kunnittain

Operointikustannukset	Helsinki	Espoo	Kauniainen	Vantaa	Kerava	Kirkkonummi	Sipoo	Yhteensä
- Yhteensä ilman ymp.bonus	289,558	101,997	2,019	87,300	9,579	12,391	3,980	506,824
- Ympäristöbonus	0,920	0,396	0,005	0,314	0,015	0,033	0,017	1,700
Yhteensä	290,478	102,393	2,024	87,614	9,594	12,424	3,997	508,524
%-jakautuma	57,1 %	20,1 %	0,4 %	17,2 %	1,9 %	2,4 %	0,8 %	100,0 %

Yleiskustannukset	Helsinki	Espoo	Kauniainen	Vantaa	Kerava	Kirkkonummi	Sipoo	Yhteensä
	45,862	14,306	0,230	9,205	0,843	0,892	0,221	71,559
Yhteensä	45,862	14,306	0,230	9,205	0,843	0,892	0,221	71,559
%-jakautuma	64,1 %	20,0 %	0,3 %	12,9 %	1,2 %	1,2 %	0,3 %	100,0 %

Infrakustannukset	Helsinki	Espoo	Kauniainen	Vantaa	Kerava	Kirkkonummi	Sipoo	Yhteensä
	84,285	35,939	0,261	13,467	1,023	1,679	0,377	137,031
Yhteensä	84,285	35,939	0,261	13,467	1,023	1,679	0,377	137,031
%-jakautuma	61,5 %	26,2 %	0,2 %	9,8 %	0,7 %	1,2 %	0,3 %	100,0 %

Kustannukset yhteensä	Helsinki	Espoo	Kauniainen	Vantaa	Kerava	Kirkkonummi	Sipoo	Yhteensä
	419,705	152,242	2,510	109,972	11,445	14,962	4,578	715,414
- Ympäristöbonus	0,920	0,396	0,005	0,314	0,015	0,033	0,017	1,700
Yhteensä	420,625	152,638	2,515	110,286	11,460	14,995	4,595	717,114
%-jakautuma	58,7 %	21,3 %	0,4 %	15,4 %	1,6 %	2,1 %	0,6 %	100,0 %

B. Lipputulot kunnittain

	Helsinki	Espoo	Kauniainen	Vantaa	Kerava	Kirkkonummi	Sipoo	Yhteensä
	207,787	70,583	1,724	55,301	7,099	6,724	1,676	350,894
Yhteensä	207,787	70,583	1,724	55,301	7,099	6,724	1,676	350,894
%-jakautuma	59,2 %	20,1 %	0,5 %	15,8 %	2,0 %	1,9 %	0,5 %	100,0 %

C. Kuntaosuudet ennen aikaisempien vuosien ylijäämää, valtionapuja ja muita tukia

	Helsinki	Espoo	Kauniainen	Vantaa	Kerava	Kirkkonummi	Sipoo	Yhteensä
	211,918	81,659	0,786	54,671	4,346	8,238	2,902	364,520
- Ympäristöbonus	0,920	0,396	0,005	0,314	0,015	0,033	0,017	1,700
Yhteensä	212,838	82,055	0,791	54,985	4,361	8,271	2,919	366,220
%-jakautuma	58,1 %	22,4 %	0,2 %	15,0 %	1,2 %	2,3 %	0,8 %	100,0 %

Kuntaosuudesta tehtävät vähennykset

	Helsinki	Espoo	Kauniainen	Vantaa	Kerava	Kirkkonummi	Sipoo	Yhteensä
- ed. vuosien yli-/alijäämä	5,591	2,947	0,140	4,697	0,376	0,290	0,177	14,218
- suurten kaupunkien tuki	2,433	1,041	0,037	0,826	0,138	0,150	0,075	4,700
- muut tuet	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Yhteensä	8,024	3,988	0,177	5,523	0,514	0,440	0,252	18,918
%-jakautuma	42,4 %	21,1 %	0,9 %	29,2 %	2,7 %	2,3 %	1,3 %	100,0 %

D. Kuntaosuudet vähennysten jälkeen

	Helsinki	Espoo	Kauniainen	Vantaa	Kerava	Kirkkonummi	Sipoo	Yhteensä
	204,814	78,067	0,614	49,462	3,847	7,831	2,667	347,302
Yhteensä	204,814	78,067	0,614	49,462	3,847	7,831	2,667	347,302
%-jakautuma	59,0 %	22,5 %	0,2 %	14,2 %	1,1 %	2,3 %	0,8 %	100,0 %

	Helsinki	Espoo	Kauniainen	Vantaa	Kerava	Kirkkonummi	Sipoo	Yhteensä
Subventio% kunnittain								
- Yhteensä	48,7 %	51,1 %	24,4 %	44,8 %	33,6 %	52,2 %	58,0 %	48,4 %

Vertailu kuntaosuudet 2019 TTS ja 2016 TA ilman Kutsuplussaa, ennen vähennyksiä

	Helsinki	Espoo	Kauniainen	Vantaa	Kerava	Kirkkonummi	Sipoo	Yhteensä
2019 TTS	212,838	82,055	0,791	54,985	4,361	8,271	2,919	366,220
2016 TA	203,558	59,673	0,849	52,527	4,332	7,952	3,137	332,028
Erotus, 2019 TTS - 2016 TA	9,280	22,382	-0,058	2,458	0,029	0,319	-0,218	34,192

Kuntaosuudesta tehtävät vähennykset 2019 TTS ja 2016 TA

	Helsinki	Espoo	Kauniainen	Vantaa	Kerava	Kirkkonummi	Sipoo	Yhteensä
2019 TTS	8,024	3,988	0,177	5,523	0,514	0,440	0,252	18,918
2016 TA	8,187	5,884	0,188	6,887	0,653	0,264	0,098	22,161

Kuntaosuudet vähennysten jälkeen ilman Kutsuplussaa

	Helsinki	Espoo	Kauniainen	Vantaa	Kerava	Kirkkonummi	Sipoo	Yhteensä
2019 TTS	204,814	78,067	0,614	49,462	3,847	7,831	2,667	347,302
2016 TA ilman Kutsuplus	195,371	53,789	0,661	45,640	3,679	7,688	3,039	309,867
Erotus, 2019 TTS - 2016 TA	9,443	24,278	-0,047	3,822	0,168	0,143	-0,372	37,435

Kuntaosuus ilman ed. vuosien yli- /alijäämää

	Helsinki	Espoo	Kauniainen	Vantaa	Kerava	Kirkkonummi	Sipoo	Yhteensä
2019 TTS	210,405	81,014	0,754	54,159	4,223	8,121	2,844	361,520
Subventio% kunnittain	50,0 %	53,1 %	30,0 %	49,1 %	36,8 %	54,2 %	61,9 %	50,4 %

Kuntaosuusyhteenveto 2015 - 2019

x 1 000 €	TP2015[1)]	TA2016	TAE2017	Muutos TAE2017/TA2016 €	Muutos TAE2017/TA2016 %	TAE2018	Muutos TAE2018/TAE2017 €	Muutos TAE2018/TAE2017 %	TAE2019	Muutos TAE2019/TAE2018 €	Muutos TAE2019/TAE2018 %
Operointikustannukset											
Helsinki	**271 277**	**284 523**	**281 077**	**-3 446**	**-1,2 %**	**287 545**	**6 468**	**2,3 %**	**290 478**	**2 933**	**1,0 %**
- Yhteensä ilman Kutsuplus	268 352	283 848	280 165	-3 683	-1,3 %	286 625	6 460	2,3 %	289 558	2 933	1,0 %
- Kutsuplus	2 925										
- Ympäristöbonus[2)]		675	912	237	35,1 %	920	8	0,9 %	920		0,0 %
Espoo	**98 545**	**98 725**	**101 581**	**2 856**	**2,9 %**	**101 825**	**244**	**0,2 %**	**102 393**	**568**	**0,6 %**
- Yhteensä ilman Kutsuplus	98 091	98 417	101 179	2 762	2,8 %	101 428	249	0,2 %	101 997	569	0,6 %
- Kutsuplus	454										
- Ympäristöbonus		308	402	94	30,5 %	397	-5	-1,2 %	396	-1	-0,3 %
Kauniainen	**1 937**	**1 967**	**1 999**	**32**	**1,6 %**	**1 996**	**-3**	**-0,2 %**	**2 024**	**28**	**1,4 %**
- Yhteensä ilman Kutsuplus	1 927	1 964	1 994	30	1,5 %	1 991	-3	-0,2 %	2 019	28	1,4 %
- Kutsuplus	11										
- Ympäristöbonus		3	5	2	66,7 %	5		0,0 %	5		0,0 %
Vantaa	**75 338**	**81 132**	**86 261**	**5 129**	**6,3 %**	**86 423**	**162**	**0,2 %**	**87 614**	**1 191**	**1,4 %**
- Yhteensä ilman Kutsuplus	75 312	80 923	85 946	5 023	6,2 %	86 110	164	0,2 %	87 300	1 190	1,4 %
- Kutsuplus	26										
- Ympäristöbonus		209	315	106	50,7 %	313	-2	-0,6 %	314	1	0,3 %
Kerava	**8 796**	**9 558**	**9 490**	**-68**	**-0,7 %**	**9 446**	**-44**	**-0,5 %**	**9 594**	**148**	**1,6 %**
- Yhteensä ilman Kutsuplus	8 791	9 546	9 475	-71	-0,7 %	9 431	-44	-0,5 %	9 579	148	1,6 %
- Kutsuplus	5										
- Ympäristöbonus		12	15	3	25,0 %	15		0,0 %	15		0,0 %
Kirkkonummi	**10 950**	**12 602**	**12 321**	**-281**	**-2,2 %**	**12 280**	**-41**	**-0,3 %**	**12 424**	**144**	**1,2 %**
- Yhteensä ilman Kutsuplus	10 944	12 575	12 288	-287	-2,3 %	12 247	-41	-0,3 %	12 391	144	1,2 %
- Kutsuplus	6										
- Ympäristöbonus		27	33	6	22,2 %	33		0,0 %	33		0,0 %
Sipoo	**3 618**	**4 600**	**3 976**	**-624**	**-13,6 %**	**3 979**	**3**	**0,1 %**	**3 997**	**18**	**0,5 %**
- Yhteensä ilman Kutsuplus	3 618	4 584	3 958	-626	-13,7 %	3 962	4	0,1 %	3 980	18	0,5 %
- Kutsuplus											
- Ympäristöbonus		16	18	2	12,5 %	17	-1	-5,6 %	17		0,0 %
Yhteensä	**470 461**	**493 107**	**496 705**	**3 598**	**0,7 %**	**503 494**	**6 789**	**1,4 %**	**508 524**	**5 030**	**1,0 %**

x 1 000 €	TP2015[1)]	TA2016	TAE2017	Muutos TAE2017/TA2016 €	Muutos TAE2017/TA2016 %	TAE2018	Muutos TAE2018/TAE2017 €	Muutos TAE2018/TAE2017 %	TAE2019	Muutos TAE2019/TAE2018 €	Muutos TAE2019/TAE2018 %
Yleiskustannukset											
Helsinki	**32 789**	**34 439**	**47 016**	**12 577**	**36,5 %**	**47 518**	**502**	**1,1 %**	**45 862**	**-1 656**	**-3,5 %**
- Yhteensä ilman Kutsuplus	32 043	33 577	47 016	13 439	40,0 %	47 518	502	1,1 %	45 862	-1 656	-3,5 %
- Kutsuplus	746	862		-862	-100,0 %						
Espoo	**9 627**	**10 156**	**14 665**	**4 509**	**44,4 %**	**14 821**	**156**	**1,1 %**	**14 306**	**-515**	**-3,5 %**
- Yhteensä ilman Kutsuplus	9 519	10 031	14 665	4 634	46,2 %	14 821	156	1,1 %	14 306	-515	-3,5 %
- Kutsuplus	109	125		-125	-100,0 %						
Kauniainen	**181**	**185**	**236**	**51**	**27,6 %**	**238**	**2**	**0,8 %**	**230**	**-8**	**-3,4 %**
- Yhteensä ilman Kutsuplus	171	173	236	63	36,4 %	238	2	0,8 %	230	-8	-3,4 %
- Kutsuplus	10	12		-12	-100,0 %						
Vantaa	**6 526**	**7 013**	**9 435**	**2 422**	**34,5 %**	**9 535**	**100**	**1,1 %**	**9 205**	**-330**	**-3,5 %**
- Yhteensä ilman Kutsuplus	6 518	7 004	9 435	2 431	34,7 %	9 535	100	1,1 %	9 205	-330	-3,5 %
- Kutsuplus	8	9		-9	-100,0 %						
Kerava	**585**	**623**	**866**	**243**	**39,0 %**	**873**	**7**	**0,8 %**	**843**	**-30**	**-3,4 %**
- Yhteensä ilman Kutsuplus	583	621	866	245	39,5 %	873	7	0,8 %	843	-30	-3,4 %
- Kutsuplus	2	2		-2	-100,0 %						
Kirkkonummi	**551**	**577**	**914**	**337**	**58,4 %**	**924**	**10**	**1,1 %**	**892**	**-32**	**-3,5 %**
- Yhteensä ilman Kutsuplus	549	575	914	339	59,0 %	924	10	1,1 %	892	-32	-3,5 %
- Kutsuplus	1	2		-2	-100,0 %						
Sipoo	**143**	**134**	**226**	**92**	**68,7 %**	**228**	**2**	**0,9 %**	**221**	**-7**	**-3,1 %**
- Yhteensä ilman Kutsuplus	143	134	226	92	68,7 %	228	2	0,9 %	221	-7	-3,1 %
- Kutsuplus											
Yhteensä	**50 403**	**53 127**	**73 358**	**20 231**	**38,1 %**	**74 137**	**779**	**1,1 %**	**71 559**	**-2 578**	**-3,5 %**

KUNTAOSUUDET YHTEENSÄ ENNEN INFRAKULUJA, EDELLISTEN TILIKAUSIEN YLI-/ALIJÄÄMIÄ SEKÄ ENNEN KUNTAOSUUKSISTA VÄHENNETTYJÄ TULOJA											
Helsinki	304 065	318 962	328 093	9 131	2,9 %	335 063	6 970	2,1 %	336 340	1 277	0,4 %
Espoo	108 172	108 881	116 246	7 365	6,8 %	116 646	400	0,3 %	116 699	53	0,0 %
Kauniainen	2 119	2 152	2 235	83	3,9 %	2 234	-1	0,0 %	2 254	20	0,9 %
Vantaa	81 864	88 145	95 696	7 551	8,6 %	95 958	262	0,3 %	96 819	861	0,9 %
Kerava	9 381	10 181	10 356	175	1,7 %	10 319	-37	-0,4 %	10 437	118	1,1 %
Kirkkonummi	11 501	13 179	13 235	56	0,4 %	13 204	-31	-0,2 %	13 316	112	0,8 %
Sipoo	3 761	4 734	4 202	-532	-11,2 %	4 207	5	0,1 %	4 218	11	0,3 %
Yhteensä	**520 863**	**546 234**	**570 063**	**23 829**	**4,4 %**	**577 631**	**7 568**	**1,3 %**	**580 083**	**2 452**	**0,4 %**

LIITE 4: Kuntaosuudet

x 1 000 €	TP2015[1)]	TA2016	TAE2017	Muutos TAE2017/TA2016 €	Muutos TAE2017/TA2016 %	TAE2018	Muutos TAE2018/TAE2017 €	Muutos TAE2018/TAE2017 %	TAE2019	Muutos TAE2019/TAE2018 €	Muutos TAE2019/TAE2018 %
Kuntaosuuksista vähennettävät lipputulot											
Helsinki	**182 192**	**176 464**	**203 678**	**27 214**	**15,4 %**	**205 722**	**2 044**	**1,0 %**	**207 787**	**2 065**	**1,0 %**
- Yhteensä ilman Kutsuplus	181 748	175 944	203 678	27 734	15,8 %	205 722	2 044	1,0 %	207 787	2 065	1,0 %
- Kutsuplus	443	520		-520	-100,0 %						
Espoo	**62 009**	**60 823**	**69 165**	**8 342**	**13,7 %**	**69 870**	**705**	**1,0 %**	**70 583**	**713**	**1,0 %**
- Yhteensä ilman Kutsuplus	61 952	60 748	69 165	8 417	13,9 %	69 870	705	1,0 %	70 583	713	1,0 %
- Kutsuplus	58	75		-75	-100,0 %						
Kauniainen	**1 519**	**1 378**	**1 689**	**311**	**22,6 %**	**1 706**	**17**	**1,0 %**	**1 724**	**18**	**1,1 %**
- Yhteensä ilman Kutsuplus	1 517	1 371	1 689	318	23,2 %	1 706	17	1,0 %	1 724	18	1,1 %
- Kutsuplus	2	7		-7	-100,0 %						
Vantaa	**47 415**	**45 001**	**54 255**	**9 254**	**20,6 %**	**54 775**	**520**	**1,0 %**	**55 301**	**526**	**1,0 %**
- Yhteensä ilman Kutsuplus	47 411	44 996	54 255	9 259	20,6 %	54 775	520	1,0 %	55 301	526	1,0 %
- Kutsuplus	4	5		-5	-100,0 %						
Kerava	**6 418**	**6 672**	**6 960**	**288**	**4,3 %**	**7 030**	**70**	**1,0 %**	**7 099**	**69**	**1,0 %**
- Yhteensä ilman Kutsuplus	6 417	6 671	6 960	289	4,3 %	7 030	70	1,0 %	7 099	69	1,0 %
- Kutsuplus	1	1		-1	-100,0 %						
Kirkkonummi	**5 912**	**6 327**	**6 591**	**264**	**4,2 %**	**6 657**	**66**	**1,0 %**	**6 724**	**67**	**1,0 %**
- Yhteensä ilman Kutsuplus	5 911	6 326	6 591	**265**	**4,2 %**	6 657	**66**	**1,0 %**	6 724	**67**	**1,0 %**
- Kutsuplus	1	1		**-1**	**-100,0 %**						
Sipoo	**1 493**	**1 784**	**1 641**	**-143**	**-8,0 %**	**1 659**	**18**	**1,1 %**	**1 676**	**17**	**1,0 %**
- Yhteensä ilman Kutsuplus	1 493	1 784	1 641	-143	-8,0 %	1 659	18	1,1 %	1 676	17	1,0 %
- Kutsuplus											
Yhteensä	**306 957**	**298 449**	**343 979**	**45 530**	**15,3 %**	**347 419**	**3 440**	**1,0 %**	**350 894**	**3 475**	**1,0 %**
Kuntaosuuksista vähennettävät valtion suurten kaupunkiseutujen jl-tuki											
Helsinki	2 433	2 817	2 433	-384	-13,6 %	2 433		0,0 %	2 433		0,0 %
Espoo	1 041	1 199	1 041	-158	-13,2 %	1 041		0,0 %	1 041		0,0 %
Kauniainen	37	42	37	-5	-11,9 %	37		0,0 %	37		0,0 %
Vantaa	826	957	826	-131	-13,7 %	826		0,0 %	826		0,0 %
Kerava	138	161	138	-23	-14,3 %	138		0,0 %	138		0,0 %
Kirkkonummi	150	174	150	-24	-13,8 %	150		0,0 %	150		0,0 %
Sipoo	75	87	75	-12	-13,8 %	75		0,0 %	75		0,0 %
Yhteensä	**4 700**	**5 437**	**4 700**	**-737**	**-13,6 %**	**4 700**		**0,0 %**	**4 700**		**0,0 %**

x 1 000 €	TP2015[1)]	TA2016	TAE2017	Muutos TAE2017/TA2016 €	Muutos TAE2017/TA2016 %	TAE2018	Muutos TAE2018/TAE2017 €	Muutos TAE2018/TAE2017 %	TAE2019	Muutos TAE2019/TAE2018 €	Muutos TAE2019/TAE2018 %
KUNTAOSUUDET YHTEENSÄ ENNEN INRFAKULUJA JA EDELLISTEN TILIKAUSIEN YLI-/ALIJÄÄMIÄ											
Helsinki	119 441	139 681	121 982	-17 699	-12,7 %	126 908	4 926	4,0 %	126 120	-788	-0,6 %
Espoo	45 122	46 859	46 040	-819	-1,7 %	45 735	-305	-0,7 %	45 075	-660	-1,4 %
Kauniainen	564	732	509	-223	-30,5 %	491	-18	-3,5 %	493	2	0,4 %
Vantaa	33 623	42 187	40 615	-1 572	-3,7 %	40 357	-258	-0,6 %	40 692	335	0,8 %
Kerava	2 824	3 348	3 258	-90	-2,7 %	3 151	-107	-3,3 %	3 200	49	1,6 %
Kirkkonummi	5 439	6 678	6 494	-184	-2,8 %	6 397	-97	-1,5 %	6 442	45	0,7 %
Sipoo	2 193	2 863	2 486	-377	-13,2 %	2 473	-13	-0,5 %	2 467	-6	-0,2 %
Yhteensä	**209 206**	**242 348**	**221 384**	**-20 964**	**-8,7 %**	**225 512**	**4 128**	**1,9 %**	**224 489**	**-1 023**	**-0,5 %**
Infrakustannukset											
Helsinki	55 076	55 079	83 608	**35 787**	**65,0 %**	83 449	**950**	**1,1 %**	84 285	**836**	**1,0 %**
Espoo	4 900	4 843	35 787	**30 944**	**638,9 %**	35 475	**-312**	**-0,9 %**	35 939	**464**	**1,3 %**
Kauniainen	112	114	247	**133**	**116,7 %**	254	**7**	**2,8 %**	261	**7**	**2,8 %**
Vantaa	7 331	7 305	13 041	**5 736**	**78,5 %**	13 525	**484**	**3,7 %**	13 467	**-58**	**-0,4 %**
Kerava	584	596	950	**354**	**59,4 %**	1 033	**83**	**8,7 %**	1 023	**-10**	**-1,0 %**
Kirkkonummi	435	498	1 595	**1 097**	**220,3 %**	1 685	**90**	**5,6 %**	1 679	**-6**	**-0,4 %**
Sipoo	169	172	377	**205**	**119,2 %**	379	**2**	**0,5 %**	377	**-2**	**-0,5 %**
Yhteensä	**68 607**	**68 607**	**135 605**	**66 998**	**97,7 %**	**135 800**	**195**	**0,1 %**	**137 031**	**1 231**	**0,9 %**
KUNTAOSUUDET YHTEENSÄ ENNEN EDELLISTEN TILIKAUSIEN YLI-/ALIJÄÄMIÄ											
Helsinki	174 517	194 760	205 590	10 830	5,6 %	210 357	4 767	2,3 %	210 405	48	0,0 %
Espoo	50 022	51 702	81 827	30 125	58,3 %	81 210	-617	-0,8 %	81 014	-196	-0,2 %
Kauniainen	676	846	756	-90	-10,6 %	745	-11	-1,5 %	754	9	1,2 %
Vantaa	40 954	49 492	53 656	4 164	8,4 %	53 882	226	0,4 %	54 159	277	0,5 %
Kerava	3 408	3 944	4 208	264	6,7 %	4 184	-24	-0,6 %	4 223	39	0,9 %
Kirkkonummi	5 875	7 176	8 089	913	12,7 %	8 082	-7	-0,1 %	8 121	39	0,5 %
Sipoo	2 362	3 035	2 863	-172	-5,7 %	2 852	-11	-0,4 %	2 844	-8	-0,3 %
Yhteensä	**277 814**	**310 955**	**356 989**	**46 034**	**14,8 %**	**361 312**	**4 323**	**1,2 %**	**361 520**	**208**	**0,1 %**

LIITE 4: Kuntaosuudet

x 1 000 €	TP2015[1)]	TA2016	TAE2017	Muutos TAE2017/TA2016 €	Muutos TAE2017/TA2016 %	TAE2018	Muutos TAE2018/TAE2017 €	Muutos TAE2018/TAE2017 %	TAE2019	Muutos TAE2019/TAE2018 €	Muutos TAE2019/TAE2018 %
Edellisten tilikausien yli-/alijäämät											
Helsinki		-3 587	-5 591	-2 004		-5 591			-5 591		
Espoo		-3 019	-2 947	72		-2 947			-2 947		
Kauniainen		-76	-140	-64		-140			-140		
Vantaa		-2 858	-4 697	-1 839		-4 697			-4 697		
Kerava		41	-376	-417		-376			-376		
Kirkkonummi		113	-290	-403		-290			-290		
Sipoo		-500	-177	323		-177			-177		
Yhteensä		-9 886	-14 218	**-4 332**		-14 218			-14 218		
KUNTAOSUUDET KAIKKI YHTEENSÄ											
Helsinki	**174 517**	**191 173**	**199 999**	8 826	4,6 %	**204 766**	4 767	2,4 %	**204 814**	48	0,0 %
Espoo	**50 022**	**48 683**	**78 880**	30 197	62,0 %	**78 263**	-617	-0,8 %	**78 067**	-196	-0,3 %
Kauniainen	**676**	**770**	**616**	-154	-20,0 %	**605**	-11	-1,8 %	**614**	9	1,5 %
Vantaa	**40 954**	**46 634**	**48 959**	2 325	5,0 %	**49 185**	226	0,5 %	**49 462**	277	0,6 %
Kerava	**3 408**	**3 985**	**3 832**	-153	-3,8 %	**3 808**	-24	-0,6 %	**3 847**	39	1,0 %
Kirkkonummi	**5 875**	**7 289**	**7 799**	510	7,0 %	**7 792**	-7	-0,1 %	**7 831**	39	0,5 %
Sipoo	**2 362**	**2 535**	**2 686**	151	6,0 %	**2 675**	-11	-0,4 %	**2 667**	-8	-0,3 %
Yhteensä	**277 814**	**301 069**	**342 771**	**41 702**	**13,9 %**	**347 094**	**4 323**	**1,3 %**	**347 302**	**208**	**0,1 %**

Kuntaosuudet per asukas 1 € tarkkuudella, kuntaosuudet yhteensä

				Muutos TAE2017/TA2016			Muutos TAE2018/TAE2017			Muutos TAE2019/TAE2018	
	TP2015	TA2016	TAE2017	€	%	TAE2018	€	%	TAE2019	€	%
Helsinki	278	301	312	10	3,5 %	316	4	1,3 %	312	-3	-1,0 %
Espoo	185	178	284	106	59,7 %	278	-6	-2,1 %	274	-4	-1,6 %
Kauniainen	71	80	63	-17	-21,0 %	61	-2	-3,0 %	62	0	0,2 %
Vantaa	191	216	225	8	3,8 %	223	-1	-0,6 %	222	-1	-0,5 %
Kerava	97	111	106	-5	-4,6 %	105	-1	-1,4 %	105	0	0,3 %
Kirkkonummi	152	188	199	12	6,2 %	198	-2	-0,9 %	197	-1	-0,3 %
Sipoo	122	131	138	7	5,2 %	136	-2	-1,2 %	135	-1	-1,1 %
Yhteensä	**229**	**245**	**276**	**31**	**12,5 %**	**276**	**0**	**0,1 %**	**274**	**-3**	**-1,0 %**

Kuntaosuudet per asukas 1 € tarkkuudella, ilman infrakuluja

				Muutos TAE2017/TA2016			Muutos TAE2018/TAE2017			Muutos TAE2019/TAE2018	
	TP2015	TA2016	TAE2017	€	%	TAE2018	€	%	TAE2019	€	%
Helsinki	190	214	181	-33	-15,4 %	187	6	3,1 %	184	-3	-1,7 %
Espoo	167	160	155	-5	-3,1 %	152	-3	-2,1 %	148	-4	-2,8 %
Kauniainen	59	68	38	-30	-44,5 %	36	-2	-6,1 %	35	0	-0,7 %
Vantaa	157	182	165	-18	-9,7 %	162	-3	-1,8 %	162	0	-0,1 %
Kerava	80	95	80	-15	-15,6 %	76	-4	-4,4 %	77	1	1,0 %
Kirkkonummi	141	175	159	-16	-9,3 %	155	-4	-2,3 %	155	0	0,0 %
Sipoo	113	122	119	-4	-3,0 %	117	-2	-1,4 %	116	-1	-1,1 %
Yhteensä	**172**	**189**	**167**	**-23**	**-11,9 %**	**168**	**1**	**0,9 %**	**166**	**-3**	**-1,6 %**

Kuntaosuudet per asukas 1 € tarkkuudella, vain infrakulut

				Muutos TAE2017/TA2016			Muutos TAE2018/TAE2017			Muutos TAE2019/TAE2018	
	TP2015	TA2016	TAE2017	€	%	TAE2018	€	%	TAE2019	€	%
Helsinki	88	87	130	43	50,1 %	129	-2	-1,3 %	129	0	0,0 %
Espoo	18	18	129	111	628,4 %	126	-3	-2,2 %	126	0	0,0 %
Kauniainen	12	12	25	14	113,8 %	26	0	1,6 %	26	0	1,5 %
Vantaa	34	34	60	26	76,5 %	61	2	2,6 %	60	-1	-1,5 %
Kerava	17	17	26	10	58,2 %	28	2	7,9 %	28	0	-1,7 %
Kirkkonummi	11	13	41	28	217,8 %	43	2	4,8 %	42	0	-1,1 %
Sipoo	9	9	19	10	117,5 %	19	0	-0,3 %	19	0	-1,3 %
Yhteensä	**56**	**56**	**109**	**53**	**95,4 %**	**108**	**-1**	**-1,0 %**	**108**	**0**	**-0,2 %**

JOUKKOLIIKENTEEN PALVELUTASO
Ostoliikennesopimusten piirissä olevan bussi-, metro-, lähijuna- ja raitioliikenteen osalta

METRO- JA LÄHIJUNALIIKENNE

Metron 15.8.2016 käynnistynyttä liikennemallia ja aikataulurakennetta on tarkoitus jatkaa siihen asti kun metro laajenee Kivenlahteen, joka tapahtuu aikaisintaan 2021. Selkeyden vuoksi ja koska metrojunat ovat vakiomittaisia (4 vaunua, yhteensä 90 metriä) otetaan kaluston mitoituksessa käyttöön käsite junayksikkö. Metron kustannukset kasvavat merkittävästi vuosina 2017–2019 kun Länsimetron liikenne on koko vuoden voimassa. Metroliikenteen kustannusten arvioidaan olevan 42,7 milj. euroa vuonna 2017 (33,9 milj.euroa vuonna 2016). Metroliikenteessä kustannustason muutokseksi on arvioitu -0,96 %. Vuonna 2018 kustannuksiksi arvioidaan 43,0 milj. euroa ja 43,0 milj. euroa vuonna 2019.

Junaliikenteen menot ovat vuonna 2017 yhteensä 90,1 milj. euroa ml. Junakalustoyhtiön vuokrat Sm5-kalustosta. Vuonna 2017 menot kasvavat uuden Sm5-kaluston käyttöönoton vuoksi. Lisäksi vuonna 2016 tehtyjen Rantaradan muutosten vaikutus kohdistuu koko vuodelle. Uudessa VR-sopimuksessa säästöt kasvavat asteittain, vuonna 2018 konduktööritoiminnan säästöt ovat toteutuneet täysimääräisesti ja myös vanha VR:n kalusto on poistunut kokonaan sopimuksen korvauksista. Vuonna 2018 junaliikenteen kustannuksiksi arvioidaan 88,9 milj. euroa ja vuonna 2019 90,8 milj. euroa.

Huhtikuun 2016 mukaisen tiedon mukaan toukokuussa 2017 Pasilan nykyinen asemarakennus suljetaan ja väliaikainen asema otetaan käyttöön ainakin kahden vuoden ajaksi. Tämä heikentää ja pidentää vaihtoyhteyksiä junien ja bussien sekä raitiovaunujen välillä.

MUUTOKSET HELSINGIN SISÄISILLÄ LINJOILLA

Muutokset vuonna 2017

Raitioliikenteen linjastosuunnitelman vaikutukset linjastoon:
Raitioliikenteen reitit, liikennöintiajat ja vuorovälit muuttuvat Raitioliikenteen linjastosuunnitelman (HSL:n hallituksen päätös 10.2.2015, § 23) mukaisiksi syysliikenteen 2017 alussa. Vuonna 2017 alkaa raitioliikenne uusilla Välimerenkadun rataosuudella ja Reijolankadun rataosuudella.

- Linjan 1 uusi reitti on Eira - Töölö - Sörnäinen - Käpylä ja linjaa liikennöidään kaikkina viikonpäivinä.
- Linja 1A lakkautetaan.
- Linjan 2 reitti muuttuu Arkadiankadulle ja linja pitenee Eläintarhasta Pasilan asemalle.
- Linjan 3 reitti pitenee Eläintarhasta Meilahteen.
- Linjat 7A ja 7B korvataan uudella linjalla 7 Jätkäsaari - Kamppi - Kruununhaka - Sörnäinen - Pasila.
- Linjojen 6, 8 ja 9 ruuhka-ajan vuoroväli harvenee 10 minuuttiin.

Kustannusmuutokset:
+ 1 100 000 € vuonna 2017 ja +3 100 000 € vuositasolla.

Koillis-Helsingin linjastosuunnitelman vaikutukset linjastoon:

Koillis-Helsingin bussilinjasto muuttuu Koillis-Helsingin linjastosuunnitelman mukaiseksi syysliikenteen 2017 alussa. Linjastomuutoksista ei kokonaisuutena aiheudu merkittäviä kustannusvaikutuksia.

- Linjan 68 reitti muutetaan kulkemaan Kustaa Vaasan tien kautta. Yöliikenne ajetaan edelleen Arabian kautta (linja 68N).
- Linjan 69 reitti jatkuu Malmilta Sepänmäen, Tattariharjun ja Alppikylän kautta Jakomäkeen.
- Linjan 70(T) reitti lyhenee välille Kamppi - Malmi ja linjaa ajetaan vain arkisin. Pihlajamäen ja Malmin väli ajetaan Pukinmäen kautta. Linja 70N ajaa öisin Rautatientorilta Malmin, Siltamäen ja Suutarilan kautta Puistolan asemalle.
- Linjan 71 reitti pitenee Savelasta Malmille. Ruuhka-aikoina liikennöidään kuormitetuimmalla reittiosuudella myös linjaa 71B Rautatientori – Viikki. Yöreitti jatkuu Malmilta Sepänmäen, Tattariharjun ja Alppikylän kautta Jakomäkeen.
- Linjan 72 päätepysäkki siirtyy Tapanilan urheilukeskukselta Siltamäkeen, jolloin reitti palvelee laajempaa käyttäjäkuntaa. Ruuhka-aikoina osa vuoroista ajetaan edelleen Töyrynummen kautta Tapaninkylään. Yöreitti 72N ei enää kulje Suutarilaan asti, vaan päätepysäkki on Töyrynummella.
- Linjan 74/74N päätepysäkki siirtyy Heikinlaaksoon. Reitti kulkee Kustaa Vaasan tietä ja Lahdenväylää Pihlajamäkeen sekä Malmin ja Puistolan asemien kautta.
- Linjan 75 reitti muuttuu kulkemaan Jakomäen kautta ja vastaavasti linjan 77 reitti muuttuu kulkemaan Tattariharjuntien ja Pihlajamäen kautta.
- Linjan 79 reitti jatkuu Malmilta Siltamäen ja Suutarilan kautta Puistolan asemalle. Reittiä myös nopeutetaan hieman Viikin ja Malmin välillä, koska linja 71 tarjoaa yhteyden Pihlajamäen sisäosista Malmille. Ruuhka-aikoina liikennöidään lisäksi linjaa 79B kuormitetuimmalla reittiosuudella Siilitien metroasema – Latokartano.
- Linjan 506 reittiä jatketaan Viikistä Myllypuron metroasemalle ja linjalla aloitetaan lauantailiikenne.
- Linja 554(K) lakkautetaan ja korvataan uusilla linjoilla 553(K) Hakunila – Porttipuisto – Fallkulla – Malmi – Maunula – Leppävaara ja 561B Itäkeskus – Malmi – Siltamäki – Töyrynummi – Tapaninkylä
- Linjat 75A, 76A, 76B, 76N ja 77A lakkautetaan ja korvataan linjojen 74, 75 ja 79 reittimuutoksilla sekä uusilla linjoilla 553 ja 561B.

Linja 14 Hernesaari – Pajamäki

Linjalle lisätään 12. auto arkipäivän ruuhka-aikoihin kasvaneiden ajoaikojen vuoksi.

Autopäivä- ja kustannusmuutokset:
+1 ap / arki
+116 000 € vuonna 2017 sekä +116 000 vuositasolla

Linja 16 Rautatientori – Kruununhaka – Kulosaari (M) – Korkeasaari Zoo (Mustikkamaa)

Linjan 16 vuoroille varataan sähköbussin vaatimat latausajat.

Autopäivä- ja kustannusmuutokset:
+1 ap / arki
+175 000 € vuonna 2017 sekä +175 000 € vuositasolla

Linja 20 Hietalahti – Ruoholahti – Lauttasaari – Katajaharju

Linja varaudutaan jatkamaan Ruoholahdesta Länsisatamaan uuden laivaterminaalin valmistuttua. Linja 20 tarjoaa yhteyden laivaterminaalilta Ruoholahden metroasemalle, kunnes raitiolinjan 8 jatke Länsisatamaan valmistuu.

Autopäivä- ja kustannusmuutokset:
+1 ap / arki / la / su
+150 000 € vuonna 2017 sekä +350 000 € vuositasolla

Linja 23 Rautatientori – Alppila – Pasila – Ruskeasuo
Linja 23N Rautatientori – Kallio – Pasila – Ilmala
Linjan 23 perusreitin vuoroille varataan sähköbussin vaatimat latausajat. Tuntilisäys on huomioitu talvikauden arkiliikenteessä vuoden 2017 alusta lähtien.

Autopäivä- ja kustannusmuutokset:
Ei autopäivävaikutusta
+ 20 000 € vuonna 2017 ja + 20 000 € vuositasolla

Linjan 23N reittiä jatketaan Rautatientorilta Jätkäsaareen aikaisintaan elokuussa 2017, jolloin alueen asukasmäärä on kasvanut riittävästi ja tarve viikonloppujen aamuyönliikenteelle on kasvanut.

Autopäivä- ja kustannusmuutokset:
2 ap / pe/la
+ 33 000 € vuonna 2017 ja +70 000 € vuositasolla

Linja 36 Konala – Kannelmäki – Maununneva – Pirkkola
Linja 36 alkaa liikennöidä myös lauantaisin. Muutoksella parannetaan Luoteis-Helsingissä paikallisia yhteyksiä mm. kauppakeskus Kaareen, Konalan S-Marketiin ja Pirkkolan uimahallille.

Autopäivä- ja kustannusmuutokset:
+2 ap / la
+22 000 € vuonna 2017 ja +55 000 € vuositasolla

Linja 39 Kamppi – Munkkiniemi – Konala / Malminkartano – Myyrmäki
Linja 37 Kamppi - Malminkartano - Honkasuo
Linjan 39 liikennöintiä jatketaan illalla kahden tunnin ajan muuttamalla linjan 39N lähdöt linjan 39 lähdöiksi. Muutoksella parannetaan Vaskipellon alueen iltayhteyksiä. Samalla jatketaan linjan 37 liikennöintiaikaa kahdella tunnilla, jotta pohjoisen Malminkartanon yhteydet eivät heikkene.

Autopäivä- ja kustannusmuutokset:
Ei autopäivävaikutusta
+163 000 € vuonna 2017 ja 163 000 € vuositasolla

Linja 39N Asema-aukio - Töölö - Munkkiniemi - Konala - Malminkartano - Honkasuo
Linjan 39N reittiä jatketaan Honkasuolle aikaisintaan syksyllä 2017, jolloin alueella odotetaan olevan riittävästi matkustuspotentiaalia.

Autopäivä- ja kustannusmuutokset:
Ei autopäivävaikutusta
+3 000 € vuonna 2017 ja +7 000 € vuositasolla

Linja 37 Kamppi - Malminkartano - Honkasuo
Linjan 37 reittiä jatketaan Honkasuolle aikaisintaan syksyllä 2017, jolloin alueella odotetaan olevan riittävästi matkustuspotentiaalia.

Autopäivä- ja kustannusmuutokset:
Ei autopäivävaikutusta
+6 000 € vuonna 2017 ja +16 000 € vuositasolla

Linja 51 Hakaniemi – Kallio – Maunula – Lassila – Malminkartano
Linjan 51 vuoroille varataan sähköbussin vaatimat latausajat.

Autopäivä- ja kustannusmuutokset:
+1 ap / arki
+130 000 € vuonna 2017 sekä 130 000 € vuositasolla

Linja 54 Itäkeskus – Pukinmäki – Lassila – Pitäjänmäki
Linjan todennäköinen ajoaikojen piteneminen Kehä I:n työmaiden takia saattaa edellyttää lisäautoa arkiliikenteeseen vuoden alusta lähtien (talvi- ja kesäkaudelle).

Autopäivä- ja kustannusmuutokset:
+1 ap / arki
+ 145 000 € vuonna 2017 sekä + 145 000 € vuositasolla

Linja 55 Rautatientori – Merihaka – Kalasatama – Kumpula - Koskela
Linjalle varataan sähköbussin vaatimat latausajat. Tuntilisäys on huomioitu talvikauden arkiliikenteessä vuoden 2017 alusta lähtien.

Autopäivä- ja kustannusmuutokset:
Ei autopäivävaikutusta
+ 20 000 € vuonna 2017 ja + 20 000 € vuositasolla

Linja 58 Itäkeskus – Herttoniemi – Alppila – Pasila – Meilahti – Munkkivuori
Varaudutaan ajoajan pitenemiseen Pasilan aseman työmaan aiheuttamien poikkeusjärjestelyjen takia.

Autopäivä- ja kustannusmuutokset:
+1 ap / arki
+60 000 € vuonna 2017 ja +140 000 € vuositasolla

Linja 79 Herttoniemi (M) – Malmi
Linjalle lisätään yksi ruuhka-auto kasvaneiden ajoaikojen vuoksi kevääksi 2017.

Autopäivä- ja kustannusmuutokset:
+1 ap / arki
+55 000 € vuonna 2017

Linja 81 Kulosaari – Herttoniemi (M) – Länsi-Herttoniemi
Linjalle varataan sähköbussin vaatimat latausajat.

Autopäivä- ja kustannusmuutokset:
Ei autopäivävaikutusta
+20 000 € vuonna 2017 ja +20 000 € vuositasolla

Linjat 84, 85, 86
Varaudutaan linjoilla ajoaikojen pitenemiseen Yliskylän ostoskeskuksen rakentamistöiden aiheuttamien poikkeusjärjestelyjen takia vuoden 2017 alusta.

Autopäivä- ja kustannusmuutokset:
+1 ap / arki/la/su
+300 000 € vuonna 2017 ja +300 000 € vuositasolla

Linja 89 Herttoniemi (M) – Yliskylä
Jatketaan linjaa 89 Hopealaakson uudelle asuinalueelle Kruunuvuorenrannassa.

Autopäivä- ja kustannusmuutokset:
+1 ap / arki/la/su
+160 000 € vuonna 2017 ja +400 000 € vuositasolla

Linjat 90, 96
Kesäliikenteessä ajetaan arkisin ja lauantaisin läpi päivän 15 min vuorovälillä.

Autopäivä- ja kustannusmuutokset:
-1 ap / 2-akselinen kesä-arki, +1 teli kesällä Ma-To (yöliikenne)
+1 kesälauantai
-5 000 € vuonna 2017 ja -5 000 € vuositasolla

Linjat 92, 94, 94A, 95, 97, 97V
Kesäliikenteessä ajetaan linjoilla 92, 94, 94A ja 95 arkisin ja lauantaisin läpi päivän 15 min vuorovälillä. Linjojen 97 ja 97V yhteinen vuoroväli on ruuhka-aikana 10 minuuttia ja päivä- sekä lauantailiikenteessä 15 min.

Autopäivä- ja kustannusmuutokset:
+3 ap kesälauantai
+55 000 € vuonna 2017 ja +55 000 € vuositasolla

Linjat 702, 703 ja 705
Varaudutaan pidentämään hieman Koillis-Helsingin lähibussilinjojen liikennöintiaikaa arkisin aamulla ja iltapäivällä, jotta linjat palvelisivat paremmin myös työ- ja koulumatkamatkayhteyksiä. Linjat ovat liikennöineet noin klo 7.30–15.30. Liikennöintiaikaa laajennetaan siten, että liikennettä on jatkossa noin klo 7–17. Linjat 702, 703 ja 705 palvelevat alueita, joilla tavanomainen bussiliikenne vähenee tai kävelymatka lähimmälle bussipysäkille pitenee Koillis-Helsingin linjastosuunnitelman toteutuessa. Linjoille varaudutaan myös tekemään pieniä reittimuutoksia, jotta normaalilinjaston katvealueita palveltaisiin mahdollisimman kattavasti.

Autopäivä- ja kustannusmuutokset:
Ei autopäivämuutosta
+20 000 € vuonna 2017 ja +42 000 € vuositasolla

Linja 813 Vuosaari(M) – Kallvikintie – Pohjoinen ostoskeskus
Varaudutaan lisäämään linjalle yksi auto kasvaneiden matkustajamäärien vuoksi.

Autopäivä- ja kustannusmuutokset:
1 ap / arki
+52 000 € vuonna 2017 ja +115 000 € vuositasolla

Muutokset vuonna 2018

Raitioliikenteen linjastosuunnitelman vaikutukset linjastoon:
Raitioliikenteen palvelualuetta laajennetaan Raitioliikenteen linjastosuunnitelman (HSL:n hallituksen päätös 10.2.2015, § 23) mukaisesti vuoden 2018 aikana.

Linjan 6 reitti pitenee Hietalahdesta Eiranrantaan arviolta elokuussa 2018. Linja 6T lakkautetaan.

Kustannusmuutokset:
Ei kustannusvaikutuksia.

Linja 500 Herttoniemi (M) – Pasila – Meilahti – Munkkivuori
Linja 50 Sompasaari – Kalasatama (M) – Pasila – Suursuo
Linja 59 Sompasaari – Kalasatama (M) – Pasila – Pajamäki
Linja 80A Itäkeskus (M) – Herttoniemen teollisuusalue – Herttoniemi (M)
Perustetaan runkolinjastosuunnitelman (HSL:n hallituksen päätös 13.9.2011, § 126) ja HSL-alueen poikittaisliikenteen kehittämissuunnitelman (HSL:n hallituksen päätös 13.9.2011, § 125) mukaisesti linjojen 58 ja 58B tilalle runkolinja 500 reitille Herttoniemi (M) – Pasila – Meilahti – Munkkivuori vuoden 2018 syysliikenteen alusta alkaen.
Linjan reittiä 500 sujuvoitetaan useilla bussikaista- ja pysäkkijärjestelyillä, jolloin liikennöintimuutokset voidaan totuttamaan ilman merkittäviä kustannuslisäyksiä.

Herttoniemen päätepysäkiltä on siirrettävä linjat 50 ja 59 päättymään Kalasatamaan tai Sompasaareen, jotta linjalle 500 saadaan tarpeeksi tilaa nykyiseen terminaaliin.
Kalasataman linjaston idealuonnoksen mukaan poikittaislinjojen 50 ja 59 päätepysäkit siirretään Sompasaareen, jonne reitti kulkee Kalasataman metroaseman kautta. Linjalla 59 aloitetaan lauantai- ja sunnuntailiikenne, jotta Kalasataman keskuksen eteläpuolisille asuinalueille on liikennettä myös viikonloppuisin.

Perustetaan linja 80A korvaamaan linjan 58 reittiosuuden itäpäätä välillä Herttoniemi-Itäkeskus.

Autopäivä- ja kustannusmuutokset:
+4 ap / la/su
+170 000 € vuonna 2017 ja +370 000 € vuositasolla

Linja 26 Hakaniemi – Kalasatama – Hakaniemi
Linja 55 Rautatientori – Merihaka – Kalasatama (M) – Kumpula – Koskela
Linja 56 Kalasatama (M) – Käpylä – Metsälä – Kannelmäki
Kalasataman keskuksen katuverkko ja metroaseman bussipysäkit valmistuvat arviolta vuoden 2018 syksyyn mennessä. Linjan 55 reitti muutetaan kulkemaan Vilhonvuorenkadun jatkeen ja Kalasataman metroaseman kautta. Linjan 56 päätepysäkki siirtyy Kalasataman keskuksen kohdalle.
Lähibussilinja 26 liikennöi Kalasataman alueelle katuverkon valmistumiseen asti, eli arviolta vuoden 2018 kesäliikenteen loppuun asti.

Linja 43 Kamppi – Hakuninmaa
Linjan 43 reitti jatketaan nykyiseltä Hakuninmaan päätepysäkiltään Kuninkaantammeen syksyllä 2018, kun Perhekunnantie valmistuu. Kuninkaantammentien levennyksen ja Pitkäkosken ulkoilumajalle rakennettavan kääntöpaikan valmistuttua todennäköisesti vuonna 2021 linjaa jatketaan edelleen Pitkäkoskelle. Tällöin linja palvelee myös Kuninkaantammentien varteen kaavoitettavia uusia asuinalueita.

Autopäivä- ja kustannusmuutokset:
+1 ap / arki ja +1 ap / la ja su
+92 000 € vuonna 2018 ja +231 000 € vuositasolla (kun jatko vain Kuninkaantammeen asti)

Linja 71 Rautatientori – Arabia – Viikinmäki – Pihlajamäki – Malmi
Linja 71B Rautatientori – Arabia – Viikinmäki – Viikki
Siirretään linjan 71 reitti kulkemaan Hakaniemestä Arabiaan Sörnäisten rantatien, Kalasataman keskuksen sekä Hermannin rantatien kautta. Ruuhkalinjan 71B reitti lyhennetään välille Kalasataman keskus – Arabia – Viikinmäki – Viikki. Reittimuutokset parantavat yhteyksiä pohjoisesta Arabian, Viikinrannan, Viikinmäen, Pihlajiston ja Pihlajamäen asuinalueilta Kalasataman palveluihin sekä tuovat vaihdottoman yhteyden Kalasataman ja Hermanninrannan asuinalueilta Arabiaan ja Malmin aluekeskukseen. Linjan 71 reittimuutos parantaa yhteyksiä myös kehittyvällä Kalasataman ja Hakaniemen välisellä alueella. Linjat 71 ja 71B liikennöivät runkolinjamaisen tiheällä vuorovälillä.

Arabiasta säilyy vaihdoton yhteys Sörnäisiin raitiolinjoilla 6 ja 8.

Autopäivä- ja kustannusmuutokset:
+1 ap / la ja su
+80 000 € vuonna 2018 ja +210 000 € vuositasolla

Muutokset vuonna 2019
Ei suunniteltuja muutoksia.

MUUTOKSET ESPOON SISÄISILLÄ LINJOILLA JA ESPOON SUUNNAN SEUTULINJOILLA

Muutokset vuonna 2017

Länsimetron liityntälinjasto
Länsimetron liityntälinjaston toimivuuden varmistamiseksi varaudutaan kohdentamattomaan viiden auton mahdolliseen lisäykseen rakennustöiden aiheuttamien mahdollisten viivytyksien vuoksi.

+ 5 ap / arki / la / su
+ 1 500 000 € vuonna 2017 sekä vuositasolla

Koillis-Helsingin linjastosuunnitelman muutokset
Linja 554(K) korvataan Koillis-Helsingin linjastosuunnitelman mukaisesti syysliikenteen 2017 alussa linjalla 553(K), joka liikennöi Hakunilasta Porttipuiston liikekeskusten kautta Heikinlaaksoon, Malmille ja Pukinmäen asemalle. Pukinmäen asemalta reitti jatkuu linjan 554(K) reittiä Leppävaaraan. Itäkeskuksen ja Malmin välillä linjan 554(K) korvaa uusi linja 561B.

Ei merkittävää kustannusvaikutusta.

Linja 201 Leppävaara – Pajamäki
Linja 201 alkaa liikennöidä myös lauantaisin. Muutoksella parannetaan itäisen Espoon ja Luoteis-Helsingin yhteyksiä mm. kauppakeskus Selloon.

Autopäivä- ja kustannusmuutokset:
+1 ap / la
+10 000 € vuonna 2017 ja +27 000 € vuositasolla

Linja 219 (14.8.2016 asti 20) Leppävaara – Karakallio – Järvenperä – Perusmäki
Varaudutaan jatkamaan nykyisin Järvenperään päättyvä linja Perusmäen kasvavalle asuinalueelle syksystä 2017 lähtien. Linja 219 liikennöi talviarkisin 20 minuutin vuorovälillä ja palvelee työ- ja koulumatkoja. Muutoksessa vuoroväli pysyy entisellään mutta linjapituus kasvaa.

Perusmäen yhteyksiä voidaan parantaa myös muilla tavoin, esim. muuttamalla linjan 566 (Martinlaakso – Espoon keskus) reitti kulkemaan Perusmäen kautta. Linja 566 palvelee arkisin työ- ja koulumatkoja. Sen vuoroväli on 30 minuuttia.

Autopäivä- ja kustannusmuutokset:
+ 3 ap / talviarki
+150 000 € vuonna 2017 ja +300 000 € vuositasolla

Linjat 245 (14.8.2016 asti 85) Espoon keskus – Nuuksionpää ja 241 (14.8.2016 asti 81) Espoon keskus – Hirvisuo - Nupurinkallio
Varaudutaan Nupurinkallion rakentuvan alueen palvelun luomiseen laajentamalla linjojen palvelualuetta reittimuutoksin ja vuoroja lisäämällä syysliikenteen 2017 alusta lähtien. Yksi pienkalustolinja lisätään palvelemaan arkisin Karhusuota ja Nupurinkalliota (linjan 241 jatke). Koulu- ja työmatkalaisia varten lisätään ruuhkavuoroja linjalle 245 arkisin.

Autopäivä ja kustannusmuutokset:
+2 ap / arki (1 ap linjalle 245 ja 1 ap pienkalustolinjalle)
+150 000 € vuonna 2017 ja + 370 000 € vuositasolla,
josta pienkalustolinjan kustannukset + 54 000 € vuonna 2017 ja 113 000 € vuositasolla

Linja 502 Merihaka – Hakaniemi – Meilahti – Munkkiniemi – Leppävaara
Tihennetään kesäsunnuntain vuoroväli 30 minuuttiin.

Autopäivä- ja kustannusmuutokset:
+1 ap / kesä-su
+10 000 € vuonna 2017 ja +10 000 €vuositasolla

Linja 550 Itäkeskus – Oulunkylä – Leppävaara – Westendinasema
Tihennetään kesäsunnuntain vuoroväli 10 minuuttiin.

Autopäivä- ja kustannusmuutokset:
+4 ap / kesä-su
+30 000 € vuonna 2017 ja +30 000 € vuositasolla

Linja 554 Itäkeskus – Malmi – Pukinmäki - Leppävaara
Tihennetään linjan 554 kesäarjen päivä- ja iltaliikenteen vuoroväli 20 minuuttiin.

Autopäivä- ja kustannusmuutokset:
ei autopäivämuutoksia
+27 000 € vuonna 2017 ja +27 000 € vuositasolla

Muutokset vuonna 2018

Raide-Jokerin rakentamistöiden edellyttämät poikkeusjärjestelyt bussilinjoilla
Raide-Jokerin rakentamistöistä seuraa poikkeusjärjestelyitä bussiliikenteelle. Rakentamisen vaiheistus ja sitä kautta vaikutukset bussiliikenteen kannalta eivät ole vielä tiedossa, mutta on todennäköistä, että runkolinjalla 550 – ja rakennuspaikasta riippuen muillakin bussilinjoilla – joudutaan ajamaan paikoin normaalia hitaampia reittejä, mistä syntyy lisäkustannuksia.

+ 1 miljoonaa euroa vuonna 2018 ja + 1 miljoonaa euroa vuositasolla

Linja 164 Matinkylä-Saunalahti
Linja 165 Matinkylä-Kauklahti
Muutetaan linjojen 164 ja 165 sunnuntailiikenne lauantailiikenteen kaltaiseksi. Molempien linjojen vuoroväli muuttuu 60 minuutista 30 minuuttiin.

Autopäivä- ja kustannusmuutokset:
+2 ap / su
+40 000 € vuonna 2018 ja +100 000 €vuositasolla

Muutokset vuonna 2019

Linja 111 Hyljelahti – Matinkylä – Westend – Tapiola – Otaniemi
Linjan 111 reitti muuttuu kulkemaan Tapiolan uuden bussiterminaalin läpi vuoden 2019 alusta. Samalla linjalle varaudutaan lisäämään yksi auto kaikille päivätyypeille pidentyvän ajoajan vuoksi.

Autopäivä- ja kustannusmuutokset:
+1 / arki / la / su
+330 000 € vuonna 2019 ja +330 000 € vuositasolla

Linja 118 Tapiola – Suurpelto – Espoon keskus – Kauklahti
Linja 118B Tapiola – Suurpelto

Linja 113 Tapiola – Laajalahti – Leppävaara
Linja 548 Tapiola – Kauniainen – Jupperi
Linja 549 Tapiola – Kauniainen – Jorvi
Tapiolan uusi bussiterminaali otetaan käyttöön vuoden 2019 alusta. Linjat 113, 548 ja 549 siirtyvät käyttämään Tapiolan uutta bussiterminaalia Tapionaukion sijasta ja samalla niiden reitti muuttuu siten, että linjat eivät enää liikennöi Revontulentien kautta.

Autopäivä- ja kustannusmuutokset:
-2 ap / arki
-400 000 € vuonna 2019 ja -400 000 € vuositasollla

Linja 118 Tapiola-Suurpelto-Espoon keskus-Kauklahti
Linja 118B Tapiola-Suurpelto
Linja 118B varaudutaan jatkamaan Espoon keskukseen vuoden 2019 elokuussa, kun Kuuriniitty-Suurpelto –joukkoliikenneyhteys valmistuu. Samalla linjan 118 reitti muuttuu kulkemaan uuden joukkoliikenneyhteyden kautta.

Autopäivä- ja kustannusmuutokset:
+2 / arki ja +1ap / la
+150 000 € vuonna 2019 ja +380 000 € vuositasolla

Linja 134 Matinkylä-Espoon keskus-Tuomarila
Linja 136 Matinkylä-Espoon keskus-Tuomarila
Harvennetaan linjojen 134 ja 136 arjen ruuhka-aikojen vuoroväliä 10 minuutista 15 minuuttiin molemmilla linjoilla linjojen 118 ja 118B reittimuutoksesta johtuvan kysynnän vähenemisen myötä.

Autopäivä- ja kustannusmuutokset:
-4 ap / arki
-150 000 € vuonna 2019 ja -380 000 € vuositasolla

Linja 550 Itäkeskus-Oulunkylä-Huopalahti-Leppävaara-Tapiola-Westendinasema
Linjan 550 reitti muuttuu kulkemaan vuoden 2019 alusta Tapiolan uuden bussiterminaalin kautta.

Autopäivä- ja kustannusmuutokset:
+1 ap / arki / la / su
+270 000 € vuonna 2019 ja +270 000 € vuositasolla

Linja 551 Pasila-Otaniemi-Tapiola-Westendinasema
Linja 510 Pasila-Otaniemi-Tapiola-Westendinasema
Linjan 551 reitti muuttuu kulkemaan Tapiolan uuden bussiterminaalin kautta Westendinasemalle vuoden 2019 alusta.

Autopäivä- ja kustannusmuutokset:
+2 ap / arki ja +1 ap / la

+440 000 € vuonna 2019 ja +440 000 € vuositasolla

Elokuussa 2019 linja 551 varaudutaan muuttamaan runkolinjaksi 510. Linjan 510 liikennöintikustannukset kasvavat verrattuna linjaan 551 mikäli nopeutustoimenpiteitä ei saada tehtyä. Mikäli nopeutustoimenpiteet tehdään, laskevat linjan 510 liikennöintikustannukset linjaan 551 verrattuna, vaikka automäärä kasvaisikin sunnuntailiikenteessä.

Autopäivä- ja kustannusmuutokset:
+2 ap / su tai +1 ap / su
+50 000 € vuonna 2019 ja +120 000 € vuositasolla tai -10 000 € vuonna 2019 ja -40 000 € vuositasolla

Linja 560 Matinkylä – Myyrmäki – Malmi – Rastila
Jatketaan runkolinjaa 560 Myyrmäestä Matinkylään reittiä Myyrmäki – Lintumetsä – Leppävaara – Turunväylä – Kehä II – Suurpelto – Matinkylä elokuussa 2019. Jatko edellyttää Lintulaaksontien jatkeen rakentamista Vihdintielle asti.

Autopäivä- ja kustannusmuutokset:
+13 ap / arki, +10 ap / la ja + 7 ap / su
+1,6 miljoonaa euroa vuonna 2019 ja +3,8 miljoonaa euroa vuositasolla

MUUTOKSET VANTAAN SISÄISILLÄ LINJOILLA JA VANTAAN SUUNNAN SEUTULINJOILLA

Muutokset vuonna 2017

Koillis-Helsingin linjastosuunnitelman muutokset
Linja 554(K) korvataan Koillis-Helsingin linjastosuunnitelman mukaisesti linjalla 553(K), joka liikennöi Hakunilasta Porttipuiston liikekeskusten kautta Heikinlaaksoon, Malmille ja Pukinmäen asemalle sekä edelleen linjan 554(K) reittiä Leppävaaraan. Linja 553 korvaa Heikinlaaksoon lyhenevän linjan 74 Porttipuistossa. Itäkeskuksen ja Malmin välillä linjan 554(K) korvaa uusi linja 561B.

Ei merkittävää kustannusvaikutusta.

Linja 561 Itäkeskus – Malmi – Tammisto – Aviapolis
Linja 576 Tikkurila – Koivuhaka – Aviapolis – Seutula – Kivistö
Linja 612 Tammisto – Koivuhaka – Tikkurila
Linjan 561 reittiä jatketaan syksyllä 2017 Aviapoliksesta Koivuhaan ja Viertolan kautta Tikkurilan matkakeskukselle. Reitin jatkamisen myötä muodostuu vaihdoton ja melko tiheä yhteys Tammistosta Valimotien varren liikekeskuksilta Tikkurilaan. Samassa yhteydessä tälle yhteysvälille perustettu asiointilinja 612 voidaan lakkauttaa. Linjaa 612 liikennöidään elokuusta 2016 alkaen arkisin noin klo 7 – 18 tunnin vuorovälillä. Linja 561 liikennöi arkisin ruuhka-aikoina 15 minuutin välein, arkisin ja lauantaisin päiväsaikaan 20 minuutin välein sekä sunnuntaisin 30 minuutin välein. Linjan 561 jatkeella on mahdollista parantaa palvelutasoa myös Viertolassa Tikkurilantien ympäristössä, missä asutus on lisääntymässä. Viertolanrannan ja Tikkurilan eteläosan sekä Tikkurilan matkakeskuksen välillä nykyinen palvelutaso on heikko erityisesti sunnuntaisin, jolloin liityntäyhteys asemalle on vain kerran tunnissa. Reittimuutos palvelee myös Veromiehen, Aviapoliksen ja Koivuhaan työmatka- ja asiointiyhteyksiä. Linjan 561 jatke Tikkurilaan mahdollistaa myös linjan 576 reitin muuttamisen Tikkurila – Aviapolis -välillä siten, että Ruskeasannan eteläosaan voidaan tarjota kokopäiväinen ja myös viikonloppuisin liikennöitävä yhteys Tikkurilasta.

Autopäivä- ja kustannusmuutokset :
+1 ap / arki, +1,5 ap / la, su
186 000 € vuonna 2017 ja 390 000 € vuositasolla

Linja 562 Mellunkylä – Tikkurila – Aviapolis
Linjalle 562 lisätään auto keväälle 2017 kasvaneiden ajoaikojen vuoksi. Lisäautoa ei enää tarvita kesällä 2017, kun Tikkurilan terminaalin viereisen hotellin rakennustyöt ovat siinä vaiheessa, jolloin linja 562 pääsee ajamaan terminaalin eteläisen sisäänkäynnin kautta.

Autopäivä- ja kustannusmuutokset :
1 ap / arki ja 1 ap /su
+100 000 € vuonna 2017 ja + 100 000 € vuositasolla

Muutokset vuonna 2018
Linja 39 Kamppi – Munkkiniemi – Konala / Malminkartano – Myyrmäki

Linjaa jatketaan Kampista Eiraan, linjan 18 päätepysäkille saakka. Muutos parantaa oleellisella tavalla matkustajapalvelua ylikuormitetulla Munkkivuori – Töölö – Kamppi – Eira –akselilla.

Autopäivä- ja kustannusmuutokset :
2 ap / arki ja 1 ap /su
+170 000 € vuonna 2018 ja + 420 000 € vuositasolla

Muutokset vuonna 2019

Kalasataman alueen linjastomuutokset
Kalasataman keskuksen bussiterminaali valmistuu arviolta vuonna 2018. Kalasataman linjaston idealuonnoksen mukaan osa Lahdenväylän suunnan seutulinjoista (linjat 722, 724, 731, 739 ja 751) siirretään kulkemaan Kumpulasta Hermannin rantatietä Kalasatamaan syysliikenteen alkaessa 2018. Linjat eivät tällöin enää aja Rautatientorille asti lukuun ottamatta linjojen 724, 731 ja 739 yöliikennettä.

Autopäivä- ja kustannusmuutokset:
-4 ap / arki
-240 000 € vuonna 2018 ja -600 000 € vuositasolla

Linja 560 Matinkylä – Myyrmäki – Malmi – Rastila
Jatketaan runkolinjaa 560 Myyrmäestä Matinkylään reittiä Myyrmäki – Lintumetsä – Leppävaara – Turunväylä – Kehä II – Suurpelto – Matinkylä. Jatko edellyttää Lintulaaksontien jatkeen rakentamista Vihdintielle asti.

Autopäivä- ja kustannusmuutokset:
+13 ap / arki, +10 ap / la ja + 7 ap / su
+1,6 miljoonaa euroa vuonna 2018 ja +3,8 miljoonaa euroa vuositasolla

Linja 570 Aviapolis – Tikkurila – Mellunmäki
Muutetaan bussilinja 562 runkolinjaksi 570. Muutos edellyttää nopeutustoimien toteuttamista katuverkkoon. Nopeutustoimien suunnittelu on parhaillaan käynnissä.

Autopäivä- ja kustannusmuutokset:
Ei autopäivä- eikä kustannusmuutosta

MUUTOKSET KERAVAN SISÄISILLÄ LINJOILLA JA KERAVAN SUUNNAN SEUTULINJOILLA

Muutokset vuonna 2017

Ei suunniteltuja muutoksia.

Muutokset vuonna 2018

Ei suunniteltuja muutoksia.

Muutokset vuonna 2019

Ei suunniteltuja muutoksia.

MUUTOKSET KIRKKONUMMEN SISÄISILLÄ LINJOILLA JA KIRKKONUMMEN SUUNNAN SEUTULINJOILLA

Muutokset vuonna 2017

Kirkkonummen bussilinjastoon toteutetaan säästöjä vuosina 2016 ja 2017. Säästöt kohdistuvat ensisijaisesti kesäliikenteeseen sekä niihin sisäisten linjojen lähtöihin jotka eivät palvele koululaisia. Säästöillä tavoitellaan n. 300 000 euron suuruista kustannusvähennystä vuositasolla.

Muutokset vuonna 2018

Ei suunniteltuja muutoksia.

Muutokset vuonna 2019

MUUTOKSET SIPOON SISÄISILLÄ LINJOILLA JA SIPOON SUUNNAN SEUTULINJOILLA

Muutokset vuonna 2017

Ei suunniteltuja muutoksia.

Muutokset vuonna 2018

Ei suunniteltuja muutoksia.

Muutokset vuonna 2019

KUNTAOSUUKSIEN LASKENTAPERUSTEET

HELSINGIN SEUDUN LIIKENNE-KUNTAYHTYMÄÄ KOSKEVA PERUSSOPIMUS

HSL-liikenteen kulut ja tuotot kohdennetaan jäsenkunnille perussopimuksessa esitettyjen periaatteiden mukaisesti. Kuntayhtymän eri tehtävistä aiheutuvat kulut kohdistetaan palvelujen käytön mukaisesti ja lipputulot kuntakohtaisen lipputulokertymän perusteella.

JOUKKOLIIKENTEEN KULUJEN JAKO

Perussopimuksessa jäsenkunnille jaettavat kulut on jaettu:
-operointikuluihin (liikennöintikorvaukset)
-tilaajaorganisaation suunnittelu, hallinto- yms. kuluihin
-infrakuluihin

Liikenteen operointikulut
Operointikuluilla tarkoitetaan ostopalveluina hankittavan joukkoliikenteen liikenteenhoidon kustannuksia. Kuntien maksuosuudet operointikuluista määritellään liikennemuodoittain kunkin kunnan asukkaiden tekemien matkustajakilometrien perusteella.

Bussiliikenne
Kulut jaetaan kunnille linjastokohtaisesti (Helsingin sisäiset linjat, Espoon ja Kauniaisten sisäiset linjat, Vantaan sisäiset linjat, Keravan sisäiset linjat, seutulinjat PKS, seutulinjat Kerava, U-linjat PKS, U-linjat Kirkkonummi) kunnille kohdistettujen matkustajakilometrien perusteella.

Kunnille kohdistetut linjastokohtaiset matkustajakilometrit lasketaan matkakorttijärjestelmästä saatavien nousujen ja viimeisen käytettävissä olevien kuntakohtaisten keskimatkatietojen perusteella.

Nousuina käytetään lippulajeittain laskettuja vuositason nousuja, jotka on kohdistettu kunnille matkakortin kuntalaisuustiedon ja lippulajin perusteella.

Sisäisten linjojen ja U-linjojen osalta kuntakohtaiset keskimatkat perustuvat viimeisten lippulajitutkimusten mukaisiin linjastokohtaisiin keskimatkoihin. Seutulinjojen osalta kunnittaiset keskimatkat lasketaan vuosittain linja/linjayhdistelmäkohtaisten nousujen ja viimeisten lippulajitutkimusten mukaisten linja/linjayhdistelmäkohtaisten keskimatkatietojen perusteella.

Vuositason nousujen ja keskimatkojen perusteella lasketaan linjastokohtaiset matkustajakilometrit kunnittain. Niistä lasketaan edelleen jako-osuudet. Näillä jako-osuuksilla jaetaan kulut kunnille.

Junaliikenne
Kulut jaetaan kunnille viimeisten käytettävissä olevien lippulajitutkimusten pohjalta laskettujen kuntakohtaisten nousujen ja matkustajakilometrien perusteella.

Matkustajakilometrit kunnittain lasketaan lippulajitutkimuksista saatavien nousujen ja keskimatkatietojen perusteella.

Junaliikenteen operointikulut on uuden sopimuksen myötä jaettu kunnille matkustajakilometreistä ja nousuista laskettujen kuntakohtaisten jako-osuuksien painotettuna keskiarvona. Painoina on käytetty kummallekin

osatekijälle 0,5. Uuden junakaluston käyttöönoton myötä pääomakustannukset nousevat merkittävästi ja pelkästään matkustajakilometreihin perustuva kuntajako kohdistaisi 3. vyöhykkeen kunnille kohtuuttoman suuret kustannukset. Tarvittavan kalustomäärän kannalta ratkaisevaa on maksimikuormitus eli nousujen määrä, ei matkojen pituus.

Metroliikenne

Kulut jaetaan kunnille viimeisten käytettävissä olevien matkustajalaskentojen ja lippulajitutkimusten pohjalta laskettujen kuntakohtaisten matkustajakilometrien perusteella.

Matkustajakilometrit kunnittain lasketaan matkustajalaskennoista saatavien nousujen ja lippulajitutkimuksista saatujen kuntalaisuusjakautumien ja keskimatkatietojen perusteella.

Kunnille kohdistetuista matkustajakilometreistä lasketaan edelleen metroliikenteen kustannusten jako-osuudet. Näillä jako-osuuksilla jaetaan metroliikenteen kulut kunnille.

Raitiovaunuliikenne

Kulut jaetaan kunnille viimeisten käytettävissä olevien matkustajalaskentojen ja lippulajitutkimusten pohjalta laskettujen kuntakohtaisten matkustajakilometrien perusteella.

Matkustajakilometrit kunnittain lasketaan matkustajalaskennoista saatavien nousujen ja lippulajitutkimuksista saatujen kuntalaisuusjakautumien ja keskimatkatietojen perusteella.

Kunnille kohdistetuista matkustajakilometreistä lasketaan edelleen raitiovaunuliikenteen kustannusten jako-osuudet. Näillä jako-osuuksilla jaetaan raitiovaunuliikenteen kulut kunnille.

Lauttaliikenne

Kulut jaetaan kunnille kohdistettujen matkustajakilometrien perusteella.

Kunnille kohdistetut matkustajakilometrit lasketaan matkakorttijärjestelmästä saatavien nousujen ja kuntakohtaisten keskimatkatietojen perusteella.

Nousuina käytetään lippulajeittain laskettuja vuositason nousuja, jotka on kohdistettu kunnille matkakortin kuntalaisuustiedon ja lippulajin perusteella.

Kunnille kohdistetuista matkustajakilometreistä lasketaan edelleen lauttaliikenteen kustannusten jako-osuudet. Näillä jako-osuuksilla jaetaan lauttaliikenteen kulut kunnille.

Tilaajaorganisaation suunnittelu, hallinto yms. kulut

Ko. kuluilla tarkoitetaan HSL-organisaation eri yksiköiden nettokuluja lukuun ottamatta operointikuluja.

Suunnittelu, hallinto yms. kulut kohdistetaan kunnille liikennemuodoittain/linjastoittain kuntien asukkaiden tekemien nousujen perusteella.

Kulut yhteensä kohdistetaan ensin eri liikennemuodoille/linjastoille sovituilla kertoimilla painotettujen nousujen jakautuman perusteella.

Eri liikennemuodoille/linjastoille kohdistetut yleiskustannukset yhteensä jaetaan edelleen kunnille matkustajakilometrien laskennassa käytettyjen kuntakohtaisten nousujen ja niistä laskettujen jako-osuuksien perusteella.

Infrakulut

Ennen vuotta 2012 käyttöön otetun joukkoliikenneinfran osalta noudatetaan seuraavia periaatteita:

- Bussiliikenteen jl-infrakulut kohdistetaan jäsenkaupungeille/kunnille linjastoittain nousujen suhteessa.
- Bussiliikenneterminaalien osalta kulut kohdistetaan ensin linjastoille terminaalista tehtyjen lähtöjen suhteessa.
- Junaliikenteen jl-infrakulut kohdistetaan jäsenkaupungeille/kunnille junaliikenteeseen tehtyjen nousujen suhteessa.
- Lauttaliikenteen jl-infrakulut kohdistetaan jäsenkaupungeille/kunnille lauttaliikenteeseen tehtyjen nousujen suhteessa.
- Metroliikenteen jl-infrakulut kohdistetaan jäsenkaupungeille/kunnille metroliikenteeseen tehtyjen nousujen suhteessa.
- Raitioliikenteen jl-infrakulut kohdistetaan jäsenkaupungeille/kunnille raitioliikenteeseen tehtyjen nousujen suhteessa.

Vuonna 2012 tai sen jälkeen käyttöön otettavien merkittävien joukkoliikenneinvestointien jl-infrakulujen kohdistamisesta jäsenkaupungeille/kunnille on sovittu erikseen. Tällaisia uusia merkittäviä joukkoliikenneinvestointeja ovat sopimuksen mukaisesti ainakin Länsimetro ja Kehärata. Aikaisempi sopimus joukkoliikenneinfran kustannusten korvaamisesta jää sellaisenaan voimaan.

Vuonna 2012 tai sen jälkeen käyttöön otetun joukkoliikenneinfran osalta noudatetaan seuraavia periaatteita:

- Junaliikenteen infrakulut kohdistetaan jäsenkunnille junaliikenteeseen tehtyjen nousujen suhteessa kunnittain.
- Lauttaliikenteen infrakulut kohdistetaan jäsenkunnille lauttaliikenteeseen tehtyjen nousujen suhteessa kunnittain.
- Metroliikenteen infrakulut kohdistetaan jäsenkunnille metroliikenteeseen tehtyjen nousujen suhteessa kunnittain.
- Raitioliikenteen infrakulut kohdistetaan jäsenkunnille raitioliikenteeseen tehtyjen nousujen suhteessa kunnittain.

Bussiliikenteen infrakulut kohdistetaan jäsenkunnille linjastoittain nousujen suhteessa. Bussiliikenneterminaalien osalta kulut kohdistetaan ensin linjastoille terminaalista tehtyjen lähtöjen suhteessa. Joukkoliikennekatujen, -tunnelien ja siltojen osalta kulut kohdistetaan ensin linjastoille kyseisen joukkoliikennekadun, -tunnelin tai –sillan läpi kulkevien vuorojen suhteessa.

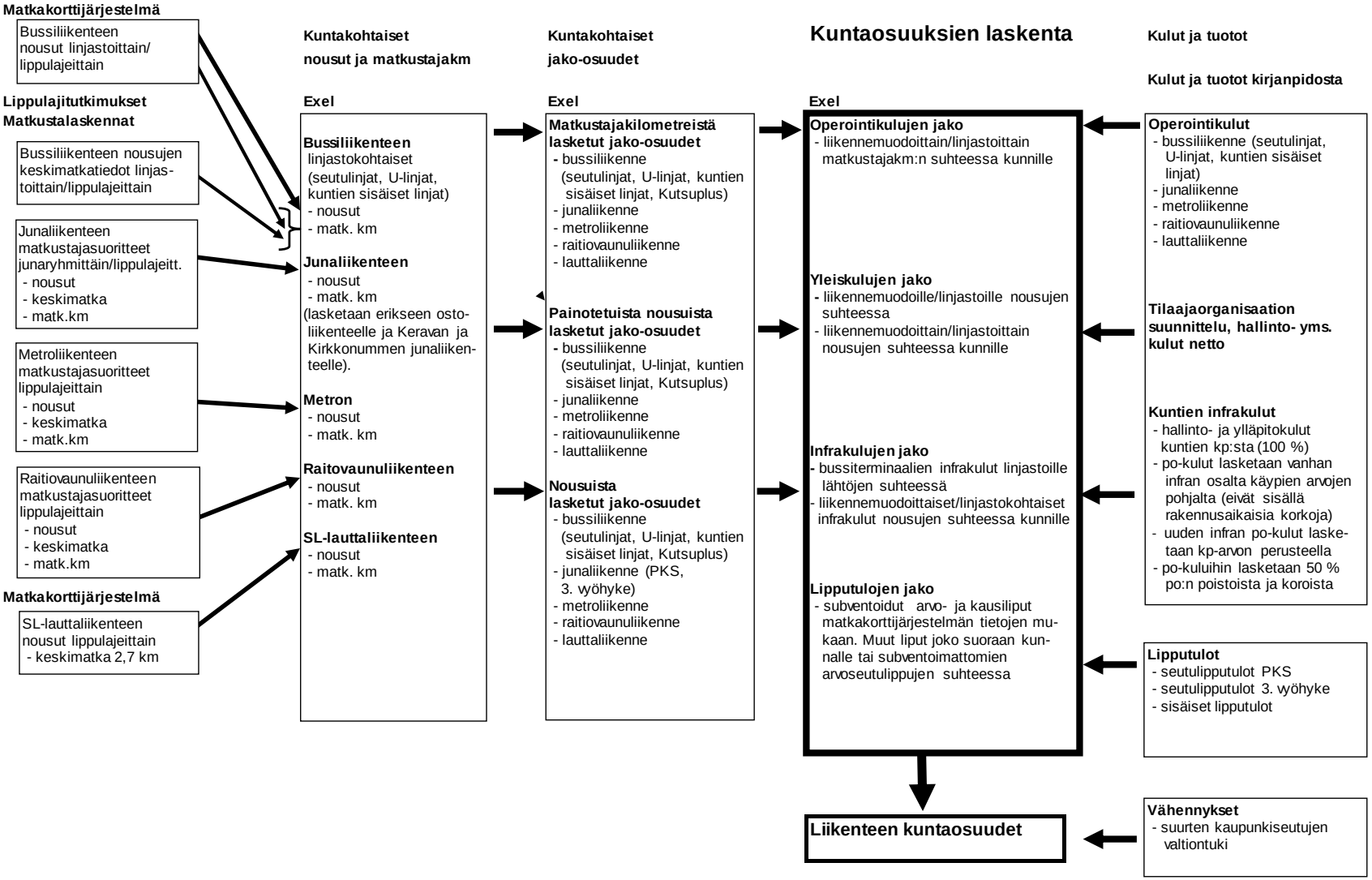
LIPPUTULOT

Seutulipputulot kohdistetaan kunnille matkakortin kuntalaisuustiedon ja lippulajin perusteella. Ne seutulipputulot, joita ei voida kohdistaa suoraan kunnille, kohdistetaan henkilökohtaisilla aikuisten ja lasten arvoseutulipuilla tehtyjen nousujen perusteella. Kehäradan tuomista lisääntyneistä kertaseutulipputuloista vuosittain kohdistetaan kolme (3) miljoonaa euroa Vantaan kaupungille kattamaan Vantaalle kohdistuvia Kehäradan infrakustannuksia.

Sisäiset lipputulot kohdistetaan sen kunnan lipputuloksi, jonka lipuista on kysymys.

Poikkeuksena ovat toisten kuntien asukkaiden ostamat ko. kunnan sisäiset subventoidut liput. Nämä lipputulot kohdistetaan kortin kuntalaisuuden mukaan. (Näiden lippujen käyttöä vastaava osuus operointi, yleis- ja infrakuluista kohdistetaan myös kortin kuntalaisuuden mukaan).

HSL-organisaation kulujen ja tuottojen kohdistaminen kunnille

KUNTAOSUUKSIEN LASKENTA KAARIMALLISSA

Tausta:

Joukkoliikenteen kaarimalliin siirryttäessä kaikki lipputyypit muuttuvat, mikä vaikuttaa lipputulojen ja kustannusten kohdentamiseen HSL:n jäsenkunnille.

Kaarimallissa kuntien sisäisiä lippuja ei enää ole, vaan kaikki vyöhyketyypit ovat seudullisia. Kaarimallissa lipputulot on jaettava nykyisten seutulippujen jakoperiaatteilla eli korttien kuntalaisuustietojen perusteella. Kohdistamattomat lipputulot, kuten kertaliput, on jaettava olettaen niiden käytön vastaavan esimerkiksi henkilökohtaisten aikuisten ja lasten arvolippujen käyttöä.

Operointikustannukset jaetaan nykyisin kunnille käytön mukaan. HSL:n linjasto on ensisijaisesta seudullinen kokonaisuus, mutta tällä hetkellä bussilinjat on kustannusten jakovaiheessa jaettu eri kuntien sisäisiin ja eri suuntien seudullisiin linjastoihin. Kustannusten jakautumiseen HSL:n jäsenkunnille vaikuttaa se, millä periaatteilla linjat on jaettu eri linjastoryhmiin.

Kuntaosuuslaskentaa on kaarimallin käyttöönoton muutostilanteessa mahdollista tarkastella kokonaisuutena sekä hakea vaihtoehtoja lipputulojen, operointikustannusten ja yleiskustannusten kohdentamiselle kunnille.

Vaihtoehtoja nykyiselle kuntaosuuslaskennalle kaarimallissa:

1. Nykymalli

- Kaarimallin lipputulot jaetaan kuten nykyiset seutuliput.
- Kustannukset jaetaan kuten nykyisin, eli operointikustannukset jaetaan liikennemuodoittain / linjastoittain.
- Nykymallin periaatteita selostettu tarkemmin liitteessä 6.

2. Nykymallin sovellus: operointikustannukset jaetaan liikennemuotokohtaisina kokonaisuuksina

- Kaarimallin lipputulot jaetaan kuten nykyiset seutuliput.
- Kustannukset jaetaan muuten kuten nykyisin, mutta operointikustannuksia ei enää jaeta linjastoittain, vaan liikennemuotokohtaisina kokonaisuuksina.

Erona nykymalliin: kaikkia bussilinjoja käsitellään yhtenä kokonaisuutena, eli niiden kustannukset jaetaan bussien kokonaiskäytön mukaan nykyisten seutulinjojen tapaan

Vaihtoehtojen 1 ja 2 havaitut ominaisuudet:

Myönteisiä ominaisuuksia	Kielteisiä ominaisuuksia
+++ Ei muutostarvetta perussopimukseen	- - - Pienten jäsenkuntien osalta lippulajitutkimusten otoksen satunnaisuus voi vaikuttaa merkittävästi lopputulokseen.
+ Periaatteiltaan tuttu	- - Vaatii paljon lähtötietoja ja työlästä laskea.
	- - Laskentaprosessi liian hidas kuntien tarpeisiin nähden.
	- Kuntaosuuksien muuttuminen linjastomuutosten myötä riippuu siitä, miten linjoja on päätetty ryhmitellä linjastoiksi.

3. Malli 3, ns. alijäämämalli

Operointi- ja yleiskustannuksista vähennetään tulot ja kuntaosuuksiin jäsenkunnille jaetaan yhtä alijäämäerää jakokertoimilla, jotka voivat perustua esimerkiksi johonkin tai joihinkin seuraavista tekijöistä:

a. Asukasmäärät kunnittain ja kaarittain, kaaret A–D
b. Tarjottu palvelutaso, kuten liikennemuodoittain ja pysäkeittäin tapahtuvat lähdöt
c. Joukkoliikenteen käyttö, kuten tehdyt nousut ja / tai matkustajakilometrit kuntalaisuuksittain

Alijäämämalli vaatii perussopimukseen päivityksiä, mutta yksinkertaistaisi kuntaosuuslaskentaa ja voisi mahdollistaa vaihtoehdoissa 3a ja 3b myös kuntalaisuustiedoista eroon pääsemisen

Vaihtoehtoisten mallien ominaisuuksia ja vertailua

Vaihtoehtoisten mallien vertailua	1, 2: nykymalli ja sen sovellus	3a: alijäämän jakajana asukasmäärät	3b: alijäämän jakajana tarjonta	3c: alijäämän jakajana jl:n käyttö
HSL:n perussopimus	ei muutostarvetta	muutostarve	muutostarve	muutostarve
Kuntaosuuslaskennan lähtötietotarpeet	suuret	pienet	pienet	suurehkot
Laajat lippulajitutkimukset	tarvitaan	ei tarvita	ei tarvita	tarvitaan
Kuntaosuuslaskennan laskentaprosessin nopeus	hidas	nopea	nopea	hitaahko
Kuntaosuuksien ennakoitavuus	-	nykyistä parempi	nykyistä parempi	-
Kuntaosuuksien reagointi linjasto- ja palvelutasomuutoksiin	riippuu linjojen ryhmittelystä	ei reagoi	reagoi oikeansuuntaisesti	reagoi oikeansuuntaisesti
Kuntalaisuustiedosta luopuminen, lippujärjestelmän yksinkertaistus	ei mahdollista	mahdollista	mahdollista	ei mahdollista

Alustavan selvityksen johtopäätökset

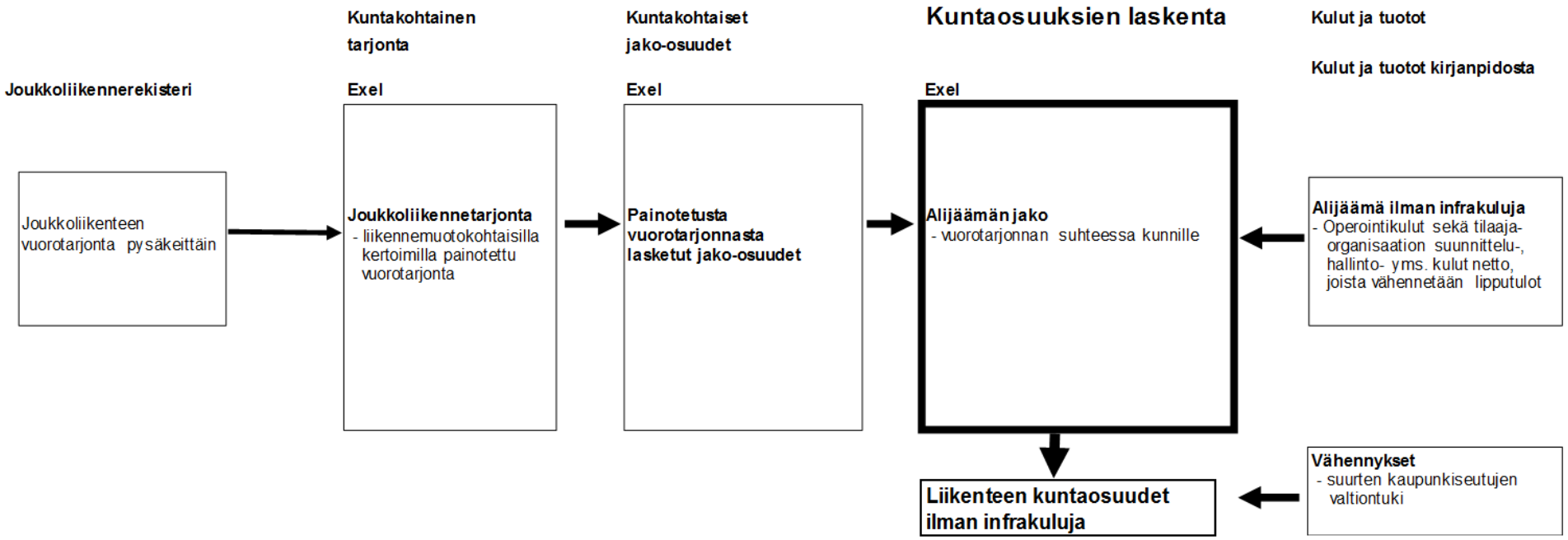
Malli 3, jossa kuntaosuuksina jaetaan pelkkää alijäämää, vaikuttaa kehityskelpoiselta vaihtoehdolta: jollain tavalla painotetun tarjonnan (3b) käyttö jakajana olisi selkeä ja reagoisi muutoksiin:

- Tarjonnan lisäys näkyisi ko. kunnan alijäämäosuuden kasvuna, mikä toimisi ”oikeammin” kuin nykymalli, jossa operointikustannukset jaetaan liikennemuodon kokonaiskäytön mukaan.
- Kunta voisi selkeämmin vaikuttaa omilla päätöksillään kuntaosuuteensa.
- Kehyskunnista ratakunnille HSL-jäsenyys toisi nykymallilla suuret kustannukset, kun PKS:n junakustannuksia jyvittyy matkustajakilometrisuoritteiden vuoksi niille suhteellisesti ottaen paljon => alijäämämalli olisi ko. kunnille edullisempi ja mahdollisesti oikeudenmukaisempi.
- HSL-liikenteen tehostuminen tai kilpailuttamisessa onnistuminen hyödyttäisi mallissa kaikkia kuntia, kun jaetaan pelkkää toiminnasta syntyvää alijäämää.

- Alijäämän jakosuhteet eivät reagoi lipunhintasuhteiden muutoksiin, joten vyöhykkeiden välisiä hintasuhteita ei voi tässä mallissa muuttaa usein, toisaalta lippujen väliset hintasuhteet on jo päätetty.
- Malli kannustaisi pidentämään linjojen pysäkkivälejä, sillä pysäkkien määrä vaikuttaa tässä mallissa 3b. alijäämäosuuden määritykseen.

Esimerkki kuntaosuuksien laskentaprosessista tulevaisuudessa alijäämämallin mukaisesti toteutettuna (malli 3b):

HSL-organisaation kulujen ja tuottojen kohdistaminen kunnille, ilman infrakuluja

Lyhenne	**Selite**
ASTY	Asiakastyytyväisyystutkimus.
ASTY Web	Asiakastyytyväisyystutkimuksen nettitietokanta.
BEST	Benchmarking European Service of public Transport. BEST:ssä tutkitaan yhtenäisellä menetelmällä Pohjoismaiden pääkaupunkien sekä eräiden Keski-Euroopan kaupunkien asukkaiden tyytyväisyyttä joukkoliikenteeseen.
Cloudia	HSL:n käytössä oleva järjestelmä hankintojen sähköiseen kilpailutukseen.
CRM	Customer Relationship Management eli asiakkuuksien johtaminen.
CO^2	Hiilidioksidin kemiallinen kaava.
Dilax	Automaattisia laskentalaitteita valmistava yritys. Dilaxin laitteita on käytössä busseissa ja lähijunissa.
Dynasty	HSL:n käytössä oleva asianhallintajärjestelmä.
eBusSystems	Hanke, jossa kehitetään sähköbussijärjestelmää latausverkostoineen.
ePELI	HSL:n alueelle muodostettava tulevaisuuden bussiliikenteen innovointiympäristö. ePELI:n ytimessä on kokeiluluonteinen sähköbussiliikenne, joka toimii kokeilu- ja kehitysalustana.
ELY	Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.
ENN	Ennuste (lyhennettä käytetään taloustaulukoiden sarakeotsikoissa), esim. ENN2015 = Vuoden 2015 ennuste (osavuosikatsaus 2/2015).
HASTUS	Horaires et. Assignations pour Systeme de Transport Urbain et Semi-urbain, ohjelmisto, jolla suunnitellaan HSL:n bussi- ja ratikkaliikenteen aikataulut. Lyhenteen vapaa käännös: ”Kaupunkien ja taajamien kuljetusjärjestelmien aikataulut ja toimeksiannot”
HEHA	Liikkumistutkimus tai henkilöhaastattelututkimus.
HELMI	Helsingin liikennevaloetuus busseille ja ratikoille, tuottaa myös ajoaikatilastoja ja välittää reaaliaikaista tietoa vaunujen kulusta (pysäkkinäytöt ja vaununäytöt).
HILMA	Työ- ja elinkeinoministeriön ylläpitämä ilmoituskanava, jossa ilmoitetaan julkisista hankinnoista.
HKL	Helsingin kaupungin liikennelaitos.
HLJ	Helsingin seudun liikennejärjestelmäsuunnitelma (2015).
HR	Human Resources, henkilöstö-, henkilöstöasiat
HSL	Helsingin seudun liikenne –kuntayhtymä.
HSL-alue	HSL:n jäsenkuntien (Helsinki, Espoo, Kauniainen, Vantaa, Kerava, Kirkkonummi, Sipoo) muodostama alue.
HSLH	Helsingin seudun liikenne –kuntayhtymän hallitus.
ICT / IT	Informaatioteknologia (vanh. automaattinen tietojenkäsittely/ATK).
IoT-maailma	Internet of Things, esineiden internet. Internet-verkon laajentuminen laitteisiin ja koneisiin, joita voidaan ohjata, mitata ja sensoroida internet verkon yli.
IP-lukija	Matkakortin itsepalvelulukija junissa, busseissa, raitiovaunuissa ja asemilla.
JOLA Web	Joukkoliikenteen laatututkimuksen raportoinnin ja tilastoinnin tietojärjestelmä.

Lyhenne	Selite
JORE	Joukkoliikennerekisteri, johon on koottu kaikki linjojen reittejä ja aikatauluja koskevat tiedot.
KOLA	Bussiliikenteen korvauslaskennan ohjelma.
KUHA	Metropolialueen liikenneinfrastruktuurin pienet kustannustehokkaat hankkeet.
KUUMA	KUUMA-seutu muodostuu pääkaupunkiseudun ympärillä sijaitsevista 10 kehyskunnasta. KUUMA-kuntia ovat Hyvinkää, Järvenpää, Kirkkonummi, Kerava, Mäntsälä, Nurmijärvi, Pornainen, Sipoo, Tuusula ja Vihti.
LATI-Web	Suomenlinnan liikenteen tilastojen nettitietokanta.
LIIPY	Liityntäpysäköinti.
LIJ	Lippu- ja informaatiojärjestelmä (-hanke).
L-INFO	Liikennetietokanta, kaikki muut tiedot paitsi asiakasrekisteri, tietoa myös myyntilaitteiden kautta.
LIPTU	Lippulajitutkimus, joita tehdään HSL:n perussopimuksen mukaisesti vuosittain eri joukkoliikennemuodoissa.
LISSU	Linjastosuunnittelun analyysityökalu.
LISU	Liikennöintisuunnitelma, jossa suunnitellaan seuraavan liikennöintivuoden (kesäkausi ja talvikausi) liikenteen toteutus (tarkat reitit & liikennetarjonta). Tulevan kesän ja talvikauden aikataulut laaditaan Lisun pohjalta.
LITU	Laaja liikennetutkimus, joka koostuu osatutkimuksista (esim. HEHA).
Livi	Liikennevirasto.
LMJ	Valtakunnallista Waltti-korttia hallinnoiva Lippu- ja maksujärjestelmä Oy.
LVM	Liikenne- ja viestintäministeriö.
MaaS	Mobility as a Service (MaaS) eli Liikkuminen Palveluna. Kokonaisuus, jossa liikkumistarpeet on paketoitu kokonaisuuksiksi ja käyttäjä päättää millaisia osia hän haluaa pakettiinsa ostaa.
MAL	Helsingin seudun maankäyttö, asuminen ja liikenne.
MASU	Maankäyttösuunnitelma.
MKJ	Matkakorttijärjestelmä (nykyinen lippujärjestelmä, joka uusitaan LIJ-hankkeessa).
MONO	Aikataulu- ja informaatiomonitorien ohjaus (aikataulunäytöt esim. asemilla).
MUULI	Muuttuneen liikenteen ohjelma (esim. ajamattomat vuorot, kalustemuutokset).
NO_2	Typpidioksidin kemiallinen kaava.
POLISE	Liikennepoliittisten valintojen vaikutukset suurilla pohjoismaisilla kaupunkiseuduilla.
PÄÄVE	Helsingin seudun pääpyöräilyverkon ja laatukäytävien määrittely.
Ruter As	Yhtiö joka suunnittelee, järjestää ja markkinoi joukkoliikennettä Oslon ja Åkerhusin alueella Norjassa.
SAVU	Saavutettavuustarkastelut.
SÄHKE2	Arkistolaitoksen SÄHKE2-normi, joka ohjaa julkishallinnon asiakirjahal-

Lyhenne	Selite
	lintaa sähköisessä toimintaympäristössä.
TA	Talousarvio (lyhennettä käytetään taloustaulukoiden sarakeotsikoissa), esim. TA2016 = vuoden 2016 talousarvio.
TAE	Talousarvioennuste / alustava talousarvio (lyhennettä käytetään taloustaulukoiden sarakeotsikoissa), esim. TAE2017 = vuoden 2017 talousarvioennuste.
TIETO-Web	HSL:n avaintunnusluvut sisältävä nettitietokanta.
TOJ	Tiedonohjausjärjestelmä.
TOS	Tiedonohjaussuunnitelma.
TS	Taloussuunnitelma (lyhennettä käytetään taloustaulukoiden sarakeotsikoissa), esim. TS2017 = vuoden 2017 taloussuunnitelma.
TLJ	Taksa- ja lippujärjestelmä –hanke, jossa valmistellaan HSL-alueen uutta vyöhykehinnoittelumallia.
TP	Tilinpäätös (lyhennettä käytetään taloustaulukoiden sarakeotsikoissa), esim. TP2014 = vuoden 2014 tilinpäätös.
TTS	Toiminta- ja taloussuunnitelma, joka laaditaan kolmelle seuraavalle toimintavuodelle. TTS sisältää mm. strategiasuunnitelman sekä tariffien ja palveluverkon muutoksia koskevat suunnitelmat. Alustavasta TTS:sta pyydetään vuosittain jäsenkuntien lausuntoja elokuun loppuun mennessä.
TVV	Waltti-järjestelmän kehittäjänä toimii TVV lippu- ja maksujärjestelmä Oy, joka on kuntien ja valtion yhteinen IT-palvelu- ja hankintayhtiö.
Waltti	Valtakunnallinen matkakorttihanke.

11 § HSL:n joukkoliikenteen asiakastyytyväisyystutkimukset, kevät ja syksy 2015

VD/4486/08.00.00.03/2013
HW/JS

HSL:n joukkoliikenteen asiakastyytyväisyystutkimuksen tavoitteena on seurata koko HSL:n alueen joukkoliikenteen laatua sekä joukkoliikennejärjestelmän että liikennöitsijöiden toiminnan laadun osalta. Tiedot kerättiin busseista, raitiovaunuista, metrosta ja VR:n lähiliikenteestä keväällä 12.1.-15.5.2015 ja syksyllä 17.8.-13.11.2015 arkisin kello 6-18 paitsi perjantaisin 6-16. Kyselyyn osallistui keväällä 27 468 ja syksyllä 28 066 matkustajaa.

Matkustajat ovat yleisesti tyytyväisiä HSL:n palveluun. Yleisarvosana asteikolla 1-5 oli joukkoliikenteelle keväällä 4,17 ja syksyllä 4,06. Sekä kevään että syksyn arvosana nousi hieman edellisestä vuodesta. Vantaan sisäisessä bussiliikenteessä yleisarvosana koko vuodelta 2015 oli laskenut hieman arvoon 3,98, jossa kevään yleisarvosana oli noussut ja syksyn laskenut edellisestä vuodesta. Espoon sisäisessä liikenteessä vastaava koko vuoden luku on 4,05, Helsingissä 4,13 ja Keravalla 4,10. Syksyn osalta tyytyväisyys bussiliikenteeseen nousi kaikilla muilla tutkituilla liikennealueilla paitsi Vantaalla. Vantaan bussiliikenteessä yleisarvosana laski toisena peräkkäisenä vuotena ja vuonna 2015 yleisarvosanan laskuun vaikutti elokuussa voimaan astunut koko Vantaan bussiliikennettä koskenut linjastouudistus.

Bussiliikenteen järjestelmän arvosana Vantaan sisäisessä liikenteessä vuonna 2015 laski vuoden 2014 arvosta 4,23 takaisin vuoden 2013 arvoon 4,19. Myös Sipoon ja seutuliikenteen arvosana laski. Muilla liikennöintialueilla arvosana nousi tai pysyi samana kuin vuonna 2014. Helsingissä bussiliikenteen järjestelmän arvosana pysyi arvossa 4,26 ja Espoossa arvosana nousi arvoon 4,23. Kaiken HSL:n bussiliikenteen arvosanaksi on vuonna 2015 annettu 4,26, joka on sama kuin vuonna 2014.

Vantaan sisäisessä bussiliikenteessä keväällä 2015 tyytyväisten osuus eli arvosanan 4-5 antaneiden määrä laski edelliseen kevääseen verrattuna useimmissa osatekijöistä. Laskuun kääntyivät kolmena edellisenä keväänä nousussa olleet osatekijät ”Odottamisolosuhteet pysäkillä ovat hyvät” (vuonna 2012 63 % → 2013 65 % → 2014 71 % → 2015 70 %), ”Liikennöinti aikataulun mukaan” (66 % → 71 % → 73 % → 67 %) sekä ”Linja palvelee matkustustarpeitani” (85 % → 89 % → 90 % → 89 %). Toisena peräkkäisenä keväänä laskua tapahtui osatekijöissä ”Istumapaikan saa hyvin” (86 % → 91 % → 88 % → 87 %) sekä ”Matkani sujuvat ilman järjestyshäiriöitä” (90 % → 94 % → 93 % → 92 %). Nousussa ovat olleet jo neljä kevättä peräkkäin osatekijät ”Matkan teko on nopeaa ja sujuvaa” (79 % → 82 % → 84 % → 86 %) sekä ”Liikennevälineen vaihtaminen sujuu hyvin” (74 % → 77 % → 79 % → 80 %).

Vantaan sisäisessä bussiliikenteessä syksyllä 2015 tyytyväisten osuus on vaihdellut eri osatekijöissä 1-8 prosenttiyksikköä suuntaan tai toiseen. Kaikista tyytyväisimpiä oltiin osatekijään ”Istumapaikan saa hyvin” (94 %), joka nousi kuusi prosenttia syksyyn 2014 verrattuna. Pientä nousua oli myös osatekijöissä ”Matkani sujuvat ilman järjestyshäiriöitä” (92 % →93 %) sekä ”Odottamisolosuhteet pysäkillä ovat hyvät” (71 % → 72 %). Kaupunki tekee jatkuvasti toimenpiteitä pysäkkien olosuhteiden parantamiseksi. Suurimmat laskut edelliseen syksyyn verrattuna tapahtuivat osatekijöissä ”Liikennöinti aikataulun mukaan” (72 % → 64 %) ja ”Liikennevälineen vaihtaminen sujuu hyvin” (79 % → 74 %). Pientä laskua oli osatekijöissä ”Matkan teko on nopeaa ja sujuvaa” (83 % → 81 %) sekä ”Linja palvelee matkustustarpeitani (88 % → 86 %).

Liikennöinnin laadun osalta kokonaisarvosanaksi bussien matkustajat antoivat keväällä 2015 3,89, kun kaikkien kulkumuotojen yhteisarvosana oli 3,97. Bussien arvosana nousi keväällä 0,03 yksikköä edelliseen kevääseen verrattuna. Syksyllä 2015 bussien arvosana nousi 0,03 yksikköä edelliseen syksyyn verrattuna arvoon 3,92 kaikkien kulkumuotojen yhteisarvosanan ollessa 4,00. Koko vuonna 2015 bussien liikennöinnin kokonaisarvosana on noussut 0,04 yksikköä vuoden 2014 arvosta, arvoon 3,92.

Liikennöitsijän arvosana oli keväällä 2015 koko seudulla 3,89 ja Vantaan sisäisessä liikenteessä 3,84. Vantaan osalta arvo on noussut edellisestä keväästä 0,05 yksiköllä. Syksyllä 2015 liikennöitsijän arvosana Vantaan sisäisessä liikenteessä oli 3,92, joka oli noussut 0,09 yksikköä edellisestä vuodesta. Nousua tapahtui toisena peräkkäisenä syksynä. Kokonaisuudessaan vuonna 2015

liikennöitsijöiden arvosana oli HSL:n alueella 3,90 ja Vantaalla 3,88, jossa nousua edellisvuodesta oli 0,07 yksikköä.

Tyytyväisten osuudet liikennöitsijään liittyen Vantaan sisäisessä bussiliikenteessä ovat keväällä 2015 nousseet lähes kaikkien osatekijöiden suhteen. Laskua oli ainoastaan kuljettajan palvelukyvyn osalta kolme prosenttiyksikköä (tyytyväisiä 72 %). Kuljettajan neuvontakyvyn osalta nousu oli kaksi prosenttiyksikköä (tyytyväisiä 68 %) samoin kuin kuljettajan ajotavan (74 %) sekä matkustusmukavuuden osalta (69 %). Vaunujen siisteyden osalta tyytyväisten osuus on noussut neljä prosenttiyksikköä (66 %). Muuhun HSL-alueeseen verrattuna Vantaan luvut ovat keskitasoisia muuten, paitsi vaunujen siisteyden ja matkustusmukavuuden (sisätilojen varustus) osalta. Vaunujen siisteydessä tyytyväisten osuus oli Vantaalla jopa 13 prosenttiyksikköä matalampi kuin seudun keskiarvo.

Syksyllä 2015 liikennöitsijään liittyvissä kysymyksissä tyytyväisten osuus on noussut kahdessa osatekijässä. Sekä vaunujen siisteydessä (vuonna 2014 tyytyväisiä 69 % → 2015 82 %) että matkustusmukavuudessa (69 % → 81 %) tyytyväisten osuus on noussut huomattavasti, lähelle seudun keskitasoa. Muissa osatekijöissä tapahtui laskua. Kuljettajan palvelukykyyn oli tyytyväisiä 72 % (vuonna 2014 73 %), kuljettajan neuvontakykyyn 59 % (67 %) ja kuljettajan ajotapaan 71 % (72 %). Kuljettavan neuvontakyvyn laskuun vaikutti todennäköisesti bussilinjaston uudistuminen Vantaalla.

Keväällä 2015 bussilinjoittaisessa tarkastelussa kymmenen parhaan linjan joukkoon sijoittui kaksi Vantaan sisäistä linjaa, numero 30 Kaivoksela – Myyrmäki – Linnainen arvosanalla 4,44/5 sekä numero 75M Pohjois-Nikinmäki – Korso arvosanalla 4,5/5. Linjalla 75M tehtiin tosin vain kaksi kyselyä. Kymmenen huonoimman linjan joukosta yksi oli seutulinja Vantaan ja Espoon välillä ja kaksi Vantaan läpi kulkevaa seutulinjaa. Seutulinjoista huonoimpaan kymmenikköön arvioitiin linjat numero 738K Rautatientori – Kerava (3,43), numero 788K Rautatientori – Kuninkaanmäki – Nikkilä – Hinthaara – Porvoo (3,5) sekä 514K Lentoasema – Tapiola - Westendinasema (3,5). Seutulinjoista linjalla 788K tehtiin vain kaksi ja linjalla 514K puolestaan neljä kyselyä. Huonoimmatkin arvosanat ovat kuitenkin kokonaisasteikolla 1-5 kohtalaisen hyviä.

Syksyllä 2015 bussilinjoittaisessa tarkastelussa kymmenen parhaan linjan joukkoon sijoittui yksi Vantaan sisäinen linja, numero 311 Myyrmäki – Hämeenkylä arvosanalla 4,33. Lisäksi linja 443 Martinlaakso – Kivistö sekä linja 711K Kuninkaanmäki - Tikkurila saivat kumpikin arvosanaksi 5/5, mutta linjalla 443 tehtiin vain yksi kysely ja linjalla 711K kaksi kyselyä. Linjojen rinnakkaisilla reiteillä, jotka olivat Vantaan huonoimpien sisäisten linjojen joukossa, tehtiin molemmilla yli 30 kyselyä ja näistä linja 443K sai arvosanakseen 3,74 ja linja 711 puolestaan 3,72. Seutulinjoista kymmenen parhaan linjan joukossa olivat runkolinja 560 Rastila – Malmi – Myyrmäki (4,3) sekä Vantaan läpi kulkevat linjat 785K Rautatientori – Kuninkaanmäki – Nikkilä (4,33), 786 Rautatientori – Jokivarsi – Nikkilä – Järvenpään asema (4,3) ja 788 Rautatientori – Kuninkaanmäki – Jokivarsi – Hinthaara – Porvoo (4,29). Kymmenen huonoimman linjan joukossa oli kaksi Vantaalla ajavaa seutulinjaa 615 Rautatientori – Kartanonkoski – Lentoasema (3,61) sekä 621 Hakaniemi – Aviapolis – Kylmäoja (3,64).

Tekninen lautakunta 23.8.2016 § 11

Kaupungininsinöörin esitys:
Merkitään tiedoksi HSL:n joukkoliikenteen asiakastyytyväisyystutkimus, kevät ja syksy 2015.
Päätös:
Merkittiin tiedoksi.

Liitteet
- HSL:n joukkoliikenteen asiakastyytyväisyystutkimus kevät 2015
https://www.hsl.fi/sites/default/files/uploads/16_2015_asty_kevat_2015_tulosraportti.pdf

- HSL:n joukkoliikenteen asiakastyytyväisyystutkimus syksy 2015
https://www.hsl.fi/sites/default/files/uploads/7_2016_asty_syksy_2015.pdf

täytäntöönpano: Kuntatekniikan keskus

Muutoksenhakuohje: 6.2. Oikaisuvaatimus- valituskielto

Lisätiedot:
liikenneinsinööri Joonas Stenroth, p. 09 839 23428, etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi

16
2015

HSL:n joukkoliikenteen asiakastyytyväisyystutkimus, kevät 2015

Tulosraportti

HSL HRT

LIITE: Tekninen lautakunta 23.08.2016 / 11 §

HSL:n joukkoliikenteen asiakastyytyväisyystutkimus, kevät 2015

Tulosraportti

HSL Helsingin seudun liikenne

HSL Helsingin seudun liikenne
Opastinsilta 6 A
PL 100, 00077 HSL00520 Helsinki
puhelin (09) 4766 4444
www.hsl.fi

Lisätietoja: Hanna Kitti 040 7527426
hanna.kitti@hsl.f

Copyright: Kartat, graafit, ja muut kuvat /HSL
Kansikuva: HSL / Sinihannele Mesilaakso

Helsinki 2015

Esipuhe

Julkaisu sisältää keväällä 12.1. – 15.5.2015 toteutetun HSL:n joukkoliikenteen asiakastyytyväisyyttä mittaavan kyselyn tulokset. Kyselyn tuloksia käytetään HSL:n joukkoliikenteen kehittämisessä, henkilökunnan koulutuksessa ja kilpailutetun bussiliikenteen laatubonusten laskennassa. Kyselystä saadaan myös arvokasta taustatietoa matkustajien asiakasprofiilista.

Kyselyn suunnittelusta vastasi HSL:n joukkoliikennesuunnitteluosaston operatiiviset tutkimukset -ryhmä ja raportin sisällöstä liikennetutkija Hanna Kitti. Työtä ohjasi johtoryhmä, johon kuuluivat operatiiviset tutkimukset -ryhmästä Antti Vuorela (puheenjohtaja), Hanna Kitti (varapuheenjohtaja), Natalia Berezina, Esko Kokki, Eveliina Kuvaja, Noora Nikula, Anna Rapanen ja Heidi Reponen. Johtoryhmään kuuluivat myös joukkoliikennesuunnitteluosaston linjasto- ja aikataulusuunnitteluryhmästä Petri Nissinen ja liikennepalvelut -osaston hankintaryhmästä Mira Hiltula ja hankinnan tuki -ryhmästä Erja Salovuori.

Kyselyn käytännön toteutuksesta vastasi Taloustutkimus Oy, jossa työn vastuuhenkilöinä olivat Pauliina Aho ja Jari Pajunen. Tuloksia koskeva analyysi perustuu HSL:n joukkoliikennesuunnitteluosaston joukkoliikennesuunnittelijoiden sekä muiden HSL:n asiantuntijoiden antamiin kommentteihin. Tulosten analysoinnissa on hyödynnetty Asty Web -nettitietokantaa.

Helsingissä 14.9.2015
Antti Vuorela
ryhmäpäällikkö
operatiiviset tutkimukset
joukkoliikennesuunnitteluosasto
HSL Helsingin seudun liikenne

Tiivistelmäsivu

Julkaisija: HSL Helsingin seudun liikenne	
Tekijä: Hanna Kitti	Päivämäärä 14.9.2015
Julkaisun nimi: HSL:n joukkoliikenteen asiakastyytyväisyystutkimus, kevät 2015	
Rahoittaja / Toimeksiantaja: HSL Helsingin seudun liikenne	

Tiivistelmä:

HSL mittaa matkustajien tyytyväisyyttä joukkoliikennepalveluihin ympärivuotisella kyselytutkimuksella joukkoliikennevälineissä. Kevään 2015 tutkimusjakson aikana (12.1. – 15.5.2015) mielipidettä kartoitettiin kaikkiaan 27 468 matkustajalta (raitiovaunut 1 694, bussit 23 050, metro 1 068, lähijunaliikenne 1 656). Kyselyitä tehdään arkisin klo 6 – 18 paitsi perjantaisin klo 6 – 16. Tutkimuksessa käytetään asteikkoa 1 – 5 (erittäin huono – erittäin hyvä).

Keväällä 2015 matkustajista 90,9 prosenttia oli tyytyväisiä HSL-alueen joukkoliikenteeseen, ja HSL-joukkoliikenteen yleisarvosana oli 4,17. Tyytyväisten matkustajien osuus kasvoi 0,6 prosenttia keväästä 2014. Kevään 2015 tulos on korkein HSL:n mittaushistoriassa.

Yleisarvosana nousi kevääseen 2014 nähden maltillisesti kaikissa liikennemuodoissa lähijunaa lukuun ottamatta. Metromatkustajat ovat edelleen tyytyväisimpiä joukkoliikenteen käyttäjiä ja keväällä 2015 hyvän tai erittäin hyvän arvosanan antoi 93,6 prosenttia metromatkustajista. Tyytyväisyys puolestaan kasvoi voimakkaimmin raitiovaunuliikenteessä, jossa tyytyväisten matkustajien osuus parantui 2,5 prosentilla kevääseen 2014 nähden. Juna- ja bussiliikenteessä toivottiin avoimessa palautteessa vahvempia poikittaisyhteyksiä, ja metro- ja lähijunaliikenteessä toivottiin nykyistä parempia liityntäpysäköintiyhteyksiä.

Matkustajista 61,6 prosenttia oli tyytyväisiä lähijunaliikenteen täsmällisyyteen keväällä 2015. Tyytyväisyys lähijunaliikenteen täsmällisyyteen laski lähelle 60 prosenttia jo syksyllä 2014 kun junien kääntöaikoja lyhennettiin Helsingissä. Tyytyväisyys lähijunaliikenteen täsmällisyyteen on heikentynyt kaikkiaan 6,3 prosentilla keväästä 2014. Junaliikenteessä tyytyväisyys vaihtojen sujuvuuteen (83,6 %) ja matkustamisen sujuvuuteen (87 %) on kuitenkin pysynyt hyvällä tasolla. Keväällä 2015 jopa 91,7 prosenttia matkustajista oli tyytyväisiä junahenkilökunnan neuvontakykyyn mutta häiriötilanteissa tiedotukseen oli tyytyväisiä vain 44,9 prosenttia matkustajista. Vertailutietoa aikaisemmilta vuosilta ei ole. Avoimen palautteen perusteella ongelmaksi koettiin etenkin ristiriitainen tiedotus laiturilla ja junassa sekä laituri- ja asemanäyttöjen tiedotteiden viivästyminen.

Keväällä 2015 selvitettiin matkustajien tyytyväisyyttä aikataulu- ja reittitietoon, matkakorttiin ja lippuvalikoimaan. Kaikissa näissä tekijöissä tyytyväisyys on pysynyt korkealla tasolla. Matkakortin osalta tyytyväisyys on ollut yli 95 prosentissa keväästä 2011 ja muissa tekijöissä yli 85 prosentin tasolla. Avoimen palautteen perusteella matkakortin latausmahdollisuutta netistä odotetaan innokkaasti ja suoraveloituksen poistuminen on lisännyt tätä toivetta. Keväällä 2015 matkustajista 86,73 prosenttia oli tyytyväisiä matkalipun tarkastustoimintaan.

Tyytyväisyys liikennevälineiden siisteyteen on heikointa metrossa, jossa tyytyväisiä oli 63,82 prosenttia matkustajista. Tyytyväisyys kuitenkin kohentui metrossa 6,2 prosenttia keväästä 2014. Juna-asemilla siisteys on parantunut edelleen, vaikkakin vain 52,4 prosenttia vastaajista on tyytyväisiä asemien siisteyteen. Tyytyväisyys lähijunaliikenteen vaunujen siisteyteen on parantunut lähes yhtäjaksoisesti keväästä 2011, mutta keväällä 2015 tyytyväisyys lähti lievään laskuun. Matkustajista 67,24 prosenttia on tyytyväisiä lähijunaliikenteen siisteyteen.

Bussiliikenteen liikennöintialueittaisessa tyytyväisyydessä ei tapahtunut suuria muutoksia kevääseen 2014 nähden. Matkustajien tyytyväisyys ei ole parantunut Kirkkonummella tai Sipoossa syksystä 2014, jolloin asiakastyytyväisyystutkimus aloitettiin alueilla. HSL:lle annettu yleisarvosana kuitenkin parani alueilla.

Vaikka avoimessa palautteessa yleisesti kritisoidaan joukkoliikennelippujen hintoja, peräti 93,7 prosenttia vastaajista oli sitä mieltä, että joukkoliikenne antaa vastinetta rahalle. Matkustajista 98,9 prosenttia myös suosittelisi joukkoliikenteen käyttöä muille. Myös kansainvälisen BEST-tutkimuksen mukaan HSL-alueen asukkaat pitävät joukkoliikenteen hinta- ja palvelutasoa hyvin toisiaan vastaavina ja joukkoliikennettä varteenotettavana ja suositeltavana liikennemuotona.

Avainsanat: Joukkoliikenne, asiakastyytyväisyys, matkustajatyytyväisyys			
Sarjan nimi ja numero: HSL:n julkaisuja 16/2015			
ISSN 1798-6176 (nid.)	ISBN (nid.)	Kieli: Suomi	Sivuja: 62
ISSN 1798-6184 (pdf)	ISBN 978-952-253-266-4 (pdf)		
HSL Helsingin seudun liikenne, PL 100, 00077 HSL, puhelin (09) 4766 4444			

Sammandragssida

Utgivare: HRT Helsingforsregionens trafik	
Författare: Hanna Kitti	Datum 14.9.2015
Publikationens titel: HRT:s undersökning av kundnöjdheten i kollektivtrafiken, våren 2015	
Finansiär/Uppdragsgivare: HRT Helsingforsregionens trafik	

Sammandrag:

HRT mäter året runt med enkäter i kollektivtrafikmedlen hur nöjda passagerarna är med kollektivtrafiken. Under undersökningsperioden på våren 2015 (21.1–15.5.2015) frågades åsikterna av sammanlagt 27 468 passagerare (spårvagnar 1 694, bussar 23 050, metro 1 068, närtågstrafik 1 656). Enkäterna utförs på vardagarna kl. 6–18 (på fredagarna kl. 6–16). I undersökningen används skalan 1–5 (mycket dålig – mycket bra).

På våren 2015 var 90,9 procent av passagerare nöjda med kollektivtrafiken i HRT-området och det allmänna vitsordet för HRT-kollektivtrafiken var 4,17. Andelen nöjda passagerare ökade med 0,6 procent från våren 2014. Resultatet från våren 2015 är det högsta i HRT:s mättningshistoria.

Det allmänna vitsordet ökade måttfullt i alla trafikslag med undantag av närtåg jämfört med våren 2014. Metropassagerare är fortfarande de mest nöjda kollektivtrafikanvändarna och på våren 2015 gav 93,6 procent av metropassagerare gott eller mycket gott vitsord. Tillfredsställelsen ökade i stället mest i spårvagnstrafiken där andelen nöjda passagerare ökade med 2,5 procent jämfört med våren 2014. I öppen respons önskades flera tvärgående förbindelser i tåg- och busstrafiken och bättre anslutningsparkeringsförbindelser i metro- och närtågstrafiken.

61,6 procent av passagerare var nöjda med punktligheten i närtågstrafiken på våren 2015. Tillfredsställelsen med punktligheten i närtågstrafiken minskade redan på hösten 2014 då tågens vändningstider förkortades i Helsingfors och var i närheten av 60 procent. Tillfredsställelsen med punktligheten i närtågstrafiken har minskat sammanlagt med 6,3 procent från våren 2014. I tågtrafiken har tillfredsställelsen med hur smidigt omstigningarna (83,6 %) och resorna (87 %) går ändå stannat på god nivå. På våren 2015 var t.o.m. 91,7 procent av passagerare nöjda med tågpersonalens förmåga att ge råd men bara 44,9 procent av passagerare var nöjda med informeringen vid störningssituationer. Jämförelseuppgifter från tidigare år finns inte. På basis av öppen respons upplevdes särskilt motstridig information på plattform och tåget samt att meddelanden på plattforms- och stationsskärmar blir försenade som ett problem.

På våren 2015 utreddes passagerarnas tillfredsställelse med tidtabells- och ruttinformation, resekort och biljetturval. Tillfredsställelsen med alla dessa faktorer har stannat på hög nivå. Tillfredsställelsen med resekortet har varit över 95 procent sedan våren 2011 och med andra faktorer över 85 procent. På basis av öppen respons ser passagerare ivrigt fram emot möjligheten att ladda resekortet på nätet och efter nedläggningen av direktdebiteringen har denna önskan lyfts fram allt oftare. På våren 2015 var 86,73 procent av passagerare nöjda med biljettkontrollverksamheten.

Tillfredsställelsen med renheten i trafikmedel var sämst i metron där 63,82 procent av passagerare var nöjda. Tillfredsställelsen ökade dock med 6,2 procent från våren 2014. Renheten på tågstationer har fortfarande förbättrats även om bara 52,4 procent av passagerare var nöjda med renheten på stationer. Tillfredsställelsen med renheten i tågvagnar har förbättrats nästan oavbrutet från våren 2011 men på våren 2015 minskade tillfredsställelsen en aning. 67,24 procent av passagerare är nöjda med renheten i tågtrafiken.

Det skedde inte några stora ändringar i tillfredsställelsen med busstrafiken enligt trafikeringsområden jämfört med våren 2014. Passagerarnas tillfredsställelse har inte förbättrats i Kyrkslätt eller i Sibbo från hösten 2014 då man utförde den första kundnöjdhetsundersökningen i områden. HRT:s allmänna vitsord förbättrades dock i områden.

Även om i öppen respons biljettpriserna i kollektivtrafiken kritiseras allmänt, är t.o.m. 93,7 procent av passagerare av den åsikten att man får valuta för sina pengar i kollektivtrafiken. 98,9 procent av passagerare skulle även rekommendera användningen av kollektivtrafik för andra. Även i den internationella BEST-undersökningen anser invånarna i HRT-området att kollektivtrafikens pris- och servicenivå motsvarar väl varandra och att kollektivtrafiken är ett beaktansvärt och rekommendabelt färdsätt.

Nyckelord: Kollektivtrafik, kundtillfredsställelse, passangerarnas nöjdhet			
Publikationsseriens titel och nummer: HRT publikationer 16/2015			
ISSN 1798-6176 (häft.)	ISBN (häft.)	Språk: Finska	Sidantal: 62
ISSN 1798-6184 (pdf)	ISBN 978-952-253-266-4 (pdf)		
HRT Helsingforsregionens trafik, PB 100, 00077 HRT, tfn. (09) 4766 4444			

Abstract page

Published by: HSL Helsinki Region Transport	
Author: Hanna Kitti	Date of publication 14.9.2015
Title of publication: HSL's public transport customer satisfaction survey, spring 2015	
Financed by / Commissioned by: HSL Helsinki Region Transport	

Abstract:

HSL measures passenger satisfaction with public transport services year-round using onboard questionnaires. During the spring 2015 survey period (12 January - 15 May 2015), a total of 27,468 passengers responded to the survey (trams 1,694, buses 23,050, Metro 1,068, commuter trains 1,656). The surveys are conducted Monday to Thursday 6am-6pm and on Fridays 6am-4pm. The surveys are conducted using a rating scale of 1 to 5 (very poor – very good).

In spring 2015, 90.9 per cent of passengers were satisfied with HSL area public transport, giving HSL area public transport an overall grade of 4.17. The share of satisfied passengers was up by 0.6 per cent from spring 2014. The spring 2015 result is the highest in HSL's measurement history. The overall grade was moderately up from spring 2014 on all modes of transport excluding commuter trains. Metro passengers continue to be the most satisfied public transport users, with 93.6 per cent of them giving a good or very good rating in spring 2015. Passenger satisfaction improved the most on tram services, where the share of satisfied passengers increased by 2.5 per cent from spring 2014. In the open comments, passengers hoped for stronger crosstown train and bus links, as well as for better Park & Ride links for the Metro and commuter train services.

In spring 2015, 61.6 per cent of passengers were satisfied with the punctuality of commuter train services. Satisfaction with the punctuality of commuter train services fell to nearly 60 per cent already in autumn 2014 when the train turnaround times in Helsinki were shortened. Satisfaction with the punctuality of commuter train services has decreased, in all, by 6.3 per cent from spring 2014. However, train passengers' satisfaction with the ease of transfers (83.6%) and smoothness of travel (87%) has remained high. In spring 2015, up to 91.7 per cent of passengers were satisfied with the train staff's ability to provide advice, but only 44.9 per cent were satisfied with information in cases of disruption. There is no comparison data from the previous years. On the basis of open-ended feedback, inconsistent information on platforms and trains as well as delays in information provided on platform and station information screens were deemed problematic.

In spring 2015, HSL surveyed passenger satisfaction with timetable and route information, the Travel Card and tickets available. Satisfaction has remained high with all these factors. With regard to the Travel Card, passenger satisfaction has remained at over 95 per cent from spring 2011, for the other factors the figure is over 85 per cent. On the basis of open-ended feedback, passengers look forward to the possibility to load Travel Card online, and the termination of the direct debit scheme has increased demand for this. In spring 2015, 86.73 per cent of passengers were satisfied with ticket inspections.

Satisfaction with the tidiness of vehicles was the lowest on the Metro, where 63.83 per cent of passengers were satisfied. However, the figure was up by 6.2 per cent from spring 2014. At train stations, tidiness has continued to improve, although only 52.4 per cent of the respondents were satisfied with the tidiness of stations.

Satisfaction with the tidiness of commuter trains has improved almost continuously from spring 2011 but in spring 2015 there was a slight fall. A total of 67.24 per cent of passengers were satisfied with the tidiness of commuter trains.

On bus services, there were no major changes in the satisfaction by operating area from spring 2014. Passenger satisfaction has not improved in Kirkkonummi or Sipoo from autumn 2014, when customer satisfaction surveys in these areas were first conducted. However, the overall grade given to HSL improved.

Although public transport fares are criticized in general in the open-ended feedback, up to 93.7 per cent of the respondents considered that public transport offers value for your money. In addition, 98.9 per cent of passengers would recommend the use of public transport to others. HSL area residents consider the price and service levels commensurate and public transport a viable and recommendable mode of transport.

Keywords: Public transport, customers' satisfaction, passengers' satisfaction			
Publication series title and number: HSL Publications 16/2013			
ISSN 1798-6176 (Print)	ISBN (Print)	Language: Finnish	Pages: 62
ISSN 1798-6184 (PDF)	ISBN 978-952-253-266-4 (PDF)		
HSL Helsinki Region Transport, PO Box 100, 00077 HSL, Tel.+358 9 4766 4444			

Sisällysluettelo

1 Johdanto....13

2 Yleisarvosana HSL-alueen joukkoliikenteelle....15

2.1 Yleisarvosana liikennemuodoittain....15

2.2 Yleisarvosana bussiliikenteessä liikennöintialueittain....17

3 Muut HSL:n toiminnan mittarit....19

3.1 Järjestelmän arvosana....19

3.1.1 Järjestelmän arvosana liikennemuodoittain....19

3.1.2 Järjestelmän arvosana bussiliikenteessä alueittain....21

3.2 Tyytyväisyys matkalipuntarkastajien toimintaan....23

3.3 Tyytyväisyys aikataulu- ja reittitietojen saatavuuteen....24

3.4 Tyytyväisyys matkakorttiin....25

3.5 Tyytyväisyys HSL-alueen lippuvalikoimaan....26

4 Matkustajien tyytyväisyys liikennöinnin laatuun....27

4.1 Liikennöitsijäarvosana liikennemuodoittain....27

4.2 Liikennöitsijäarvosana bussiliikenteessä alueittain....29

4.3 Liikennöitsijäarvosana bussiliikennöitsijöittäin....31

5 Matkustajien kokonaisarvio liikennöitsijöistä....33

5.1 Raitiovaunu-, metro- ja junaliikennöitsijöiden kokonaisarvosanat....33

5.2 Bussiliikennöitsijöiden kokonaisarvosanat....35

5.3 Kokonaisarvosanat linjoittain....37

6 Taustatiedot....38

Kuvaluettelo

Kuva 1. Yleisarvosana liikennemuodoittain. 15
Kuva 2. Yleisarvosanan arvosanajakauma liikennemuodoittain. 16
Kuva 3. Yleisarvosana bussiliikenteessä liikennöintialueittain. 17
Kuva 4. Yleisarvosanan arvosanajakauma bussiliikenteessä liikennöintialueittain. 18
Kuva 5. Järjestelmän arvosanan kehitys liikennemuodoittain. 19
Kuva 6. Järjestelmän arvosanan osatekijöiden arvosanajakaumat. 20
Kuva 7. Järjestelmän arvosana bussiliikenteessä liikennöintialueittain. 21
Kuva 8. Järjestelmän arvosanan osatekijöiden arvosanajakaumat bussiliikenteessä liikennöintialueittain. 22
Kuva 9. Arvosanajakauma väittämälle ”Matkalipuntarkastajien toiminta on kohteliasta ja asiallista” liikennemuodoittain keväällä 2015. 23
Kuva 10. Arvosanajakauma väittämälle ”Tietoa aikatauluista ja reiteistä on hyvin saatavilla” liikennemuodoittain keväällä 2015. 24
Kuva 11. Arvosanajakauma väittämälle ”Matkakortti on minulle sopiva ja helppokäyttöinen” liikennemuodoittain keväällä 2015. 25
Kuva 12. Arvosanajakauma väittämälle ”HSL-alueen lippuvalikoima vastaa matkustustarpeitani” liikennemuodoittain keväällä 2015. 26
Kuva 13. Liikennöitsijäarvosana liikennemuodoittain. 27
Kuva 14. Liikennöitsijäarvosanan osatekijöiden arvosanajakaumat liikennemuodoittain. 28
Kuva 15. Liikennöitsijäarvosana bussiliikenteessä liikennöintialueittain. 29
Kuva 16. Liikennöitsijäarvosanan osatekijöiden arvosanajakaumat bussiliikenteessä liikennöintialueittain kevään tutkimusjaksoilla. 30
Kuva 17. Liikennöitsijäarvosanojen kehitys liikennöitsijöittäin. 31
Kuva 18. Liikennöitsijäarvosanan osatekijöiden arvosanajakaumat liikennöitsijöittäin. 32
Kuva 19. Raitiovaunu-, metro- ja lähijunaliikenteen kokonaisarvosanojen kehitys. 33
Kuva 20. Kokonaisarvosanan arvosanajakaumat raitiovaunu-, metro- ja lähijunaliikenteessä. 34
Kuva 21. Bussiliikennöitsijöiden kokonaisarvosanojen kehitys. 35
Kuva 22. Kokonaisarvosanan arvosanajakaumat liikennöitsijöittäin kevään tutkimusjaksoilla. 36
Kuva 23. Raitiovaunulinjojen kokonaisarvosanat. 37
Kuva 24. Junalinjojen kokonaisarvosanat. 37
Kuva 25. Haastatteluiden jakauma keväällä 2015 kellonajan mukaan. 39

Taulukkoluettelo

Taulukko 1. Yleisarvosana liikennemuodoittain. 15
Taulukko 2. Yleisarvosana bussiliikenteessä liikennöintialueittain. 17
Taulukko 3. Järjestelmän arvosana liikennemuodoittain. 19
Taulukko 4. Järjestelmän arvosana bussiliikenteessä liikennöintialueittain. 21
Taulukko 5. Liikennöitsijäarvosana liikennemuodoittain. 27
Taulukko 6. Liikennöitsijäarvosana bussiliikenteessä liikennöintialueittain. 29
Taulukko 7. Liikennöitsijäarvosana bussiliikenteessä liikennöitsijöittäin. 31
Taulukko 8. Raitiovaunu-, metro- ja junaliikennöitsijöiden kokonaisarvosanat. 33
Taulukko 9. Bussiliikennöitsijöiden kokonaisarvosanat. 35
Taulukko 10. Näytteen jakaumat keväällä 2015. 38

Liiteluettelo

Liite 1: Kyselylomakkeet 40
Liite 2: Arvosanat linjoittain keväällä 2015 48

1 Johdanto

Matkustajien tyytyväisyyttä HSL-alueen joukkoliikennepalveluihin mitataan joukkoliikennevälineissä toteutettavalla lähes jatkuvalla kyselytutkimuksella tammikuun puolesta välistä marraskuun loppuun. Tutkimuksen tulokset ovat saatavilla kunkin tutkimuskauden jälkeen Asty Web –nettitietokannassa, ja kirjallinen tutkimusraportti julkaistaan kahdesti vuodessa. Tutkimuksen tuloksia käytetään muun muassa joukkoliikenteen kehittämisessä, henkilökunnan koulutuksessa sekä kilpailutetun liikenteen laatukannusteiden laskennassa. Bussiliikenteen laatukannusteisiin vaikuttavat periaatteet ja asiakastyytyväisyystulokset on koottu erilliseen liiteosioon, joka on ladattavissa PDF-muodossa HSL:n nettisivuilta.

Tässä raportissa esitetään kevään tutkimusjakson 12.1. – 15.5.2015 tulokset, jotka perustuvat 27 468 matkustajalta kerättyihin vastauksiin (raitiovaunut 1 694, bussit 23 050, metro 1 068, junaliikenne 1 656).

Aineiston keruun toteutti HSL:n toimeksiannosta Taloustutkimus Oy. Tutkimusta tehtiin maanantaista torstaihin kello 6 – 18 välillä ja perjantaisin kello 6 – 16. Keväällä 2015 tiedonkeruuseen osallistui 22 Taloustutkimus Oy:n kenttätyöntekijää. Kenttätyöntekijät jakoivat liikennevälineissä satunnaisesti valitsemilleen matkustajille kyselylomakkeen (liite1) matkan aikana täytettäväksi. Kyselyt kiintiöitiin linjoittain aamuruuhkan sekä päivä- ja iltaruuhkan kesken suhteessa matkustajamääriin. Linjakohtainen näyte pyrittiin keräämään mahdollisimman tasaisesti koko tutkimusjakson ajalta ja mahdollisimman kattavasti linjan koko reitillä. Yhdeltä lähdöltä kerättiin enintään kymmenen vastausta. HSL valvoi kuukausittain tutkimusdatan laatua Asty Webissä tehtävillä loogisilla ja tilastollisilla testeillä.

Kyselylomakkeella matkustajat arvioivat joukkoliikenteeseen liittyviä laatutekijöitä viisiportaisella asteikolla (1=erittäin huono, 5=erittäin hyvä). Osa kysymyksistä mittaa joukkoliikennejärjestelmää ja osa puolestaan liikennöintiä. Tutkimuksen keskeiset mittarit ovat:

Yleisarvosana: matkustajan antama yleisarvosana HSL-alueen joukkoliikenteelle.

Kokonaisarvosana: matkustajan antama kokonaisarvosana liikennöitsijälle sen linjan hoidosta, jolla matkustaja kyselyhetkellä matkusti.

Järjestelmän arvosana: joukkoliikennejärjestelmää mittaavien kysymysten keskiarvo.

Liikennöitsijäarvosana: liikennöinnin laatua mittaavien kysymysten keskiarvo.

Raportissa esitetyt arvosanat on muodostettu painottamalla linjoittaisia arvosanoja vuoden 2014 lokakuun keskimääräisen arkipäivän nousijamäärillä sekä tutkimuskauden nousijamäärän osuudella koko vuoden nousijamäärästä. Jakaumatuloksissa mahdollisesti esiintyvät erot (+/-1 prosenttiyksikköä) yhteenlasketuissa tuloksissa (kuten tyytyväiset arvosanat 4 ja 5 yhteensä) johtuvat pyöristyksistä.

Tutkimusjakson olosuhteet ja poikkeustilanteet

Helsingin ratapihalla ollut sähkökatkos aiheutti poikkeuksia junaliikenteeseen rantaradalla ja Vantaankosken radalla 3. maaliskuuta. Matkustajien tyytyväisyys junaliikenteeseen heikkeni hetkellisesti häiriöiden jälkeen etenkin Vantaankosken radalla.

Espoossa Kauklahdenväylän parannustyöt näkyivät väylää kulkevien linjojen asiakastyytyväisyyden laskuna kevään 2015 aikana.

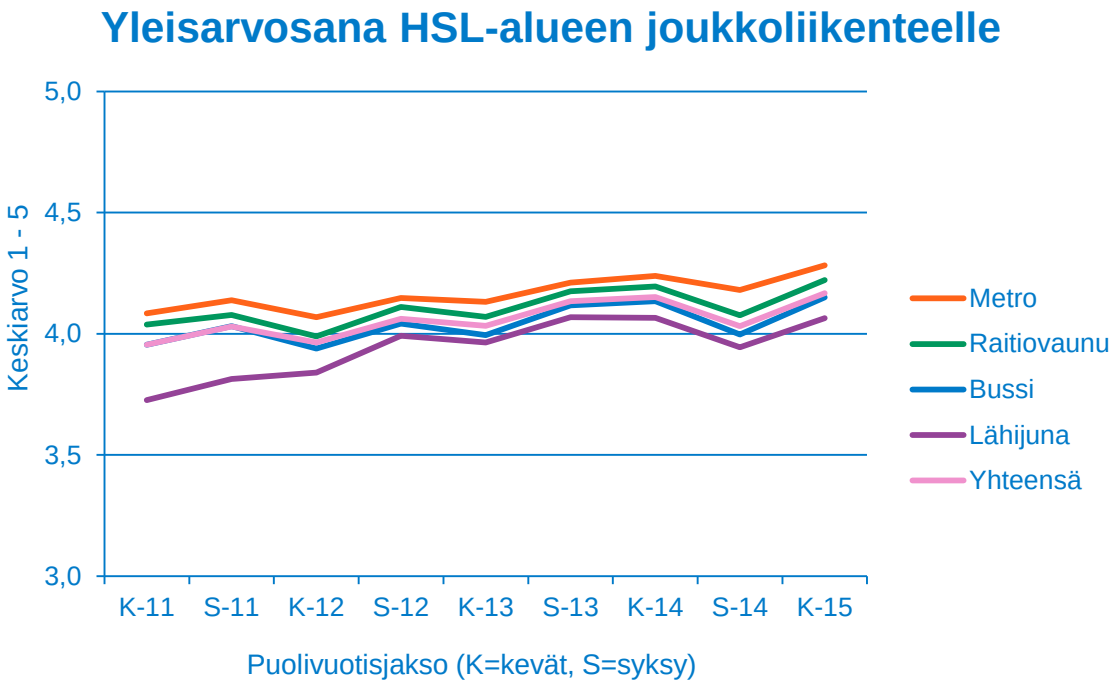
Länsiväylällä aloitettiin Suomenojan liittymän kunnostustyöt kesäkuussa 2014. Työmaan läpi kulkevilla bussilinjoilla (E2, E3, E4, E12, E14, E46, S143 – S174Z, S504 ja S543) tyytyväisyys täsmällisyyteen laski syksyllä 2014 mutta palautui keväällä 2014 lähes kevään 2015 tasolle.

2 Yleisarvosana HSL-alueen joukkoliikenteelle

Matkustajat antavat HSL:n joukkoliikenteelle yleisarvosanan (1 – 5), joka kuvaa heidän yleistä kokemustaan HSL:n palveluiden laadusta.

2.1 Yleisarvosana liikennemuodoittain

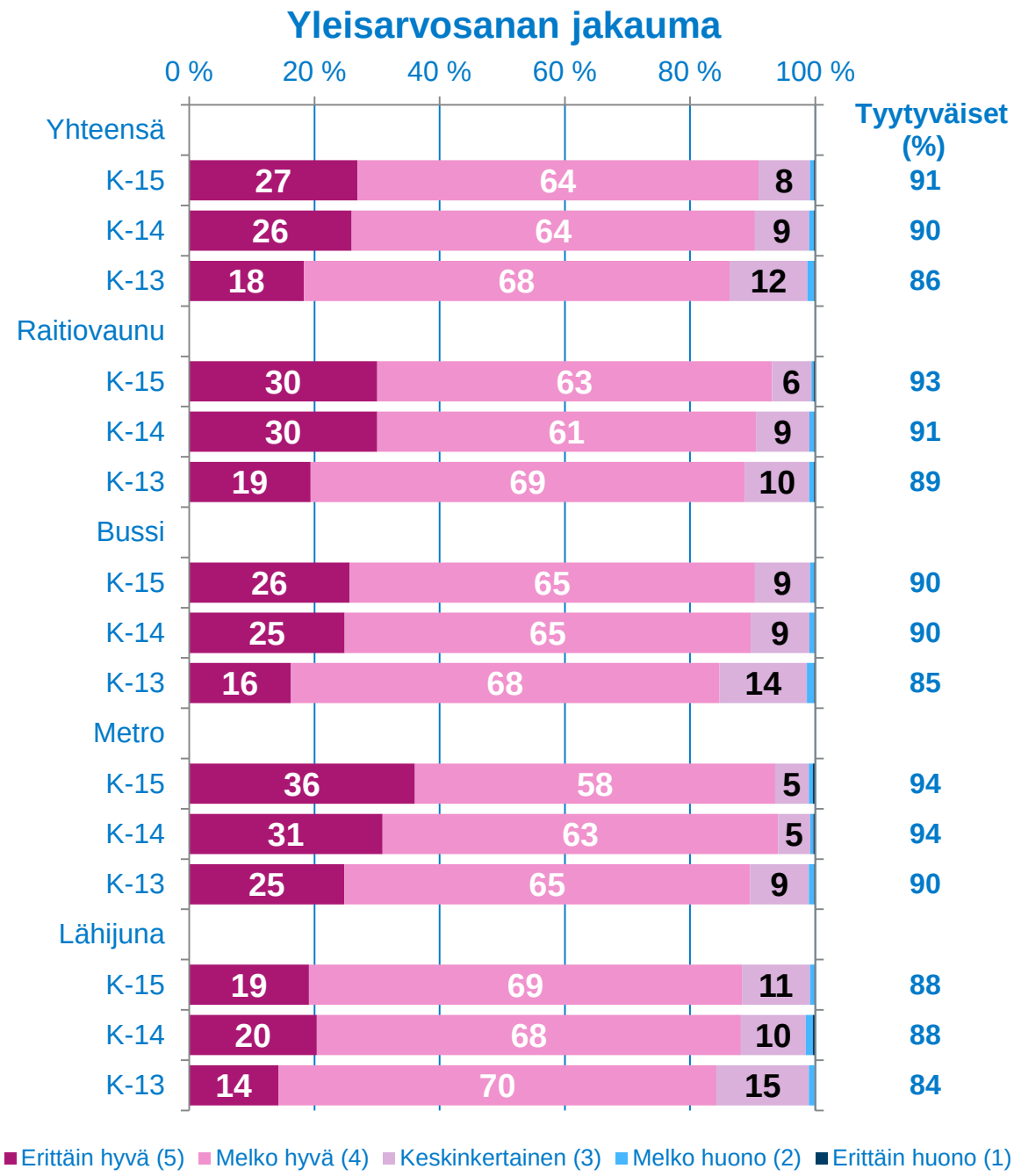
Matkustajat antoivat HSL-alueen joukkoliikenteelle keväällä 2015 yleisarvosanan 4,17. Yleisarvosana nousi kevääseen 2014 nähden maltillisesti kaikissa liikennemuodoissa lähijunaa lukuun ottamatta. Kaikissa liikennemuodoissa mitatuista laatutekijöistä yleisarvosanan kanssa korreloivat vahvimmin matkanteon sujuvuus, vaihtamisen sujuvuus ja aikataulu- ja reittitiedon saatavuus.

Kuva 1. Yleisarvosana liikennemuodoittain.

Taulukko 1. Yleisarvosana liikennemuodoittain.

	Kevät 2011	Syksy 2011	Kevät 2012	Syksy 2012	Kevät 2013	Syksy 2013	Kevät 2014	Syksy 2014	Kevät 2015
Raitiovaunu	4,04	4,08	3,99	4,11	4,07	4,18	4,19	4,08	**4,22**
Bussi	3,96	4,03	3,94	4,04	3,99	4,12	4,14	4,00	**4,15**
Metro	4,08	4,14	4,07	4,15	4,13	4,21	4,24	4,18	**4,28**
Lähijuna	3,73	3,81	3,84	3,99	3,96	4,07	4,07	3,94	**4,06**
Yhteensä	**3,95**	**4,03**	**3,96**	**4,06**	**4,03**	**4,13**	**4,15**	**4,03**	**4,17**

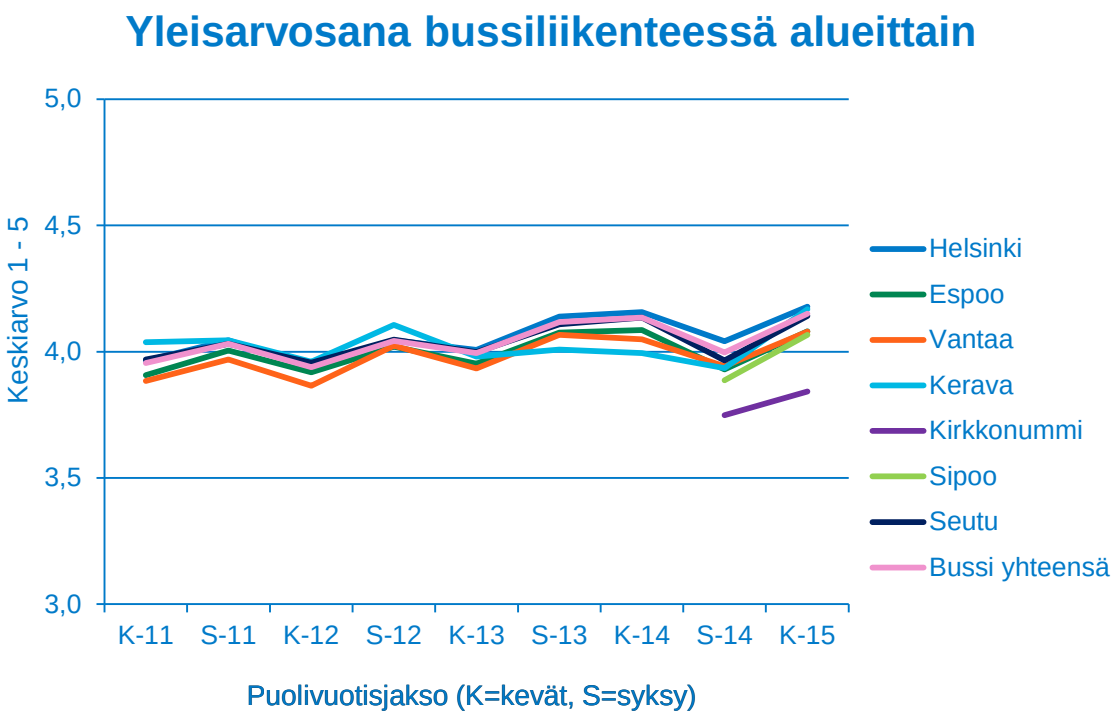

Kuva 2. Yleisarvosanan arvosanajakauma liikennemuodoittain.

Joukkoliikennematkustajat ovat perinteisesti tyytyväisimpiä metroliikenteeseen. Noin joka neljäs matkustaja kymmenestä antoi metrolle erittäin hyvän yleisarvosanan keväällä 2015. Kevään tutkimusjaksoilla mitattu tyytyväisten matkustajien osuus on kasvanut tai pysynyt samana keväästä 2012 kaikissa liikennemuodoissa.

2.2 Yleisarvosana bussiliikenteessä liikennöintialueittain

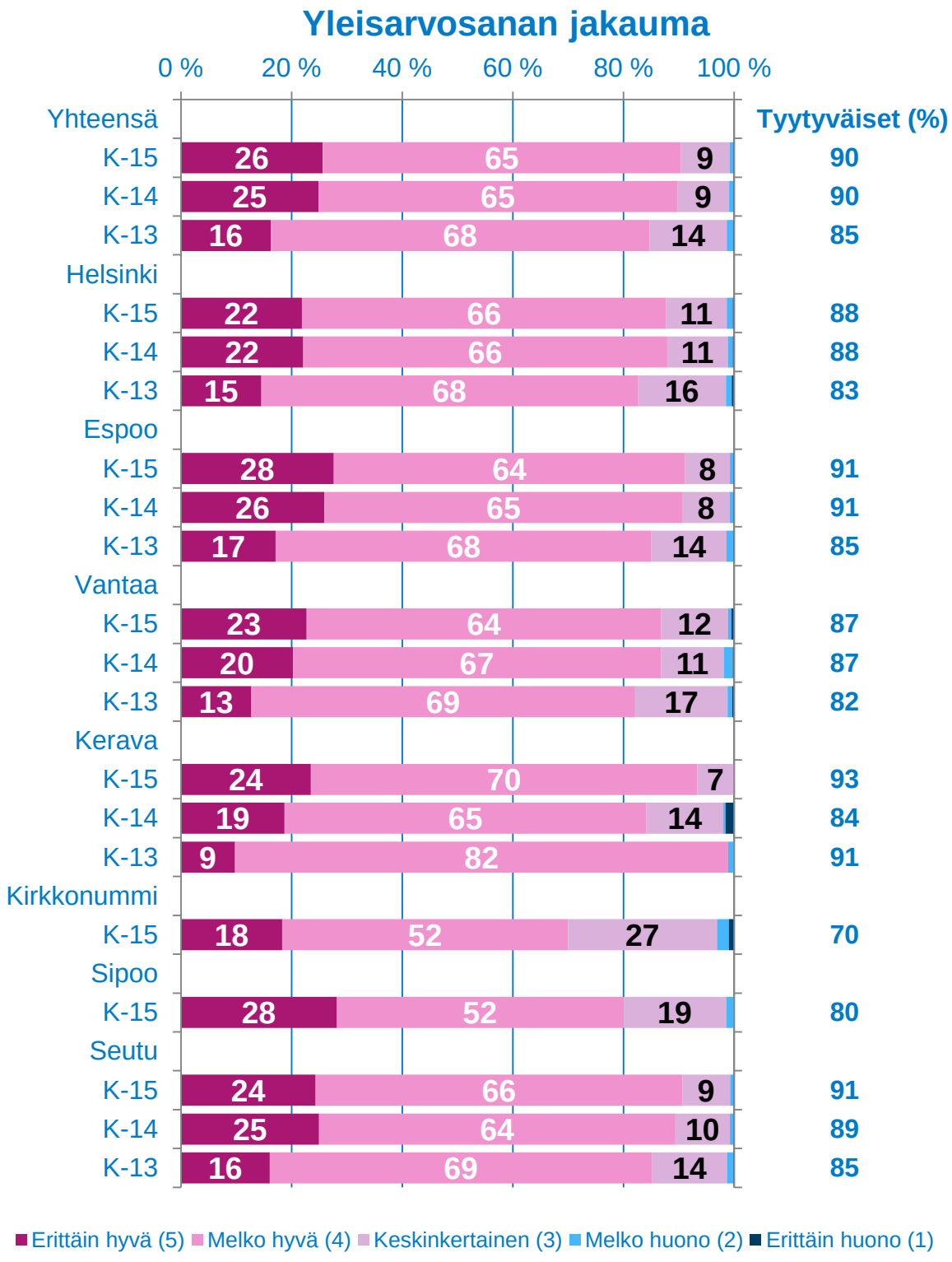
Liikennöintialueittain tarkasteltuna matkustajien bussiliikenteelle antaman yleisarvosanan keskiarvo on parantunut maltillisesti keväästä 2011 lähtien. Kevään 2015 tulokset ovat kevään 2014 tasolla.

Kuva 3. Yleisarvosana bussiliikenteessä liikennöintialueittain.

Taulukko 2. Yleisarvosana bussiliikenteessä liikennöintialueittain.

	Kevät 2011	Syksy 2011	Kevät 2012	Syksy 2012	Kevät 2013	Syksy 2013	Kevät 2014	Syksy 2014	Kevät 2015
Helsinki	3,96	4,04	3,94	4,04	4,01	4,14	4,16	4,04	**4,18**
Espoo	3,91	4,00	3,92	4,02	3,95	4,08	4,09	3,93	**4,08**
Vantaa	3,88	3,97	3,86	4,02	3,93	4,07	4,05	3,94	**4,08**
Kerava	4,04	4,04	3,96	4,11	3,98	4,01	3,99	3,93	**4,17**
Kirkkonummi	-	-	-	-	-	-	-	3,75	**3,84**
Sipoo	-	-	-	-	-	-	-	3,89	**4,07**
Seutu	3,97	4,03	3,96	4,05	4,00	4,11	4,14	3,97	**4,14**
Bussi yht.	3,96	4,03	3,94	4,04	3,99	4,12	4,14	4,00	**4,15**

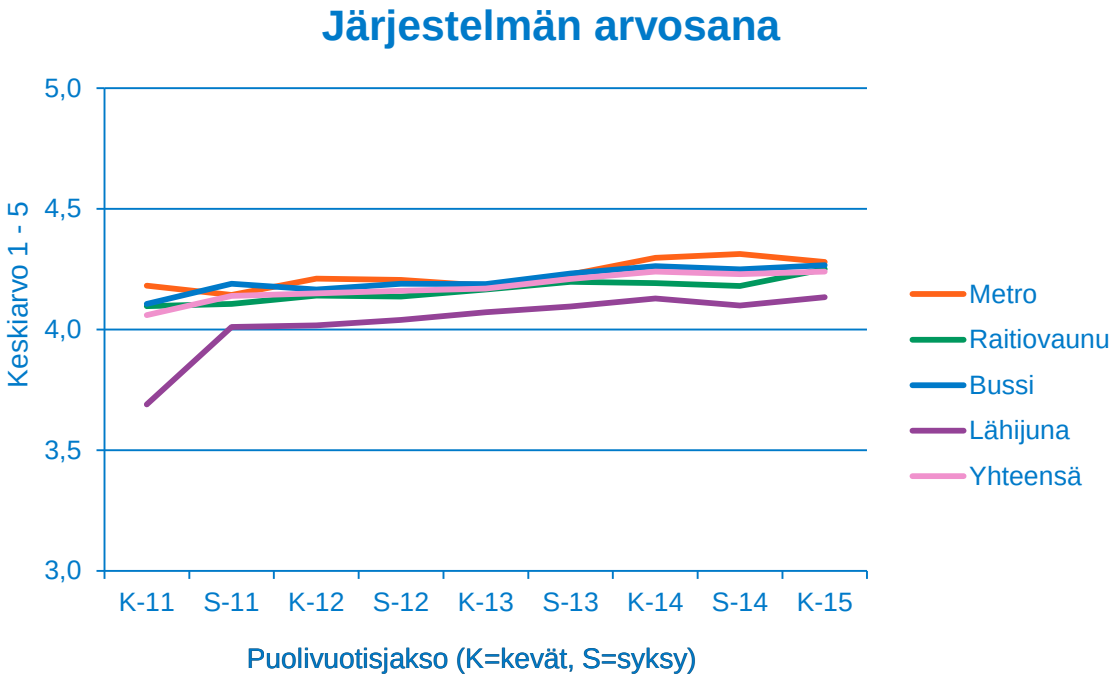
Kuva 4. Yleisarvosanan arvosanajakauma bussiliikenteessä liikennöintialueittain.

3 Muut HSL:n toiminnan mittarit

3.1 Järjestelmän arvosana

HSL:n toiminnan laadun mittari on järjestelmän arvosana, joka selvitetään laskemalla joukkoliikennejärjestelmää mittaavien osatekijöiden keskiarvo. Osatekijöitä ovat kaikissa liikennemuodoissa istumapaikan saanti, matkustustarpeiden palvelu, matkanteon sujuvuus, vaihtamisen sujuvuus ja matkustusturvallisuus. Lisäksi raitiovaunu- ja bussiliikenteessä huomioidaan aikataulussa pysyminen ja odottamisolosuhteet pysäkillä, ja metrossa ja lähijunissa asemien siisteys.

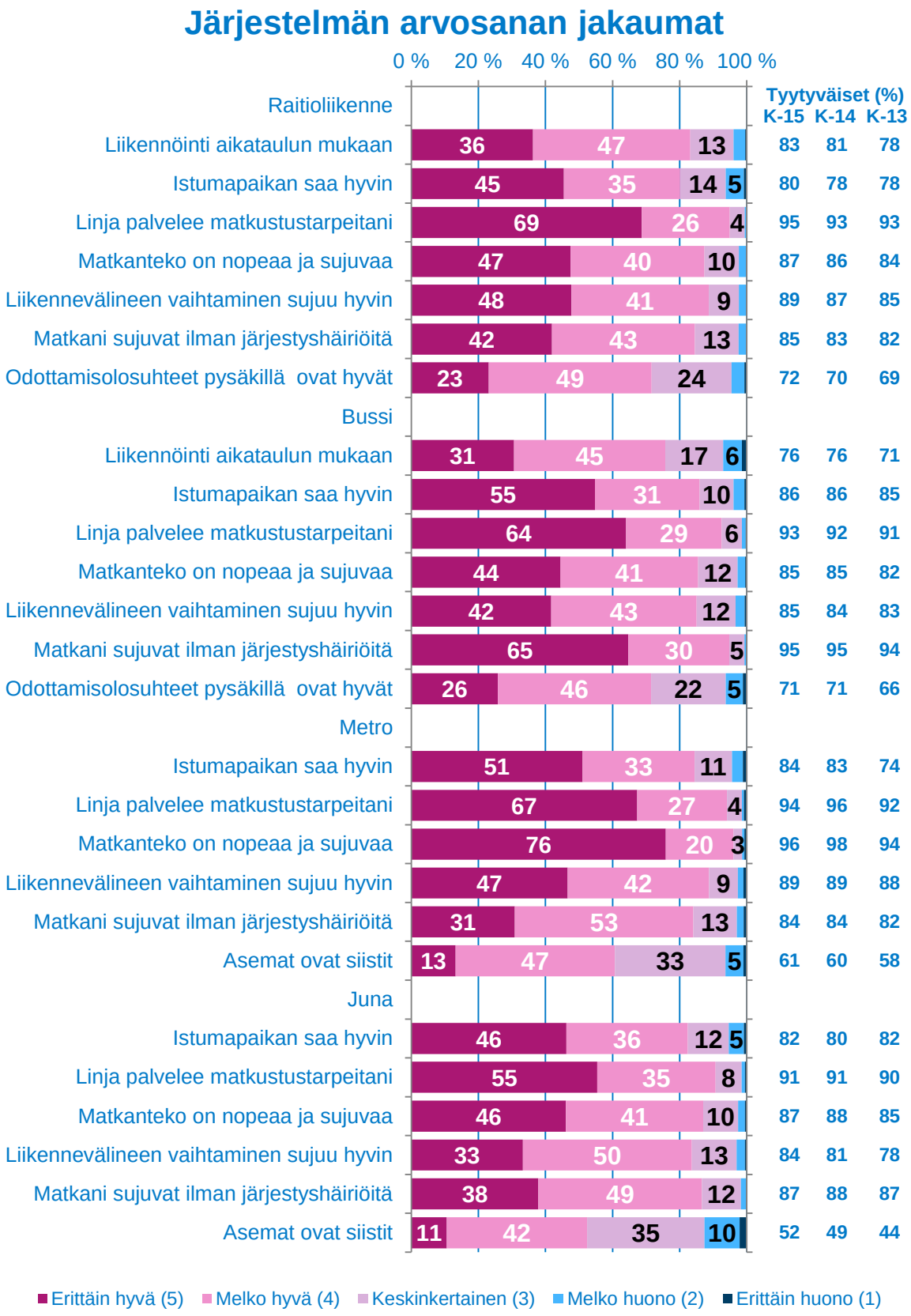
3.1.1 Järjestelmän arvosana liikennemuodoittain

Kuva 5. Järjestelmän arvosanan kehitys liikennemuodoittain.

Taulukko 3. Järjestelmän arvosana liikennemuodoittain.

	Kevät 2011	Syksy 2011	Kevät 2012	Syksy 2012	Kevät 2013	Syksy 2013	Kevät 2014	Syksy 2014	Kevät 2015
Raitiovaunu	4,10	4,11	4,14	4,14	4,17	4,20	4,19	4,18	**4,25**
Bussi	4,11	4,19	4,17	4,19	4,19	4,23	4,26	4,25	**4,27**
Metro	4,18	4,14	4,21	4,21	4,18	4,23	4,30	4,31	**4,28**
Lähijuna	3,69	4,01	4,02	4,04	4,07	4,10	4,13	4,10	**4,13**
Yhteensä	4,06	4,14	4,15	4,16	4,17	4,21	4,24	4,23	**4,24**

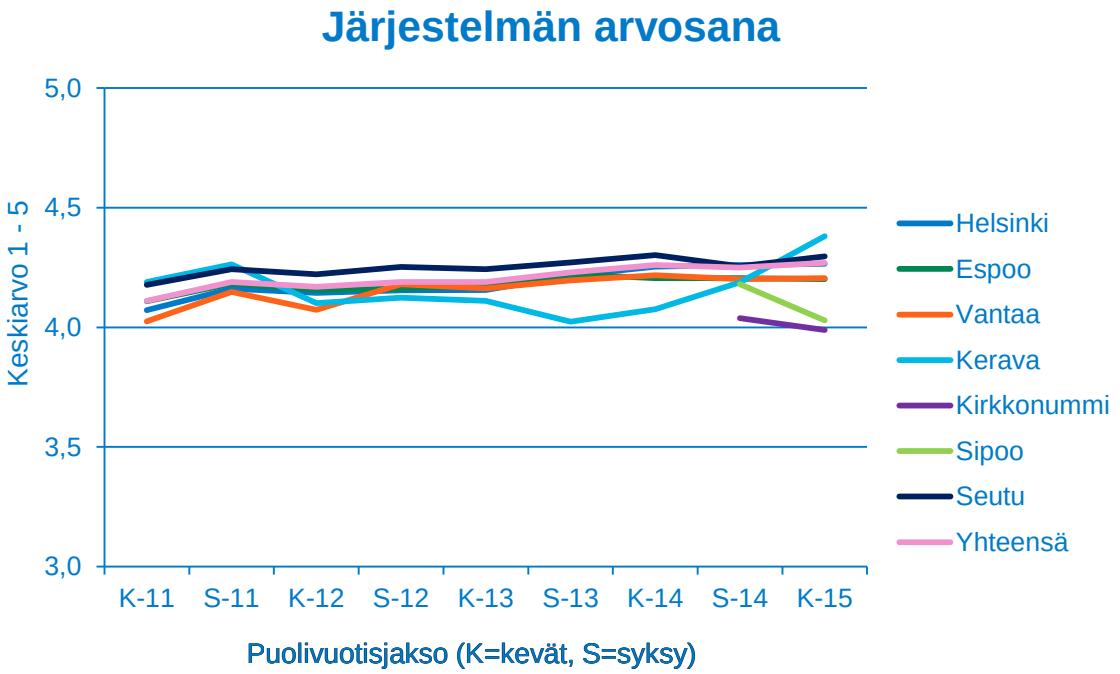

Kuva 6. Järjestelmän arvosanan osatekijöiden arvosanajakaumat.

Raitiovaunuliikenteessä täsmällisyys on parantunut lähes yhtäjaksoisesti keväästä 2011. Täsmällisyyttä ovat parantaneet muuttuneet suunnitteluperiaatteet ja -ohjelmat. Bussiliikenteessä täsmällisyyden kehitys taas vaikuttaa tasaantuneen. Kaikissa liikennemuodoissa vertailtavista tekijöistä matkustajat ovat tyypillisesti tyytymättömimpiä asemien siisteyteen ja odottamisolosuhteisiin.

3.1.2 Järjestelmän arvosana bussiliikenteessä alueittain

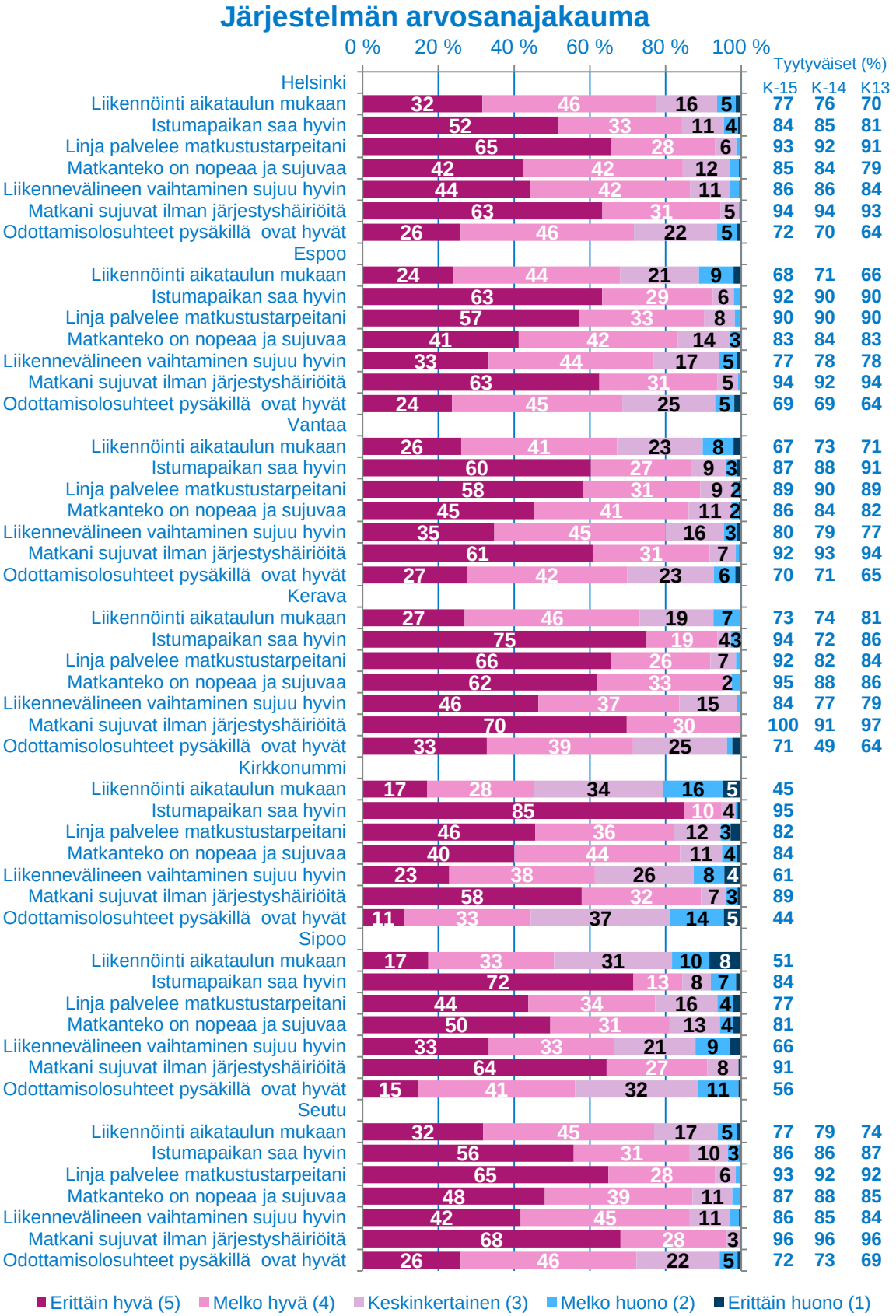
Vantaalla tyytyväisyys liikennöinnin täsmällisyyteen laski keväällä 2015. Kirkkonummella ja Sipoossa matkustajien tyytyväisyys liikennejärjestelmään ei ole kohentunut vaikka liikennöintiin on tehty muutoksia matkustajilta ja liikennöitsijältä saadun palautteen perusteella. HSL on järjestänyt Kirkkonummen ja Sipoon bussiliikennettä syksystä 2014.

Kuva 7. Järjestelmän arvosana bussiliikenteessä liikennöintialueittain.

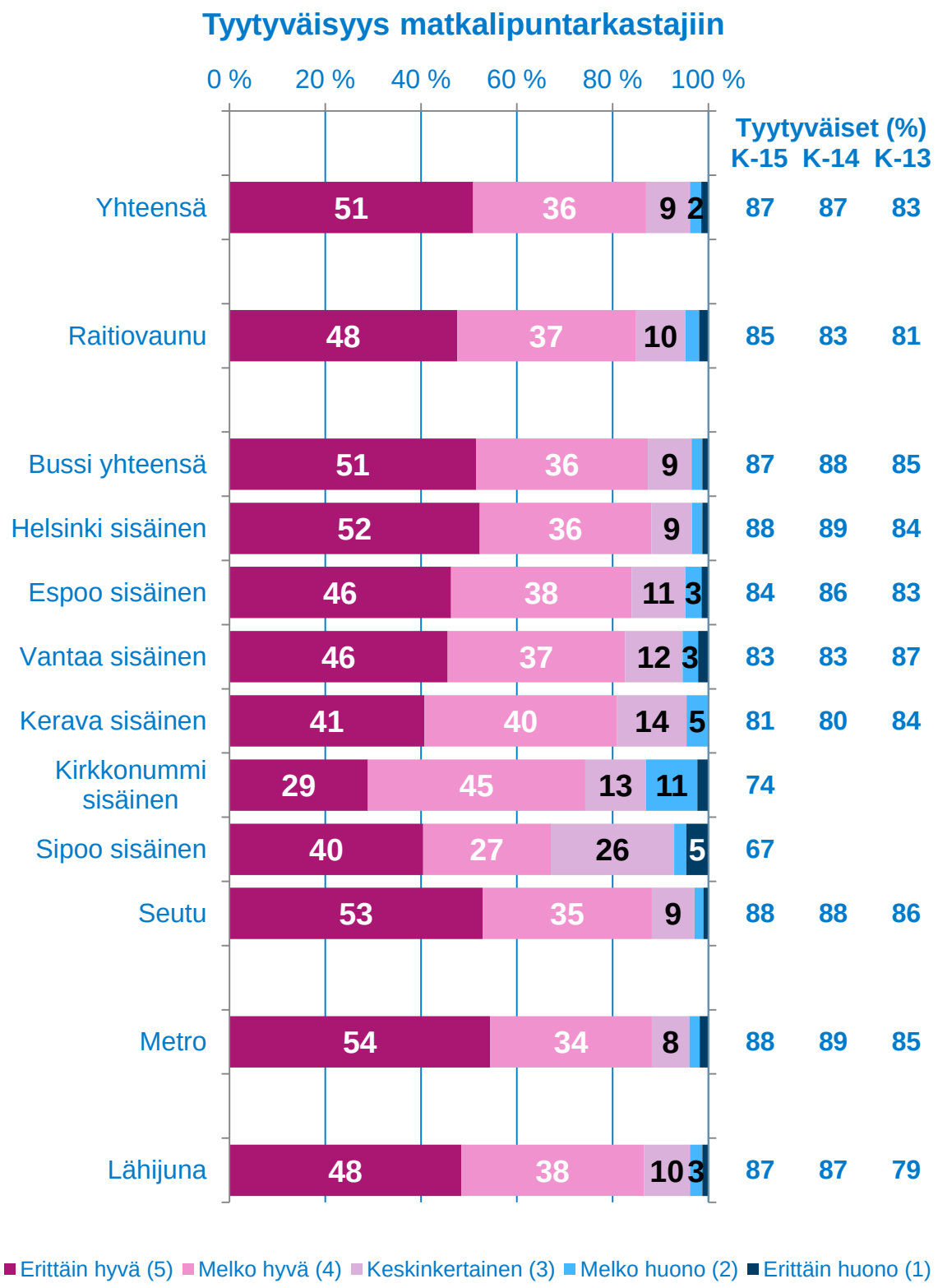
Taulukko 4. Järjestelmän arvosana bussiliikenteessä liikennöintialueittain.

	Kevät 2011	Syksy 2011	Kevät 2012	Syksy 2012	Kevät 2013	Syksy 2013	Kevät 2014	Syksy 2014	Kevät 2015
Helsinki	4,07	4,16	4,14	4,15	4,16	4,22	4,25	4,26	**4,27**
Espoo	4,11	4,18	4,16	4,16	4,18	4,22	4,21	4,21	**4,20**
Vantaa	4,03	4,15	4,07	4,18	4,16	4,20	4,22	4,20	**4,21**
Kerava	4,19	4,26	4,10	4,12	4,11	4,02	4,08	4,19	**4,38**
Kirkkonummi	-	-	-	-	-	-	-	4,04	**3,99**
Sipoo	-	-	-	-	-	-	-	4,18	**4,03**
Seutu	4,18	4,24	4,22	4,25	4,24	4,27	4,30	4,26	**4,30**
Yhteensä	4,11	4,19	4,17	4,19	4,19	4,23	4,26	4,25	**4,27**

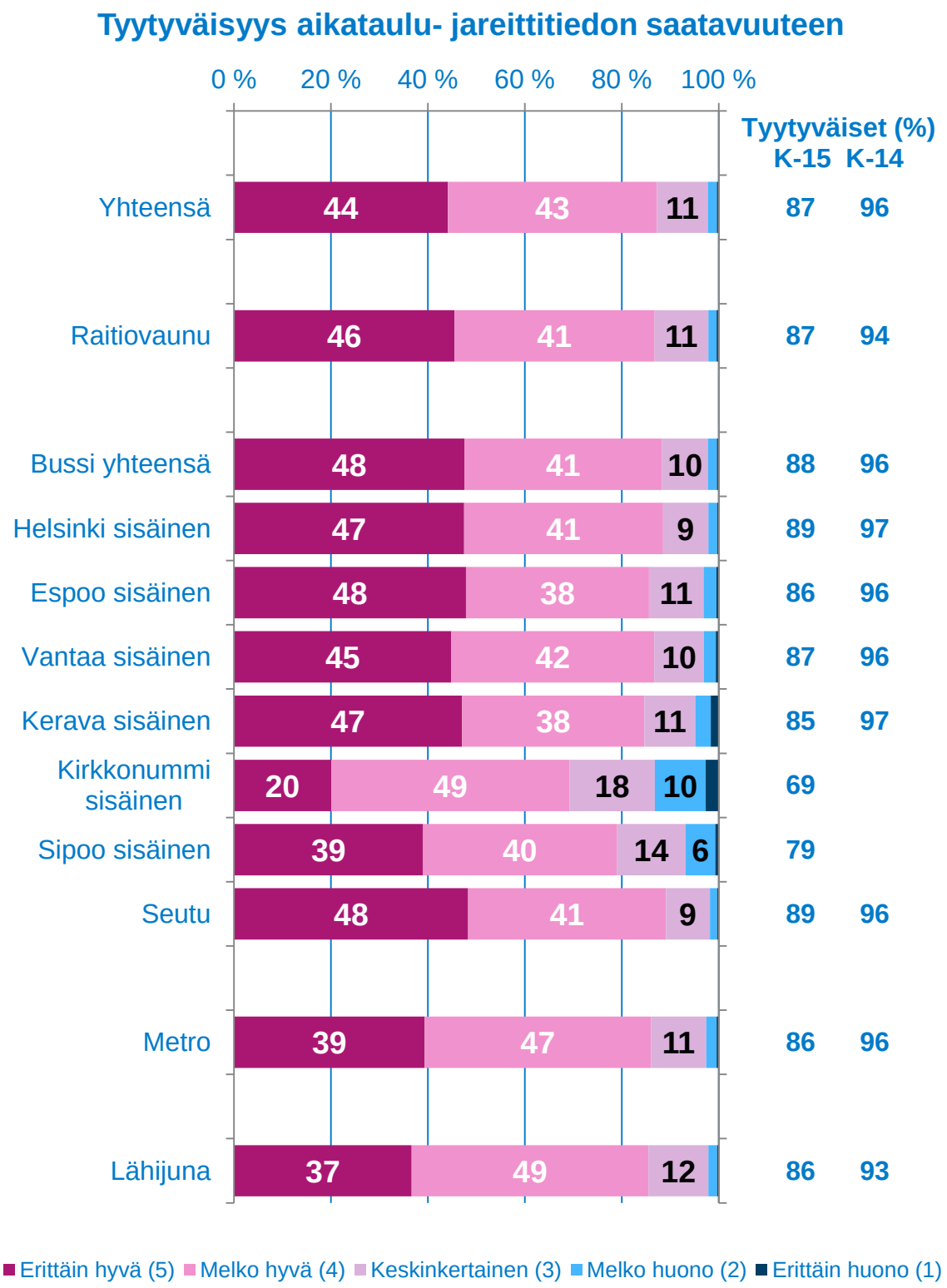
Kuva 8. Järjestelmän arvosanan osatekijöiden arvosanajakaumat bussiliikenteessä liikennöintialueittain.

3.2 Tyytyväisyys matkalipuntarkastajien toimintaan

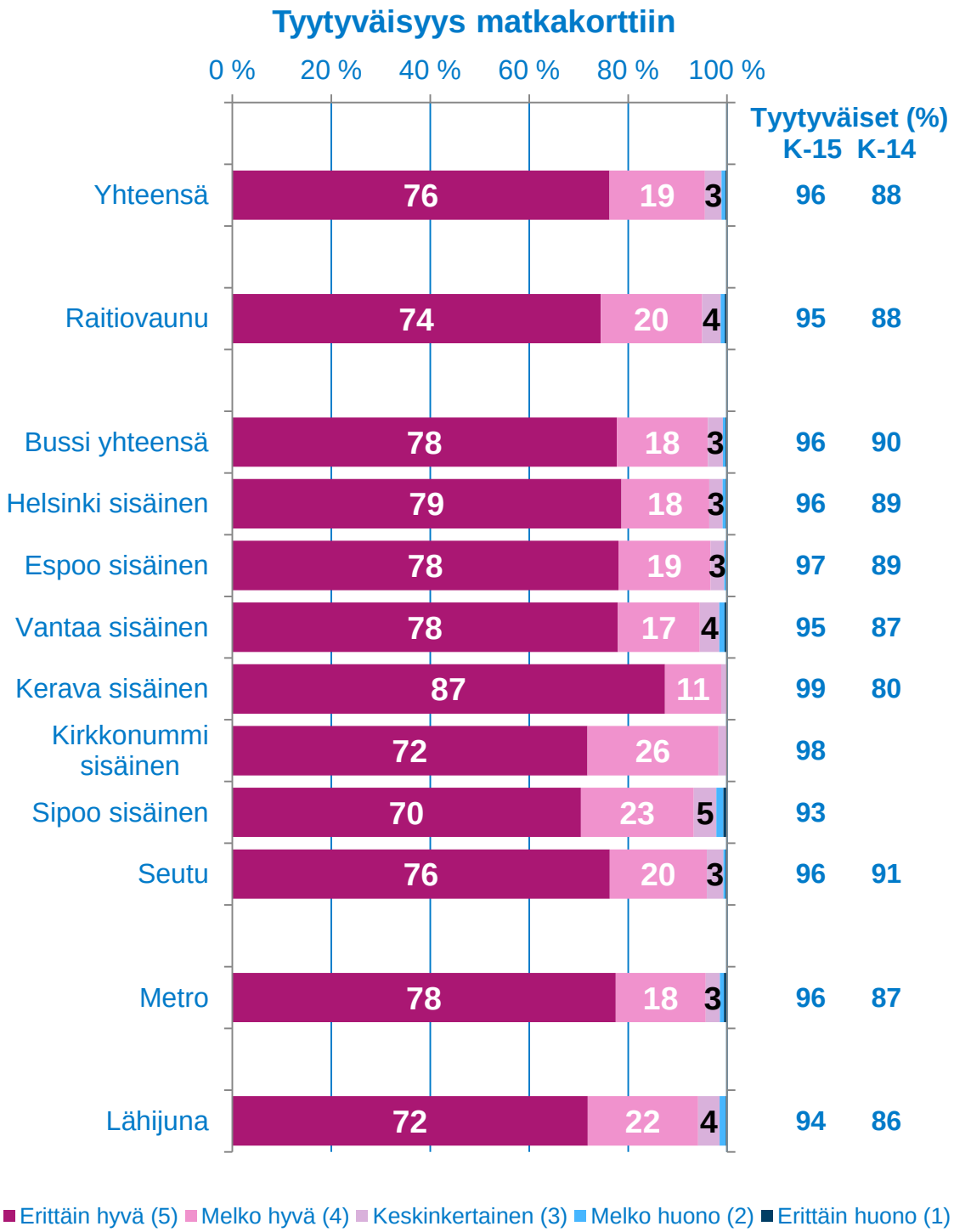
Kuva 9. Arvosanajakauma väittämälle ”Matkalipuntarkastajien toiminta on kohteliasta ja asiallista” liikennemuodoittain keväällä 2015.

3.3 Tyytyväisyys aikataulu- ja reittitietojen saatavuuteen

Kuva 10. Arvosanajakauma väittämälle ”Tietoa aikatauluista ja reiteistä on hyvin saatavilla” liikennemuodoittain keväällä 2015.

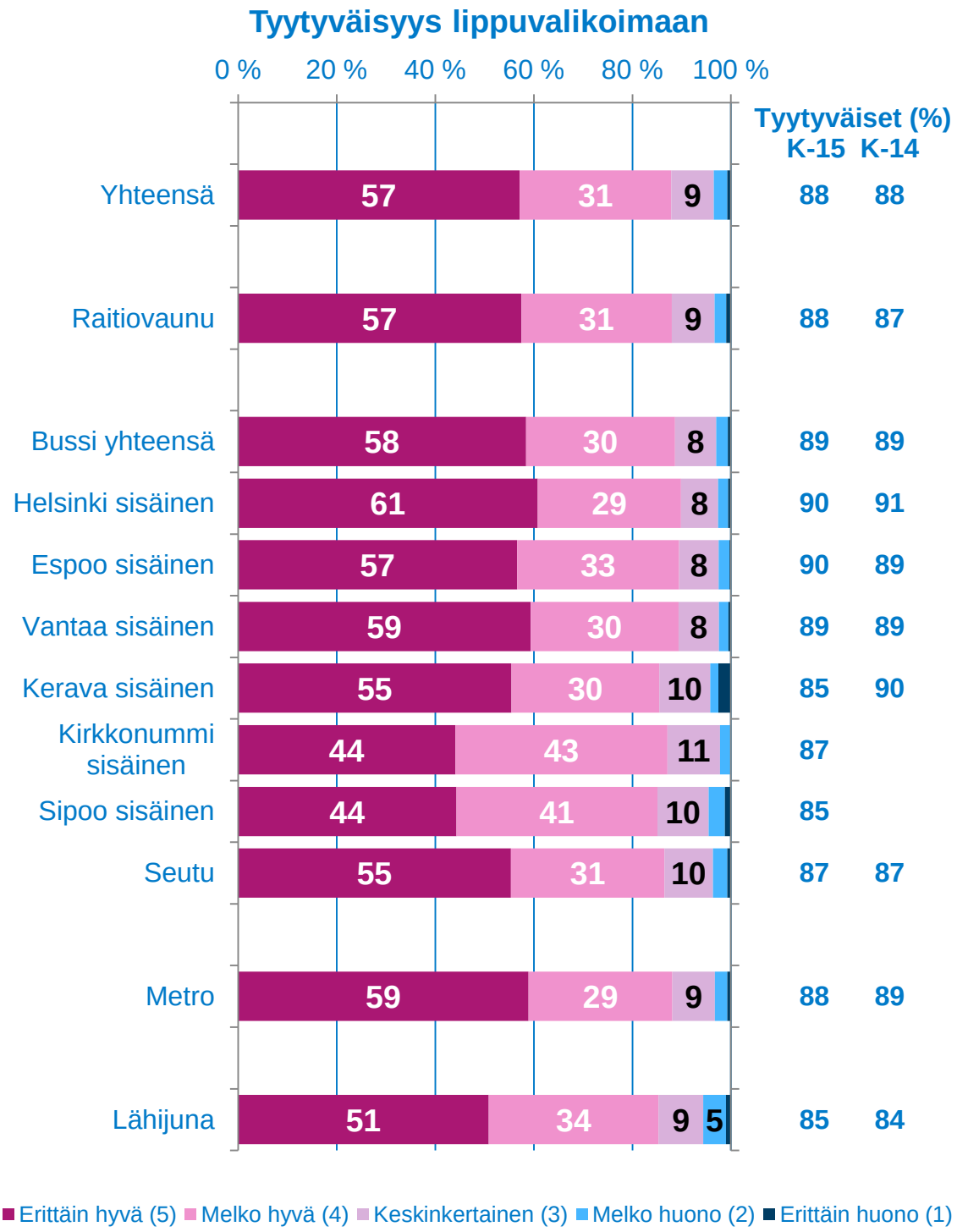
3.4 Tyytyväisyys matkakorttiin

Kuva 11. Arvosanajakauma väittämälle ”Matkakortti on minulle sopiva ja helppokäyttöinen” liikennemuodoittain keväällä 2015.

Matkakorttiin ollaan perinteisesti hyvin tyytyväisiä. Erityisen paljon odotetaan mahdollisuutta ladata matkakortti netissä.

3.5 Tyytyväisyys HSL-alueen lippuvalikoimaan

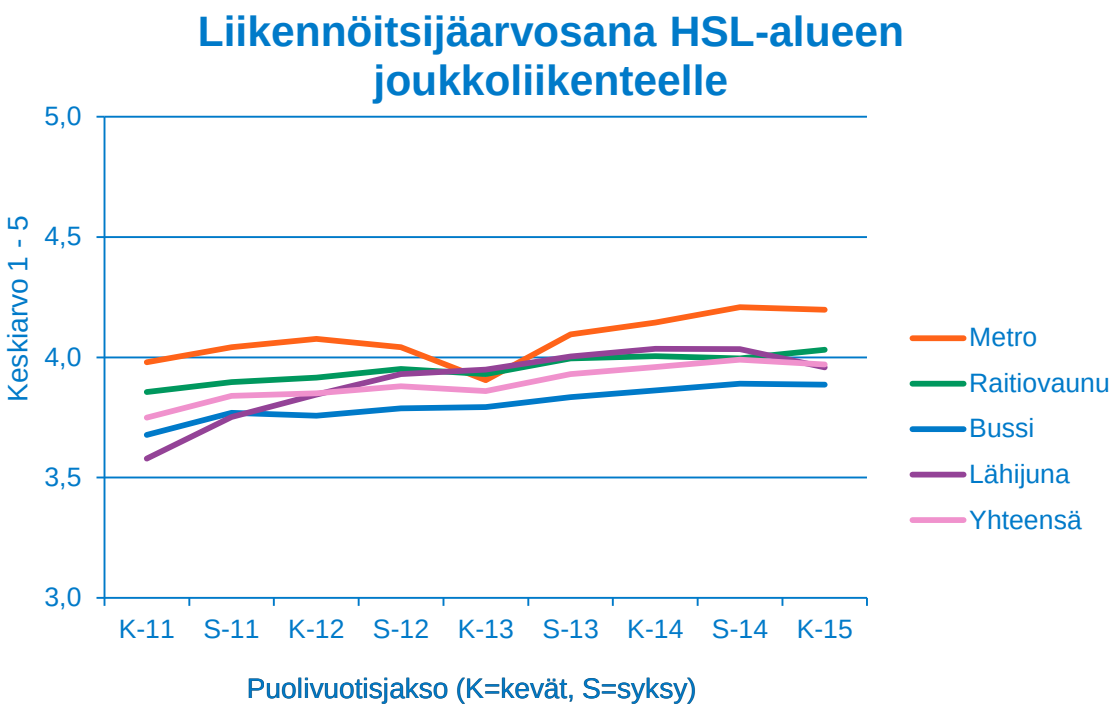
Kuva 12. Arvosanajakauma väittämälle ”HSL-alueen lippuvalikoima vastaa matkustustarpeitani” liikennemuodoittain keväällä 2015.

HSL-lippuihin toivotaan joustavampaa hinnoittelua matkustustarpeen mukaan, sekä voimassaolon että liikennöintialueiden suhteen.

4 Matkustajien tyytyväisyys liikennöinnin laatuun

Liikennöinnin laatua kuvaa liikennöitsijäarvosana, joka on useamman mitattavan osatekijän keskiarvo. Osatekijöitä ovat kaikissa liikennemuodoissa kuljettajan ajotapa ja vaunujen siisteys. Raitio- ja bussiliikenteessä huomioidaan lisäksi kuljettajan palvelu- ja neuvontakyky sekä matkustusmukavuus ja metro- ja lähijunaliikenteessä aikataulussa pysyminen ja opasteiden toimivuus asemilla.

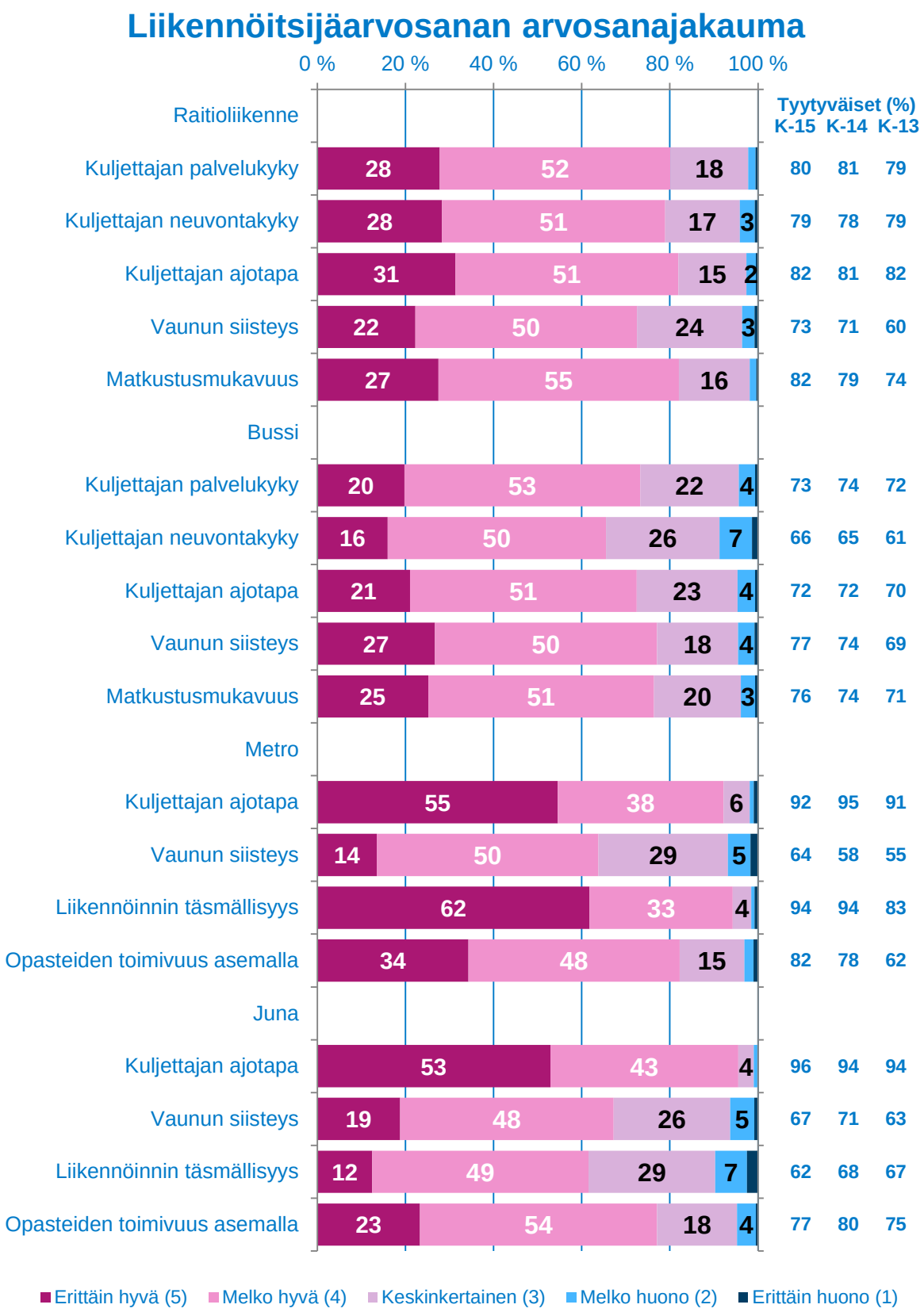
4.1 Liikennöitsijäarvosana liikennemuodoittain

Kuva 13. Liikennöitsijäarvosana liikennemuodoittain.

Taulukko 5. Liikennöitsijäarvosana liikennemuodoittain.

	Kevät 2011	Syksy 2011	Kevät 2012	Syksy 2012	Kevät 2013	Syksy 2013	Kevät 2014	Syksy 2014	Kevät 2015
Metro	3,98	4,04	4,08	4,04	3,90	4,09	4,15	4,21	**4,20**
Raitiovaunu	3,86	3,90	3,92	3,95	3,93	4,00	4,00	4,00	**4,03**
Bussi	3,68	3,77	3,76	3,79	3,79	3,83	3,86	3,89	**3,89**
Lähijuna	3,58	3,75	3,85	3,93	3,95	4,00	4,04	4,03	**3,96**
Yhteensä	3,75	3,84	3,85	3,88	3,86	3,93	3,96	3,99	**3,97**

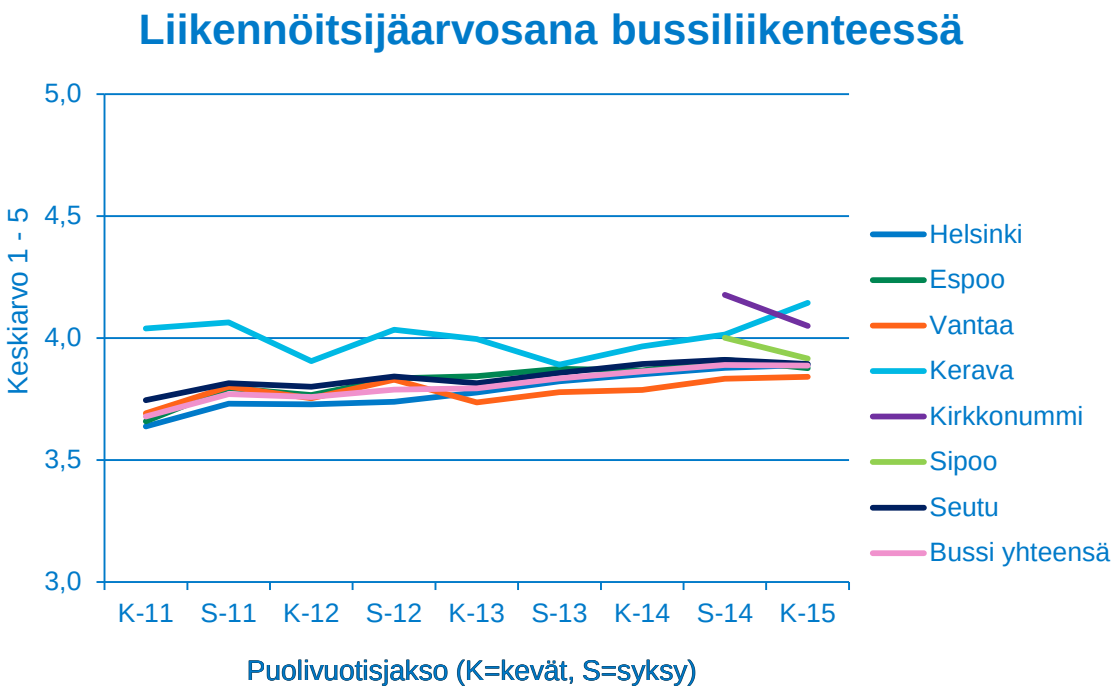

Kuva 14. Liikennöitsijäarvosanan osatekijöiden arvosanajakaumat liikennemuodoittain.

Liikennöitsijäarvosana parantui hieman kaikissa liikennemuodoissa lähijunaa lukuun ottamatta. Lähijunaliikenteessä tyytyväisyys täsmällisyyteen heikkeni yli kuudella prosentilla jo syksyllä 2014 kun junien kääntöaikoja lyhennettiin Helsingissä. Junaliikenteessä täsmällisyys korreloi kaikkein vahvimmin yleisen tyytyväisyyteen. Metrossa liikennevälineiden siisteys parantui edelleen merkittävästi. Raitiovaunuissa etenkin matalalattiavaunut keräävät kiitosta helpon käytettävyyden vuoksi. Täys- ja osamatalalattiaraitiovaunujen matkustusmukavuutta on tyypillisesti pidetty korkealattiaraitiovaunuja parempana, joskin ero on pieni.

4.2 Liikennöitsijäarvosana bussiliikenteessä alueittain

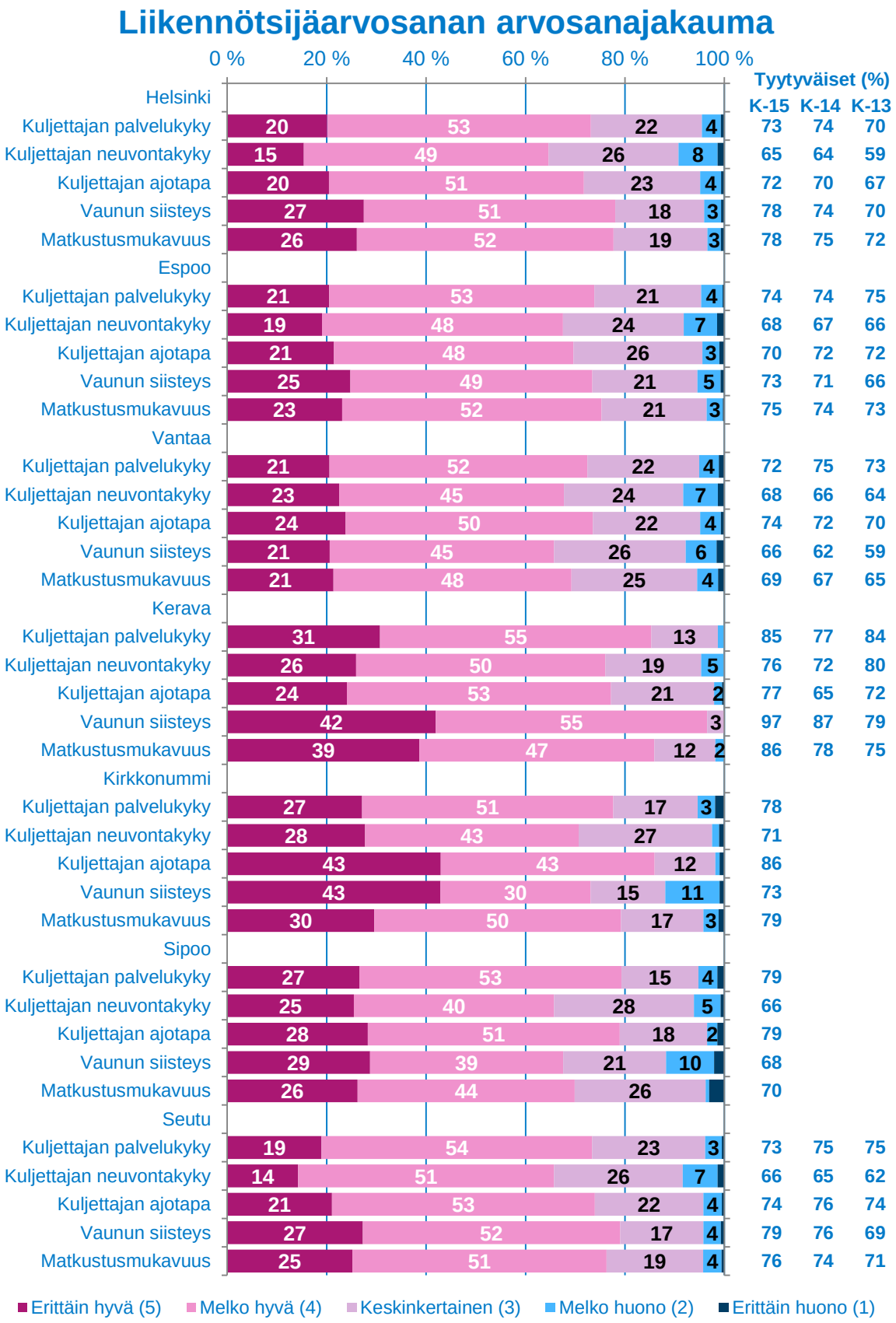
Liikennöitsijäarvosana on keskimäärin kohentunut hieman tai pysynyt kevään 2014 tasolla HSL-bussiliikenteessä.

Kuva 15. Liikennöitsijäarvosana bussiliikenteessä liikennöintialueittain.

Taulukko 6. Liikennöitsijäarvosana bussiliikenteessä liikennöintialueittain.

	Kevät 2011	Syksy 2011	Kevät 2012	Syksy 2012	Kevät 2013	Syksy 2013	Kevät 2014	Syksy 2014	Kevät 2015
Helsinki	3,64	3,73	3,73	3,74	3,78	3,82	3,85	3,88	**3,89**
Espoo	3,66	3,80	3,77	3,83	3,84	3,87	3,87	3,91	**3,88**
Vantaa	3,69	3,80	3,75	3,83	3,74	3,78	3,79	3,83	**3,84**
Kerava	4,04	4,06	3,91	4,03	4,00	3,89	3,97	4,01	**4,14**
Kirkkonummi	-	-	-	-	-	-	-	4,18	**4,05**
Sipoo	-	-	-	-	-	-	-	4,00	**3,92**
Seutu	3,75	3,81	3,80	3,84	3,81	3,86	3,89	3,91	**3,89**
Yhteensä	3,68	3,77	3,76	3,79	3,79	3,83	3,86	3,89	**3,89**

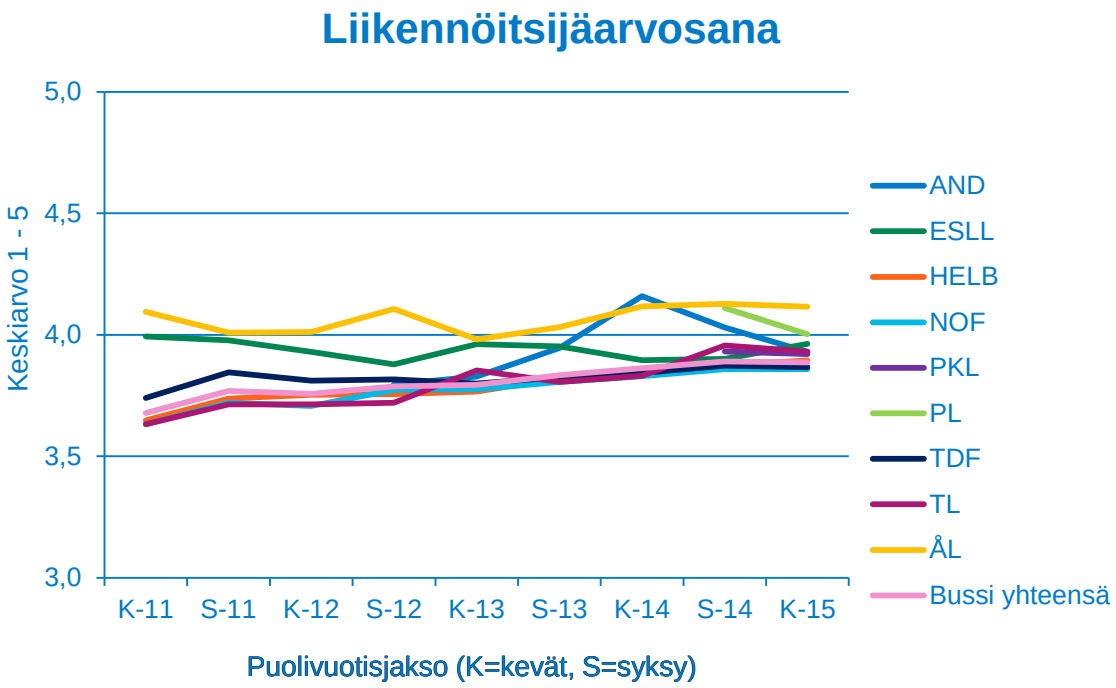

Kuva 16. Liikennöitsijäarvosanan osatekijöiden arvosanajakaumat bussiliikenteessä liikennöintialueittain kevään tutkimusjaksoilla.

4.3 Liikennöitsijäarvosana bussiliikennöitsijöittäin

Liikennöitsijäarvosana bussiliikenteessä lasketaan niiden laatutekijöiden keskiarvona, joihin liikennöitsijät itse voivat vaikuttaa. Näitä laatutekijöitä bussiliikenteessä ovat kuljettajan palvelukyky, kuljettajan neuvontakyky, kuljettajan ajotapa, vaunujen siisteys ja matkustusmukavuus, eli sisätilojen varustus.

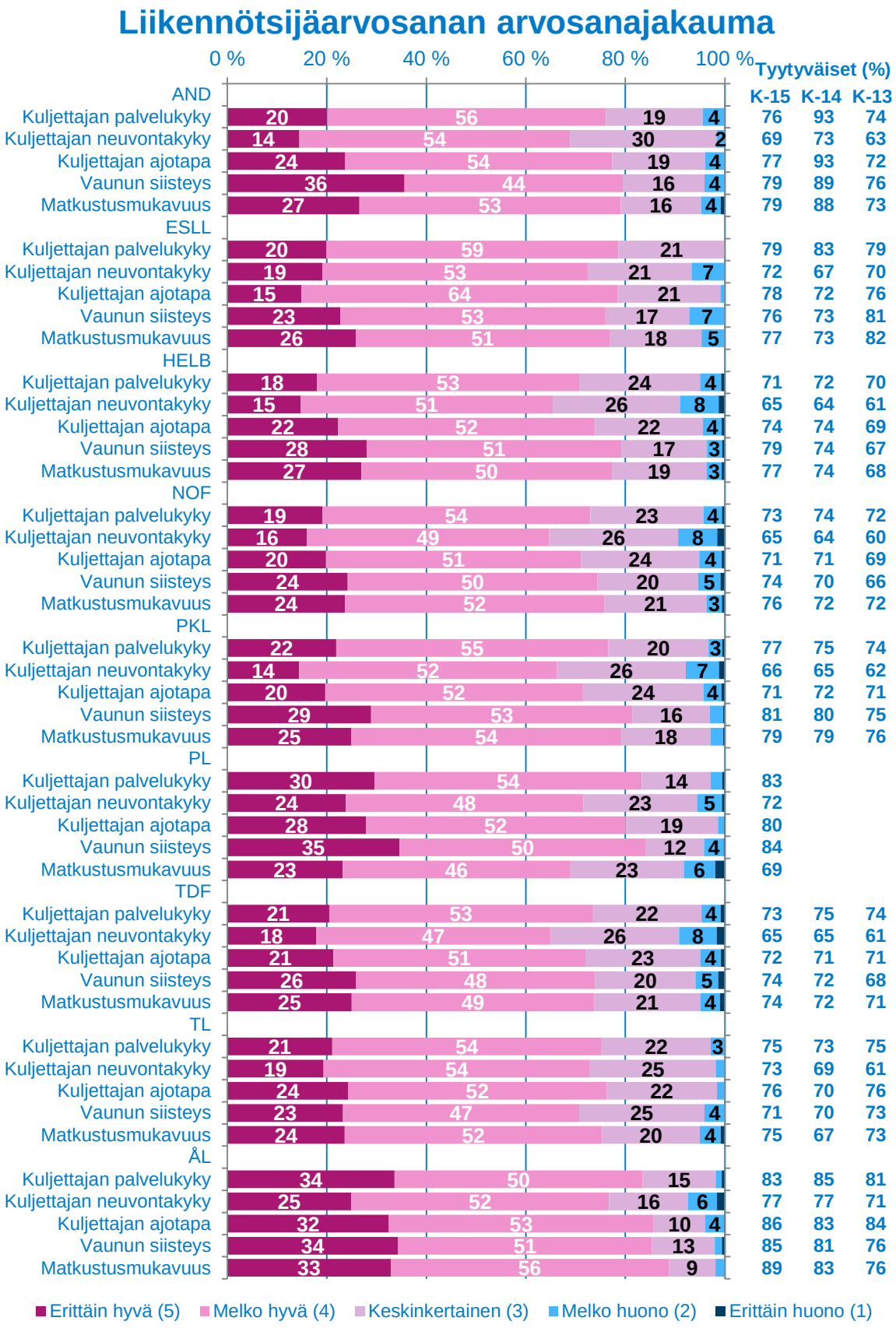
Liikennöitsijät ja lyhenteet: Oy Andersson Ab (**And)**, Etelä-Suomen Linjaliikenne Oy **(ESLL**), Helsingin Bussiliikenne Oy (**HELB**), Nobina Finland Oy (**NOF**), Oy Pohjolan Kaupunkiliikenne Ab (**PKL**), Oy Pohjolan liikenne Ab (**PL**), Transdev Finland Oy (**TDF**) (ent. Veolia Transport Finland Oy), Tammelundin Liikenne Oy (**TL**) ja Bus Travel Åbergin Linja Oy (**ÅL**).

Kuva 17. Liikennöitsijäarvosanojen kehitys liikennöitsijöittäin.

Taulukko 7. Liikennöitsijäarvosana bussiliikenteessä liikennöitsijöittäin.

	Kevät 2011	**Syksy 2011**	**Kevät 2012**	**Syksy 2012**	**Kevät 2013**	**Syksy 2013**	**Kevät 2014**	**Syksy 2014**	**Kevät 2015**
AND	-	-	-	3,80	3,83	3,95	4,16	4,03	**3,93**
ESLL	3,99	3,98	3,93	3,88	3,96	3,95	3,90	3,90	**3,96**
HELB	3,65	3,74	3,75	3,76	3,77	3,82	3,86	3,88	**3,89**
NOF	3,63	3,72	3,71	3,77	3,78	3,81	3,83	3,86	**3,86**
PKL	-	-	-	-	-	-	-	3,93	**3,92**
PL	-	-	-	-	-	-	-	4,11	**4,00**
TDF	3,74	3,85	3,81	3,82	3,80	3,83	3,84	3,87	**3,87**
TL	3,63	3,71	3,71	3,72	3,85	3,81	3,83	3,96	**3,93**
ÅL	4,09	4,01	4,01	4,11	3,98	4,03	4,12	4,13	**4,12**
Yht.	3,68	3,77	3,76	3,79	3,79	3,83	3,86	3,89	**3,89**

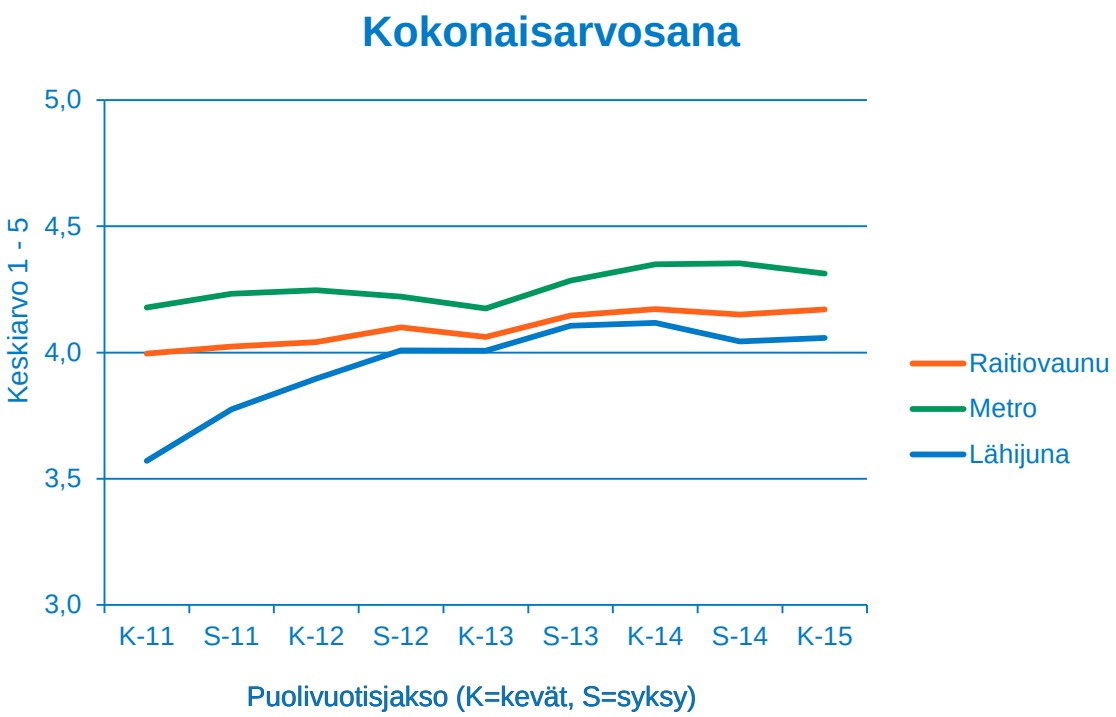

Kuva 18. Liikennöitsijäarvosanan osatekijöiden arvosanajakaumat liikennöitsijöittäin.

5 Matkustajien kokonaisarvio liikennöitsijöistä

Matkustajat antavat kokonaisarvosanan (1 – 5) liikennöitsijälle liikenteen hoidosta linjalla, jolla he matkustavat kyselyhetkellä. Kokonaisarvosanaan tiivistyy siten yleinen kokemus linjan liikennöinnistä.

5.1 Raitiovaunu-, metro- ja junaliikennöitsijöiden kokonaisarvosanat

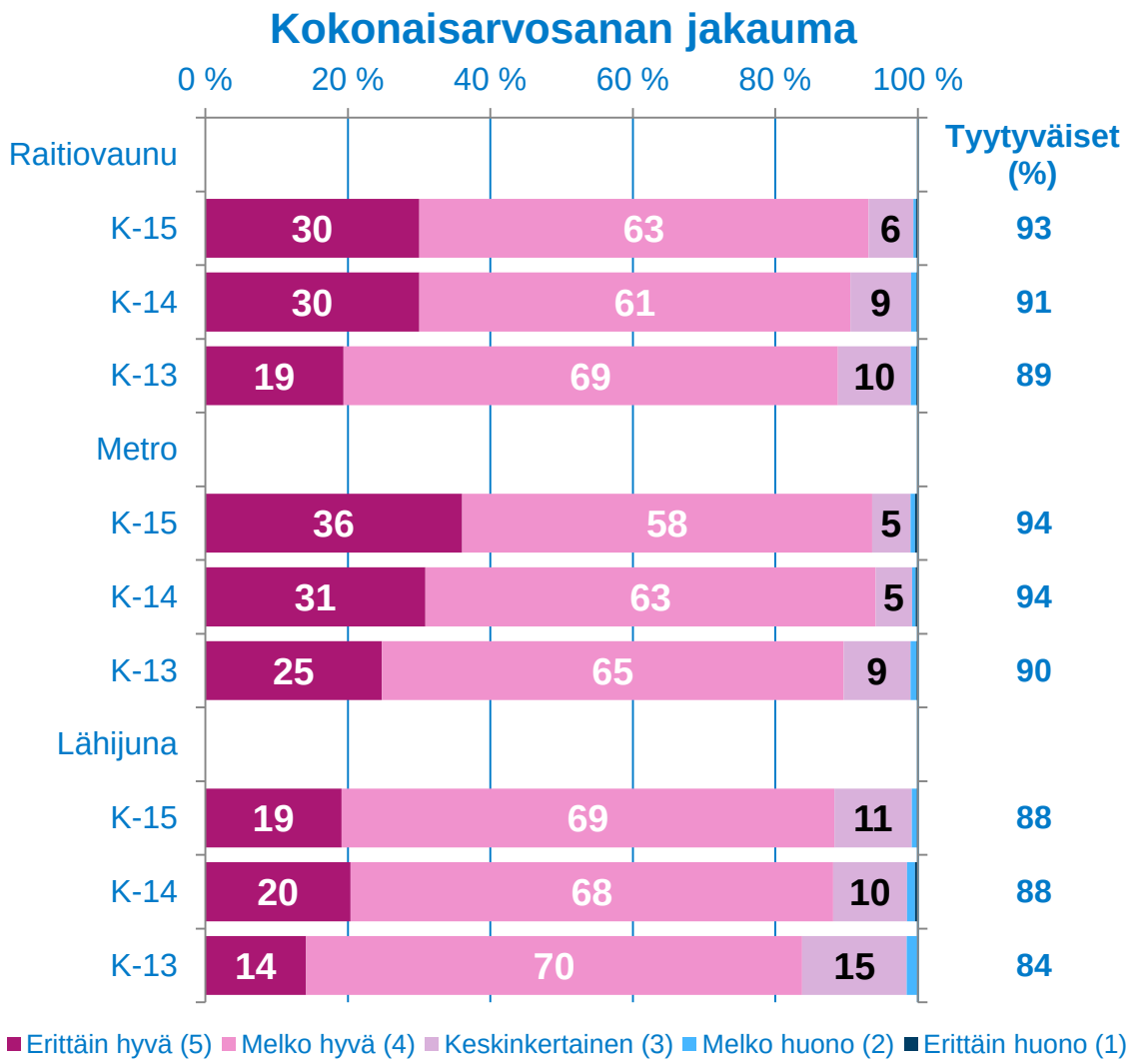

Kuva 19. Raitiovaunu-, metro- ja lähijunaliikenteen kokonaisarvosanojen kehitys.

Taulukko 8. Raitiovaunu-, metro- ja junaliikennöitsijöiden kokonaisarvosanat.

	Kevät 2011	Syksy 2011	Kevät 2012	Syksy 2012	Kevät 2013	Syksy 2013	Kevät 2014	Syksy 2014	Kevät 2015
HKL-Raitiovaunu	4,00	4,02	4,04	4,10	4,06	4,15	4,17	4,15	4,17
HKL-Metro	4,18	4,23	4,25	4,22	4,17	4,28	4,35	4,35	4,31
VR	3,57	3,77	3,90	4,01	4,01	4,11	4,12	4,04	4,06

Raitiovaunussa kokonaisarvosanan kanssa korreloivat kuljettajien ajotapa, vaunujen siisteys ja matkustusmukavuus. Metrossa samansuuntaisia tuloksia on annettu kuljettajien ajotavasta, matkanteon sujuvuudesta ja täsmällisyydestä. Lähijunaliikenteessä kokonaisarvosanan kanssa vahvinten korreloivat täsmällisyys, poikkeustilanteista tiedotus ja matkanteon sujuvuus.

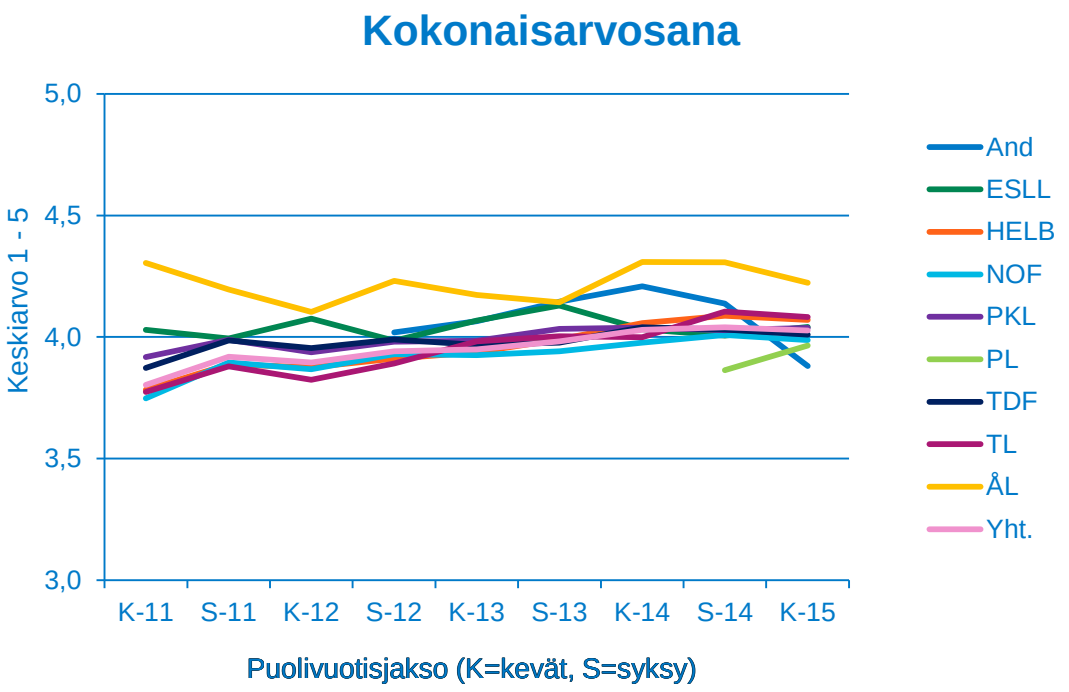

Kuva 20. Kokonaisarvosanan arvosanajakaumat raitiovaunu-, metro- ja lähijunaliikenteessä.

5.2 Bussiliikennöitsijöiden kokonaisarvosanat

Liikennöitsijät ja lyhenteet: Oy Andersson Ab (**And)**, Etelä-Suomen Linjaliikenne Oy **(ESLL**), Helsingin Bussiliikenne Oy (**HELB**), Nobina Finland Oy (**NOF**), Oy Pohjolan Kaupunkiliikenne Ab (**PKL**), Oy Pohjolan liikenne Ab (**PL**), Transdev Finland Oy (**TDF**), Tammelundin Liikenne Oy (**TL**) ja Bus Travel Åbergin Linja Oy (**ÅL**).

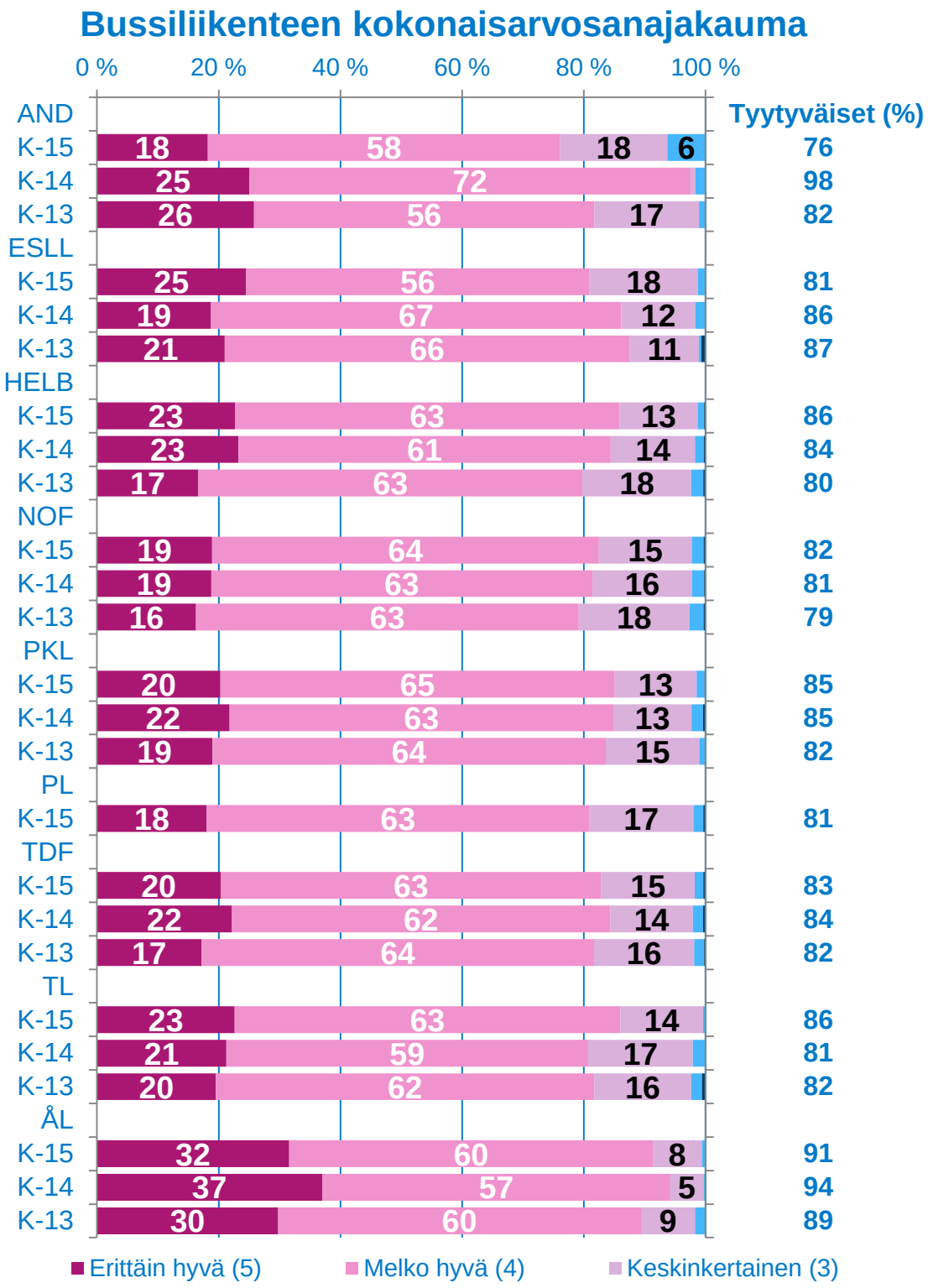
Kokonaisarvosanoissa ei pääasiassa ole tapahtunut suuria muutoksia kevääseen 2014 nähden. Parhaan kokonaisarvosanan sai Bus Travel Åbergin Linja Oy ja heikoimman Oy Andersson Ab, jonka tulos laski selkeästi aikaisemmista tutkimuskausista.

Kuva 21. Bussiliikennöitsijöiden kokonaisarvosanojen kehitys.

Taulukko 9. Bussiliikennöitsijöiden kokonaisarvosanat.

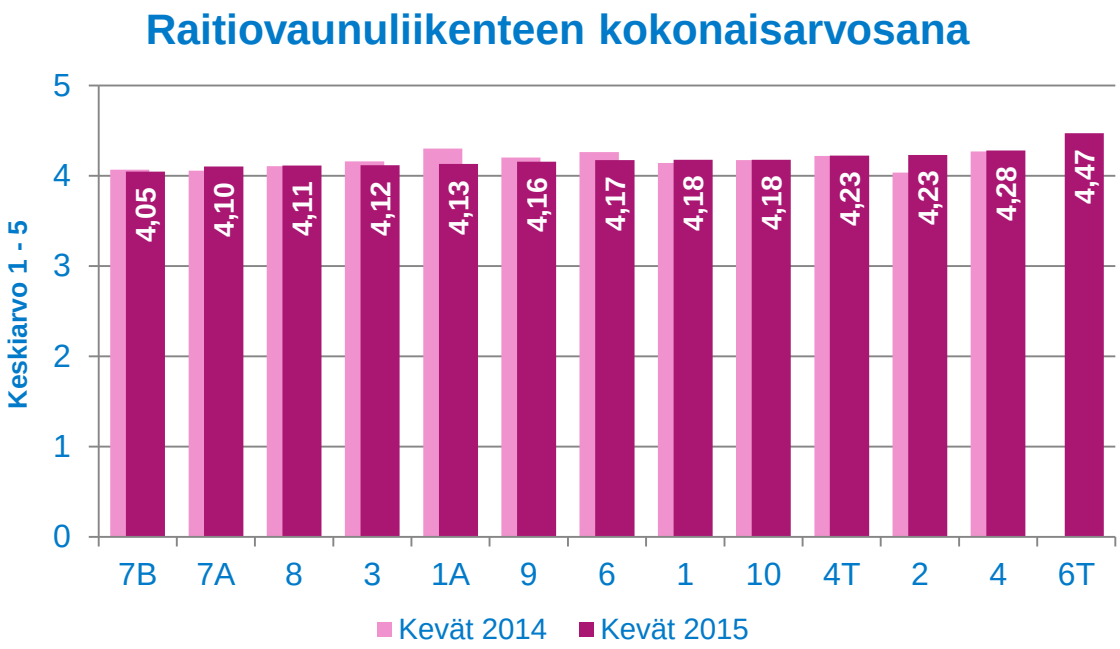
	Kevät 2011	Syksy 2011	Kevät 2012	Syksy 2012	Kevät 2013	Syksy 2013	Kevät 2014	Syksy 2014	Kevät 2015
AND	-	-	-	4,02	4,06	4,14	4,21	4,14	**3,88**
ESLL	4,03	3,99	4,08	3,98	4,07	4,13	4,03	4,01	**4,04**
HELB	3,78	3,89	3,88	3,91	3,94	3,99	4,06	4,09	**4,07**
NOF	3,75	3,90	3,87	3,93	3,92	3,94	3,98	4,01	**3,99**
PKL	3,92	3,99	3,94	3,98	3,98	4,03	4,04	4,03	**4,04**
PL	-	-	-	-	-	-	-	3,86	**3,97**
TDF	3,87	3,99	3,95	3,99	3,97	3,98	4,04	4,03	**4,01**
TL	3,77	3,88	3,82	3,89	3,98	4,00	4,00	4,10	**4,08**
ÅL	4,30	4,20	4,10	4,23	4,17	4,14	4,31	4,31	**4,22**
Yht.	3,80	3,92	3,89	3,94	3,95	3,98	4,03	4,04	**4,03**

Kuva 22. Kokonaisarvosanan arvosanajakaumat liikennöitsijöittäin kevään tutkimusjaksoilla.

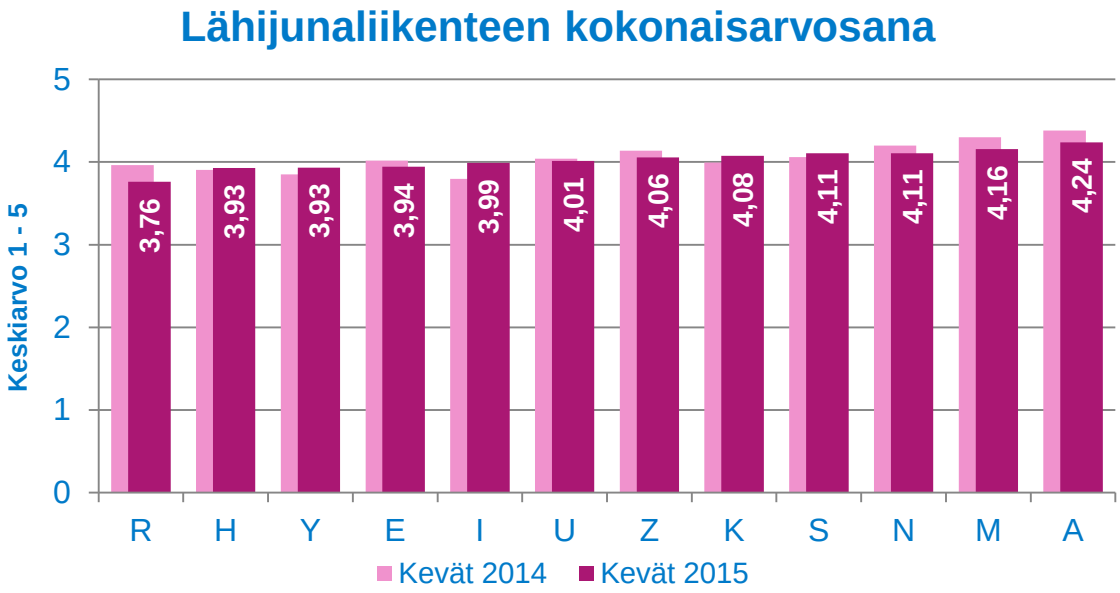
5.3 Kokonaisarvosanat linjoittain

Raitiovaunu- ja junalinjat

Kuva 23. Raitiovaunulinjojen kokonaisarvosanat.

Linja 6T alkoi liikennöidä tutkimusaikana keväällä 2015.

Kuva 24. Junalinjojen kokonaisarvosanat.

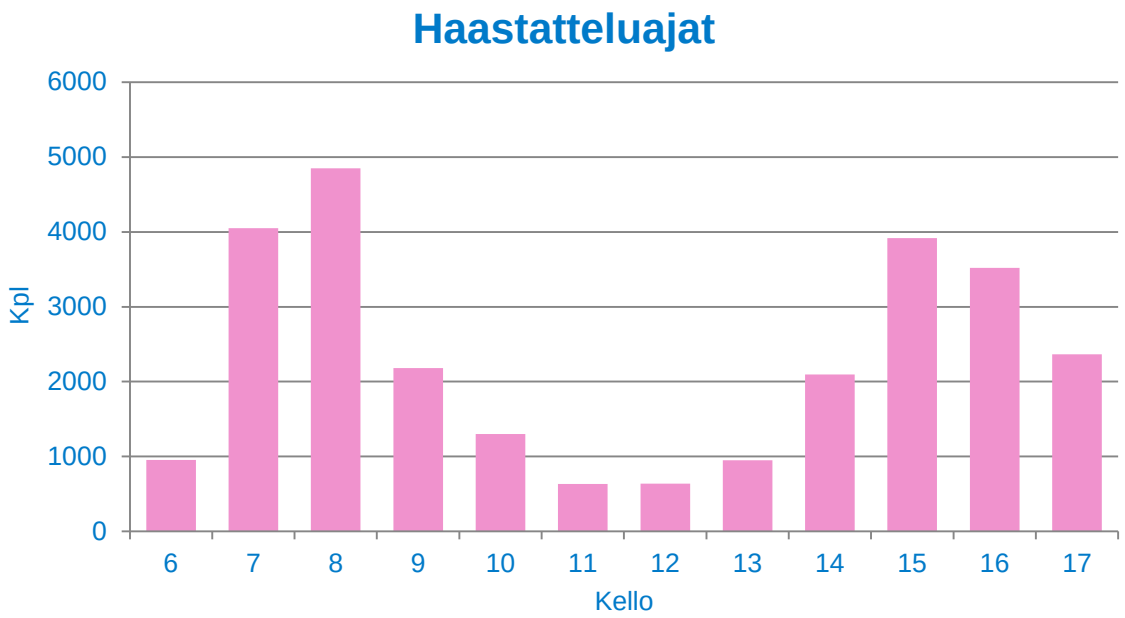
Bussilinjojen kokonaisarvosanat kevään tutkimusjaksolta löytyvät liitteestä 2.

6 Taustatiedot

Tutkimusavustajia on ohjeistettu valitsemaan henkilöitä mahdollisimman satunnaisesti eri taustatekijöiden (mm. iän ja sukupuolen) suhteen. Tällä pyritään takamaan se, että kerätty näyte edustaa mahdollisimman hyvin kaikkia matkustajia ja että tutkimuksen tulokset ovat luotettavia.

Taulukko 10. Näytteen jakaumat keväällä 2015.

	Yhteensä	Raitiovaunu	Bussi	Metro	Lähijuna
Vastaajia	27468	1694	23050	1068	1656
Sukupuoli					
Nainen	70 %	68 %	70 %	71 %	69 %
Mies	30 %	32 %	30 %	29 %	31 %
Ikäryhmä					
15 - 19-vuotiaat	7 %	4 %	9 %	5 %	8 %
20 - 29-vuotiaat	24 %	22 %	25 %	21 %	24 %
30 - 44-vuotiaat	31 %	33 %	29 %	33 %	31 %
45 - 59-vuotiaat	25 %	24 %	24 %	28 %	27 %
60+ -vuotiaat	13 %	17 %	13 %	13 %	10 %
Asuinpaikka					
Helsinki	62 %	87 %	60 %	79 %	31 %
Espoo	17 %	4 %	23 %	8 %	18 %
Vantaa	13 %	3 %	12 %	9 %	25 %
Kauniainen	0 %	0 %	0 %	0 %	1 %
Kerava	2 %	1 %	1 %	0 %	7 %
Kirkkonummi	1 %	1 %	1 %	0 %	3 %
Sipoo	0 %	0 %	0 %	1 %	0 %
Muu Uusimaa	3 %	3 %	1 %	1 %	12 %
Uudenmaan ulkopuolella	2 %	2 %	1 %	1 %	3 %
Kuinka usein matkustaa linjalla					
Väh. neljänä päivänä viikossa	62 %	55 %	58 %	76 %	65 %
2-3 päivänä viikossa	19 %	22 %	21 %	11 %	17 %
Yhtenä päivänä viikossa	8 %	11 %	8 %	6 %	7 %
Harvemmin	12 %	12 %	13 %	6 %	12 %
Mahdollisuus auton käyttöön					
Kyllä	32 %	27 %	29 %	37 %	39 %
Ei	68 %	73 %	71 %	63 %	61 %

Kuva 25. Haastatteluiden jakauma keväällä 2015 kellonajan mukaan.

Liite 1: Kyselylomakkeet

HSL HRT

T-13072 R

HSL:n joukkoliikenteen matkustajakysely kevät 2015

Olkaa hyvä ja valitkaa sopiva vaihtoehto rastimalla sitä osoittava ruutu. Seuraavissa kysymyksissä toivomme Teidän arvioivan ainoastaan linjaa, jolla matkustatte vastatessanne tähän kyselyyn.
Pyydämme Teitä palauttamaan tämän lomakkeen tutkimusavustajalle.

Missä määrin alla olevat ominaisuudet sopivat tämän linjan palveluun?	Erittäin huonosti 1	Melko huonosti 2	Keskin-kertaisesti 3	Melko hyvin 4	Erittäin hyvin 5	En osaa sanoa 0
1. Kuljettajat palvelevat asiakkaita ystävällisesti	☐	☐	☐	☐	☐	☐
2. Kuljettajat osaavat kysyttäessä antaa matkustamiseen liittyviä neuvoja	☐	☐	☐	☐	☐	☐
3. Kuljettajan ajotapa on miellyttävä ja sujuva	☐	☐	☐	☐	☐	☐
4. Vaunut liikennöivät täsmällisesti aikataulun mukaan	☐	☐	☐	☐	☐	☐
5. Vaunut ovat siistejä	☐	☐	☐	☐	☐	☐
6. Matkustusmukavuus (sisätilojen varustus) on hyvä	☐	☐	☐	☐	☐	☐

	Erittäin huono 1	Melko huono 2	Keskin-kertainen 3	Melko hyvä 4	Erittäin hyvä 5	En osaa sanoa 0
7. Kokonaisarvosana liikennöitsijälle tämän linjan liikenteen hoidosta	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Missä määrin alla olevat ominaisuudet sopivat tälle linjalle?	Erittäin huonosti 1	Melko huonosti 2	Keskin-kertaisesti 3	Melko hyvin 4	Erittäin hyvin 5	En osaa sanoa 0
8. Istumapaikan saa tähän aikaan päivästä tällä linjalla	☐	☐	☐	☐	☐	☐
9. Linja palvelee matkustustarpeitani	☐	☐	☐	☐	☐	☐
10. Matkanteko on nopeaa ja sujuvaa	☐	☐	☐	☐	☐	☐
11. Joukkoliikennevälineen vaihtaminen sujuu hyvin	☐	☐	☐	☐	☐	☐
12. Matkani sujuvat ilman järjestyshäiriöitä	☐	☐	☐	☐	☐	☐
13. Odottamisolosuhteet pysäkillä ovat hyvät	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Seuraavissa kysymyksissä toivomme Teidän arvioivan HSL-alueen (Helsinki, Espoo, Vantaa, Kauniainen, Kerava, Kirkkonummi ja Sipoo) joukkoliikennettä yleisemmin.

Missä määrin alla olevat väittämät sopivat kuvaamaan HSL-alueen joukkoliikennettä?	Erittäin huonosti 1	Melko huonosti 2	Keskin-kertaisesti 3	Melko hyvin 4	Erittäin hyvin 5	En osaa sanoa 0
14. Tietoa aikatauluista ja reiteistä on hyvin saatavilla	☐	☐	☐	☐	☐	☐
15. Matkalipuntarkastajien toiminta on kohteliasta ja asiallista	☐	☐	☐	☐	☐	☐
16. Matkakortti on minulle sopiva ja helppokäyttöinen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
17. HSL:n alueen lippuvalikoima vastaa matkustustarpeitani	☐	☐	☐	☐	☐	☐

	Erittäin huono 1	Melko huono 2	Keskin-kertainen 3	Melko hyvä 4	Erittäin hyvä 5	En osaa sanoa 0
Yleisarvosana HSL-alueen joukkoliikenteelle	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Jatkuu kääntöpuolelle... →

1

HSL HRT

T-13072 R

Vastaajan taustatiedot

Kuinka usein keskimäärin matkustatte tällä linjalla?

1 ☐ Vähintään neljänä päivänä viikossa
2 ☐ 2 – 3 päivänä viikossa
3 ☐ Yhtenä päivänä viikossa
4 ☐ Harvemmin

Yleensä tällä linjalla matkustaessanne...

1 ☐ on yli puolet istumapaikoista vapaana
2 ☐ on jonkin verran istumapaikkoja vapaana
3 ☐ ei ole istumapaikkoja vapaana
4 ☐ monet matkustajat joutuvat seisomaan

Tämän matkanne pääasiallinen tarkoitus on...

1 ☐ työmatka
2 ☐ koulumatka (tai matka oppilaitokselle/-lta)
3 ☐ asiointi-/ostosmatka
4 ☐ vapaa-ajan matka

Olisiko Teillä ollut mahdollisuus käyttää henkilöautoa tällä matkalla?

1 ☐ Kyllä
2 ☐ Ei

Mitä lippua käytätte tällä matkalla?

1 ☐ Matkakorttiin ladattua kautta
2 ☐ Matkakorttiin ladattua arvoa
3 ☐ Kertalippua
4 ☐ Kännykkälippua
5 ☐ Muuta

Sukupuoli:

1 ☐ Nainen
2 ☐ Mies

Syntymävuosi: ☐☐☐☐

Mikä kuvaa parhaiten pääasiallista toimintaanne tällä hetkellä?

1 ☐ Työntekijä
2 ☐ Toimihenkilö
3 ☐ Johtavassa asemassa/yrittäjä
4 ☐ Opiskelija/koululainen
5 ☐ Kotiäiti/-isä tai vanhempainlomalla
6 ☐ Eläkeläinen
7 ☐ Työtön
8 ☐ Muu

Joukkoliikenteen käyttöä voi suositella muillekin.

1 ☐ Kyllä
2 ☐ Ei

Joukkoliikenne antaa vastinetta rahalle.

1 ☐ Kyllä
2 ☐ Ei

Missä asutte?

1 ☐ Helsingissä
2 ☐ Espoossa
3 ☐ Vantaalla
4 ☐ Kauniaisissa
5 ☐ Keravalla
6 ☐ Kirkkonummella
7 ☐ Sipoossa
8 ☐ Muualla Uudellamaalla
9 ☐ Uudenmaan ulkopuolella

Muita kommentteja: _____

Kiitos vastauksestanne. Hyvää matkaa!

Haastattelija täyttää tämän kentän!

Linjan nro: ☐☐☐

Vaunun nro: ☐☐☐

pv ☐☐ kk ☐☐

klo ☐☐☐☐

Vaunun täyttöaste:

1 ☐
2 ☐
3 ☐
4 ☐

Kieli: 1

Suunta:

1 ☐
2 ☐

Sää:

1 ☐ Sateinen
2 ☐ Pouta

Haastattelija: ☐☐☐

Taloustutkimus Oy 7.11.2014 Pah/jno
T-13072 R

2

HSL HRT

T-13072 B

HSL:n joukkoliikenteen matkustajakysely kevät 2015

Olkaa hyvä ja valitkaa sopiva vaihtoehto rastimalla sitä osoittava ruutu. Seuraavissa kysymyksissä toivomme Teidän arvioivan ainoastaan linjaa, jolla matkustatte vastatessanne tähän kyselyyn. Pyydämme Teitä palauttamaan tämän lomakkeen tutkimusavustajalle.

Missä määrin alla olevat ominaisuudet sopivat tämän linjan palveluun?	Erittäin huonosti 1	Melko huonosti 2	Keskin-kertaisesti 3	Melko hyvin 4	Erittäin hyvin 5	En osaa sanoa 0
1. Kuljettajat palvelevat asiakkaita ystävällisesti	☐	☐	☐	☐	☐	☐
2. Kuljettajat osaavat kysyttäessä antaa matkustamiseen liittyviä neuvoja	☐	☐	☐	☐	☐	☐
3. Kuljettajan ajotapa on miellyttävä ja sujuva	☐	☐	☐	☐	☐	☐
4. Bussit liikennöivät täsmällisesti aikataulun mukaan	☐	☐	☐	☐	☐	☐
5. Bussit ovat siistejä	☐	☐	☐	☐	☐	☐
6. Matkustusmukavuus (sisätilojen varustus) on hyvä	☐	☐	☐	☐	☐	☐

	Erittäin huono 1	Melko huono 2	Keskin-kertainen 3	Melko hyvä 4	Erittäin hyvä 5	En osaa sanoa 0
7. Kokonaisarvosana liikennöitsijälle tämän linjan liikenteen hoidosta	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Missä määrin alla olevat ominaisuudet sopivat tälle linjalle?	Erittäin huonosti 1	Melko huonosti 2	Keskin-kertaisesti 3	Melko hyvin 4	Erittäin hyvin 5	En osaa sanoa 0
8. Istumapaikan saa tähän aikaan päivästä tällä linjalla	☐	☐	☐	☐	☐	☐
9. Linja palvelee matkustustarpeitani	☐	☐	☐	☐	☐	☐
10. Matkanteko on nopeaa ja sujuvaa	☐	☐	☐	☐	☐	☐
11. Joukkoliikennevälineen vaihtaminen sujuu hyvin	☐	☐	☐	☐	☐	☐
12. Matkani sujuvat ilman järjestyshäiriöitä	☐	☐	☐	☐	☐	☐
13. Odottamisolosuhteet pysäkillä ovat hyvät	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Seuraavissa kysymyksissä toivomme Teidän arvioivan HSL-alueen (Helsinki, Espoo, Vantaa, Kauniainen, Kerava, Kirkkonummi ja Sipoo) joukkoliikennettä yleisemmin.

Missä määrin alla olevat väittämät sopivat kuvaamaan HSL-alueen joukkoliikennettä?	Erittäin huonosti 1	Melko huonosti 2	Keskin-kertaisesti 3	Melko hyvin 4	Erittäin hyvin 5	En osaa sanoa 0
14. Tietoa aikatauluista ja reiteistä on hyvin saatavilla	☐	☐	☐	☐	☐	☐
15. Matkalipuntarkastajien toiminta on kohteliasta ja asiallista	☐	☐	☐	☐	☐	☐
16. Matkakortti on minulle sopiva ja helppokäyttöinen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
17. HSL:n alueen lippuvalikoima vastaa matkustustarpeitani	☐	☐	☐	☐	☐	☐

	Erittäin huono 1	Melko huono 2	Keskin-kertainen 3	Melko hyvä 4	Erittäin hyvä 5	En osaa sanoa 0
Yleisarvosana HSL-alueen joukkoliikenteelle	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Jatkuu kääntöpuolelle... →

HSL HRT

T-13072 B

Vastaajan taustatiedot

Kuinka usein keskimäärin matkustatte tällä linjalla?

1 ☐ Vähintään neljänä päivänä viikossa
2 ☐ 2-3 päivänä viikossa
3 ☐ Yhtenä päivänä viikossa
4 ☐ Harvemmin

Yleensä tällä linjalla matkustaessanne...

1 ☐ on yli puolet istumapaikoista vapaana
2 ☐ on jonkin verran istumapaikkoja vapaana
3 ☐ ei ole istumapaikkoja vapaana
4 ☐ monet matkustajat joutuvat seisomaan

Tämän matkanne pääasiallinen tarkoitus on...

1 ☐ työmatka
2 ☐ koulumatka (tai matka oppilaitokselle/-lta)
3 ☐ asiointi-/ostosmatka
4 ☐ vapaa-ajan matka

Olisiko Teillä ollut mahdollisuus käyttää henkilöautoa tällä matkalla?

1 ☐ Kyllä
2 ☐ Ei

Mitä lippua käytätte tällä matkalla?

1 ☐ Matkakorttiin ladattua kautta
2 ☐ Matkakorttiin ladattua arvoa
3 ☐ Kertalippua
4 ☐ Kännykkälippua
5 ☐ Muuta

Sukupuoli:

1 ☐ Nainen
2 ☐ Mies

Syntymävuosi: ☐☐☐☐

Mikä kuvaa parhaiten pääasiallista toimintaanne tällä hetkellä?

1 ☐ Työntekijä
2 ☐ Toimihenkilö
3 ☐ Johtavassa asemassa/yrittäjä
4 ☐ Opiskelija/koululainen
5 ☐ Kotiäiti/-isä tai vanhempainlomalla
6 ☐ Eläkeläinen
7 ☐ Työtön
8 ☐ Muu

Joukkoliikenteen käyttöä voi suositella muillekin.

1 ☐ Kyllä
2 ☐ Ei

Joukkoliikenne antaa vastinetta rahalle.

1 ☐ Kyllä
2 ☐ Ei

Missä asutte?

1 ☐ Helsingissä
2 ☐ Espoossa
3 ☐ Vantaalla
4 ☐ Kauniaisissa
5 ☐ Keravalla
6 ☐ Kirkkonummella
7 ☐ Sipoossa
8 ☐ Muualla Uudellamaalla
9 ☐ Uudenmaan ulkopuolella

Muita kommentteja: _____

Kiitos vastauksestanne. Hyvää matkaa!

Linjan nro ☐☐☐

Vaunun nro: ☐☐☐

pv ☐☐ kk ☐☐

klo ☐☐☐

Alue:
Esp ☐
Van ☐
Ker ☐
Kir ☐
Hel ☐
Seu ☐
Sip ☐

Vaunun täyttöaste:
1 ☐
2 ☐
3 ☐
4 ☐

Jokeri 1 ☐ Länsi
2 ☐ Itä

Suunta:
1 ☐
2 ☐

Sää:
1 ☐ Sateinen
2 ☐ Pouta

Haastattelija: ☐☐☐

Kieli: 1

Taloustutkimus Oy 7.11.2014 Pah/jno
T-13072 B

2

HSL HRT

T-13072 M

HSL:n joukkoliikenteen matkustajakysely kevät 2015

Olkaa hyvä ja valitkaa sopiva vaihtoehto rastimalla sitä osoittava ruutu. Seuraavissa kysymyksissä toivomme Teidän arvioivan ainoastaan linjaa, jolla matkustatte vastatessanne tähän kyselyyn.
Pyydämme Teitä palauttamaan tämän lomakkeen tutkimusavustajalle.

Missä määrin alla olevat ominaisuudet sopivat tämän linjan palveluun?	Erittäin huonosti 1	Melko huonosti 2	Keskin-kertaisesti 3	Melko hyvin 4	Erittäin hyvin 5	En osaa sanoa 0
1. Kuljettajien ajotapa on miellyttävä ja sujuva	☐	☐	☐	☐	☐	☐
2. Metrovaunut ovat siistejä	☐	☐	☐	☐	☐	☐
3. Istumapaikan saa tähän aikaan päivästä metrolla matkustettaessa	☐	☐	☐	☐	☐	☐

	Erittäin huono 1	Melko huono 2	Keskin-kertainen 3	Melko hyvä 4	Erittäin hyvä 5	En osaa sanoa 0
4. Kokonaisarvosana liikennöitsijälle tämän linjan liikenteen hoidosta	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Missä määrin alla olevat ominaisuudet sopivat tälle linjalle?	Erittäin huonosti 1	Melko huonosti 2	Keskin-kertaisesti 3	Melko hyvin 4	Erittäin hyvin 5	En osaa sanoa 0
5. Metro palvelee matkustustarpeitani	☐	☐	☐	☐	☐	☐
6. Matkanteko on nopeaa ja sujuvaa	☐	☐	☐	☐	☐	☐
7. Joukkoliikennevälineen vaihtaminen sujuu hyvin	☐	☐	☐	☐	☐	☐
8. Metro pysyy hyvin aikataulussaan	☐	☐	☐	☐	☐	☐
9. Metromatkani sujuvat ilman järjestyshäiriöitä	☐	☐	☐	☐	☐	☐
10. Metroasemat ovat siistit	☐	☐	☐	☐	☐	☐
11. Opasteet toimivat hyvin metroasemilla	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Seuraavissa kysymyksissä toivomme Teidän arvioivan HSL-alueen (Helsinki, Espoo, Vantaa, Kauniainen, Kerava, Kirkkonummi ja Sipoo) joukkoliikennettä yleisemmin.

Missä määrin alla olevat väittämät sopivat kuvaamaan HSL-alueen joukkoliikennettä?	Erittäin huonosti 1	Melko huonosti 2	Keskin-kertaisesti 3	Melko hyvin 4	Erittäin hyvin 5	En osaa sanoa 0
12. Tietoa aikatauluista ja reiteistä on hyvin saatavilla	☐	☐	☐	☐	☐	☐
13. Matkalipuntarkastajien toiminta on kohteliasta ja asiallista	☐	☐	☐	☐	☐	☐
14. Matkakortti on minulle sopiva ja helppokäyttöinen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
15. HSL:n alueen lippuvalikoima vastaa matkustustarpeitani	☐	☐	☐	☐	☐	☐

	Erittäin huono 1	Melko huono 2	Keskin-kertainen 3	Melko hyvä 4	Erittäin hyvä 5	En osaa sanoa 0
Yleisarvosana HSL-alueen joukkoliikenteelle	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Jatkuu kääntöpuolelle... →

HSL HRT

T-13072 M

Vastaajan taustatiedot

Kuinka usein keskimäärin matkustatte tällä linjalla?

1 ☐ Vähintään neljänä päivänä viikossa
2 ☐ 2 – 3 päivänä viikossa
3 ☐ Yhtenä päivänä viikossa
4 ☐ Harvemmin

Yleensä tällä linjalla matkustaessanne...

1 ☐ on yli puolet istumapaikoista vapaana
2 ☐ on jonkin verran istumapaikkoja vapaana
3 ☐ ei ole istumapaikkoja vapaana
4 ☐ monet matkustajat joutuvat seisomaan

Tämän matkanne pääasiallinen tarkoitus on...

1 ☐ työmatka
2 ☐ koulumatka (tai matka oppilaitokselle/-lta)
3 ☐ asiointi-/ostosmatka
4 ☐ vapaa-ajan matka

Olisiko Teillä ollut mahdollisuus käyttää henkilöautoa tällä matkalla?

1 ☐ Kyllä
2 ☐ Ei

Mitä lippua käytätte tällä matkalla?

1 ☐ Matkakorttiin ladattua kautta
2 ☐ Matkakorttiin ladattua arvoa
3 ☐ Kertalippua
4 ☐ Kännykkälippua
5 ☐ Muuta

Sukupuoli:

1 ☐ Nainen
2 ☐ Mies

Syntymävuosi: ☐☐☐☐

Mikä kuvaa parhaiten pääasiallista toimintaanne tällä hetkellä?

1 ☐ Työntekijä
2 ☐ Toimihenkilö
3 ☐ Johtavassa asemassa/yrittäjä
4 ☐ Opiskelija/koululainen
5 ☐ Kotiäiti/-isä tai vanhempainlomalla
6 ☐ Eläkeläinen
7 ☐ Työtön
8 ☐ Muu

Joukkoliikenteen käyttöä voi suositella muillekin.

1 ☐ Kyllä
2 ☐ Ei

Joukkoliikenne antaa vastinetta rahalle.

1 ☐ Kyllä
2 ☐ Ei

Missä asutte?

1 ☐ Helsingissä
2 ☐ Espoossa
3 ☐ Vantaalla
4 ☐ Kauniaisissa
5 ☐ Keravalla
6 ☐ Kirkkonummella
7 ☐ Sipoossa
8 ☐ Muualla Uudellamaalla
9 ☐ Uudenmaan ulkopuolella

Miltä asemalta nousitte metroon: _____

Muita kommentteja: _____

_____

Kiitos vastauksestanne. Hyvää matkaa!

Haastattelija täyttää tämän kentän!

Vaunutyyppi:
1 ☐ Uusi vaunu
2 ☐ Vanhanmallinen vaunu

pv ☐☐ kk ☐☐

klo ☐☐☐☐

Metron täyttöaste: 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐

Suunta: 1 ☐ 2 ☐

Haastattelija: ☐☐☐

Sää:
1 ☐ Sateinen
2 ☐ Pouta

Kieli: 1

Taloustutkimus Oy 27.11.2014 Pah/jno
T-13072 M

HSL HRT

T-13072 J

HSL:n joukkoliikenteen matkustajakysely kevät 2015

Olkaa hyvä ja valitkaa sopiva vaihtoehto rastimalla sitä osoittava ruutu. Seuraavissa kysymyksissä toivomme Teidän arvioivan ainoastaan linjaa, jolla matkustatte vastatessanne tähän kyselyyn.
Pyydämme Teitä palauttamaan tämän lomakkeen tutkimusavustajalle.

Missä määrin alla olevat ominaisuudet sopivat tämän linjan palveluun?	Erittäin huonosti 1	Melko huonosti 2	Keskin-kertaisesti 3	Melko hyvin 4	Erittäin hyvin 5	En osaa sanoa 0
1. Kuljettajien ajotapa on miellyttävä ja sujuva	☐	☐	☐	☐	☐	☐
2. Junahenkilökunta osaa tarvittaessa antaa matkustamiseen liittyviä neuvoja	☐	☐	☐	☐	☐	☐
3. Junavaunut ovat siistejä	☐	☐	☐	☐	☐	☐
4. Istumapaikan saa tähän aikaan päivästä junalla matkustettaessa	☐	☐	☐	☐	☐	☐
5. Häiriötilanteissa saan riittävästi tietoa matkustamisen tueksi	☐	☐	☐	☐	☐	☐

	Erittäin huono 1	Melko huono 2	Keskin-kertainen 3	Melko hyvä 4	Erittäin hyvä 5	En osaa sanoa 0
6. Kokonaisarvosana liikennöitsijälle tämän linjan liikenteen hoidosta	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Missä määrin alla olevat ominaisuudet sopivat tälle linjalle?	Erittäin huonosti 1	Melko huonosti 2	Keskin-kertaisesti 3	Melko hyvin 4	Erittäin hyvin 5	En osaa sanoa 0
7. Paikallisjuna palvelee matkustustarpeitani	☐	☐	☐	☐	☐	☐
8. Matkanteko on nopeaa ja sujuvaa	☐	☐	☐	☐	☐	☐
9. Joukkoliikennevälineen vaihtaminen sujuu hyvin	☐	☐	☐	☐	☐	☐
10. Paikallisjuna pysyy hyvin aikataulussaan	☐	☐	☐	☐	☐	☐
11. Junamatkani sujuvat ilman järjestyshäiriöitä	☐	☐	☐	☐	☐	☐
12. Juna-asemat ovat siistejä	☐	☐	☐	☐	☐	☐
13. Opasteet toimivat hyvin juna-asemilla	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Seuraavissa kysymyksissä toivomme Teidän arvioivan HSL-alueen (Helsinki, Espoo, Vantaa, Kauniainen, Kerava, Kirkkonummi ja Sipoo) joukkoliikennettä yleisemmin.

Missä määrin alla olevat väittämät sopivat kuvaamaan HSL-alueen joukkoliikennettä?	Erittäin huonosti 1	Melko huonosti 2	Keskin-kertaisesti 3	Melko hyvin 4	Erittäin hyvin 5	En osaa sanoa 0
14. Tietoa aikatauluista ja reiteistä on hyvin saatavilla	☐	☐	☐	☐	☐	☐
15. Matkalipuntarkastajien toiminta on kohteliasta ja asiallista	☐	☐	☐	☐	☐	☐
16. Matkakortti on minulle sopiva ja helppokäyttöinen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
17. HSL:n alueen lippuvalikoima vastaa matkustustarpeitani	☐	☐	☐	☐	☐	☐

	Erittäin huono 1	Melko huono 2	Keskin-kertainen 3	Melko hyvä 4	Erittäin hyvä 5	En osaa sanoa 0
Yleisarvosana HSL-alueen joukkoliikenteelle	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Jatkuu kääntöpuolelle... →

HSL HRT

T-13072 J

Vastaajan taustatiedot

Kuinka usein keskimäärin matkustatte tällä linjalla?

1 ☐ Vähintään neljänä päivänä viikossa
2 ☐ 2-3 päivänä viikossa
3 ☐ Yhtenä päivänä viikossa
4 ☐ Harvemmin

Yleensä tällä linjalla matkustaessanne...

1 ☐ on yli puolet istumapaikoista vapaana
2 ☐ on jonkin verran istumapaikkoja vapaana
3 ☐ ei ole istumapaikkoja vapaana
4 ☐ monet matkustajat joutuvat seisomaan

Tämän matkanne pääasiallinen tarkoitus on...

1 ☐ työmatka
2 ☐ koulumatka (tai matka oppilaitokselle/-lta)
3 ☐ asiointi-/ostosmatka
4 ☐ vapaa-ajan matka

Olisiko Teillä ollut mahdollisuus käyttää henkilöautoa tällä matkalla?

1 ☐ Kyllä
2 ☐ Ei

Mitä lippua käytätte tällä matkalla?

1 ☐ Matkakorttiin ladattua kautta
2 ☐ Matkakorttiin ladattua arvoa
3 ☐ Kertalippua
4 ☐ Kännykkälippua
5 ☐ Muuta

Sukupuoli:

1 ☐ Nainen
2 ☐ Mies

Syntymävuosi: ☐☐☐☐

Mikä kuvaa parhaiten pääasiallista toimintaanne tällä hetkellä?

1 ☐ Työntekijä
2 ☐ Toimihenkilö
3 ☐ Johtavassa asemassa/yrittäjä
4 ☐ Opiskelija/koululainen
5 ☐ Kotiäiti/-isä tai vanhempainlomalla
6 ☐ Eläkeläinen
7 ☐ Työtön
8 ☐ Muu

Joukkoliikenteen käyttöä voi suositella muillekin.

1 ☐ Kyllä
2 ☐ Ei

Joukkoliikenne antaa vastinetta rahalle.

1 ☐ Kyllä
2 ☐ Ei

Missä asutte?

1 ☐ Helsingissä
2 ☐ Espoossa
3 ☐ Vantaalla
4 ☐ Kauniaisissa
5 ☐ Keravalla
6 ☐ Kirkkonummella
7 ☐ Sipoossa
8 ☐ Muualla Uudellamaalla
9 ☐ Uudenmaan ulkopuolella

Miltä asemalta nousitte junaan: _____

Muita kommentteja: _____

_____

Kiitos vastauksestanne. Hyvää matkaa!

Haastattelija täyttää tämän kentän!

Junatunnus:

1 ☐ A 5 ☐ K 10 ☐ U
2 ☐ E 7 ☐ M 11 ☐ Y
3 ☐ H 8 ☐ R 12 ☐ Z
4 ☐ I 9 ☐ S 13 ☐ N

Junatyyppi:

3 ☐ Flirt juna
4 ☐ SM4 juna
5 ☐ Muu juna
6 ☐ Sm2/Sm1

Junavaunun täyttöaste: 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐

pv ☐☐ kk ☐☐ Kieli: 1

klo ☐☐☐☐

Sää 1 ☐ Sateinen
2 ☐ Pouta

Suunta: 1 ☐ 2 ☐

Haastattelija: ☐☐☐

Taloustutkimus Oy 7.11.2014 Pah/vpl
T-13072 J

Liite 2: Arvosanat linjoittain keväällä 2015

Raitiovaunu

Linja	Nousijat lo-kakuun ar-kipvä	Kyselyjen määrä	Kuljet. pal-velukyky	Kuljet. neu-vonta-kyky	Kuljet. ajo-tapa	Aikat. py-syminen	Vaunujen siisteys	Matkustus-mukavuus	Matkustus-väljyys	Soveltuvuus matkustus-tarpeisiin	Matkanteon sujuvuus	Vaihto toi-seen	Järjestys ja turvallisuus	Odottamis-olosuhteet pysäkillä	Liikennöitsi-jä arvosana	Järjestelmä arvosana	Yleis-arvosana	Kokonais-arvosana
1	1 353	34	4,18	4,10	4,09	4,18	4,18	4,09	4,68	4,59	4,38	4,24	4,24	4,00	4,13	4,33	4,12	4,18
1A	4 774	62	4,12	4,00	4,11	4,20	4,03	3,98	4,38	4,56	4,31	4,27	4,45	3,86	4,05	4,29	4,23	4,13
2	14 987	130	4,08	4,14	4,14	3,98	3,97	4,19	4,51	4,58	4,35	4,27	4,33	3,86	4,11	4,27	4,25	4,23
3	18 978	177	4,08	4,07	4,05	3,98	3,73	4,01	4,22	4,60	4,27	4,33	4,14	3,83	3,99	4,20	4,19	4,12
4	26 381	241	4,09	3,96	4,16	4,29	4,05	4,09	4,05	4,70	4,40	4,34	4,43	4,08	4,07	4,33	4,24	4,28
4T	3 697	35	3,90	4,19	4,18	4,19	3,97	4,06	3,80	4,54	4,56	4,56	4,39	4,00	4,06	4,29	4,06	4,23
6	14 865	139	3,90	3,90	4,08	4,22	3,94	4,10	4,35	4,67	4,31	4,45	4,25	3,85	3,98	4,30	4,26	4,17
6T	2 831	36	4,24	4,19	4,17	4,29	4,06	4,33	4,31	4,64	4,53	4,50	4,14	3,83	4,20	4,32	4,34	4,47
7A	11 751	100	4,01	3,99	4,09	4,01	3,85	4,09	4,34	4,63	4,29	4,22	4,14	3,80	4,01	4,20	4,26	4,10
7B	13 408	135	3,96	4,09	4,07	3,96	3,76	4,00	4,38	4,64	4,31	4,31	4,29	3,77	3,98	4,24	4,11	4,05
8	20 204	189	4,01	4,04	4,05	4,11	3,79	4,05	3,99	4,52	4,24	4,32	3,88	3,82	3,99	4,13	4,21	4,11
9	23 806	215	4,12	4,03	4,09	4,22	3,92	4,11	4,07	4,66	4,36	4,41	4,23	3,86	4,05	4,26	4,20	4,16
10	22 373	201	4,07	3,99	4,12	4,28	3,95	4,02	4,08	4,67	4,28	4,29	4,33	4,00	4,03	4,28	4,28	4,18
Yht.	179 408	1 694	4,05	4,02	4,10	4,15	3,90	4,07	4,18	4,63	4,32	4,34	4,24	3,90	4,03	4,25	4,22	4,17

LIITE: Tekninen lautakunta 23.08.2016 / 11 §

Metro

Linja	Nousijat lo-kakuun ar-kipvä	Kyselyjen määrä	Kuljet. ajo-tapa	Aikat. py-syminen	Vaunujen siisteys	Matkustus-väljyys	Soveltuvuus matkustus-tarpeisiin	Matkan-teon sujuvuus	Vaihto toi-seen	Järjestys ja turvallisuus	Asemien siisteys	Opasteiden toimivuus	Liikennöitsi-jä arvosana	Järjestelmä arvosana	Yleis-arvosana	Kokonais-arvosana
Metro	204 736	1 068	4,44	4,54	3,69	4,30	4,59	4,70	4,32	4,11	3,67	4,12	4,20	4,28	4,28	4,31

Lähijuna

Linja	Nousijat lo-kakuun ar-kipvä	Kyselyjen määrä	Henkilök. neuvonta-kyky	Kuljet. ajo-tapa	Häiriö-tiedotus	Aikat. py-syminen	Vaunujen siisteys	Matkustus-väljyys	Soveltuvuus matkustus-tarpeisiin	Matkan-teon sujuvuus	Vaihto toi-seen	Järjestys ja turvallisuus	Asemien siisteys	Opasteiden toimivuus	Liikennöitsi-jä arvosana	Järjestelmä arvosana	Yleis-arvosana	Kokonais-arvosana
A	18 683	261	4,50	4,58	3,48	3,87	3,83	4,35	4,50	4,46	4,15	4,37	3,49	3,91	4,05	4,22	4,13	4,24
E	14 835	124	4,37	4,42	3,32	3,34	3,77	4,03	4,32	4,22	3,98	4,14	3,46	3,87	3,85	4,02	3,98	3,94
H	12 594	71	4,31	4,38	3,30	3,57	3,72	3,77	4,14	4,19	4,13	4,27	3,45	3,94	3,90	3,99	4,05	3,93
I	12 135	112	4,46	4,49	3,11	3,61	3,97	4,22	4,37	4,29	4,13	4,24	3,36	3,80	3,97	4,10	4,01	3,99
K	17 843	107	4,51	4,39	3,22	3,50	3,64	4,05	4,56	4,28	4,10	4,10	3,31	3,85	3,84	4,07	4,08	4,08
M	40 232	366	4,42	4,51	3,32	3,81	3,73	4,38	4,57	4,53	4,17	4,21	3,32	4,01	4,02	4,20	4,15	4,16
N	38 800	301	4,43	4,47	3,54	3,71	3,87	4,50	4,49	4,33	4,19	4,18	3,47	4,00	4,01	4,19	4,06	4,11
R	17 159	73	4,18	4,39	2,93	3,32	3,68	3,90	4,38	3,93	4,03	4,25	3,68	3,90	3,82	4,03	3,97	3,76
S	7 495	50	4,37	4,59	3,46	3,58	3,92	4,57	4,36	4,24	4,27	4,20	3,88	4,14	4,06	4,25	4,12	4,11
U	14 586	87	4,51	4,46	3,29	3,45	3,73	4,02	4,36	4,14	4,00	4,34	3,67	3,98	3,91	4,09	3,95	4,01
Y	2 584	32	4,38	4,54	3,04	3,52	3,66	3,75	4,22	4,31	4,32	4,06	3,44	4,13	3,96	4,02	4,03	3,93
Z	9 380	72	4,30	4,51	3,34	3,49	4,04	4,27	4,35	4,11	4,20	4,31	3,90	3,99	4,01	4,19	4,03	4,06
Yht.	206 326	1 656	4,41	4,47	3,31	3,62	3,79	4,22	4,44	4,30	4,13	4,22	3,48	3,95	3,96	4,13	4,06	4,06

LIITE: Tekninen lautakunta 23.08.2016 / 11 §

Bussi

Linja	Nousijat lokakuun arkipyä	Kyselyjen määrä	Kuljet. palvelukyky	Kuljet. neuvonta-kyky	Kuljet. ajotapa	Aikat. pysyminen	Vaunujen siisteys	Matkustusmukavuus	Matkustusväljyys	Soveltuvuus matkustustarpeisiin	Matkanteon sujuvuus	Vaihto toiseen	Järjestys ja turvallisuus	Odottamisolosuhteet pysäkillä	Liikennöitsijä arvosana	Järjestelmä arvosana	Yleisarvosana	Kokonaisarvosana
E2	626	27	4,16	4,00	4,38	3,92	4,12	3,92	4,69	4,46	4,58	4,38	4,83	4,08	4,12	4,42	4,28	4,08
E3	1 238	44	3,93	3,65	3,89	3,82	3,81	3,77	4,30	4,26	4,07	3,85	4,51	3,88	3,81	4,10	3,95	3,79
E4	743	31	4,00	4,28	3,97	3,97	3,90	3,40	4,81	4,65	4,58	4,18	4,59	3,65	3,91	4,34	4,26	3,97
E5	1 490	53	3,98	3,92	3,92	3,75	3,77	3,77	4,43	4,21	3,85	3,85	4,56	3,85	3,87	4,07	4,09	3,88
E10	1 085	29	3,88	3,86	4,14	3,86	3,89	4,00	4,85	4,56	4,26	4,09	4,76	3,81	3,95	4,31	4,12	3,90
E10K	1 037	42	3,76	3,53	3,76	3,55	4,13	4,08	4,83	4,60	4,26	4,09	4,77	3,98	3,85	4,30	4,07	3,98
E11	1 621	60	3,82	3,50	3,71	3,92	3,97	3,87	4,71	4,40	4,20	3,98	4,68	3,93	3,77	4,26	3,98	3,90
E12	1 758	62	4,02	3,64	3,82	3,92	4,08	3,80	4,79	4,57	4,33	4,02	4,59	4,00	3,87	4,32	4,25	3,98
E14	1 769	59	3,71	3,84	3,81	3,83	3,98	3,95	4,83	4,52	4,22	3,94	4,55	3,97	3,86	4,27	4,08	3,96
E15	2 514	91	4,06	3,81	4,08	3,80	4,23	4,26	4,80	4,55	4,28	4,15	4,69	4,10	4,09	4,34	4,23	4,18
E16A	105	22	4,48	4,33	4,14	3,90	4,33	4,24	4,90	4,50	4,50	4,33	4,81	3,32	4,30	4,32	4,14	4,19
E16B	65	10	4,50	4,43	4,30	4,30	4,60	4,70	5,00	4,70	4,50	4,33	4,90	3,90	4,51	4,52	4,20	4,60
E18	3 399	128	3,82	3,71	3,67	3,70	3,87	3,83	4,31	4,41	3,93	3,88	4,51	3,76	3,78	4,07	4,00	3,91
E19	2 094	72	3,82	3,86	3,71	3,71	4,13	4,07	4,68	4,41	4,19	4,03	4,61	3,73	3,92	4,20	4,00	3,93
E20	718	34	4,03	3,80	3,85	3,88	3,68	3,79	4,24	4,41	4,18	4,21	4,35	3,68	3,83	4,14	4,00	4,03
E21	1 421	61	3,91	4,04	3,98	3,80	3,89	4,08	4,30	4,61	4,38	4,05	4,58	3,84	3,98	4,22	4,15	4,08
E21V	169	5	4,00	4,00	3,80	3,80	3,80	4,00	4,00	4,20	4,00	3,75	4,40	3,20	3,92	3,91	4,00	4,00
E22	816	32	3,83	3,67	3,48	3,59	4,09	3,97	4,13	4,41	4,16	4,21	4,42	3,53	3,81	4,06	4,07	4,10
E23	1 047	53	3,94	3,65	3,88	4,16	4,08	4,10	4,48	4,42	4,42	4,35	4,65	4,04	3,93	4,36	4,04	4,08
E23V	604	10	4,20	3,50	4,10	4,20	4,30	4,20	4,90	4,60	4,40	4,40	4,89	3,70	4,06	4,44	4,10	4,40
E24	891	33	4,00	3,96	3,70	3,70	4,09	4,10	4,64	4,27	4,12	4,03	4,55	3,27	3,97	4,08	4,25	4,06
E25	374	10	4,60	3,50	4,00	4,20	4,00	4,20	4,80	4,70	4,60	4,20	4,80	4,10	4,06	4,49	4,20	3,90
E25A	552	27	4,15	3,95	3,78	4,19	3,96	4,04	4,70	4,78	4,48	4,52	4,50	4,00	3,97	4,45	4,27	4,26
E26	1 397	56	3,83	3,78	3,78	3,59	3,80	3,77	4,36	4,39	4,07	3,96	4,56	3,98	3,79	4,13	4,15	3,85
E27	1 496	19	3,88	3,81	4,05	3,53	3,84	4,28	4,67	4,59	4,26	4,07	4,58	3,79	3,97	4,21	3,84	3,72
E27V	557	53	3,94	3,78	3,74	3,92	3,67	3,84	4,50	4,50	4,15	4,02	4,21	3,90	3,80	4,17	4,12	3,96

LIITE: Tekninen lautakunta 23.08.2016 / 11 §

Linja	Nousijat lokakuun arkipyä	Kyselyjen määrä	Kuljet. palvelukyky	Kuljet. neuvonta-kyky	Kuljet. ajotapa	Aikat. pysyminen	Vaunujen siisteys	Matkustusmukavuus	Matkustusväljyys	Soveltuvuus matkustustarpeisiin	Matkanteon sujuvuus	Vaihto toiseen	Järjestys ja turvallisuus	Odottamisolosuhteet pysäkillä	Liikennöitsijä arvosana	Järjestelmä arvosana	Yleisarvosana	Kokonaisarvosana
E28	443	23	4,13	3,60	4,00	4,05	3,77	3,95	4,70	4,68	4,50	4,20	4,77	4,27	3,89	4,45	4,09	4,22
E28B	135	6	4,00	3,50	4,00	3,67	3,83	3,67	4,67	4,33	4,33	4,20	4,50	3,17	3,80	4,12	4,33	3,67
E28K	253	4	4,00	3,75	3,75	4,00	3,75	4,00	5,00	4,50	4,25	3,75	5,00	4,25	3,85	4,39	3,75	4,00
E28KB	141	10	4,20	3,71	4,10	4,10	4,00	3,80	4,80	4,30	4,20	3,80	4,70	3,50	3,96	4,20	3,90	3,80
E28KT	167	12	3,83	3,60	4,00	3,45	3,75	3,67	4,42	4,08	4,08	3,60	4,58	3,75	3,77	4,00	3,83	3,75
E29	805	43	4,00	3,91	3,93	3,55	3,84	3,95	4,30	4,45	4,05	3,88	4,50	3,65	3,93	4,05	3,98	3,86
E31	3 662	133	3,75	3,96	3,89	3,88	3,90	4,03	4,46	4,58	4,37	4,11	4,52	3,80	3,91	4,24	4,04	4,02
E42	4 147	152	3,80	3,60	3,80	3,77	3,79	3,80	4,20	4,44	4,22	4,03	4,41	3,82	3,76	4,13	4,07	3,98
E46	1 712	64	4,06	3,84	3,95	3,87	3,83	3,86	4,59	4,53	4,30	3,98	4,53	3,73	3,91	4,22	4,08	3,91
E51	1 052	41	3,83	3,81	3,78	3,76	3,73	3,85	4,83	4,37	4,22	4,14	4,51	3,83	3,80	4,24	4,15	3,79
E65	176	1	3,00	3,00	3,00	3,00	3,00	3,00	-	-	-	-	-	-	3,00	3,00	4,00	3,00
E65K	649	28	3,85	3,79	3,57	3,54	3,89	4,14	4,62	4,54	4,31	4,25	4,54	3,92	3,85	4,24	4,16	4,00
E82	851	34	3,94	3,78	4,16	3,79	4,15	4,15	4,62	4,35	4,15	3,94	4,42	3,94	4,04	4,17	4,29	4,00
E82B	151	5	3,00	3,20	3,20	4,00	4,20	4,00	4,60	4,60	4,40	4,60	4,80	4,40	3,52	4,49	4,20	3,60
E82KB	60	4	4,25	4,25	4,00	4,00	4,00	4,50	4,50	4,50	4,00	4,25	4,25	3,75	4,20	4,18	4,00	4,25
E85	227	20	4,05	3,94	3,95	3,16	3,63	3,65	4,70	4,10	4,06	3,75	4,15	3,55	3,84	3,92	4,05	3,70
E86	241	21	4,00	3,72	3,71	3,38	3,75	4,11	4,67	4,10	4,14	3,74	4,43	3,19	3,86	3,95	3,95	3,79
E86H	129	10	3,56	4,17	3,60	3,67	3,80	4,00	4,70	4,00	3,78	3,50	4,44	3,00	3,82	3,87	4,20	3,67
E88	187	22	3,86	3,40	3,82	3,41	3,91	3,86	4,68	3,95	3,86	3,60	4,38	3,23	3,77	3,87	3,77	3,60
E533	2 363	85	3,76	3,67	3,81	3,65	3,77	3,91	4,50	4,33	4,09	3,81	4,39	3,90	3,79	4,10	4,08	3,89
E543	2 173	87	3,90	3,71	3,92	3,84	3,85	3,95	4,38	4,40	4,09	3,99	4,61	3,79	3,87	4,16	4,02	4,01
Espoo	49 310	1 928	3,89	3,77	3,86	3,79	3,92	3,94	4,53	4,46	4,21	4,03	4,55	3,83	3,88	4,20	4,08	3,96
H14	9 523	303	3,68	3,61	3,81	4,07	3,95	3,87	4,01	4,56	3,96	4,21	4,45	3,78	3,78	4,15	4,11	4,02
H16	1 233	48	4,00	3,88	4,00	4,32	4,21	4,16	4,82	4,54	4,51	4,18	4,77	3,93	4,05	4,44	4,26	4,33

LIITE: Tekninen lautakunta 23.08.2016 / 11 §

Linja	Nousijat lokakuun arkipyvä	Kyselyjen määrä	Kuljet. palvelukyky	Kuljet. neuvonta-kyky	Kuljet. ajotapa	Aikat. pysyminen	Vaunujen siisteys	Matkustusmukavuus	Matkustusväljyys	Soveltuvuus matkustustarpeisiin	Matkanteon sujuvuus	Vaihto toiseen	Järjestys ja turvallisuus	Odottamisolosuhteet pysäkillä	Liikennöitsijä arvosana	Järjestelmä arvosana	Yleisarvosana	Kokonaisarvosana
H17	424	21	3,53	3,67	3,84	3,21	4,05	3,95	4,89	3,53	3,65	3,33	4,60	3,42	3,81	3,81	3,81	3,42
H18	9 570	308	3,79	3,75	3,87	4,06	4,13	4,03	3,94	4,51	4,09	4,15	4,51	3,89	3,91	4,17	4,16	4,13
H20	4 989	181	3,78	3,51	3,73	4,04	4,01	3,99	4,47	4,61	4,24	4,28	4,71	3,99	3,80	4,34	4,23	4,01
H21V	5 888	210	3,85	3,63	3,81	4,23	4,01	3,96	4,40	4,72	4,50	4,44	4,71	3,79	3,85	4,40	4,15	4,11
H23	6 308	233	3,97	3,90	3,78	3,90	4,04	3,96	4,37	4,61	4,20	4,19	4,61	3,85	3,93	4,25	4,16	3,97
H24	1 417	51	3,82	3,73	3,90	4,21	4,16	4,02	4,73	4,52	4,41	4,45	4,76	3,72	3,92	4,40	4,24	4,20
H39	6 840	160	3,85	3,74	3,81	4,05	4,14	4,12	4,23	4,59	4,16	4,15	4,55	3,81	3,93	4,22	4,17	4,10
H39B	2 339	144	3,64	3,56	3,77	4,15	4,01	3,96	4,22	4,51	4,21	4,30	4,62	4,08	3,79	4,30	4,14	4,01
H40	4 219	164	3,86	3,65	3,87	4,18	4,12	3,99	4,45	4,63	4,27	4,41	4,65	3,91	3,90	4,36	4,19	4,08
H41	4 990	181	3,86	3,77	3,95	4,15	4,14	4,14	4,38	4,63	4,26	4,35	4,64	3,86	3,97	4,32	4,29	4,13
H42	3 930	147	3,85	3,72	3,90	4,00	4,05	4,06	4,48	4,57	4,21	4,27	4,63	3,80	3,91	4,28	4,18	4,12
H43	6 938	257	3,82	3,70	3,86	4,14	3,96	4,02	4,23	4,63	4,30	4,30	4,58	3,98	3,87	4,31	4,26	4,05
H45	4 113	154	3,84	3,68	3,99	4,06	4,06	3,90	4,29	4,54	4,15	4,27	4,51	3,64	3,89	4,21	4,16	4,09
H50	4 251	151	3,92	3,60	3,83	4,01	4,03	3,91	4,22	4,60	4,24	4,29	4,65	3,62	3,86	4,23	4,23	4,08
H51	5 617	201	4,06	3,69	3,90	3,98	4,22	4,08	4,40	4,59	4,27	4,27	4,62	4,06	3,99	4,31	4,25	4,16
H52	3 521	131	3,96	3,73	4,00	3,52	4,17	4,16	4,78	4,50	4,12	3,96	4,60	3,90	4,00	4,20	4,09	3,94
H53	478	32	3,55	3,72	3,90	4,00	4,19	4,10	4,77	4,39	4,39	4,00	4,72	4,13	3,89	4,34	4,13	3,86
H54	4 895	187	3,86	3,64	3,86	3,99	3,80	3,84	4,11	4,47	4,34	4,18	4,54	3,69	3,80	4,19	4,14	3,93
H55	3 596	144	4,05	3,72	3,99	4,07	4,25	4,26	4,75	4,37	4,16	4,12	4,61	3,85	4,05	4,27	4,18	4,17
H56	2 823	107	3,92	3,99	3,90	4,01	4,15	3,95	4,70	4,70	4,52	4,11	4,60	3,87	3,98	4,36	4,19	4,18
H57	4 829	180	4,13	3,75	4,03	3,94	4,24	4,24	4,45	4,56	4,23	4,14	4,83	4,18	4,08	4,33	4,25	4,15
H58	11 918	303	3,87	3,64	3,81	3,92	4,00	3,95	3,99	4,50	4,03	4,14	4,55	3,77	3,85	4,13	4,12	4,00
H58B	3 149	112	3,94	3,63	3,82	3,96	4,15	4,07	3,70	4,56	4,04	4,12	4,62	3,77	3,92	4,11	4,21	4,04
H59	5 625	202	3,96	3,79	3,98	4,06	4,19	4,10	4,28	4,64	4,27	4,22	4,70	3,78	4,00	4,28	4,17	4,10
H62	1 480	51	3,96	3,97	3,98	4,33	3,98	3,96	4,61	4,65	4,55	4,49	4,64	3,88	3,97	4,45	4,24	4,26
H63	5 131	196	4,07	3,69	3,98	4,07	4,14	4,16	4,52	4,58	4,13	4,31	4,66	4,03	4,01	4,33	4,24	4,16
H64	4 127	150	4,04	3,66	3,82	4,02	4,04	4,10	4,50	4,55	4,09	4,13	4,59	3,91	3,93	4,26	4,20	4,07

LIITE: Tekninen lautakunta 23.08.2016 / 11 §

Linja	Nousijat lokakuun arkipyvä	Kyselyjen määrä	Kuljet. palvelukyky	Kuljet. neuvonta-kyky	Kuljet. ajotapa	Aikat. pysyminen	Vaunujen siisteys	Matkustusmukavuus	Matkustusväljyys	Soveltuvuus matkustustarpeisiin	Matkanteon sujuvuus	Vaihto toiseen	Järjestys ja turvallisuus	Odottamisolosuhteet pysäkillä	Liikennöitsijä arvosana	Järjestelmä arvosana	Yleisarvosana	Kokonaisarvosana
H65A	12 862	302	3,87	3,63	3,77	3,77	3,92	3,89	4,25	4,61	4,09	4,30	4,59	3,87	3,82	4,21	4,20	3,93
H66A	7 959	292	3,76	3,59	3,72	3,76	3,80	3,81	4,25	4,61	4,05	4,26	4,67	3,99	3,74	4,23	4,15	3,89
H67	6 725	245	3,93	3,64	3,79	4,01	4,01	3,95	4,24	4,63	4,25	4,34	4,50	3,91	3,86	4,27	4,15	4,00
H67V	477	20	3,95	3,93	3,70	3,95	4,00	4,00	4,15	4,35	4,11	4,11	4,60	3,60	3,92	4,12	4,20	3,95
H68	9 651	303	3,88	3,67	3,82	4,23	4,23	4,24	4,23	4,56	4,08	4,25	4,58	4,11	3,97	4,29	4,16	4,16
H69	6 391	230	4,07	3,74	3,92	4,00	4,24	4,22	4,57	4,66	4,29	4,30	4,67	4,00	4,04	4,35	4,24	4,14
H70T	7 579	282	3,76	3,69	3,99	3,87	3,98	3,87	3,97	4,48	4,07	4,14	4,50	3,74	3,86	4,11	4,06	4,01
H70V	3 782	142	3,84	3,84	3,87	3,93	3,80	3,70	4,22	4,56	3,99	3,99	4,58	3,89	3,81	4,17	4,07	3,88
H71	6 929	252	3,99	3,75	3,97	4,21	4,14	4,26	4,25	4,56	4,23	4,29	4,54	4,06	4,02	4,31	4,22	4,16
H71V	1 970	75	3,94	3,86	3,90	4,26	4,16	4,26	4,47	4,70	4,22	4,22	4,62	3,82	4,03	4,33	4,28	4,16
H72	6 559	240	4,00	3,67	3,86	3,98	4,09	4,08	4,24	4,64	4,24	4,31	4,55	4,03	3,94	4,28	4,15	4,13
H73	5 211	190	3,92	3,89	3,99	4,05	3,82	3,86	4,30	4,54	4,31	4,34	4,56	3,99	3,90	4,30	4,21	4,03
H74	1	77	4,01	3,82	4,00	3,90	3,89	3,84	4,69	4,54	4,29	4,24	4,61	4,03	3,91	4,33	4,12	4,00
H74N	526	5	3,80	3,20	3,60	4,00	3,60	3,60	4,40	4,40	3,80	3,50	4,40	4,40	3,56	4,13	4,20	3,60
H75	6 605	238	3,90	3,63	3,97	4,21	3,97	3,94	4,31	4,62	4,24	4,23	4,61	4,02	3,88	4,32	4,20	4,08
H75A	1 052	42	4,25	4,11	4,12	4,22	4,02	4,18	4,93	4,78	4,79	4,40	4,74	3,74	4,14	4,51	4,32	4,26
H76A	1 262	53	3,98	3,93	3,73	4,06	3,92	3,92	4,70	4,73	4,56	4,27	4,54	3,76	3,90	4,37	4,21	4,10
H76B	1 301	52	3,73	3,57	3,94	4,06	3,94	3,92	4,60	4,29	4,45	4,02	4,44	3,78	3,82	4,23	3,98	3,96
H77	3 987	156	3,90	3,71	3,93	4,36	3,70	3,59	4,36	4,66	4,49	4,37	4,39	4,02	3,77	4,38	4,23	3,99
H77A	2 136	54	4,13	3,78	4,24	4,11	3,85	4,06	4,60	4,75	4,65	4,53	4,66	4,17	4,01	4,50	4,38	4,15
H78	12 177	305	3,81	3,74	3,92	3,92	3,91	3,92	4,26	4,51	4,27	4,30	4,46	3,92	3,86	4,23	4,17	3,95
H79	9 560	315	3,90	3,74	3,86	3,91	4,04	4,05	4,43	4,60	4,29	4,33	4,59	3,92	3,92	4,29	4,25	3,99
H80	3 154	115	3,78	3,52	3,80	3,89	3,99	4,06	4,05	4,55	4,39	4,35	4,52	3,93	3,83	4,24	4,21	3,94
H81	5 294	195	3,83	3,64	3,75	4,13	4,02	4,09	4,45	4,49	4,40	4,33	4,46	3,78	3,87	4,29	4,13	3,99
H82	5 233	193	3,82	3,58	3,82	3,92	3,92	3,94	4,12	4,58	4,37	4,39	4,46	3,93	3,81	4,25	4,19	4,02
H83	1 435	56	3,93	3,77	3,75	3,73	4,16	4,15	4,41	4,45	4,22	4,28	4,58	4,20	3,95	4,27	4,15	3,98

LIITE: Tekninen lautakunta 23.08.2016 / 11 §

Linja	Nousijat lokakuun arkipyvä	Kyselyjen määrä	Kuljet. palvelukyky	Kuljet. neuvonta-kyky	Kuljet. ajotapa	Aikat. pysyminen	Vaunujen siisteys	Matkustusmukavuus	Matkustusväljyys	Soveltuvuus matkustustarpeisiin	Matkanteon sujuvuus	Vaihto toiseen	Järjestys ja turvallisuus	Odottamisolosuhteet pysäkillä	Liikennöitsijä arvosana	Järjestelmä arvosana	Yleisarvosana	Kokonaisarvosana
H84	5 055	183	3,86	3,57	3,75	4,13	4,02	4,10	3,96	4,59	4,27	4,46	4,52	3,92	3,86	4,26	4,20	4,02
H85	3 947	156	3,88	3,64	3,88	4,10	4,07	4,08	4,20	4,38	4,17	4,34	4,56	3,93	3,91	4,24	4,19	4,09
H86	3 246	130	3,84	3,70	3,91	3,95	3,98	4,00	4,33	4,64	4,37	4,53	4,57	4,02	3,89	4,34	4,13	4,01
H88	2 166	86	3,76	3,69	3,76	3,93	4,08	3,93	4,30	4,46	4,16	4,24	4,46	3,72	3,84	4,18	4,06	4,06
H89	1 038	41	4,23	3,75	3,95	4,20	3,90	4,20	4,54	4,66	4,61	4,48	4,54	4,20	4,01	4,46	4,33	4,22
H90	1 272	66	3,92	3,75	3,98	4,06	3,92	3,91	4,45	4,68	4,56	4,32	4,27	3,97	3,90	4,33	4,10	3,97
H91	8	4	4,75	4,00	3,50	4,50	4,50	5,00	5,00	4,00	4,25	3,50	5,00	3,75	4,35	4,29	4,25	3,75
H91K	66	16	4,38	3,75	4,19	4,19	4,63	4,38	4,87	3,93	4,00	3,43	4,71	3,86	4,26	4,14	4,50	4,19
H92	2 478	106	3,77	3,77	3,69	3,86	3,79	3,86	4,35	4,48	4,29	4,29	4,47	3,89	3,78	4,23	4,28	3,81
H93	483	18	4,17	3,86	4,47	4,22	4,11	4,28	4,75	4,63	4,50	4,40	4,67	4,07	4,18	4,46	4,19	4,17
H93K	652	5	3,40	3,20	3,60	3,80	4,20	4,75	4,80	4,20	4,80	4,40	4,80	3,40	3,83	4,31	4,20	4,20
H94	3 572	160	3,74	3,66	3,79	3,97	3,63	3,80	4,33	4,50	4,36	4,36	4,39	3,75	3,72	4,24	4,02	3,86
H94A	2 836	106	3,90	3,71	3,74	3,98	3,77	3,90	4,69	4,59	4,53	4,45	4,53	4,00	3,80	4,39	4,28	4,07
H94B	23	19	4,74	4,31	4,89	4,61	4,59	4,61	4,82	4,77	4,69	4,73	4,87	4,13	4,63	4,66	4,76	4,72
H94V	495	11	3,55	3,75	3,82	4,73	4,09	4,40	4,55	4,80	4,82	4,50	4,73	3,73	3,92	4,55	4,00	4,09
H95	3 867	152	3,96	3,65	3,85	3,60	3,78	3,98	4,58	4,43	4,17	4,20	4,52	3,80	3,84	4,19	4,17	3,86
H96	4 849	35	3,74	3,63	3,91	4,17	3,69	3,70	4,61	4,55	4,45	4,35	4,42	3,84	3,73	4,34	4,10	4,06
H97	1 674	73	4,00	3,82	3,99	4,21	3,99	4,04	4,52	4,71	4,49	4,50	4,53	4,01	3,97	4,43	4,26	4,16
H97V	2 108	74	3,84	3,78	3,88	4,11	3,95	3,91	4,65	4,54	4,41	4,43	4,57	4,17	3,87	4,41	4,21	4,08
H98	1 913	87	3,89	3,72	3,95	4,06	3,80	3,78	4,55	4,46	4,51	4,31	4,53	3,77	3,83	4,31	4,14	3,95
Helsinki	305727	10666	3,88	3,69	3,87	4,01	4,01	4,00	4,30	4,57	4,23	4,27	4,57	3,90	3,89	4,27	4,18	4,04
V30	403	21	4,05	4,05	4,10	4,05	4,24	4,43	4,95	4,61	4,55	4,11	4,71	4,26	4,17	4,46	4,21	4,44
V35	675	23	3,91	4,00	4,48	4,26	3,87	4,23	4,64	4,73	4,64	4,33	4,75	3,80	4,10	4,45	4,05	4,17
V38	18	20	4,20	4,40	4,20	4,25	3,90	4,10	4,95	4,53	4,60	4,50	4,65	4,10	4,16	4,51	4,05	4,15
V43	276	19	4,00	3,83	3,94	3,84	3,53	3,89	4,84	4,50	4,58	4,28	4,56	3,89	3,84	4,36	4,06	3,89

Linja	Nousijat lokakuun arkipyä	Kyselyjen määrä	Kuljet. palvelukyky	Kuljet. neuvonta-kyky	Kuljet. ajotapa	Aikat. pysyminen	Vaunujen siisteys	Matkustusmukavuus	Matkustusväljyys	Soveltuvuus matkustustarpeisiin	Matkanteon sujuvuus	Vaihto toiseen	Järjestys ja turvallisuus	Odottamisolosuhteet pysäkillä	Liikennöitsijä arvosana	Järjestelmä arvosana	Yleisarvosana	Kokonaisarvosana
V43K	317	7	4,43	4,50	4,14	3,29	3,71	3,86	4,71	4,43	4,14	4,43	4,57	3,86	4,13	4,20	4,14	4,17
V43T	89	4	3,25	3,50	4,25	4,00	4,00	3,75	5,00	5,00	5,00	4,50	5,00	3,75	3,75	4,61	4,00	3,75
V44	117	20	4,05	3,81	3,80	3,65	3,65	3,89	4,65	4,20	4,10	3,95	4,30	3,65	3,84	4,07	3,95	3,70
V45	425	19	3,95	3,69	3,79	3,84	3,47	3,32	4,72	4,50	4,28	4,29	4,59	3,50	3,64	4,25	4,00	3,68
V45K	368	10	4,00	4,57	3,89	3,10	3,60	3,70	4,10	4,44	4,10	3,90	4,80	3,30	3,95	3,96	4,20	3,60
V46	703	30	4,07	3,93	3,93	3,83	4,00	3,93	4,39	4,36	4,18	4,04	4,68	4,18	3,97	4,24	4,14	3,93
V50	1 195	41	3,93	3,87	4,03	3,98	4,22	4,00	4,73	4,24	4,37	4,06	4,55	3,60	4,01	4,22	4,07	4,13
V51	1 872	64	4,03	4,18	4,07	4,02	3,73	3,89	4,66	4,61	4,33	4,22	4,65	3,98	3,98	4,35	4,17	4,08
V51K	327	18	3,83	4,07	3,89	3,59	3,44	3,61	4,24	4,67	4,17	4,20	4,65	3,89	3,77	4,20	3,82	4,00
V52	488	20	3,94	4,18	4,25	4,00	4,16	4,16	4,95	4,60	4,35	3,94	4,70	4,00	4,14	4,36	4,15	4,05
V53	4 705	173	3,93	3,75	3,95	3,98	3,77	3,73	4,41	4,55	4,33	4,18	4,47	3,92	3,82	4,26	4,14	4,01
V54	462	24	3,83	3,65	3,79	3,83	3,38	3,30	3,50	4,21	3,92	3,45	4,33	3,71	3,59	3,85	3,88	3,88
V55	3 964	150	3,86	3,68	4,00	3,79	3,70	3,89	4,41	4,45	4,28	4,03	4,48	3,90	3,83	4,19	4,04	3,95
V56	1 016	34	3,88	3,75	3,97	4,12	3,82	3,91	4,36	4,53	4,27	3,93	4,59	3,82	3,87	4,23	4,15	3,97
V56K	360	17	4,20	3,86	3,94	4,06	4,13	4,06	4,82	4,63	4,47	3,93	4,53	4,12	4,04	4,37	4,24	4,06
V57	786	30	3,83	3,77	3,87	4,03	3,53	3,83	4,80	4,50	4,37	4,26	4,63	4,17	3,77	4,39	4,13	3,80
V60	622	44	3,88	3,89	3,81	3,72	3,98	3,95	4,58	4,51	4,43	4,24	4,58	3,77	3,90	4,26	4,17	4,12
V61	4 349	166	3,77	3,77	3,74	3,63	3,73	3,83	3,97	4,37	4,07	4,01	4,44	3,80	3,77	4,04	4,02	3,89
V61V	633	32	4,03	3,85	4,16	3,90	3,77	3,84	4,56	4,50	4,35	4,11	4,50	4,00	3,93	4,28	4,26	4,13
V62	8 308	298	3,77	3,71	3,87	3,82	3,70	3,72	4,36	4,44	4,23	4,06	4,40	3,94	3,75	4,18	4,10	3,91
V62K	169	14	4,00	3,92	4,15	3,86	3,86	3,69	4,57	4,46	4,57	4,00	4,29	4,07	3,92	4,26	4,14	3,86
V63	1 274	71	3,75	3,73	3,93	3,73	3,73	3,86	4,41	4,25	4,16	4,03	4,47	3,93	3,80	4,14	4,01	3,88
V63N	689	6	4,00	4,00	4,00	4,50	4,33	4,33	4,33	4,17	4,80	4,00	4,67	3,50	4,13	4,28	4,00	4,17
V68	1 106	59	3,86	3,94	3,89	3,40	3,80	3,89	4,43	4,25	4,09	3,96	4,33	4,07	3,88	4,08	4,07	3,88
V69B	138	5	4,40	3,50	3,40	3,60	3,80	3,80	5,00	4,20	4,80	4,00	5,00	3,00	3,78	4,23	4,20	4,20
V69BK	79	5	3,60	4,00	3,20	4,00	4,20	4,00	5,00	5,00	4,60	3,80	4,80	4,20	3,80	4,49	4,00	3,80

LIITE: Tekninen lautakunta 23.08.2016 / 11 §

Linja	Nousijat lokakuun arkipyä	Kyselyjen määrä	Kuljet. palvelukyky	Kuljet. neuvonta-kyky	Kuljet. ajotapa	Aikat. pysyminen	Vaunujen siisteys	Matkustusmukavuus	Matkustusväljyys	Soveltuvuus matkustustarpeisiin	Matkanteon sujuvuus	Vaihto toiseen	Järjestys ja turvallisuus	Odottamisolosuhteet pysäkillä	Liikennöitsijä arvosana	Järjestelmä arvosana	Yleisarvosana	Kokonaisarvosana
V69K	109	11	3,60	3,38	3,22	4,33	4,20	3,80	4,90	3,90	4,40	4,20	4,90	3,50	3,64	4,30	4,27	4,00
V70	2 459	91	3,88	3,70	3,89	3,62	3,64	3,66	4,56	4,51	4,34	4,09	4,51	3,84	3,75	4,21	4,08	3,79
V71	924	41	3,75	4,00	3,70	3,54	3,80	3,83	4,74	4,51	4,27	4,23	4,60	3,85	3,82	4,25	3,95	3,75
V72	2 704	101	3,77	3,76	3,89	3,71	3,74	3,89	4,54	4,52	4,42	4,28	4,56	3,95	3,81	4,28	4,07	4,00
V73	292	15	3,71	3,44	3,93	3,40	3,73	3,93	4,64	4,57	4,53	3,92	4,47	3,73	3,75	4,18	3,73	3,67
V73A	182	23	4,10	4,05	3,95	3,68	4,10	4,27	4,63	4,14	4,05	4,21	4,59	3,73	4,09	4,15	3,91	4,18
V75K	82	18	3,67	3,69	3,71	2,88	3,47	3,93	3,41	4,06	3,94	3,94	4,28	3,11	3,69	3,66	3,93	3,83
V75M	75	2	4,00	3,50	4,00	4,50	5,00	4,50	4,00	3,50	3,50	3,50	5,00	5,00	4,20	4,14	3,50	4,50
V77	402	30	3,96	4,09	3,97	3,87	4,00	4,20	4,73	4,47	4,38	4,17	4,63	4,03	4,04	4,33	4,14	4,17
V87	1 946	77	3,94	3,79	3,92	3,80	3,80	3,86	4,01	4,37	4,24	4,10	4,43	3,79	3,86	4,10	4,08	3,89
Vantaa	45 108	1 853	3,87	3,81	3,92	3,81	3,77	3,84	4,42	4,45	4,28	4,09	4,50	3,88	3,84	4,21	4,08	3,95
Ke5	515	58	4,17	3,91	4,00	3,82	4,35	4,22	4,80	4,61	4,60	4,28	4,70	3,96	4,13	4,40	4,12	4,15
Ke5B	114	42	4,02	3,91	3,81	3,88	4,45	4,31	4,76	4,44	4,45	4,35	4,64	4,07	4,10	4,37	4,26	4,17
Ke8	43	13	4,46	4,73	4,15	4,62	4,69	4,67	4,54	4,67	4,62	4,54	4,85	4,08	4,54	4,56	4,15	4,54
Ke8L	63	7	4,00	4,00	4,14	4,29	4,29	3,86	3,57	4,33	4,29	4,00	4,71	3,86	4,06	4,15	4,33	3,86
Kerava	735	120	4,15	3,97	3,99	3,93	4,39	4,23	4,66	4,56	4,55	4,29	4,70	3,98	4,14	4,38	4,17	4,15
Ki901	80	8	3,88	3,63	4,25	3,63	4,00	4,13	4,25	4,25	4,25	4,13	4,50	3,13	3,98	4,02	3,75	3,75
Ki901K	80	2	3,50	4,00	5,00	2,50	3,50	3,50	5,00	4,50	4,00	3,00	4,50	3,00	3,90	3,79	3,00	3,50
Ki902	82	13	4,31	4,00	4,33	4,15	4,54	4,54	5,00	4,38	4,64	4,23	4,67	3,58	4,34	4,38	4,38	4,58
Ki902K	22	1	4,00	4,00	5,00	3,00	3,00	3,00	5,00	4,00	4,00	4,00	5,00	4,00	3,80	4,14	4,00	4,00
Ki903K	50	31	3,87	3,86	3,84	2,84	3,83	3,67	3,97	3,97	3,40	3,43	4,30	3,06	3,81	3,57	3,77	3,60
Ki907	170	30	4,21	4,19	4,36	3,97	4,38	4,25	4,93	4,36	4,55	3,73	4,50	3,64	4,28	4,24	3,92	4,07
Ki908	193	26	3,88	3,73	3,88	2,84	3,80	3,88	4,83	3,81	3,88	3,41	4,13	3,12	3,83	3,72	3,85	3,54

LIITE: Tekninen lautakunta 23.08.2016 / 11 §

Linja	Nousijat lokakuun arkipyä	Kyselyjen määrä	Kuljet. palvelukyky	Kuljet. neuvonta-kyky	Kuljet. ajotapa	Aikat. pysyminen	Vaunujen siisteys	Matkustusmukavuus	Matkustusväljyys	Soveltuvuus matkustustarpeisiin	Matkanteon sujuvuus	Vaihto toiseen	Järjestys ja turvallisuus	Odottamisolosuhteet pysäkillä	Liikennöitsijä arvosana	Järjestelmä arvosana	Yleisarvosana	Kokonaisarvosana
Ki909	117	14	4,00	4,18	4,21	3,54	4,21	4,29	4,79	4,36	4,29	3,77	4,43	3,38	4,18	4,08	4,00	4,00
Kirkkon	794	125	3,98	3,95	4,26	3,37	4,03	4,03	4,77	4,19	4,18	3,67	4,42	3,32	4,05	3,99	3,84	3,86
Sip985	200	21	4,19	4,05	4,24	3,76	4,19	4,19	4,90	4,67	4,67	4,39	4,90	3,95	4,17	4,46	4,30	4,19
Sip985K	100	10	3,56	3,50	3,80	2,50	3,40	3,60	4,20	3,70	3,90	3,22	4,10	3,20	3,57	3,55	3,90	3,30
Sip991	205	53	3,90	3,72	3,88	3,31	3,63	3,65	4,06	3,84	4,04	3,58	4,42	3,43	3,76	3,81	3,90	3,94
Sip995	60	21	4,29	4,17	4,14	4,15	3,95	4,19	4,81	3,95	3,95	4,10	4,53	3,57	4,15	4,15	4,14	4,10
Sipoo	565	105	3,99	3,84	4,02	3,41	3,82	3,89	4,47	4,13	4,23	3,85	4,54	3,58	3,92	4,03	4,07	3,93
S102	2 380	74	3,82	3,76	3,95	4,19	4,15	3,96	4,35	4,50	4,35	4,24	4,58	4,00	3,93	4,32	4,17	4,01
S102T	3 507	166	3,80	3,69	3,91	4,08	4,06	4,03	4,47	4,61	4,39	4,22	4,67	4,09	3,90	4,36	4,15	4,05
S103	2 222	87	3,89	3,60	4,02	4,18	4,24	4,11	4,39	4,59	4,37	4,21	4,81	4,16	3,97	4,39	4,16	4,08
S103T	1 340	53	3,79	3,68	4,10	4,18	4,19	3,98	4,54	4,54	4,35	4,44	4,71	4,30	3,95	4,44	4,13	4,16
S105	1 144	50	4,37	3,97	4,06	4,12	4,26	4,22	4,67	4,50	4,35	4,39	4,75	4,04	4,18	4,40	4,37	4,34
S106	4 303	156	3,96	3,64	3,88	3,66	4,21	4,14	4,66	4,41	4,15	4,28	4,68	3,99	3,97	4,26	4,25	3,87
S106K	560	41	3,87	3,66	3,87	3,85	4,33	4,13	4,63	4,46	4,25	4,34	4,80	4,12	3,97	4,35	4,10	3,95
S107	2 327	92	3,88	3,66	4,00	4,01	4,03	4,01	4,52	4,61	4,58	4,30	4,81	4,08	3,92	4,42	4,19	4,00
S109	4 257	201	3,77	3,64	3,75	3,74	3,75	3,76	4,47	4,42	4,06	4,08	4,65	3,91	3,73	4,19	4,02	3,85
S110	3 460	269	3,92	3,64	3,91	3,76	4,08	4,02	4,32	4,50	4,17	4,12	4,63	3,96	3,92	4,21	4,09	4,00
S111	1 163	66	3,83	3,98	3,91	4,27	4,06	3,89	4,60	4,59	4,60	4,31	4,73	3,92	3,93	4,43	4,10	4,09
S111T	519	14	4,38	4,27	3,79	3,86	4,00	4,07	4,85	4,69	4,50	4,31	4,77	4,29	4,10	4,47	4,14	4,00
S112	2 478	106	4,01	3,79	4,06	4,30	3,95	3,87	4,43	4,73	4,66	4,56	4,77	4,13	3,94	4,51	4,27	4,16
S121	406	21	3,95	3,93	4,05	4,33	3,90	3,95	4,33	4,67	4,57	4,60	4,76	4,43	3,96	4,53	4,33	4,14
S121A	2 031	81	3,92	3,67	3,93	4,13	3,84	3,83	4,56	4,70	4,65	4,44	4,67	4,01	3,84	4,45	4,15	4,09
S121K	285	30	3,90	3,64	3,67	4,03	3,90	3,83	4,04	4,76	4,43	4,36	4,67	4,30	3,79	4,37	4,14	3,87
S122	1 204	37	3,86	3,54	3,92	4,35	4,05	3,86	4,53	4,75	4,65	4,26	4,70	4,08	3,85	4,47	3,97	4,03
S122A	1 390	70	3,94	3,73	4,04	4,02	3,91	3,80	4,15	4,64	4,46	4,52	4,72	4,31	3,89	4,40	4,15	3,94

LIITE: Tekninen lautakunta 23.08.2016 / 11 §

Linja	Nousijat lokakuun arkipyvä	Kyselyjen määrä	Kuljet. palvelukyky	Kuljet. neuvonta-kyky	Kuljet. ajotapa	Aikat. pysyminen	Vaunujen siisteys	Matkustusmukavuus	Matkustusväljyys	Soveltuvuus matkustustarpeisiin	Matkanteon sujuvuus	Vaihto toiseen	Järjestys ja turvallisuus	Odottamisolosuhteet pysäkillä	Liikennöitsijä arvosana	Järjestelmä arvosana	Yleisarvosana	Kokonaisarvosana
S132	5 022	210	3,86	3,74	3,90	4,32	4,05	3,93	4,23	4,74	4,58	4,51	4,68	4,27	3,90	4,47	4,18	4,13
S143	1 317	52	4,02	4,15	3,98	4,37	3,98	3,92	4,62	4,60	4,46	4,38	4,63	4,04	4,01	4,44	4,35	4,15
S143A	632	25	3,91	3,85	3,80	4,17	4,12	3,71	4,32	4,48	4,54	4,42	4,79	4,04	3,88	4,39	4,12	4,04
S143AT	119	5	3,60	3,60	4,20	4,40	4,40	4,20	5,00	4,80	4,60	4,40	4,60	4,60	4,00	4,63	4,80	4,50
S145	1 263	36	4,00	3,64	3,91	4,29	4,03	3,94	4,69	4,50	4,58	4,36	4,63	4,06	3,90	4,44	4,39	4,06
S145K	238	18	3,94	3,55	4,00	4,17	3,50	3,67	4,61	4,61	4,61	4,13	4,53	3,67	3,73	4,33	4,24	3,89
S145KN	70	10	3,88	4,43	3,70	4,00	3,80	3,80	3,80	4,78	4,40	4,50	4,70	3,80	3,92	4,28	4,10	4,11
S145N	219	10	4,33	3,67	3,90	4,10	3,90	3,78	4,60	4,70	4,40	4,25	4,70	3,80	3,92	4,36	4,10	4,10
S147	3 699	144	3,79	3,59	3,87	4,23	3,84	3,75	4,36	4,61	4,41	4,38	4,71	4,13	3,77	4,40	4,24	3,99
S147T	112	7	4,00	3,25	4,14	4,43	3,86	3,86	4,86	4,71	4,43	4,40	4,71	3,83	3,82	4,48	4,29	4,43
S150	1 749	152	3,79	3,51	3,69	4,11	3,78	3,75	4,30	4,70	4,48	4,38	4,67	4,11	3,70	4,39	4,09	3,93
S150A	2 681	66	3,67	3,55	3,65	4,05	3,74	3,68	4,39	4,78	4,53	4,36	4,73	4,14	3,66	4,43	4,09	3,84
S150K	1 599	30	3,93	3,46	4,14	3,97	3,83	4,10	4,64	4,87	4,83	4,38	4,53	4,13	3,89	4,48	4,24	3,97
S154	3 498	148	3,69	3,46	3,73	4,02	3,73	3,71	4,27	4,54	4,22	4,15	4,57	3,97	3,66	4,25	4,10	3,81
S154T	780	25	3,59	3,33	3,89	4,14	3,59	3,77	4,83	4,70	4,41	4,10	4,40	3,96	3,64	4,36	4,04	3,90
S156	3 861	152	3,78	3,68	3,78	3,96	3,94	3,92	4,41	4,63	4,23	4,24	4,65	3,89	3,82	4,29	4,14	3,94
S158	2 260	93	3,91	3,84	3,79	4,02	4,05	3,99	4,17	4,41	4,22	4,35	4,72	3,98	3,92	4,27	4,22	3,98
S160	1 304	58	3,68	3,51	3,89	3,88	3,95	3,95	4,40	4,47	4,29	4,25	4,64	3,97	3,80	4,27	4,00	3,84
S160K	1 094	49	3,74	3,43	3,83	4,24	4,12	4,06	4,49	4,53	4,31	4,41	4,77	4,10	3,84	4,41	4,18	4,07
S165	2 219	87	3,76	3,48	3,74	3,89	4,15	4,13	4,15	4,51	4,36	4,13	4,55	3,88	3,85	4,21	4,07	3,93
S165N	838	10	3,30	3,38	3,60	3,90	3,70	3,89	4,40	4,78	4,40	4,38	4,70	3,50	3,57	4,29	4,20	3,70
S171	1 002	32	4,13	4,17	4,09	3,48	4,19	3,74	4,63	4,28	4,22	4,05	4,61	3,97	4,06	4,18	3,91	3,93
S171A	77	9	4,56	4,14	4,11	4,11	4,33	4,00	4,00	4,00	4,00	4,25	4,78	3,78	4,23	4,13	4,00	4,11
S172	188	21	4,05	4,00	4,14	2,45	3,90	3,95	3,85	4,38	4,24	4,16	4,43	3,29	4,01	3,83	3,86	3,67
S173	310	10	3,80	4,00	3,50	3,00	3,80	4,10	4,40	4,20	3,90	3,63	4,33	3,60	3,84	3,87	3,80	3,60
S173Z	583	31	3,90	3,56	4,00	3,65	4,23	3,67	4,37	4,32	4,06	3,60	4,55	3,68	3,87	4,03	3,90	4,00
S174Z	3 243	131	4,12	3,81	4,01	3,70	4,15	3,72	4,55	4,49	4,39	4,29	4,69	3,75	3,96	4,27	4,05	4,07
S194	542	20	3,89	4,00	3,68	4,00	3,95	3,80	4,84	4,55	4,25	4,56	4,72	3,65	3,87	4,37	4,26	3,88
S195	3 424	143	3,98	3,84	3,94	3,78	3,98	3,88	4,57	4,46	4,17	4,21	4,69	3,79	3,92	4,24	4,16	3,97
S205	2 807	112	4,01	3,73	3,85	4,15	3,99	3,88	4,26	4,61	4,41	4,22	4,65	3,86	3,89	4,31	4,15	4,14
S206	611	27	4,00	3,84	4,04	4,23	4,26	4,04	4,88	4,67	4,52	4,53	4,96	3,33	4,04	4,45	4,04	4,22
S206A	211	8	3,63	4,00	4,13	3,63	4,38	4,25	5,00	4,75	4,38	4,20	4,75	3,63	4,08	4,33	3,86	4,00

Linja	Nousijat lokakuun arkipyä	Kyselyjen määrä	Kuljet. palvelukyky	Kuljet. neuvonta-kyky	Kuljet. ajotapa	Aikat. pysyminen	Vaunujen siisteys	Matkustusmukavuus	Matkustusväljyys	Soveltuvuus matkustustarpeisiin	Matkanteon sujuvuus	Vaihto toiseen	Järjestys ja turvallisuus	Odottamisolosuhteet pysäkillä	Liikennöitsijä arvosana	Järjestelmä arvosana	Yleisarvosana	Kokonaisarvosana
S212	805	30	4,00	3,76	3,90	4,11	4,10	4,13	4,77	4,47	4,33	3,93	4,86	4,10	3,98	4,37	4,20	4,07
S213	1 217	52	3,84	3,58	4,00	3,85	3,94	3,81	4,27	4,56	4,35	4,29	4,58	3,94	3,83	4,26	4,16	3,94
S231	2 815	128	3,94	3,85	3,99	4,07	3,92	4,03	4,53	4,60	4,31	4,34	4,64	3,85	3,95	4,33	4,15	4,10
S243	329	22	3,68	3,62	4,05	3,52	3,57	3,53	4,33	4,00	4,05	3,95	4,45	3,38	3,69	3,95	3,76	3,90
S247A	507	23	3,78	3,83	4,00	3,81	4,00	3,91	4,74	4,55	4,17	4,05	4,83	3,78	3,91	4,28	4,18	4,00
S248	729	35	4,18	4,08	3,94	3,97	3,91	4,00	4,66	4,66	4,09	4,11	4,69	3,94	4,02	4,30	4,26	3,97
S248A	1 974	90	4,01	3,79	4,11	4,01	3,97	4,03	4,60	4,53	4,35	4,25	4,62	3,81	3,98	4,31	4,19	4,13
S270	4 601	198	3,90	3,77	3,92	3,89	3,96	4,02	4,24	4,51	4,18	4,10	4,50	3,64	3,92	4,15	4,12	4,01
S315	2 610	109	3,85	3,69	3,79	3,91	3,88	3,99	4,49	4,56	4,08	4,25	4,48	3,82	3,84	4,23	4,21	3,98
S324	1 301	80	3,90	3,57	3,85	4,09	3,91	3,79	4,53	4,51	4,04	4,08	4,59	3,71	3,80	4,22	4,08	3,99
S345	1 509	65	3,92	3,69	3,92	4,12	3,97	3,92	4,52	4,67	4,20	4,07	4,59	3,82	3,88	4,28	4,17	4,06
S360	642	40	3,87	3,85	3,72	3,95	3,95	3,80	4,23	4,50	4,18	4,00	4,59	3,93	3,84	4,20	4,08	3,92
S360K	270	10	3,33	3,83	4,00	4,30	4,00	3,70	4,60	4,20	4,30	4,00	4,10	3,33	3,77	4,12	4,00	3,90
S361	223	22	3,80	3,80	3,71	3,79	3,68	3,48	4,43	4,41	4,32	4,06	4,59	3,59	3,69	4,17	4,20	3,85
S362	1 419	64	3,81	3,62	3,84	3,98	3,91	3,90	4,38	4,44	4,02	4,24	4,54	3,79	3,82	4,20	4,11	4,05
S363	1 241	68	3,88	3,71	3,94	4,02	3,99	3,96	4,37	4,66	4,00	4,18	4,76	3,97	3,89	4,28	4,12	4,07
S363A	1 229	45	3,76	3,70	3,93	4,05	3,78	3,64	4,58	4,64	3,87	3,92	4,59	3,84	3,76	4,21	4,09	4,02
S364	134	21	4,20	4,08	4,10	4,40	4,29	4,15	4,60	4,70	4,35	4,31	4,80	4,20	4,16	4,48	4,24	4,19
S415	273	20	4,15	3,45	3,95	3,95	4,26	3,90	4,85	4,42	4,30	4,13	4,83	3,55	3,94	4,29	4,26	4,05
S435	154	24	4,09	3,68	3,75	3,22	3,83	3,75	4,82	4,17	3,88	4,26	4,57	3,43	3,82	4,05	4,08	3,65
S451	648	30	3,96	3,76	4,28	4,34	4,00	3,93	4,46	4,38	4,25	3,95	4,63	3,63	3,99	4,24	4,11	4,04
S452	1 851	66	3,94	3,56	3,71	3,95	3,83	3,70	4,24	4,72	4,20	4,13	4,48	3,57	3,75	4,19	4,26	3,97
S452K	1 558	76	3,88	3,60	3,84	4,07	3,74	3,69	4,41	4,51	4,19	4,13	4,60	3,85	3,75	4,25	4,05	3,93
S453	3 138	132	3,87	3,71	3,80	4,09	3,83	3,84	4,31	4,59	4,32	4,21	4,55	3,91	3,81	4,28	4,19	4,04
S474	658	11	3,60	3,14	3,73	3,60	3,45	3,36	4,36	3,91	3,70	3,82	4,36	4,10	3,46	3,98	3,91	3,91
S474A	518	20	3,84	3,67	3,75	4,05	3,61	3,42	3,58	4,42	3,68	3,80	4,74	3,83	3,66	4,01	4,00	3,68
S474K	152	15	3,93	3,50	3,67	3,73	3,80	3,80	4,53	4,20	4,13	4,00	4,40	3,64	3,74	4,09	4,17	3,64
S474V	135	8	3,75	3,57	4,13	4,43	3,50	3,38	4,13	4,13	3,63	3,75	4,13	3,63	3,66	3,97	4,13	4,00
S474VK	320	35	3,84	3,68	3,68	4,12	3,76	3,67	4,53	4,42	4,06	4,39	4,56	3,54	3,72	4,23	3,89	3,88
S501	235	8	3,63	3,57	3,38	4,25	4,50	4,38	4,88	4,38	4,63	4,50	4,75	3,50	3,89	4,41	3,88	4,25
S501V	293	20	3,68	3,33	3,42	4,32	4,25	4,25	4,95	4,47	4,74	4,31	4,79	4,00	3,79	4,51	4,10	4,18

Linja	Nousijat lokakuun arkipyvä	Kyselyjen määrä	Kuljet. palvelukyky	Kuljet. neuvonta-kyky	Kuljet. ajotapa	Aikat. pysyminen	Vaunujen siisteys	Matkustusmukavuus	Matkustusväljyys	Soveltuvuus matkustustarpeisiin	Matkanteon sujuvuus	Vaihto toiseen	Järjestys ja turvallisuus	Odottamisolosuhteet pysäkillä	Liikennöitsijä arvosana	Järjestelmä arvosana	Yleisarvosana	Kokonaisarvosana
S503	1 849	71	3,91	3,87	3,97	3,83	4,25	4,07	4,69	4,68	4,43	4,32	4,82	4,00	4,01	4,40	4,16	3,88
S504	1 537	65	3,89	3,64	4,00	4,00	4,17	4,16	4,13	4,60	4,16	4,20	4,86	3,85	3,97	4,26	4,19	4,20
S505	1 145	61	3,85	3,76	3,93	3,84	3,97	3,77	4,55	4,61	4,16	4,17	4,90	3,88	3,86	4,30	4,13	3,89
S506	4 834	196	3,97	3,71	3,97	3,76	4,07	3,95	4,35	4,49	4,07	4,11	4,76	3,81	3,93	4,19	4,15	4,00
S510	3 556	150	4,01	3,79	3,87	3,75	4,05	4,11	4,46	4,52	4,15	4,06	4,65	3,78	3,97	4,19	4,13	4,07
S514	271	20	3,94	3,67	3,74	3,44	3,75	3,55	4,56	4,20	4,33	3,82	4,83	3,60	3,73	4,11	4,10	4,00
S514K	147	4	3,75	5,00	3,50	2,75	4,25	3,33	4,75	4,25	4,00	4,50	4,33	3,50	3,97	4,01	3,67	3,50
S516	889	42	3,90	3,53	4,10	3,74	3,69	3,90	4,76	4,83	4,40	4,13	4,74	3,79	3,82	4,34	4,14	3,85
S518	448	20	3,90	3,69	3,70	3,70	3,25	3,40	4,40	4,75	4,50	4,20	4,70	4,35	3,59	4,37	4,05	3,74
S519	3 219	131	3,91	3,64	3,93	3,79	3,87	3,99	4,33	4,42	4,29	4,12	4,55	3,92	3,87	4,20	4,14	4,01
S520	406	20	4,15	4,00	4,15	4,10	4,25	4,20	4,75	4,85	4,68	4,63	4,75	3,85	4,15	4,52	4,05	4,21
S530	2 334	103	4,00	3,87	4,18	4,11	4,10	4,16	4,59	4,57	4,32	4,21	4,44	3,96	4,06	4,32	4,16	4,15
S535	355	30	3,97	3,87	3,69	3,96	3,80	3,67	4,67	4,39	4,32	4,15	4,72	3,86	3,80	4,30	3,96	3,93
S550	39 454	315	3,83	3,65	3,90	4,20	4,18	4,25	4,08	4,62	4,45	4,36	4,56	3,89	3,96	4,31	4,17	4,21
S552	2 402	103	4,03	3,93	4,00	4,18	4,16	4,05	4,65	4,60	4,36	4,16	4,78	4,01	4,03	4,39	4,20	4,09
S554	3 347	191	3,84	3,69	3,92	3,85	4,04	4,06	4,41	4,51	4,34	4,24	4,60	3,90	3,91	4,26	4,18	4,03
S577	1 526	24	3,74	3,65	3,76	3,91	4,00	3,88	4,78	4,83	4,74	4,37	4,83	4,04	3,81	4,50	4,08	4,17
S611	2 458	110	3,91	3,79	3,94	3,58	4,06	4,00	4,58	4,55	4,09	4,12	4,64	3,93	3,94	4,22	4,16	4,00
S612	678	34	3,68	3,52	3,72	4,00	3,94	3,63	4,66	4,39	4,22	3,83	4,63	3,66	3,70	4,20	3,97	3,90
S612K	359	6	3,60	4,00	3,80	3,83	3,83	3,67	4,67	5,00	4,50	4,33	5,00	3,67	3,78	4,43	4,00	4,00
S613	424	20	4,06	3,78	4,00	4,45	4,35	4,20	4,10	4,65	4,50	4,17	4,75	4,40	4,08	4,43	4,17	4,05
S615	4 240	205	3,87	3,81	3,99	4,31	4,17	4,01	4,43	4,56	4,43	4,27	4,60	3,76	3,97	4,34	4,18	4,07
S620	1 867	81	3,80	3,89	3,83	4,10	4,10	3,95	4,57	4,66	4,34	4,27	4,68	3,91	3,92	4,36	4,10	4,04
S623	1 384	43	3,93	3,81	3,88	4,00	3,93	3,84	4,33	4,62	4,47	4,24	4,72	3,95	3,88	4,33	4,19	4,00
S623Z	425	50	3,94	3,86	3,82	4,00	3,64	3,58	4,27	4,63	4,18	4,09	4,71	3,82	3,77	4,24	4,06	3,98
S633	1 589	60	4,17	4,00	3,91	3,90	4,14	4,07	4,44	4,52	4,27	4,10	4,69	3,79	4,06	4,25	4,11	4,17
S650	2 959	143	3,90	3,73	3,94	3,96	3,92	3,82	4,34	4,55	4,27	4,15	4,70	4,04	3,86	4,29	4,14	3,99
S650A	67	9	4,00	4,14	3,89	3,44	3,67	4,11	4,56	4,67	4,56	4,13	4,44	4,00	3,96	4,26	3,78	3,89
S652	527	30	3,52	3,44	3,60	3,79	3,90	3,72	3,77	4,41	4,10	4,00	4,57	3,83	3,64	4,07	3,93	3,83
S730	1 516	63	3,98	3,88	4,11	3,98	3,94	3,69	4,58	4,73	4,43	4,14	4,66	4,02	3,92	4,36	4,17	4,10
S731	3 879	161	3,85	3,80	3,98	3,90	3,66	3,64	4,42	4,42	4,07	4,11	4,67	3,78	3,79	4,19	4,13	3,88
S732	1 438	76	3,72	3,71	3,70	3,82	3,75	3,62	4,62	4,38	4,19	4,03	4,65	3,74	3,70	4,21	3,92	3,85

Linja	Nousijat lokakuun arkipvä	Kyselyjen määrä	Kuljet. palvelukyky	Kuljet. neuvonta-kyky	Kuljet. ajotapa	Aikat. pysyminen	Vaunujen siisteys	Matkustusmukavuus	Matkustusväljyys	Soveltuvuus matkustustarpeisiin	Matkanteon sujuvuus	Vaihto toiseen	Järjestys ja turvallisuus	Odottamisolosuhteet pysäkillä	Liikennöitsijä arvosana	Järjestelmä arvosana	Yleisarvosana	Kokonaisarvosana
S734	1 734	84	3,80	3,59	3,88	4,01	4,01	3,70	4,24	4,37	4,20	4,06	4,71	3,82	3,80	4,20	4,09	4,06
S738	678	33	3,84	3,77	3,66	3,94	3,78	3,59	4,67	4,67	4,33	4,09	4,50	3,73	3,73	4,27	3,88	3,79
S738K	258	7	3,29	3,50	3,43	3,29	3,71	3,86	4,29	3,57	3,71	3,86	3,80	3,86	3,56	3,77	3,86	3,43
S740	1 120	53	3,82	3,55	3,89	4,08	3,68	3,64	4,33	4,71	4,43	4,26	4,63	3,96	3,72	4,34	4,23	3,88
S741	2 234	57	3,89	3,62	3,82	3,93	3,93	3,86	4,60	4,48	4,35	4,27	4,43	4,02	3,83	4,30	4,20	4,02
S741K	1 348	87	3,90	3,59	3,93	4,01	4,09	3,89	4,19	4,45	4,02	4,04	4,57	3,93	3,88	4,17	4,13	4,05
S742	873	37	3,78	3,33	3,92	3,92	3,84	4,00	4,17	4,31	4,03	4,10	4,43	3,39	3,77	4,05	4,03	3,97
S785	1	10	4,50	4,00	4,30	3,10	4,30	3,20	4,90	4,56	3,90	4,14	4,60	3,80	4,06	4,14	4,30	3,90
S787	133	19	4,21	3,71	4,05	3,84	4,32	3,68	4,74	4,26	3,89	3,85	4,72	3,37	4,00	4,10	4,11	3,89
S788K	136	2	5,00	5,00	5,00	3,00	5,00	3,50	5,00	4,50	4,50	2,50	3,00	3,50	4,70	3,71	3,00	3,50
S841	704	35	4,24	3,78	4,18	3,97	4,34	4,06	4,70	3,73	3,85	4,03	4,59	3,41	4,12	4,04	3,82	3,97
S911	88	20	4,00	3,93	4,11	3,55	4,05	4,15	4,78	4,76	4,58	4,20	4,72	3,61	4,05	4,31	3,85	4,05
S973	1 110	45	4,00	4,00	3,98	3,84	4,20	4,16	4,27	4,56	4,47	4,49	4,58	3,93	4,07	4,30	4,19	4,09
S973L	430	15	4,14	3,92	4,07	4,00	4,27	4,00	4,73	4,33	4,29	4,00	4,60	3,80	4,08	4,25	4,20	4,07
Seutu	218 412	8 253	3,88	3,70	3,90	4,01	4,01	3,97	4,38	4,56	4,33	4,25	4,64	3,92	3,89	4,30	4,14	4,04
Yht	620 651	23 050	3,88	3,71	3,88	3,98	3,99	3,97	4,36	4,55	4,27	4,23	4,59	3,90	3,89	4,27	4,15	4,03

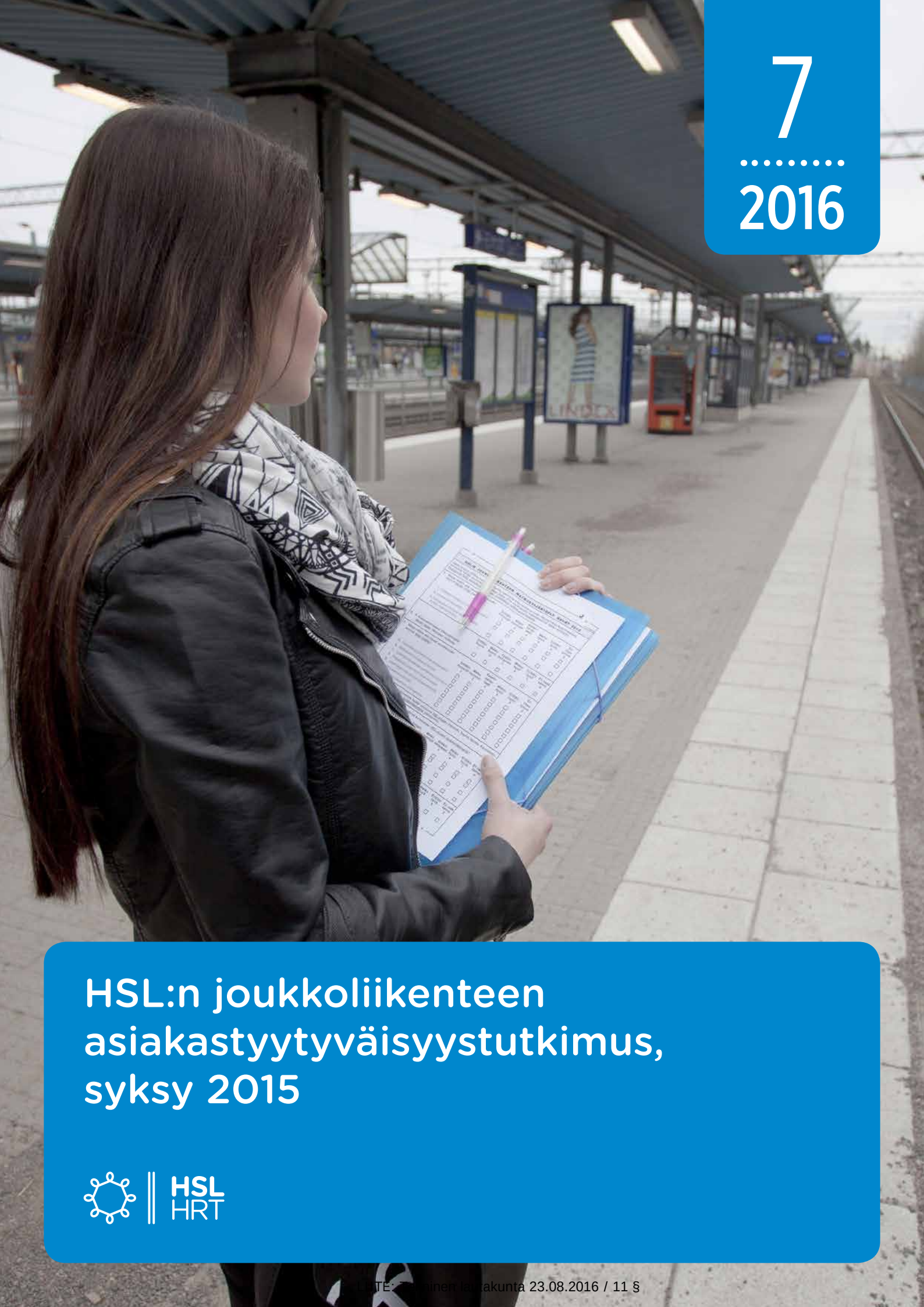
HSL:n julkaisuja 16/2015

ISSN 1798-6184 (pdf)
ISBN 978-952-253-266-4 (pdf)

HSL Helsingin seudun liikenne
Opastinsilta 6A, Helsinki
PL 100, 00077 HSL
puh. (09) 4766 4444
etunimi.sukunimi@hsl.fi

HRT Helsingforsregionens trafik
Semaforbron 6 A, Helsingfors
PB 100 • 00077 HRT
tfn (09) 4766 4444
fornamn.efternamn@hsl.fi

www.hsl.fi

7

2016

HSL:n joukkoliikenteen asiakastyytyväisyystutkimus, syksy 2015

HSL HRT

LIITE: Yhteinen lautakunta 23.08.2016 / 11 §

HSL:n joukkoliikenteen asiakastyytyväisyystutkimus

Syksy 2015

HSL Helsingin seudun liikenne

HSL Helsingin seudun liikenne
Opastinsilta 6 A
PL 100, 00077 HSL00520 Helsinki
puhelin (09) 4766 4444
www.hsl.fi

Lisätietoja: Hanna Kitti, 040 752 7426
hanna.kitti@hsl.fi

Copyright: Kartat, graafit, ja muut kuvat/HSL
Kansikuva: HSL / Sinihannele Mesilaakso

Helsinki 2016

Esipuhe

Julkaisu sisältää syksyllä 17.8. - 13.11.2015 toteutetun HSL:n joukkoliikenteen asiakastyytyväisyystutkimuksen tulokset. Tuloksia käytetään HSL:n joukkoliikenteen kehittämisessä, henkilökunnan koulutuksessa ja kilpailutetun bussiliikenteen laatubonusten laskennassa. Tutkimus antaa myös arvokasta taustatietoa matkustajien asiakasprofiilista.

Tutkimuksen suunnittelusta vastasi HSL:n joukkoliikennesuunnitteluosaston operatiiviset tutkimukset -ryhmä ja raportin sisällöstä liikennetutkija Hanna Kitti. Työtä ohjasi johtoryhmä, johon kuuluivat operatiiviset tutkimukset -ryhmästä Antti Vuorela (puheenjohtaja), Hanna Kitti (varapuheenjohtaja), Natalia Berezina, Esko Kokki, Eveliina Kuvaja, Noora Tervahauta, Anna Rapanen ja Heidi Reponen. Johtoryhmään kuuluivat myös joukkoliikennesuunnitteluosaston linjasto- ja aikataulusuunnitteluryhmästä Tero Mertanen ja liikennepalvelut -osaston hankintaryhmästä Mira Hiltula ja hankinnan tuki -ryhmästä Erja Salovuori.

Kyselyn käytännön toteutuksesta vastasi Taloustutkimus Oy, jossa työn vastuuhenkilöinä olivat Pauliina Aho ja Jari Pajunen. Tuloksia koskeva analyysi perustuu HSL:n joukkoliikennesuunnitteluosaston joukkoliikennesuunnittelijoiden sekä muiden HSL:n asiantuntijoiden antamiin kommentteihin. Tulosten analysoinnissa on hyödynnetty Asty Web -nettitietokantaa (https://hsl.louhin.com/asty/).

Helsingissä 1.3.2016
Antti Vuorela
ryhmäpäällikkö
Operatiiviset tutkimukset
Joukkoliikennesuunnitteluosasto
HSL Helsingin seudun liikenne

Tiivistelmäsivu

Julkaisija: HSL Helsingin seudun liikenne	
Tekijät: Hanna Kitti	Päivämäärä 23.2.2016
Julkaisun nimi: HSL:n joukkoliikenteen asiakastyytyväisyystutkimus, syksy 2015	
Rahoittaja / Toimeksiantaja: HSL Helsingin seudun liikenne	

Tiivistelmä:

Syksyllä 2015 matkustajista 86,6 prosenttia oli tyytyväisiä HSL-alueen joukkoliikenteeseen, eli antoi yleisarvosanan 4 tai 5. Tulos parantui prosenttiyksiköllä syksystä 2014. Asteikolla 1 – 5 HSL:n joukkoliikenteen yleisarvosanan keskiarvo oli 4,06. Matkustajat kokivat matkustusmukavuuden parantuneen merkittävästi bussiliikenteessä syksystä 2014 (+4 prosenttiyksikköä), mikä nosti yleistä tyytyväisyyttä HSL:n palveluihin. Vuositasolla matkustajien tyytyväisyys pysyi lähestulkoon samalla tasolla vuodesta 2014 (88 %) vuoteen 2015 (89 %). Kevätkaudet 2014 ja 2015 olivat liikenteen kannalta sujuvia, mikä selittää osaltaan vuosien hyviä tuloksia.

Heinäkuussa avatun kehäradan myötä matkustajien tyytyväisyys lähijunaliikenteen täsmällisyyteen laski 55 prosenttiin. Pääradalla tyytyväisyys täsmällisyyteen laski syksyn 2014 entuudestaan heikosta 58,8 prosentista 44,2 prosenttiin. Uudella kehäradalla matkustajista vain noin joka toinen matkustaja oli tyytyväinen täsmällisyyteen. Syksyllä pää- ja kehäradan lähijunaliikenteen ketjuuntuvat myöhästymiset aiheuttivat sen, että junien ajoajat poikkesivat sähköisten näyttöjen ja aikataulujen antamasta informaatiosta. Matkustajien tyytyväisyys matkanteon sujuvuuteen (86,3 %) ja vaihtojen toimivuuteen (82,4 %) pysyi kuitenkin hyvällä tasolla, sillä tiheät vuorovälit takasivat runkolinjan palvelun laadun. Rantaradalla matkustajien tyytyväisyys lähijunaliikenteen täsmällisyyteen parantui 5,5 prosenttiyksiköllä syksystä 2014. Epätäsmällisyyksistä huolimatta lähijunaliikennettä pidetään luotettavana, ja lähijunaliikenteen yleisarvosana nousi noin kahdella prosenttiyksiköllä syksystä 2014.

Matkustajat olivat selvästi tyytyväisiä uuteen runkolinjaan 560. Linja sai lähes kaikilla mittareilla bussiliikenteen keskiarvoa parempia arvosanoja, ja erityisen paljon matkustajat arvostavat turvallisuutta, matkustusmukavuutta ja matkanteon sujuvuutta. Runkolinja 550 keräsi edelleen hyvää palautetta, joskin matkustusväljyys on linjalla keskimääräistä heikompi.

Talviliikenteen alun yhteydessä toteutettu Vantaan linjastomuutos vaikutti alueen sisäisessä bussiliikenteessä koettuun tyytyväisyyteen monella tavalla. Tyytyväisyys matkustusmukavuuteen ja bussien siisteyteen kasvoi merkittävästi, keskimäärin 12 prosenttiyksikköä. Koko Vantaan sisäinen liikenne ja osa seutuliikenteestä kilpailutettiin uudelleen, ja elokuussa aloittaneilla linjoilla oli runsaasti uutta kalustoa. Sen sijaan Vantaan bussiliikenteessä laski merkittävästi tyytyväisyys aikataulujen täsmällisyyteen (-8,1 prosenttiyksikköä.), vaihtojen toimivuuteen (-5,2 prosenttiyksikköä.) ja matkustustarpeiden palveluun (-2,2 prosenttiyksikköä.). Nämä tekijät korreloivat vahvasti yleiseen tyytyväisyyteen Vantaan bussiliikenteessä, ja yleisarvosanalla mitattu tyytyväisyys laskikin 6,5 prosenttiyksiköllä 73,1 prosenttiin.

Syksyinä 2015 ja 2014 asiakastyytyväisyystutkimuksen avulla selvitettiin Vantaan linjastouudistukseen ja kehäradan avaukseen liittyvän viestinnän tehokkuutta. Vantaan linjastouudistuksesta tietoa sai mm. osoitteesta hsl.fi/vantaa, ja tiedotuslehti jaettiin kaikkiin Vantaan kotitalouksiin toukokuussa 2015. Vantaalaisista ja vantaan bussiliikennettä käyttävistä kaksi kolmesta oli tyytyväisiä ja yksi kymmenestä tyytymättömiä linjastouudistuksesta saamaansa tiedotukseen. Tietoisuus kehäradasta parantui merkittävästi HSL-alueella syksyn 2014 lähtötilanteesta. Syksyllä 2014 kolmasosa matkustajista oli tyytyväisiä kehärataviestintään ja kehäradan liikenteen aloitukseen mennessä noin kaksi kolmesta.

Kirkkonummella matkustajien tyytyväisyys bussiliikenteen täsmällisyyteen nousi merkittävästi syksystä 2014, mikä siivitti myös alueen yleisarvosanan nousuun. Syksyllä 2015 Kirkkonummen linjojen pysäkkikohtaisia ohitusaikatauluja täsmennettiin kerättyjen mittaustietojen pohjalta ja autokiertoja parannettiin luotettavuuden lisäämiseksi. Matkustajapalautteen määrä alueelta on vähentynyt merkittävästi. Sipoossa matkustajien tyytyväisyys on heikentynyt syksystä 2014.

HSL mittaa matkustajien tyytyväisyyttä joukkoliikennepalveluihin ympärivuotisella kyselytutkimuksella kaikissa joukkoliikennevä-lineissä. Tutkimusta tehdään arkisin maanantaista torstaihin kello 6 – 18 ja perjantaisin kello 6 – 16. Syksyllä 2015 tutkimukseen osallistui yli 28 000 matkustajaa. Tutkimuksessa matkustaja arvioivat HSL:n joukkoliikenteen toimintaa asteikolla 1 – 5.

Avainsanat: Joukkoliikenne, asiakastyytyväisyys, matkustajatyytyväisyys			
Sarjan nimi ja numero: HSL:n julkaisuja 7/2016			
ISSN 1798-6176 (nid.)	ISBN (nid.)	Kieli: Suomi	Sivuja: 64
ISSN 1798-6184 (pdf)	ISBN 978-952-253-281-7 (pdf)		
HSL Helsingin seudun liikenne, PL 100, 00077 HSL, puhelin (09) 4766 4444			

Sammandragssida

Utgivare: HRT Helsingforsregionens trafik	
Författare: Hanna Kitti	Datum 23.2.2016
Publikationens titel: HRT-kollektivtrafikens kundnöjdhetsundersökning, hösten 2015	
Finansiär / Uppdragsgivare: HRT Helsingforsregionens trafik	

Sammandrag:

På hösten 2015 var 86,6 procent av passagerarna nöjda med kollektivtrafiken i Helsingforsregionen dvs. gav 4 eller 5 som allmänt betyg för den. Det är en ökning på en procent från hösten 2014. Medeltalet för det allmänna vitsordet för HRT:s kollektivtrafik var 4,06 på skalan 1-5. Passagerarna upplevde att resebekvämligheten har förbättrats avsevärt i busstrafiken från hösten 2014 (med +4 procentenheter) vilket medförde att den allmänna nöjdheten med HRT:s tjänster ökade. På årsnivå var passagerarna nästan lika nöjda år 2014 (88 %) och år 2015 (89 %). Trafiken löpte smidigt under vårperioderna 2014 och 2015 vilket för sin del förklarar de goda resultaten.

Med Ringbanan som öppnades i juli minskade passagerarnas nöjdhet med punktligheten i närtågstrafiken till 55 procent. På stambanan minskade nöjdheten med punktligheten från det redan svaga resultatet 58,8 procent till 44,2 procent. På den nya ringbanan var endast ungefär varannan passagerare nöjd med punktligheten. På grund av förseningarna på stam- och ringbanan under hösten avvek tågens körtider från information som de elektroniska skärmarna och tidtabellerna visade. Kunderna var dock nöjda med resans smidighet (86,3 %) och fungerande (82,4 %) eftersom de täta turintervallerna garanterade servicens kvalitet på stomlinjen. Passagerarna på Kustbanan var mer nöjda med punktligheten år 2015 än år 2014: det skedde en ökning på 5,5 procentenheter. Trots problem med tidtabeller anser passagerarna att tågtrafiken är pålitlig och det allmänna vitsordet för närtågstrafiken förbättrades med ungefär två procentenheter från hösten 2014.

Passagerarna var klart nöjda med den nya stombusslinjen 560. Betyg som linjen fick var enligt nästan alla mätare bättre än de genomsnittliga betygen i busstrafiken. Passagerarna värdesätter särskilt mycket säkerhet, resebekvämlighet och resandets smidighet. Stomlinjen 550 fick god respons trots att antalet platser på linjen är färre än i genomsnitt.

Ändringen av linjenätet i Vanda som genomfördes i början av vintertrafik påverkade på många sätt nöjdheten över Vandas interna busstrafik. Nöjdheten med resebekvämlighet och bussarnas renlighet ökade markant, i genomsnitt med 12 procent. Vandas interna busslinjer och en del av regionlinjerna konkurrensutsattes och linjer som startade i augusti körs med många nya bussar. Däremot minskade nöjdheten med punktligheten (- 8,1 procentenheter), med hur byten fungerar (-5,2 procentenheter) och med betjäning av resbehov (-2,2 procentenheter) vad gäller busstrafiken i Vanda. Dessa faktorer korrelerar starkt med den allmänna nöjdheten över busstrafiken i Vanda, och nöjdheten enligt det allmänna betyget minskade med 6,5 procentenheter till 73,1 procent.

Under hösten 2014 och 2015 utreddes med hjälp av kundnöjdhetsundersökningen hur effektiv informationen om öppnande av Ringbanan och förnyelse av linjenätet i Vanda var. Invånarna fick information om ändringarna i linjenätet i Vanda bl.a. via adressen hsl.fi/vantaa, och ett infoblad skickades till alla hushåll i Vanda i maj 2015. Två av tre Vandaborna och personer som använder buss i Vanda var nöjda och en av tio var missnöjd med den information som gavs om förnyelse av linjenätet. Medvetenhet om ringbanan förbättrades avsevärt i HRT-området från utgångssituationen på hösten 2014. På hösten 2014 en tredjedel av passagerarna var nöjda med information om ringbanan och ungefär två tredjedelar när trafiken på ringbanan inleddes.

Passagerarna var mer nöjda med punktligheten i busstrafiken i Kyrkslätt än hösten 2014 vilket medförde att det allmänna betyget för området förbättrades. Hösten 2015 justerades passertiderna vid hållplatserna i Kyrkslätt på basis av de samlade mätningarna och bussrotationen förbättrades för att öka pålitligheten. Antalet kundrespons från invånarna i området har minskat avsevärt. Passagerarna i Sibbo är nu mindre nöjda än på hösten 2014.

HRT utför regelbundet enkäter ombord på olika kollektivtrafikmedel för att mäta hur nöjda passagerarna är med kollektivtrafiken. Undersökningen utförs på vardagar från måndag till torsdag kl. 6 - 18 och på fredagar kl. 6 - 16. Hösten 2015 deltog över 28 000 passagerare i enkäten. I undersökningen utvärderar passagerarna HRT:s kollektivtrafik på skalan 1-5.

Nyckelord: Kollektivtrafik, kundtillfredsställelse, passangerarnas nöjdhet			
Publikationsseriens titel och nummer: HRT publikationer 7/2016			
ISSN 1798-6176 (häft.)	ISBN (häft.)	Språk: finska	Sidantal: 64
ISSN 1798-6184 (pdf)	ISBN 978-952-253-281-7 (pdf)		
HRT Helsingforsregionens trafik, PB 100, 00077 HRT, tfn. (09) 4766 4444			

Abstract page

Published by: HSL Helsinki Region Transport	
Author: Hanna Kitti	Date of publication 23.2.2016
Title of publication: HSL's public transport customer satisfaction survey, autumn 2015	
Financed by / Commissioned by: HSL Helsinki Region Transport	

Abstract:

In autumn 2015, over 86.6 per cent of passengers were satisfied with public transport services in the HSL area, giving the services a rating of 4 or 5. On a scale of 1-5, the overall rating was 4.06, an improvement of one percentage point from autumn 2014. Passengers felt that travel comfort on bus services has significantly improved from 2014, resulting in an increase in the overall satisfaction with HSL's services. Passenger satisfaction remained nearly unchanged from 2014 (88%) to 2015 (89%). The springs of 2014 and 2015 were easy in terms of traffic, which partly explains the good results for these years. Passenger satisfaction with the punctuality of commuter train services decreased to 55 per cent following the opening of the Ring Rail Line in July. On the main line, satisfaction with the punctuality decreased from the already poor 58.8 per cent in autumn 2014 to 44.2 per cent. On the new Ring Rail Line, only about every other passenger was satisfied with punctuality. In the autumn, the successive delays on the main line and Ring Rail Line resulted in the trains not operating to the published timetables. However, passenger satisfaction with the smoothness of travel (86.3%) and ease of transfers (82.4%) remained high because the frequent services ensured the quality of the trunk route service. On the coastal line, passenger satisfaction with the punctuality of commuter train services improved by 5.5 percentage points from autumn 2014. Despite the problems with punctuality, commuter train services are deemed reliable and the overall grade given to the services improved by some two percentage points from autumn 2014.

Passengers were clearly satisfied with the new trunk route 560. The route received above average ratings for almost all indicators. In particular, passengers appreciate safety, travel comfort and smoothness of travel. Positive feedback was given also about trunk route 550, although the space capacity on the route is poorer that on average.

The reorganization of the bus network in Vantaa at the beginning of the winter timetable season affected passenger satisfaction in the area in many ways. Satisfaction with travel comfort and the tidiness of buses improved significantly, on average by 12 percentage points. All Vantaa internal bus services and some regional services were retendered and a number of new buses entered into service on the routes that started operating in August. By contrast, satisfaction with the punctuality of bus services (-8.1 percentage points), ease of transfers (-5.2 percentage points) and meeting of travel needs (-2.2 percentage points) decreased significantly. These factors strongly correlate with the overall satisfaction with bus services in Vantaa and the overall grade decreased by 6.5 percentage points to 73.1 per cent.

In the autumns of 2014 and 2015, the effectiveness of communications about the reorganization of the Vantaa bus network and opening of the Ring Rail Line were studied as part of the customer satisfaction survey. Information about the reorganization of the Vantaa bus network was available, for example, online at hsl.fi/Vantaa, and a bulletin was distributed to all households in Vantaa in May 2015. Two out of three Vantaa residents and those using bus services in Vantaa were satisfied and one out of ten were dissatisfied with the information provided. Awareness of the Ring Rail Line improved significantly in the HSL area from the autumn 2014 baseline. In autumn 2014, a third of passengers were satisfied with information provided about the Ring Rail Line. By the opening of the rail line, about two out of three passengers were satisfied.

In Kirkkonummi, passenger satisfaction with the punctuality of bus services improved significantly from autumn 2014, resulting in an improved overall grade in the area. In autumn 2015, the stop-specific arrival times of buses were adjusted on the basis of measurement data and vehicle rotation was improved to improve punctuality. The amount of passenger feedback from the area has substantially decreased. In Sipoo, passenger satisfaction has decreased from autumn 2014.

HSL measures passenger satisfaction with public transport services year-round on all modes of public transport using onboard questionnaires. The survey is conducted Monday to Thursday 6am - 6pm and Friday 6am - 4pm. In autumn 2015, over 28,000 passengers responded to the survey. In the survey, passengers assess HSL's public transport services on a scale of 1- 5.

Keywords: Public transport, customers' satisfaction, passengers' satisfaction			
Publication series title and number: HSL Publications X7/2016			
ISSN 1798-6176 (Print)	ISBN (Print)	Language: Finnish	Pages: 64
ISSN 1798-6184 (PDF)	ISBN 978-952-253-281-7 (PDF)		
HSL Helsinki Region Transport, PO Box 100, 00077 HSL, Tel.+358 9 4766 4444			

Sisällysluettelo

1 Johdanto 11

1.1 Tutkimusjakson olosuhteet ja poikkeustilanteet 12

2 Yleisarvosana HSL-alueen joukkoliikenteelle 12

2.1 Yleisarvosana liikennemuodoittain 12

2.2 Yleisarvosana bussiliikenteessä liikennöintialueittain 14

3 Muut HSL:n toiminnan mittarit 17

3.1 Järjestelmän arvosana 17

3.1.1 Järjestelmän arvosana liikennemuodoittain 17

3.1.2 Järjestelmän arvosana bussiliikenteessä alueittain 19

3.2 Tyytyväisyys matkalipuntarkastajien toimintaan 23

3.3 Kehärata voisi sopia vaihtoehdoksi säännöllisillä matkoillani 24

3.4 Tyytyväisyys Kehäradan avaamiseen liittyvään viestintään 25

3.5 Tyytyväisyys Vantaan linjastomuutokseen liittyvään viestintään 26

4 Matkustajien tyytyväisyys liikennöinnin laatuun 27

4.1 Liikennöitsijäarvosana liikennemuodoittain 27

4.2 Liikennöitsijäarvosana bussiliikenteessä alueittain 30

4.3 Liikennöitsijäarvosana bussiliikennöitsijöittäin 33

5 Matkustajien tyytyväisyys liikennöitsijöihin 36

5.1 Raitiovaunu-, metro- ja junaliikennöitsijöiden kokonaisarvosanat 36

5.2 Bussiliikennöitsijöiden kokonaisarvosanat 38

6 Taustatiedot 40

1 Johdanto

Matkustajien tyytyväisyyttä HSL-alueen joukkoliikennepalveluihin mitataan joukkoliikennevälineissä toteutettavalla lähes jatkuvalla kyselytutkimuksella tammikuun puolesta välistä marraskuun loppuun. Tutkimuksen tulokset ovat saatavilla kunkin tutkimuskauden jälkeen Asty Web -nettitietokannassa (https://hsl.louhin.com/asty/), ja kirjallinen tutkimusraportti julkaistaan kahdesti vuodessa. Tutkimuksen tuloksia käytetään muun muassa joukkoliikenteen kehittämisessä, henkilökunnan koulutuksessa sekä kilpailutetun liikenteen laatukannusteiden laskennassa.

Tässä raportissa on esitetty syksyn tutkimusjakson 17.8. – 13.11.2015 tulokset, jotka perustuvat 28 066 matkustajalta kerättyihin vastauksiin (raitiovaunut 1 644, bussit 23 581, metro 1 000, lähijunaliikenne 1 841), sekä koko vuoden tulokset HSL-joukkoliikenteestä kevään ja syksyn 2015 aikana. Tutkimuksen on toteuttanut HSL:n toimeksiannosta Taloustutkimus Oy.

Tutkimusta on tehty arkipäivisin kello 6–18 välillä, paitsi perjantaisin, jolloin työt on lopetettu kello 16. Syksyllä 2015 tiedonkeruuseen osallistui 17 Taloustutkimus Oy:n kenttätyöntekijää. Käytännössä kyselyt on toteutettu siten, että kenttätyöntekijä on jakanut liikennevälineissä satunnaisesti valitsemilleen matkustajille kyselylomakkeen (liite 1) matkan aikana täytettäväksi. Tulosten luotettavuuden takaamiseksi kenttätyöntekijöitä on ohjeistettu valitsemaan tutkimukseen matkustajia mahdollisimman satunnaisesti mm. iän ja sukupuolen suhteen sekä keräämään enintään kymmenen vastausta yhdeltä lähdöltä.

Kyselyyn valittujen matkustajien määrät on linjoittain kiintiöity aamuruuhkan sekä päivä- ja iltaruuhkan kesken matkustajamäärien suhteessa. Linjakohtainen näyte on lisäksi pyritty keräämään mahdollisimman tasaisesti koko tutkimusjakson ajalta. Kyselyitä on pyritty tekemään mahdollisimman kattavasti linjan koko reitillä.

Kyselylomakkeella matkustajat arvioivat joukkoliikenteeseen liittyviä laatutekijöitä viisiportaisella asteikolla (1=erittäin huono, 5=erittäin hyvä). Osa kysymyksistä mittaa joukkoliikennejärjestelmää ja osa puolestaan liikennöintiä. Tutkimuksen keskeiset mittarit ovat:

Yleisarvosana: matkustajan antama yleisarvosana HSL-alueen joukkoliikenteelle.

Kokonaisarvosana: matkustajan antama kokonaisarvosana liikennöitsijälle sen linjan hoidosta, jolla matkustaja kyselyhetkellä matkusti.

Järjestelmän arvosana: joukkoliikennejärjestelmää mittaavien kysymysten keskiarvo.

Liikennöitsijäarvosana: liikennöinnin laatua mittaavien kysymysten keskiarvo.

Raportissa esitetyt arvosanat on muodostettu painottamalla linjoittaisia arvosanoja vuoden 2014 lokakuun keskimääräisen arkipäivän nousijamäärillä sekä tutkimuskauden nousijamäärän osuudella koko vuoden nousijamäärästä. Jakaumatuloksissa mahdollisesti esiintyvät erot (+/-1 prosenttiyksikköä) yhteenlasketuissa tuloksissa (kuten tyytyväiset arvosanat 4 ja 5 yhteensä) johtuvat pyöristyksistä.

1.1 Tutkimusjakson olosuhteet ja poikkeustilanteet

Perjantaina 18.9.2015 Helsingin seudun joukkoliikenne oli lähes täysin seisahduksissa palkansaajajärjestöjen mielenilmauksen vuoksi. Liikennekatkoksesta oli tiedotettu ennalta, ja matkustajat osasivat varautua siihen hyvin. Katkos ei näkynyt matkustajien tyytyväisyydessä joukkoliikenteeseen.

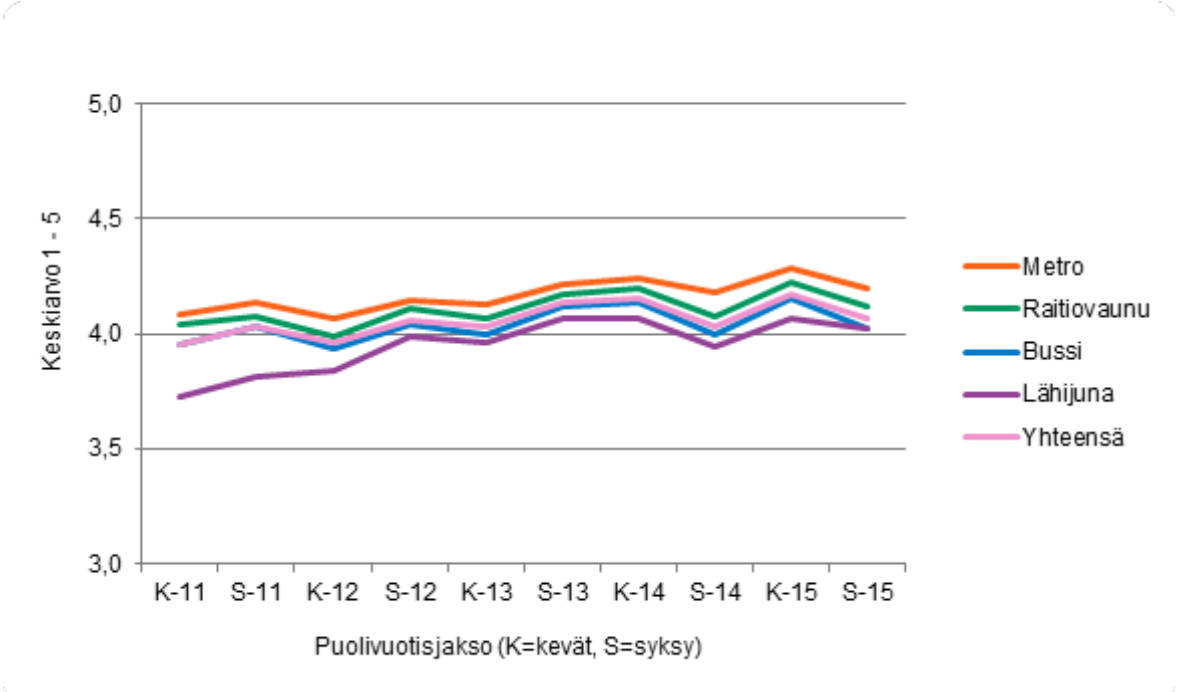
Lähijunaliikenteessä oli poikkeuksia viikonloppuna 10 – 11.10. Vaihdetyöt vaikuttivat junien liikennöintiin kaikilla rataosuuksilla ja sunnuntaina muuntajapalo seisautti liikenteen Rantaradalla ja aiheutti junien peruutuksia ja muutoksia suunniteltuihin pysähdyksiin Pää- ja Kehäradalla. Asiakastyytyväisyystutkimuksen tuloksissa ei ollut eroja ennen ja jälkeen poikkeustilanteiden.

2 Yleisarvosana HSL-alueen joukkoliikenteelle

Matkustajat antavat HSL:n joukkoliikenteelle yleisarvosanan (1 – 5), joka kuvaa heidän yleistä kokemustaan HSL:n palveluiden laadusta.

2.1 Yleisarvosana liikennemuodoittain

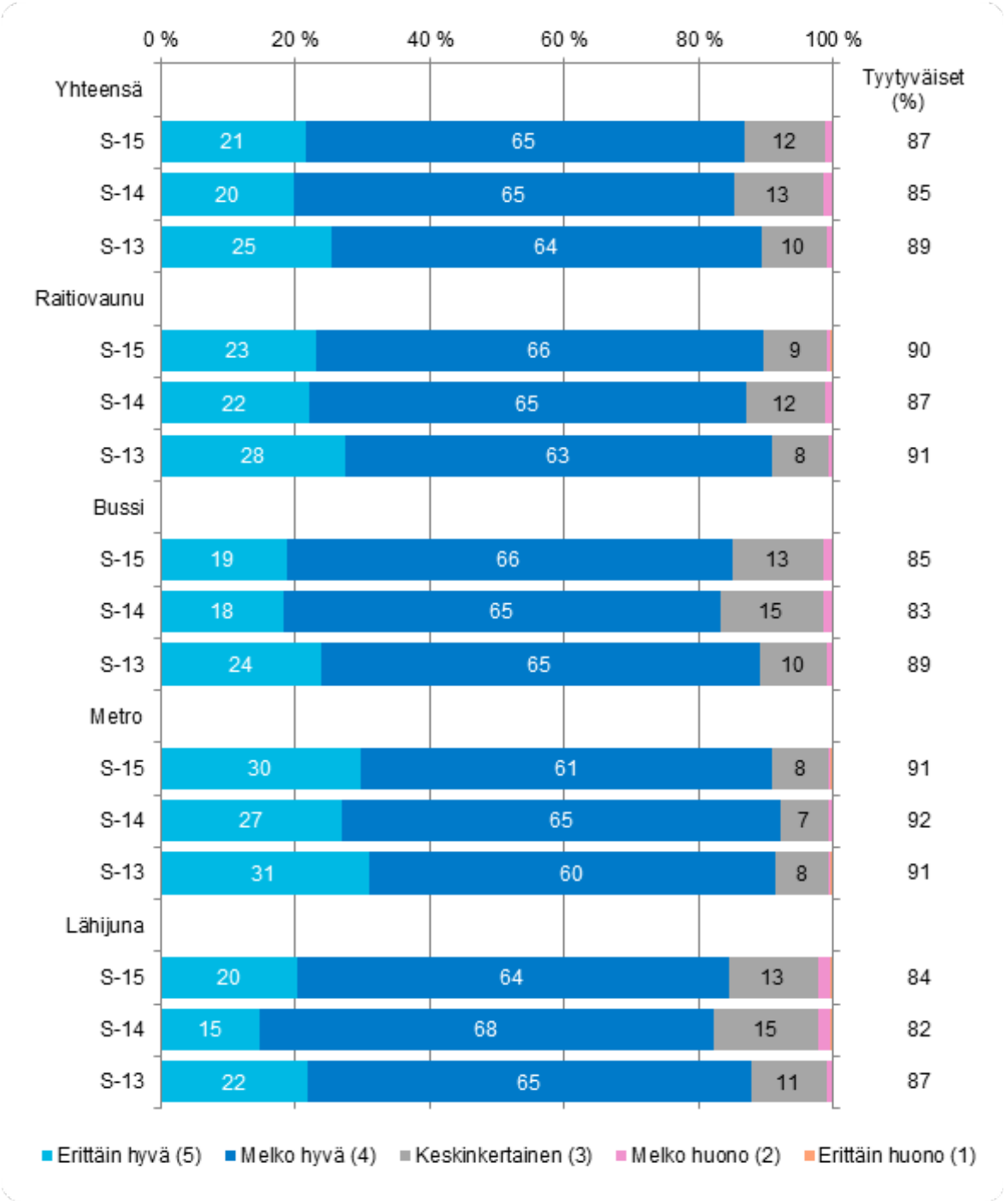
Matkustajat antoivat HSL-alueen joukkoliikenteelle syksyllä 2015 yleisarvosanan 4,06. Yleisarvosana nousi lähes syksyn 2013 tasolle heikon syksyn 2014 jälkeen. Kaikissa liikennemuodoissa mitatuista laatutekijöistä yleisarvosanan kanssa korreloivat vahvimmin vaihtamisen sujuvuus, matkustusmukavuus ja matkanteon sujuvuus.

Kuva 1. Yleisarvosana liikennemuodoittain. Kuvan asteikko on katkaistu.

Taulukko 1. Yleisarvosana liikennemuodoittain syksyisin.

	Syksy 2013	Syksy 2014	Syksy 2015
Raitiovaunu	4,18	4,08	4,12
Bussi	4,12	4,00	4,02
Metro	4,21	4,18	4,20
Lähijuna	4,07	3,94	4,02
Yhteensä	**4,13**	**4,03**	**4,06**

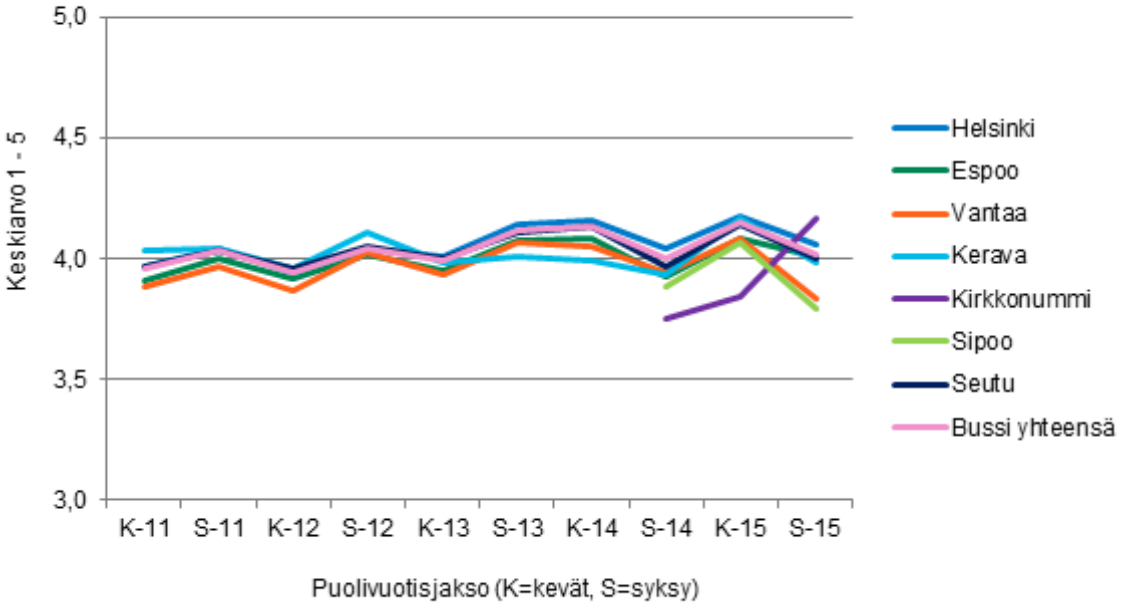
Kuva 2. Yleisarvosanojen suhteellinen jakauma (%) liikennemuodoittain syksyn tutkimusjaksolla.

Taulukko 2. Yleisarvosana liikennemuodoittain ja tyytyväisten matkustajien osuudet vuositasolla.

	2013		2014		2015	
	Keskiarvo	Tyytyväiset (%)	Keskiarvo	Tyytyväiset (%)	Keskiarvo	Tyytyväiset (%)
Raitiovaunu	4,11	89	4,14	89	4,18	92
Bussi	4,05	87	4,07	87	4,09	88
Metro	4,16	90	4,20	91	4,24	92
Lähijuna	4,01	86	4,01	85	4,04	86
Yhteensä	**4,07**	**87**	**4,09**	**88**	**4,12**	**89**

2.2 Yleisarvosana bussiliikenteessä liikennöintialueittain

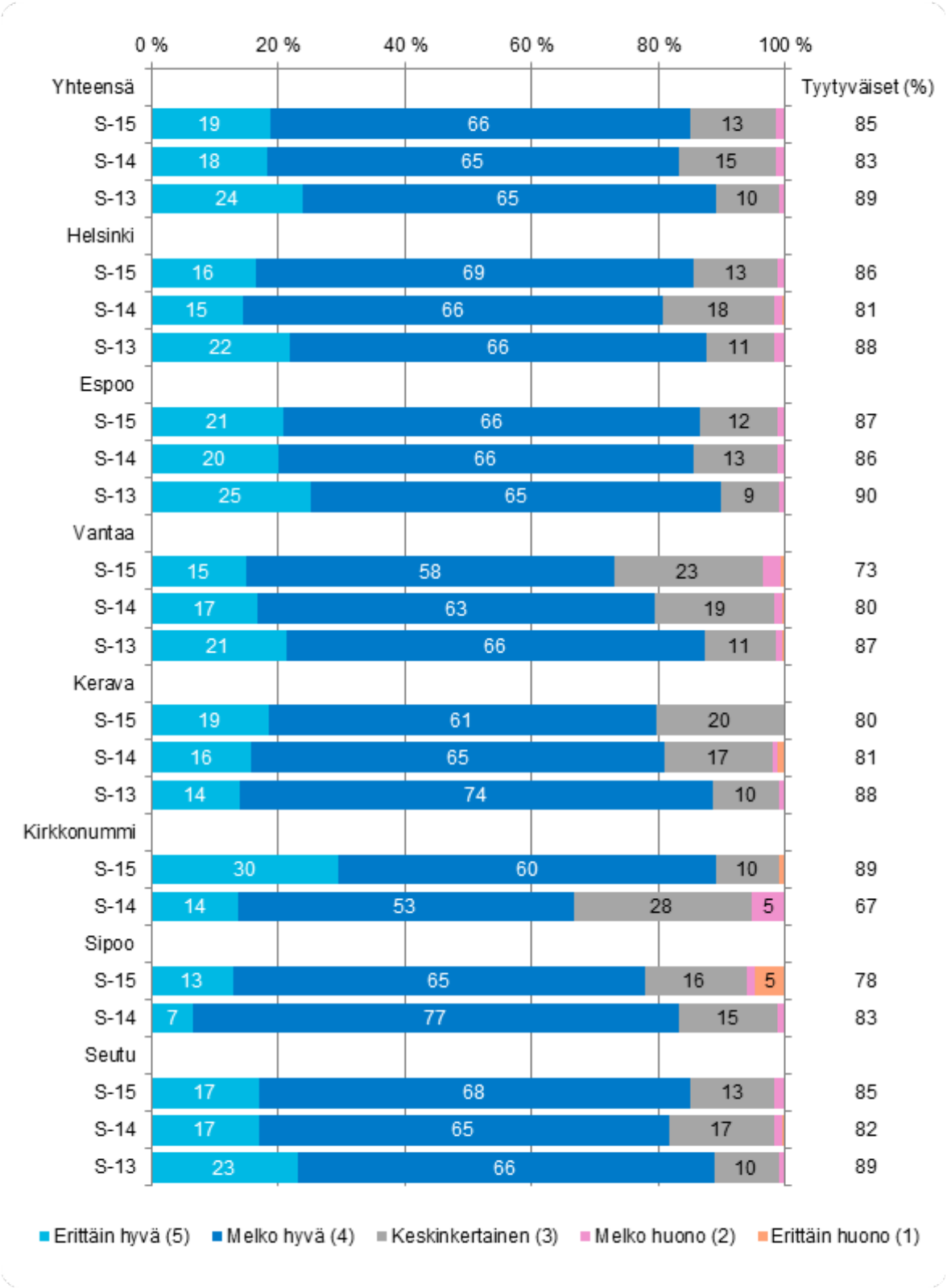
Bussiliikenteessä tyytyväisyys joukkoliikenteeseen parantui hieman kaikilla liikennöintialueilla syksystä 2014 Vantaata ja Sipoota lukuun ottamatta. Kirkkonummella yleisarvosana parantui huomattavasti.

Kuva 3. Yleisarvosana bussiliikenteessä liikennöintialueittain. Kuvan asteikko on katkaistu.

Taulukko 3. Yleisarvosana bussiliikenteessä liikennöintialueittain syksyisin.

	Syksy 2013	Syksy 2014	Syksy 2015
Helsinki	4,14	4,04	4,06
Espoo	4,08	3,93	4,01
Vantaa	4,07	3,94	3,84
Kerava	4,01	3,93	3,98
Kirkkonummi	-	3,75	4,17
Sipoo	-	3,78	3,80
Seutuliikenne	4,11	3,97	4,00
Bussiliikenne yhteensä	**4,12**	**4,00**	**4,02**

Kuva 4. Yleisarvosanojen suhteellinen jakauma (%) bussiliikenteessä liikennöintialueittain syksyn tutkimusjaksolla.

Vantaan bussiliikenteessä yleisarvosana on laskenut kahtena peräkkäisenä syksynä. Syksyllä 2014 tyytyväisyys tarkastustoimintaan busseissa laski keskimäärin 6 prosenttiyksiköllä kaikilla liikennöintialueilla, mikä heikensi yleisarvosanaa. Muissa tekijöissä ei tuolloin tapahtunut merkittäviä muutoksia. Elokuussa 2015 Vantaalla astui voimaan koko Vantaan bussiliikennettä koskenut linjastouudistus, jonka myötä alueen yleisarvosana laski. Kirkkonummella tehtiin syksyn 2015 aikana useita liikennöintiä parantavia muutoksia.

Vuositasolla matkustajien tyytyväisyys on pääasiassa kohentunut aikajaksolla 2013 – 2015. Koko vuoden 2015 tuloksissa näkyy voimakkaasti kevään 2015 hyvä liikennöintikausi, joka korottaa vuositason tuloksia lähes kaikilla liikennöintialueilla.

Taulukko 4. Yleisarvosana bussiliikenteessä liikennöintialueittain vuosina 2013 – 2015.

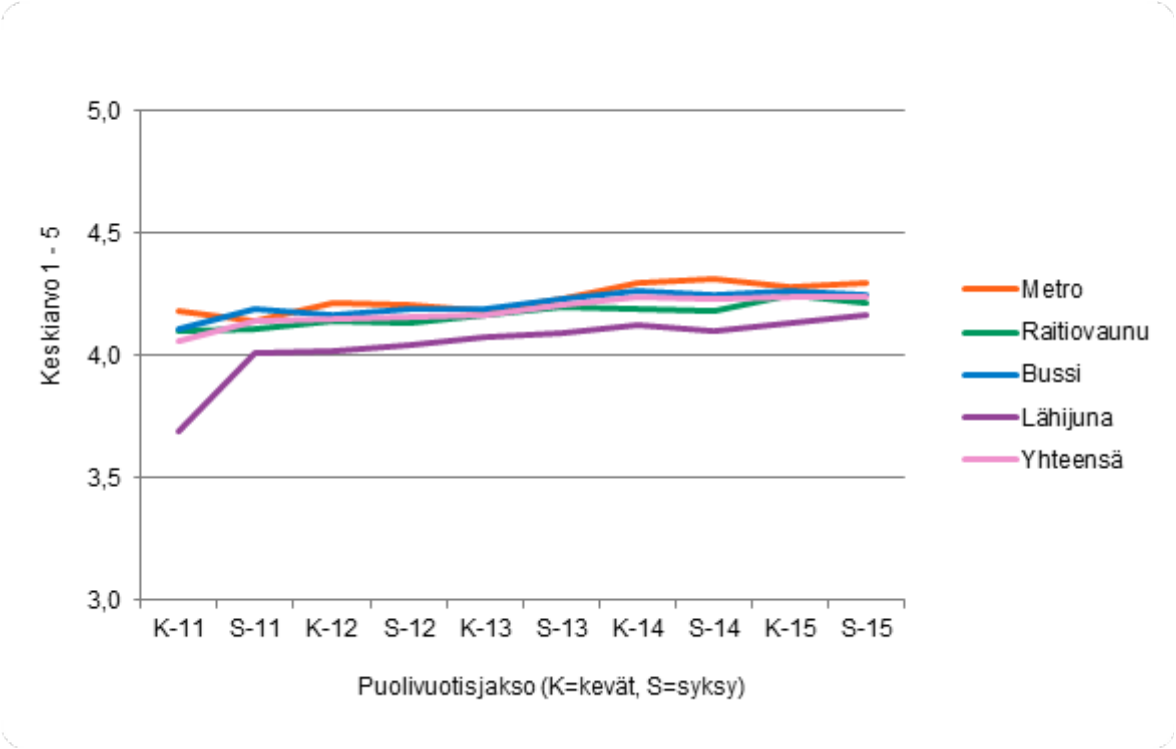
	2013		2014		2015	
	Keskiarvo	Tyytyväiset (%)	Keskiarvo	Tyytyväiset (%)	Keskiarvo	Tyytyväiset (%)
Helsinki	4,07	87	4,10	88	4,13	89
Espoo	4,01	85	4,02	85	4,05	87
Vantaa	4,00	84	3,99	83	3,98	81
Kerava	4,02	91	3,97	83	4,10	88
Kirkkonummi	-	-	3,75	67	3,97	77
Sipoo	-	-	3,78	77	3,96	79
Seutuliikenne	4,04	87	4,05	86	4,08	88
Yhteensä	**4,05**	**87**	**4,07**	**87**	**4,09**	**88**

3 Muut HSL:n toiminnan mittarit

3.1 Järjestelmän arvosana

Yksi HSL:n toiminnan laadun mittari on järjestelmän arvosana, joka selvitetään laskemalla joukkoliikennejärjestelmää mittaavien osatekijöiden keskiarvo. Osatekijöitä ovat kaikissa liikennemuodoissa istumapaikan saanti, matkustustarpeiden palvelu, matkanteon sujuvuus, vaihtamisen sujuvuus ja matkustusturvallisuus. Lisäksi raitiovaunu- ja bussiliikenteessä huomioidaan aikataulussa pysyminen ja odottamisolosuhteet pysäkillä, ja metrossa ja lähijunissa asemien siisteys.

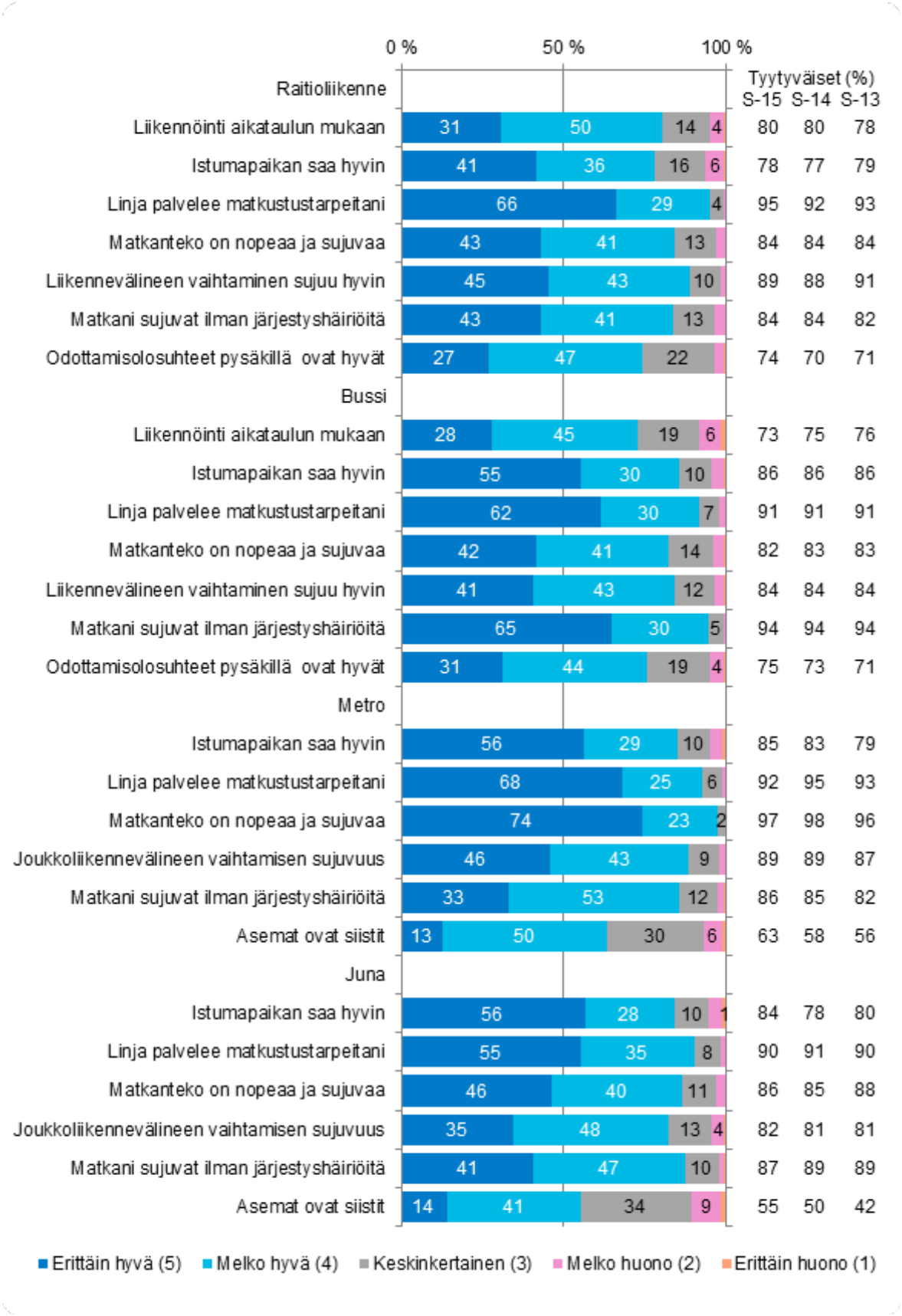
3.1.1 Järjestelmän arvosana liikennemuodoittain

Kuva 5. Järjestelmän arvosanan kehitys liikennemuodoittain. Kuvan asteikko on katkaistu.

Taulukko 5. Järjestelmän arvosana liikennemuodoittain syksyn tutkimusjaksoilla.

	Syksy 2013	Syksy 2014	Syksy 2015
Raitiovaunu	4,20	4,18	4,22
Bussi	4,23	4,25	4,25
Metro	4,23	4,31	4,30
Lähijuna	4,10	4,10	4,17
Yhteensä	**4,21**	**4,23**	**4,24**

Kuva 6. Järjestelmän arvosanan osatekijöiden arvosanajakaumat (%) syksyn tutkimusjaksoilla.

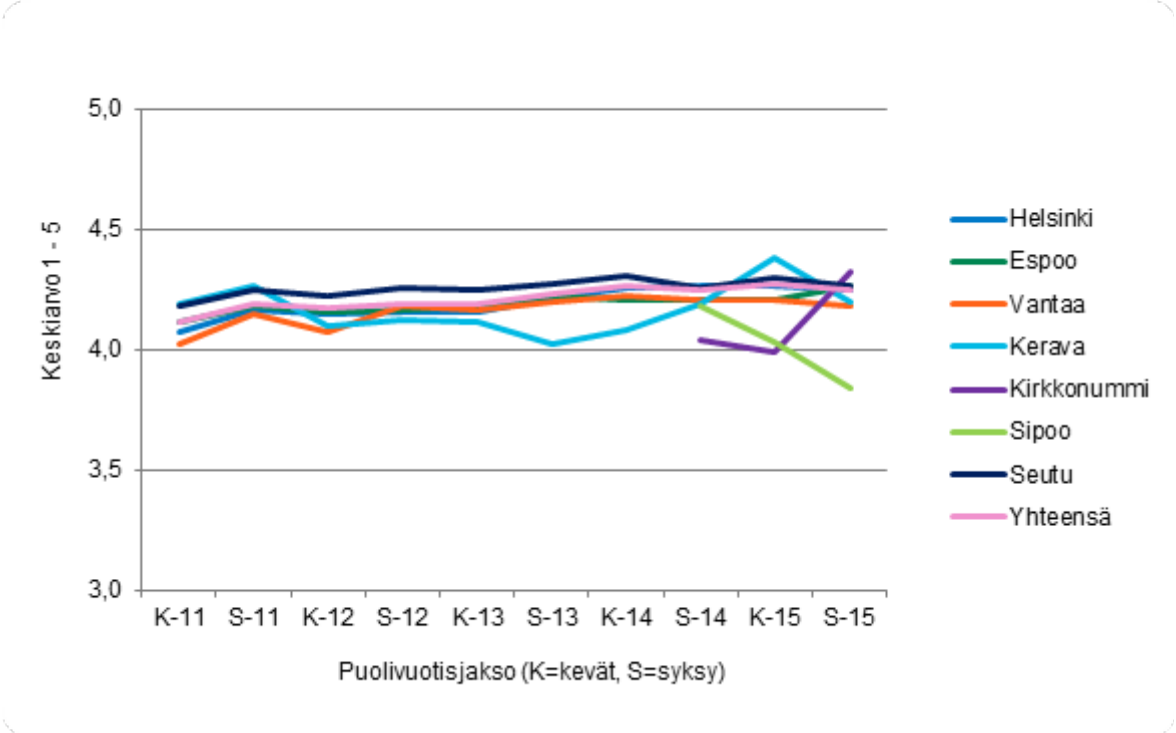
Syksystä 2014 syksyyn 2015 järjestelmän arvosana on parantunut voimakkaimmin lähijunaliikenteessä. Kehäradalla istumapaikan saatavuus on ollut muuta junaliikennettä huomattavasti parempaa. Myös asemien keskimääräinen siisteys on kohentunut uusien kehäradan asemien käyttöön oton ja Myyrmäen asemalla keväällä 2015 tehtyjen uudistusten myötä.

Vuotuisella tasolla järjestelmän arvosanan kehitys on ollut suhteellisen vakaata kaikissa liikennemuodoissa syksystä 2011 alkaen.

Taulukko 6. Järjestelmän arvosana liikennemuodoittain vuosina 2013 – 2015.

	2013	2014	2015
Raitiovaunu	4,18	4,21	4,24
Bussi	4,22	4,26	4,26
Metro	4,20	4,29	4,29
Lähijuna	4,09	4,13	4,15
Yhteensä	**4,19**	**4,24**	**4,24**

3.1.2 Järjestelmän arvosana bussiliikenteessä alueittain

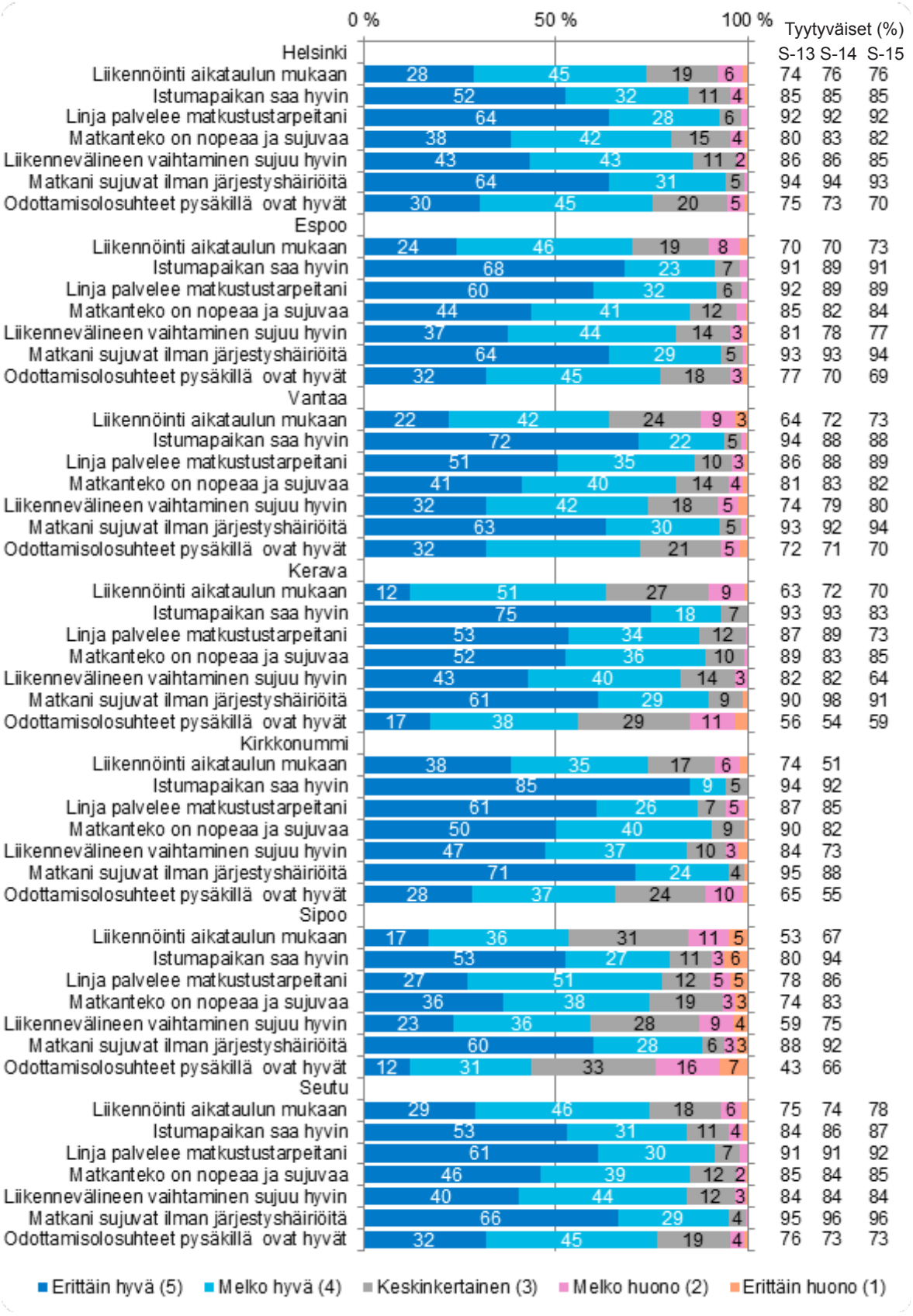
Kuva 7. Järjestelmän arvosana bussiliikenteessä liikennöintialueittain. Kuvan asteikko on katkaistu.

Taulukko 7. Järjestelmän arvosana bussiliikenteessä liikennöintialueittain syksyn tutkimusjaksoilla.

	Syksy 2013	Syksy 2014	Syksy 2015
Helsinki	4,22	4,26	4,25
Espoo	4,22	4,21	4,26
Vantaa	4,20	4,20	4,18
Kerava	4,02	4,19	4,20
Kirkkonummi	-	4,04	4,32
Sipoo	-	4,04	3,84
Seutuliikenne	4,27	4,26	4,26
Yhteensä	**4,23**	**4,25**	**4,25**

Vantaan linjastomuutos vaikutti alueen sisäisessä bussiliikenteessä koettuun tyytyväisyyteen monella tavalla. Koko Vantaan sisäinen liikenne ja osa seutuliikenteestä kilpailutettiin uudelleen, ja elokuussa aloittaneilla linjoilla oli runsaasti uutta kalustoa. Tyytyväisyys matkustusmukavuuteen ja bussien siisteyteen kasvoikin merkittävästi, keskimäärin 12 prosenttiyksikköä. Sen sijaan Vantaan bussiliikenteessä laski merkittävästi tyytyväisyys aikataulujen täsmällisyyteen (-8,1 prosenttiyksikköä), vaihtojen toimivuuteen (-5,2 prosenttiyksikköä) ja matkustustarpeiden palveluun (-2,2 pro-senttiyksikköä). Nämä tekijät korreloivat vahvasti yleiseen tyytyväisyyteen Vantaan bussiliikenteessä, ja yleisarvosanalla mitattu tyytyväisyys laskikin 6,5 prosenttiyksiköllä 73,1 prosenttiin.

Kirkkonummella matkustajien tyytyväisyys bussiliikenteen täsmällisyyteen nousi merkittävästi syksystä 2014, mikä siivitti myös alueen yleisarvosanan nousuun. Syksyllä 2015 Kirkkonummen linjojen pysäkkikohtaisia ohitusaikatauluja täsmennettiin kerättyjen mittaustietojen pohjalta ja autokiertoja parannettiin luotettavuuden lisäämiseksi. Pysäkkien varustelua on myös parannettu alueella. Sipoossa matkustajien tyytyväisyys taas on heikentynyt syksystä 2014.

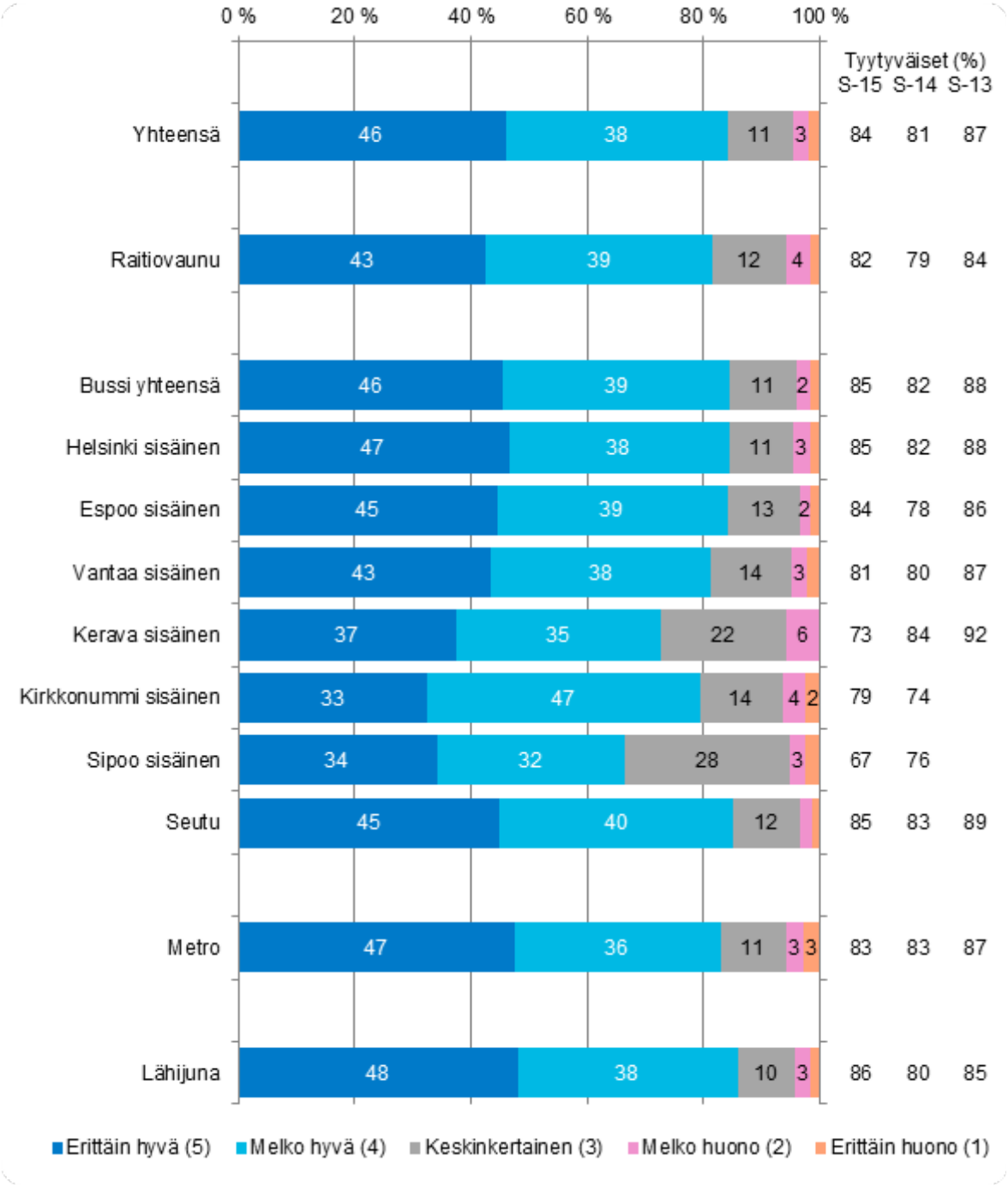
Kuva 8. Järjestelmän arvosanan muodostavien osatekijöiden suhteelliset arvosanajakaumat (%) bussiliikenteessä liikennöintialueittain syksyn tutkimusjaksoilla.

Vuositasolla 2013 – 2015 bussiliikenteen järjestelmän arvosana on pysynyt hyvällä tasolla koko HSL-alueella ja pääasiassa myös yksittäisillä liikennöintialueilla.

Taulukko 8. Järjestelmän arvosana bussiliikenteessä liikennöintialueittain vuosina 2013 – 2015.

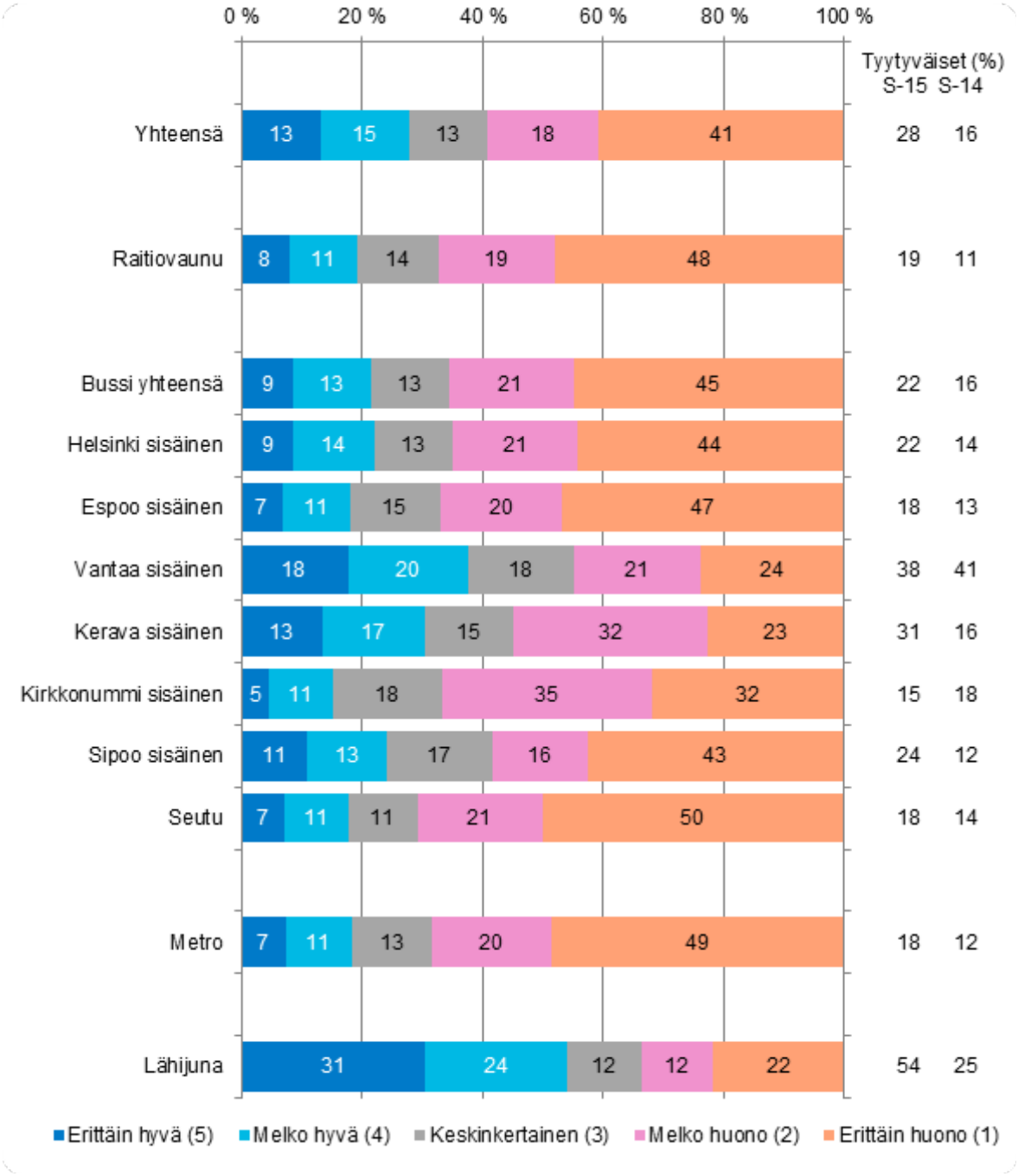
	2013	2014	2015
Helsinki	4,19	4,26	4,26
Espoo	4,21	4,22	4,23
Vantaa	4,19	4,23	4,19
Kerava	4,10	4,15	4,31
Kirkkonummi	-	4,04	4,12
Sipoo	-	4,04	3,96
Seutuliikenne	4,26	4,29	4,28
Yhteensä	**4,22**	**4,26**	**4,26**

3.2 Tyytyväisyys matkalipuntarkastajien toimintaan

Kuva 9. Arvosanojen suhteellinen jakauma (%) väittämälle ”Matkalipuntarkastajien toiminta on kohteliasta ja asiallista” liikennemuodoittain syksyllä 2015.

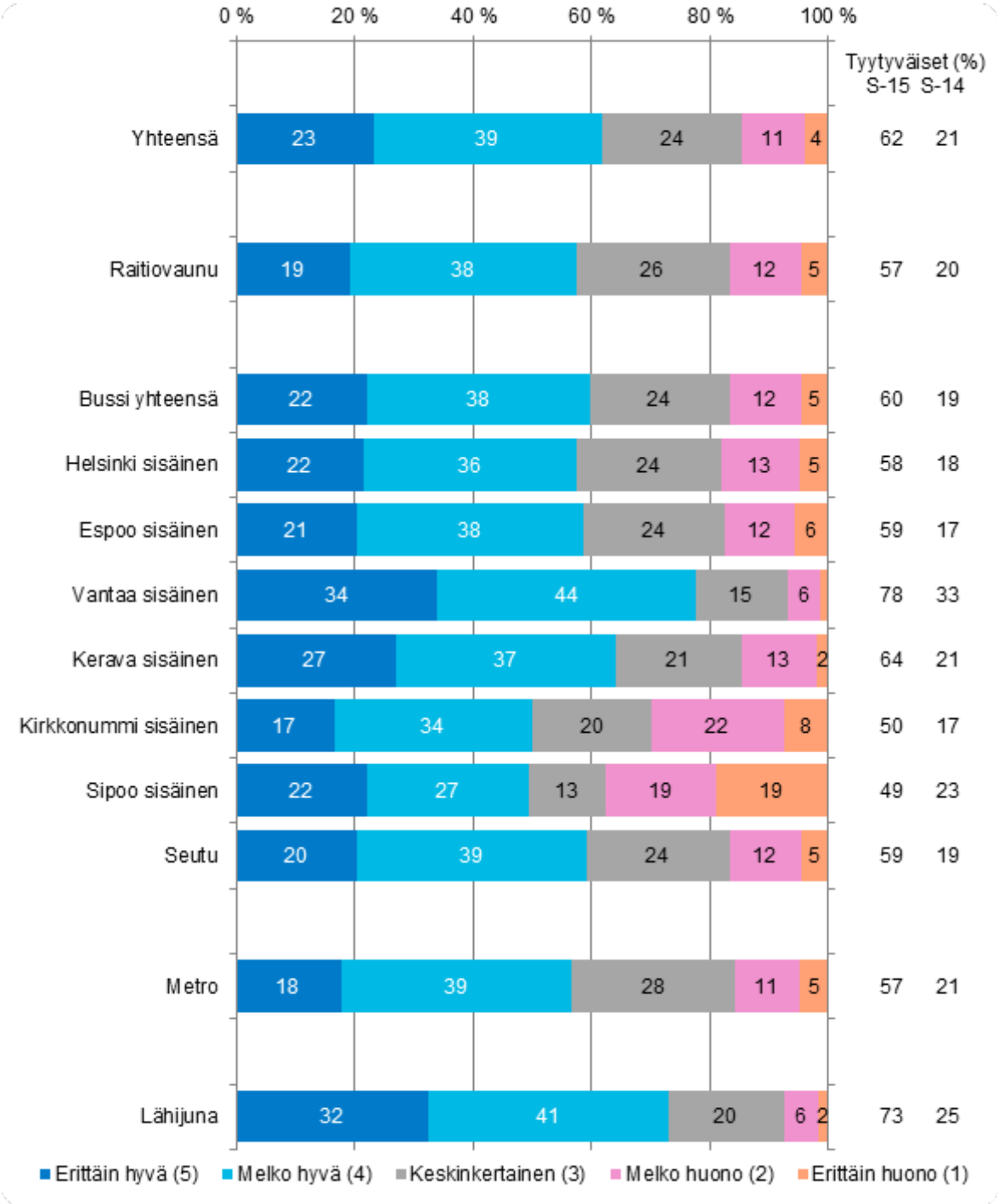
3.3 Kehärata voisi sopia vaihtoehdoksi säännöllisillä matkoillani

Kuva 11. Arvosanojen suhteellinen jakauma (%) väittämälle "Kehärata voisi sopia vaihtoehdoksi säännöllisillä matkoillani" liikennemuodoittain syksyllä 2015.

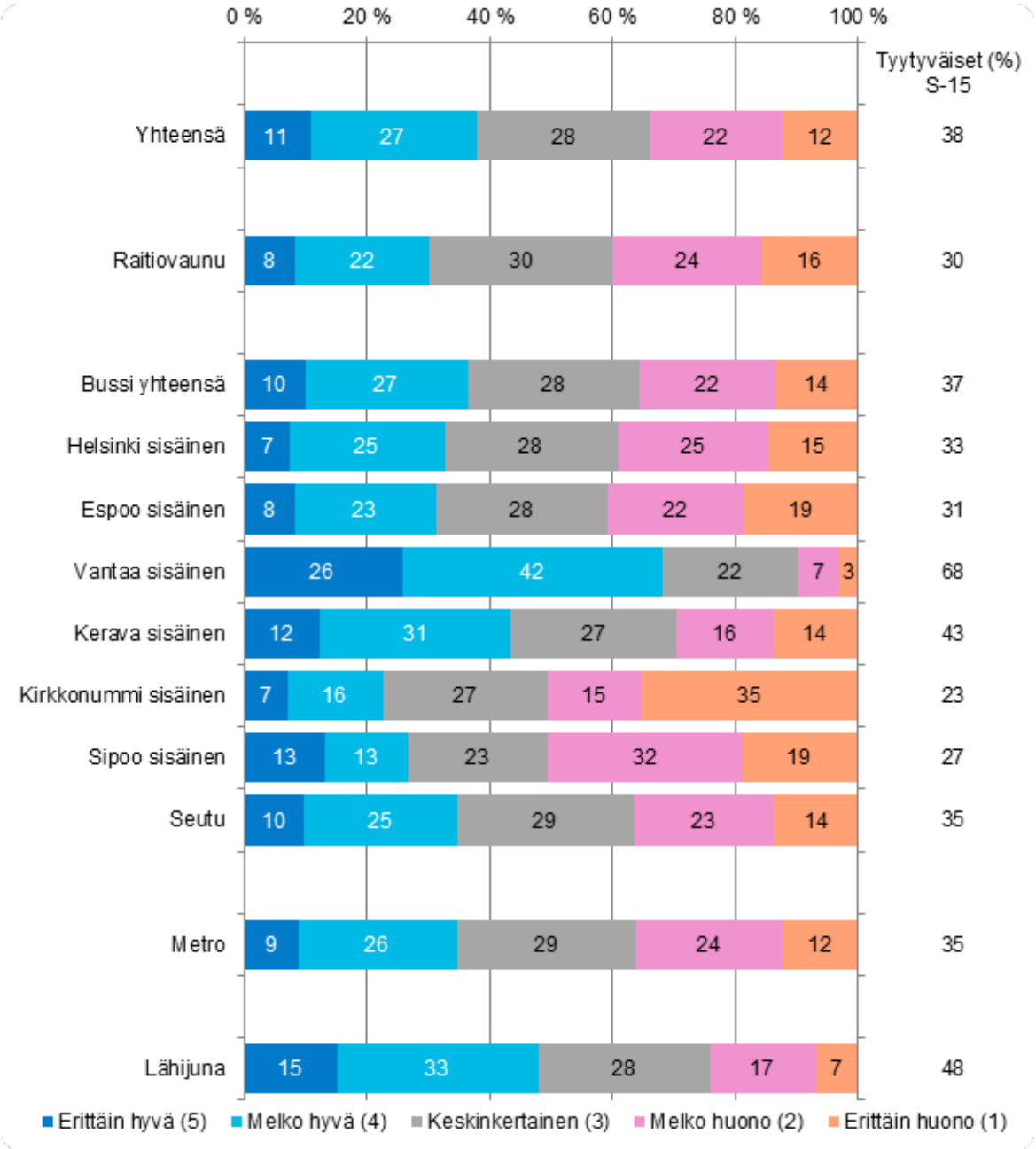
Positiivisimmat arviot kehäradan soveltuvuudesta antoivat Vantaan asukkaat ja lähijunaliikenteen matkustajat. Kehäradan avauduttua sen vaikutuksen alla olevissa I, P (M), K, ja N junissa matkatapahtumat lisääntyivät 57, 7 prosentilla syksystä 2014 syksyyn 2015.

3.4 Tyytyväisyys Kehäradan avaamiseen liittyvään viestintään

Kuva 10. Arvosanojen suhteellinen jakauma (%) liikennemuodoittain väittämille ”Olen saanut aiemmin tietoa 2015 avatusta Kehäradasta (Tikkurila-Lentoasema-Vantaankoski)” syksyllä 2015 ja ”Olen saanut aiemmin tietoa 2015 avattavasta Kehäradasta (Tikkurila-Lentoasema-Vantaankoski)” syksyllä 2014.

3.5 Tyytyväisyys Vantaan linjastomuutokseen liittyvään viestintään

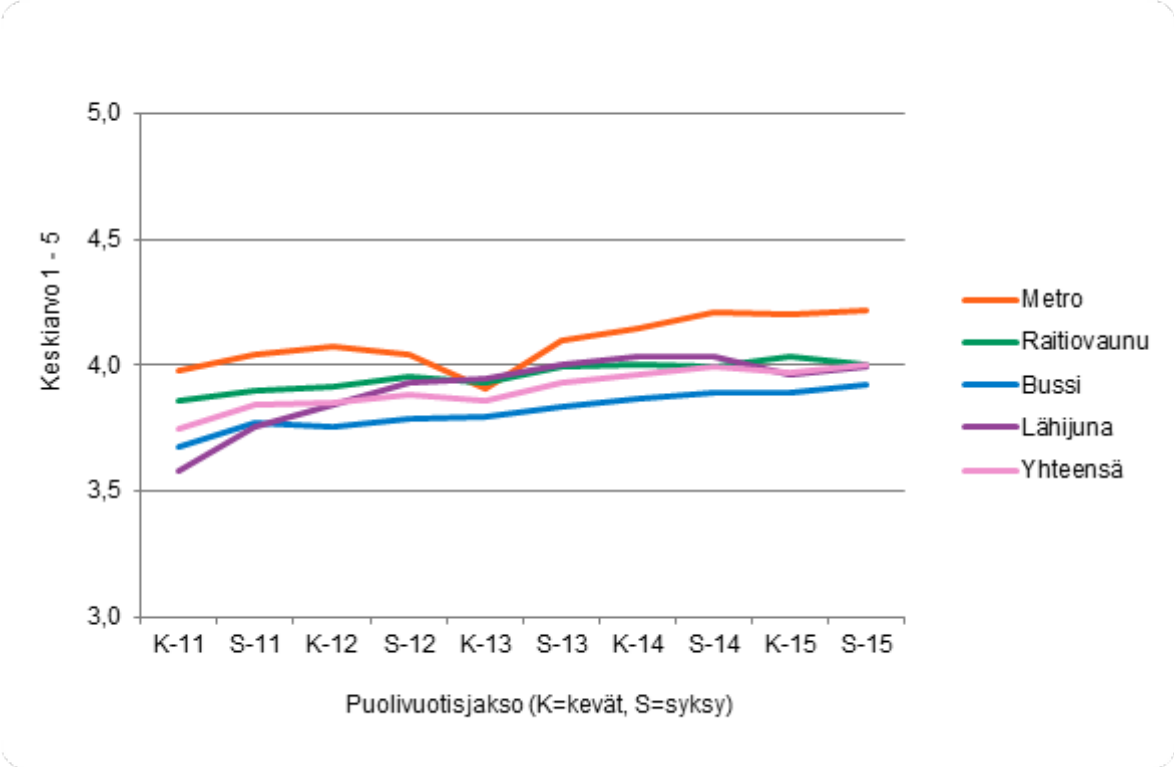
Kuva 12. Arvosanojen suhteellinen jakauma (%) väittämälle ”Olen saanut tietoa Vantaan linjasto-muutoksista” liikennemuodoittain syksyllä 2015.

Kaikkiin Vantaan kotitalouksiin ja linjastouudistuksen vaikutusalueelle jaettiin toukokuussa 2015 tiedotuslehti kehäradan avauksesta ja linjastomuutoksesta. Lisäksi Vantaan linjastouudistuksesta tietoa sai mm. osoitteesta hsl.fi/vantaa.

4 Matkustajien tyytyväisyys liikennöinnin laatuun

Liikennöinnin laatua kuvaa liikennöitsijäarvosana, joka on useamman mitattavan osatekijän keskiarvo. Liikennöitsijäarvosana lasketaan niiden laatutekijöiden keskiarvona, joihin liikennöitsijät itse voivat vaikuttaa. Osatekijöitä ovat kaikissa liikennemuodoissa kuljettajan ajotapa ja vaunujen siisteys. Raitiovaunu- ja bussiliikenteessä huomioidaan lisäksi kuljettajan palvelu- ja neuvontakyky sekä matkustusmukavuus ja metro- ja lähijunaliikenteessä aikataulussa pysyminen ja opasteiden toimivuus asemilla.

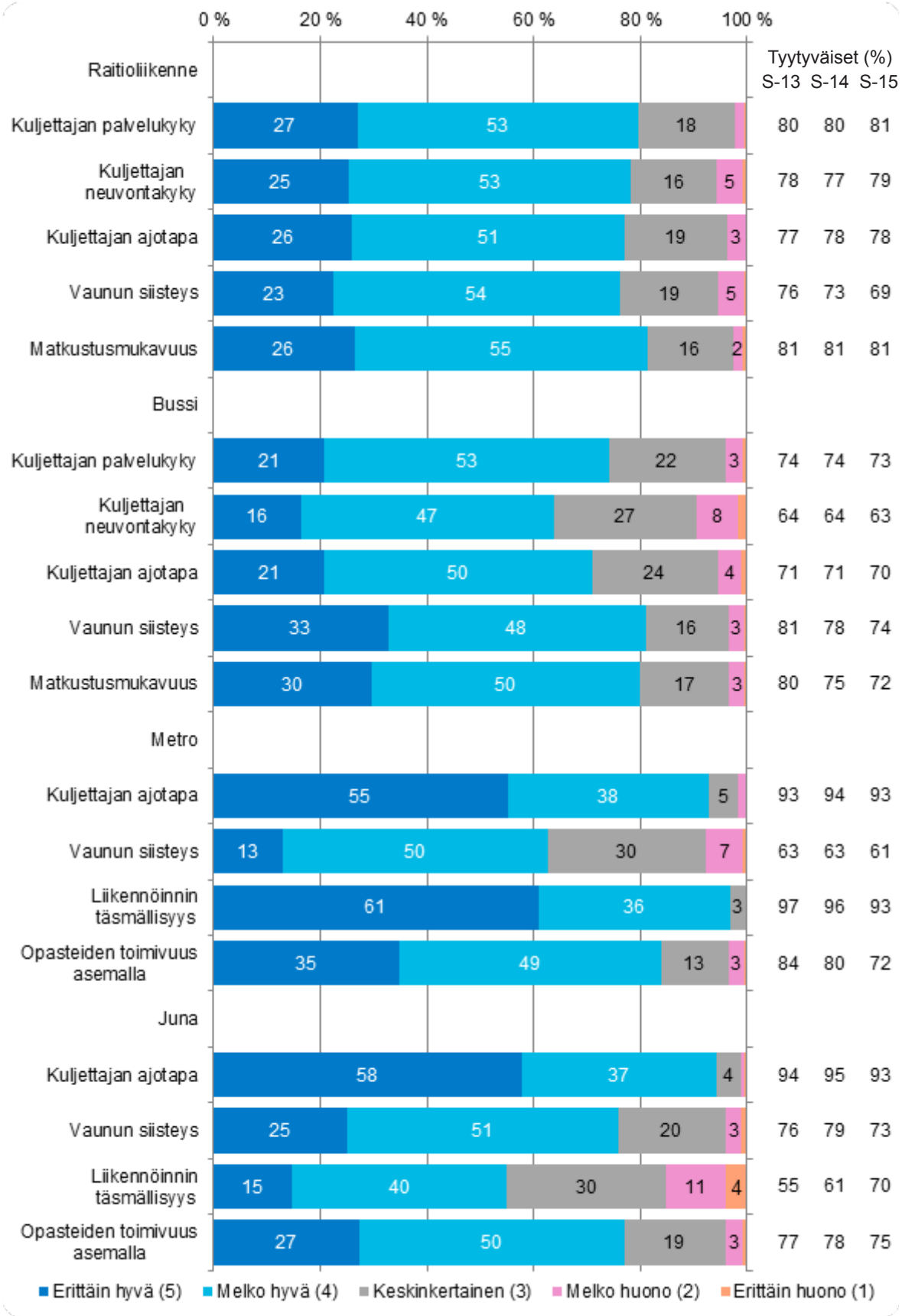
4.1 Liikennöitsijäarvosana liikennemuodoittain

Kuva 13. Liikennöitsijäarvosana liikennemuodoittain. Kuvan asteikko on katkaistu.

Taulukko 9. Liikennöitsijäarvosana liikennemuodoittain syksyn tutkimusjaksoilla.

	Syksy 2013	Syksy 2014	Syksy 2015
Raitiovaunu	4,00	4,00	4,00
Bussi	3,83	3,89	3,92
Metro	4,09	4,21	4,22
Lähijuna	4,00	4,03	3,99
Yhteensä	**3,93**	**3,99**	**4,00**

Kuva 14. Liikennöintiä mittaavien arvosanojen suhteelliset arvosanajakaumat (%) liikennemuodoittain syksyn tutkimusjaksoilla.

Liikennöitsijäarvosanan kehitys on ollut pääasiassa tasaista. Lähijunaliikenteessä liikennöitsijäarvosanan osatekijöistä matkustajien kokema täsmällisyys on heikentynyt merkittävästi syksystä 2014 lähtien. Syksyllä 2014 täsmällisyyttä heikensi junien kääntöaikojen muutos. Rantaradalla lähijunaliikenteen täsmällisyyteen ovat vaikuttaneet voimakkaasti kaukojunaliikenteen aikataulut. Täsmällisyys rataosuudella parantui kuitenkin syksyllä 2015. Kehäradalla täsmällisyys on ollut liikennöinnin alusta alkaen heikkoa, ja tämä epätäsmällisyys on ketjuuntunut pääradan liikenteeseen yhteisen rataosuuden vuoksi. Metron liikennöitsijäarvosana laski keväällä 2013 metron ohjausjärjestelmän uusimisen yhteydessä ilmenneiden ongelmien vuoksi.

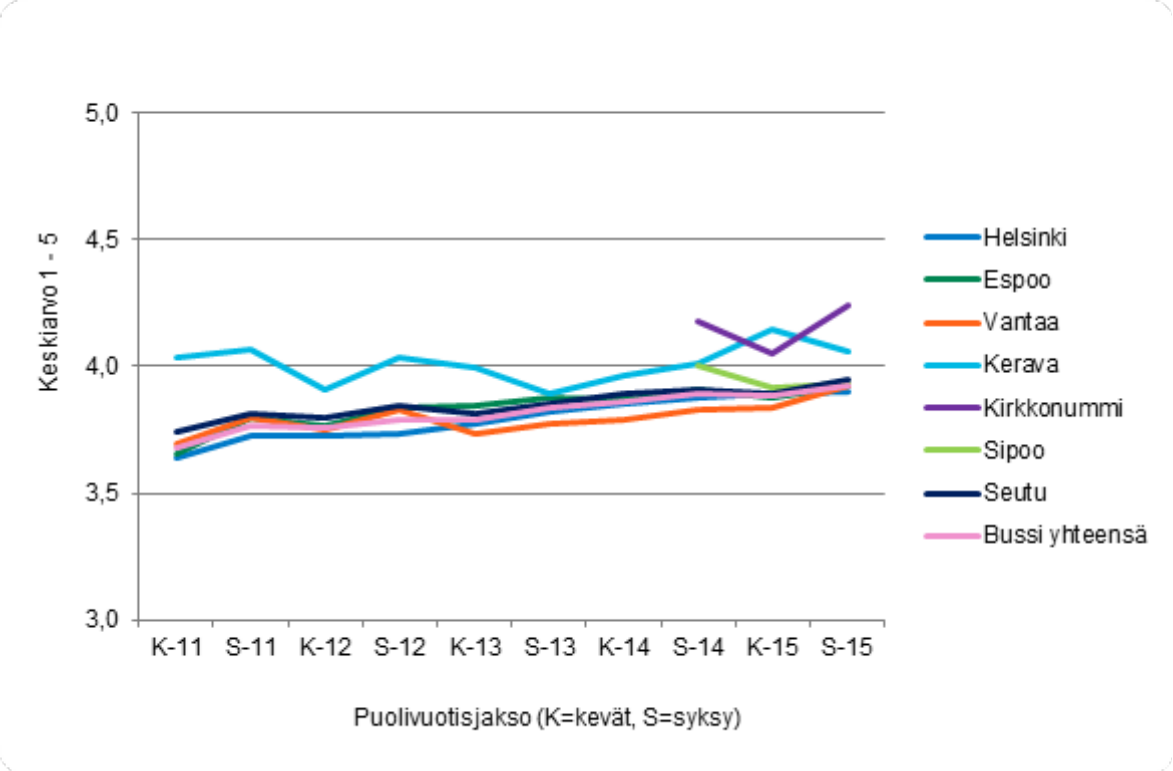
Vuositasolla liikennöitsijäarvosana on liikennemuodoittain joko parantunut hieman tai pysynyt samalla tasolla lähijunaa lukuun ottamatta.

Taulukko 10. Liikennöitsijäarvosana liikennemuodoittain vuosina 2013 – 2015.

	2013	2014	2015
Raitiovaunu	3,96	4,01	4,00
Bussi	3,82	3,88	3,92
Metro	3,99	4,17	4,22
Lähijuna	3,99	4,04	3,99
Yhteensä	**3,90**	**3,97**	**4,00**

4.2 Liikennöitsijäarvosana bussiliikenteessä alueittain

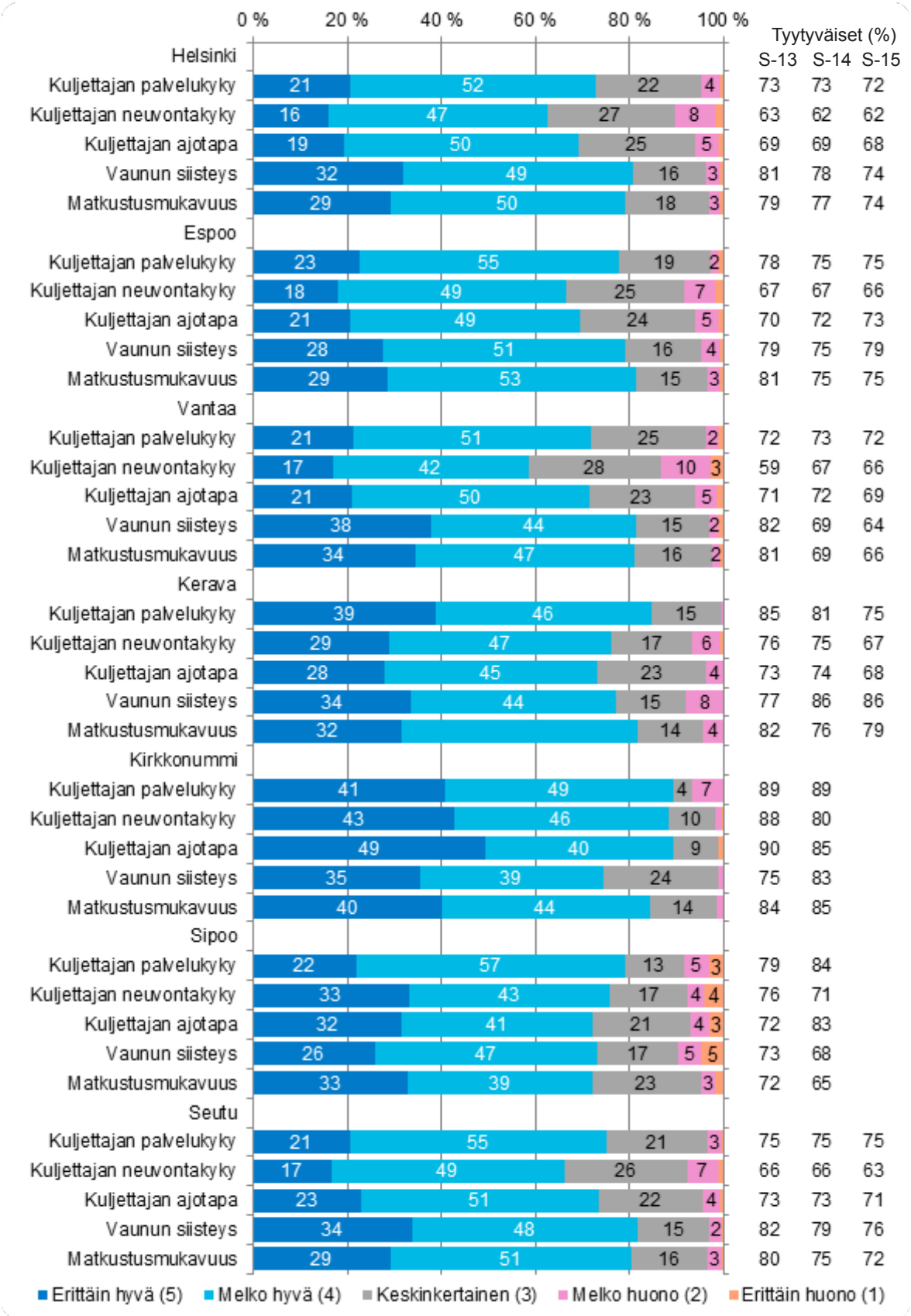
Syksyllä 2015 liikennöitsijäarvosana oli huomattavan korkea Kirkkonummella, missä etenkin kuljettajien ajotapaan ollaan tyytyväisiä. Vantaalla tyytyväisyys kuljettajien neuvontakykyyn heikkeni syksyn linjastouudistuksen myötä, kun taas tyytyväisyys siisteyteen ja matkustusmukavuuteen nousi kaluston keski-iän laskettua.

Kuva 15. Liikennöitsijäarvosana (1–5) bussiliikenteessä liikennöintialueittain. Kuvan asteikko on katkaistu.

Taulukko 11. Liikennöitsijäarvosana bussiliikenteessä liikennöintialueittain syksyn tutkimusjaksoilla.

	Syksy 2013	Syksy 2014	Syksy 2015
Helsinki	3,82	3,88	3,90
Espoo	3,87	3,91	3,93
Vantaa	3,78	3,83	3,92
Kerava	3,89	4,01	4,06
Kirkkonummi	-	4,18	4,24
Sipoo	-	4,02	3,93
Seutuliikenne	3,86	3,91	3,95
Yhteensä	**3,83**	**3,89**	**3,92**

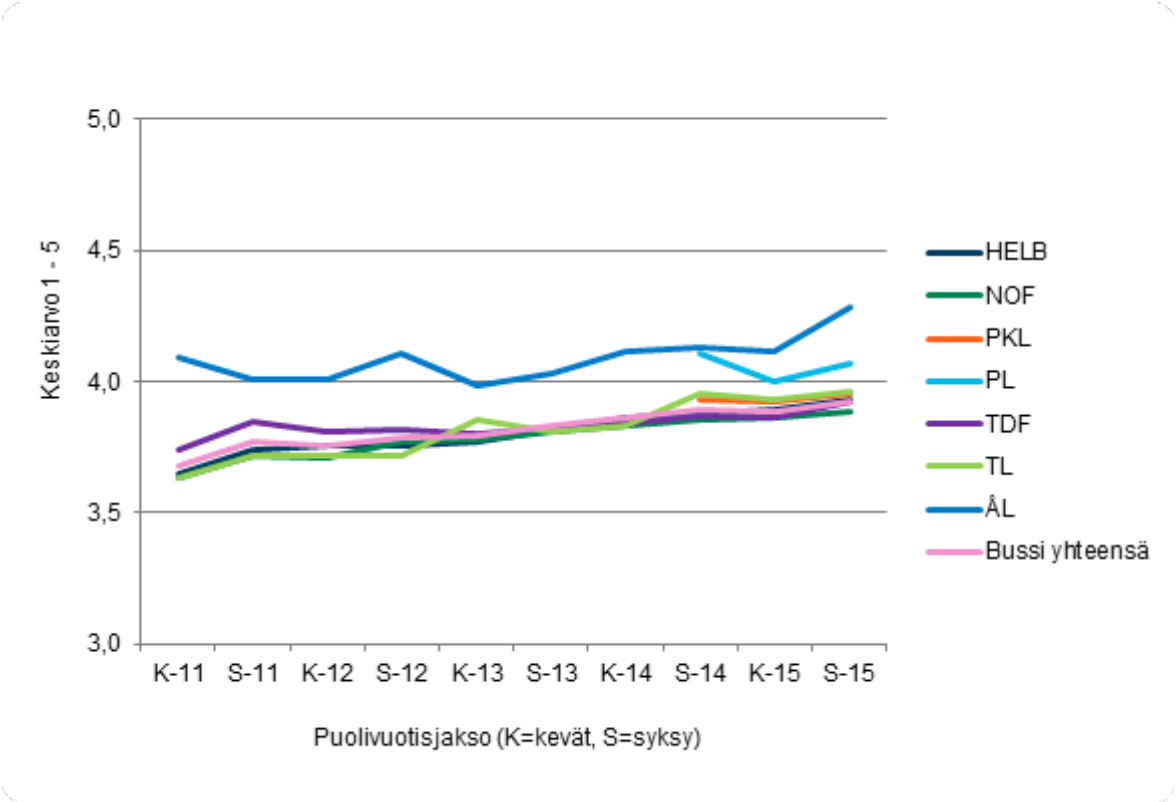
Kuva 16. Liikennöintiä mittaavien laatutekijöiden suhteelliset arvosanajakaumat (%) bussiliikenteessä liikennöintialueittain syksyn tutkimusjaksoilla.

Liikennöitsijäarvosana on parantunut hieman vuodesta 2014 kaikilla bussiliikenteen liikennöintialueilla Sipoota lukuun ottamatta.

Taulukko 12. Liikennöitsijäarvosana bussiliikenteessä vuosina 2012 – 2014.

	2013	2014	2015
Helsinki	3,80	3,86	3,90
Espoo	3,87	3,89	3,89
Vantaa	3,76	3,81	3,88
Kerava	3,94	4,01	4,11
Kirkkonummi	-	4,18	4,13
Sipoo	-	4,02	3,92
Seutuliikenne	3,84	3,90	3,92
Yhteensä	**3,82**	**3,88**	**3,90**

4.3 Liikennöitsijäarvosana bussiliikennöitsijöittäin

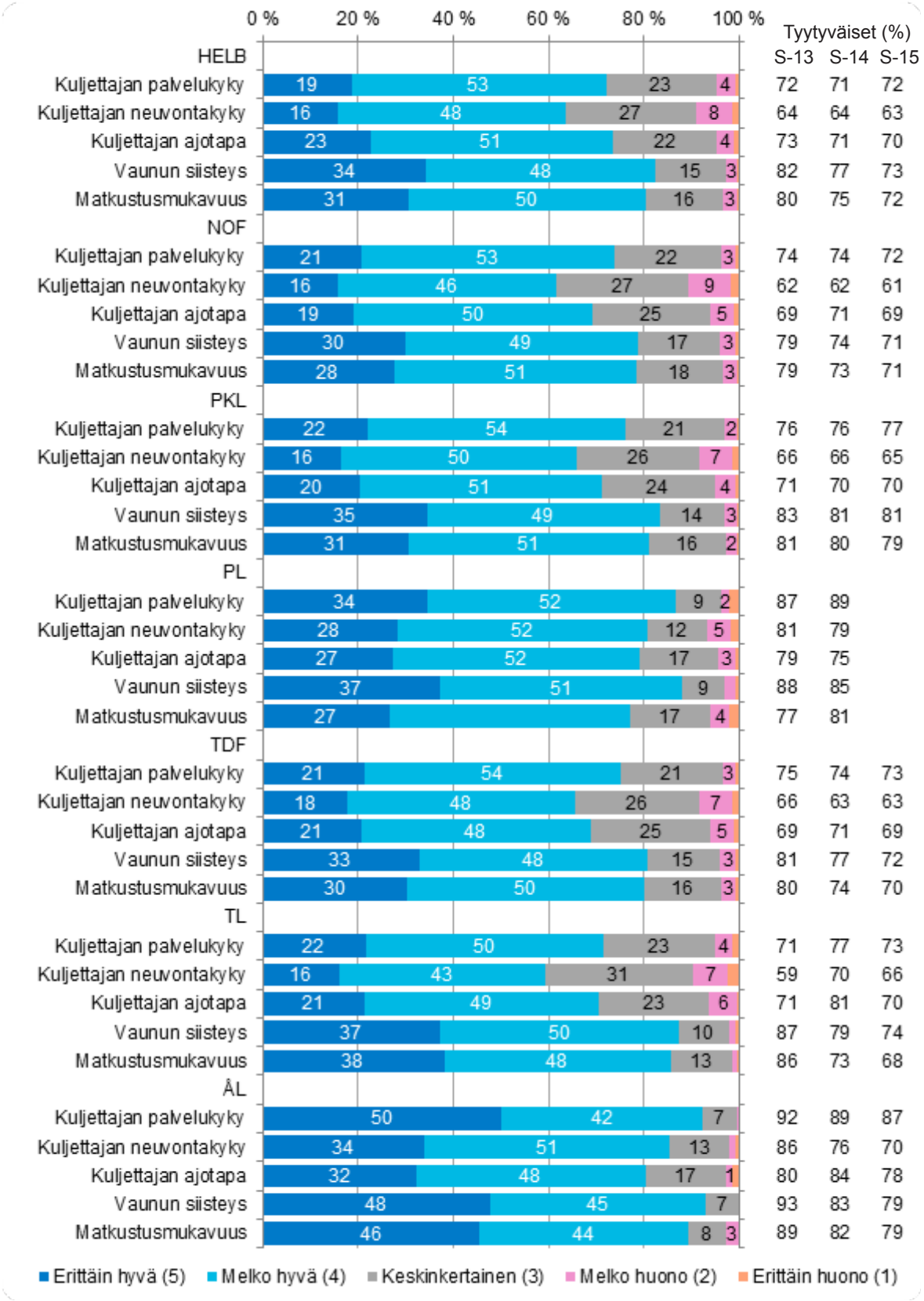
Kuva 17. Liikennöitsijäarvosanojen (1–5) kehitys liikennöitsijöittäin. Kuvan asteikko on katkaistu.

Taulukko 13. Liikennöitsijäarvosana bussiliikenteessä liikennöitsijöittäin syksyn tutkimusjaksoilla.

	Syksy 2013	Syksy 2014	Syksy 2015
Helsingin Bussiliikenne Oy	3,82	3,88	3,93
Nobina Finland Oy	3,81	3,86	3,89
Pohjolan Kaupunkiliikenne Oy Ab	3,92	3,93	3,95
Pohjolan Liikenne Oy Ab	-	4,11	4,07
Tammelundin Liikenne Oy	3,81	3,96	3,96
Transdev Finland Oy*	3,83	3,87	3,93
Åbergin Linja Oy	4,03	4,13	4,28
Yhteensä**	**3,83**	**3,89**	**3,92**

** Veolia Transport Finland Oy ennen 5.2.2015*
***Luku on kaikkien kyseisenä kautena liikennöineiden bussiliikennöitsijöiden keskiarvo.*

Korkeimman liikennöitsijäarvosanan sai syksyllä 2015 Åbergin Linja Oy ja matalimman Nobina Finland Oy.

Kuva 18. Liikennöitsijää mittaavien laatutekijöiden suhteelliset arvosanajakaumat (%) liikennöitsijöittäin. Lyhenteet: HelB = Helsingin Bussiliikenne Oy, NOF = Nobina Finland Oy, PKL = Pohjolan Kaupunkiliikenne Oy Ab, PL = Pohjolan liikenne Oy Ab, TL = Tammelundin Liikenne Oy, VEO = Veolia Transport Finland Oy, ÅL = Åbergin Linja Oy.

Taulukko 14. Liikennöitsijäarvosana bussiliikenteessä liikennöitsijöittäin vuosina 2013 – 2015.

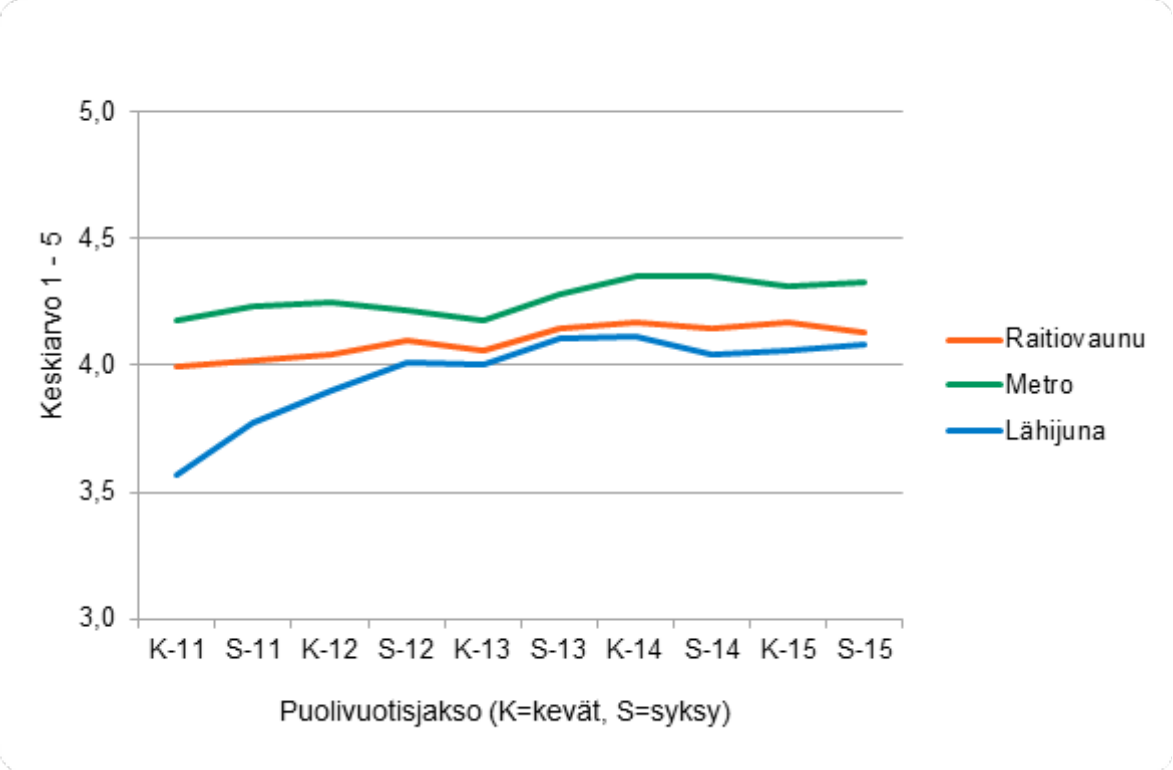
	2013	2014	2015
Etelä-Suomen Linjaliikenne Oy	3,94	3,90	3,96
Helsingin Bussiliikenne Oy	3,80	3,87	3,91
Nobina Finland Oy	3,79	3,84	3,87
Oy Andersson Ab	3,85	4,08	3,93
Pohjolan Kaupunkiliikenne Oy Ab	3,90	3,93	3,93
Pohjolan Liikenne Oy Ab	-	4,11	4,03
Tammelundin Liikenne Oy	3,83	3,89	3,95
Transdev Finland Oy*	3,82	3,86	3,89
Åbergin Linja Oy	4,01	4,12	4,15
Yhteensä**	**3,88***	**3,87***	**3,90**

** Veolia Transport Finland Oy ennen 5.2.2015*
***Luku on kaikkien kyseisenä kautena liikennöineiden bussiliikennöitsijöiden keskiarvo.*

5 Matkustajien tyytyväisyys liikennöitsijöihin

Matkustajat antavat kokonaisarvosanan (1 – 5) liikennöitsijälle sen linjan liikenteen hoidosta, jolla he matkustavat kyselyhetkellä. Kokonaisarvosanaan tiivistyy siten yleinen kokemus linjan liikennöinnistä.

5.1 Raitiovaunu-, metro- ja junaliikennöitsijöiden kokonaisarvosanat

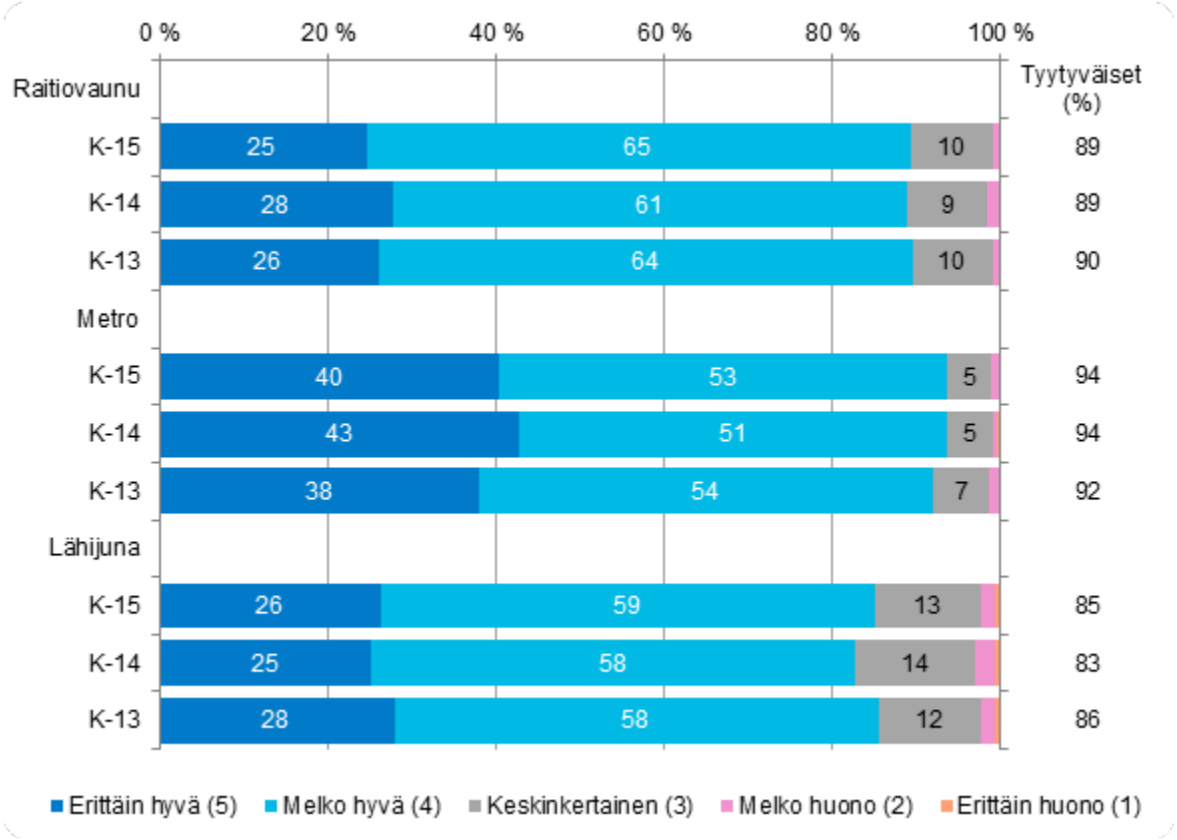

Kuva 19. Raitiovaunu-, metro- ja lähijunaliikenteen kokonaisarvosanojen kehitys.

Taulukko 15. Kokonaisarvosanat syksyn tutkimusjaksoilla.

	Syksy 2013	Syksy 2014	Syksy 2015
HKL-Raitiovaunuliikenne	4,15	4,15	4,13
HKL-Metroliikenne	4,28	4,35	4,33
HKL yhteensä	4,11	4,04	4,09
VR	4,21	4,27	4,24

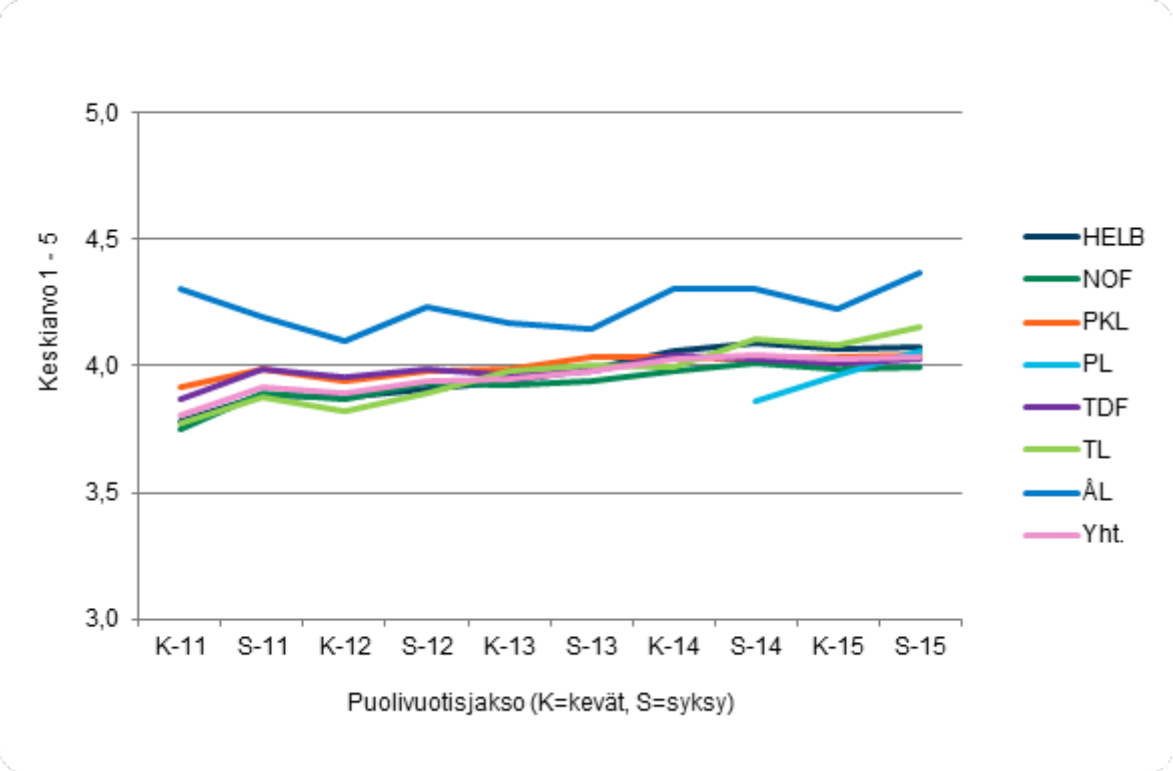
Raitiovaunussa kokonaisarvosanan kanssa korreloivat kuljettajien asiakaspalvelukyky, vaunujen siisteys ja matkustusmukavuus. Metrossa samansuuntaisia tuloksia on annettu kuljettajien ajotavasta, siisteydestä ja matkanteon sujuvuudesta. Lähijunaliikenteessä kokonaisarvosanan kanssa vahvinten korreloivat täsmällisyys, matkanteon sujuvuus ja poikkeustilanteista tiedotus.

Kuva 20. Kokonaisarvosanan arvosanajakauma raitiovaunu-, metro- ja lähijunaliikenteessä.

5.2 Bussiliikennöitsijöiden kokonaisarvosanat

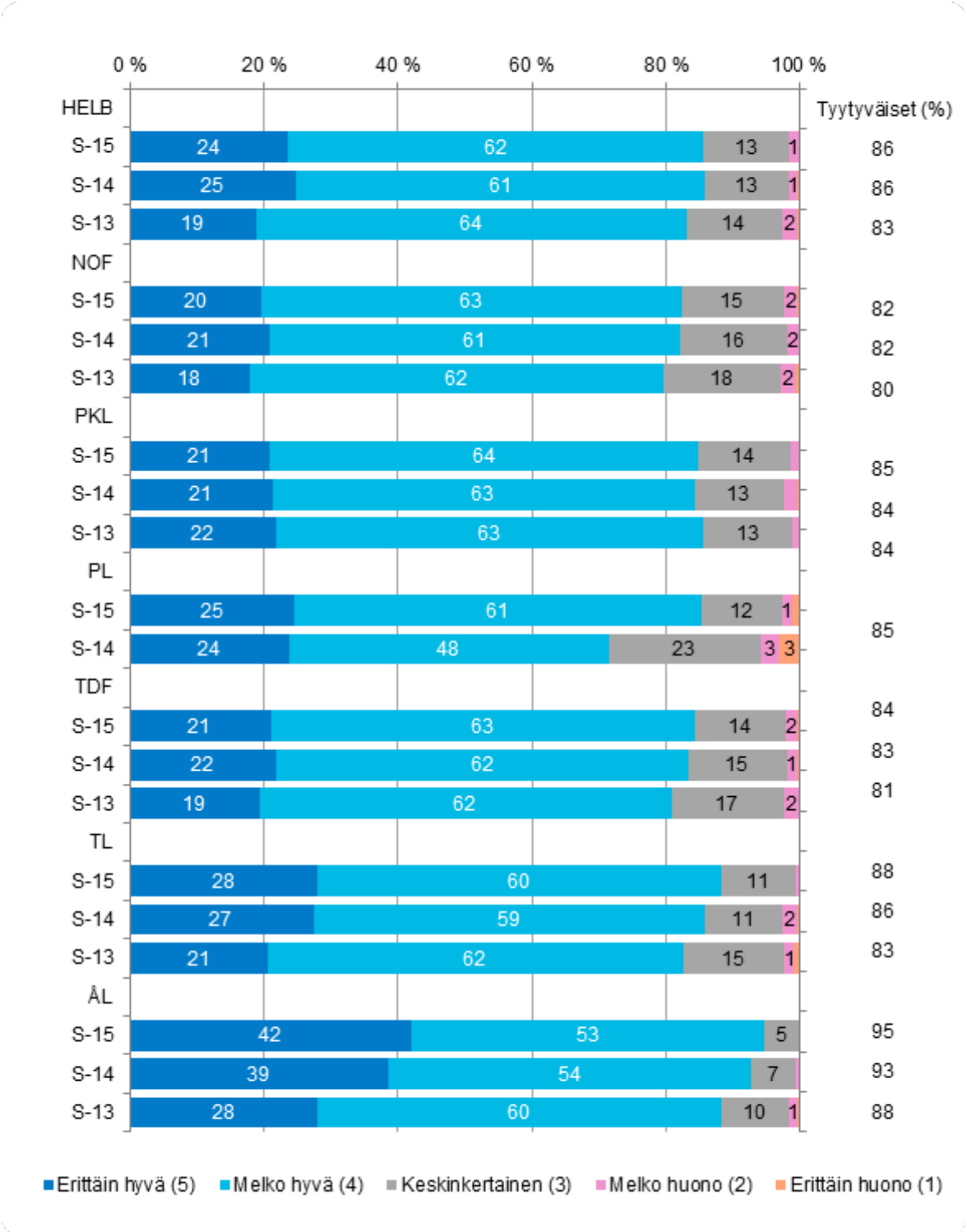
Parhaan kokonaisarvosanan sai Åbergin Linja Oy ja alhaisimman Nobina Finland Oy.

Kuva 21. Bussiliikennöitsijöiden kokonaisarvosanojen kehitys. Kuvan asteikko on katkaistu. Lyhenteet: HelB = Helsingin Bussiliikenne Oy, NOF = Nobina Finland Oy, PKL = Pohjolan Kaupunkiliikenne Oy Ab, PL = Pohjolan Liikenne Oy Ab, TL = Tammelundin Liikenne Oy, TDF = Transdev Finland Oy, ÅL = Åbergin Linja Oy.

	Syksy 2013	Syksy 2014	Syksy 2015
Helsingin Bussiliikenne Oy	3,99	4,09	4,07
Nobina Finland Oy	3,94	4,01	3,99
Pohjolan Kaupunkiliikenne Oy Ab	4,03	4,03	4,04
Pohjolan Liikenne Oy Ab	-	3,86	4,06
Tammelundin Liikenne Oy	4,00	4,10	4,16
Transdev Finland Oy*	3,98	4,03	4,03
Åbergin Linja Oy	4,14	4,31	4,37
Yhteensä**	**3,98**	**4,04**	**4,03**

** Veolia Transport Finland Oy ennen 5.2.2015*
***Luku on kaikkien kyseisenä kautena liikennöineiden bussiliikennöitsijöiden keskiarvo.*

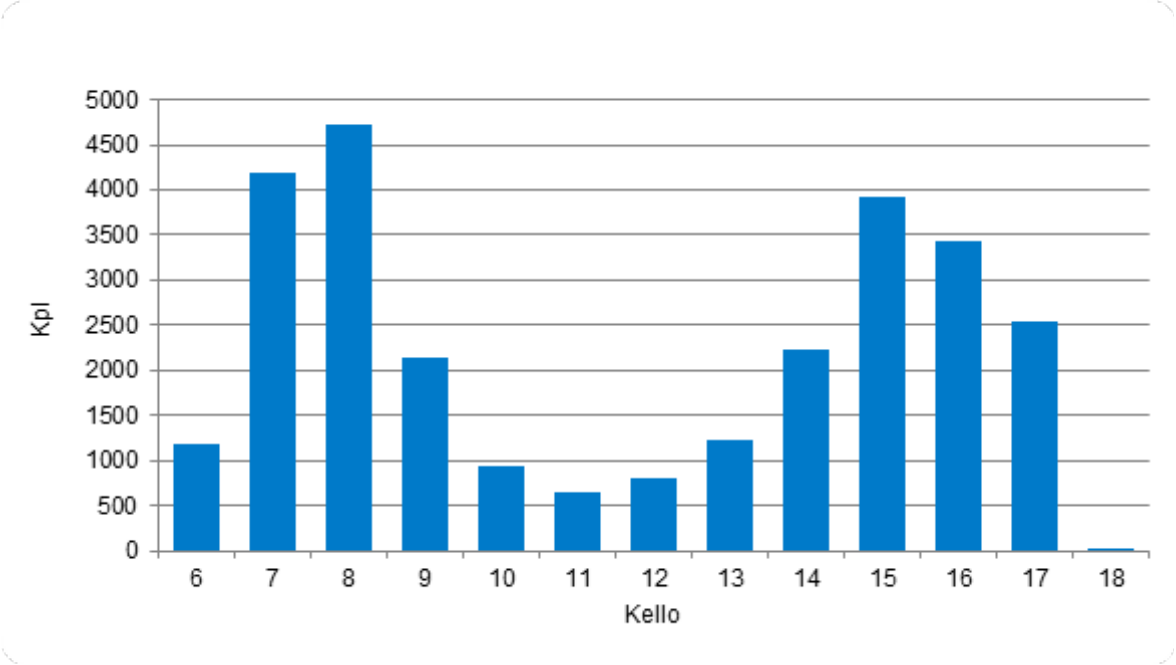

Kuva 22. Kokonaisarvosanojen suhteelliset jakaumat (%) liikennöitsijöittäin syksyn tutkimusjaksoilla. Lyhenteet: HelB = Helsingin Bussiliikenne Oy, NOF = Nobina Finland Oy, PKL = Pohjolan Kaupunkiliikenne Oy Ab, PL = Pohjolan Liikenne Oy Ab, TL = Tammelundin Liikenne Oy, TDF = Transdev Finland Oy, ÅL = Åbergin Linja Oy.

6 Taustatiedot

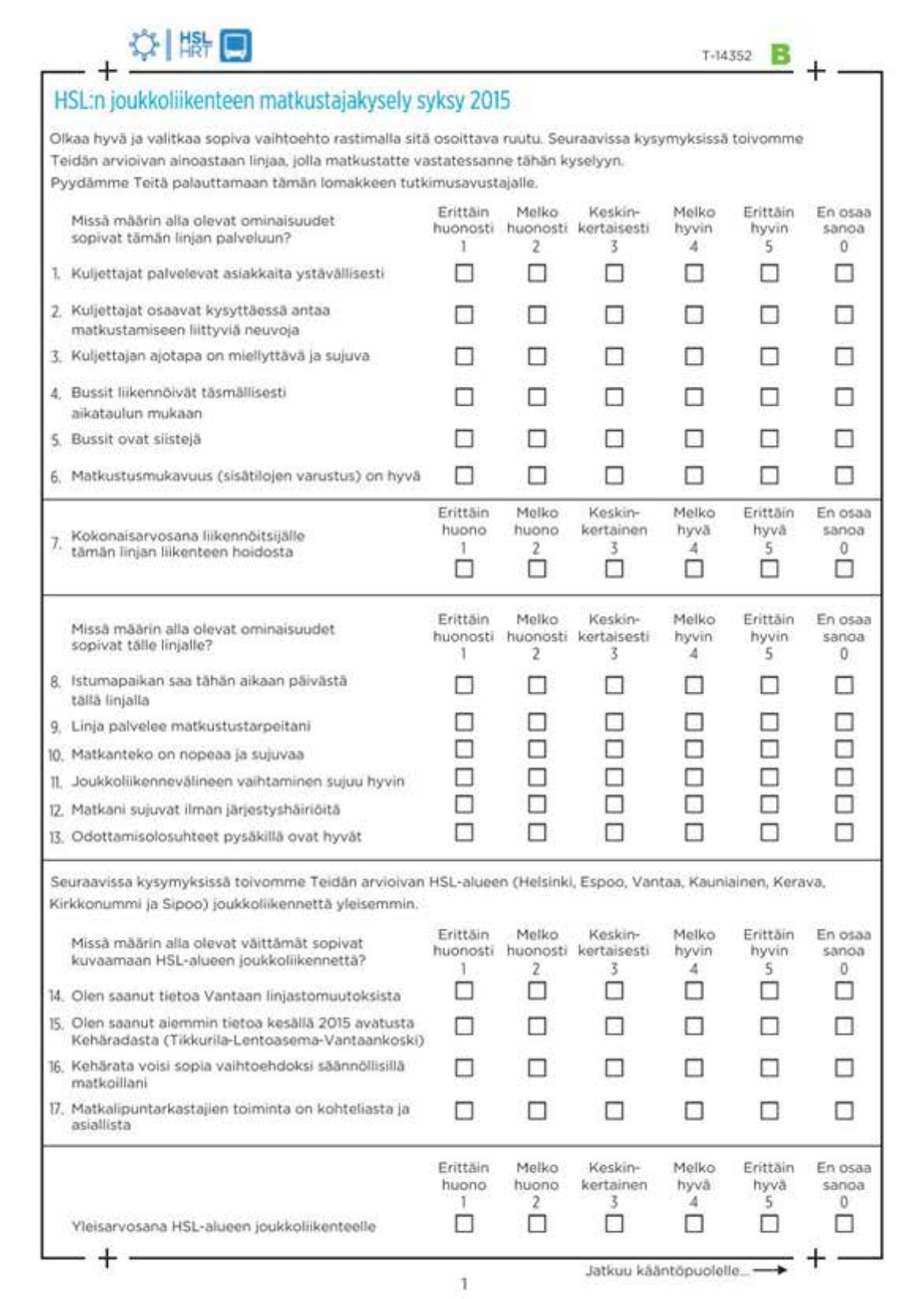
Tutkimusavustajia on ohjeistettu valitsemaan henkilöitä mahdollisimman satunnaisesti eri taustatekijöiden (mm. iän ja sukupuolen) suhteen. Tällä pyritään takamaan se, että kerätty näyte edustaa mahdollisimman hyvin kaikkia matkustajia ja että tutkimuksen tulokset ovat luotettavia.

	Yhteensä	Raitiovaunu	Bussi	Metro	Lähijuna
Vastaajia	28066	1644	23581	1000	1841
Sukupuoli					
Nainen	70 %	73 %	70 %	71 %	68 %
Mies	30 %	27 %	30 %	29 %	32 %
Ikäryhmä					
15 - 19-vuotiaat	8 %	6 %	10 %	7 %	8 %
20 - 29-vuotiaat	25 %	26 %	25 %	24 %	25 %
30 - 44-vuotiaat	31 %	31 %	29 %	32 %	33 %
45 - 59-vuotiaat	24 %	23 %	24 %	24 %	25 %
60+ -vuotiaat	12 %	14 %	13 %	13 %	9 %
Asuinpaikka					
Helsinki	62 %	88 %	60 %	81 %	38 %
Espoo	17 %	5 %	23 %	8 %	16 %
Vantaa	12 %	2 %	13 %	7 %	20 %
Kauniainen	0 %	0 %	0 %	0 %	1 %
Kerava	2 %	0 %	1 %	0 %	6 %
Kirkkonummi	1 %	0 %	1 %	1 %	2 %
Sipoo	0 %	0 %	0 %	1 %	0 %
Muu Uusimaa	3 %	2 %	1 %	1 %	10 %
Uudenmaan ulkopuolella	3 %	2 %	1 %	2 %	7 %
Kuinka usein matkustaa					
Väh. neljänä päivänä viikossa	60 %	52 %	59 %	72 %	59 %
2-3 päivänä viikossa	20 %	23 %	21 %	17 %	17 %
Yhtenä päivänä viikossa	7 %	9 %	7 %	4 %	6 %
Harvemmin	13 %	15 %	13 %	8 %	18 %
Mahdollisuus auton käyttöön					
Kyllä	29 %	27 %	27 %	29 %	36 %
Ei	71 %	73 %	73 %	71 %	64 %

Kuva 25. Haastatteluiden jakauma syksyllä 2015 kellonajan mukaan.

Liite 1. Kyselylomakkeet

T-14352 B

HSL:n joukkoliikenteen matkustajakysely syksy 2015

Olkaa hyvä ja valitkaa sopiva vaihtoehto rastimalla sitä osoittava ruutu. Seuraavissa kysymyksissä toivomme Teidän arvioivan ainoastaan linjaa, jolla matkustatte vastatessanne tähän kyselyyn.
Pyydämme Teitä palauttamaan tämän lomakkeen tutkimusavustajalle.

Missä määrin alla olevat ominaisuudet sopivat tämän linjan palveluun?	Erittäin huonosti 1	Melko huonosti 2	Keskin-kertaisesti 3	Melko hyvin 4	Erittäin hyvin 5	En osaa sanoa 0
1. Kuljettajat palvelevat asiakkaita ystävällisesti	☐	☐	☐	☐	☐	☐
2. Kuljettajat osaavat kysyttäessä antaa matkustamiseen liittyviä neuvoja	☐	☐	☐	☐	☐	☐
3. Kuljettajan ajotapa on miellyttävä ja sujuva	☐	☐	☐	☐	☐	☐
4. Bussit liikennöivät täsmällisesti aikataulun mukaan	☐	☐	☐	☐	☐	☐
5. Bussit ovat siistejä	☐	☐	☐	☐	☐	☐
6. Matkustusmukavuus (sisätilojen varustus) on hyvä	☐	☐	☐	☐	☐	☐

	Erittäin huono 1	Melko huono 2	Keskin-kertainen 3	Melko hyvä 4	Erittäin hyvä 5	En osaa sanoa 0
7. Kokonaisarvosana liikennöitsijälle tämän linjan liikenteen hoidosta	☐	☐	☐	☐	☐	☐

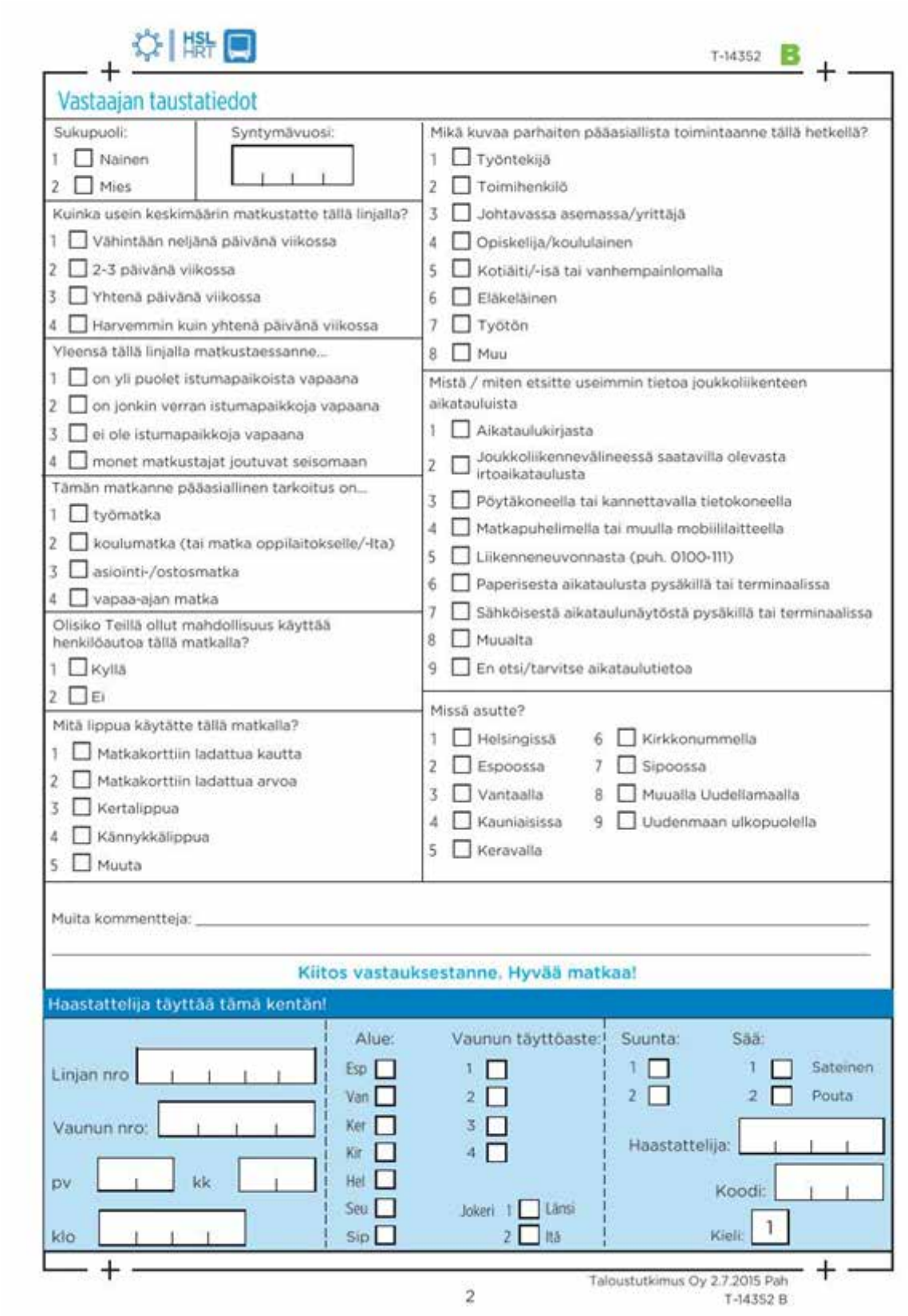
Missä määrin alla olevat ominaisuudet sopivat tälle linjalle?	Erittäin huonosti 1	Melko huonosti 2	Keskin-kertaisesti 3	Melko hyvin 4	Erittäin hyvin 5	En osaa sanoa 0
8. Istumapaikan saa tähän aikaan päivästä tällä linjalla	☐	☐	☐	☐	☐	☐
9. Linja palvelee matkustustarpeitani	☐	☐	☐	☐	☐	☐
10. Matkanteko on nopeaa ja sujuvaa	☐	☐	☐	☐	☐	☐
11. Joukkoliikennevälineen vaihtaminen sujuu hyvin	☐	☐	☐	☐	☐	☐
12. Matkani sujuvat ilman järjestyshäiriöitä	☐	☐	☐	☐	☐	☐
13. Odottamisolosuhteet pysäkillä ovat hyvät	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Seuraavissa kysymyksissä toivomme Teidän arvioivan HSL-alueen (Helsinki, Espoo, Vantaa, Kauniainen, Kerava, Kirkkonummi ja Sipoo) joukkoliikennettä yleisemmin.

Missä määrin alla olevat väittämät sopivat kuvaamaan HSL-alueen joukkoliikennettä?	Erittäin huonosti 1	Melko huonosti 2	Keskin-kertaisesti 3	Melko hyvin 4	Erittäin hyvin 5	En osaa sanoa 0
14. Olen saanut tietoa Vantaan linjastomuutoksista	☐	☐	☐	☐	☐	☐
15. Olen saanut aiemmin tietoa kesällä 2015 avatusta Kehäradasta (Tikkurila-Lentoasema-Vantaankoski)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
16. Kehärata voisi sopia vaihtoehdoksi säännöllisillä matkoillani	☐	☐	☐	☐	☐	☐
17. Matkalipuntarkastajien toiminta on kohteliasta ja asiallista	☐	☐	☐	☐	☐	☐

	Erittäin huono 1	Melko huono 2	Keskin-kertainen 3	Melko hyvä 4	Erittäin hyvä 5	En osaa sanoa 0
Yleisarvosana HSL-alueen joukkoliikenteelle	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Jatkuu kääntöpuolelle...

T-14352 B

Vastaajan taustatiedot

Sukupuoli:
1 ☐ Nainen
2 ☐ Mies

Syntymävuosi: ____

Kuinka usein keskimäärin matkustatte tällä linjalla?
1 ☐ Vähintään neljänä päivänä viikossa
2 ☐ 2-3 päivänä viikossa
3 ☐ Yhtenä päivänä viikossa
4 ☐ Harvemmin kuin yhtenä päivänä viikossa

Yleensä tällä linjalla matkustaessanne...
1 ☐ on yli puolet istumapaikoista vapaana
2 ☐ on jonkin verran istumapaikkoja vapaana
3 ☐ ei ole istumapaikkoja vapaana
4 ☐ monet matkustajat joutuvat seisomaan

Tämän matkanne pääasiallinen tarkoitus on...
1 ☐ työmatka
2 ☐ koulumatka (tai matka oppilaitokselle/-lta)
3 ☐ asiointi-/ostosmatka
4 ☐ vapaa-ajan matka

Olisiko Teillä ollut mahdollisuus käyttää henkilöautoa tällä matkalla?
1 ☐ Kyllä
2 ☐ Ei

Mitä lippua käytätte tällä matkalla?
1 ☐ Matkakorttiin ladattua kautta
2 ☐ Matkakorttiin ladattua arvoa
3 ☐ Kertalippua
4 ☐ Kännykkälippua
5 ☐ Muuta

Mikä kuvaa parhaiten pääasiallista toimintaanne tällä hetkellä?
1 ☐ Työntekijä
2 ☐ Toimihenkilö
3 ☐ Johtavassa asemassa/yrittäjä
4 ☐ Opiskelija/koululainen
5 ☐ Kotiäiti/-isä tai vanhempainlomalla
6 ☐ Eläkeläinen
7 ☐ Työtön
8 ☐ Muu

Mistä / miten etsitte useimmin tietoa joukkoliikenteen aikatauluista
1 ☐ Aikataulukirjasta
2 ☐ Joukkoliikennevälineessä saatavilla olevasta irtoaikataulusta
3 ☐ Pöytäkoneella tai kannettavalla tietokoneella
4 ☐ Matkapuhelimella tai muulla mobiililaitteella
5 ☐ Liikenneneuvonnasta (puh. 0100-111)
6 ☐ Paperisesta aikataulusta pysäkillä tai terminaalissa
7 ☐ Sähköisestä aikataulunäytöstä pysäkillä tai terminaalissa
8 ☐ Muualta
9 ☐ En etsi/tarvitse aikataulutietoa

Missä asutte?
1 ☐ Helsingissä
2 ☐ Espoossa
3 ☐ Vantaalla
4 ☐ Kauniaisissa
5 ☐ Keravalla
6 ☐ Kirkkonummella
7 ☐ Sipoossa
8 ☐ Muualla Uudellamaalla
9 ☐ Uudenmaan ulkopuolella

Muita kommentteja: _____

Kiitos vastauksestanne. Hyvää matkaa!

Haastattelija täyttää tämä kentän!

Linjan nro ____
Vaunun nro: ____
pv ____ kk ____
klo ____

Alue:
Esp ☐
Van ☐
Ker ☐
Kir ☐
Hel ☐
Seu ☐
Sip ☐

Vaunun täyttöaste:
1 ☐
2 ☐
3 ☐
4 ☐

Jokeri 1 ☐ Länsi
2 ☐ Itä

Suunta:
1 ☐
2 ☐

Sää:
1 ☐ Sateinen
2 ☐ Pouta

Haastattelija: ____
Koodi: ____
Kieli: 1

2

Taloustutkimus Oy 2.7.2015 Pah
T-14352 B

T-14352 R

HSL:n joukkoliikenteen matkustajakysely syksy 2015

Olkaa hyvä ja valitkaa sopiva vaihtoehto rastimalla sitä osoittava ruutu. Seuraavissa kysymyksissä toivomme Teidän arvioivan ainoastaan linjaa, jolla matkustatte vastatessanne tähän kyselyyn.
Pyydämme Teitä palauttamaan tämän lomakkeen tutkimusavustajalle.

Missä määrin alla olevat ominaisuudet sopivat tämän linjan palveluun?	Erittäin huonosti 1	Melko huonosti 2	Keskin-kertaisesti 3	Melko hyvin 4	Erittäin hyvin 5	En osaa sanoa 0
1. Kuljettajat palvelevat asiakkaita ystävällisesti	☐	☐	☐	☐	☐	☐
2. Kuljettajat osaavat kysyttäessä antaa matkustamiseen liittyviä neuvoja	☐	☐	☐	☐	☐	☐
3. Kuljettajan ajotapa on miellyttävä ja sujuva	☐	☐	☐	☐	☐	☐
4. Vaunut liikennöivät täsmällisesti aikataulun mukaan	☐	☐	☐	☐	☐	☐
5. Vaunut ovat siistejä	☐	☐	☐	☐	☐	☐
6. Matkustusmukavuus (sisätilojen varustus) on hyvä	☐	☐	☐	☐	☐	☐

	Erittäin huono 1	Melko huono 2	Keskin-kertainen 3	Melko hyvä 4	Erittäin hyvä 5	En osaa sanoa 0
7. Kokonaisarvosana liikennöitsijälle tämän linjan liikenteen hoidosta	☐	☐	☐	☐	☐	☐

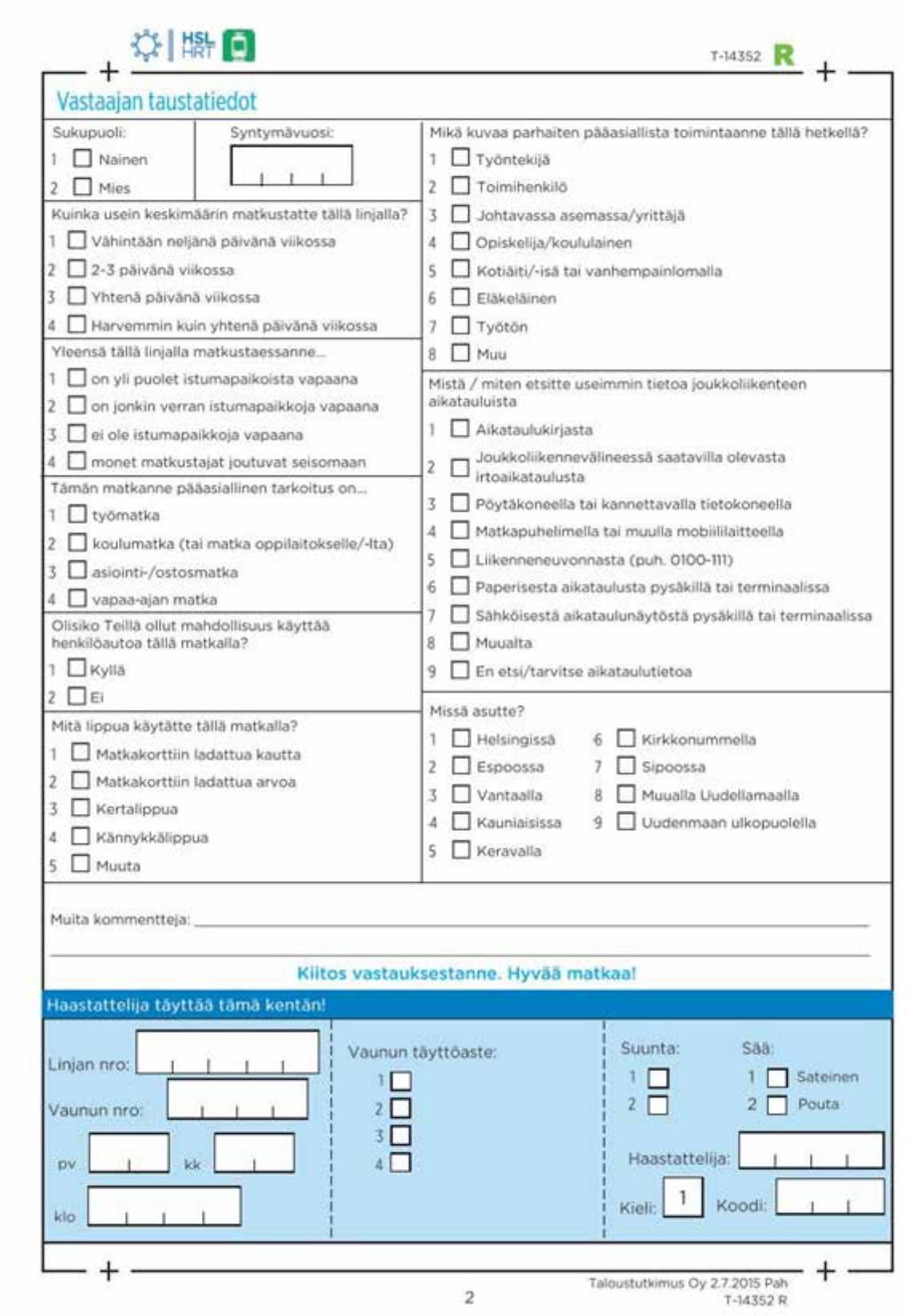
Missä määrin alla olevat ominaisuudet sopivat tälle linjalle?	Erittäin huonosti 1	Melko huonosti 2	Keskin-kertaisesti 3	Melko hyvin 4	Erittäin hyvin 5	En osaa sanoa 0
8. Istumapaikan saa tähän aikaan päivästä tällä linjalla	☐	☐	☐	☐	☐	☐
9. Linja palvelee matkustustarpeitani	☐	☐	☐	☐	☐	☐
10. Matkanteko on nopeaa ja sujuvaa	☐	☐	☐	☐	☐	☐
11. Joukkoliikennevälineen vaihtaminen sujuu hyvin	☐	☐	☐	☐	☐	☐
12. Matkani sujuvat ilman järjestyshäiriöitä	☐	☐	☐	☐	☐	☐
13. Odottamisolosuhteet pysäkillä ovat hyvät	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Seuraavissa kysymyksissä toivomme Teidän arvioivan HSL-alueen (Helsinki, Espoo, Vantaa, Kauniainen, Kerava, Kirkkonummi ja Sipoo) joukkoliikennettä yleisemmin.

Missä määrin alla olevat väittämät sopivat kuvaamaan HSL-alueen joukkoliikennettä?	Erittäin huonosti 1	Melko huonosti 2	Keskin-kertaisesti 3	Melko hyvin 4	Erittäin hyvin 5	En osaa sanoa 0
14. Olen saanut tietoa Vantaan linjastomuutoksista	☐	☐	☐	☐	☐	☐
15. Olen saanut aiemmin tietoa kesällä 2015 avatusta Kehäradasta (Tikkurila-Lentoasema-Vantaankoski)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
16. Kehärata voisi sopia vaihtoehdoksi säännöllisillä matkoillani	☐	☐	☐	☐	☐	☐
17. Matkalipuntarkastajien toiminta on kohteliasta ja asiallista	☐	☐	☐	☐	☐	☐

	Erittäin huono 1	Melko huono 2	Keskin-kertainen 3	Melko hyvä 4	Erittäin hyvä 5	En osaa sanoa 0
Yleisarvosana HSL-alueen joukkoliikenteelle	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Jatkuu kääntöpuolelle... →

T-14352 R

Vastaajan taustatiedot

Sukupuoli:
1 ☐ Nainen
2 ☐ Mies

Syntymävuosi: ____

Kuinka usein keskimäärin matkustatte tällä linjalla?
1 ☐ Vähintään neljänä päivänä viikossa
2 ☐ 2-3 päivänä viikossa
3 ☐ Yhtenä päivänä viikossa
4 ☐ Harvemmin kuin yhtenä päivänä viikossa

Yleensä tällä linjalla matkustaessanne...
1 ☐ on yli puolet istumapaikoista vapaana
2 ☐ on jonkin verran istumapaikkoja vapaana
3 ☐ ei ole istumapaikkoja vapaana
4 ☐ monet matkustajat joutuvat seisomaan

Tämän matkanne pääasiallinen tarkoitus on...
1 ☐ työmatka
2 ☐ koulumatka (tai matka oppilaitokselle/-lta)
3 ☐ asiointi-/ostosmatka
4 ☐ vapaa-ajan matka

Olisiko Teillä ollut mahdollisuus käyttää henkilöautoa tällä matkalla?
1 ☐ Kyllä
2 ☐ Ei

Mitä lippua käytätte tällä matkalla?
1 ☐ Matkakorttiin ladattua kautta
2 ☐ Matkakorttiin ladattua arvoa
3 ☐ Kertalippua
4 ☐ Kännykkälippua
5 ☐ Muuta

Mikä kuvaa parhaiten pääasiallista toimintaanne tällä hetkellä?
1 ☐ Työntekijä
2 ☐ Toimihenkilö
3 ☐ Johtavassa asemassa/yrittäjä
4 ☐ Opiskelija/koululainen
5 ☐ Kotiäiti/-isä tai vanhempainlomalla
6 ☐ Eläkeläinen
7 ☐ Työtön
8 ☐ Muu

Mistä / miten etsitte useimmin tietoa joukkoliikenteen aikatauluista
1 ☐ Aikataulukirjasta
2 ☐ Joukkoliikennevälineessä saatavilla olevasta irtoaikataulusta
3 ☐ Pöytäkoneella tai kannettavalla tietokoneella
4 ☐ Matkapuhelimella tai muulla mobiililaitteella
5 ☐ Liikenneneuvonnasta (puh. 0100-111)
6 ☐ Paperisesta aikataulusta pysäkillä tai terminaalissa
7 ☐ Sähköisestä aikataulunäytöstä pysäkillä tai terminaalissa
8 ☐ Muualta
9 ☐ En etsi/tarvitse aikataulutietoa

Missä asutte?
1 ☐ Helsingissä
2 ☐ Espoossa
3 ☐ Vantaalla
4 ☐ Kauniaisissa
5 ☐ Keravalla
6 ☐ Kirkkonummella
7 ☐ Sipoossa
8 ☐ Muualla Uudellamaalla
9 ☐ Uudenmaan ulkopuolella

Muita kommentteja: _____

Kiitos vastauksestanne. Hyvää matkaa!

Haastattelija täyttää tämä kentän!

Linjan nro: ____
Vaunun nro: ____
pv ____ kk ____
klo ____

Vaunun täyttöaste:
1 ☐
2 ☐
3 ☐
4 ☐

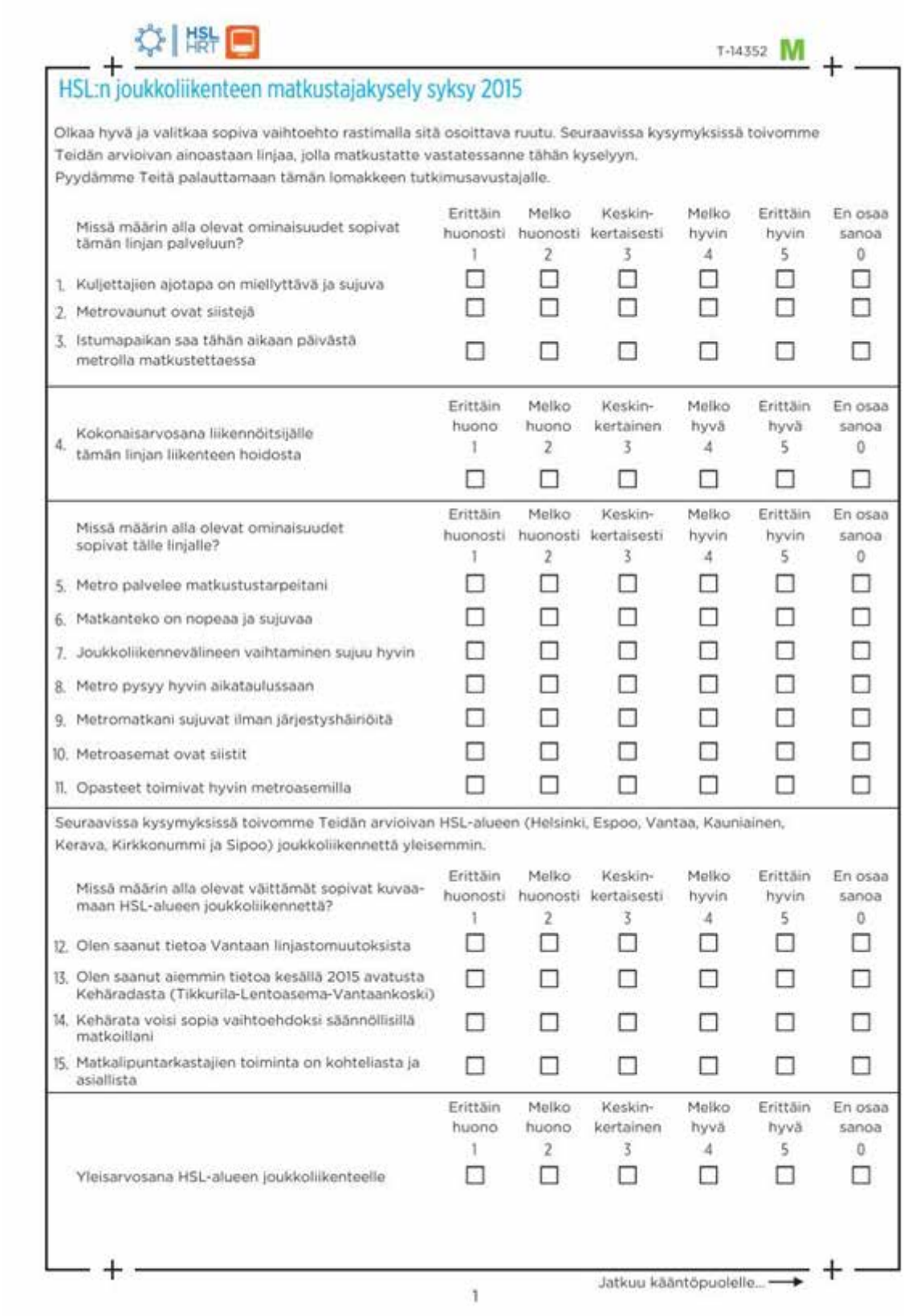
Suunta:
1 ☐
2 ☐

Sää:
1 ☐ Sateinen
2 ☐ Pouta

Haastattelija: ____
Kieli: 1 Koodi: ____

Taloustutkimus Oy 2.7.2015 Pah
T-14352 R

2

T-14352 M

HSL:n joukkoliikenteen matkustajakysely syksy 2015

Olkaa hyvä ja valitkaa sopiva vaihtoehto rastimalla sitä osoittava ruutu. Seuraavissa kysymyksissä toivomme Teidän arvioivan ainoastaan linjaa, jolla matkustatte vastatessanne tähän kyselyyn.
Pyydämme Teitä palauttamaan tämän lomakkeen tutkimusavustajalle.

Missä määrin alla olevat ominaisuudet sopivat tämän linjan palveluun?	Erittäin huonosti 1	Melko huonosti 2	Keskin-kertaisesti 3	Melko hyvin 4	Erittäin hyvin 5	En osaa sanoa 0
1. Kuljettajien ajotapa on miellyttävä ja sujuva	☐	☐	☐	☐	☐	☐
2. Metrovaunut ovat siistejä	☐	☐	☐	☐	☐	☐
3. Istumapaikan saa tähän aikaan päivästä metrolla matkustettaessa	☐	☐	☐	☐	☐	☐

	Erittäin huono 1	Melko huono 2	Keskin-kertainen 3	Melko hyvä 4	Erittäin hyvä 5	En osaa sanoa 0
4. Kokonaisarvosana liikennöitsijälle tämän linjan liikenteen hoidosta	☐	☐	☐	☐	☐	☐

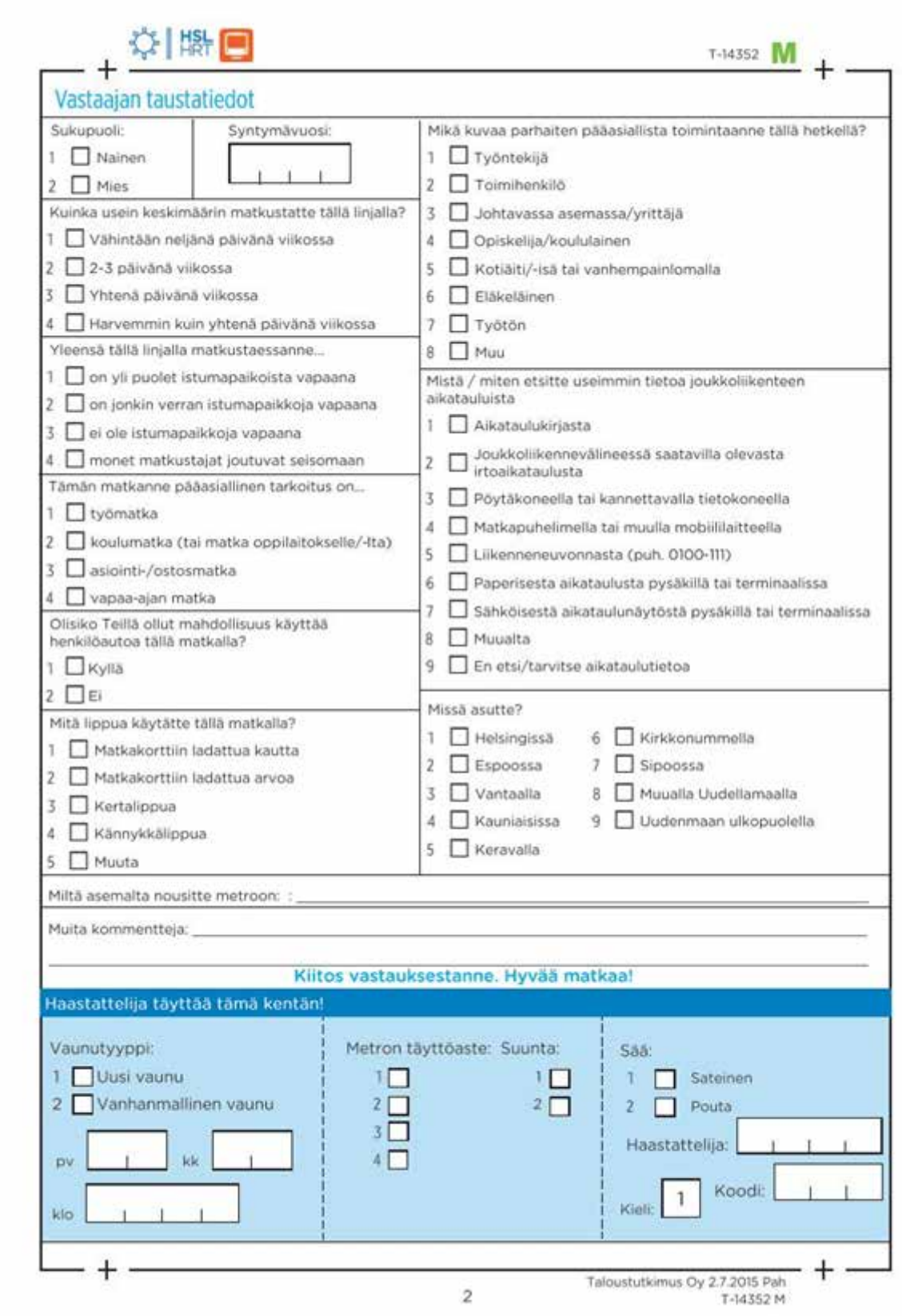
Missä määrin alla olevat ominaisuudet sopivat tälle linjalle?	Erittäin huonosti 1	Melko huonosti 2	Keskin-kertaisesti 3	Melko hyvin 4	Erittäin hyvin 5	En osaa sanoa 0
5. Metro palvelee matkustustarpeitani	☐	☐	☐	☐	☐	☐
6. Matkanteko on nopeaa ja sujuvaa	☐	☐	☐	☐	☐	☐
7. Joukkoliikennevälineen vaihtaminen sujuu hyvin	☐	☐	☐	☐	☐	☐
8. Metro pysyy hyvin aikataulussaan	☐	☐	☐	☐	☐	☐
9. Metromatkani sujuvat ilman järjestyshäiriöitä	☐	☐	☐	☐	☐	☐
10. Metroasemat ovat siistit	☐	☐	☐	☐	☐	☐
11. Opasteet toimivat hyvin metroasemilla	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Seuraavissa kysymyksissä toivomme Teidän arvioivan HSL-alueen (Helsinki, Espoo, Vantaa, Kauniainen, Kerava, Kirkkonummi ja Sipoo) joukkoliikennettä yleisemmin.

Missä määrin alla olevat väittämät sopivat kuvaamaan HSL-alueen joukkoliikennettä?	Erittäin huonosti 1	Melko huonosti 2	Keskin-kertaisesti 3	Melko hyvin 4	Erittäin hyvin 5	En osaa sanoa 0
12. Olen saanut tietoa Vantaan linjastomuutoksista	☐	☐	☐	☐	☐	☐
13. Olen saanut aiemmin tietoa kesällä 2015 avatusta Kehäradasta (Tikkurila-Lentoasema-Vantaankoski)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
14. Kehärata voisi sopia vaihtoehdoksi säännöllisillä matkoillani	☐	☐	☐	☐	☐	☐
15. Matkalipuntarkastajien toiminta on kohteliasta ja asiallista	☐	☐	☐	☐	☐	☐

	Erittäin huono 1	Melko huono 2	Keskin-kertainen 3	Melko hyvä 4	Erittäin hyvä 5	En osaa sanoa 0
Yleisarvosana HSL-alueen joukkoliikenteelle	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Jatkuu kääntöpuolelle... →

T-14352 M

Vastaajan taustatiedot

Sukupuoli:
1 ☐ Nainen
2 ☐ Mies

Syntymävuosi: ____

Kuinka usein keskimäärin matkustatte tällä linjalla?
1 ☐ Vähintään neljänä päivänä viikossa
2 ☐ 2-3 päivänä viikossa
3 ☐ Yhtenä päivänä viikossa
4 ☐ Harvemmin kuin yhtenä päivänä viikossa

Yleensä tällä linjalla matkustaessanne...
1 ☐ on yli puolet istumapaikoista vapaana
2 ☐ on jonkin verran istumapaikkoja vapaana
3 ☐ ei ole istumapaikkoja vapaana
4 ☐ monet matkustajat joutuvat seisomaan

Tämän matkanne pääasiallinen tarkoitus on...
1 ☐ työmatka
2 ☐ koulumatka (tai matka oppilaitokselle/-lta)
3 ☐ asiointi-/ostosmatka
4 ☐ vapaa-ajan matka

Olisiko Teillä ollut mahdollisuus käyttää henkilöautoa tällä matkalla?
1 ☐ Kyllä
2 ☐ Ei

Mitä lippua käytätte tällä matkalla?
1 ☐ Matkakorttiin ladattua kautta
2 ☐ Matkakorttiin ladattua arvoa
3 ☐ Kertalippua
4 ☐ Kännykkälippua
5 ☐ Muuta

Mikä kuvaa parhaiten pääasiallista toimintaanne tällä hetkellä?
1 ☐ Työntekijä
2 ☐ Toimihenkilö
3 ☐ Johtavassa asemassa/yrittäjä
4 ☐ Opiskelija/koululainen
5 ☐ Kotiäiti/-isä tai vanhempainlomalla
6 ☐ Eläkeläinen
7 ☐ Työtön
8 ☐ Muu

Mistä / miten etsitte useimmin tietoa joukkoliikenteen aikatauluista
1 ☐ Aikataulukirjasta
2 ☐ Joukkoliikennevälineessä saatavilla olevasta irtoaikataulusta
3 ☐ Pöytäkoneella tai kannettavalla tietokoneella
4 ☐ Matkapuhelimella tai muulla mobiililaitteella
5 ☐ Liikenneneuvonnasta (puh. 0100-111)
6 ☐ Paperisesta aikataulusta pysäkillä tai terminaalissa
7 ☐ Sähköisestä aikataulunäytöstä pysäkillä tai terminaalissa
8 ☐ Muualta
9 ☐ En etsi/tarvitse aikataulutietoa

Missä asutte?
1 ☐ Helsingissä
2 ☐ Espoossa
3 ☐ Vantaalla
4 ☐ Kauniaisissa
5 ☐ Keravalla
6 ☐ Kirkkonummella
7 ☐ Sipoossa
8 ☐ Muualla Uudellamaalla
9 ☐ Uudenmaan ulkopuolella

Miltä asemalta nousitte metroon: : _____

Muita kommentteja: _____

_____

Kiitos vastauksestanne. Hyvää matkaa!

Haastattelija täyttää tämä kentän!

Vaunutyyppi:
1 ☐ Uusi vaunu
2 ☐ Vanhanmallinen vaunu

pv ____ kk ____

klo ____

Metron täyttöaste:
1 ☐
2 ☐
3 ☐
4 ☐

Suunta:
1 ☐
2 ☐

Sää:
1 ☐ Sateinen
2 ☐ Pouta

Haastattelija: ____

Kieli: 1 Koodi: ____

2

Taloustutkimus Oy 2.7.2015 Pah
T-14352 M

T-14352 J

HSL:n joukkoliikenteen matkustajakysely syksy 2015

Olkaa hyvä ja valitkaa sopiva vaihtoehto rastimalla sitä osoittava ruutu. Seuraavissa kysymyksissä toivomme Teidän arvioivan ainoastaan linjaa, jolla matkustatte vastatessanne tähän kyselyyn.
Pyydämme Teitä palauttamaan tämän lomakkeen tutkimusavustajalle.

Missä määrin alla olevat ominaisuudet sopivat tämän linjan palveluun?	Erittäin huonosti 1	Melko huonosti 2	Keskin-kertaisesti 3	Melko hyvin 4	Erittäin hyvin 5	En osaa sanoa 0
1. Kuljettajien ajotapa on miellyttävä ja sujuva	☐	☐	☐	☐	☐	☐
2. Junahenkilökunta osaa tarvittaessa antaa matkustamiseen liittyviä neuvoja	☐	☐	☐	☐	☐	☐
3. Junavaunut ovat siistejä	☐	☐	☐	☐	☐	☐
4. Istumapaikan saa tähän aikaan päivästä junalla matkustettaessa	☐	☐	☐	☐	☐	☐
5. Häiriötilanteissa saan riittävästi tietoa matkustamisen tueksi	☐	☐	☐	☐	☐	☐

	Erittäin huono 1	Melko huono 2	Keskin-kertainen 3	Melko hyvä 4	Erittäin hyvä 5	En osaa sanoa 0
6. Kokonaisarvosana liikennöitsijälle tämän linjan liikenteen hoidosta	☐	☐	☐	☐	☐	☐

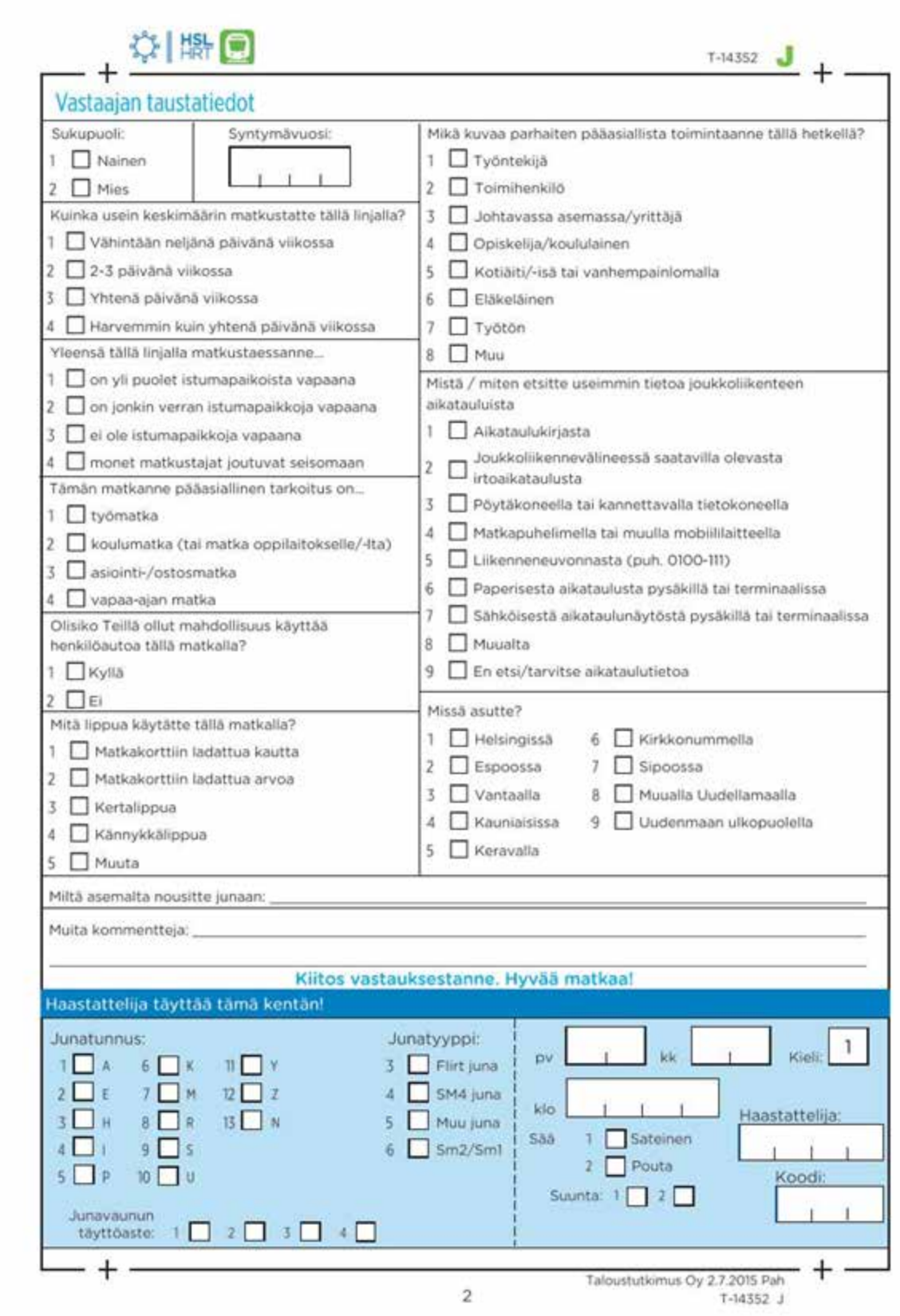
Missä määrin alla olevat ominaisuudet sopivat tälle linjalle?	Erittäin huonosti 1	Melko huonosti 2	Keskin-kertaisesti 3	Melko hyvin 4	Erittäin hyvin 5	En osaa sanoa 0
7. Lähijuna palvelee matkustustarpeitani	☐	☐	☐	☐	☐	☐
8. Matkanteko on nopeaa ja sujuvaa	☐	☐	☐	☐	☐	☐
9. Joukkoliikennevälineen vaihtaminen sujuu hyvin	☐	☐	☐	☐	☐	☐
10. Lähijuna pysyy hyvin aikataulussaan	☐	☐	☐	☐	☐	☐
11. Junamatkani sujuvat ilman järjestyshäiriöitä	☐	☐	☐	☐	☐	☐
12. Juna-asemat ovat siistejä	☐	☐	☐	☐	☐	☐
13. Opasteet toimivat hyvin juna-asemilla	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Seuraavissa kysymyksissä toivomme Teidän arvioivan HSL-alueen (Helsinki, Espoo, Vantaa, Kauniainen, Kerava, Kirkkonummi ja Sipoo) joukkoliikennettä yleisemmin.

Missä määrin alla olevat väittämät sopivat kuvaamaan HSL-alueen joukkoliikennettä?	Erittäin huonosti 1	Melko huonosti 2	Keskin-kertaisesti 3	Melko hyvin 4	Erittäin hyvin 5	En osaa sanoa 0
14. Olen saanut tietoa Vantaan linjastomuutoksista	☐	☐	☐	☐	☐	☐
15. Olen saanut aiemmin tietoa kesällä 2015 avatusta Kehäradasta (Tikkurila-Lentoasema-Vantaankoski)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
16. Kehärata voisi sopia vaihtoehdoksi säännöllisillä matkoillani	☐	☐	☐	☐	☐	☐
17. Matkalipuntarkastajien toiminta on kohteliasta ja asiallista	☐	☐	☐	☐	☐	☐

	Erittäin huono 1	Melko huono 2	Keskin-kertainen 3	Melko hyvä 4	Erittäin hyvä 5	En osaa sanoa 0
Yleisarvosana HSL-alueen joukkoliikenteelle	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Jatkuu kääntöpuolelle... →

HSL HRT

T-14352 J

Vastaajan taustatiedot

Sukupuoli:
1 ☐ Nainen
2 ☐ Mies

Syntymävuosi: ____

Kuinka usein keskimäärin matkustatte tällä linjalla?
1 ☐ Vähintään neljänä päivänä viikossa
2 ☐ 2-3 päivänä viikossa
3 ☐ Yhtenä päivänä viikossa
4 ☐ Harvemmin kuin yhtenä päivänä viikossa

Yleensä tällä linjalla matkustaessanne...
1 ☐ on yli puolet istumapaikoista vapaana
2 ☐ on jonkin verran istumapaikkoja vapaana
3 ☐ ei ole istumapaikkoja vapaana
4 ☐ monet matkustajat joutuvat seisomaan

Tämän matkanne pääasiallinen tarkoitus on...
1 ☐ työmatka
2 ☐ koulumatka (tai matka oppilaitokselle/-lta)
3 ☐ asiointi-/ostosmatka
4 ☐ vapaa-ajan matka

Olisiko Teillä ollut mahdollisuus käyttää henkilöautoa tällä matkalla?
1 ☐ Kyllä
2 ☐ Ei

Mitä lippua käytätte tällä matkalla?
1 ☐ Matkakorttiin ladattua kautta
2 ☐ Matkakorttiin ladattua arvoa
3 ☐ Kertalippua
4 ☐ Kännykkälippua
5 ☐ Muuta

Mikä kuvaa parhaiten pääasiallista toimintaanne tällä hetkellä?
1 ☐ Työntekijä
2 ☐ Toimihenkilö
3 ☐ Johtavassa asemassa/yrittäjä
4 ☐ Opiskelija/koululainen
5 ☐ Kotiäiti/-isä tai vanhempainlomalla
6 ☐ Eläkeläinen
7 ☐ Työtön
8 ☐ Muu

Mistä / miten etsitte useimmin tietoa joukkoliikenteen aikatauluista
1 ☐ Aikataulukirjasta
2 ☐ Joukkoliikennevälineessä saatavilla olevasta irtoaikataulusta
3 ☐ Pöytäkoneella tai kannettavalla tietokoneella
4 ☐ Matkapuhelimella tai muulla mobiililaitteella
5 ☐ Liikenneneuvonnasta (puh. 0100-111)
6 ☐ Paperisesta aikataulusta pysäkillä tai terminaalissa
7 ☐ Sähköisestä aikataulunäytöstä pysäkillä tai terminaalissa
8 ☐ Muualta
9 ☐ En etsi/tarvitse aikataulutietoa

Missä asutte?
1 ☐ Helsingissä
2 ☐ Espoossa
3 ☐ Vantaalla
4 ☐ Kauniaisissa
5 ☐ Keravalla
6 ☐ Kirkkonummella
7 ☐ Sipoossa
8 ☐ Muualla Uudellamaalla
9 ☐ Uudenmaan ulkopuolella

Miltä asemalta nousitte junaan: _____

Muita kommentteja: _____

Kiitos vastauksestanne. Hyvää matkaa!

Haastattelija täyttää tämä kentän!

Junatunnus:
1 ☐ A 6 ☐ K 11 ☐ Y
2 ☐ E 7 ☐ M 12 ☐ Z
3 ☐ H 8 ☐ R 13 ☐ N
4 ☐ I 9 ☐ S
5 ☐ P 10 ☐ U

Junatyyppi:
3 ☐ Flirt juna
4 ☐ SM4 juna
5 ☐ Muu juna
6 ☐ Sm2/Sm1

Junavaunun täyttöaste: 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐

pv ____ kk ____ Kieli: 1

klo ____

Sää 1 ☐ Sateinen
2 ☐ Pouta

Suunta: 1 ☐ 2 ☐

Haastattelija: ____

Koodi: ____

Taloustutkimus Oy 2.7.2015 Pah
T-14352 J

2

Raitiovaunu

Linja	Nousijat lokakuun arkipvä	Kyselyjen määrä	Kuljet. palvelukyky	Kuljet. neuvontakyky	Kuljet. ajotapa	Aikat. pysyminen	Vaunujen siisteys	Matkustus-mukavuus	Matkustusväljyys	Soveltuvuus matkustustarpeisiin	Matkanteon sujuvuus	Vaihto toiseen	Järjestys ja turvallisuus	Odottamisolo-suhteet pysäkillä	Liikennöitsijä-arvosana	Järjestelmä-arvosana	Yleis-arvosana	Kokonais-arvosana
1	1 353	30	4,23	3,76	4,19	4,15	4,03	4,20	4,55	4,38	4,33	4,37	4,37	4,14	4,08	4,33	4,20	4,10
1A	4 774	40	4,29	4,33	4,18	3,83	4,23	4,20	4,30	4,55	3,97	4,14	4,32	3,87	4,25	4,14	4,08	4,24
2	14 987	139	3,98	4,08	4,07	4,04	3,92	4,18	4,49	4,53	4,30	4,37	4,16	3,91	4,05	4,26	4,15	4,09
3	18 978	174	4,07	3,89	4,08	4,07	3,93	4,08	4,09	4,64	4,28	4,35	4,18	4,11	4,01	4,25	4,18	4,23
4	26 381	250	4,04	4,06	4,00	4,29	4,06	4,09	4,16	4,60	4,30	4,28	4,29	4,09	4,05	4,29	4,14	4,17
4T	3 697	30	4,11	4,17	3,86	4,15	3,87	3,93	3,21	4,53	4,10	4,15	3,93	3,83	3,99	3,99	4,07	4,07
6	14 865	131	4,07	3,93	3,91	4,09	3,81	3,90	4,19	4,65	4,28	4,37	4,13	3,84	3,92	4,22	4,06	4,10
6T	2 831	30	3,96	3,83	4,30	4,28	4,23	4,30	3,23	4,62	4,13	4,29	4,27	4,07	4,13	4,13	4,31	4,24
7A	11 751	104	4,03	3,87	3,92	3,87	3,77	3,92	3,97	4,52	4,22	4,33	4,33	3,88	3,90	4,16	4,06	4,11
7B	13 408	120	3,86	3,86	3,87	3,96	3,83	4,05	4,26	4,63	4,28	4,38	4,25	4,03	3,89	4,25	4,16	4,04
8	20 204	181	4,10	3,88	3,97	3,86	3,80	3,93	4,10	4,49	4,12	4,23	3,98	3,77	3,94	4,08	4,06	4,05
9	23 806	213	4,05	4,00	3,95	4,02	3,96	4,11	4,07	4,63	4,21	4,35	4,24	3,89	4,01	4,20	4,08	4,15
10	22 373	202	4,02	3,99	4,02	4,07	3,99	4,01	4,08	4,68	4,25	4,33	4,37	4,13	4,01	4,27	4,14	4,13
Yht.	**179 408**	**1644**	**4,04**	**3,97**	**3,99**	**4,05**	**3,93**	**4,05**	**4,12**	**4,60**	**4,24**	**4,32**	**4,22**	**3,97**	**4,00**	**4,22**	**4,12**	**4,13**

Lähijuna

Linja	Nousijat lokakuun arkipyä	Kyselyjen määrä	Henkilök. neuvontakyky	Kuljet. ajotapa	Häiriötiedotus	Aikat. pysyminen	Vaunujen siisteys	Matkustus-vällyys	Soveltuvuus matkustustarpeisiin	Matkanteon sujuvuus	Vaihto toiseen	Järyestys ja turvallisuus	Asemien siisteys	Opastelden toimivuus	Liikennöitsiä-arvosana	Järyestelmä-arvosana	Yleis-arvosana	Kokonais-arvosana
A	18 683	260	4,44	4,57	3,49	3,89	3,90	4,44	4,51	4,39	4,17	4,30	3,55	3,98	4,08	4,23	4,06	4,21
E	14 835	131	4,28	4,51	3,34	3,65	3,94	4,10	4,47	4,34	4,08	4,26	3,54	3,88	3,99	4,13	4,04	4,09
H	12 594	140	4,25	4,37	3,15	3,24	3,74	3,86	4,30	4,09	3,94	4,20	3,73	3,92	3,82	4,02	3,82	3,91
I	59 643	311	4,44	4,55	3,48	3,55	4,05	4,60	4,46	4,39	4,14	4,26	3,59	4,05	4,05	4,24	4,09	4,16
K	17 843	108	4,34	4,35	3,11	3,24	3,76	4,15	4,38	4,17	3,99	4,10	3,38	3,88	3,81	4,03	3,86	3,88
P	47 079	302	4,33	4,49	3,43	3,49	4,02	4,42	4,44	4,30	4,22	4,20	3,53	4,00	4,00	4,19	4,05	4,13
R	17 159	110	4,42	4,46	3,22	2,94	3,89	3,85	4,37	3,90	3,90	4,30	3,64	4,00	3,82	3,99	3,86	3,85
S	7 495	100	4,29	4,44	3,42	3,59	3,82	3,92	4,39	4,30	3,99	4,18	3,34	3,97	3,96	4,02	4,04	4,04
U	14 586	133	4,31	4,52	3,50	3,68	3,79	3,89	4,47	4,11	4,16	4,27	3,45	3,91	3,97	4,06	3,90	4,01
Y	2 584	106	4,30	4,43	3,31	3,58	3,67	4,25	4,42	4,30	4,17	4,36	3,61	3,96	3,91	4,18	3,97	3,98
Z	9 380	140	4,46	4,48	3,48	3,72	4,05	4,12	4,28	4,32	4,18	4,53	3,78	4,05	4,08	4,20	4,08	4,14
Yht.	**221 881**	**1 841**	**4,38**	**4,50**	**3,40**	**3,51**	**3,96**	**4,34**	**4,43**	**4,29**	**4,12**	**4,25**	**3,56**	**3,99**	**3,99**	**4,17**	**4,02**	**4,09**

Metro

Linja	Nousijat lokakuun arkipyä	Kyselyjen määrä	Kuljet. ajotapa	Aikat. pysyminen	Vaunujen siisteys	Matkustus-vällyys	Soveltuvuus matkustustarpeisiin	Matkanteon sujuvuus	Vaihto toiseen	Järyestys ja turvallisuus	Asemien siisteys	Opastelden toimivuus	Liikennöitsiä-arvosana	Järyestelmä-arvosana	Yleis-arvosana	Kokonais-arvosana
Metro	204 736	1000	4,46	4,57	3,68	4,35	4,59	4,71	4,32	4,15	3,67	4,15	4,22	4,30	4,20	4,33

Bussi

Linja	Nousijat lokakuun arkipäivä	Kyselyjen määrä	Kuljet. palvelukyky	Kuljet. neuvontakyky	Kuljet. ajotapa	Aikat. pysyminen	Vaunujen siisteys	Matkustus-mukavuus	Matkustusväljyys	Soveltuvuus matkustustarpeisiin	Matkanteon sujuvuus	Vaihto toiseen	Järjestys ja turvallisuus	Odottamisolo-suhteet pysäkillä	Liikennöitsijä-arvosana	Järjestelmä-arvosana	Yleis-arvosana	Kokonais-arvosana
E3	1 238	40	3,95	3,52	4,05	3,90	3,97	3,97	4,55	4,45	4,31	4,03	4,47	3,83	3,89	4,22	4,15	4,13
E5	1 490	51	3,88	3,69	3,90	3,75	4,04	3,94	4,71	4,54	4,32	4,14	4,70	4,06	3,89	4,32	4,02	4,08
E10	1 085	10	3,90	3,71	3,67	3,60	4,10	4,00	5,00	4,50	4,10	4,13	4,70	4,00	3,88	4,29	3,80	3,60
E10K	1 037	20	3,95	3,65	4,10	4,40	4,26	4,28	4,68	4,85	4,42	4,32	4,40	4,20	4,05	4,47	4,11	4,32
E11	1 621	53	4,18	4,00	3,90	4,02	4,06	4,02	4,72	4,58	4,46	4,10	4,63	4,34	4,03	4,41	4,04	4,02
E12	1 758	63	4,03	3,74	3,86	3,45	4,11	4,13	4,76	4,34	4,08	4,07	4,52	4,08	3,97	4,19	3,87	3,98
E14	1 769	59	3,88	3,54	3,78	3,53	4,10	4,05	4,71	4,50	4,14	4,13	4,72	4,16	3,87	4,27	4,05	3,98
E15	2 514	82	4,11	3,81	3,89	3,81	4,02	4,09	4,52	4,62	4,27	4,29	4,74	4,22	3,99	4,35	4,04	4,07
E16	121	8	4,38	3,80	4,25	4,75	4,63	4,13	4,88	4,75	4,63	4,14	4,71	4,38	4,24	4,60	4,00	4,38
E16A	105	13	4,15	3,71	3,75	4,23	4,31	4,08	5,00	4,46	4,46	4,10	4,77	4,08	4,00	4,44	3,69	4,08
E16B	65	10	4,20	3,86	4,10	3,70	4,20	4,00	4,90	4,60	4,40	4,00	4,50	4,00	4,07	4,30	4,00	4,10
E18	3 399	116	3,90	3,78	3,80	3,80	4,03	4,09	4,64	4,52	4,24	4,21	4,59	4,12	3,92	4,30	3,98	4,04
E19	2 094	78	3,92	3,72	3,85	3,94	4,04	4,01	4,58	4,32	4,04	4,13	4,63	4,04	3,91	4,24	4,10	4,05
E20	718	24	4,04	3,56	3,58	3,96	3,79	4,09	4,58	4,57	4,52	4,43	4,43	3,92	3,81	4,34	4,08	4,09
E21	1 421	33	3,94	3,96	3,61	3,69	3,85	4,00	4,48	4,61	4,21	3,85	4,52	3,90	3,87	4,18	4,03	3,90
E21V	169	16	3,94	3,82	3,80	4,40	4,07	4,07	5,00	4,81	4,56	4,23	4,81	4,44	3,94	4,61	3,94	3,88
E22	816	34	3,66	3,88	3,75	4,00	3,71	4,00	4,45	4,39	4,52	4,28	4,39	3,67	3,80	4,24	3,88	4,16
E23	1 047	55	4,17	3,64	3,80	4,09	4,22	4,36	4,50	4,62	4,56	4,26	4,61	4,00	4,04	4,38	4,02	4,21
E24	891	35	3,88	4,04	4,06	3,79	4,26	4,13	4,56	4,49	4,29	4,18	4,44	3,94	4,07	4,24	4,03	4,18
E25	374	7	3,86	3,67	4,00	3,86	3,86	3,86	4,57	4,43	4,43	4,33	4,86	4,29	3,85	4,39	4,14	3,86
E25A	552	26	3,84	3,64	3,96	4,00	4,00	4,12	4,84	4,62	4,72	4,23	4,64	3,96	3,91	4,43	4,04	4,15

Linja	Nousijat lokakuun arkipyä	Kyselyjen määrä	Kuljet. palvelukyky	Kuljet. neuvontakyky	Kuljet. ajotapa	Aikat. pysyminen	Vaunujen siisteys	Matkustus-mukavuus	Matkustusvälityys	Soveltuvuus matkustustarpeisiin	Matkanteon sujuvuus	Vaihto toiseen	Järjestys ja turvallisuus	Odottamisolo-suhteet pysäkillä	Liikennöitsijä-arvosana	Järjestelmä-arvosana	Yleis-arvosana	Kokonais-arvosana
E26	1 397	44	3,90	3,70	3,89	4,26	4,05	3,93	4,58	4,51	4,23	4,17	4,63	4,09	3,89	4,35	4,00	4,05
E27	1 496	35	4,03	3,63	3,91	3,85	4,06	4,19	4,68	4,35	4,15	4,11	4,38	4,09	3,96	4,23	4,06	4,06
E27V	557	27	3,70	3,64	3,52	3,50	3,89	4,04	4,59	4,70	4,19	4,07	4,19	3,67	3,76	4,13	3,85	3,89
E28	443	22	4,05	4,07	3,95	3,35	3,71	3,68	4,48	4,45	4,09	4,11	4,41	3,77	3,89	4,09	3,90	3,95
E28K	253	5	4,20	3,50	4,00	4,00	4,25	4,25	4,67	4,00	4,00	4,00	4,67	4,00	4,04	4,19	4,00	3,67
E28KT	167	11	4,00	4,00	4,00	4,09	4,00	4,09	4,55	4,36	4,20	4,55	4,80	3,82	4,02	4,34	4,18	4,10
E28T	170	8	4,13	4,00	4,00	4,00	4,00	4,25	4,50	4,38	4,38	4,14	4,75	4,00	4,08	4,31	3,88	4,13
E29	805	33	3,94	3,70	3,72	3,97	4,13	4,25	4,66	4,58	4,42	4,23	4,63	4,20	3,95	4,38	4,06	4,19
E29T	452	14	4,00	3,38	3,64	3,38	3,93	4,17	4,23	4,21	4,07	3,92	4,15	3,79	3,82	3,97	3,93	4,15
E31	3 662	125	4,00	3,79	3,93	3,78	3,94	3,99	4,43	4,58	4,26	4,10	4,56	4,10	3,93	4,26	4,04	3,99
E42	4 147	134	3,88	3,67	3,73	3,58	3,95	4,12	4,10	4,53	4,22	4,19	4,42	3,91	3,87	4,14	4,00	3,86
E46	1 712	60	3,89	3,74	3,71	3,76	3,93	3,98	4,64	4,40	4,26	3,91	4,62	4,02	3,85	4,23	3,93	4,04
E51	1 052	40	4,18	3,83	3,95	4,10	4,23	4,35	4,40	4,45	4,41	4,34	4,49	4,25	4,11	4,35	4,21	4,21
E533	2 363	73	4,00	3,94	3,83	3,90	4,01	4,03	4,66	4,40	4,10	3,95	4,59	4,00	3,96	4,23	3,94	3,90
E543	2 173	75	4,01	3,73	3,86	3,65	3,99	3,92	4,53	4,43	4,07	4,00	4,45	3,88	3,90	4,14	3,96	3,99
E65	176	94	3,93	3,77	3,81	3,85	4,03	4,11	4,78	4,40	4,24	4,17	4,66	4,02	3,93	4,30	3,97	4,04
E65K	649	189	3,91	3,78	3,87	3,90	4,08	4,15	4,78	4,48	4,30	4,10	4,61	3,99	3,96	4,31	3,92	4,06
E82	851	21	4,05	3,40	3,55	4,05	3,95	4,00	4,90	4,50	4,30	3,88	4,29	4,05	3,79	4,28	4,00	4,15
E82B	151	12	4,20	3,83	4,00	4,08	4,42	4,55	4,83	4,67	4,75	4,45	4,82	4,42	4,20	4,57	4,42	4,27
E82KB	60	10	3,89	4,00	3,70	4,00	4,30	4,30	4,40	4,60	4,60	4,60	4,60	4,60	4,04	4,49	4,10	4,10
E85A	240	21	4,29	4,06	3,95	3,57	3,67	3,75	4,90	4,52	4,45	4,00	4,60	3,67	3,94	4,24	3,95	3,95
E86	241	24	4,04	4,00	3,71	3,50	3,78	4,00	4,61	4,22	3,96	3,50	4,27	3,38	3,91	3,92	3,91	4,05
E86H	129	9	4,00	4,00	3,22	3,33	4,11	3,89	4,89	3,56	3,22	3,63	4,50	3,63	3,84	3,82	3,78	3,50

Linja	Nousijat lokakuun arkipyä	Kyselyjen määrä	Kuljet. palvelukyky	Kuljet. neuvontakyky	Kuljet. ajotapa	Aikat. pysyminen	Vaunujen siisteys	Matkustus-mukavuus	Matkustusvälityys	Soveltuvuus matkustustarpeisiin	Matkanteon sujuvuus	Vaihto toiseen	Järjestys ja turvallisuus	Odottamisolo-suhteet pysäkillä	Liikennöitsijä-arvosana	Järjestelmä-arvosana	Yleis-arvosana	Kokonais-arvosana
E88	187	20	3,89	3,69	3,84	3,75	3,80	3,74	4,63	4,10	4,16	3,44	4,58	3,16	3,79	3,97	3,65	3,84
Espoo	47 817	1939	3,97	3,75	3,83	3,81	4,02	4,06	4,57	4,50	4,25	4,13	4,55	4,03	3,93	4,26	4,01	4,02
H14	9 523	300	3,77	3,57	3,79	3,91	4,09	3,98	3,82	4,50	3,96	4,19	4,49	3,91	3,84	4,11	4,03	3,96
H16	1 233	52	3,96	3,56	3,75	4,24	4,35	4,16	4,69	4,55	4,52	4,42	4,63	3,92	3,95	4,42	4,08	4,15
H17	424	21	3,42	3,45	3,21	3,42	4,15	3,81	4,68	4,30	3,85	4,25	4,42	3,80	3,61	4,10	3,76	3,68
H18	9 570	311	3,68	3,63	3,81	3,97	4,10	4,01	3,87	4,54	3,92	4,24	4,57	4,07	3,85	4,17	4,07	4,01
H20	4 989	191	3,84	3,64	3,77	4,02	4,03	3,86	4,26	4,44	4,01	4,28	4,63	4,08	3,83	4,24	3,98	3,90
H21V	5 888	235	3,90	3,53	3,76	3,93	3,85	3,82	4,22	4,62	4,35	4,30	4,65	3,81	3,78	4,27	3,98	3,94
H23	6 308	245	3,96	3,69	3,74	3,68	4,06	3,97	4,33	4,56	3,98	4,19	4,51	3,86	3,88	4,16	4,03	3,94
H24	1 417	54	4,02	3,93	3,68	4,00	4,35	4,28	4,81	4,60	4,25	4,33	4,67	4,10	4,05	4,40	4,04	4,14
H39	6 840	191	3,79	3,67	3,79	3,95	4,10	4,00	4,08	4,51	3,82	4,22	4,61	4,01	3,87	4,17	4,10	4,04
H39B	2 339	134	3,82	3,81	3,79	3,97	3,99	4,02	4,18	4,53	3,95	4,15	4,56	4,05	3,88	4,20	4,10	4,10
H40	4 219	160	3,86	3,66	3,91	4,05	4,23	4,10	4,48	4,66	4,17	4,40	4,63	3,91	3,95	4,33	4,08	4,10
H41	4 990	192	3,75	3,59	3,79	4,00	4,08	4,02	4,37	4,54	4,05	4,35	4,64	3,84	3,85	4,25	4,10	4,06
H42	3 930	151	3,77	3,71	3,88	4,09	4,17	4,06	4,28	4,52	4,06	4,20	4,56	3,80	3,92	4,21	4,14	4,01
H43	6 938	269	3,84	3,72	3,88	4,10	4,06	3,95	4,43	4,62	4,26	4,34	4,54	4,03	3,89	4,33	4,14	4,09
H45	4 113	163	3,80	3,58	3,85	4,00	4,01	3,91	4,24	4,47	3,96	4,07	4,58	3,75	3,83	4,15	4,03	3,97
H50	4 251	160	3,97	3,78	3,85	3,89	4,09	4,01	4,36	4,65	4,22	4,25	4,65	3,70	3,94	4,25	4,01	4,03
H51	5 617	223	3,98	3,75	3,91	3,92	4,25	4,13	4,49	4,62	4,25	4,29	4,73	3,95	4,00	4,32	4,11	4,12
H52	3 521	131	3,97	3,87	3,98	3,74	4,35	4,31	4,79	4,63	4,14	4,30	4,74	4,15	4,10	4,35	4,12	4,11
H54	4 895	193	3,85	3,72	3,91	3,88	3,84	3,79	4,56	4,58	4,34	4,24	4,64	3,87	3,82	4,30	4,06	3,99

Linja	Nousijat lokakuun arkipyrä	Kyselyjen määrä	Kuljet. palvelukyky	Kuljet. neuvontakyky	Kuljet. ajotapa	Aikat. pysyminen	Vaunujen siisteys	Matkustus-mukavuus	Matkustusvälityys	Soveltuvuus matkustustarpeisiin	Matkanteon sujuvuus	Vaihto toiseen	Järjestys ja turvallisuus	Odottamisolo-suhteet pysäkillä	Liikennöitsijä-arvosana	Järjestelmä-arvosana	Yleis-arvosana	Kokonais-arvosana
H55	3 596	153	4,03	3,84	3,75	4,03	4,23	4,32	4,51	4,40	3,98	4,08	4,59	3,99	4,04	4,23	4,01	4,13
H56	2 823	113	3,92	3,74	3,86	3,75	4,26	4,10	4,50	4,59	4,25	4,04	4,62	3,89	3,97	4,23	4,04	4,12
H57	4 829	190	3,90	3,77	3,90	3,71	4,32	4,21	4,51	4,53	4,13	4,11	4,66	4,06	4,02	4,24	4,03	4,01
H58	11 918	312	3,96	3,69	3,81	3,63	4,11	4,02	3,90	4,48	3,85	4,23	4,50	3,91	3,92	4,07	4,00	3,98
H58B	3 149	131	3,96	3,78	3,89	3,68	3,99	4,08	4,12	4,54	3,99	4,22	4,63	3,94	3,94	4,16	4,06	3,99
H59	5 625	232	3,95	3,73	3,86	3,90	4,21	4,16	4,21	4,57	4,04	4,23	4,70	3,80	3,98	4,21	4,09	4,06
H62	1 480	66	4,05	3,63	3,89	4,10	4,02	3,94	4,52	4,59	4,40	4,39	4,57	4,10	3,90	4,38	4,13	4,03
H63	5 131	215	3,80	3,59	3,85	4,00	4,12	4,20	4,34	4,50	4,01	4,08	4,61	3,98	3,91	4,22	4,09	4,07
H64	4 127	160	4,02	3,69	3,88	4,09	4,21	4,11	4,66	4,68	4,22	4,21	4,62	4,16	3,98	4,38	4,18	4,11
H65A	12 862	300	3,87	3,55	3,69	3,59	3,98	3,88	4,20	4,58	3,91	4,28	4,63	4,05	3,79	4,18	4,01	3,86
H66A	7 959	313	3,89	3,59	3,84	3,80	3,97	3,89	4,24	4,60	4,00	4,31	4,65	4,07	3,84	4,24	4,06	3,93
H67	6 725	268	3,86	3,60	3,70	3,90	4,01	3,97	4,15	4,54	4,02	4,30	4,47	4,00	3,83	4,20	4,07	3,96
H67V	477	20	3,95	3,53	4,00	3,83	4,20	4,05	3,70	4,47	4,10	4,40	4,58	4,40	3,95	4,21	3,95	4,15
H68	9 651	308	3,93	3,77	3,80	4,14	4,25	4,24	4,34	4,62	4,02	4,27	4,58	4,13	4,00	4,30	4,11	4,16
H69	6 391	239	3,94	3,75	3,91	3,62	4,07	4,15	4,44	4,45	3,85	4,07	4,52	3,93	3,96	4,13	4,05	4,00
H70T	7 579	292	3,85	3,67	3,89	3,76	4,05	3,95	4,20	4,52	3,87	4,14	4,51	3,86	3,88	4,12	4,02	3,99
H71	6 929	273	3,89	3,63	3,84	4,14	4,28	4,27	4,38	4,60	4,24	4,23	4,52	4,04	3,98	4,31	4,14	4,18
H71V	1 970	80	4,00	3,65	3,81	4,17	4,30	4,22	4,39	4,55	4,15	4,32	4,56	4,10	4,00	4,32	4,14	4,12
H72	6 559	252	4,08	3,75	3,86	3,95	4,14	4,15	4,54	4,64	4,13	4,26	4,62	4,14	4,00	4,33	4,10	4,05
H73	5 211	210	3,92	3,67	3,83	4,05	4,10	4,09	4,33	4,56	4,22	4,18	4,54	3,95	3,92	4,26	4,10	4,15
H74	1	79	3,86	3,64	3,69	3,84	4,12	3,87	4,68	4,64	3,95	4,21	4,79	3,93	3,84	4,29	4,00	4,00
H74N	526	20	4,00	3,69	3,85	3,90	4,00	3,84	4,90	4,80	4,30	4,50	4,85	4,42	3,88	4,52	4,30	3,95
H75	6 605	248	3,87	3,62	3,71	4,07	3,96	3,91	4,16	4,60	4,07	4,21	4,58	4,15	3,82	4,26	4,05	4,03

Linja	Nousijat lokakuun arkipyä	Kyselyjen määrä	Kuljet. palvelukyky	Kuljet. neuvontakyky	Kuljet. ajotapa	Aikat. pysyminen	Vaunujen siisteys	Matkustus-mukavuus	Matkustusväljyys	Soveltuvuus matkustustarpeisiin	Matkanteon sujuvuus	Vaihto toiseen	Järjestys ja turvallisuus	Odottamisolo-suhteet pysäkillä	Liikennöitsijä-arvosana	Järjestelmä-arvosana	Yleis-arvosana	Kokonais-arvosana
H75A	1 052	42	3,75	3,89	3,92	3,80	4,02	4,03	4,85	4,49	4,51	4,06	4,51	3,85	3,92	4,30	4,03	3,97
H76A	1 262	51	3,98	3,84	3,96	3,98	4,12	4,10	4,72	4,45	4,54	4,38	4,68	4,00	4,00	4,39	4,08	4,10
H76B	1 301	56	3,91	3,69	3,96	3,91	4,15	4,04	4,72	4,62	4,52	4,15	4,47	4,00	3,95	4,34	4,02	4,08
H77	3 987	155	3,99	3,73	3,93	4,25	3,89	3,88	4,27	4,52	4,38	4,20	4,46	4,07	3,88	4,31	4,01	4,01
H77A	2 136	82	3,89	3,56	3,78	3,95	3,82	3,79	4,55	4,59	4,43	4,28	4,41	3,83	3,77	4,29	4,01	3,88
H79	9 560	307	3,78	3,67	3,77	3,89	4,09	4,07	4,46	4,60	4,25	4,27	4,55	4,06	3,88	4,30	4,08	3,98
H80	3 154	132	3,88	3,69	3,81	4,10	3,91	4,13	4,25	4,68	4,49	4,44	4,51	3,95	3,88	4,34	4,13	3,98
H81	5 294	208	3,93	3,70	3,72	4,18	4,05	4,09	4,55	4,60	4,46	4,38	4,57	3,89	3,90	4,38	4,10	4,08
H82	5 233	205	3,82	3,67	3,79	3,99	3,96	4,12	4,29	4,62	4,44	4,36	4,45	4,03	3,87	4,31	3,98	3,98
H83	1 435	56	3,85	3,38	3,79	3,82	3,89	4,04	4,49	4,35	4,13	4,30	4,58	3,96	3,79	4,23	3,98	4,00
H84	5 055	197	3,89	3,61	3,79	4,06	4,06	4,08	4,14	4,47	4,36	4,43	4,57	3,98	3,89	4,29	4,11	4,01
H85	3 947	165	3,79	3,48	3,79	4,01	4,09	4,06	4,19	4,38	4,25	4,32	4,45	4,03	3,84	4,23	4,06	3,97
H86	3 246	129	3,85	3,50	3,69	3,61	3,99	4,07	4,38	4,36	4,22	4,28	4,56	3,96	3,82	4,19	3,96	3,92
H88	2 166	86	3,91	3,67	3,79	4,04	4,17	4,00	4,44	4,51	4,35	4,38	4,58	4,11	3,91	4,34	4,14	4,03
H89	1 038	53	4,10	3,63	3,71	4,12	4,06	4,00	4,76	4,76	4,76	4,43	4,75	4,02	3,90	4,51	4,19	4,15
H90	1 272	153	3,95	3,74	3,95	4,14	4,44	4,41	4,77	4,48	4,42	4,18	4,58	3,88	4,10	4,35	4,16	4,17
H92	2 478	91	4,08	3,83	3,73	4,11	3,84	4,01	4,39	4,42	4,46	4,31	4,42	4,04	3,90	4,31	4,08	4,01
H93	483	21	3,81	3,77	3,80	3,60	4,19	3,86	4,76	4,65	4,29	4,00	4,48	3,43	3,89	4,17	3,95	3,90
H93K	652	20	3,60	3,56	4,00	3,80	3,67	4,11	4,58	3,83	4,00	4,10	4,25	3,84	3,79	4,06	3,74	3,61
H94	3 572	126	3,86	3,52	3,74	3,98	3,71	3,72	4,30	4,55	4,30	4,30	4,32	3,85	3,71	4,23	4,02	3,86
H94A	2 836	110	3,66	3,59	3,77	4,15	4,01	4,08	4,58	4,38	4,37	4,29	4,56	4,14	3,82	4,35	4,03	3,95
H94V	495	26	3,92	3,35	3,85	4,16	3,73	3,96	4,54	4,50	4,42	4,44	4,40	4,20	3,76	4,38	3,84	3,92
H95	3 867	149	3,90	3,58	3,79	3,60	4,03	4,01	4,36	4,43	4,21	4,35	4,53	3,96	3,86	4,21	4,10	3,98

Linja	Nousijat lokakuun arkipyrä	Kyselyjen määrä	Kuljet. palvelukyky	Kuljet. neuvontakyky	Kuljet. ajotapa	Aikat. pysyminen	Vaunujen siisteys	Matkustus-mukavuus	Matkustusvälityys	Sovellettavuus matkustustarpeisiin	Matkanteon sujuvuus	Vaihto toiseen	Järjestys ja turvallisuus	Odottamisolo-suhteet pysäkillä	Liikennöitisijä-arvosana	Järjestelmä-arvosana	Yleis-arvosana	Kokonais-arvosana
H96	4 849	85	3,77	3,59	3,88	4,23	4,27	4,34	4,58	4,44	4,42	4,20	4,50	4,16	3,97	4,36	4,13	4,16
H97	1 674	74	3,82	3,69	3,80	4,00	3,96	3,96	4,63	4,56	4,36	4,23	4,52	4,06	3,85	4,34	4,00	3,87
H97V	2 108	68	3,95	3,70	3,91	3,79	3,97	3,98	4,61	4,62	4,27	4,36	4,57	4,06	3,90	4,33	4,11	4,00
H98	1 913	55	4,04	3,82	3,81	4,04	4,09	4,18	4,83	4,04	4,46	4,12	4,67	3,83	3,99	4,28	4,02	4,14
Helsinki	289 193	10 752	3,88	3,66	3,81	3,93	4,08	4,04	4,32	4,54	4,13	4,25	4,57	3,99	3,90	4,25	4,06	4,02
V335	352	39	3,57	3,59	3,89	3,97	3,92	3,92	4,64	4,10	4,14	3,88	4,42	4,00	3,78	4,16	4,14	4,03
V335B	260	11	3,70	3,70	3,80	4,30	4,30	4,33	4,70	4,10	4,20	3,63	4,56	4,00	3,97	4,21	3,67	3,89
V433	143	30	3,87	3,64	3,97	3,57	4,47	4,39	4,17	3,93	4,03	3,71	4,52	3,77	4,07	3,96	3,83	4,13
V443	163	1	5,00	3,00	5,00	5,00	5,00	5,00	5,00	5,00	5,00	5,00	5,00	2,00	4,60	4,57	5,00	5,00
V443K	31	35	3,68	3,43	3,74	3,63	4,34	4,22	4,74	4,03	3,89	3,29	4,44	2,85	3,88	3,84	3,47	3,74
V445	13	30	4,00	3,78	3,86	3,72	4,50	4,45	4,65	4,12	4,27	3,60	4,43	3,00	4,12	3,97	4,04	4,11
V571	1 170	180	3,84	3,59	3,88	3,53	4,14	4,17	4,51	4,05	3,91	3,70	4,40	3,95	3,92	4,01	3,82	3,96
V575	901	112	3,96	3,72	3,94	3,37	4,11	3,96	4,61	4,25	3,97	3,78	4,55	3,94	3,94	4,07	3,67	3,80
V311	915	54	3,98	3,63	3,89	3,94	4,55	4,45	4,73	4,58	4,46	4,21	4,55	3,90	4,10	4,34	3,96	4,33
V572	475	45	4,00	3,41	3,84	3,80	4,16	4,16	4,48	4,43	4,32	3,76	4,43	4,21	3,91	4,20	4,02	4,12
V572K	157	15	4,00	3,73	3,64	3,93	4,20	4,20	4,87	4,27	4,14	4,00	4,73	4,20	3,95	4,31	3,86	4,13
V574	561	141	3,90	3,72	3,95	3,72	4,30	4,26	4,62	4,22	3,89	3,66	4,44	3,93	4,02	4,07	3,80	3,99
V576	1 831	41	3,84	3,63	3,87	3,88	4,40	4,25	4,80	4,25	3,98	3,75	4,80	3,85	4,00	4,19	3,67	4,02
V619	2 294	126	3,84	3,69	3,81	3,78	4,24	4,21	4,62	4,32	4,29	4,05	4,52	4,18	3,96	4,25	3,87	4,08
V624	24	79	3,64	3,50	3,86	3,36	4,03	3,97	4,30	4,03	3,88	3,74	4,30	3,61	3,80	3,89	3,78	3,73
V631	174	117	3,85	3,82	3,90	3,92	4,15	4,15	4,68	4,47	4,41	4,00	4,48	3,91	3,98	4,27	3,91	4,05

Linja	Nousijat lokakuun arkipyä	Kyselyjen määrä	Kuljet. palvelukyky	Kuljet. neuvontakyky	Kuljet. ajotapa	Aikat. pysyminen	Vaunujen siisteys	Matkustus-mukavuus	Matkustusväljyys	Soveltuvuus matkustustarpeisiin	Matkanteon sujuvuus	Vaihto toiseen	Järjestys ja turvallisuus	Odottamisolo-suhteet pysäkillä	Liikennöitsijä-arvosana	Järjestelmä-arvosana	Yleis-arvosana	Kokonais-arvosana
V711	665	33	3,62	3,52	3,68	3,06	3,71	3,55	4,73	4,50	4,13	3,68	4,47	3,63	3,62	4,03	3,80	3,72
V711K	38	2	5,00	4,50	5,00	5,00	5,00	4,50	5,00	4,00	4,00	4,50	5,00	5,00	4,80	4,64	4,00	5,00
V712	466	33	3,91	3,89	3,91	3,67	4,12	4,19	4,76	4,33	4,39	4,36	4,73	4,13	4,00	4,34	3,87	4,03
V735	2 602	105	3,88	3,51	3,80	3,65	3,88	3,96	4,53	4,45	4,26	4,07	4,44	3,83	3,80	4,18	3,79	3,92
V736	1 544	75	4,00	3,57	3,88	3,60	4,10	4,07	4,70	4,23	4,04	4,00	4,48	4,01	3,92	4,15	3,92	3,96
V736A	140	2	3,50	2,50	3,00	4,00	4,50	4,50	4,50	3,50	4,50	4,00	5,00	5,00	3,60	4,36	3,50	4,00
V562	351	309	3,83	3,68	3,83	3,16	3,87	3,86	4,43	4,49	4,08	4,05	4,44	3,98	3,81	4,09	3,88	3,78
V587	99	90	3,91	3,72	3,79	3,46	3,80	3,82	4,15	4,37	4,06	3,97	4,42	3,77	3,81	4,03	3,82	3,80
Vantaa	15 369	1 705	3,88	3,60	3,85	3,70	4,16	4,12	4,63	4,31	4,16	3,95	4,54	3,94	3,92	4,18	3,84	4,00
Ke5	515	57	4,22	4,06	3,95	3,64	3,91	4,08	4,81	4,53	4,51	4,33	4,49	3,52	4,04	4,26	4,00	4,08
Ke5B	114	55	4,07	3,66	3,87	3,47	4,13	4,14	4,75	4,23	4,26	3,92	4,57	3,75	3,98	4,14	3,87	3,87
Ke8	43	13	4,54	4,17	4,31	4,08	4,54	4,46	4,62	4,23	4,31	4,08	4,54	3,69	4,40	4,22	3,83	4,25
Ke8L	63	8	4,38	3,71	4,13	3,63	4,38	3,88	3,75	3,88	3,88	3,83	4,33	3,38	4,09	3,81	4,14	3,88
Kerava	735	133	4,23	3,98	3,98	3,64	4,03	4,09	4,68	4,40	4,40	4,21	4,49	3,55	4,06	4,20	3,98	4,04
Kir902	82	11	4,60	4,38	4,40	4,18	4,64	4,55	4,91	4,30	4,45	4,11	4,70	3,91	4,51	4,37	4,20	4,27
Kir902K	22	19	4,22	3,83	4,32	3,79	4,37	4,16	4,68	4,21	4,42	4,00	4,37	3,44	4,18	4,13	3,79	3,89
Kir903	150	5	4,00	4,75	4,80	4,60	4,00	4,60	4,60	4,80	4,60	4,80	5,00	3,80	4,43	4,60	4,80	4,40
Kir903K	50	25	4,09	4,28	4,08	3,36	4,04	3,88	4,60	4,19	3,54	3,68	4,46	3,72	4,07	3,94	3,86	3,71
Kir907	170	30	4,32	4,18	4,18	4,07	4,13	4,11	4,78	4,03	4,17	4,00	4,52	3,61	4,18	4,17	3,93	4,07

Linja	Nousijat lokakuun arkipyä	Kyselyjen määrä	Kuljet. palvelukyky	Kuljet. neuvontakyky	Kuljet. ajotapa	Aikat. pysyminen	Vaunujen siisteys	Matkustus-mukavuus	Matkustusvälityys	Sovettuvuus matkustustarpeisiin	Matkanteon sujuvuus	Vaihto toiseen	Järjestys ja turvallisuus	Odottamisolo-suhteet pysäkillä	Liikennöitsijä-arvosana	Järjestelmä-arvosana	Yleis-arvosana	Kokonais-arvosana
Kir908	193	30	4,24	4,11	4,25	3,63	3,86	4,00	4,96	4,54	4,61	4,12	4,50	4,04	4,09	4,34	3,96	4,07
Kirkkon.	667	120	4,24	4,29	4,37	4,01	4,09	4,23	4,79	4,41	4,39	4,23	4,64	3,81	4,24	4,32	4,17	4,14
Sip985	200	35	4,21	4,33	4,06	3,76	3,97	4,00	4,47	4,21	4,29	3,86	4,81	3,46	4,12	4,12	4,06	3,94
Sip991	205	30	3,62	3,68	3,82	3,21	3,72	4,00	3,75	3,62	3,69	3,32	3,97	2,86	3,77	3,49	3,48	3,60
Sip995	60	30	3,82	3,76	3,93	3,67	3,90	3,90	4,54	3,83	4,10	4,00	4,48	3,82	3,86	4,06	3,96	3,82
Sipoo	465	95	3,90	3,98	3,94	3,50	3,85	3,99	4,17	3,90	4,00	3,66	4,39	3,24	3,93	3,84	3,80	3,77
S38	794	59	3,91	3,70	3,81	4,07	4,17	4,12	4,64	4,67	4,28	4,38	4,65	3,72	3,94	4,34	4,20	4,11
S102	2 380	68	3,82	3,67	4,18	4,25	4,36	4,09	4,19	4,71	4,53	4,33	4,73	4,22	4,02	4,42	4,12	4,15
S102T	3 507	193	3,69	3,66	3,91	4,06	4,19	4,07	4,39	4,57	4,30	4,29	4,60	4,06	3,90	4,32	4,02	4,05
S103	2 222	91	3,92	3,97	4,11	4,24	4,14	3,94	4,32	4,56	4,37	4,34	4,66	4,20	4,02	4,38	4,07	4,08
S103T	1 340	63	4,03	3,87	4,10	4,27	4,16	4,11	4,51	4,61	4,40	4,51	4,75	4,05	4,05	4,44	4,26	4,17
S105	1 144	64	4,46	4,24	4,10	4,19	4,41	4,38	4,56	4,53	4,46	4,40	4,84	4,11	4,32	4,44	4,10	4,41
S106	4 303	177	3,91	3,66	3,85	3,74	4,16	4,03	4,47	4,33	4,05	4,07	4,59	4,03	3,92	4,18	3,97	3,97
S106K	560	37	4,00	3,42	3,95	3,92	4,27	4,16	4,61	4,36	4,22	4,28	4,69	4,19	3,96	4,33	4,08	4,11
S107	2 327	110	3,92	3,58	3,93	4,00	4,11	3,97	4,49	4,42	4,19	4,18	4,54	4,09	3,90	4,27	4,00	4,04
S109	4 257	224	3,95	3,65	3,71	3,73	4,01	3,95	4,53	4,49	4,16	4,16	4,64	4,07	3,86	4,26	4,02	4,00
S110	3 460	259	3,88	3,76	3,87	3,93	4,13	4,12	4,50	4,65	4,42	4,34	4,68	4,23	3,95	4,39	4,07	4,09
S110T	2 564	12	3,75	3,67	4,00	3,91	4,08	4,00	4,75	4,67	4,33	4,00	4,67	3,83	3,90	4,31	3,92	4,17
S111	1 163	81	4,00	3,72	3,79	4,18	4,15	3,99	4,41	4,75	4,64	4,46	4,80	4,15	3,93	4,48	4,05	4,16

Linja	Nousijat lokakuun arkipyrä	Kyselyjen määrä	Kuljet. palveluikyky	Kuljet. neuvontakyky	Kuljet. ajotapa	Aikat. pysyminen	Vaunujen siisteys	Matkustus-mukavuus	Matkustus-väljyys	Soveltuvuus matkustus-tarpeisiin	Matkanteon sujuvuus	Vaihto toiseen	Järjestys ja turvallisuus	Odottamis-olosuhteet pysäkillä	Liikennöitsijä-arvosana	Järjestelmä-arvosana	Yleis-arvosana	Kokonais-arvosana
S111T	519	5	4,50	3,67	4,00	3,60	3,50	4,00	5,00	4,60	4,60	3,80	4,80	4,00	3,93	4,34	4,00	3,80
S112	2 478	112	4,03	3,74	3,93	4,25	4,06	3,88	4,27	4,59	4,41	4,42	4,71	4,20	3,93	4,41	4,05	4,12
S121	406	40	3,79	3,28	3,79	3,95	3,90	3,68	4,10	4,60	4,38	4,28	4,73	4,28	3,69	4,33	4,00	3,90
S121A	2 031	61	3,70	3,60	3,66	3,98	3,89	3,78	4,29	4,73	4,41	4,31	4,64	4,18	3,73	4,36	3,95	3,83
S121K	285	20	3,78	3,93	3,76	4,26	4,26	4,21	4,50	4,79	4,39	4,47	4,72	4,17	3,99	4,47	4,10	4,00
S122	1 204	42	3,82	3,55	3,71	3,90	3,93	3,92	4,27	4,55	4,41	4,22	4,75	4,12	3,79	4,32	3,93	3,90
S122A	1 390	68	3,80	3,64	3,82	4,16	3,90	3,78	4,52	4,68	4,43	4,40	4,77	4,18	3,79	4,45	4,11	4,06
S132	5 022	221	3,90	3,74	3,92	4,20	4,02	3,92	4,28	4,59	4,43	4,30	4,62	4,20	3,90	4,37	4,02	4,10
S143	1 317	57	3,89	3,57	3,98	4,17	4,16	4,00	4,62	4,55	4,49	4,29	4,81	3,96	3,92	4,41	4,00	4,04
S143A	632	33	3,79	3,68	3,41	3,90	3,91	3,82	3,81	4,52	4,38	4,21	4,61	4,10	3,72	4,22	3,97	3,97
S145	1 263	15	3,93	3,25	3,87	4,13	4,07	4,00	4,79	4,67	4,60	4,17	4,79	4,07	3,82	4,46	3,93	4,00
S145K	238	17	3,76	3,38	3,53	3,87	3,50	3,40	4,13	4,13	4,00	3,87	4,24	3,69	3,52	3,99	3,94	3,75
S145N	219	50	3,56	3,72	3,56	3,88	3,88	3,80	4,18	4,69	4,53	4,38	4,60	4,33	3,70	4,37	4,02	3,96
S147	3 699	155	3,88	3,66	3,85	4,12	4,09	3,86	4,33	4,55	4,33	4,32	4,70	4,21	3,87	4,37	3,95	4,03
S147T	112	6	3,83	3,00	4,00	4,20	3,50	3,50	4,60	4,50	4,83	4,00	5,00	4,00	3,57	4,45	4,33	4,00
S150	1 749	127	3,87	3,81	3,95	4,07	3,85	3,71	4,30	4,68	4,49	4,37	4,65	4,20	3,84	4,39	4,06	3,94
S150A	2 681	36	3,84	3,89	3,77	3,91	3,91	3,89	3,97	4,57	4,38	4,13	4,56	4,23	3,86	4,25	3,92	3,97
S150K	1 599	99	3,84	3,67	3,80	4,19	4,00	3,77	4,38	4,52	4,47	4,25	4,59	4,13	3,82	4,36	4,02	4,13
S154	3 498	173	3,88	3,78	3,88	3,97	4,00	3,94	4,23	4,56	4,36	4,30	4,56	4,08	3,90	4,29	4,05	4,03
S154T	780	19	3,79	3,89	3,58	3,84	3,89	4,00	4,39	4,37	4,42	4,39	4,53	4,22	3,83	4,31	4,05	3,83
S156	3 861	173	3,86	3,76	3,89	3,91	4,01	3,88	4,24	4,57	4,32	4,21	4,64	4,08	3,88	4,28	4,03	4,02
S158	2 260	100	3,93	3,70	3,80	3,93	4,27	4,20	4,55	4,57	4,24	4,16	4,64	4,18	3,98	4,32	4,02	4,07
S160	1 304	44	3,95	3,58	3,91	4,10	4,05	3,98	4,12	4,44	4,11	3,97	4,66	4,02	3,89	4,20	4,00	3,95
S160K	1 094	63	3,87	3,81	3,79	3,82	4,03	3,97	4,33	4,43	4,22	4,15	4,66	3,89	3,89	4,21	4,07	4,07

Linja	Nousijat lokakuun arkipyä	Kyselyjen määrä	Kuljet. palvelukyky	Kuljet. neuvonta-pkyky	Kuljet. ajotapa	Aikat. pysyminen	Vaunujen siisteys	Matkustus-mukavuus	Matkustus-väljyys	Soveltuvuus matkustus-tarpeisiin	Matkanteon sujuvuus	Vaihto toiseen	Järjestys ja turvallisuus	Odottamis-olosuhteet pysäkillä	Liikennöitsijä-arvosana	Järjestelmä-arvosana	Yleis-arvosana	Kokonais-arvosana
S165	2 219	136	3,95	3,79	3,85	3,56	4,05	4,10	4,33	4,57	4,22	4,19	4,59	3,93	3,95	4,20	3,96	3,96
S171	1 002	60	4,21	4,00	4,02	3,77	4,25	3,93	4,32	4,41	4,24	4,27	4,71	3,95	4,08	4,24	4,00	4,19
S172	188	37	4,08	4,07	4,05	3,36	4,19	4,11	3,41	4,53	4,19	4,12	4,73	3,95	4,10	4,04	3,73	4,03
S173	310	10	4,50	4,38	3,80	3,80	4,10	3,20	3,60	4,00	4,10	3,88	4,40	3,50	4,00	3,90	3,50	3,78
S173Z	583	38	4,03	3,85	3,97	3,82	4,26	3,84	4,53	4,47	4,26	4,15	4,68	3,84	3,99	4,25	3,89	4,16
S174Z	3 243	142	4,08	3,81	3,92	3,90	4,16	3,91	4,51	4,50	4,40	4,22	4,59	3,90	3,97	4,29	3,96	4,01
S194	542	24	3,75	3,63	3,96	3,88	4,08	4,13	4,67	4,52	3,90	3,84	4,59	3,78	3,91	4,17	3,96	3,87
S195	3 424	155	3,90	3,97	4,03	3,75	4,15	4,02	4,52	4,36	3,89	4,02	4,67	4,01	4,01	4,17	4,03	4,02
S206	611	45	4,07	3,73	3,95	4,18	4,20	4,12	4,65	4,25	4,37	3,88	4,70	3,81	4,02	4,26	3,77	4,10
S212	805	30	4,03	3,92	3,83	3,86	4,03	4,07	4,70	4,40	4,18	3,92	4,61	3,77	3,98	4,21	4,00	4,03
S213	1 217	54	4,02	3,88	4,06	3,98	4,32	4,12	4,56	4,53	4,38	4,38	4,68	4,06	4,08	4,37	4,10	4,18
S243	329	23	4,30	4,17	4,09	3,95	4,10	4,23	4,78	4,23	4,18	3,95	4,52	3,95	4,18	4,22	3,95	4,13
S247A	507	25	3,74	4,12	4,22	3,75	4,04	4,04	4,71	4,58	4,36	4,22	4,83	3,92	4,03	4,34	4,32	4,08
S248A	1 974	112	3,87	3,68	3,85	3,88	4,10	4,16	4,40	4,57	4,24	4,25	4,61	4,08	3,93	4,29	4,09	4,07
S270	4 601	205	3,89	3,86	3,88	3,85	4,06	4,17	4,25	4,51	4,12	4,23	4,57	3,95	3,97	4,21	4,04	4,05
S321	2	126	3,97	3,65	3,80	3,91	4,06	3,95	4,64	4,54	4,10	4,10	4,66	4,02	3,89	4,28	4,00	3,93
S322	2 271	115	3,91	3,63	3,85	4,03	4,00	3,98	4,53	4,57	3,96	4,14	4,60	4,10	3,87	4,28	3,90	4,05
S332	1	90	3,78	3,61	3,74	3,81	4,00	3,85	4,33	4,17	3,78	3,89	4,57	3,88	3,80	4,06	3,81	3,89
S345	1 509	61	3,81	3,98	3,75	4,09	4,08	3,98	4,56	4,48	4,05	4,13	4,58	3,89	3,92	4,25	4,02	4,02
S411	2	140	3,93	3,75	3,88	4,06	4,26	4,10	4,63	4,50	4,40	4,20	4,59	4,13	3,99	4,36	4,03	4,02
S415	273	52	3,72	3,47	3,84	3,63	4,33	4,14	4,68	4,48	4,12	3,80	4,64	4,00	3,90	4,19	3,92	3,96
S421	2	130	3,95	3,70	3,87	4,02	3,95	3,95	4,42	4,41	4,17	4,12	4,63	4,02	3,88	4,26	4,00	4,05
S431	1	96	3,79	3,53	3,93	3,91	4,08	4,08	4,66	4,27	4,15	3,69	4,74	3,71	3,88	4,16	3,90	4,07
S435	154	27	3,63	3,15	3,78	3,81	3,96	3,92	4,78	4,31	4,23	4,14	4,73	3,50	3,69	4,21	4,08	3,88
S436	1	96	3,96	3,61	3,85	3,79	4,19	3,92	4,39	4,23	3,86	3,94	4,59	4,00	3,90	4,11	3,83	3,88
S436K	625	10	4,00	3,86	3,60	4,30	4,20	4,20	4,89	4,60	4,30	4,30	4,60	4,10	3,97	4,44	4,20	3,89
S501	235	4	3,75	4,33	4,75	3,67	4,33	4,75	5,00	4,25	4,50	4,33	4,67	4,67	4,38	4,44	4,00	4,00

Linja	Nousijat lokakuun arkipyä	Kyselyjen määrä	Kuljet. palvelukyky	Kuljet. neuvonta-kyky	Kuljet. ajotapa	Aikat. pysyminen	Vaunujen siisteys	Matkustus-mukavuus	Matkustus-väljyys	Soveltuvuus matkustus-tarpeisiin	Matkanteon sujuvuus	Vaihto toiseen	Järjestys ja turvallisuus	Odottamis-olosuhteet pysäkillä	Liikennöitsijä-arvosana	Järjestelmä-arvosana	Yleis-arvosana	Kokonais-arvosana
S501V	293	16	4,06	3,83	3,93	3,73	4,06	4,31	4,81	4,69	4,73	4,40	4,56	3,88	4,04	4,40	4,00	4,00
S502	1	143	3,99	3,61	4,04	4,14	4,53	4,51	4,66	4,49	4,33	4,14	4,74	4,00	4,14	4,36	4,05	4,18
S506	4 834	219	3,85	3,72	3,76	3,21	4,07	3,98	4,37	4,45	3,75	3,94	4,69	3,91	3,87	4,05	3,98	3,68
S510	3 556	150	3,99	3,92	3,96	3,91	4,13	4,15	4,46	4,52	4,34	4,03	4,69	3,94	4,03	4,27	3,90	4,08
S518	448	26	4,24	3,94	4,15	3,68	3,60	3,50	4,85	4,69	4,50	3,89	4,88	4,31	3,89	4,40	3,92	4,08
S550	39 454	322	3,94	3,74	3,99	4,09	4,23	4,26	3,95	4,48	4,34	4,30	4,47	4,09	4,03	4,25	4,05	4,23
S551	1	112	3,89	3,86	3,91	3,76	4,23	4,04	4,55	4,04	3,92	3,88	4,69	3,73	3,99	4,08	3,86	3,97
S552	2 402	103	4,06	3,80	4,07	4,06	4,29	4,13	4,74	4,70	4,42	4,35	4,74	4,14	4,07	4,45	4,14	4,20
S554	3 347	203	3,94	3,70	3,82	3,79	4,09	4,09	4,57	4,52	4,31	4,20	4,58	3,81	3,93	4,25	3,97	4,08
S560	385	309	4,12	3,90	4,15	4,03	4,52	4,50	4,51	4,50	4,54	4,34	4,66	4,13	4,24	4,39	4,12	4,30
S561	3	154	3,98	3,79	4,00	3,87	4,22	4,29	4,56	4,38	4,23	4,10	4,59	3,98	4,06	4,24	3,99	4,07
S565	2	104	4,07	4,00	4,16	4,03	4,24	4,19	4,41	4,56	4,45	4,33	4,66	4,11	4,13	4,36	4,11	4,15
S566	327	20	4,05	3,82	3,80	4,20	4,30	4,15	4,70	4,55	4,60	4,42	4,65	4,20	4,03	4,47	3,83	4,00
S611	2 458	212	3,91	3,73	4,01	3,86	4,15	4,13	4,58	4,51	4,11	4,06	4,63	4,04	3,98	4,26	4,00	4,03
S611B	1 163	66	3,64	3,31	3,85	3,80	4,08	3,92	4,26	4,42	4,11	4,09	4,68	4,05	3,76	4,20	3,95	3,97
S614	3	141	3,67	3,58	3,65	3,63	4,02	3,96	3,78	4,22	3,64	3,67	4,53	4,04	3,78	3,93	3,58	3,74
S615	4 240	245	3,76	3,70	3,84	3,69	4,04	3,71	3,50	4,06	3,47	3,81	4,56	3,85	3,81	3,85	3,75	3,61
S616	585	35	3,88	3,93	3,91	3,55	4,37	4,00	4,54	4,43	4,37	3,96	4,74	3,97	4,02	4,22	3,69	3,94
S621	448	30	3,66	3,12	3,70	3,37	3,93	3,73	4,04	3,21	3,50	3,27	4,56	3,67	3,63	3,66	3,43	3,64
S622	267	21	3,76	3,50	3,62	4,05	3,86	3,75	4,50	4,63	4,40	3,92	4,55	3,80	3,70	4,26	3,90	3,95
S623	1 384	80	3,91	3,37	3,78	3,55	4,06	3,89	4,52	4,23	4,16	3,77	4,43	3,92	3,80	4,08	3,74	3,76
S623B	218	15	4,20	3,82	4,00	3,79	4,00	3,80	4,40	4,47	4,29	3,90	4,53	3,67	3,96	4,15	3,85	4,00
S633	1 589	75	4,05	3,85	3,97	3,85	4,35	4,29	4,70	4,42	4,18	4,07	4,63	3,68	4,10	4,22	4,00	4,14
S717	2	50	3,92	3,86	3,96	3,96	4,06	3,87	4,60	4,30	4,18	4,03	4,63	4,10	3,93	4,26	3,91	3,88
S717A	1 773	81	3,91	3,59	3,78	3,68	4,08	4,04	3,95	4,39	4,08	4,06	4,57	3,85	3,88	4,08	4,05	3,92
S718	1 204	50	4,08	3,93	3,82	3,76	3,88	3,71	4,44	4,52	4,23	4,14	4,46	3,94	3,88	4,21	3,82	3,92
S722	1 510	63	3,85	3,53	3,98	4,05	4,15	4,03	4,69	4,55	4,32	4,20	4,80	4,02	3,91	4,38	3,93	4,03

Liа	Nousijat lokakuun arkipyвä	Kyselyjen määrä	Kuljet. palvelukyky	Kuljet. neuvontakyky	Kuljet. ajotapa	Aikat. pysyminen	Vaunujen siisteys	Matkustus-mukavuus	Matkustusvälityys	Soveltuvuus matkustustarpeisiin	Matkanteon sujuvuus	Vaihto toiseen	Jäрjestys ja turvallisuus	Odottamisolo-suhteet pysäkillä	Liikennöitsijä-arvosana	Jäрjestelmä-arvosana	Yleis-arvosana	Kokonais-arvosana
S724	1 680	67	3,94	3,58	4,10	3,89	4,09	4,03	4,50	4,50	4,36	4,08	4,77	3,88	3,95	4,28	3,98	4,05
S731	3 879	166	3,84	3,57	3,87	4,08	4,12	4,11	4,59	4,60	4,45	4,19	4,60	4,02	3,90	4,36	4,01	4,07
S738	678	60	4,10	4,00	3,92	3,95	4,41	4,34	4,86	4,48	4,25	4,07	4,66	3,78	4,16	4,29	3,97	4,19
S738K	258	10	3,80	4,00	3,70	3,40	4,33	4,40	4,80	4,80	4,60	4,00	4,56	3,89	4,05	4,29	4,00	4,10
S739	1	60	3,83	3,54	3,95	3,96	4,19	3,97	4,12	4,35	4,09	4,20	4,59	3,74	3,90	4,15	3,80	3,96
S785	1	10	4,10	4,00	4,00	4,30	4,60	3,90	4,90	4,10	3,89	3,86	4,78	4,10	4,12	4,27	4,11	4,20
S785K	17	10	4,33	4,14	4,10	4,00	4,20	4,00	4,89	3,70	4,30	4,00	4,67	4,00	4,16	4,22	3,10	4,33
S786	30	20	4,39	4,07	4,15	4,10	4,25	4,30	4,75	4,60	4,47	4,18	4,55	3,55	4,23	4,31	3,79	4,30
S787	133	6	4,50	4,50	4,50	3,67	4,83	3,83	4,83	4,67	4,83	4,25	4,17	3,33	4,43	4,25	4,00	3,83
S787A	82	10	4,38	4,00	4,00	4,00	4,30	3,60	4,67	4,30	3,90	3,75	4,67	3,60	4,06	4,13	3,70	4,20
S787K	111	10	3,89	4,13	4,10	3,70	4,30	4,11	4,50	3,67	3,90	4,30	4,22	3,67	4,11	3,99	3,86	3,89
S788	209	18	4,44	4,29	4,24	3,83	4,56	4,35	4,83	4,39	4,28	4,19	4,78	3,56	4,37	4,26	3,94	4,29
S788K	136	5	3,80	4,25	4,00	4,00	4,40	3,60	5,00	4,40	4,20	4,75	5,00	4,20	4,01	4,51	3,40	4,00
S841	704	31	4,39	4,30	4,10	3,93	4,52	4,32	4,81	4,32	4,58	4,18	4,59	3,67	4,32	4,30	4,03	4,26
S911	88	30	4,10	4,21	4,07	3,40	4,20	4,07	4,77	4,77	4,77	4,48	4,63	3,83	4,13	4,38	3,93	4,30
S973	1 110	61	4,08	4,08	3,84	3,80	4,17	4,03	4,85	4,47	4,60	4,15	4,58	3,58	4,04	4,29	4,02	4,18
S973L	430	1	5,00	5,00	3,00	3,00	3,00	3,00	5,00	5,00	4,00	3,00	4,00	3,00	3,80	3,86	4,00	4,00
Seutu	177 745	8 837	3,92	3,74	3,91	3,95	4,13	4,06	4,31	4,50	4,27	4,20	4,60	4,03	3,95	4,26	4,00	4,06
Yht.	**531 992**	**23 581**	**3,90**	**3,69**	**3,85**	**3,91**	**4,10**	**4,06**	**4,36**	**4,51**	**4,19**	**4,20**	**4,58**	**4,00**	**3,92**	**4,25**	**4,02**	**4,03**

HSL:n julkaisuja 7/2016

ISSN 1798-6184 (pdf)
ISBN 978-952-253-281-7 (pdf)

HSL Helsingin seudun liikenne
Opastinsilta 6A, Helsinki
PL 100, 00077 HSL
puh. (09) 4766 4444
etunimi.sukunimi@hsl.fi

HRT Helsingforsregionens trafik
Semaforbron 6 A, Helsingfors
PB 100 • 00077 HRT
tfn (09) 4766 4444
fornamn.efternamn@hsl.fi

www.hsl.fi

LIITE: Tekninen lautakunta 23.08.2016 / 11 §

12 § Selvitys kantelusta koskien sadevesien ohjautumista tontille 86-135-12 ja Vantaan kaupungin toimintaa asiassa

VD/6746/03.02.00/2016

HW/JV/MOra/PL

Etelä-Suomen aluehallintovirasto on pyytänyt 18.7.2016 (ESAVI/6695/06.00.00/2016) Vantaan kaupungilta selvitystä Lukkitie 11 b:n (86-135-12) asukkaan 15.7.2016 päivättyyn kanteluun Vantaan kaupungin toiminnasta liittyen katualueelta tulevien hulevesien valumiseen kyseiselle tontille. Asianomainen katsoo, että kaupunki ei ole tehnyt vuosien saatossa asian eteen riittävästi, vaikka hän on useasti asiasta kaupunkia huomauttanut.

Aluehallintovirasto varaa kuntalain 10 §:n 2 momentin nojalla Vantaan kaupungille tilaisuuden antaa selvityksensä. Kirjallinen selvitys, viranhaltijoiden lausunnot ja muu tätä kanteluasiaa selventävä asiamateriaali pyydetään toimittamaan viimeistään 2.9.2016.

Tekninen lautakunta 23.8.2016 § 12

Kaupungininsinöörin esitys:
Päätetään antaa Etelä-Suomen aluehallintovirastolle seuraava selvitys:

Asianomainen sanoo kantelussaan olleensa sähköpostiyhteydessä kaupunkiin noin viiden vuoden ajan. Kantelun mukaan viimeisin vastaus hänen kyselyihinsä on annettu 28.12.2015, mutta kaupunki on antanut viimeisimmän vastauksensa hänelle 11.8.2016, kantelun tekemisen jälkeen.

Asukas on ottanut kaupunkiin yhteyttä sähköpostitse ja puhelimitse. Yhteydenottoja ei ole erityisesti kirjattu, sillä ne on käsitelty asukaspalautteena. Asukas itse ei ole laittanut asiaa vireille vesilain mukaisena ojitusasiana eikä maankäyttö- ja rakennuslain mukaisena hulevesihaitta-asiana.

Lukkitie on rakentamaton päällystetty kaupungin kunnossapidossa oleva katu, jolle ei ole rakennettu hulevesijärjestelmää.. Katualue on kapea, eikä sille ole mahdollista rakentaa kunnollisia sivuojia mm. sivukaltevan maaston vuoksi. Nikinmäessä vallitsee suuret korkeuserot ja Lukkitiekin on rakennettu rinteeseen, rinteen suuntaisesti etelään viettäen. Kadun länsipuolella talot ovat katua ylempänä ja itäpuolella vastaavasti alempana Alue kuivattuu hajautetusti painantein ja avo-ojin. Länsipuolella kadun varressa on painanteita, joihin vesi ohjautuu. Vesi näyttää ohjautuvan suurelta osin kadun viertä etelään ja alarinteeseen. Vesijohto ja jätevesiviemäri on rakennettu 1993. Hulevesivirtaus ei ole kasvanut kaupungin toimenpiteiden johdosta eikä tontin ympäristössä ole viime vuosina toteutettu yksityisiäkään rakennuskohteita.

Lukkitie 11 b sijaitsee alarinteessä ja tontilla on kolme metriä korkeuseroa. Tonttiliittymä sijaitsee tontin yläkulmassa ja sekä liittymä että pihatie viettävät taloa kohti. Tonttiliittymään ei ole rakennettu liittymärumpua. Vastuu hulevesien hallitusta johtamisesta on myös kiinteistöllä itsellään ja kunnossa- ja puhtaanapitopitolain mukaan tonttiliittymä rumpuineen kuuluu kiinteistölle. Kaupungin käsityksen mukaan rumpuputken asentaminen tonttiliittymään, liittymän ja pihatien sivukallistuksen muuttaminen sekä rajaojan kunnostaminen parantaisivat tilannetta siten, että hulevedet ohittaisivat kiinteistön rakenteet.

Ongelman pysyvä poistaminen edellyttää Lukkitien hulevesijärjestelmineen rakentamista v. 2010 hyväksytyn katusuunnitelman mukaisesti. Lukkitien rakentaminen ollut Kuntatekniikan keskuksen rakentamisohjelmassa vuonna 2012. Silloin kohteen toteutusta kuitenkin siirrettiin mm. Lukkitiehen eteläpäässä liittyvän Korennontien ja sen hulevesiviemäreiden rakentamisen vuoksi, joiden valmiiksi saattamisen jälkeen tavoitteena oli jatkaa rakentamista Lukkitielle. Vuonna 2012 Vantaan kaupungilla käynnistettiin talouden tasapainottamis- ja velkaohjelma (TVO), jonka seurauksena kadunrakennukseen osoitettuja vuosittaisia investointimäärärahoja pienennettiin 33 % (13,2 M eur) 35 miljoonan euroon. Määrärahojen leikkaus kohdistuu pääasiassa vanhojen pientaloalueiden kuntovajekohteisiin. Vantaalla on Lukkitien kaltaisia rakentamattomia pientaloalueen ns. kuntovajekatuja yhteensä n. 200 km.

Kohdetta ei ole toistaiseksi saatu sisällytettyä vuosien 2016 - 2019 rakentamisohjelmaan. Katu on kuntatekniikan keskuksen rakentamista vaativien kohteiden listalla ja se pyritään saamaan rakentamisohjelmaan mahdollisimman pian.

Päätös:

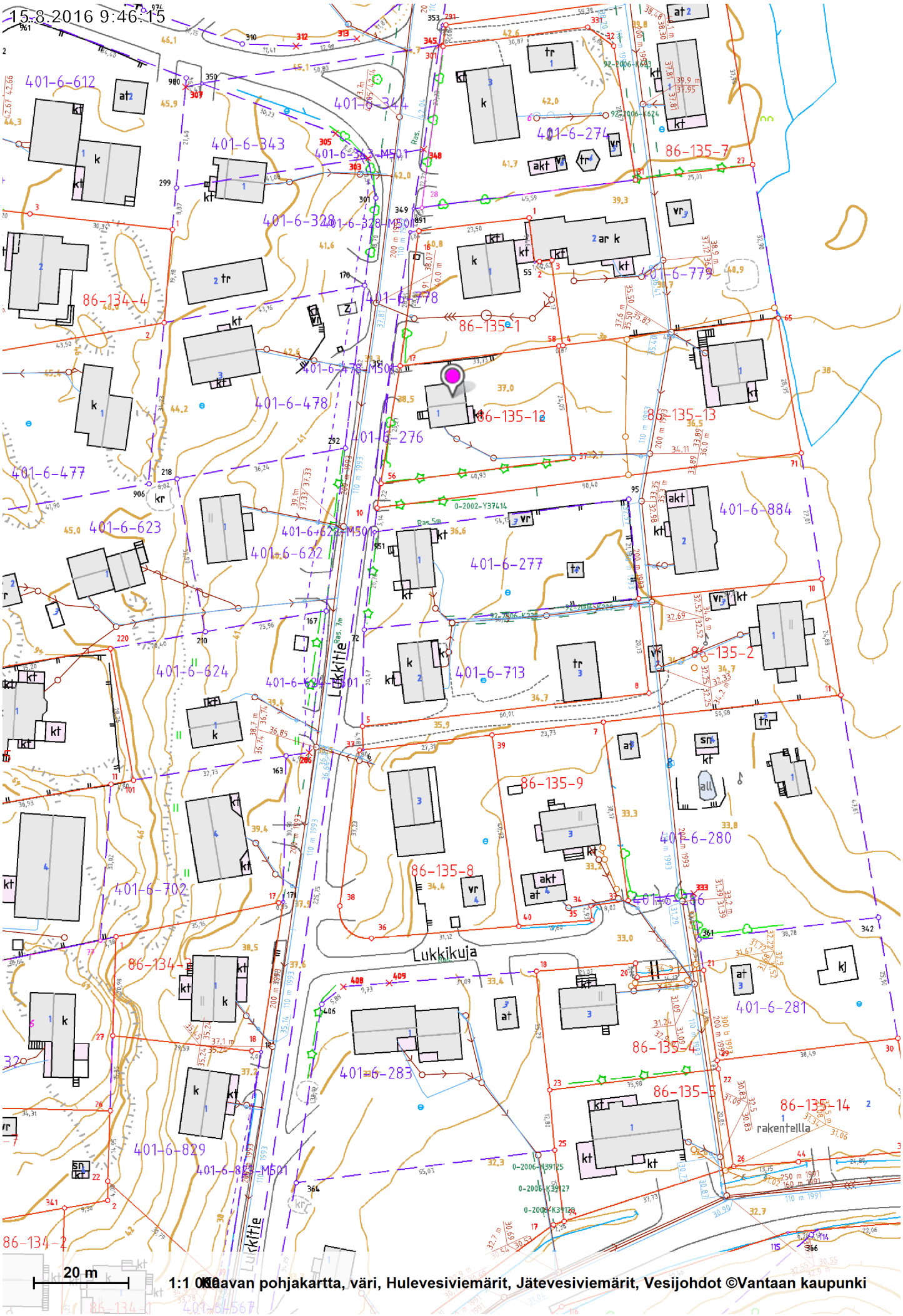
Hyväksyttiin esitys.

Liitteet:
- kartta

Täytäntöönpano: ote Etelä-Suomen aluehallintovirastolle

Muutoksenhakuohje: Tähän asiaan ei ole oikaisuvaatimus- tai valitusoikeutta

Lisätiedot:
kaupungininsinööri Henry Westlin, p. 09 8392 2427, etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi

15.8.2016 9:46:15
401-6-612
401-6-343
401-6-344
401-6-274
86-135-7
401-6-328
401-6-328-M501
401-6-779
86-134-4
401-6-778
86-135-1
401-6-478
401-6-478-M501
86-135-12
86-135-13
401-6-276
401-6-477
401-6-623
401-6-622
401-6-622-M501
401-6-884
401-6-277
0-2002-Y37414
86-135-2
401-6-624
401-6-624-M501
401-6-713
Lukkitie
86-135-9
401-6-280
86-135-8
401-6-702
401-6-286
Lukkikuja
86-134-3
401-6-281
401-6-283
86-135-6
86-135-5
86-135-14
rakenteilla
401-6-829
401-6-829-M501
86-134-2
0-2006-K39125
0-2006-K39127
0-2006-K39128
20 m
1:1 000
Kaavan pohjakartta, väri, Hulevesiviemärit, Jätevesiviemärit, Vesijohdot ©Vantaan kaupunki

13 § Katrinebergin kartanopuiston suunnittelu - yleissuunnitelman hyväksyminen

VD/593/02.08.00.00/2016

Katrinebergin kartanopuiston yleissuunnitelman on laatinut Vihersuunnittelu Jokela Oy / Jari Jokela yhteistyössä tilakeskuksen, kuntalaispalvelujen, kuntatekniikan keskuksen, kaupunginmuseon ja 4H-yhdistyksen edustajien kanssa.

Tilakeskus on tehnyt aiesopimuksen 3.11.2015 Vantaan 4H-yhdistyksen kanssa 4H-kotieläinpihan perustamisesta Katrinebergin kartanopuistoon ja 4H-toiminnan käynnistämisestä siellä. Aiesopimuksen mukaan Vantaan kaupunki osallistuu hankkeen toteuttamiseen tarjoamalla hankkeelle toiminnan edellyttämät tilat, ulkoalueet ja perustamalla eläinsuojat ja laidunalueet. 4H-yhdistyksen suunnittelema toiminta on osa Vantaan kaupungin tavoitteita kehittää Katrinebergin kartanon päärakennuksen ja pihan käyttöä.

Vantaan 4H-yhdistys ry:n on tarkoitus aloittaa kotieläinpihatoiminta sekä lasten ja nuorten kesäleiritoiminta Katrinebergin kartanopuistossa sekä itse kartanorakennuksessa viimeistään kesällä 2017. Vastaavanlaista toimintaa 4H-yhdistyksellä on mm. Espoon Glimsissä. Katrinebergin kartanon tilat on kunnostettu ja tilat toimivat tällä hetkellä kuntalaispalveluiden käytössä. Kotieläinpiha tulee palvelemaan myös alueen asukkaita. 4H-toiminta tarjoaa myös työllistymis- ja kouluttautumismahdollisuuksia nuorille ja mm. työllisyyspalvelut rakentavat kotieläinpihaan liittyviä rakennelmia mm. aidat.

Kotieläinpihan sijoittamiseksi kartanopuistoon laadittiin yleissuunnitelma, jossa koko kartanopihan toimintojen sijoittelua ja kunnostusta tarkastellaan kokonaisuutena. Ensisijainen tarkoitus oli etsiä mahdollisimman hyvä sijainti kotieläinpihalle.

Jatkossa puistoalueesta tulee laatia historiallisen puutarhan kunnostussuunnitelma. Puisto on myös osa muinaismuistoaluetta, joten uuden rakentaminen edellyttää mm. kaivauksia alueella. Yleissuunnitelma on laadittu kaaviomaisesti ja kaaviossa toimenpiteet on numeroitu. Tilakeskuksen kustannuslaskenta on laskenut karkeat kustannusennusteet kullekin toimenpiteelle. Kustannusennusteet eivät ole sitovia, vaan antavat ennusteen kustannusten suuruudesta.

Kesän/syksyn 2016 aikana tehdään kotieläinpihan laitumen perustustyöt sekä tehdään valmistelevia muita töitä. Aidat ja muut rakennelmat rakennetaan tulevan syksyn/talven aikana, ja varsinainen kotieläintoiminta alkaa kesällä 2017. Koska kyseessä on puistoalue, haetaan toimenpiteille poikkeamispäätös ja toimenpide-/rakennuslupa.
Kuluvalle vuodelle on varattu investointiohjelmassa 150 000 € (alv0%) kartanon julkisivun kunnostustöihin ja laitumen rakentamiseen. Määräraha on riittävä kumpaankin.
Tulevien vuosien kunnostustoimenpiteet, niiden aikataulu ja investointivaraukset ovat avoimet. Tavoitteena on saada vähintään 50 000 €:n investointimääräraha puiston kunnostamiseen vuosittain.

Tekninen lautakunta 23.8.2016 § 13

Tilakeskusjohtajan esitys:
Päätetään hyväksyä Katrinebergin kartanopuiston yleissuunnitelma.
Päätös:
Hyväksyttiin esitys.

Liitteet:
- Katrinebergin kartanopuiston yleissuunnitelma
- kustannusennuste

Täytäntöönpano: tilakeskus hankevalmistelu

Muutoksenhakuohje: 3. Valitus katu-, puisto- tai muun yleisen alueen suunnitelmaa koskevassa asiassa

Lisätiedot:
Jukka Hagelberg 09 839 26035 , etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi

MERKINNÄT

Kartanopuiston puuston hoidon osalta noudatetaan erillistä laadittua hoitosuunnitelmaa.
Huomioitava ristiriidattomuus työpiirustusvaiheessa.

POISTETTAVA LEHTIPUU / HAVUPUU	Tässä yleissuunnitelmassa poistettavaksi määriteltyjä puita on jo poistettu - päivitettävä työpiirustusvaiheessa
OLEVA / SÄILYTETTÄVÄ LEHTIPUU / HAVUPUU	Tässä yleissuunnitelmassa pieniä olevia puita on saatettu jo poistaa - olevat puut päivitettävä työpiirustusvaiheessa
MUINAISMUISTOALUE	Suunnittelualueella kaikki toimenpiteet kohdistuvat muinaismuistoalueelle viljelypalstoja lukuun ottamatta. Maanpinnan muokkaus- ja täyttötyöt ehdottomasti museoviraston ohjeistusta noudattaen.
KASVILLISUUSLOHKORAJAT	Perustuvat julkaisuun - Katrinebergin kartanon kasvillisuusselvitys 2011, Hanna-Maija Kehvola -.
ISTUTETTAVA PENSASALUE	Kasvualustasyvyys 500 mm. Materiaali rikkaruohoton, lannoitettu ja kalkittu puutarhamulta, Tieluiska Oy (tai vastaava). Siirretään alueelta lyytyviä pensaslajeja.
OLEVA PENSASALUE	
OLEVA VIHERPINTA	
UUSI NURMIKKO	Tehdään kylvönurmikkona. Kasvualustan syvyys on 200 mm. Kasvualustamateriaali on rikkaruohoton, lannoitettu ja kalkittu puutarhamulta, Tieluiska Oy (tai vastaava).
SORA	Murskesora 0/12
POISTETTAVA RAKENNE	Poistettava rakenne tai vanhan pintarakenteen raja.
SUUNNITTELUALUEEN RAJA	
TONTIN RAJA JA RAJAPYYKKI	

Kaikki määrät ja mitat ovat laskennallisia. Lopullinen vastuu määristä ja mitoista on urakoitsijalla.
Rakentamisessa noudatetaan Viherrakentamisen yleistä työselostusta VRT'11 ja soveltuvin osin InfraRYL:iä.

1. UUSI PYSÄKÖINTIALUE:
   * 12 ap
2. SIIRTOTALLI:
   * Turvallinen sääsuoja lampaille tai vuohille. Huom. neliömäärä / eläin.
3. POISTUVA PYSÄKÖINTIALUE:
4. LAMMAS / VUOHI - RINNETARHA:
   * mahdollinen laidunalue (varalla)
   * aidataan tarvittaessa (muinaismuistoalueen vaatimukset huomioitava)
5. LAMMAS / VUOHI - METSÄLAIDUN:
   * mahdollinen laidunalue (varalla)
   * aidataan tarvittaessa (muinaismuistoalueen vaatimukset huomioitava)
6. MUINAISRAKENNE:
   * suojataan
7. KOTIELÄINPIHAN JÄTEAITAUS TAI VAIHTOLAVA:
   * aitaus
8. PÄÄKÄYTÄVÄ:
   * levennetään hieman
9a. KOTIELÄINPIHA / PIENELÄIN: (Vaihtoehto a)
   * aidataan / verkkohäkki
   * 5 - 10 m2 sisätila tai katos
9b. KOTIELÄINPIHA / PIENELÄIN: (Vaihtoehto b)
   * aidataan / verkkohäkki
   * 5 - 10 m2 sisätila tai katos
10a. KOTIELÄINPIHA / PIENELÄIN: (Vaihtoehto a)
   * aidataan / verkkohäkki
   * 5 - 10 m2 sisätila tai katos
10b. KOTIELÄINPIHA / PIENELÄIN: (Vaihtoehto b)
   * aidataan / verkkohäkki
   * 5 - 10 m2 sisätila tai katos
11. UUSI KÄYTÄVÄ:
   * perustetaan kevyesti
12. AITA:
   * restauroidaan vanha aitamalli, asennus vanhan tammen ehdoilla
13. KÄYTÄVÄ IDÄN SUUNTAAN:
   * restauroidaan käytävän reunalinjojen sijainti
14. ETUPIHAN SOIKIONMUOTOINEN PARTERRI:
   * restauroidaan soikion rajalinjat
   * restauroidaan soikion pensasistutukset
15. TULOPIHA:
   * restauroidaan tulopihan muoto ja sorapinta
   * restauroidaan aitan pensasistutukset reunusmuureineen
16. VESIPISTE:
   * kesävesiposti, vesiletkut poistetaan talviajaksi.
17. INVENTOIDUT TERASSIMUURIT:
   * restauroidaan esiin poistamalla pensaskasvustoa, - nurmetus tilalle
   * alueelle piknik - pöytäryhmiä (siirreltäviä)
18. LEHTIMAJA 2:
   * restauroidaan
19. UUSI KÄYTÄVÄ JA KAHVILATERASSI:
   * sorapintainen käytävä ja patio
   * esteetön reitti kahvilaterassille
20. PERENNAPENKKI:
   * restauroidaan valokuvien perusteella ja tänne keskitetään löydettäviä perenna- ja sipuliyksilöitä.
21. LEHTIMAJA 1:
   * restauroidaan olevilla syreenipensailla
   * restauroidaan välittömästi lehtimajan vieressä olevat kiilakivimuurit
   * pensaiden tyvialueilla siirretään vuokko- kasvustojen juurakkoa (varsinkin keltavuokko)
22. UUSI KÄYTÄVÄ:
   * sorapintainen käytävä ja patio
   * esteetön reitti kahvilaterassille
23. LÄNSISIVUN PORTAAT:
   * ensisijaisesti säilytetään ennallaan
   * toissijaisesti restauroidaan
24. ENSIMMÄINEN TERASSIMUURI:
   * restauroidaan purkaumat valokuvien perusteella
   * poistetaan muuria vaurioittavat kasvien juurakot (pl säilytettävät puut)
25. ENSIMMÄISEN TERASSIMUURIN PORTAAT:
   * ensisijaisesti säilytetään ennallaan
   * toissijaisesti restauroidaan
   * poistetaan portaita vaurioittavat kasvit juurakoineen tai estetään niiden kasvaminen
26. TERASSIPUUTARHAN KÄYTÄVÄT:
   * restauroidaan käytävien reunalinjojen sijainti
   * perustetaan sorapintainen käytäväverkosto toteutetaan olevat, historialliset linjat
27. TOINEN TERASSIMUURI:
   * restauroidaan purkaumat valokuvien perusteella
   * poistetaan muuria vaurioittavat kasvien juurakot (pl säilytettävät puut)
28. TOISEN TERASSIMUURIN PORTAAT:
   * ensisijaisesti säilytetään ennallaan
   * toissijaisesti restauroidaan
   * poistetaan portaita vaurioittavat kasvit juurakoineen tai estetään niiden kasvaminen
29. KOLMAS TERASSIMUURI:
   * restauroidaan purkaumat valokuvien perusteella
   * poistetaan muuria vaurioittavat kasvien juurakot (pl säilytettävät puut)
30. KOLMANNEN TERASSIMUURIN PORRAS:
   * ensisijaisesti säilytetään ennallaan
   * toissijaisesti restauroidaan
   * portaikkolinjalla muurin kivet aikaansaavat yhden kivikerroksen askelman
31. VILJELYPALSTA:
   * alueelle mahtuu kahdeksan 10m x 10m viljelypalstaa
   * rikkakasvusto poistetaan juurineen käsityökalustolla
32. KOMPOSTI
33. KESÄLAIDUN:
   * pinta-alaltaan 1700 m2 laidun lampaille tai vuohille
   * aidataan eläinlajin vaatimuksen mukaan tarkoituksenmukaisella, kestävällä ja esteettisesti maisemaan sopivalla aidalla
34. KESÄLAITUMEN AITA:
   * aidataan eläinlajin vaatimuksen mukaan tarkoituksenmukaisella, kestävällä ja esteettisesti maisemaan sopivalla aidalla
35. NURMIPINTAINEN, KANTAVA HUOLTOAJOVÄYLÄ:
   * Päiväkodin leikkipihan huoltoajoportille johtava kantava ajoväylä.
36. PIKNIK - ALUE:
   * vanhan tammen alle perustetaan A2 hoitoluokan nurmialue
   * soraköytävien linjaus vanhat tammet huomioiden

Tasokoordinaatisto: ETRS-GK25
Korkeusjärjestelmä: N2000
Irrotuspäivä: 2016-02-19

OSOITE VANTAA	KAUPUNGINOSA KORTTELI/TILA	TONTTI NO
RAKENNUSKOHDE KATRINEBERGIN KARTANOPUISTO	PIIRUSTUKSEN SISÄLTÖ YLEISSUUNNITELMA	MITTAKAAVA 1:500
SUUNNITTELIJA Vihersuunnittelu Jokela Oy jari jokela. Mäkikorventie 11, 01860 Perttula puh. 0400 304 081 jari.jokela@maisematiimi.fi	SUUNNITTELUALA MAS	PÄIVÄMÄÄRÄ 29.4.2016 PIIRUSTUKSEN NUMERO 7 -16 -01

VANTAAN KAUPUNKI **Kustannusennuste**
TILAKESKUS
Hankevalmistelu **24.05.2016**

KATRINEBERGIN KARTANOPUISTO / PUISTON KUNNOSTUSTYÖT

Jaottelu	**Yht./€**
Kotieläinpihan pääalue (2, 16, 33, 34)	
Kustannukset yhteensä (alv 0%)	**95 000**
Kustannukset yhteensä (alv 24%)	**118 000**
Kotieläinpiha / pieneläinpiha (9a 10a)	
Kustannukset yhteensä (alv 0%)	**30 000**
Kustannukset yhteensä (alv 24%)	**37 000**
Terassipuutarhan uusi käytävä, piknik-alue ja kotieläinpihan jäteaitaus (7, 26a, 36)	
Kustannukset yhteensä (alv 0%)	**65 000**
Kustannukset yhteensä (alv 24%)	**81 000**
Terassimuurien, -portaiden ja käytävien restaurointi sekä uudet viljelypalstat käytävineen (24, 25, 26b, 27- 31)	
Kustannukset yhteensä (alv 0%)	**250 000**
Kustannukset yhteensä (alv 24%)	**310 000**
Uudet käytävät ja patio, perennapenkin ja lehtimaja 1 restaurointi, länsisivun portaiden restaurointi (19 - 23)	
Kustannukset yhteensä (alv 0%)	**50 000**
Kustannukset yhteensä (alv 24%)	**62 000**
Käytävä idän suuntaan, inventoidut terassimuurit, lehtimaja 2, komposti (13, 17, 18, 32)	
Kustannukset yhteensä (alv 0%)	**45 000**
Kustannukset yhteensä (alv 24%)	**56 000**
Vanha aitamallin restaurointi, etupihan soikionmuotoisen parterrin ja tulopihan restaurointi (12, 14, 15)	
Kustannukset yhteensä (alv 0%)	**110 000**
Kustannukset yhteensä (alv 24%)	**136 000**
Uusi pysäköintialue, pääkäytävän leventäminen ja kunnostus (1, 8)	
Kustannukset yhteensä (alv 0%)	**65 000**
Kustannukset yhteensä (alv 24%)	**81 000**
Katrinebergin Kartanopuiston kunnostustöiden kustannusennuste yhteensä (alv 0%)	**710 000**
Katrinebergin Kartanopuiston kunnostustöiden kustannusennuste yhteensä (alv 24%)	**881 000**

14 § Länsimäen tilapäisen päiväkodin (Kuntopuiston päiväkodin korvaavat tilat) tarveselvitys-hankesuunnitelman hyväksyminen ja tilojen vuokraaminen määräajaksi

VD/6681/10.03.02.03/2016

PW/JV/TT

Tilapäiset päiväkotitilat tarvitaan korvaamaan nykyiset Kuntopuiston päiväkodin tilat osoitteessa Suunnistajankuja 8 01820 Vantaa (Asunto Oy Vantaan Suunnistajankuja 8).

Rakennusta ja päiväkotitiloja on peruskorjattu vuonna 2006 laadittuun tarveselvitys-hankesuunnitelmaan perustuen. Korjaustyöt valmistuivat syksyllä 2008. Rakenteiden kosteusvauriot ovat uusiutuneet ja sisäilmaongelmat jatkuneet korjaustoimenpiteistä huolimatta. Terveystarkastajan lausunnon mukaan yhden lepohuoneen käyttöä on perusteltua välttää terveyshaittojen ehkäisemiseksi. Tarkastuksilla tehtyjen havaintojen perusteella myös kuudessa muussa tilassa terveyshaittaa voidaan pitää todennäköisenä. Viimeisimpien tietojen perusteella tiloja ei saada kuntoon ilman aikaisempaa perusteellisempaa korjausta.

Länsimäen alueen kaikkien päiväkotien kapasiteetti on jo käytössä ja kaikkiin mahdollisiin päiväkoteihin on otettu lisähenkilöstöä ja lapsimäärää kasvatettu kiinteistöjen kantokyvyn rajoille. Alueella on ollut keskimääräistä alempi palvelujen käyttöprosentti ja palveluverkko on tähän mennessä riittänyt vastaamaan hoitopaikkojen kysyntään. Nyt kysynnän kasvettua tiloja on riittämättömästi.

Akuutin päivähoitopaikkapulan takia tilakeskus ja sivistystoimi hakivat alkuvuodesta keinoja, joilla syntynyttä tilatarvetta voidaan täyttää. Parhaaksi ratkaisuksi kiireellisessä aikataulussa osoittautui tilojen toteuttaminen vuokraperusteisina tilaelementtirakennuksina. Tilatarpeen täyttäminen tilojen määräaikaisella vuokrauksella hyväksyttiin opetuslautakunnassa 15.2.2016 ja teknisessä lautakunnassa 16.2.2016. Hoitopaikkoja järjestettiin lisää mm. Rajakylän päiväkotitontille sijoitetulla tilapäisellä päiväkodilla. Määräaikainen vuokrasopimus laadittiin 64 kuukaudeksi. Ratkaisulla saatiin apua alueen akuuttiin hoitopaikkavajeeseen, jolloin Kuntopuiston päiväkodin tilanne ei ollut vielä tiedossa.

Nykyiset Kuntopuiston päiväkodin tilat sijaitsevat asunto-osakeyhtiömuotoisessa kiinteistössä. Tilat ovat kaupungin omistuksessa. Vaikka päiväkoti on sijainniltaan hyvä, pitkään jatkuneet sisäilma- ja kosteusongelmat eivät mahdollista toiminnan jatkamista nykyisissä tiloissa.

Tilakeskus ja varhaiskasvatus eivät ole löytäneet alueelta muita vapaana olevia tai päiväkotikäyttöön muutettavissa olevia tiloja. Uuden tilapäisen päiväkodin hankkiminen vuokraamalla on nähty ainoana vaihtoehtona yllättäen syntyneeseen akuuttiin tilatarpeeseen.

Tilakeskus selvitti alueen kaavoittajan kanssa mahdolliset sijoituspaikat tilapäiselle päiväkodille. Vaihtoehtoina tutkittiin Länsimäentie 35 kaavan mukaista Y-tonttia ja Länsimäen koulutonttia. Uusi päiväkoti esitetään sijoitettavaksi Länsimäen koulun tontin koilliskulmaan, mikä sekä kaavoittajan että sivistystoimen edustajan mielestä on sovelias paikka paviljonkirakennukselle.

Hankkeen arvioitavissa oleva laajuus on 550-700 htm2 ryhmien määrästä (3-4) riippuen. Hankkeen laajuus tarkentuu lopullisen paikkatarpeen ja valittavan suunnitteluratkaisun mukaan.

Tilat hankitaan vuokraamalla. Perustukset ja aluetyöt toteutetaan kaupungin omana investointina, johon joudutaan hakemaan lisärahoitus tilakeskuksen talousarvioon vuoden 2016 kuluessa.

Kokonaisvuokra asiakastoimialalle on alustavien laskelmien mukaan yhteensä n. 200.000 – 250.000 euroa/vuosi.

Kuntopuiston päiväkoti on poistettu käytöstä ja korvaavat tilat on tarve saada käyttöön mahdollisimman nopeasti. Jotta päiväkoti saadaan käyttöön mahdollisimman nopeasti, joudutaan rakentamisen valmistelut ja perustustyöt aloittamaan ennen rakennuslupien lopullista lainvoimaisuutta MRL:n sallimissa rajoissa. Samoin sitova tilaus vuokranantajalle on tehtävä ennen rakennuslupien lainvoimaa. Nopeutetussa aikataulussa lupariskiä hallitaan siten, että lopullisia

sitovia tilauksia tehdään vasta kun rakennuslupiin liittyvät naapurien kuulemiset ja viranomaisten kanssa käytävät neuvottelut ovat niin pitkällä, että rakennuslupaan liittyvä riski on saatu minimoitua.

Lopullisen päätöksen tilojen vuokraamisesta määräajaksi / vuokranantajan valinnan tekee tilakeskuksen toimitilapäällikkö myönnettyjen delegointivaltuuksien puitteissa.

Tekninen lautakunta 23.8.2016 § 14

Tilakeskusjohtajan esitys:
Päätetään
a) hyväksyä Länsimäen tilapäisen päiväkodin tarveselvitys-hankesuunnitelma
b) hyväksyä tilapäisen päiväkodin määräaikainen vuokraaminen
c) oikeuttaa tilakeskus asian nopeaan jatkovalmisteluun
d) todeta, että tilakeskus tekee määrärahan korotusesityksen investointi- ja käyttötalousbudjettiinsa myöhemmin siinä vaiheessa, kun määrärahan muutostarpeet ovat tarkentuneet
e) tarkistaa tämä päätös heti kokouksessa

Päätös:
Hyväksyttiin esitys.
Tämä päätös tarkastettiin heti kokouksessa.

Liitteet:
- Länsimäen tilapäisen päiväkodin tarveselvitys-hankesuunnitelma liitteineen

Täytäntöönpano: tilakeskus

Muutoksenhakuohje: 1. Oikaisuvaatimusohje

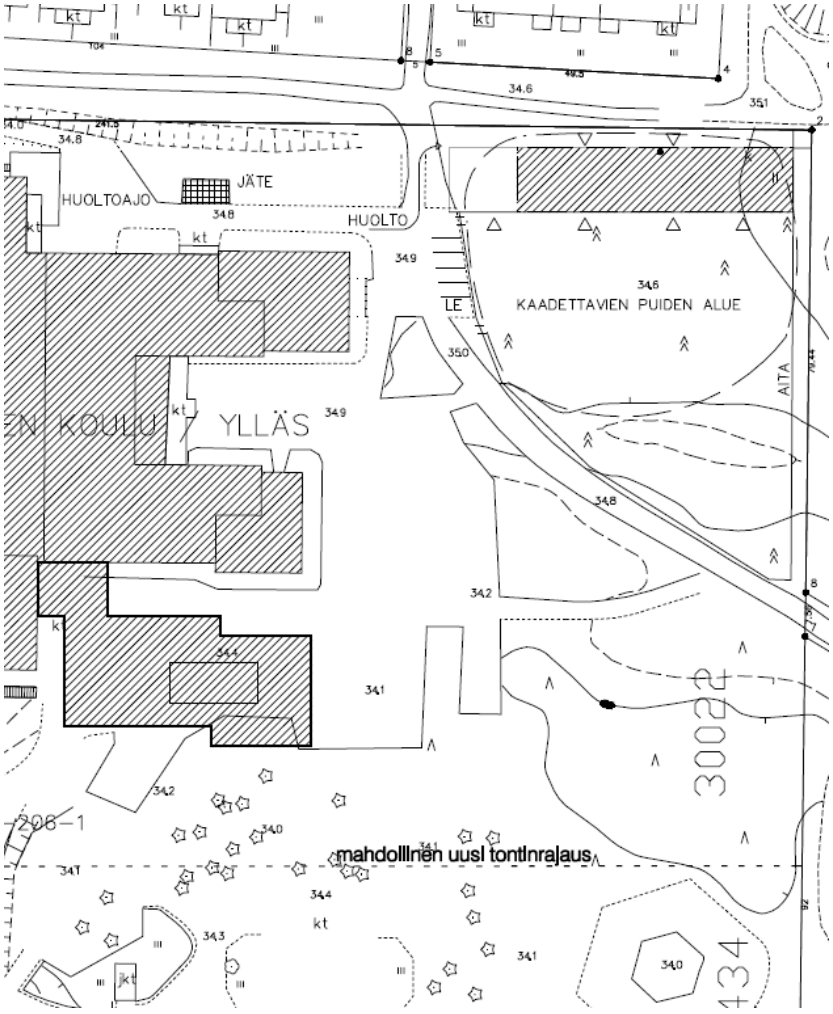
Lisätiedot:
Pekka Wallenius 09 839 22376, etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi

VANTAAN KAUPUNKI **12.7.2016**
Maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimiala
TILAKESKUS

LÄNSIMÄEN TILAPÄINEN PÄIVÄKOTI TARVESELVITYS-HANKESUUNNITELMA

Kuntopuiston päiväkodin (Suunnistajankuja 8) korvaava uudisrakennus

TARVESELVITYS- HANKESUUNNITELMA

1 Hanketietokortti....3
2 Hankkeen perusteet....4
2.1 Nykyisen Kuntopuiston päiväkodin tilanne....4
2.2 Palvelustrategiset linjaukset....7
2.3 Tilanhankintavaihtoehdot....8
3 Tilojen toiminnan kuvaus, tilaohjelma ja tilojen vaatimukset....8
3.1 Tilojen toiminnan kuvaus....8
3.2 Tilaohjelma....9
3.2 Tilojen vaatimukset....9
4 Rakennus....10
4.0 Yleiset tavoitteet ja vaatimukset....10
5 Rakennuspaikka....10
5.1 Rakennuspaikan sijainti ja hallinta....10
5.2 Rakennuspaikan ominaisuudet....11
5.3 Rakennuspaikan toiminnalliset vaatimukset....11
6. Hankkeen laajuustavoite....12
7. Kustannukset....12
8 Rahoitus, toteutus ja aikataulu....12

huonekortit
asemakaavaote ja määräykset
asemapiirustus

1 Hanketietokortti

Kohteen nimi:

Länsimäen tilapäinen päiväkoti

Tarpeen kuvaus:
3-4 -ryhmäinen päiväkoti vähintään 60 lapselle

Liittyminen muihin hankkeisiin ja selvityksiin:
Kuntopuiston päiväkodin korjaukset (As Oy Vantaan Suunnistajankuja 8)

Tarpeen perustelut:
Korvaavat tilat huonokuntoiselle käytöstä poistettavalle Kuntopuiston päiväkodille

Investoinnin tarkoitus:

Käyttäjähallintokunta:
Sivistystoimi, varhaiskasvatus

Kaupunginosa:	**Kiinteistötunnus:**	**Tontin pinta-ala:**
91 Länsimäki	91206	m^2
Osoite ja tontti:	**Kaavatiedot:**	**Rakennusoikeus:**
Pallastunturintie 27, 01280 Vantaa	LÄNSIMÄKI/91206 91 ja LÄNSIMÄKI 2	m^2

Tilatarve, suuruus ja kustannukset (ALV 0%)	**brm²**	**htm²**	**hym²**	**Investointikustannus**		
				€	**€ / brm²**	**€ / htm²**
Uudisrakennus • perustukset ja aluetyöt		**550-700**		n. 500.000		
Laajennus / lisärakennus						
Muutos / peruskorjaus						

Hankkeen maksimi tilapaikkamäärä (3…4 x21 lasta)	63-84
Investointikustannus hoito- /oppilaspaikkaa kohden	€ / hoito- /oppilaspaikka

Väistötilan tarve:
korvaavat hoitopaikat muista päiväkodeista uusien tilojen valmistumiseen saakka

Määrärahavaraus investointiohjelmassa:
ei määrärahavarausta, edellyttää lisämäärärahaa vuodelle 2016

Hankkeen toteutusaikataulu:
syksy 2016

Ylläpitokustannukset:
n. 5 €/htm2/kk

Toimintakustannukset hallintokunnalle:
ei tiedossa

Ensikertainen kalustaminen ja varustaminen:
ei tiedossa

Vuokra-arvio käyttäjäkunnalle:

Tuleva vuokra		n. 30 € / m^2 / kk
Vuokravaikutus	€ / kk	n. 200.000 - 250.000 € / v
Vuokravaikutus / tilapaikka		€ / kk

Laatija(t):	**Päivämäärä:**
Pekka Wallenius	12.7.2016

2 Hankkeen perusteet

Tilapäiset päiväkotitilat tarvitaan korvaamaan nykyiset Kuntopuiston päiväkodin tilat osoitteessa Suunnistajankuja 8 01820 Vantaa (Asunto Oy Vantaan Suunnistajankuja 8).

Rakennusta ja päiväkotitiloja on peruskorjattu vuonna 2006 laadittuun tarveselvitys-hankesuunnitelmaan perustuen. Korjaustyöt valmistuivat syksyllä 2008. Rakenteiden kosteusvauriot ovat uusiutuneet ja sisäilmaongelmat jatkuneet korjaustoimenpiteistä huolimatta. Terveystarkastajan lausunnon mukaan yhden lepohuoneen käyttöä on perusteltua välttää terveyshaittojen ehkäisemiseksi. Tarkastuksilla tehtyjen havaintojen perusteella myös kuudessa muussa tilassa terveyshaittaa voidaan pitää todennäköisenä. Viimeisimpien tietojen perusteella tiloja ei saada kuntoon ilman aikaisempaa perusteellisempaa korjausta.

2.1 Nykyisen Kuntopuiston päiväkodin tilanne

Kuntopuiston päiväkoti sijaitsee 4-kerroksisen betonirunkoisen asuinkerrostalon ensimmäisessä kerroksessa ja tilat ovat Vantaan kaupungin omistuksessa. Ko. rakennus on valmistunut 31.12.1977, päiväkotitoiminta tiloissa alkoi 1978. Huoneistoala on 664 m2, josta keittiön osuus on 40 m2. Päiväkodissa on toiminut 3-4 lapsiryhmää ja päivähoitopaikkoja on ollut enimmillään 63 lapselle.

Päiväkotitilojen rakenteissa oli todettu kosteusongelmia ja rakenteiden mikrobivaurioita useammassa paikassa, lähinnä lattiarakenteissa. Henkilökunta ja lapset olivat oireilleet. Muutamia vesivuotoja oli tapahtunut rakennuksen elinkaaren aikana päiväkodin yläpuolisissa huoneistoissa. Rakennuksen yleiskunto todettiin tuolloin tehdyn kosteusvauriokartoituksen mukaan tyydyttäväksi, mutta mm. rakennuspohjan kuivatukseen liittyvät rakenteet edellyttivät korjauksia. Ilmanvaihtojärjestelmän uusiminen todettiin myös myös ajankohtaiseksi.

Ennen edellistä peruskorjausta tehdyt kuntoselvitykset, tarkastukset ja korjaustarve:

- Ongelmatilojen terveyshaittaepäilyselvitys, kosteusmittaus ja mikrobi-tutkimus 15.-16.12.2005 (Novorite Oy 4.1.2006)
- Kosteusvauriokartoitusraportti 25.11.2005 (ASB-Yhtiöt, ASB-Consult Oy Ab)
- Asbestikartoitusraportti 25.11.2005 (ASB-Yhtiöt, ASB-Consult Oy Ab)
- Lausunto Kuntopuiston päiväkodin huoneilmaongelmista ja alustavat toimenpide-ehdotukset huoneilman parantamiseksi 1.3.2006 (Suomen Talokeskus Oy/rakennustekniikka)
- Vahinkokartoitus 17.2.2006 (ISS Vahinkosaneeraus Oy)
- Ympäristökeskuksen tarkastusraportti 10.2.2006 (terveysinsinööri Paula Partanen)

Päiväkodin toiminta jouduttiin siirtämään huhtikuun alkupuolella 2006 väliaikaisiin tiloihin ja korjaustyöt toteutettiin vuosina 2007-2008.

Hankesuunnitelman mukaan taloyhtiö vastuulla oli rakenteellisten kosteusvaurioiden korjaaminen sekä erityisesti alapohja-laatan ja seinärakenteiden korjaaminen tutkimusten edellyttämässä laajuudessa. Taloyhtiön tuli korjata myös ulkona rakennuksen ulkoseinän vierellä maanpinnan kaadot määräysten mukaiseksi sekä tarkastaa ja korjaa kattokaivojen viemäriputkien tiivistykset niissä todettujen vuotojen takia.

Kaupungin vastuulla oli lähinnä pintamateriaalien ja kalusteiden korjaus- ja muutostyöt. Kaikki kiintokalusteet, koteloinnit ja alaslaskut uusittiin. Kaikki pintamateriaalit (matot, laatoitukset, seinäpinnoitteet, erilaiset levytykset jne.) uusittiin. Ei-kantavia väliseiniä purettiin tilamuutosten yhteydessä ja rakennettiin uusia ei-kantavia väliseiniä. Sisäovia kunnostettiin ja uusittiin. Keittiön koneet ja laitteet sekä kalustus uusittiin.

Peruskorjauksen jälkeen tehdyt kuntoselvitykset, tarkastukset ja korjaustarve:

- Kosteuskartoitus ja vaurioiden aiheuttajan selvittäminen, tutkimusraportti 10.11.2015, lisämittaukset 2.-6.6.2016/ rakenteiden tutkimukset 16.6.2016, Humipro Oy.
- Ympäristökeskuksen valvontasuunnitelman mukainen säännöllinen tarkastus, tarkastuskertomus 27.5.2016, Ympäristökeskus, Kari Grönberg.

Lähtökohtana on ollut havainto päiväkodin yhdessä huoneessa muovimaton kupruilusta ulkoseinän vierustalla ja seinän alaosassa olevasta pinnoitevauriosta.

Rakennuksen ulkopuolella on tehty kattava salaojaremontti ja salaojien tarkastuskaivot on todettu kuiviksi tarkastushetkellä syksyllä 2015. Salaojat ovat noin 60-80cm maan pinnan alapuolella. Salaojia ei tutkittu tarkemmin, koska ne vaikuttavat toimivan. Jotkin sadevesien poistoputkista ja syöksytorvista oli huonosti asennettu tai puutteellisia.

Vaurioalueilla on muovimaton alla selkeästi vapaata vettä ja betonilaatta kauttaaltaan märkä noin reilun puoli metriä ulkoseinästä sisäänpäin. Myös seinien alaosissa on kyseisillä alueilla kohonneita pintakosteuksia.

Vauriot lattia- ja seinärakenteisiin aiheuttaa ulkopuolelta tuleva kosteus ja vesi, joka pääsee rakenteisiin sokkeliosan ja seinäelementin saumasta. Sadevesi ja osittain roiskevedet maan pinnasta pääsevät sokkeliosan ja elementin saumasta suoraan rakenteisiin. Saumassa ei ole elastista massaa, ja paikoitellen saumassa on 2-5mm levyinen rako.Lisäksi seinäelementtien pystysaumojen alaosat ovat suurilta osin auki niin, että niitä pitkin valuva sadevesi pääsee suoraan seinärakenteiden sisään ja kastelemaan päiväkodin lattiarakenteita.

Kun rakenteita tarkasteltiin ja lattiaan oli tehty piikkaamalla aukkoja, havaittiin päiväkodin avatun lattian betonin kastuvan silminnähden sateen aikana. Myös seinien alaosan villat ovat märkiä paikoitellen. Osa vedestä valuu maata vasten olevan muovikelmun päälle. Vauriot sisäpuolen rakenteissa ja kohonneet pintakosteudet ovat vain alueilla, joissa ei ole ikkunoita tai parvekkeita. Kyseiset vaurioalueet ovat siis suoralla seinäpinnalla, jossa vesi pääsee valumaan seinää pitkin sokkeliosan ja seinäelementin vaakasaumasta sisään. Parvekkeiden tai ikkunoiden alla ei havaittu vaurioita vastaavalla tavalla kuin aukinaisilla seinäpinnoilla, koska parvekkeet ja

ikkunoiden pellitys estää vettä valumasta sokkeliosan ja seinäelementin vaakasaumasta rakenteisiin.

Lattia- ja seinärakenteiden alaosat ovat kosteita alueilta, jotka ovat avoimilla seinäpinnoilla ja joissa parvekkeet tai ikkunoiden pellitykset eivät estä vettä valumasta vaakasaumasta rakenteisiin. Lattian betonirakenteiden suhteellinen kosteus märillä alueilla on noin 85-95%, kuivilla alueilla parvekkeiden ja ikkunoiden alla noin 55-59%.

Rakenteita oltiin korjaamassa nyt kesällä 2016 toimenpidesuositusten mukaisesti.

- Tippalistan asennus rakennuksen ulkopuolelle ulkoseinäelementin alaosaan alueille, jossa parvekkeet eivät suojaa rakennuksen ulkoseinää.
- Ulkoseinäelementin ja sokkeliosan välisen alaosan sauman tiivistys, jottei roiskevedet pääse rakenteisiin nyt avonaisesta saumasta.
- Seinäelementtien pystysaumojen saumaus niin, että niitä pitkin valuva vesi ei pääse sauman alaosasta rakenteisiin.
- Puutteellisten sadevesijärjestelmän osien korjaus.
- Sisäpuolella päiväkodissa kastuneilta lattia-alueilta muovimattojen poistaminen ainakin 130cm ulkoseinästä sisäänpäin ja puoli metriä kostealta alueelta eteenpäin kuivalle alueelle, alustan puhdistus, kuivaus, desinfiointi ja uudelleen pinnoitus.

Päiväkodissa suoritettiin rakenteiden lisämittauksia ja pintakosteustutkimuksia 2-6.6.2016 terveystarkastajan käynnin jälkeen. Tutkimusten tarkoitus oli selvittää muiden kuin ulkoseinien vierustojen mahdollisia kosteuksia ja vaurioita, jotta tiloihin saadaan suunniteltua asianmukainen rakennustyöseloste.

Mittausten perusteella rakennuksen sisäpuolen kantavien seinien vierustoilla on selkeästi kohonneita kosteuksia. Tilat ovat maanvaraisia ja lattioilla on seinien alaosaan nostettu muovimatto. Mitatut arvot kantavien seinien vierustoilla olivat noin 83-97%RH, kun vastaavat arvot reilu metri kantavasta sisäseinästä poispäin olivat 70-80%RH. Muovimaton alla on selkeästi tunkkainen tuoksu kantavien seinien läheisyydessä, kun taas keskellä lattiaa noin metrin päässä vastaavaa tuoksua ei havaittu. Pintakosteudenosoittimella mitattiin kantavien seinien vierustoilta selkeästi korkeita arvoja lattiarakenteista.Kantavat seinärakenteet olivat alaosista mittausten perusteella kuiva, mitatut kosteudet välillä 50-72%RH. Kuivat arvot lattiassa, esim. parvekkeen kohdalla ulkoseinässä olivat noin 50-53%RH. Mittausrei'istä jotka porattiin betonilaatan alapuolelle, tuli selkeästi ilmaa sisätiloihin päin alipaineen johdosta. Vastaava ilmiö on todennäköisesti kaikkialla lattian ja seinän nurkkakohdissa.

Tarkemittausten perusteella suositeltavat toimenpiteet:

- Rakenteiden kattava tiivistys, jottei rakenteiden kautta pääsisi ilmaa sisätiloihin.
- Lattiarakenteet ja pinnoitteet/päällysteet on suunniteltava niin, ettei ne estä vesihöyryn pääsyä sisäänpäin. Vaihtoehtona on myös lattioiden piikkaaminen auki ja alusmassojen vaihtaminen.
- Myös seinien alaosa, vaikka rakenteet olivatkin kuivia, tulisi tehdä hengittäviksi.

Rakenteiden täydentäviä tutkimuksia tehtiin 16.6.2016. Kohteessa avattiin keskellä rakennusta olevan kantavan seinän vierustaa, tarkoituksena selvittää syy, miksi kantavan seinän vierustalla lattiarakenne on kostea. Keskellä olevan kantava seinän alla on matala sokkeliosa jossa antura. Sokkeli on vain noin 150mm korkea ja sen päällä on seinäelementti. Anturaosa on lähes suoraan lattian styrox-eristeen alapuolella. Hiekka rakennuksen alla on erittäin hienoaineista ja kapillaarista. Vaikka hiekka on kosteaa, ei se silti ole kapillaarisella alueella. Hiekan suhteellinen kosteus oli noin 94%RH. Muottilaudat sokkelin alaosassa ja anturan päällä olivat täysin märkiä. Sokkeliosan betoni on silminnähden märkää pinnalta.

Tutkimuksen perusteella kosteus pääsee nousemaan anturan/sokkeliosan kautta lattiabetoniin, joka on näihin suoraan yhteydessä. Seinäelementin alaosa on kuivempi, koska sokkelin ja seinäelementin välissä on pieni halkeama.

2.2 Palvelustrategiset linjaukset

Lasten määrä on kasvanut koko Vantaalla ennakoitua nopeammin. Pääsyyksi on todettu kotimaan nettomuuton kääntymisen tappiollisista vuosista voitolliseksi. Päiväkotien osakorjauksia on jouduttu osin siirtämään väistötilojen puuttumisen takia. Nykykapasiteetti on täyskäytössä ja lapsimääriä kasvatettu kiinteistöjen kantokyvyn ylärajoille. Myöskään alueen kouluista ym. ei ole löytynyt tilakapasiteettia varhaiskasvatuksen käyttöön.

Länsimäen alueen kaikkien päiväkotien kapasiteetti on jo käytössä ja kaikkiin mahdollisiin päiväkoteihin on otettu lisähenkilöstöä ja lapsimäärää kasvatettu kiinteistöjen kantokyvyn rajoille. Alueella on ollut keskimääräistä alempi palvelujen käyttöprosentti ja palveluverkko on tähän mennessä riittänyt vastaamaan hoitopaikkojen kysyntään. Nyt kysynnän kasvettua tiloja on riittämättömästi.

Alueen tilannetta heikentää lähivuosina alkavat tekniset osakorjaukset, joille ei ole väistötilaa. 5 vuoden jälkeen alueen päiväkotien tekniset osakorjaukset sekä Latupuiston 10-päiväkodin ja Rajakylän lisärakennuksen korvaava ratkaisu on tehty.

Akuutin päivähoitopaikkapulan takia tilakeskus ja sivistystoimi hakivat alkuvuodesta keinoja, joilla syntynyttä tilatarvetta voidaan täyttää. Parhaaksi ratkaisuksi kiireellisessä aikataulussa osoittautui tilojen toteuttaminen vuokraperusteisina tilaelementtirakennuksina. Tilatarpeen täyttäminen tilojen määräaikaisella vuokrauksella hyväksyttiin opetuslautakunnassa 15.2.2016 ja teknisessä lautakunnassa 16.2.2016. Hoitopaikkoja järjestettiin lisää mm. Rajakylän päiväkotitontille sijoitetulla tilapäisellä päiväkodilla. Määräaikainen vuokrasopimus laadittiin 64 kuukaudeksi. Ratkaisulla saatiin apua alueen akuuttiin hoitopaikkavajeeseen, jolloin Kuntopuiston päiväkodin tilanne ei ollut vielä tiedossa.

2.3 Tilanhankintavaihtoehdot

Nykyiset Kuntopuiston päiväkodin tilat sijaitsevat asunto-osakeyhtiömuotoisessa kiinteistössä. Tilat ovat kaupungin omistuksessa. Vaikka päiväkoti on sijainniltaan hyvä, pitkään jatkuneet sisäilma- ja kosteusongelmat eivät mahdollista toiminnan jatkamista nykyisissä tiloissa.

Tilakeskus ja varhaiskasvatus eivät ole löytäneet alueelta muita vapaana olevia tai päiväkotikäyttöön muutettavissa olevia tiloja.

Uuden tilapäisen päiväkodin hankkiminen vuokraamalla on nähty ainoana vaihtoehtona yllättäen syntyneeseen akuuttiin tilatarpeeseen.

3 Tilojen toiminnan kuvaus, tilaohjelma ja tilojen vaatimukset

3.1 Tilojen toiminnan kuvaus

Päiväkoti suunnitellaan 3-4 lapsiryhmälle.

Tilojen suunnittelussa pyritään viihtyisään, ajanmukaiseen ja turvalliseen ympäristöön sekä päiväkodin lasten että henkilökunnan kannalta.

Sisäilman laatutavoitteet päiväkodissa asetetaan luokkaan S2. Tiloissa käytettävien materiaalien tulee olla päästöluokaltaan M1 luokan tuotteita. Työturvallisuuteen ja ergonomiaan tulee suunnittelussa kiinnittää huomiota. Tilojen akustinen luokitus (SFS 5907 mukaan) tulee olla vähintään luokkaa C.

Tilojen, kalusteiden, varusteiden sekä taloteknillisten järjestelmien ja laitteiden laatu noudattaa tämän päivän päiväkotirakentamisen laatutasoa.

Noudatetaan Vantaan kaupungin ympäristöpolitiikkaa. Huomiota kiinnitetään jätehuollon järjestämiseen, materiaalivalintoihin ja energiasäästöihin koko elinkaaren aikana.

Sisäänkäynnit kaikkiin päiväkotiryhmiin sijoitetaan päiväkodin pihan puolelle.

3.2 Tilaohjelma

Tilaohjelma vähintään:

- yhden päiväkotiryhmän tilat: märkäeteinen, eteinen/naulakkotila, 2 WC istuinta/ryhmä, lepohuone, leikkihuone
- yleistilat: jakelu-/kotikeittiö, siivoustila, tsto-neuvottelu, inva-WC ja sosiaalitilat henkilöstölle
- toimittajan ratkaisun vaatimat tekniset tilat
- varuste- kalusteluettelo liitteenä

Jakelu-kotikeittiön varustus (korvaa liitteessä esitetyn varusteluettelon keittiövarustuksen):

- tiskikone, liesi, jääkaappi, lavuaaripöytä, kaapisto, mikro
- suurtaloustasoinen lisäjääkaappi
- tilavaraukset keittiövaunuille 2kpl 8x GN 1/1-200 (tilaaja toimittaa).

Tilojen hygienia-siivousvarustus:

- käsipaperiteline = Tork Multifold C/ fold
- Wc-paperiteline= Tavallinen kotikoukku (kaikki wc-tilat)
- käsisaippua- ja käsihuuhdetelineet= Dispensopak 14 cm vipuvarrella ja tippakupilla
- henkilökunnan naisten wc-tilaan seinään kiinnitettävä hygienia astia= Katrin Hygiene bin grey
- käsienpesualtaiden yhteyteen seinään kiinnitettävä roska-astia= Euro Hela silver box tai vastaava 30l jätepussille
- märkäeteisen matot V-Mat tai Modula
- siivoustilan varustus erillisellä liitteellä.

3.2 Tilojen vaatimukset

Tilojen, kalusteiden ja varusteiden laatu Vantaan kaupungin tilakeskuksen päiväkotien huonekorttien mukaan.

Hankekohtaiset tarkennukset ks. tarjouspyyntöasiakirja ”Hankinnan kuvaus”.

4 Rakennus

4.0 Yleiset tavoitteet ja vaatimukset

Rakennuksen on sovelluttava päiväkotikäyttöön ja sen on täytettävä rakentamismääräykset rakenteiden ja teknisten järjestelmien osalta.

Taloteknisissä järjestelmissä noudatetaan vantaalaisten päiväkotien yleistä vakiokäytäntöä.

5 Rakennuspaikka

5.1 Rakennuspaikan sijainti ja hallinta

Osoite: Pallastunturintie 27, 01280 Vantaa, Y-tontti
Kaupunginosa: 91, Länsimäki
Kortteli: 91206
Tontti: Y
Tontti on Vantaan kaupungin omistuksessa eikä tontilla ole muita rajanaapureita.

Uusi päiväkoti esitetään sijoitettavaksi Länsimäen koulun tontin koilliskulmaan, mikä sekä kaavoittajan että sivistystoimen edustajan mielestä on sovelias paikka paviljonkirakennukselle.

Vaihtoehtoisina sijoituspaikkoina tarkasteltiin kahta muuta paikkaa.

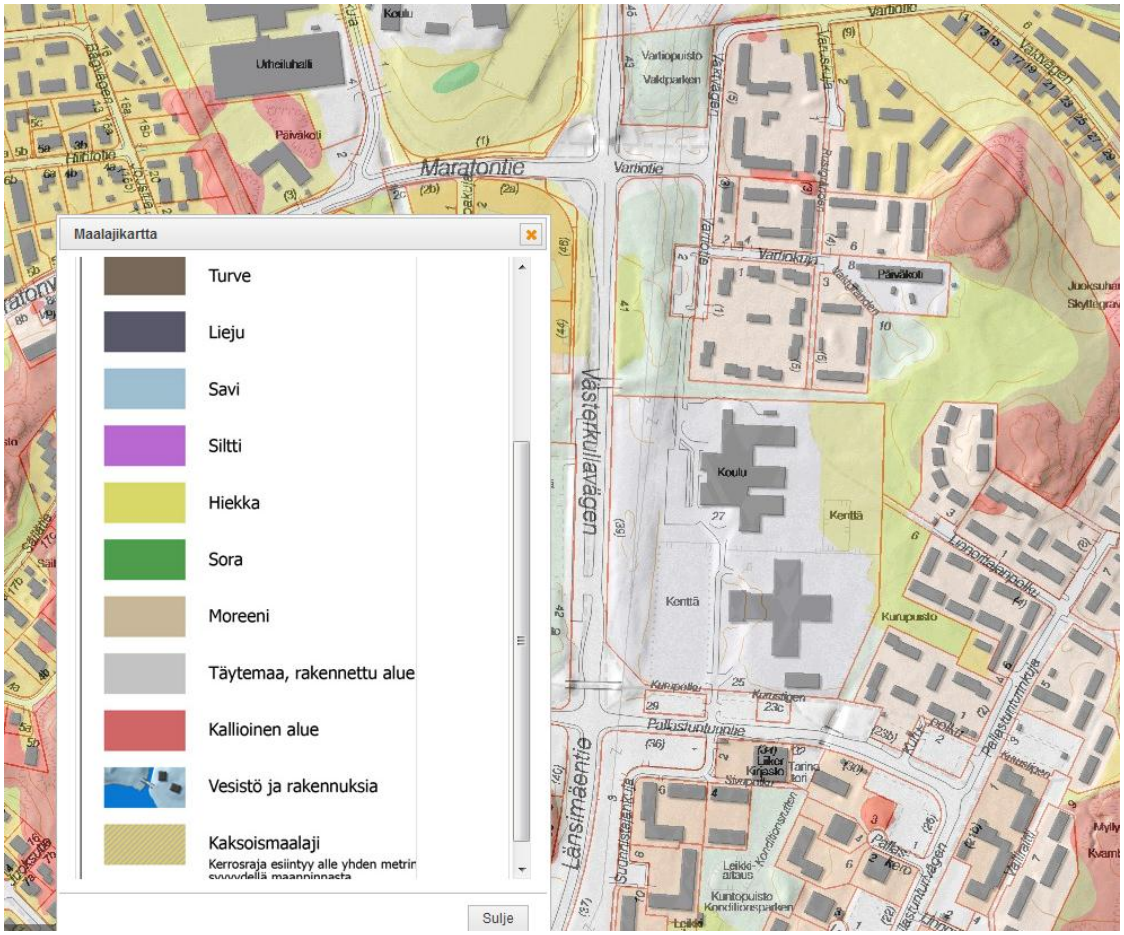
Länsimäentie 35 kaavan mukainen Y-tontti
- kaupunkisuunnittelu ei puolla
- alueelle on mietitty keskustatoimintoja
- tontilla kulkee voimavirtajohto

Länsimäen koulu, kaavaehdotuksen mukainen etelälaidan Y-tontti
- kaupunkisuunnittelu ei puolla
- asukastoiminta halutaan säilyttää entisessä hammashoitolassa eikä rakennusta haluta purkaa
- suunniteltu Y-tontti on liian pieni päiväkodille ja sen pihalle.

5.2 Rakennuspaikan ominaisuudet

Rakennuksen sijoitusmahdollisuus tontille ja kaavamääräykset on esitetty erillisinä liitteinä.

Rakennus on tarkoitus sijoittaa tontin koilliskulmaan, jossa kaupungin maalajikartan mukaan maaperä on hiekkaa. Tämän perusteella todennäköisenä perustamistapana on maanvarainen anturaperustus.

5.3 Rakennuspaikan toiminnalliset vaatimukset

Päiväkodin piha ja pihavarusteet suunnitellaan Vantaan kaupungin ohjeiden mukaan erikoissuunnittelijan toimesta yhdessä käyttäjien kanssa. Pihan suunnittelussa noudatetaan kaikkia voimassaolevia turvamääräyksiä ja Vantaan kaupungin suosituksia. Pihasuunnittelussa tulee kiinnittää huomiota sen huollettavuuteen ja ylläpitoon. Pihalta varataan riittävästi lumitilaa. Pihan tavoitekoko on 20 m2 / hoitopaikka.

Saatto- ja huoltoliikenne sekä pysäköinti toteutetaan koulun huoltopihan ja kevyen liikenteen väylän kautta suunnitteluvaiheessa tarkentuvan suunnitelman mukaisesti.

6. Hankkeen laajuustavoite

Hankkeen arvioitavissa oleva laajuus on 550-700 htm2 ryhmien määrästä (3-4) riippuen. Hankkeen laajuus tarkentuu lopullisen paikkatarpeen ja valittavan suunnitteluratkaisun mukaan.

7. Kustannukset

Tilat hankitaan vuokraamalla. Alustavan arvion mukaan tilojen vuokrakustannus on n. 20 €/htm2/kk eli yhteensä n. 130.000 – 170.000 euroa vuodessa ryhmien määrästä (3-4) riippuen.

Kaupungin omana investointina toteuttavien perustusten ja aluetöiden kustannusennuste on noin. 500.000 euroa, josta lasketaan sisäinen pääomavuokra vuokra-ajalle.

Ylläpitokustannukset ovat arviolta n. 35.000 – 45.000 euroa vuodessa.

Kokonaisvuokra asiakastoimialalle on em. kustannusarvioihin perustuen yhteensä n. 200.000 – 250.000 euroa/vuosi. Tämän tilakustannuksen lisäksi toimialan vastuulle tulee ensikertaisen kalustamisen aiheuttamat kustannukset ja toiminnan kulut.

8 Rahoitus, toteutus ja aikataulu

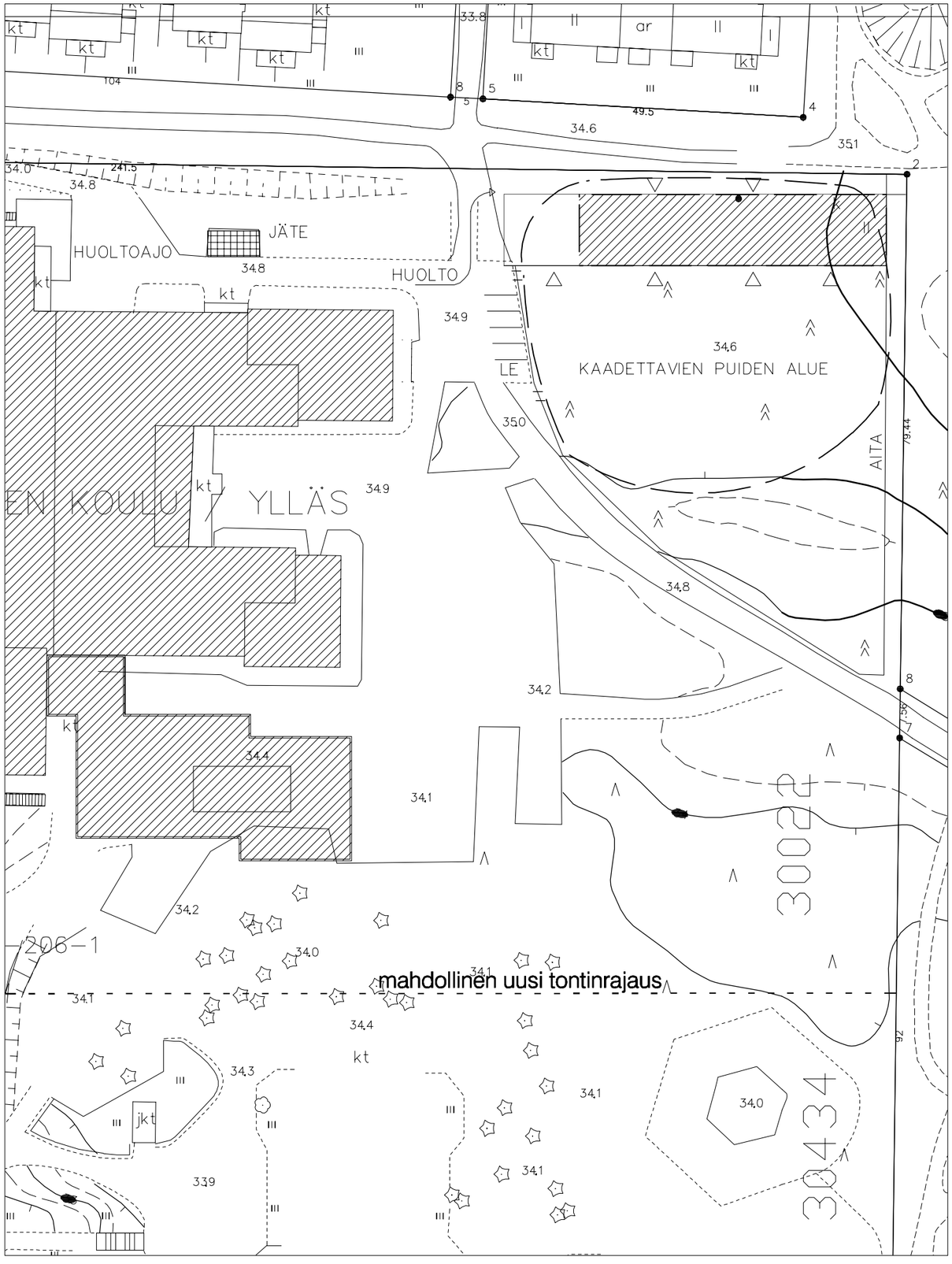
Koska Kuntopuiston päiväkodin tilanteesta johtuvaa tilatarvetta ei ole huomioitu marraskuussa valtuuston hyväksymässä investointiohjelmassa tai käyttötalousbudjetissa.

Tilat hankitaan vuokraamalla. Tilaelementtirakennuksen perustamista ja rakennuttamista aiheutuviin kustannuksiin joudutaan hakemaan lisärahoitus tilakeskuksen talousarvioon vuoden 2016 kuluessa.

Kuntopuiston päiväkoti on poistettu käytöstä ja korvaavat tilat on tarve saada käyttöön mahdollisimman nopeasti. Päiväkodin tulee olla kuitenkin valmiina viimeistään marraskuun loppuun 2016 mennessä.

Vantaalla 12.7.2016

Pekka Wallenius
tilakeskusjohtaja

LÄNSIMÄEN KOULUN PAVILJONKI

K.osa / Kylä	Kortteli/Tila	Tontti/Rn: o
91	91206	

Viranomaisen arkistointimerkintöjä varten

Rakennustoimenpide	Piirustuslaji	Juoks.n: o
UUDISRAKENNUS		

Rakennuskohteen nimi ja osoite	Piirustuksen sisältö	Mittakaavat
LÄNSIMÄEN KOULUN PAVILJONKI	Asemapiirustus	

VANTAAN KAUPUNKI
TILAKESKUS
Kielotie 13 01300 Vantaa
vaihde 09-83911

Suunnitteluala	Työn n: o	Piir.n: o	Muutos
ARK		1	

Suunn.	Piirt.	Hyv.	Päiväys	Tiedosto
Eija Kivineva	NH		Vantaa xx.xx.2016	

LIITE: Tekninen lautakunta 23.08.2016 / 14 §

15 § Kiinteistöjen ja osakkeiden vapauttaminen myyntiin / Myyntilista 7 / HP

VD/7200/02.05.03.01/2016
HP/PW/PS/PO

Kaupunginhallitus on hyväksynyt 9.10.2006 Vantaan kaupunkikonsernin toimitilastrategian. Toimitilastrategian mukaisesti tilakeskus pyrkii myymään tyhjilleen jääneet rakennukset ja osaketilat.

Vuonna 2009 aloitettiin toimialoilta vapautuneiden kiinteistöjen ja osaketilojen myynti. Myyntilista n:o 1 -6 kohteet on myyty, lukuun ottamatta Myyntilista
6:lla olevaa Oraskujan kohdetta, joka vaatii tontin lohkomista ja kaavamuutosta.

Maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimiala/Tilakeskuksen tulosalue on valmistellut Myyntilista 7 kohteiden myyntiä.

Apulaiskaupunginjohtaja esittää päätösesityksen mukaisesti liitteenä olevien Myyntilista 7 tarpeettomien ja osaksi tyhjinä olevien tilojen vapauttamista myyntiin kiinteistökehityksen kautta.

Esityksen liitteenä olevan luettelon mukaisista kohteisiin kaupungin omaan toimintaan liittyvistä käyttötarpeista on pyydetty lausunnot kaupungin eri toimialoilta. Saatujen vastausten perusteella voidaan todeta, että kaupungin toiminnoilla ei ole muiden kohteiden osalta käyttötarpeita. Soster totesi lausunnossaan että Äimäkujan tilanne säilyy ennallaan, voidaan vapauttaa myyntiin sitten kun soster ei enää tarvitse ko. kiinteistöä.

Tekninen lautakunta 23.8.2016 § 15

Apulaiskaupunginjohtajan esitys:
Päätetään esittää kaupunginhallitukselle, että
a) vapautetaan liitteen 1 mukaiset kiinteistöt kiinteistöjalostukseen ja sen jälkeen myyntiin, koska kaupunki ei tarvitse kohteita enää omassa käytössään
b) oikeutetaan johtosääntöjen mukaiset lautakunnat/virkamiehet päättämään liitteessä olevien kiinteistöjen kauppojen ehdoista ja suorittamaan kohteiden myynti.

Puheenjohtaja Jari Porthén poistui kokouksesta intressijääviyden vuoksi asian käsittelyn ja päätöksenteon ajaksi.
Puheenjohtajana toimi Tapio Päivinen.

Käsittely: esittelijä muutti esitystä siten että myyntilistalta poistetaan kaksi kohdetta: Johans (Koisotie 4), joka toimii tällä hetkellä Velmu ry:n bänditilana sekä Korson entinen lääkäritalo (Nousutie 1), joka on tällä hetkellä Korson työttömät ry:n käytössä.

Päätös:
Hyväksyttiin esittelijän muutettu esitys.

Liitteet:
- Luettelo toimialoilta vapautuneista myytävistä kohteista päivitetty 23.8.2016

Täytäntöönpano: esitys kaupunginhallitus

Muutoksenhakuohje: 6.2 Oikaisuvaatimus- ja valituskielto

Lisätiedot:
Pasi Salo 09 839 28756, etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi

MYYNTILISTA 7 **15.8.2016** **p.olenius**

Kiinteistöjen vapauttaminen myyntiin

Maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimiala/Tilakeskuksen tulosalue on valmistellut Myyntilista 7 kohteiden myyntiä.

Maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimiala on käynyt listan läpi. Toimialoilta on pyydetty kommentteja, voidaanko kohteet vapauttaa myyntiin.

Sosterin kommentit: Äimäkuja tilanne säilyy ennallaan, voidaan vapauttaa myyntiin sitten kun soster ei tarvitse. Ei muita kommentteja.

Myyntiprosessin päätöksenteko-aikataulu tavoite :

Tekninen lautakunta	23.8.2016
Kaupunginhallitus	5.9.2016

Myyntilistan jakelu:

MATO	Penttilä Hannu, Markkula-Heilamo Leea, Vähä-Piikkiö Armi
TIKE	Wallenius Pekka, Salo Pasi,
SIVI	Tanninen Eila, Riehunkangas Päivi
KEHA	Ormio Hanna, Patrik Marjamaa
SOSTER	Salminen Jukka, Mellais Asta
KONSAS	Lipponen Martti

Kohteet/ Kiinteistöt

Dalsvik 1 Hiiripolku 1, 01480 Vantaa	Simonkylä
Jokivarren ent. nuorisotila Lahdentie 81, 01260 Vantaa	Nikinmäki
Tukiasuntoja Äimäkuja 8, 01260 Vantaa	Itä-Hakkila
Asuintalo Koisotie 9, 01300 Vantaa	Koivuhaka

OSAKETILAT

Hiekkaharjuntie 13 A 33 Hiekkaharjuntie 13 C 38	Hiekkaharju
Kiinteistö Oy Tikkurilan Raha-asema, Asematie	
toimistotila nro 6: 2 kerros 116 m2	Tikkurila
toimistotila nro 7: 3 kerros 480 m2	”
varasto kellarikerros 160 m2	”

Dalsvik 1: Hiiripolku 1, 01480 Vantaa, SIMONKYLÄ

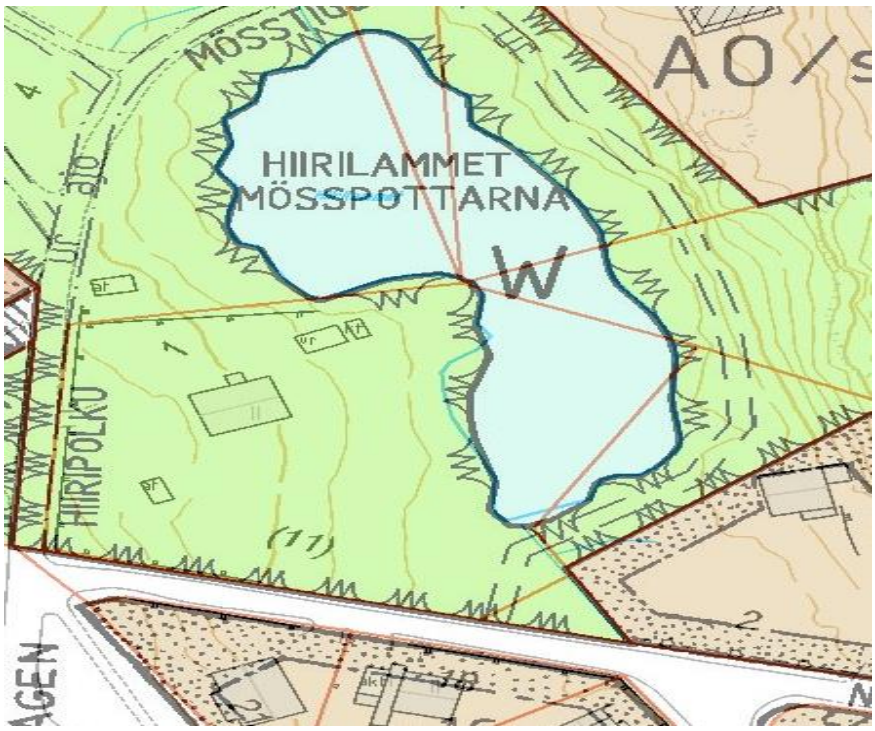

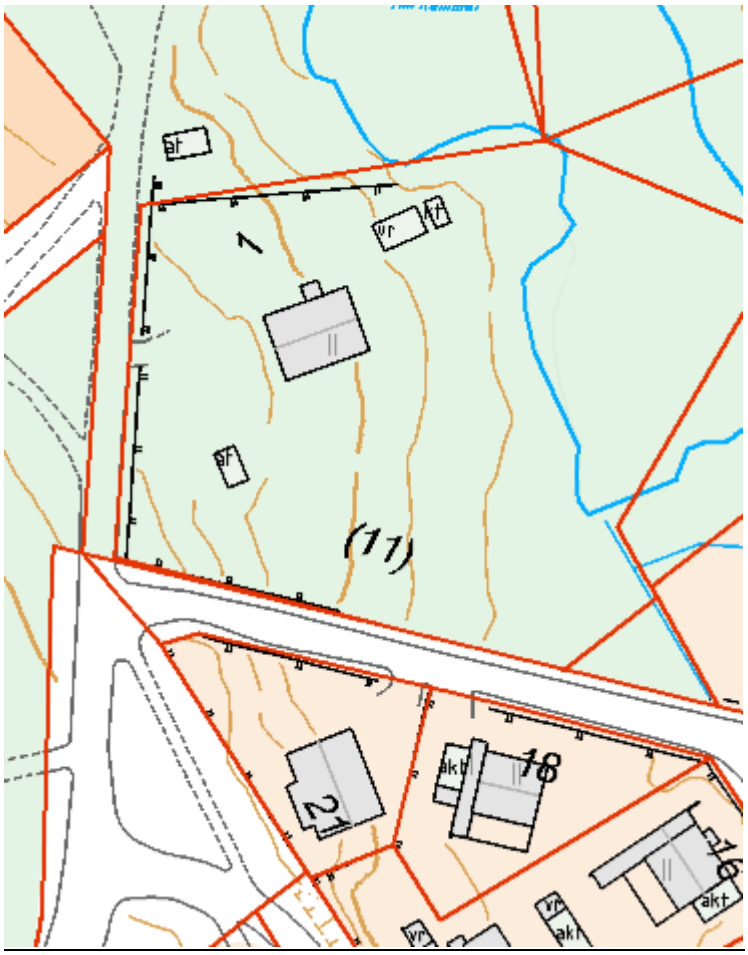
Kiinteistötunnus		92-421-1-378 Rakennusperintökohde		
Tontti		0,3939 ha Tila 1 kpl palstoja		
Rakennus		Asuinrakennus Dalsvik (Salkolan Talo) Valmist. 31.12.1938		
		Tilavuus 730m3, huoneistoala 147 m2 kerroksia 2		
		2 kpl asuntoja A1 70 m2 ja A 2 77 m2, autotalli ja talousrakennus		
Kaava	Yleiskaava			
Aemakaava	VL			
		asuinrak.	talli	talousraken.
Muut tiedot	tekninen arvo 1.1.2016	126.063,-	3876,-	7777,-
	kirjanpitoarvo 1.1.2012	24.212,-	0	0
	jälleenhankinta-arvo 1.1.2016	286.751,-	15664,-	33102,-

Asunnot ovat vuokrattuina ja vuokratuotto on noin 13.000.- vuodessa. Kohde on rakennusperintökohde. Kohteen vuokratuotot eivät riitä kattamaan kohteen vaatimia korjauskuluja.

Ehdotus: vapautetaan kohde kiinteistökehityksen kautta myyntiin
vaatii mahdollisesti tontin/vuokra alueen määrittämisen (puistossa) tms. vuokratontti

Dalsvik 1: Hiiripolku 1, 01480 Vantaa, SIMONKYLÄ

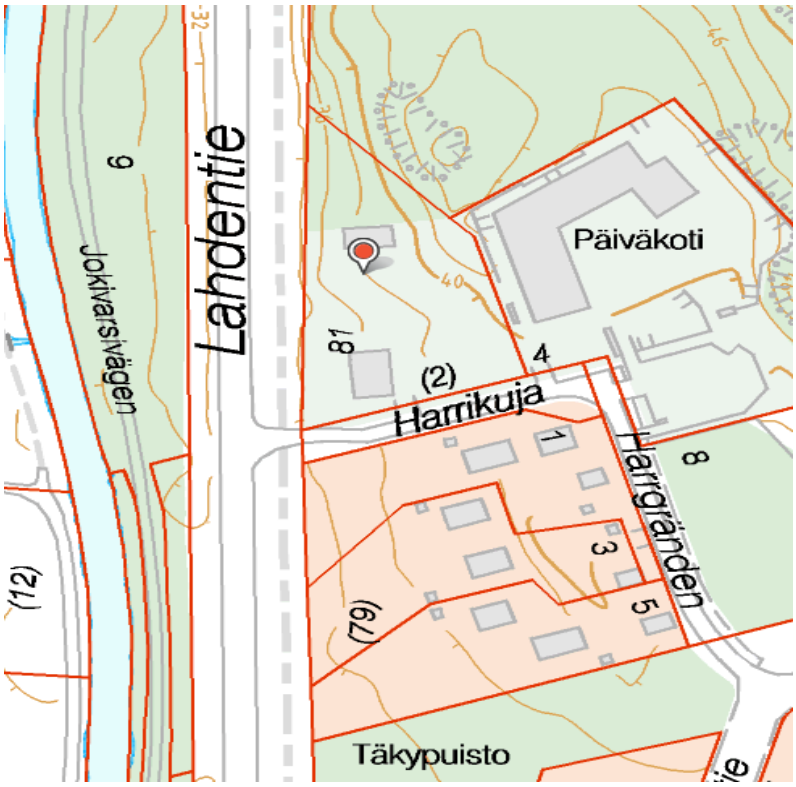

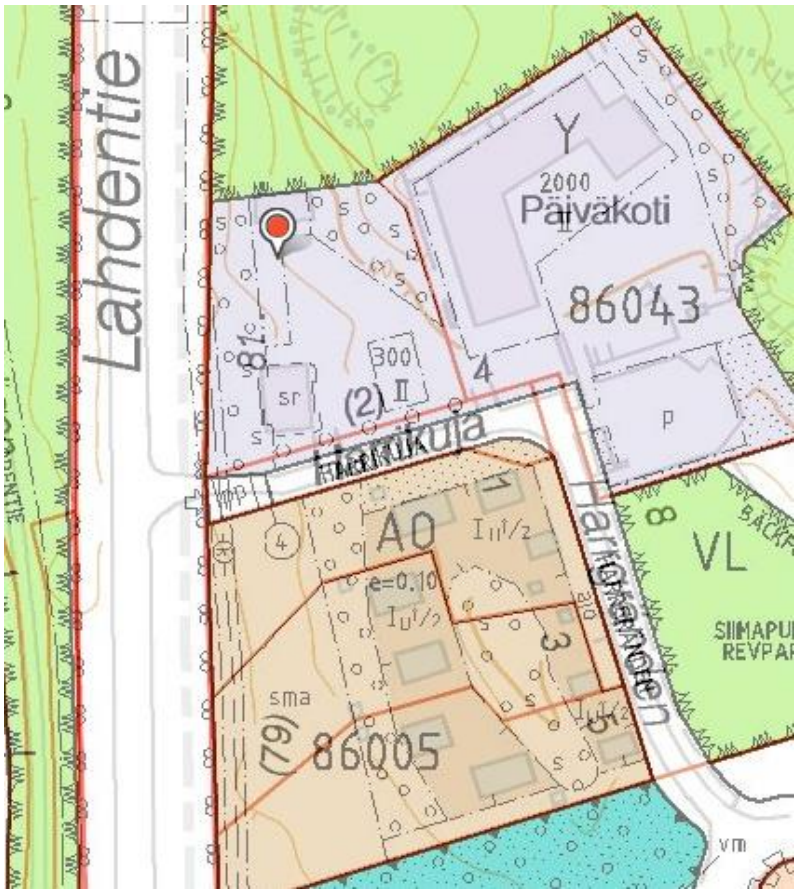
Jokivarren ent. nuorisotila: Lahdentie 81, 01260 Vantaa (NIKINMÄKI)

Kiinteistötunnus		92-401-4-51
Rakennus ja tonttitiedot		Päärakennus v. 31.12.1928 Rakennusperintökohde huoneistoala 328 m2, tilavuus 1610 m3
		Talousrakennus v. 31.12.1928 tilavuus 400 m3, 114 m2m2
Tila		2,123 ha rekisteröity 1.1.1954
Yleiskaava A 2		
Asemakaava Y		
		rakennus
Muut tiedot	tekninen arvo 1.1.2016	191 315,-
	kirjanpitoarvo 1.1.2012	54 193,-
	jälleenhankinta-arvo 1.1.2016	814 324,-
Kohde on vuokrattuna		Jokivarren Pienryhmäkoti Oy:lle 1.1.1999 alkaen vuokratuotto kohteesta 918,50 €/kk Vuokralainen tehnyt muutos- ja kunnostustöitä kohteeseen. Vuokralaisella on ensisijainen neuvotteluoikeus kiinteistön ostoon
Ehdotus		Tarjotaan kohdetta vuokralaisen ostettavaksi mikäli vuokralainen ei ei ole kiinnostunut laitetaan kohde myyntiin joko vuokrattuna tai muutoin

Jokivarren ent. nuorisotila: Lahdentie 81, 01260 Vantaa , NIKINMÄKI

Tukiasuntola, Äimäkuja 8 , 01260 Vantaa, Itä-Hakkila

Kiinteistötunnus	92-96-0063-0004	
Rakennus ja tonttitiedot	yhden asunnon talo v. 31.12.1981	
	Alakerta: keittiö+olohuone ja veranta	
	Yläkerta: 2h+ aula ja terassi	
	tilavuus 458 m3, huoneistoala 119 m2	
Tontti	1059 m2	
Muut tiedot	tekninen arvo 1.1.2016	78 596,-
	kirjanpitoarvo	21 398,-
	jälleenhankinta-arvo 1.1.2016	168 911,-

Kohde SOS/perhepalveluiden käytössä tukiasuntona.

Ehdotus: vapautetaan kohde myyntiin, sitten kun soster ei enää tarvitse kohdetta

Äimäkuja 8, 01260 Vantaa, Itä-Hakkila

Koisotie 9 , 01300 Vantaan, Koivuhaka

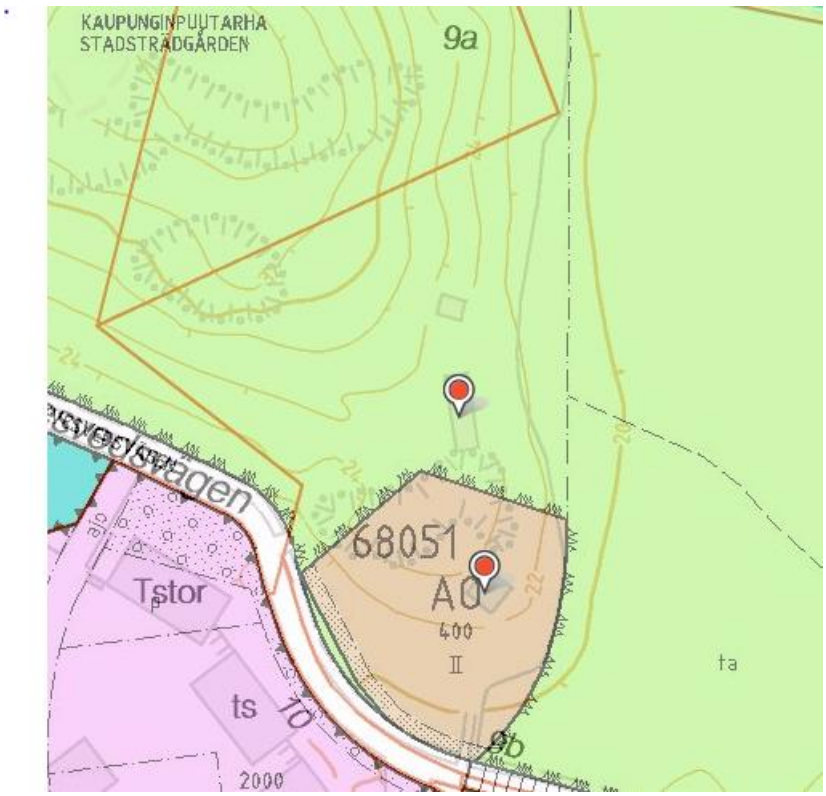
Kiinteistötunnus	92-421-9-48
Rakennus ja tonttitiedot	Omakotitalo v. 1910
	huoneistoala 61 m2, tilavuus 240 m3
	Sauna/talousrakennus v. 1925 n. 80 m2 VP alueella
Tila	Sijaitsee Koivuhaan Arboretumin vieressä samalla tilalla,joten vaatii tontin lohkomisen. Tieyhteys tontille on, mutta ei kunnallistekniikkaa.
Yleiskaava	VL
Asemakaava	AO 400 II
Muut tiedot	tekninen arvo 1.1.2016 54 407,-
	kirjanpitoarvo 1.1.2012 19 779,-
	jälleenhankinta-arvo 1.1.2016 136 055,-

Kohde on vuokrattuna ja vuokratuotto kohteesta on 598,- €/kk .
Kohteen kaivovesi ei ole kunnossa, joten kohteeseen joudutaan ajamaan vettä kuukausittain.
Kustannukset vedenajosta ja jätteistä ovat niin suuria, ettei vuokratuottoa jää.

Ehdotus: Tarjotaan kohdetta vuokralaisen ostettavaksi, ja jos ei ole kiinnostunut niin laitetaan kohde myyntiin.

Vaatii tontinlohkomisen

Koisotie 9 , 01300 Vantaa, Koivuhaka

OSAKETILAT

Hiekkaharjuntie 13 A 33 ja C 38 osaketilat

As Oy Tikkurilan Kiertotie 54

Hiekkaharjuntie 13 A tsto tila 160 m2	vastikekulut	832,00 €/kk
Hiekkaharjuntie 13 C tsto tila 150 m2	vastikekulut	780,00 €/kk

Tilat sijaitsevat taloyhtiön pohjakerroksessa.

Toimistotilat vapautuvat kesään mennessä.
Jos toimialoilla ei ole tiloille käyttöä niin ehdotetaan,
että osaketilat vapautetaan myyntiin.

Kiinteistö Oy Tikkurilan Raha-asema, Asematie

toimistotila nro 6: 2 kerros 116 m2	Tikkurila	ulosvuokrattu
toimistotila nro 7: 3 kerros 480 m2	”	tyhjenee 1.1.2017
varasto kellarikerros 160 m2	”	vastikekulut 4300,90 €/kk

Muutoksenhakuohje 1. Oikaisuvaatimus

Tässä kokouksessa tehtyihin päätöksiin, ellei pöytäkirjassa ole päätöksen osalta erikseen toisin mainittu, tyytymätön voi tehdä oikaisuvaatimuksen **Vantaan tekniselle lautakunnalle**.

Oikaisuvaatimuksen saa tehdä se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (asianosainen) sekä kunnan jäsen.

Oikaisuvaatimusaika

Oikaisuvaatimus on tehtävä **14 päivän kuluessa** päätöksen tiedoksisaannista tiedoksisaantipäivää lukuun ottamatta.

- Kunnan jäsenen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, kun pöytäkirja on asetettu julkisesti nähtäväksi.
- Asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, 7 päivän kuluttua kirjeen lähettämisestä, saantitodistuksen osoittamana aikana tai erilliseen tiedoksiantotodistukseen merkittynä aikana taikka kolmantena päivänä sähköisen viestin lähettämisestä.

Oikaisuvaatimuksen toimittaminen

Oikaisuvaatimus on toimitettava kirjallisena oikaisuvaatimusajassa **Vantaan tekniselle lautakunnalle**.

Oikaisuvaatimusasiakirjat on muutoksenhakijan tai hänen valtuuttamansa asiamiehen toimitettava viimeistään määräajan viimeisenä päivänä ennen virka-ajan päättymistä, tai mikäli määräajan viimeinen päivä on pyhäpäivä tai muu sellainen päivä, jona työt virastoissa on keskeytettävä, ensimmäisenä arkipäivänä sen jälkeen.

Oikaisuvaatimuksen voi toimittaa myös telekopiona (faksina) tai sähköpostina. Sähköistä asiakirjaa ei tarvitse täydentää allekirjoituksella, jos asiakirjassa on tiedot lähettäjästä, eikä asiakirjan alkuperäisyyttä tai eheyttä ole syytä epäillä.

Sähköisen viestin (faksin tai sähköpostin) katsotaan saapuneen viranomaiselle silloin, kun se on viranomaisen käytettävissä vastaanottolaitteessa tai tietojärjestelmässä siten, että viestiä voidaan käsitellä.

Oikaisuvaatimuksen sisältö ja allekirjoittaminen

Oikaisuvaatimuksessa on ilmoitettava
- muutoksenhakijan nimi ja kotikunta
- postiosoite ja puhelinnumero, joihin asian käsittelyä koskevat ilmoitukset muutoksenhakijalle voidaan toimittaa
- päätös, johon vaaditaan oikaisua
- miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi
- perusteet, joilla oikaisua vaaditaan.

Kirjallinen oikaisuvaatimus on muutoksenhakijan, laillisen edustajan tai asiamiehen allekirjoitettava. Jos muutoksenhakijan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä tai, jos oikaisuvaatimuksen laatijana on muu henkilö, on oikaisuvaatimuksessa ilmoitettava myös tämän nimi ja kotikunta.

Vantaan teknisen lautakunnan yhteystiedot:

Käynti- ja postiosoite: Vantaan kaupungin kirjaamo, Asematie 7, 01300 Vantaa
Puhelin: (09) 8392 2184
Faksi: (09) 8392 4163
Sähköposti: kirjaamo@vantaa.fi

Virka-aika: klo 8.15 - 16.00

Muutoksenhakuohje 2. Kunnallisvalitus oikaisuvaatimuksesta annettuun päätökseen

Tässä kokouksessa oikaisuvaatimuksen johdosta annettuun **päätökseen §:t - tyytymätön voi hakea muutosta Helsingin hallinto-oikeudelta.**

Valituksen voi tehdä vain oikaisuvaatimuksen tekijä, tai mikäli päätös on oikaisuvaatimuksen johdosta muuttunut, myös asianosainen sekä kunnan jäsen.

Valituksen saa tehdä sillä perusteella, että päätös on syntynyt virheellisessä järjestyksessä, päätöksen tehnyt viranomainen on ylittänyt toimivaltansa tai päätös on muuten lainvastainen.

Valitusaika

Valitus on tehtävä **30 päivän kuluessa** päätöksen tiedoksisaannista tiedoksisaantipäivää lukuun ottamatta.

- Kunnan jäsenen katsotaan saaneen päätöksestä (koskee myös oikaisuvaatimuksen hylkäävää päätöstä) tiedon, kun pöytäkirja on asetettu julkisesti nähtäväksi.
- Asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, 7 päivän kuluttua kirjeen lähettämisestä, saantitodistuksen osoittamana aikana tai erilliseen tiedoksiantotodistukseen merkittynä aikana taikka kolmantena päivänä sähköisen viestin lähettämisestä.

Valituksen toimittaminen

Valitus on tehtävä kirjallisena **Helsingin hallinto-oikeudelle**. Valittajalta peritään oikeudenkäyntimaksua hallinto-oikeudessa 250 euroa.

Valitusasiakirjat on valittajan tai hänen valtuuttamansa asiamiehen toimitettava viimeistään määräajan viimeisenä päivänä ennen virka-ajan päättymistä, tai mikäli määräajan viimeinen päivä on pyhäpäivä tai muu sellainen päivä, jona työt virastoissa on keskeytettävä, ensimmäisenä arkipäivänä sen jälkeen.

Valitusasiakirjat voi toimittaa myös telekopiona (faksina) tai sähköpostina. Sähköistä asiakirjaa ei tarvitse täydentää allekirjoituksella, jos asiakirjassa on tiedot lähettäjästä, eikä asiakirjan alkuperäisyyttä tai eheyttä ole syytä epäillä.

Sähköisen viestin (faksin tai sähköpostin) katsotaan saapuneen viranomaiselle silloin, kun se on viranomaisen käytettävissä vastaanottolaitteessa tai tietojärjestelmässä siten, että viestiä voidaan käsitellä.

Valituskirjelmän sisältö ja allekirjoittaminen

Kirjallisessa valituskirjelmässä on ilmoitettava
- muutoksenhakijan nimi ja kotikunta
- postiosoite ja puhelinnumero, joihin asian käsittelyä koskevat ilmoitukset valittajalle voidaan toimittaa
- päätös, johon haetaan muutosta
- miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi
- perusteet, joilla muutosta vaaditaan.

Valittajan, laillisen edustajan tai asiamiehen on allekirjoitettava valituskirjelmä. Jos valittajan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä tai, jos valituskirjelmän laatijana on muu henkilö, on valituskirjelmässä ilmoitettava myös tämän nimi ja kotikunta.

Valitukseen tulee liittää virallisesti oikeaksi todistettu ote pöytäkirjasta sen päätöksen kohdalla, johon vaaditaan muutosta.

Helsingin hallinto-oikeuden yhteystiedot:

Postiosoite: Radanrakentajantie 5, 00520 Helsinki

Puhelin: 0295642000
Faksi: 0295642079
Sähköposti: helsinki.hao@oikeus.fi

virka-aika: klo 8.00 - 16.15

Muutoksenhakuohje 3. Valitus katu-, puisto- tai muun yleisen alueen suunnitelmaa koskevassa asiassa

Katu-, puisto- tai muun yleisen alueen suunnitelman hyväksymispäätökseen § - tyytymätön voi hakea muutosta Helsingin hallinto-oikeudelta.

Valituksen voi tehdä se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa.

Valitusaika

Valitus on jätettävä **30 päivän kuluessa** päätöksen tiedoksisaannista tiedoksisaantipäivää lukuun ottamatta.

Kunnan jäsenen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon kun pöytäkirja on asetettu yleisesti nähtäville. Asianosaiselle lähetetään päätöstä koskeva pöytäkirjanote erikseen tiedoksi kirjeellä. Asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, seitsemän päivän kuluessa kirjeen lähettämisestä, saantitodistuksen osoittamana aikana tai erikseen tiedoksisaantitodistukseen merkittynä aikana.

Valituksen toimittaminen

Valitus on tehtävä kirjallisena **Helsingin hallinto-oikeudelle**. Valittajalta peritään oikeudenkäyntimaksua hallinto-oikeudessa 250 euroa.

Valitusasiakirjat on valittajan tai hänen valtuuttamansa asiamiehen toimitettava viimeistään määräajan viimeisenä päivänä ennen virka-ajan päättymistä, tai mikäli määräajan viimeinen päivä on pyhäpäivä tai muu sellainen päivä, jona työt virastoissa on keskeytettävä, ensimmäisenä arkipäivänä sen jälkeen.

Valitusasiakirjat voi toimittaa myös telekopiona (faksina) tai sähköpostina. Sähköistä asiakirjaa ei tarvitse täydentää allekirjoituksella, jos asiakirjassa on tiedot lähettäjästä, eikä asiakirjan alkuperäisyyttä tai eheyttä ole syytä epäillä.

Sähköisen viestin (faksin tai sähköpostin) katsotaan saapuneen viranomaiselle silloin, kun se on viranomaisen käytettävissä vastaanottolaitteessa tai tietojärjestelmässä siten, että viestiä voidaan käsitellä.

Valituskirjelmän sisältö ja allekirjoittaminen

Kirjallisessa valituskirjelmässä on ilmoitettava
- muutoksenhakijan nimi ja kotikunta
- postiosoite ja puhelinnumero, joihin asian käsittelyä koskevat ilmoitukset valittajalle voidaan toimittaa
- päätös, johon haetaan muutosta
- miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi
- perusteet, joilla muutosta vaaditaan.

Valittajan, laillisen edustajan tai asiamiehen on allekirjoitettava valituskirjelmä. Jos valittajan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä tai, jos valituskirjelmän laatijana on muu henkilö, on valituskirjelmässä ilmoitettava myös tämän nimi ja kotikunta.

Valitukseen tulee liittää virallisesti oikeaksi todistettu ote pöytäkirjasta sen päätöksen kohdalla, johon vaaditaan muutosta.

Helsingin hallinto-oikeuden yhteystiedot:
Postiosoite: Radanrakentajantie 5, 00520 Helsinki
Puhelin: 0295642000
Faksi: 0295642079
Sähköposti: helsinki.hao@oikeus.fi

virka-aika: klo 8.00 - 16.15

Muutoksenhakuohje 4. Hankintaoikaisu ja oikaisuvaatimus hankinta-asiassa

4.1
Tässä kokouksessa tehtyyn, **hankintaoikaisua koskevaan päätökseen §** -, ei saa hakea muutosta.

4.2
Päätöksistä, jotka koskevat vain valmistelua tai täytäntöönpanoa, ei kuntalain 91 §:n mukaan saa tehdä oikaisuvaatimusta eikä kunnallisvalitusta.
Kansallisen kynnysarvon alittavissa hankinnoissa tehtyyn kunnan viranomaisen (hankintayksikkö) päätökseen tai muuhun hankintamenettelyssä annettuun ratkaisuun tyytymätön voi tehdä hankintayksikölle hankintalain 81 ja 83 §:issä tarkoitetun vaatimuksen hankintaoikaisusta tai kuntalain 89 §:ssä tarkoitetun oikaisuvaatimuksen. Oikaisua koskevan vaatimuksen voi tehdä tarjouskilpailuun osallistunut tarjoaja tai osallistumishakemuksen tehnyt ehdokas eli se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (asianosainen). Kuntalain mukaisen oikaisuvaatimuksen voi lisäksi tehdä kunnan jäsen.

Määräaika oikaisua koskevien vaatimusten tekemiselle

Oikaisua on vaadittava 14 päivän kuluessa siitä, kun oikaisuvaatimuksen tekijä on saanut tiedon hankintayksikön päätöksestä tai muusta hankintamenettelyssä tehdystä ratkaisusta.

- **Asianosaisen** katsotaan saaneen hankintapäätöksen oheisasiakirjoineen tiedoksi sähköistä tiedoksiantoa käytettäessä sinä päivänä, jolloin päätöksen oheisasiakirjoineen sisältävä sähköinen viesti on vastaanottajan käytettävissä tämän vastaanottolaitteessa siten, että viestiä voidaan käsitellä. Tällaisena ajankohtana pidetään viestin lähettämispäivää, jollei asiassa esitetä luotettavaa selvitystä tietoliikenneyhteyksien toimimattomuudesta tai vastaavasta muusta seikasta, jonka johdosta sähköinen viesti on saapunut vastaanottajalle myöhemmin.

  Jos tiedoksianto toimitetaan postitse kirjeellä vastaanottajalle, vastaanottajan katsotaan saaneen asiasta tiedon seitsemäntenä päivänä sen lähettämisestä, jollei tiedoksiannon näytetä tapahtuneen myöhemmin.

  Käytettäessä todisteellista tiedoksiantotapaa, tiedoksianto katsotaan tapahtuneeksi saantitodistuksen osoittamana aikana tai erilliseen tiedoksisaantitodistukseen merkittynä aikana.

- **Kunnan jäsenen** katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, kun pöytäkirja on asetettu yleisesti nähtäväksi.

Hankintaoikaisun ja oikaisuvaatimuksen sisältö

Oikaisuvaatimuksesta on käytävä ilmi vaatimukset perusteineen. Hakemukseen on merkittävä oikaisua vaativan ja kirjelmän laatijan nimi sekä tarvittavat yhteystiedot asian hoitamiseksi.

Hankintaoikaisuun on liitettävä asiakirjat, joihin vaatimuksen tekijä vetoaa, jolleivät ne jo ole hankintayksikön hallussa.

Hankintaoikaisu ja/tai oikaisuvaatimus toimitetaan osoitteeseen

Vantaan kaupungin kirjaamo
Tekninen lautakunta
Asematie 7
01300 Vantaa
sähköpostiosoite: kirjaamo@vantaa.fi
puhelin (kirjaamo): 09- 8392 2184, 050- 318 1625, fax: 09- 8392 4163

Virka-aika: ma - pe 8.15 - 16.00

Muutoksenhakuohje 5. Hankintaoikaisu ja markkinaoikeusvalitus hankinta-asiassa

Julkista hankintaa koskevaan päätökseen tai muuhun hankintamenettelyssä tehtyyn ratkaisuun voidaan julkisista hankinnoista annetun lain (hankintalaki) mukaan hakea muutosta vaatimalla hankintayksiköltä oikaisua (hankintaoikaisu). Asia voidaan myös saattaa valituksella markkinaoikeuden käsiteltäväksi, mikäli hankinnan arvo ylittää hankintalain 15 §:n mukaisen kynnysarvon.

5.1 Oikaisuohje

Hankintayksikön päätökseen tai muuhun hankintamenettelyssä tehtyyn ratkaisuun tyytymätön voi tehdä hankintalain 81-83 §:n mukaan **hankintayksikölle** kirjallisen hankintaoikaisun. Hankintaoikaisun voi tehdä tarjouskilpailuun osallistunut tarjoaja tai osallistumishakemuksen tehnyt ehdokas eli se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (asianosainen).

Hankintaoikaisun tekoaika

Asianosaisen on tehtävä hankintaoikaisu **14 päivän kuluessa** siitä, kun asianosainen on saanut tiedon hankintayksikön päätöksestä tai muusta hankintamenettelyssä tehdystä ratkaisusta.

Sähköistä tiedoksiantoa käytettäessä hankintapäätös oheisasiakirjoineen katsotaan saaduksi tiedoksi sinä päivänä, jolloin päätöksen oheisasiakirjoineen sisältävä sähköinen viesti on vastaanottajan käytettävissä tämän vastaanottolaitteessa siten, että viestiä voidaan käsitellä. Tällaisena ajankohtana pidetään viestin lähettämispäivää, jollei asiassa esitetä luotettavaa selvitystä tietoliikenneyhteyksien toimimattomuudesta tai vastaavasta muusta seikasta, jonka johdosta sähköinen viesti on saapunut vastaanottajalle myöhemmin.

Jos tiedoksianto toimitetaan postitse kirjeellä vastaanottajalle, vastaanottajan katsotaan saaneen asiasta tiedon seitsemäntenä päivänä sen lähettämisestä, jollei tiedoksiannon näytetä tapahtuneen myöhemmin. Käytettäessä todisteellista tiedoksiantotapaa, tiedoksianto katsotaan tapahtuneeksi saantitodistuksen osoittamana aikana tai erilliseen tiedoksisaantitodistukseen merkittynä aikana.

Hankintaoikaisun sisältö

Hankintaoikaisusta on käytävä ilmi vaatimukset perusteineen. Hankintaoikaisusta on käytävä ilmi oikaisua vaativan nimi sekä tarvittavat yhteystiedot asian hoitamiseksi.

Hankintaoikaisuun on liitettävä asiakirjat, joihin vaatimuksen tekijä vetoaa, jolleivät ne jo ole hankintayksikön hallussa.

Hankintaoikaisu toimitetaan osoitteeseen:

Vantaan kaupungin kirjaamo
Tekninen lautakunta
Asematie 7, 01300 Vantaa
Sähköpostiosoite: kirjaamo@vantaa.fi
Puh. 09- 8392 2184, 050- 318 1625, fax: 09- 8392 4163

Virka-aika: ma - pe 8.15 - 16.00

Hankintaoikaisun vireilletulo ja käsittely eivät vaikuta siihen määräaikaan, jonka kuluessa asianosainen voi hankintalain nojalla hakea muutosta valittamalla markkinaoikeuteen.

5.2 Valitusosoitus markkinaoikeuteen

Tarjoaja, osallistumishakemuksen tehnyt ehdokas tai muu taho, jota asia koskee, voi saattaa asian markkinaoikeuden käsiteltäväksi tekemällä valituksen.

Julkisista hankinnoista annetun lain 86 §:n mukaan puitejärjestelyyn perustuvaan hankintaan ei saa hakea valittamalla muutosta, jollei markkinaoikeus myönnä asiassa käsittelylupaa. Lupa on myönnettävä, jos:
asian käsittely on lain soveltamisen kannalta muissa samanlaisissa asioissa tärkeää; tai
siihen on painava, hankintayksikön menettelyyn liittyvä syy.

Jollei toisin säädetä, valitus on tehtävä kirjallisesti **14 päivän kuluessa** siitä, kun asianosainen on saanut tiedon hankintaa koskevasta päätöksestä valitusosoituksineen.

Valitus on tehtävä **30 päivän kuluessa** päätöksen tiedoksisaannista, jos hankintayksikkö on tehnyt hankintasopimuksen hankintalain 78 §:n 1 nojalla noudattamatta odotusaikaa.

Valitus on tehtävä **kuuden kuukauden kuluessa** hankintapäätöksen tekemisestä siinä tapauksessa, että ehdokas tai tarjoaja on saanut tiedon hankintapäätöksestä valitusosoituksineen ja hankintapäätös tai valitusosoitus on ollut olennaisesti puutteellinen.

Sähköistä tiedoksiantoa käytettäessä hankintapäätös oheisasiakirjoineen katsotaan saaduksi tiedoksi sinä päivänä, jolloin päätöksen oheisasiakirjoineen sisältävä sähköinen viesti on vastaanottajan käytettävissä tämän vastaanottolaitteessa siten, että viestiä voidaan käsitellä. Tällaisena ajankohtana pidetään viestin lähettämispäivää, jollei asiassa esitetä luotettavaa selvitystä tietoliikenneyhteyksien toimimattomuudesta tai vastaavasta muusta seikasta, jonka johdosta sähköinen viesti on saapunut vastaanottajalle myöhemmin.

Jos tiedoksianto toimitetaan postitse kirjeellä vastaanottajalle, vastaanottajan katsotaan saaneen asiasta tiedon seitsemäntenä päivänä sen lähettämisestä, jollei tiedoksiannon näytetä tapahtuneen myöhemmin. Käytettäessä todisteellista tiedoksiantotapaa, tiedoksianto katsotaan tapahtuneeksi saantitodistuksen osoittamana aikana tai erilliseen tiedoksisaantitodistukseen merkittynä aikana.

Valituksen sisältö

Valituksessa on ilmoitettava hankinta-asia, jota valitus koskee, sekä valittajan vaatimukset ja niiden perusteet. Puitejärjestelyyn perustuvan hankinnan osalta valituskirjelmässä on esitettävä, minkä vuoksi käsittelylupa tulisi myöntää.

Valituksessa on ilmoitettava valittajan nimi ja kotikunta. Jos valittajan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä tai jos valituksen laatija on joku muu henkilö, valituksessa on ilmoitettava myös tämän nimi ja kotikunta. Lisäksi on ilmoitettava postiosoite ja puhelinnumero, joihin asiaa koskevat ilmoitukset valittajalle voidaan toimittaa. Valittajan, laillisen edustajan tai asiamiehen on allekirjoitettava valituskirjelmä.

Valitukseen on liitettävä alkuperäisenä tai jäljennöksenä päätös, johon haetaan muutosta, sekä todistus siitä, minä päivänä päätös on annettu tiedoksi tai muu selvitys valitusajan alkamisen ajankohdasta. Valitukseen on liitettävä asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi. Asiamiehen on liitettävä
valituskirjelmään valtakirja, kuten hallintolainkäyttölain 21 §:ssä säädetään.

Valituksen toimittaminen

Valitus on toimitettava markkinaoikeudelle. Valituksen tulee olla perillä valitusajan viimeisenä päivänä ennen markkinaoikeuden virka-ajan päättymistä. Itse tiedoksisaantipäivää ei lasketa mukaan.

Hakemuksen voi toimittaa markkinaoikeuden kansliaan henkilökohtaisesti, asiamiestä käyttäen, lähetin välityksellä, postitse, telekopiona tai sähköpostin avulla kuten laissa sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa (13/2003) säädetään. Jos vireillepanon viimeinen päivä on pyhäpäivä, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, joulu- tai juhannusaatto tai arkilauantai, saa asiakirjat toimittaa markkinaoikeudelle ensiksi seuraavana arkipäivänä.

Valituskielto

Hankintalain 102 §:n mukaan markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluvaan asiaan ei saa hakea muutosta kuntalain eikä hallintolainkäyttölain nojalla.

Puitejärjestelyyn perustuvaan hankintaan ei saa hakea muutosta valittamalla, jollei markkinaoikeus myönnä asiassa käsittelylupaa hankintalain 86 §:n mukaisesti.

Muutoksenhausta ilmoittaminen hankintayksikölle

Hankintalain 88 §:n nojalla hankinta-asiaan muutosta hakevan on kirjallisesti ilmoitettava hankintayksikölle asian saattamisesta markkinaoikeuden käsiteltäväksi. Ilmoitus on toimitettava hankintayksikölle viimeistään silloin, kun hankintaa koskeva valitus toimitetaan markkinaoikeuteen. Ilmoitus on toimitettava hankintayksikön kohdassa 6.1 mainittuun osoitteeseen.

Markkinaoikeuden osoite ja muut yhteystiedot:

Markkinaoikeus
Radanrakentajantie 5
00520 HELSINKI
puh. 029 56 43300
fax. 029 56 43314
sähköposti: markkinaoikeus@oikeus.fi

Muutoksenhakuohje 6. Oikaisuvaatimus- ja valituskielto

6.1
Tässä kokouksessa tehtyyn, hankintaoikaisua koskevaan päätökseen §- ei saa hakea muutosta

6.2
Tässä pöytäkirjassa oleviin päätöksiin, jotka koskevat vain valmistelua tai täytäntöönpanoa, ei kuntalain 91 §:n nojalla saa tehdä oikaisuvaatimusta eikä kunnallisvalitusta.

Muutoksenhakuohje 7 Hallintovalitus hallinto-oikeudelle

Tässä kokouksessa tehtyihin päätöksiin §:t - saa hakea muutosta hallinto-oikeudelta.

Päätöksestä saa valittaa se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (asianosainen).

Valitus on jätettävä **Helsingin hallinto-oikeudelle 14 päivän kuluessa** päätöksen tiedoksisaannista tiedoksisaantipäivää lukuun ottamatta.

Valitus on tehtävä kirjallisena. Valitukseen tulee liittää alkuperäinen tai jäljennös päätöksestä, johon haetaan muutosta. Lisäksi valitukseen tulee liittää todistus siitä, minä päivänä päätös on annettu tiedoksi, tai muu selvitys valitusajan alkamisen ajankohdasta, sekä asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle. Asiamiehen on liitettävä valituskirjelmään valtakirja, jollei päämies ole valtuuttanut häntä suullisesti valitusviranomaisessa. Asianajajan ja yleisen oikeusavustajan tulee esittää valtakirja ainoastaan, jos valitusviranomainen niin määrää.

Valituksesta on käytävä ilmi, miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi sekä perusteet, joilla muutosta vaaditaan. Valituskirjelmässä on ilmoitettava valittajan nimi ja kotikunta. Jos valittajan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä tai jos valituksen laatijana on joku muu henkilö, valituskirjelmässä on ilmoitettava myös tämän nimi ja kotikunta. Valituskirjelmässä on lisäksi ilmoitettava postiosoite ja puhelinnumero, joihin asiaa koskevat ilmoitukset valittajalle voidaan toimittaa. Valittajan, laillisen edustajan tai asiamiehen on allekirjoitettava valituskirjelmä.

Valitusasiakirjat on valittajan tai hänen valtuuttamansa asiamiehen toimitettava viimeistään määräajan viimeisenä päivänä ennen virka-ajan päättymistä, tai mikäli määräajan viimeinen päivä on pyhäpäivä tai muu sellainen päivä, jona työt virastoissa on keskeytettävä, ensimmäisenä arkipäivänä sen jälkeen.

Valituksen voi toimittaa myös telekopiona (faksina) tai sähköpostina. Sähköistä asiakirjaa ei tarvitse täydentää allekirjoituksella, jos asiakirjassa on tiedot lähettäjästä, eikä asiakirjan alkuperäisyyttä tai eheyttä ole syytä epäillä.

Sähköisen viestin (faksin tai sähköpostin) katsotaan saapuneen viranomaiselle silloin, kun se on viranomaisen käytettävissä vastaanottolaitteessa tai tietojärjestelmässä siten, että viestiä voidaan käsitellä.

Valitus toimitetaan aina omalla vastuulla.

Muutoksenhakijalta peritään oikeudenkäyntimaksua hallinto-oikeudessa 250 euroa.

Päätöksen tiedoksisaanti

Asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, 7 päivän kuluttua kirjeen lähettämisestä, saantitodistuksen osoittamana aikana tai erilliseen tiedoksiantotodistukseen merkittynä aikana taikka kolmantena päivänä sähköisen viestin lähettämisestä.

Yhteystiedot:

Helsingin hallinto-oikeus
Radanrakentajantie 5
00520 Helsinki
puhelin: 0295642000, faksi: 0295642079
sähköpostiosoite: helsinki.hao@oikeus.fi
virka-aika: klo 8.00 - 16.15